ՀԱՅԵԼԻ ԸՍՏՈՒՐ
ԾԱՌՈՒՆՔ ՀԻՆ ԿՏԱԿԱ
ՐԸՆԹԻՆ

✠ ✠

Պատրաստանեալ վայելչապէս ի Տպարանի Վանայ քաղաքի. ձեռնարկութեամբ, և հոգածութեամբ մեծի հոգեշահ միաբանի. Մ ի ջնորհեան երիասարդութեան Ղուկասու Վարդապետի Վանեցւոյ։

Ի լոյս աշխատեալ հայցմամբ նոյնի, և ձայնակից ընտրելոյ Վարդապետաց Վարդանայ Վարդապետի Վանեցւոյ։

Ի ՀայրապետութեանՍրբոյ Էջմիածնի Տ՚ն ՀաղբԻսանդրի՝ Սրբազան կաթուղիկոսի ամենայն Հայոց։

Յ՚ԱՄ Տեառն 1713։
Ի Մեծ Թուին Հայոց 1162։
Ի սկ՚ի փոքր Թուին 98։

Ի Տպարանի Ղուկասու Վանանդեցւոյ։

Յ՚ԱՄ ՍՏԻՒՕԴԱՄ։

Ъ2 пиL
21

ՂԱՆԽԵՐԳԱՆՔ.

ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՔ ՓԱՓԱԳՈՒ ՄԱՏՆԱ

մուխ, և ձեռնամուխ լինիլ յԱճառնէ շուրջ բանս. զի նոքօք՝ եթէ արժիս փայլ լուսով պայծառացեալ՝ յերկինս Թևաճարիցն. պարտ է նմա՝ զի ունիցի միանգամայն Կարծրութեն, Գիտութեն և զԱխտ, կամ Յօժարութիւնն:

Քանզի առանց երիցս այսոցիկ զօրու Թեանց՝ ոչ երբէք հասանի ոք հոգևկեր ցոյց առնելոյն իւրոյ. այլ միայ միշտ պնդերեալ՝ յետնեալ՝ կոփկռեալ՝ ի հա պեշտն փոխմոգանացն:

Կ Ամէն՝ և կարէն, քայց ոչ գիտեն
Է մալմն առանց հոգւոյ, և շնչոյ:
Կամէն՝ և գիտեն, այլ ոչ կարեն. է դարձ եսանի, կամ սրտի. որ սրէ զնամ հատուն դարձիս, իսկ ինքն միայ միշտ բուեր, և գուլ:
Կ Արեն՝ և գիտեն, իսկ ոչ կամին.
է անասն ջան, յանեղեւոյթս ընթանալ և զհոգմս կոծելով մղել:
Կարեն՝ և կամին, իսկ ոչ գիտեն. է

տուն

առն չինեալ 'ի վերայ աշտարակ:
Գ Ի տուելն՝ և կարելն, բայց ոչ կամիլն՝
է գործ սանդխտոուն՝ կա՛մ սանդխ ծեծելն
Գ խտելն՝ և կամիլն, իսկ ոչ կարելն. է
առանց Թևոց սաՀատնիլ՝ և Թռչիլ:
Ի Ս կ կարել միանգամայն, Գ խտելն՝
և կամիլն. է գործ կատարեալ՝ առա
սան երեքկուռղի, և սուր երկայնչի:
Ե Ր կրորդ՝ պարտ ևս է Ա ստուածա
շունչ բանից Ա խտղին, զի զընտրութիւն
հոգւոցն ունիցի, և Ճանաչիցէ զհոգին
ևթէ յ'Ա Յ իցէ. քանզի սիայն հոգին՝
որ յ'Ա Յ է, քննէ զամենայնն, մինչ
զԱ տրտարէական Ճառան, և գատէ
զնորս Ա Յ. իսկ ինքն յ'ոչուներէ քննի
նի: 1 կորն. 2. 10. և 15: 12. 10:

Ա Ո այս պիտելիէ. զի բառս այս ը
մեզ Հ Ո Գ Ի, ոչ և ը Հ եբրայակա
նին Ղ է ֆ է՝ 'ի Ս Բ Գիրս բազմատիսի
նշանակութիւնս ունի, որպիսիք են.
բանական հոգի, անձն, շունչ՝ քամի,
սրտութիւն, կեանք, ընչաւոր մարմին,
ընչառութիւն, ընչասրութիւն, ցանկու
թիւն, սէրտ և այլ:
Ա ծ տարծեցաւ ոգին Յ ակոբայ. ծննն.
45. 27: Ք՝ զարդացաւ սիրտն, զօրացաւ
և դալարացաւ անձն Յ ակոբայ:

Եւ հոգին դարձցի առ Աստուած որ ետ զնա։ Ժող. 12. 7. որ է բանականն հոգին։

Երբեմն զբարին, և զչար հրեշտակս նը շանակէ։ Որ արար զհրեշտակս իւր հողմս։ Սաղմ. 103. 4։

Երբեմն զԱստուածն ամենազօր։ Հոգի է Աստուած։ Յովհաննէս 4. 24։

Երբեմն զերկրորդ անձն Աստուածութեան։ Առէք զՀոգի Սրբոյ Յով. 20. 22։ Երբեմն զաստուածային բարկութիւնն, եւ ապայ դատաստանն ըստ նոցա (կամ բարկութեանն նոցա) լինելոց նէ։ Դատ. 8. 3։ Երբեմն՝ զուժգին նեղութեանակ զգացումն մտաց։ Յոր խռովեաց յոգին իւր։ Յով. 11. 33։ Եւ երբեմն նշանակէ զինեալն աղքատութիւն, և շարժուն։ որով ոք ծառայեսցէ, կամ ըզդատաստանսն, և քաջալերեսցէ նեղեալսն առ ի ձեռնամուխ լինել յոյժ ինչ կամաց։ Ա Յոհան. ոգւով Աստուածական ոգին շարժեալ՝ եկն ի միտս իւր, և քաջալերեալ՝ ասէ։ Քանի վարձ կանք են ի տան հօր իմոյ հացակիցք։ և ես աստ սովամահ կորնչիմ։ Յարուցեալ գնացից առ հայր իմ, և ասացից ցնա։ Հայր մեղայ յերկինս։ և առաջի քո, և այլն։ Ղուկաս 15. 17։

Զայ

Զայսպիսի հոգւոց խօսելով Աֆոյին Տառն՝ ասէ. Սիրելիք՝ մի ամ հոգւոց հաւատայք. այլ քննեցէք զհոգիսն, եթէ յԱՀ իցեն։ 1 Յօհ. 4. 1։ եւս. Ոչ ցեխաէք՝ որոյ հոգւոյ է ք դուք։ Ղու. 9. 55։ նաեւ. Ա յ ս ի ք ոչ են եթէ զնոցին աշխարհին առաք. այլ զնոցին, որ յԱՀ է. զի ծանիցուք զոյն, որ յԱսուածոյն շնորհեցաւ մեզ։ 1 Կորն Թագւոց 2. 12։

ՅԱսացելոցս հետեւի զերծս լինել զկաւաճոր աղտմանն, շուշան, ինձնիս և ի՛ նեղբեւս շարժեալ հոգիս. զի կի՛ է Աստուածայնին հոգի, միշտ խօսելի բարւոյ, և միշտ առ բարին շարժօղ. կի՛ Դիւահան, խօսելի միշտ չար, և միշտ առ չարն. և կի՛ Սատկային, խօսելի միշտ փոխոխական յօժարութեանն, որ ևր բնին յարեցեալ կենա՛ն բարին, և ևր բնին հեռեալ զբարին՝ ծառայէ չարին

Աստուած է՝ այնքան ունայնահաս առ բանականսն լինի, և ընդվայրաբէր նին առաքանչնուին յԱստուց զատնուն, և կերպարանեալ մարդկանն չայն Սի՛ Գ՛ոց, որոց ըստ ինքն մարմնոյ չին առաք հրաշագործութեանց նորոյ նուիրեան. զի ոչ Աստուածայնին օծուն թէն վարեալ բերին, և ոչ նորին շնորհն շարժեալ. այլ կի՛ դիւահան հոգւով՝

և

և կամ մարդկային ախտաժէտ մօքն առ
ատանգական առատանեալ ըստերբեբեն
յ'արբունի Հոնտպարհէն, և վերկեն
յ'երանաւէտ նպատակէն։

Քանզի ոչ երբեք կարէ ոք վերահասու
լինել Աստուածաշունչ գրոցն եթէ
ոչ միայն Աճային ընթերցօք, և ոգւով
ծեալն. ոչ թէ դիմական ընդով այսահա
րեալն, և ոչ մարդկային ախտաժէտ մբ
տօք տապալեալն։

Եւ դուք զօծումն ունիք առ'ի Սրբոյն
գրէ Ընթերցաւեալ սիրով Սիրոյ Փրկ
չին մերոյ սիրելի, և սիրեալ աշակերտն
Յ օհաննէս։ 1 Յօհ. 2. 22. և 27. որ
առ զ Փրկիչն մեր Ս ի անուանէ քան
այնմ. Ո չ տացէս Սրբոյ քումդ տեսանել
զապականութիւն։ Ս աղմ. 15. 10. Եւ
Գործ. 2. 31. 13. 35. Ս ա այս Աս
տուածային Աւարեալս յուշ առնէ
առնլով. Ձ աճառոյն լուսաւորութիւն
և ընթերցող օծութիւնն այն, զոր ընկա
լայք 'ի Քրիստ' քնակեցեալ 'ի ձեզ. զի չէ
լինէ պիտոյ' թէ ոք ձեզ ուսուսցէ. այլ
ոպէս Քի օծութիւնն ուսուցանիցէ ըզ
ձեզ վա ամէն. Ճշմարիտ է, և չէ սուտ։

Ո ւրանօր առատատ անկանին կերպա
րանեալ Թ արգմանքն. մոլարանութեան
պիտ

գիտութիւն, և նորաձայն բանիւքն վէմ պահապք յողջամիտ վարպետութէն՝ և ի հաճոյս նաւիգեալք: Զի ըստ Իմաստնոյն՝ Ան՝ն չարարուեստ ի մատուռն ոչ մտանէ. և ոչ քնակի ի մարմնի վարձեցելոյ մեղաք: Իմաս. ։ Անշուշտ մեքանն, ձեռագործ քարտէսն և նկարագիրութիւն տուեցին ոչերբեք իւրովի առնէն Հմարիտ Թարգման՝ և Վերահասու Աստուածային Գրոցն. այլ միայն օժանդիւնն Քրիստոսի:

ՊԱտկերահանն կարէ նկարակերտ Հարտարութէն մատնանմուխ լինել ձեւ և՝ կերպաւորել՝ նկարել՝ երանգ բանդ գունաւորել՝ և արձնել զանազանն Ծաղիկունս, բազմատեսակ միրգս, և շինուածոց հուրն. բայց ոչերբեք կարէ նա առաջնոցս զանոյշ հոտն Ծաղկանց համեմատիմ Հաշակն միրգց, և կիզողականն՝ կամ ջերմարար զօրութէնն հրոյն:

ԱՏաղանդարձ հիւանդ, որ է փայտահատ, և փայտատաշ արհեստաւորն քէ բէ գրով զիտցան, տաշէ զայն արեալ ուրագաւ, Թեկեալ գործեաւ քանզի է, և գրոշէ զայն ի նմանութէն պատկերի մարդոյ. ապայ բառնայ, սէն գուրաւ շպարէ, և գոյն գգոյն երան գաւորէ զայն. բայց ոչերբեք կարէ

նա

Նա տալ նմա զլուծ կենդանեաւ
ԱԱ աչս բարձրեայն, ինքնահաճ, և յանդգն հոգւոյ վարեալ ի սրտմանն՝ ի բաց ելանել զնաւակատէն բաղմութենէն աղաչանաց չեղջևակուսեալ՝ ըստ գնացից. սակայն առանց յԱստուծոյ հոգւոյն՝ է սղինձ, որ հընչէ. ծնծղայ որ զօդանջէ. ոչինչ է, և ոչինչ օգտի։

ՈՐՈՎհետև այս խրատանքս այսպէս. զնայդ ուրեմն՝ ով Աբոտպէտ Տէր իմ, ես խաղաղ, և անդուլ ձեռօքս ժպրհեցայց Հասել զամենամաքուր քո ոգի Բանիդդ. զլով ի շուտաւ ակար, ոտիս, խորտակս, մեղաւորն, և կամակոր ժանտարարդ։ Բայց ոչ եղիցի ապաւէն քոյ եմ ի շնամեաց, այլ հաճ առոյ վահանաւն վահանաւորեալ՝ ըստ օրհնաբանեալ վկայութեանդ թէ՝ Ձոճ առք քո կեցուցին զքեզ։ Ղուկ. 18. 42։ Ձառաստ՝ ի քեզ՝ և հաճաստել ըզ քեզ սիրեմ, սիրեմս իսկ յուսամ անե ընդմի պարգևացդ մեծամեծոյ։

Ջարմի ասասիս զայս իմ, ով մարդասէր՝ մշտարուեալ և անսպառ աղբիւրդ խնամատարեմն, Ո դիր Աստուածոյս ինչ։ զի նայեցայց ի ընթանչելիս որի նայ քոյ։ ի փառս Էակից, Գոյակից Հօրդ և Հաղորդակից՝ և Հաղորդեամբ քոյ Հոգ

և

և՝ ՈՐՊԵՍ ՅԻՐԻՆ ՅԱՀԽՈՒԱՆԱ. ԱՄԵՆ ։

ԱՅ ասելով զարձայց առ Հեզ՝ ամ
բարեպաշտ՝ և Հոգեսէր Աստուածդ.
ԱՈՒՆՑ Հաւատոյ անկընար է հաճել
Քինել Աստ։ Հեբ. 11. 6։ Աքինչ, որ
ոչ՝ ի հաւատոյ է, մեղք են։ Հռ. 14.
23։ Հաւատոյ Ներողամ՝ Աստուած
և հաւատացաւ նմա յարդարութիւն.
և կոչեցաւ բարեկամ Աստ։ Յակ. 2. 23
Զարձեալ՝ Հաւատք առանց առաքի
նութեան, և բարեպաշտութիւն մեռեալ
են։ Յակ. 2. 14. և որք հետեւին։ ԱՅՈ
հան. 2. 9. 10. և 11։ Որպէս հաւատ
զործակից լեալ առաքինութեանց. և ա
ռաքինութիւնք զործակից լեալ հաւա
տոյն՝ զանազանութեան պատկին, և զան
ձանց կիրկութիւնն զործեն։
Զայսմանէ միմիայն հաւատ՝ և հոգե
կեցոյց բարեզործութիւնս մեզ Աս
տուածաշունչ Գիրք խոհարէս, և նա
րատարէն ուսուցանեն։
ԱՍՈՒԱԾ՝ Ի ամենայնի Պա
տուս յուշ առնէ Տխմարութեան՝ հրաժա
րիլ յ՝առաստելոց պատուանց՝ և հաս
տատուն մնալ՝ ի Ան Գիրս, զորս ու
սեալէր՝ ի մանկութենէն. զի կարօղ էին
խրատուն առնել զնա՝ ի փրկութիւն։

ԻՏ

1 Տիմ. 4. 7, և մնալ՝ ի գէմոյ վերջն։
2 Տիմ. 2. 33։ Քանզի՝ պատրաստելն հա-
մառօտ պատմ ասելով՝ ամ՝ Աստ-
ուածաշունչք՝ են ազդել և շնչեալ
յԱստ, ոչ՝ խմբագիանել. և են օգտա-
կարք՝ ի դիտումն ճշմարտեան, և
այլն։ 2 Տիմ. 3. 14, և հետեւեալն։
Ընդ՝ թէ ոչքան հարկաւոր էր ըն
թերցուածք, և վերահասութիւն Աս-
տուածային գրոցն ի ճշմարտեան հա-
գուց. Տեսցին 2 Օրին. 31. 11. 12. 13։
Յեսու. 1. 8։ Սաղմ. 11. 7։ 118. ամ
նեւաւոր 105 Տուն։ Առակ. 30. 5. 6։
Յովհ. 5. 39։ Գործ. 7. 5։ Հռով. 15. 4։
2 Պետ. 1. 20։ Տեսլեաց. 22. 18։
Ահն կատարեալն է բառնալ՝ զայն
ոչ. Ահն պատկէր՝ զայն պատկերա
ցեալ. Ահն հայելի՝ զայն հայեցեալ
Ահն մարգարէութիւն՝ զայն հոգևոր։
Ասա նախ ի՝ Ահն կատարեալն գրել
խառնեալ Հռոմէն պատմի. ապայ՝ եթէ
Տէր կամիցի, վասն՝ ոչ որոյ լինի բան։
Ահ Ամոյն մեղսասպառս երկասիրու-
թիւն բաղդատեալ՝ և անձանձիր սիրու-
թիւն հարազատութեան յայտնեալ պատ-
հան գաղտնարար յօրինեալ՝ յուսկիզ
Գարբ Վանականեցւոյ, որ մատեան
կէ Հոգեսէր Եղբարցդ զայս անդրա-
ռւ

ուրախութեան բաժակս. ՚ի խնդրոյ
Ջուզայեցի. Ես օջազատոյ Պօղոսն որ
դեռ Պարոն Պետրոսին.

Քանզի բարեհնախանձ՝ և կրօնասիրա
եկեղեցւոյս ամեայ երիտասարդն Պե
տրոս՝ հայելով ՚ի ճշմարիտ երջա
պատուոյ սակս յոգնատքին հոգեշահ, և
հոգեկերտոյց գրոցն. որով խայտայ բո
լոր կաթուածն երջապատս. ևս և վե
րահեսալ մտօք դիտելով զհոգևորա
կառուցին Ս. ամենան ազգին, սակս
նոյնասարս լուսափայլ գրոց նուաղու
թեանն. բարեպաշտ նախանձու վառ
եալ՝ յօժարակամ սիրով գօանորհեցաւ
՚ի լոյս ածել ճշմարիտ երջանիկ զայս ա
ռաքինակ գործս, զայս լուսատու ան
շէջ ճրագս, և զնորատունկ հոգեզարդ
բուրաստանս յ՚անթառամ յիշատակ իւր,
և Տոհմին իւրոյ, նաև՝ ի պայծառաւոյժ
լուծիւն բարեպաշտասէր և ղբարոյն
Հայկազունեաց: Գոլով սա այս գործս
Թեանց արժանի Պարոն Պետրոսս ՚ի
վերայ այսպիսի չքնաղ գիտաճարու
Թեան՝ յորդորեաց զհեղս յ՚այսպիսի
ստժանելի գործ միջամուխ լինել. այս
ինքն՝ նախ հիւսել զգործն, և ապայ
զհիւսեալն տալ ճախիւքն իւրովք:

Ո՚ւսաւ և իմ լուեալ զայսպիսի աղ
նիւ, չքնաղ՝ և հոգեշահ խնդիրս, ոչ
կա

կարացի առնլկանել զայսպիսի հարկէ հայելով՝ ի կոչումն իմ. այլ՝ ի հզօր աջն Ա՛ստուածոյ՝ և՝ ի բարձր բազուկ նորին՝ հարազատ բանիւք, գնացի՛ք, սիրով՝ հաճասով՝ և արբուսք յանձն առի գնալ ըստ անհնար ձանապարհս՝ մինչ և յայժ գժուարին, և աքնելի՝ մանաւանդ հեղձամղձուկ անձինս։

Քանզի որպացեալ Թշուառս՝ ի հեղգ հոգի Հաւնան իմոյ Թոմայ Եւ ասիայլ Եպիսկոպոսն՝ ի Տէր հանգուցելոյ. և մնացեալ յարբանատաս ընկերացս. կեամ զբաթեր հոգմով ալէծփեալ՝ և ևս և վասն անմխիթար վայրացս։

Ա՛ր՝ մանաւանդ հոգեշահութեան քան մի զօրաքաղութեն՝ և փառասիրութեն մի ապազա, ընկիզբն արարի Աստուծով պարզաբանել զայս Թարգմանական Պատմութիս Հին Կտակարանին վայել ջալաբ, և գեղեցկայեալ սեալ քանզհարար, և հինգ հարիւր զոյգ տուք, և ևս և արձակ բանիս. քանալ գնբտհաս մեկ նութի զգժուարինսդ Ձառս նորին. և և բացայայտել իսկական համաբարբառ ոչ վկայութիէն, և համաձայն համեմատութէն ջպատմեալ բանին։

Յ Անդ գրոյս ցուցցէ միայն զգլխաւոր Ձառան՝ և ոչ զնամայն գժուարութիւն և

և խորտակումն սրտիկաւանին:
Ես այնք ասացից, և բանից համա-
ռատ զի գոանիցին. այլ ոչ եմ կամա-
եգեալ, քանզ ոմանք մեռանելոյ եմանս.
որում պատիր էր նախ հիւանդ զնաւան,
ապայ հիւանդութեան սպասքն և՝ ի վախ
Ձանձն գոսկեցեալն սրբասքն:
Ոմանք սեղական է Տպագրութիւն, և Ե-
րանդրութեանն սրհեւանցին յուսամ իբ
ին Համամիտս, և համակարծիս զանձն
զարձեալ Թողուլ զնեղութեան ինդրոցս:
Իսկ սրոչ է վերահասու այսպիսի նա-
զելի, և լուսաւոր սրուեանից. նախ
բանասէր գուանձելիսն, ապա թէ հա
մարձակիցի քննել զԱյոց շարան, և
գառել զհիւսուածան. Ո՞ղջ լերուք:
Յինչ մտիկ եմ բանիւատարած, և
ձեռնամած ազօթիւք առ Ած զիս օգնա
զարձ Պօղոսն սրդի Պարոն Պետրոսն
սրոյ հոյլցմանքն՝ և ծանօթքն յ'այս ա
ռաքին նուագում՝ ի լոյս ածի այս եղե
մարուեղս ծ. սրանս Ո գեղն Սբոյ, և
այս նորակերտ Ածային Դրանաս՝ ի
պայծառութիւն Լուսաւորչադաւանն
աւանինամբ անձանց հոգեշահից:
Ահա զԱրտանինեցւոյ Հայր, Հօրեղ
բայր, և Վարդապետան իմ զՅ. օհան
Եսայեցւոյսան Վանանդեցի՝ ի՛ բ ձեռն
գրո

դուցեալն. որով և գուքյիշեալ լինիք։
Նաև զկանեալ և զորում Դատիրա
Ղուկաս, ծնունդս Գ բիգորեան, սե
բունգս Վանանդեան, և անձանձիր
աքնուԹիք յարմարգաց, յիմամ խոկ
Տպարանի Տպագս այսր նորակերտ բու
բատանիս. այր ազագաս բերկրաբար
ընծայեմ զհատորոյր արդուԹեան.
ցանկալի ազգիս Աստուծոյ։
Հուսկ յետոյ զվոքրիկ պատանին, զո
բեանատուն իմ, և զձեռնատուն Յ.
հաննէս Ղուրկանեան. որ Ը գնա
գոյս հատակին՝ առաւել քան զկար իւ
ղնգ ին աշխատի յաւուրիկս Տ
ապագական ծանրագործն որ
հետոյ յայլեայլ պաշ
տօնս. ի փառս Ա
ստեղ Փրկչին
մերոյ. և
ի պայ
ծառ վայ
ելչուԹեն Լուս
աւորչագաւառն գա
րեսէր, և Աճապաշա
համատացելոցն, նաև ինձ
գեղջ ՀոխառԹիւն՝ և պայծառա
փայլուԹիւն Մանկանցն Ղորոյ Սի
ծեմ՝ ատա, և ի հանդերձեալսն. ամէն։

ՄԱՂԹԱՆԿ։

ՈՎ

Ո՛վ Լուսաւոր ուղիղ մի ասց.
ով զօրութիւն լքեալ ձեռաց։
Զայգս մեռաց լուսաւո՛ր բեա-
նեմարեր յ՛ամօթոյ սա հեա։
Դու յոյս հաստիչ հանուրց գոյից.
քաջանելակար նոցին կեր սիից։

Ո՛վ անհատոնական՝ և կենսատար մեռելոց՝ ի միշտ նշին յաւուրք բղխեալ Ամենայնի Ոդի. շնորհեա ինձ մեղաւորիս թշուառս՝ զի ես քո հաճոյից քոց կարօտիցեալ սատմել զկենդանարար, և զքոյնաշունչ կատարածդ։ Փարատեա ի մտաց իմոց զխաղս զեռուստ մեղաց, և զմէդ մերժու թեան։ Լուսաւորեա զիս ոտն իմ անշա նդադ դիտութիւնդ, և ամենայն ճառագայթիւդ։ Քանզի քո են բա ժինք շնորհաց, և Դու յաղթես զամե նայնն յ՛ամէն։ Քո են բաժինք յաղթու թեանց, յայտնութեան ու խրատուն հին օրէս, և ընտրութեան հօտից։ Քո են Մարգարէութիւնք, ապդ էից, և թարգմանութիւնք. Դու իսկ բաժանես իւրաքանչիւրումեք զքոյ շնորհս որպէս և կամիս։ I Կորն. ԻՀ. 3։

Ընդ զօրութեան ամենամեծ դո թութիւդ միաբանին՝ ի քո հնազան շնոր հեալ պատմագրութիւնս։

Զսակաեալս իմ Դու կատարեա։

Ամէն

ՑՈՒՑԱԿ

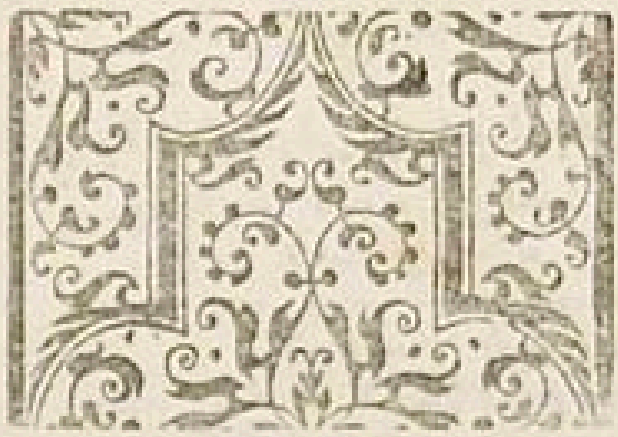

Հինգ Աստվածային գիրքեր

որք են Յայսմ հատորումս

ԳՐՔ ԾՆՆԴՈՑ.

ԵԼՔ.

ԴԵՒՏԱՑՒՈՑ.

ԹՈՒՈՑ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐԻՆԱՑ.

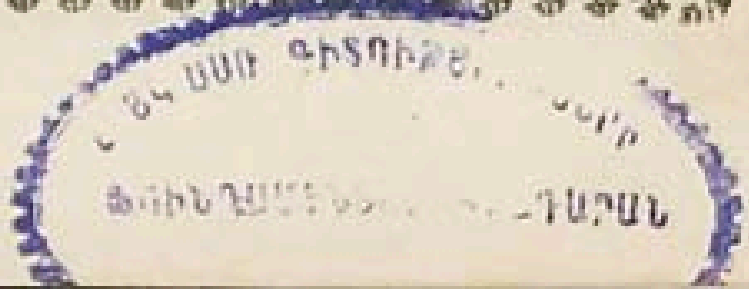

Յ Ա Խ Ը Ա Ն Ե Ա Ս Ա Ր Ա Ծ Ա Ծ Ա Ն Ե Ր Գ Ք Ր Ի Ս Տ Ո Ս Ի Ե Ւ Ս Ի Ր Ե Ն Ե Ա Ց

Յ Ա Վ Ե Ր Հ Ա Յ Ե Ա Ց Յ Ե Ր Ի Ւ Ս Ա Ղ Է Մ Ա Ծ Է Ր Կ Ն Ե Ա Ն Ե Ա Ն Ե Ա

տեղմանն: Քանզի երկինք երկնից՝ որ Աստ՝ իսկզբանէ յոյժ ընդ երկրացս էր բառնջուած ինն խմացական, միտս շարժ, և անմահ. այսինքն էր հրեշտակացս գոյն, որք ոչեն՝ ինձնէրոյ ժամանակէ. նաև երկրի բառնջումն ոչ համարեցաւ ընդ ժամանակի, որ տակաւին էր անելոյծ, և անպատրաստ առանց գանազանութեան այլեայլոտեսակացն և կարգացն արարածոց. Զայն ոք կարի արագ զերկինն, որ է երկնային, անմարմին, և խառնել գառն զուարճանաց՝ և գանազանութիւն երկիրն. որ է գոյքն և ներհակ էզէն արարածս, բայց խառն և առանց կարգի: Ինձ բանէ արար. այսինքն՝ յառաջ քան զամ Աստուած բառնջել ծեաց գանազանութիւն և զներհակ արարածս: Կամ՝ Ինձ բանէ. այսինքն՝ յ'ամենայն, որ է բանիւն ես բոլոր և ի համառօտիւ բառնջարարածեաց Աստուած՝ ոչ Մարմնաբարձուած: Բանիւ Տն երկինք համառօտեցան: Սաղմ. 32. 6: զերկինս արար հրամանաւ ես բոլոր: Սաղմ. 135. 5: և Պօղոս առ Եբր. 11. 3 Հաւատովք հրամանաւ Աստուծոյ հասանել ընդ յաւիտեանս Բանիւ Աստուծոյ. զի՝ ինանանէ և նոքաւ և՝ ինչն է աներեւոյթն: Հռով. 11. 36:

Ի սասանութիւն երկնից, և երկրի լոյս, և խաւար

Ի ՄԱՆ անձամբ՝ և արարչա կան.
առաջ լինել լոյսն էրա կան.
Հրեղէն ձեռօք իշխանա կան.
լոյս անմահապէս, և աղբերա կան.
Երկիր լոյս. առաջ մի այն.
և երկն լոյս. ոչ էր հրա ման.
Լոյս և խաւար բաժանե ցան.
անուն և գիշեր անուանե ցան.
Լոյսն արարող, պայծառա կան.
գոյից առաջն՝ և ջերմա կան.
Յ՚օր առաջին լոյսն գոյա կան.
խորհուրդ մեծի այս յարու թեան

Պատճառն լուսոյ, և բաժանումն
նորին ի խաւարէն յաւուր չորեքշաբթի:

Յ Ի սա լուսեղծմանն առնէր և

էրկն էրկնից, և խառնեալ էրկիր. առ
Ինեալ Լոյսն ամենազօր զօրու թեամբն
երկիր լոյս. և խակոյն յոչընչէ գոյացաւ
պայծառասեալ՝ և չքնաղազեղ լոյսն
որ է

որ է Համանձ՝ և Համապատ երկնից· շնորհք արեգական· պարծանք սառ ղաց· չերմութիւն, և պատրաստութիւն բնութեանց· առատագոյն, և գեղոց· առհաս դիշերոյն· նշան ժամանակաց· պատճառ հոգագործացն, և պղծառութիւն ամենայնի աշխարհի։ Լոյս առաքին, և ամենատես է Հայր ԱՅ· Լոյս ի Լուսոյ Համապատիւ Որդին ԱՅ· Լոյս ջեռուցիչ՝ և պարեր բարութեան է Որդին ՍԲ։ Յ՝Ա յամանակ լուսոյն լուսատուին նախ հրեշտակք· երկրորդ՝ մարդն· երրորդ՝ այլ շինուածոցն· ապայ առաջքն, և քառասնիցն քան կարգի և պատճառ։ Բանդի ամենայն բարիք՝ և ձեռնպահք կատարեալք ի վերուստ են ի ջեզ առ ի Հօրէն լուսոյ, յորում չիք փոփոխումն և կամ չրջելոյ առաջք։ Յակ· 1·17։ Աղբ՝ որպես որ լուսոյն մերձենայ, այնպես ԱՅ մերձենայ· և որպես ի լուսոյն որ հեռանայ, Յ՝ԱՅ և այնպես հեռանայ, և մերձենալն սա առնայնի, և խաւարին· որ է զկնի ի լուսոյն, այսինքն ի Քրիստոսէ, որ է Լոյս իսկական, լոյս ազգաց, և հեռանալ սոց· որպէս յայտնապէս տեսանի Յօհ 1·5։ 8·12։ 9·5։ 12·35, 46։ Եսայի 9·2։ 42·6։ 49·6։ 60·1, 19։

Եբ

Ա՛ստուած Ա՛ՀԱ. Երգեմ հաւատովս
ըստ ՚ի ձէնջ ընդունելոյ։

Յ Ա՛ստուծոյ հզօրի Հայր Ամէն.
Ընտրեցի զՔեզմէ Որդի Ամէն.
Հաստատեցաւ Քեզմէ սուրբ Հոգին Ամէն.
Ջոյց անճառ բանիւ բաժանեալ Ամէն.
Երկրպագեմ Հօրդ եւ Որդւոյ Ամէն.
Հոգւոյդ, Տէր, հաստատեալ Ամէն.
Ջուրըն վերածին անուանեալ Ամէն.
բայց որ ներգինն, ասեմ կոյս Ամէն.
Երկինք վերին գաղտնեալ Ամէն.
բայց Աստուծոյ մատանեալ անկ ձախն.
Ո՛ւսոյն ձեռ գինըն Աստուածա Ամէն.
վերին երկինք հաստատեալ Ամէն։

Ա՛մենայնի Ջոյց հաստատին երկինք՝
յաւետ երկու շքեղին։

Ա՛մենայնի՛ն Ա՛ՀՆ որ ստիմանս
փոխանակ գրուելոյ ծանուցանել եղ եւ
ոչ անցցէ. զգուշանալ Քրիստոս բաժա
նեաց, զաւոյց, մեկուսացոյց եւ ուրոյն
կացոյց յերկու բաժինս. եւ ՚ի մէջ ա
ցա կարգեաց զհաստատուածին. որ է՝
երկրորդ

իբրև զսխեալ և՝ ապրածեալ վարս գոյ մի, որ ընդ միջի զվէրին և զնեղեալն Յոբան· և այս հասուսում Թևնս անուն անեցաւ յԱրարչէն ԵՐԿԻՆ· զի մեզ երկրաւորացս յայտնեալ էրկնէ, և ծնանի զանապատն էրկնայինն և առօրեայ զկուսացմունս, անձրեւս, և այլ հասանս: Ոմն իցեն Յոբք 'ի վերոյ հասուսումն վիպէ և Սաղմոսերգուն հրաւիրէ ասելով Յոբք որք 'ի վերոյ քան զերկինս, օրհնեցէք զանուն Տեառն: Սաղմ· 148·4: Եւ զի մանկունքն 'ի միջ հնոցին սոյնպէս հրաւիրեն ասելով Օրհնեցէք Յոբք ամ' ի վերոյ քան զերկինս զՏէր:

Բայց թէ զինչ իցէ հասուսումն վերին Յոբքն· զանազան են կարծիք Վարդապետացն· բայց ոչն Օրոսէ նա ասէ· զիարդ, և որպիսի Յոբք իցեն 'ի վերոյ քան զերկինս, մեզ հաճոյս պէս ոչ է դիտել զայլ միայն Ընդարձակ գրոցն պատմիմք հասուսումն Հաճասալ թէ իցեն այնպիսի վերին Յոբք: Այլք կարծեն այսպէս, իբր թէ հասուսումն իցեն վայրն այն և տեղին օդով շրջապատեալ շուրջ զերկրաւս· և Յոբքն 'ի վերոյ հասուսումն մեզ ընդ վեր երկրագունդ կամարն օդոյն, ուր գոյանայ ամպն, անձրեւն, և այլ ջրային հասանք, որք յերկնից իջանեն: Եւ

Ա՛ստուածային Գիր. Թողուէսցին ընթերցողք՝ որ ի ներսոյ երկնից ի Թողուի, և ե բնութեան գոյացին։

Եղև հրամանն Տեառնայ գան.
Ծով և ցամաք բաժանել գան.
Ջուր ջրոյ երկրի ծորմիլ գան.
կղզիանալ բուսոյ ցամաքիս գան.
Ծառք և բանջար սերմանաւոր գան.
խոտ ընդ ծաղկանց բազմիլ գան.
Տեսիլք ջրոց սահմանել գան.
ցամաքայինք Տեառն սնեալ գան.
Ջուրն ծորմեաց ի ծովս գան.
կամարկոյից ծրմանել գան.
Բայց հոգին ցամաք սրբեսնայ գան.
կամարք հողոյ ծրմանայ գան։

Ի՛ երկրէ երկիր յայլ և յայլ տեղիս քան Թողին՝ յաւուրս երեք շրջեալ։

Ա՛ստուածային Գիր. Ասէ զի ոչ միայն երկիր. եւ ծով ընդ ջուր, և սահմանս ծովուն, և առաջ ցամաքացեալ, և այլովք անցանել զեա. այլ այնքան՝ եթէ ընդ խոտաւէտացոյն տեղիս

պիք քո: Յոբ 38: Բաժանեաց ուրեմն Աստուած զԼոյսն՝ ի վերայ երկրի. ՚ի ժամ ՚ի գեղ, և յաղբիւրս, այնպէս զի երևեցուսցէ ցամաքն. և բղխեաց երկիր զբանջար սերմնատար ըստ ազգի իւրում, և ծառ պտղաբեր, և սերմնատար ըստ նմանութեան իւրում: Ամէն բաժանումն երկրային Լոյսն է այլ այլ է փառք ՚ի տիեզերական Լուսէ ծառս: Սաղմ. 32. 7: Եւ ամբոխք ՚ի տեղիս յոր գնան անդ նոքին վերստին դառնան՝ ՚ի գնալ: Ղեւտ. 1. 7: Բանկար սերմնատար, և ծառ պտղաբեր ի սմին. որ ինքեան ունի զիւր սերմն. և յամէն տեղ երկրի գործեն Ա. Հ. որ իւրն բարի Աշակերտ գործէ, զիւրացուսանէ զշուշանն և տայ զմարմին իւրաքանչիւր սերմանց:

Ո աճապարումն գառն Լոյս ծուլանն է նոր ջան բազմութեան ամբարշտացն. խակ բան Քարոզչին և պղպեքեր ցամաք երկիրն է նշան բարեպաշտ հոգւոց գառնն. որ քաղցրանան, և ազբերանան Լոյս առ գառն միշտ, զուարթուց և վերնական օրհնութիւն աճի առ հոգևոր պղպեքերս: Խակ ժողովքն ամբարշտաց միշտ աչօք ծփին, և գարձեալ յայնման իւր եանց խորտակին. զի ըստ Երեմիայի՝ և հրամանն յաճախանալոյն վիճ ծուլանն, որ զաճապարն ունի ինքեան սահման: Եւ

Ա՛ստուածն Հ. Եկեղեցին Լուսաւորչի՝ ի հաստատութեան երկնից։

Տէրըն փառաց վառեսցա կամն.
բանիւ սուրբ աղօթիւս կամն.
Ձի լուսաւորեալք պայծառասցա կամն.
լցեալ յ՚երկինս ընդշանս կամն.
Եւ զանախտաց թաւալս կամն.
աւուրց, ամաց բամ անաս կամն.
Ձան, և կըշիռ գործոց մարդ կամն.
ամաց, ժամուց սահմանս կամն.
Ա՛յլ փառք և լոյս արեգակ կամն.
այլ աստեղացն, և լուսնոյ կամն.
Եւ աստղ ի զատուկ պայծառասցա կամն.
Ալմաստ Սբերաց երանս կամն։

Յաստուած երկիր կոչեցին Հ. ըստ ձեռաց գործոց երկնից։

Ա՛մենախնամն Հ. զառաջ

Քինն աւուրս պայծառս լոյսն յօր շարժմամբ ի հաստատեաց ՚ի նոսին արեգական. զի և պայծառասցին լուսաւորչին զաշխարհս. որ ասէս և լուսինն գոյացոյց վասն լուսաւորելոյ գիշերոյ. նաև՚զպարս աստղացն յերկինս հաստատեաց։ Լուսաւ

որեա

որքա այսոքիկ ըստեղծեցան վասն երից
պատճառաց: Նախ զի լուսաւքն ե-
նուց լուսաւորեցին զընդհանուր աշ-
խարհս, և մեկնեցուցեն 'ի միջ լուսոյն, և
'ի միջ խաւարին: Եւ երկրորդ՝ զի զա-
նազանեցուցեն զօրականն, զամառնայն, և
զաշնանայն ժամանակս: Եւ երրորդ՝
զի իցեն 'ի նշանս եղանակաց, և այլ
ևս ծածուկ և երևելի փոփոխմանց:
Լուսաւոր աստեղքն երիք կերպիւք
զեպակս լուսաւորեն. կամ ուղղագիծ
լուսով. կամ անդրէն անդրադարձ լու-
սով ոչ սեռականեալք 'ի հոյակից. կամ-
ն դրէն յանձնաբեկ լուսով՝ լսարտակ 'ի
ջուրս սեռականեալք: Սակս բարե
պաշտանձինք լուսաւորին յ'Աչ կամ
մաքրագործական կենաց, և գնացից, ոչ
անդրէն յանձնաբեկ լուսով. կամ զի
տղայական, և հոյեցողական կենաց, ոչ
անդրէն յանձնադարձ լուսով. և կամ
մաւորական կենաց, ոչ ուղղագնաց
լուսով: Գործեալ Աբեղային 'ի
Ս ք գիտ նմանել-քրիստոսի, Լուսին
Աստուածծնայ, և Աստեղք Սրբոց:
Զի որպէս հասեալն աստեղքն յ'արեգա
կանէն լուսաւորին, և որքան մերձ լի
նին արեգականն՝ աւելի պայծառանան.
այնպէս և սո Ս ք 'ի քէն լուսաւորին:

Ե-

Ի սաղմոսէ Ե. Հանդերձեալ ընդդէմ չարաչար տանջանաց, եւ ընդդիմադրութեան նոցա։

Բ Ա՛ՆԴ ճառագայթ Հոգւոյդ կայծակ
Հանցեն, ասէ՝ ընդդէմ դիւռա կայծակ.
Ոդը շունչ ունին կենդանական կայծակ
կէտ, և ձկունք անդընդա կայծակ.
Եւ թեւաւորք ըստ սեռս կայծակ
որ պարակից է օդս կայծակ.
Կենդանի շունչ, որ լոյս կայծակ
դեռունք ձկանց, որ շինչս կայծակ
Օդապարիկն, որ թռչուն կայծակ
ունին յինքեանս խորհուրդս կայծակ
Հարուած սուրբ են օրինաւ Թեւոյն.
որով լինին ամենայն կայծակ։

Ի սաղմոսն, եւ ՀԿԱՆԱՒ յաւետ հինգ շաբաթի ընթերցմանցն։

Ա ՌԱՆ զօրութեան Թեւոյն՝ որ ու
նի զշունչ հասանի կենդանեաց ։ և ձեռին
հրաման. և որ ասացն, եղեն. հրամայ
եաց. և հաստատեցան. ։ ի հինգերորդի
աւուրն հրամայեաց անշունչ ջրոց, զի
բղխեն

զղխեսցեն և հանցեն զեռունս չնչաւոր կենդանեաց, և զխեւոր թռչունս հաճոյ երկրի· ուստի ամուսնակ մեծ ծառիծ, և մանր ձկանց· ամուսնակ և ագռ թռչնոց յայսմանէսդ գոյացան: Զկունդ ուրնին և թռչունք հրատն նանէն Ա՛յ ունին զբանիզբն խրնանց 'ի ջուր· զի ջուրք հանին զայս լողականն զեռունս, և խեւոր թռչունս· որք հոգևորապէս ըստ արտին Օգոստինոս ոմն նշանակին զդատս անհաւատից, և մեղաւորաց· որք միտս խեթան, նշանաց, հրաշից, և այլ մարմնաւոր արուեստից կարօտին: Բայց ասի բարձր զմտաւածելն է զի Ա՛ստուած արձանաց զատս, և ասէ· աճեցէք· և բազմացարուք· խնկ ջրոյն, զերկին և զերկինս ոչ արձանաց· զի Ա՛ստուած կա մի զգուտն և զջերմն, այսինքն զմեզ զաճուրն և զարդարն: Յայտ· 3· 15: Ասել և արարածոց միայն մարդն և լողականք ընդ թռչնոց արձնին 'ի յա ձուին, և 'ի բազմութիւն· թէև բազ մակունք և ամուսնոնիցին և գոյանք մակայն ըստ հոգևոր խորհրդոյն զերա զանց ամուսին է ներհաւատացեալն և քրիստոսասէրն· որք օրէ նակին 'ի մարդն, և 'ի լողականս:

Ի սաղմոսն Ա. Ընթացուկ մարդ ըստ պարկեղն ներսոյ։

Ց՝ամին 4004, յառաջքան զծնեալսդն Քրիստոսէ։

Ա՜յս երանեան ընդ հանրա կան ։
Ձեռամբ Էին պատրաստա կան ։
Տեառն բարեաց գործեան ։
լեզուաց մարդոյ անձառա կան ։
Առ լսելն փայլէ արեգա կան ։
և առաջագոյն ըստ չափա կան ։
Հանգոյն գոյից ծընընդա կան ։
գոյացեալոց առաջագա կան ։
Առ զօրութեանն սերմանա կան ։
հասոյց, հասոյ՝ շնչառա կան ։
Անշուշտ բնութեանն, և շքեղա կան ։
ընդ որս յարեալ ըզգայա կան ։
Բանական հոգոյ բերմբ ընչա կան ։
անոյշ ծաղկունք վայելչա կան ։
Բառապիսի կենդանա կան ։
որ չհայինեն է լոգա կան ։
Եւ օդոյնեան ընդ երկրա կան ։
երկնակենցաղն ոտքս նըշ կան ։
Մի ըստ միոյ չառնել զոր կան ։
մարդկան ընդուն շինչ բաւա կան ։
Բայց առնեսցեն ոչ գոյն ինչ կան ։
որ վայելչեր զայս երա կան ։

Ա՛ՐԴ

Արդ Ընթանայուն Տէրն և իշ խան.
որ նախ կազմեաց զայս երա խան.
Արար զմարդն ի տիպ իւր էան.
պատկեր, և ինքնիշխանութեան.
Ըզ սա կացոյց Տէր, և իշ խան.
ի վայելել զայս երա խան:

Ի պերճութիւն իշխանութեան այսոքիկ
ոչ էին:

Ընթանալուն բարի բնութեամբն
յիւր պատրաստակեցեալ երախտանիսն, ոչ ա
նէ. եղիցի մարդ, ըստ որում մի այլ արա
րածոցն ասաց. եղիցի լոյս, եղիցի հաս
տատութիւն, եղիցին լուսաւորք. բայց
Արարչութիւն. և ոչ այն՝ ըստ ապա եղե
բայց ըստ պատկերի մերում: Ա՛նհա
ռելի փառք և պարծանք մարդկայինս բը
նութեան. զի արարած՝ ի պատկեր, և՝ ի
հայելի միտքն և երանելի Աստուա
ծութիւն: Ք անդի՝ լինելն, գիտելն, և
կամիլն. նաև կարելն, իմանալն, և սի
րելն, զորս ունի մարդն, ի լինել պատ
կեր, և հայելի Այ, ևս Տէր և Իշ
խան ըստ զծութեանն Աստուծոյ:
Ա՛վ մարդ ծանիր զքեզ՝ սիրելւոյ զպատ
կերն քո, որ ինքեան պատկերակից ար
ար զքեզ:

Ա՛ստուած Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ էիր Բանն
Հօրդ հանդերձ Հոգւովդ սրբովդ նախ քան զամենայն
ժամանակս եւ յաւիտեանս. որ ի սկզբան ստեղծեր
զերկինս եւ զերկիր, զծովս եւ զամենայն որ ինչ
ի նոսա են. որ ասացեր եւ եղեն, հրամայեցեր եւ
ստեղծան. որ ի վերջին ժամանակս յերկնից իջեր
եւ մարդացար ի Սրբոյ Կուսէն Մարիամայ. որ
ի Յորդանան մկրտեցար ի Յովհաննու. որ ի
խաչ ելեր եւ մահուամբ քով զմահ մեր կորուսեր.
որ ի գերեզման իջեր եւ յարուցեր զմեռեալս.
որ յերկինս համբարձար եւ նստար ընդ աջմէ
Հօրդ. որ գաս դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս.
Ա՛ստուած Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ ամենայնի
գոյիցն ընտրեցեր զմարդն հող յերկրէ
ստեղծեր, եւ փչեցեր յերեսս նորա շունչ կենդանութեան։
Ծննդ. 2. 7։ Եղ զմարդն ի դրախտին
Եդեմի, տալով նմա պատուիրանս, զորս եթէ
պահեսցէ՝ կեցցէ, եւ ոչ՝ մեռանիցի։ Ծննդ. 2. 16։
Իսկ ի մեղս գթոյդ Ադամ թէպէտ գերեալ.
յորոյ կողից եւայ շինեալ նեալ.
Ի դրախտէն Եդեմայ միշտ սիրեալ գեալ.
Ի մի պատուէր միայն զրեալ.
Բայց Սատանայ ի վայր ի քեզ եալ.
Մարմանաւ յարդանաւն մեզ տեալ.
Երկրորդ Ադամ անդ նբա-քեզ նեալ.
եւ յարենէ նոցին ա ռեալ.
Ձ՝երկուց գնուեցեալ միաբն բեալ.
ի մի Քրիստոս սիրահար բեալ.
Երկրորդ Ադամ խաչին նիր հեալ.
և՝ ի կողից սուրբ Սիոն շի նեալ.
Ա՛ խնամոյ սիրով միշտ հետև եալ.
ի մի պարշտօն միաբն բեալ.

Ա՛ստուած կոչեցի՛ր ի՛ շոյ շինեցուա։

Ա՛մենասիրելի՛ տուրուքեդ Քրիստոս
գոյեցեր ըստեղծ զմարդն հող յերկրէ
և փչեցեր յերեսս նորա շունչ կենդանութեան։
Ծննդ. 2. 7։ Եղ զմարդն ի դրախտին
Եդեմի, տալով նմա պատուիրանս, զորս եթէ
պահեսցէ՝ կեցցէ, եւ ոչ՝ մեռանիցի։ Ծննդ. 2. 16։
մատուցեր

ամենայն գինովցողութեամբ եւ ամենայն պատուական էին. զինէ ասա ոգեւորական Աստուած՝ որ կանէրով՝ ի վերայ նոր Եկեղեցւոյն իւրոյ ներգործէ Աստուած. եւ էառ Աստուած ի՝ իմոցէ՝ եւ ելից ի սիրտ մարդկան. եւ զինեաց Տէր Աստուած զայն կողն՝ ի կին: Խորհուրդս այս մեծ է, ասէ Պօղոս՝ բայց ես առեմ՝ ի Քրիստոս, եւ յ՝Եկեղեցի: Ես. 5. 32. Քանզի Եկեղեցի Աստուած էր ոչխարացոյց տգիտութեան, ասկս մեղացն Եկեղեցի: Կոյն էր Մարմին սրբոյ. յորոյ վերայ գալստեամբ նոր Հոգւոյն զօրութեան Հօրն քարոզելոյ հռչակեցին: Գործ. 1. 35. եւ զինեցաւ երկրորդին Եւայ գերեզման, տեսաչ եւ վայելուչ. որ ինքն ինքն բանն մարմնացեալ Քրիստոս, Աստղն Եւայ կերոյ Եկեղեցի. եւ ինքն Քրիստոս Մարմին սուրբ. եւ սիրելի կենդանի. եւ յայլում տեղի. Ես եմ Հնոտապարհ, եւ Ճշմարտութիւն եւ կեանք: Յով. 14. 6. Դարձեալ՝ ի Քրիստոսի կողէն, որ է երկրորդ Աստուած. զինեցաւ սրբ Եկեղեցին, որ է հաճոյացեալ բազմութեան, ընդ որում մշտնջենաւոր կայ եւ ծնայ մարմնացեալ Բանն Աստուած զամենայն աշխարհս ի՝ կատարած աշխարհի, երբեմն անգամ ժանեալ ի վերայ ընդ հարսին:

Ա. Հանգիստ յաւուրն երկրորդի յամ գործոց իւրոց, շար ասմունք։

Վասն ասելոյն գործոց մարդկանէ զեաւ.
այլ ապաւաւ աշխարհիս ստեղ ծեաւ.
Ասարածոց գործ կատար բեաւ.
օր հանգըստեաւն այսօր կո չեաւ.
Անեղեկոյ օր սա է զեաւ.
կեանք անվախճան օրինա կեաւ.
Օր հանգըստեան այս մեզ կո չեաւ.
յ'արարածոց զի Տէրն հան գեաւ.
Օր հանգըստեան այս մեզ կո չեաւ.
զի 'ի Քանան երթեր հան գեաւ.
Օր հանգըստեան այս մեզ կո չեաւ.
զի Տէրըն մեր շինին հան գեաւ.
Օր հանգըստեան այս մեզ է զեաւ.
քանզի Փըրկիչն յերկինս հանդեաւ.
Օր հանգըստեան այս մեզ կո չեաւ.
զի անվախճան թագաւոր բեաւ։

Ի. Հանգիստ Աստուծոյ, 'ի գործոց յաւ- րէն երկրէ։

Ամն մարդն ասեն հնարտութիւ
գործս խակութիւն, յ'երկնաբոյս աշուր հան
գեաւ

գնա. այսինքն կատարեալ զհամարս
չափեան գործս. օրհնեաց, և արբեաց
զօրն ետ ընդ երթալ: Այլ ասէ օրս այս օր
հանգստեան, և երանելի է, անբեկոյ
և անվախձան: Յայսմանէ Տէրն
հանդերձ յ'բառնդմանելոյն. Խրոյկ
'ի փարաւօնի գերելի է. յաճեսեաց
երկիրն եմուտ ամ մանել ամօթ:
Թուոց 14.23: Յայսմանէ փրկիչն
մեր հանդերձ 'ի գերելիսն, և յետ
յարութեան անվախձան, և անբեկոյ
թագաւորեալ հանդերձ յ'երկինս յաճ
ուեանս յաճախելոց: Առաքեալն Պօ
ղոս առ Ե բրայեցիս գլ. 4: զգուշացու
ցանէ զհաւատացեալսն. զի մի թողու
ցեն զհաւատոյ հանգստեան երթալն, և
զկնի եւս գտանիցին 'ի մեզ խոտացեալ
միտքնեսորդ, և յանհաւատութեան հանգստա
նին. որպէս Հրէայքն, որք վասն ան
հաւատութեան և խոտորմութեան
որով ապականեցան բարկացոյց զիւր
ձեռին զԱստուած, և ոչ լուան ձայնի
նորա: Թուոց 14.22: անկան յանա
պատի մեռեալք չարչար հարուածովք
և ոչ տեսին 'ի հանգիստ Տեառն վասն ան
հաւատութեան. ասկոյց ասէ Աստ
ուած. երկիցոք յանհաւատութէն
և փութացարուք մտանել յայն հանգիստ
զի մի ոք ընդ նոյն անհաւատութեան անկանիցի:
Եբր. 4.11:

Եւ

Ա. Եթե կինն. իր քաղեր էր ծառն
Ի կերակուր. և եթե պիղծ նորա,
և եկեր։

Դ րանտ մոմիսեմ յԱդմնայնիկեալ.
բնութեանակ պատճառք տրճ նեալ.
Յոտեմ Ադամ կերայր զմարգելեալ.
վասն էանայն բարիօք էր ցեալ.
Ճաշակ պատուոյ նըմին բաշ խեալ.
բայց մորճ միոյն մահճամբ վճ ռեալ.
Ի սկ բանտարկուն այսմ պիս ցեալ.
զանմեղն ե էայ Ի մահ պա տրեալ.
Ո ր զմահառիթ պատուէն փոր ձեալ.
և հայրն Ադամ սրտմտ հեռև եալ.
Յ անմահ փառացըն մերկա ցեալ.
Թ ըշնառութենոյ եղանք մատ նեալ։

Ո՞Վ ԵՍԵՔ ԿԱՅԻՔ։

Ա՛ՆՏԱՄԱՅԻՆ ՅԱՄ ԲԱՐՈՒԹԵԱՆ

Երբ Եսայ զկնի տանջանաց անկումն յե բեսացն յՈՒյ. և զի առաքին ծնօղքն մեր Հարատգաս միամտութեբ, և անտխրա կան ցնծութեբ վայելէին զանձատ բա րիս դրախտին. զարատցաւ վէր բարկե

ցու

ցուցեալն, և խնդրելը խախտել գնա
՚ի տարազսա և յամբիծ հնազանդութեա
նէն, զոր առ Աստուած ունէին, և բը
նութենէն առնել զսէրն՝ որ էր ՚ի մէջ Ա
ստուծոյ և մարդոյն։ Աստուա ոչ զԱ
դամ այլ նմանօրէն և խրատանեկուԹի
դեմ սրտապօղ խոսակ ցուցեալ յառաջ
դնելով պատրել զՀեւայ իբր զի ըսխտա
փոխ և սկարտարան անօթ, և առել։ էր
Աստուած հրամայեալ չուտել յամ ծա
ռոց, որք են ՚ի դրախտի։ Ասա Հեւայ
նմանէ ոչ էր խոսակ ցեալ ընդ պատրող
կան բանան ըզհնազանդն։ այլ մանաւանդ
կոչեալ՝ և ինդրեալ հնազանդ բանիցն
Աստուծոյ, ըզհնազանդն ամօթալի անայր
և մեք անխտիր։ բայց խոսակ ցեալ
ընդ հաստատակ ըզհնազանդն՝ խոտեցաւ
՚ի նմանէ, եւկեր զմոռնալըմ պատուէն,
և ետ Ադամայ եւս ուտել։ որ ոչ ըմբռ
նեցաւ յօձէն քան Պօղոսի առ Ի. Տիմո
թէոս 2. 14։ Ադամ ոչ պատուեցաւ,
այլ կինն պատուեցաւ՝ և յանցեաւ։ ա
կայն նոյն ինքն Ադամ ՚ի մէջ դրախտին
ոչ այնքան քաջացաւ ընդդէմ կնոջէն, որ
քան Յոբ ընդդէմ իւր կնոջն պատաղ
դրախտին։ Յոբ 2. 9, 10։ Ա՛ր՝ քան
Պօղոսի առ Հռոմ. 5. 19։ Որպէս ան
հնազանդութեամբ միոյն մարդոյ մեղաւորք
բազումք եղեն. նոյնպէս և հնազանդու
թեամբ միոյն արդարք բազումք։

Ի ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԵՐ ՅԱՓՈՒՇԱԿ ԿԱՄ. ԵՒ ԱՒԵՏԻՆՈՅ. ՈՐ ԵՍ։

Ի Կրթութիւն տեր Յափուշակ կամ.
Զոր Աւետիս ասէ ինձ. որ ես։
Ես Աւետիս Ասուածոյ ծառայ.
Եւ Աւետարանչի Յիսուսի Քրիստոսի.
Ի Սկզբանէ զայն Հաւատ կալայ.
Եւ զԱստուածոյ Հրամանսն կամ խոհեալ.
Յետ Հաղորդելոյն զինքեանս առ առեալ.
Յ'Ի ես շնորհաց յոյժ մերկաս գեալ.
Որք զԱստուածոյ Հրամանսն լուեալ.
Եւ մանաւանդ ոչ Հաւատալ կեալ.
Ո՛րպես Աբրահամ. յ'Ի ես կոչեալ.
յանցաւորացն մէջն ես առեալ։

Ա, ԱԽԱԼԿԱ ՄԵՐ ԼԵԻՆ Յ'ԱՓՈՒՇԱԿ ՀԱՅԱՊԵՏ ՄԵՂԱՅՆ։

ԱՐԵՂՔ Կ, ՈՐԻՆՑ ՄԱՆԱՊԱՏՄ

ասէ, գործն, զմասնաժն, և մասին գն ընդդէմ Աստուծոյ օրինացն, և հրամանացն։ Եւայլ կամեցաւ Աստուածտնալ. մի այլոյ ոմանց եղեալ լինել ըստ իշխանութեան ասէ նոցայ. եւս եղև այն հնազանդ Աստուծոյ հրամանին, զոյն որոյ

որոյ պատճի՝ զի պրպտեսցէ ծնեալ զաշ
սիս։ Ընդամէնն հանեալս ինչ խօսեցան՝
մի որոյ սա պատճի պրպտեսցէ առնել
զամենայնս ի կենաց իւրոց։ Սոսանեցան
չարակենցաւ, և նոխտանձեցաւ՝ ի վերայ
երանելեացն Ընդանց. վասն որոյ պատ
ճի՝ ոճ՝ ի մէջ լանջից և պրպտեսցէ զ
նոսայնս. պատասխ եղեւ, մի որոյ հոգ
կէր ինչ զամենայնս կենաց քոց. նա
և խոստացաւ, մի որոյ՝ նա լսասցէ
ասոյ Աստուած՝ քան զինչ։ Ա յս
քան պատճի, այլպէս պատասխան եղեւ
վասն պատուհասատարացեալ լինելոյն. զի
առաջին ծնօղքն մեր մեղանչելովն ապա
տասխեալ յ՝ Աստուծոյ, մոռաւ և
զպծոյ ի յետս դարձան յ՝ Աստուծոյ
՝ի վտիտասխան և յ՝անցագնական բոլոր։
Ասոն մարգն եղեւ պղծի անասնոյ, և
ոչխար մեղանչեալ՝ բան առնեն Փրկչին.
Ղուկ. 15. 3, 11։ Վասն այսորիկ ասա
՝ի դատաստին ամենայնի Աստուած
բարձր ձայնիւ կոչէ զԱդամ երբ կոտա
ռեալ՝ մեղանչեալ և հեռացեալ ամն, և
ասէ. ո՞ւր ես։ Ո՛հ մեծի, և անքաւելի
ի ձեռս ես լինելոյ։ Ոչ առնէ ըզ
մեզս պրկ Յովհաննէս՝ ՝ի Սառանոյէ ե.
զի ՝ի սկզբանէ Սառանոյ մեղանչէ. վա
սորիկ յայտնեցաւ Որդին Աստուծոյ
զի լուծցէ զգործս սատանայի։ Ա Յօհ
3.8։ Յօհ. 8.44։ Ընդ

Ընթեալ լէյե երկիր ի գործս։

Մ Եղոց պատիժ առն Հրեշտ կեալ.
զի գործէք երկիր յոյժ անել ծեալ.
Ասաի ջըմեղ փոյթ հետև եալ.
Սպառմ Գոմոր զոյս մեղսատ մեալ.
Դամեան և Ադիրմ առ ղեալ.
Սահեղ Գոմէթայ պատժեցեալ.
Անանիտա յանկարծակ մեռեալ.
և Սոփերայ կինն Թարշա մեալ.
Հասոյն էակ լուռ գնեցե գեալ.
վասն Աբրոմոյ գանձս ա ռեալ.
Աղէտ զի լեցոս գործոյք օրհ նեալ.
Լեր Քրիստոս ծառայ ըն արեալ։

Ի զատուցանելոյ Աբրահամայ։

Ի Սուն սպասաւորելն էին երկիր ի գործս քո. և զայս յ՚ամենազօրէն Աչ, որ ասաց, և եղեն, հրամայեաց, և հաս տատեցան։ Պատուեմ իւն հպարտս գեալ աստանայնն, անհնազանդութեն ծնողաց մերոց, եղ բարեպաշտութեն Աստեղծի, անզգամութեն մտաւորացն ոչ էին յառաջ քան զ Քրիստոսն, յոր ցանգ

ցանք սղոսնացուցն, և այլ անէծս զա
ղբատգործութիւնք, զոր ԱՅ միշտ և
յամենայն ուրեք պատժեաց, պատժէ
և պատժէլոց է, են արարք ընդդէմ
Աստուծոյին հրամանացն, և անկարդ
գործք յԱստուծոյ պատուիրանաց ա
պականութիւն յաւաշխարք։ Ասէ
ապականութիւն մարդկային բնութիւն
որ միշտ լուսատուէ յօժարութեամբն
բերէ, և հանէ առ վաճառ և ինաւսկար
գործս։ ԾՆՆ. 6. 5։ Ասէ եղծանել
էի մարդինն ծնրպացուցանել զոգի։ Իմաս
9. 15։ սակաւակեաց է մարդն և լի է բա
ռաւութեամբ։ Յօբ 14։ Արդեն
ցանկոյ հակառակ հոգւոյ, և հոգի հա
կառակ մարմնոյ։ Գաղ. 5. 17։ Ասէ
անէծուէլն մարութիւնք զօրացան, բա
նացան, և բնաւորեցան յարարածս. ա
զահարութիւնն որպէս գազանս կոշնէ,
հպարտութիւնն որպէս գիշատօղ աւետ,
չարակնութիւնն որպէս բարկացօղ շուն,
բարկութիւնն որպէս անհաշտ և յանիշաւ
հօղ գայլ, ծուլութիւնն որպէս անզգայէշ
պիղծութիւնն որպէս չարաշահ արջ,
բղջախտութիւնն որպէս վաճաշտ և
երկմտակր խոզ։ Ասէ ամենայն մարդ
անառնաւարտ եղև բուռ մարգարէին.
Արդ՝ ի պատուէր, և ոչ խնացաւ. հա
էասպեցաւ անառնոց անբանից, և նման
նեցաւ նոցա։ Սաղմ. 48. 21։ Ըս

Ա՛ս էհան արքայութայ պնա ՏԵՐՈՒԱՆ
ա՛ծ ՚ի գրաւոյէ անտի ֆուիկեանցն գոր
ծել ջերմեռնդ

՚Ի թուին Ադամայ 1. և յառաջ քան
զ-Քրիստոսի ծնունդն 4004։

Դ Ասէր ՚ի հոգ մարդ ապրուս բերալ.
զի ՚ի հոգոյ գոյ հոգ առնել ծերալ.
՚ի հոգոյ հոգ հրաշալուս գիտալ.
և ապրուսդ յինէն դուս ձերալ.
Ըզհոգ գործեա ՚ի հոգ դուս ձերալ.
յայս փոխուիլեցս ՚ի բացմերժելոյ.
Հոգ կոչ յինէն բնութեա բերալ.
Սաղայելի աշակերտ տեառ.
Զազգ քո հանգոյն ընդ քեզ դերծեալ.
յարուսեալ վայր կորստիւ խեալ.
Ինձ հնազանդիլ ոչ կամիս գիտալ.
վասն այսորիկ լուսապսակ կեալ։

Ա՛ՐԵՆԱԼԱՆԴԱՆ ՚Ի ՊՐԱԽԱՊԵՆ ԱՐՓԱԴԱՆԵՆ։

Ա՛ՍԱ ԼՍԵԼՔ ՄԵԾՈՒԹԵ՝ ՈՒ
խնամասուիլեան, և գիտուիլեանն Ա
ստուծոյ. աղաղակէ ես բանեղինն Պօղոս
Հռոմ. II. 33։ որ

որպէս զի առանց քննելոյ են գտուսս տանք նորա, և առանց զննելոյ ձանա պարտք նորա Ք անզի յառաջնում մե ուր ըստեղծագործութեն բաժանեաց և մեկնեաց զլոյս 'ի խաւարէն, զհրեշ տակն 'ի սատունայէն, զշնորհն 'ի մեղաց զփառս 'ի պատժից, զերկինս յ'երկրէ զկեանս 'ի մահուանէ, զանապականն յապականացուէ, և զդրախտն 'ի գժոխոյն, որ է աշխարհի աշխարհս յ'որ աք սորեալ անկանք ընդ Նախահօրն մեր Ադամայ. որ սատ այսօր հանդերձ հա մայն ծննդեամբն իւրով աքսորի յ'երա նական, և 'ի լուսատու բնակութենէն 'ի թշուառական, և 'ի խաւարտրտնակ տեղին գործել զերկիր, ուստի առաս. նաև վճիռ մահուն լսէ, զի հող է իր, և 'ի հող դարձցիս: Ծննդոց 3· 19· իբր թէ դու հող ես, 'ի հողոյ կեցցես, և 'ի հող դարձիս: յ'Ածատունկ դրախտէն անկաս յ'աշխարհի աշխարհս, ուր հա մայն մարմնաւորն է հոսական իբրև զ գետ, և անցողական իբրև զերազ. ծը նուննքն է լոյս, կեանքն պանդխտու թիւն և պատերազմ: Ա րդարև՝ նախահայրն մեր Ադամ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց թէ մրքան էլաց զաքսորանս, և զթշուառութիւնս իւր, Աստուծոյ է միայն յայտնի, որ քննէ զխորս մարդ կան:

Ըս

Աղաչանք մայրն Աստուծոյ։

Ով ես մայր Բարձրելոյն Աստուծոյ կեցող
Որ մեզ ծնար զՓրկիչն աշխարհի Տեր ամենայնի
Որ ի սուրբ բարկութեան, և ոչ յաչխարհասէր
տես

Ի սուրբ Կոյսն Գևորգիոյ Աղօթք։

Ես մեղաւոր ծառայ քո Գևորգ
Ողորմեա ինձ Տէր ողորմեա ինձ
Ողորմեա ինձ Տէր ողորմեա ինձ
Ողորմեա ինձ Տէր ողորմեա ինձ

պահէ տխս: Սաղմ. 102: Բ աղեր կ Տէր և երանեալ կ այր, որ յուսայ ի նա: Սաղմ. 33. 9: Բ աղեր կ Տէր, և դէթաած. քանզի գանապատմ բարիս ընդ ուղղապրծեաց վասն մարդոյն: Եւ էրբ մարդն յ'Աշ ապատամբեալ՝ և մերկացեալ յ'Աստուծոյնն շնորհացն եղև օրինազանց, և թաքեաւ հեռացեալ յ'էրեսացն Աշ էրբև յանցաւոր գարձեալ կուչէ գնա Ած էրբև գէթաած, և ողորմած. յայտնէ նմա զապատձառ մերկութեանն, և զապագայ պատիժ թշնամութեանն ի մէջ ուխտապանց մարդոյն, և գառոզացեալ աստանայնն, որ գառն մաղձիս սխտաւորեաց, վերաձորեաց՝ և հիւանդացոյց զմարդկայնն էրբ նուէթիւն. խոստանայ և նմա գաշխարհ հի փրկիչն գալոց, որ լուծցէ զգործս Սատանայի: 1 Յօհ. 3. 8: Առնէ Ադամայ, և ինքն նորա հանդերձս մաշիկ ղէնս, և ղգեցուցանէ գնս: Ծնն. 3. 21 Գ արգիւ ևս նոցա զորդիս, էրբ էին ի դրախտին ապստրեալք, որով մխիթարեալ էր Հայ՝ ասէ. ընտացայ մարդ Աստուծով: Գէթայ էրեսի Տէր յ'էրկիւղ ածս իւր, որպէս գէթայ հայր ի վէր որ գոց իւրոց: Զի նա գիտաց զստեղծուածս մեր, և յիշէաց՝ թէ հող եմք:

Սաղմս 102. 13, 14:

Յաբեսա Գաղաադայ ի վեր հաբէլ։

և բանայ գիրս։

Հին բանաստիւն գաղտնս ցիւրէ։
յանունէ բրկեցոյն զԱդամիսպտեղէ։
Ընդ նահապետս զկայինն վա ուեալ։
գանձել եղբայրն որ քաղս նեալ։
Ե զնեմ բնութեանս ապակս նեալ։
Հար գազանին գերի վա րեալ։
Ո՛հմայիլ սրբոց սրտիս թափծեալ։
և Ադամոյ սուգն երկիրս գեալ։
Ջ նահս գրախտին հոգեմէտեալ։
գերիս սրդիսն այսօր ցիւրէ։
Ջ Հարէ սրդին՝ անձէ ապա նեալ։
և զոլ կայինն ամբարշտ առեալ։

Բ. ապանոտն հաբէլի։

Ի թուին Ադամայ 228. և յառաջ
քան զծնունդն Քրիստոսի 3776։

Յայժ գոն սիտուէ ուհատա

զանցուածին Ադամայ էր որդւոյ եւոյ
մանն։ Ոչէր քան բանաստիւնն գիտել
յ՛անուսան լուսոյն զհոգիս մեր, այլ միր
միտս մեր լսապատճառել աներեայ։ Տեսեալ
ու

ուրեմն զանխափան հաւատն, և զարդա
րութիւնն Հոգւոյ· զի հաւատոյդ
ի՛ հաւատոյմէ ԱՅ, և սիրէր զնա՝
որով և յուսայր փրկիլն, որ գալոցն
էր· ոմացաւ՝ ի վերոյ բարեխեանն· և
իբր ժանկահար, և ժանտահնար զարա
նակ՝ զառելութիւ, և զնախանձու
մեցեալ նեռան էարկ ի սիրտ Կայենի
ըսպանանել զեղբայրն իւր· Էր Կայեն
հողագործ, և Հաբէլ հովիւ խաշանց։
Ի մկրտեանն պատրաստ մատուցանեն
ԱՅ· սա՛ ի խաշանց անդրանկաց՝ և պա
րարտց· և գոյս՝ ի պէս պտղէ· ուստի հա
ճոյ եղև ԱՅ· իսկ նա՛ ի պտղոց երկրի՝
բայց ոչ ուղիղ սրտիւ· ուստի ոչ հաճոյ
եղև ԱՅ, այլ բարկացեալ՝ յոյժ սրտ
մի։ Ոչ զի Աբէլ հաւատն հաճոյա
նայ ԱՅ, այլ զի Կայեն չինի առել։
Ած կամեցաւ՝ ի Կայենէ սրտէն բա
նալ զառելութիւնն ընդդէմ եղբօրն·
ընդէր սուտ՝ սրտմտեցար· բարեգործացն
դոյ բարութիւն, որպս և չարագործացն
մնաս ինքեանցն։ Բայց Կայեն սրտիւ
յ՛եղբօրն հեռացեալ՝ լեզուաւն խօսի
զնապաստակութիւն ընդ եղբօրն, և ասէ· եկ
երթիցուք՝ ի դաշտ· ուր կայեն չարեաւ
՝ ի վերոյ եղբօրն, և բռնան զնա։ Իրաւ
ասէ խնամուելն· Ո՛ւ սիրեաւ բանսար
կուին եմեալ մանկ յ՛աշխարհ։ Խնամու·
2· 23։

Ի՝ երես ՝ի ՝ամէն երկուս կողմայս։

ԿԱՆ լինի գործովքն և անկ ծեալ.
առա՛ վեցերորդն Ղամէք ծը նեալ.
Սա ժանտագործ ժանտէ սեր բեալ.
զերկու կանայս ինքեան առ եալ.
Ո՞ արիւնախըմոյ օրինակ լեալ.
յ՛Ադ ծայնոյն յոյժ հետս ցեալ.
Սրա սրտիքն Նահապետս ցեալ.
երգոց գարբնաց զարհեստս գտեալ.
Բայց անուն գարշ ինքեան թողլեալ.
Հար օրինակ չարաց և ղեալ.
Ընդ ե՛ օրէն անշարժ կար գեալ.
զի առն մեղ՝ կին մի զրե գեալ։

Ի՝ ամէ՛ հետն պատճառ բազմակնու թեան։

Ի՝ ասպատասխանն այնմ՝ զոր ասացեալ ՝ի վերայ երկրի, և մեղաւեալ ՝ի վերայ Աւգ. երեսանն ընդառաջն գնաց բնակիլ յարևելեայ կողմունս գրախտին, կերկրին Նայիթ։ Հինեաց քաղաք մի և նազ որդւոյն անուամբն։ ուր յեր կիր ընդ Ենոք որդւոյ անուամբն։ Ենոքայ զառաւակայն եղև Ղամէքն այն,

որ էառ զերկու կանայս, որք են Ագ-
դայ, և Սեղլայ: Ագդայ ծնաւ զՅօբէլ
որ էր հայր հովուաց· և զՅօբալ որ է
դիտ զերգս, և զվրդապարանս: Սեղլայ ծը
նաւ զՅաբէլ, որ էդիտ զարհեստ դար-
քաւորաց պղնձոյ և երկաթոյ: Քոյր
Նամաք այր ոտնաց եղև առաջին չար օրի
նակ բազում կանայս առնելոյ: Բայց
ըստ վարդապետութեան փրկչին Ա-
ստուած, որ՝ խակղրանէ արարածոց ա
րու, և էգ արար զնոսա, ասէ· վասն
այսորիկ թողցէ այր զհայր իւր, և զմայր
և երթիցէ գհետ կնոջ իւրոյ· (ոչ ասէ՝
գհետ կանանց իւրոց·) և՝ եղիցին երկ
քեան՝ ի մարմին մի· Մարկոս 10· 6·
ոչ ասացաւ՝ երեքն, չորքն, կամ նորա՝
այլ երկոքեան· Բայց երբ Աշ՝ ի մէջ
դրախտին զամուսնութեան կարգն հաս
տատեաց, պատուիրեաց ևս· երթիցէ
գհետ կնոջ իւրոյ, որով արգելու զամե
նայն ընդդիմաբնութիւն խառնակութիւն·
երկոքեան առեալ՝ արգելու բազում կա
նայս առնելն· կնոջ իւրոյ առեալն՝ ար
գելու զամուսնականան գնացս· եղիցին
՝ի մարմին մի առեալն՝ հրամայէ Աստու
ած մի զուգեալն անբաժ, և անմեկնե
լի կեցոյց ընդ իմիանալն միաբանութեամբ
և սիրով· որպէս Քրիստոս ընդ իւր
հարսին, որ է եկեղեցին Աստուծոյ·

Ի հետ Ադամայ 230. (Ի սուր Հեբրայեցոցն 130.) և ծնաւ զսուր իւրում, և կոչեցին զանուն նորա Սէթ։

Ի Ադամամբ օձին Աբէլ երձեալ.
այն որ սրտպարն է կոչէ ցեալ.
Կայէն սղգաւէն Թըշտաառա ցեալ.
զի յ'Աստուծոյ է անկ ծեալ.
Ադամ, Եւայ 'ի սիրտ խո ցեալ.
քանզի յ'որդւոցն են զբնկե ցեալ.
Աստ յ'Աստուծոյ մըխիթա բեալ.
և Սէթ որդի նոցա քաշ խեալ.
Բարի զաւակ հօրն նըմա նեալ.
և հայր բարի աղգաց է ղեալ.
Ե՛ւ 'ի սմանէ փըրկիչն սե բեալ.
որ յ'երկնս գարս օրհնաբա նեալ։

Ադամ 230 ամեայ դարձաւ ծնանել զոր գնին Սէթ. որ է յաստուածեան գ-ից բնաստ սի ծնունդն ամք 3774։

Ի Ա թ ամբարիշտն կայէն՝
բնական զանմեղ եղբայրն իւր Հաբէլ
ան

անմահութիւնք էր միշտ կեանք ծը
նողացն, զոր մարդասէրն Աստուած
կամեցաւ մեռեալ տալով զաւ
ակն փոխանակ Հաբէլի, որ կոչեցաւ
Սէթ, այսինքն եդեալ։ Սա, ընդ որ
տհմին իբր օրհնեալ զաւակ, միշտ զո
րանայր և յառաջէր ընդդէմ կայենի ա
ռիւծեալ տհմին։ Ամենեքեան ոչք էին
՚ի Սեթայ տհմին, որպէս Աստուծոյ
անուանին յ՚Աստուածշունչ գիրս՝ որ
պէս կայեննանքն՝ գառնըք մարդիան։
ծննդոց 6.2։ ՚Ի տարօրինակն եւս պարտ
էր գալ խոստացեալ փրկիչն աշխարհի
Յիսուս, որպէս Յօսէփայ, և այլ։ Ղու.
3.23։ Առաջ ըսկսաւ աստուածային շարա
նալ ընդդէմ բարեպաշտից, պատերազ
մել ընդ սուրբսն, հալածել զեկեղեցին
Այ, նաև իրբեւ խոնարհեցուցանել
գհամառացեալս։ բայց նախախնամու
թիւն Այ ոչ երբէք, և ոչ ուրեք կարէ
զրկեան Աստուծոյ յաղթահարել։
Գ խաբէին ասա զի ասի թէ Ադամ ծը
նաւ ըստ պատկերի նմանի, և ոչ ըստ
պատկերի Աստուծոյ. քանզի Ադամ
կորոյս զբնիկ բնական արդարութիւնն
և այսպէս զրկեալ յ՚արդարութենէն
էրն, և յեռակայքն ծնանէին որդիս
զրկեալս ՚ի փառացն Այ և ՚ի նորին
դարութենէն։

Ա. Հաճոյ եղեւ Աստուծոյ Պատարագ. Հ. ոչ ուրեք գիտանիցէ. զի ի նմանէ պիտի Պատարագ:

Ի թուին այլազարմի 987. և նախքան զծնունդն Քրիստոսի ամք 3017:

Ես՝ Հաբէլ է նոքա ինձ խնայել.
և ոչ ձայնակ մահու առ սպանել.
Նախ քան զփոխելն եղև հա ձեալ.
զի ոչ երբեք՝ ի մեղս զբ սեալ.
Ես՝ Աստուծոյ հաճոյա ցեալ.
զի հաբէաստ պայծառա ցեալ.
Քան ըզՀաբէլ զերազան ցեալ.
զի հայր գոլով է հուսա ցեալ.
Քէզ օրինակ սրբոց ե դեալ.
Թարց հաբէասդ ոչինչ շա հեալ.
Ընտուս բարւ, և երա նեալ.
Վեր Աստուծոյ հաբէասս ցեալ:

Ա. Հաճոյ հաբէասին հաճոյանայ Պատարագ:

Ընծայեաւ հաբէասն ե նոքայ՝ ի մէջ նախա հայրն

հարցն. քանզի առ միայն, որ է օրհներ զերկն յԱդամայ, զոր կամացն Աստուծոյ շրջեցաւ, և հաճոյացաւ Աստուծոյ և բարձաւ կենդանի գոլով յայս մահացու կենցաղս, զի մի զմահ ճաշակեսցէ: Համառօտ ասէ պօղոս՝ Ենօք փոխեցաւ, զի մի զմահ ճաշակեսցէ, և ոչ գտեր զնա, զոր փոխեաց զնա Աստ. և յառաջ քան զփոխիլ նորա վկայեցաւ հաճոյ լինել Աստուծոյ: Հեբր. 11. 6: Մարգարէացաւ՝ ասէ Յուդայ առաքեալն, վասն նոցա (այսինքն վասն ամբարշտացն) և օրհնեցորդն յԱդամայ Ենօք, և ասէ. ահաւասիկ եկն Տէր բիւրուք սրբովք հրեշտակօք: Յուդա 14: Ենօք հաճոյացաւ Աստուծոյ և փոխեցաւ՝ ի դրախտն. զի ապաշխարութիւն: Սիրաք 44. 16: Սակաւ ձշմարտապէս հասանի, զի գոյ այլ միտս կեանք. և կարէ լինել՝ զի ոք մարթիմ համարձակ յիւր կինս, զոր առեալ ենօք, յետ ժամանակաց ելոյ մարգարէն և մարթիմ համարձան յերկինս. որք էին պատկեր՝ և օրինակ հաճարձմանն քրիստոսի՝ Փրկչին մերոյ: Համառօտ և զի ոչ ուսիք է արքայութեան մեռանի, և թէ ոչ ապաշխարելոց, և երկիւղածից որք նման ենօքայ յայսմ աշխարհի՝ ի մեղացն զերծ կանան:

Ե-

Ա՛ս է ԵՎԵԱՑ Ա ՝ ամէն ամս 188. և ձէ
նաս ուրբն. և անուանէաց պանուանն Ա՛
Ա՛յ. աբէ, Ա՛ս հանգուստէ պէտ՛ է
գուձոց ՌԸՄԱ, և՛ է պրպտուելեան չէ
ասց ՌԸՄԱ, և յ՛էրկնէ, պը անէձ ՏԷՐ
Ա՛ստուած:

Ի թուին աշխարհի 936. և յ՛ամենատ
քան գծնունդն Քրիստոսի 3068:

Յ՛ԵՐԿՐԴ գարուն հոյի ծընեալ.
գազար է հանդիսաւոր յարքունեալ.
Ջաղցրագործ յոյսով գոգս բռնեալ.
զի հեզգոս հանգչին ջրն կենալ.
Ընդ անօրէն ձեռամբ սրել ծեալ.
ասա առաւել վախճան ա ռեալ.
Հաճոյ սոքին բարեբան նեալ.
զի զաներկիւղ հաճոյս ցեալ.
Ոչն հաճոյանալ ասպան կալ մեալ.
զի բանիւ Տեառն զահիճս բռեալ.
Թագոյ հաճոյ չէ ոք փրկել կեալ.
զայս նախահարքն մեզ վերկոյ եալ:

ԱՆԼՈՒԾԱՅԻՆ ԴԷՄ ՄԱՅՆ

ՊՆԴՅ որդի անուանեաց, և ոչ գայլոյ պատասխանել Իսրայեցի Մօսէս-ԴԷՄ Թողահայեն Աստիճերտի Հատորի յիւրմէտ պրակումն. զի Նդյ մինչ յայտնի, և ճշմարտեր, և արժանաեր ժառանգ եղև հայրենական առաքելոյ նուիրեանց: Դարձեալ Նդյ ասէն դադարումն, և հանգիստ նշանակէ. որ սկսս և հայրն սորա Ադամէ մորդարէս բար առաց. առ հանդուցեալ զմեզ ի դար ծոց մերոց. այսինքն յորում ԴԷՄ-ն զահայրն մեկնէ. առ դադարեցուցէ զամբարշտութիւնս, և զչարիս առաւ կեցուցանելով զպղատդարձ մորդկան երկրորդ գալուն. ի գործոց մերոց առ, այսինքն յանօրէնութեանց մերոց և ի պղծութեանց, զոր ձեռօք կատարեմք: Սա ծնեալ և անեալ յիւր հայր Ադամէ, լուաւ նրոյս, վարդապետական, և մորդարէական պատգամս ի վեց նախահարցն. որք են և նոա որդի Սէթայ, Կայնան, Մաղաղէլ Յարետ, Ենոք, և Մաթուսաղայ հայր Ադամէ, պատ Նդյ: Այսքան երանութեանց արժանի գտաւ առաքեալն նահապետն Նդյ. որ և գտաւ կատարեալ արդար, և ի ժամանակի բարեխօսն եղև հաշտութեան: Սիր. 44. 17: Ն.

Ի թուին աշխարհի 1536. և յամի
տառ քան զնուանդն Քրիստոսի 2468։

Դարն առաջին ապուկս նեռ.
զի առաքանիք միմեամբ շուռ ղեռ.
Երկերն հանգոյն անըզգա մեռ.
բայց Հոյ միայն արթարար ցեռ.
Յ'երկրի վերայ էն բարկս ցեռ.
Ջուրք հեղեղայց զաշխարհ ջնջ ջեռ.
Ընտեռ ահանքն երկնից բա ցեռ.
գազաթ լերանց ջուռ ծածկեցեռ.
Ո՞ երազեցականքն են կորս սեռ.
բայց տապանին ոչինչ ինս սեռ.
Ա՛յս հեղեղատէս յանդգնեք մաքրեռ.
և տապանատէս արդարն ապրեռ.
Հոյն օրինակ ջուրն մկրտ սեռ.
և փայտ խաչին հաճառս ցեռ.
Հոյն տապանն պատկերս ցեռ.
Ժողով աղգացն հաճարք ցեռ.
Ի հեղեղայց ապրեցս ցեռ.
որ ի Քրիստոս հաճառս ցեռ։

Ի ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՉՐՀԵՂԵՑԻՆ։

Եւ ար՝ թողնալի Յնան

սարկուն, որ մահաբերութեամբն իւրով՝ ըս
պանանել ետ զԱբէլ, ոչ երբեք դադա
րի զբնութիւնս ազգ մարդկան յ՝Ա ծա
կոյս կողմանէն մոլորեցուցանել. որքան
բազմանայ մարդն՝ այնքան արմատանայ
ամբարշտութիւնն։ Ուրեք Այ առ
նուն ինքեանց կանայս՝ ի դստերացն
մարդկան, այսինքն՝ ազգն Սէթայ՝ ի
Կայենի տոհմէն։ Եւ այսպէս ապակա
նեցաւ երկիր առաջի Աստուծոյ. զի ա
նիրաւութիւն մարդկան բազմացաւ՝ ի վե
րայ երկրի։ Ասաւ Ած բարկացեալ
՝ի վերայ անիրաւութեանցն՝ ասէ. Քնքե
ցից զմարդն, զոր արարի, յ՝երեսաց եր
կրի. և հրամայէ Նոյի, որ միայն հաճոյ
եղև Այ. արա դու քեզ տապան եր
կայն 300 կանգուն. լայն 50 կանգուն.
բարձր 30 կանգուն։ Ընտրեալ նեղքնա
տունս, միջնատունս, և վերնատունս։
Պատրաստեա և ձեզ՝ և անասնոցն բա
նական կերակուրս. զի ընդ քեզ՝ ի տա
պանդ լիցեն յ՝անասնոցն՝ եօթն եօթն
՝ի սրբոց կենդանեացն, և յ՝անբաս անաս
նոցն՝ երկուս երկուս. արու՝ և էգ զի
ցես՝ ի տապանդ, զի սնունդ լիցի յեա
ղերէնին։ Եւ եօթն աւր կենդանեցին
3 արս, և 3 էգ վա սնման. իսկ եօթն
երորդ ևս արս վա զոհի։

Յաւետ յ՚այնմիկ եմոտս Ելոյ, Աեմ,
Ի՚Քոյ, Ցիբեթ, ոդիւթ Ելոյ. Եւ հինն
Ելոյ, Եւ կանայք ոդիւտոյնք ընդ նմա
Ի՚ փառսն անդր։

ՋԱ ղպարտութենէն Ելոյ քարտ ղեալ.
Բոլոր յ՚ամենից բառնալա նեալ.
Տընկեն, չինեն կանայս ա ռեալ.
ուտեն, ըմպեն՝ արանց եր ղեալ.
Անձառելոյն ապագամ վոր ղեալ.
յ՚ոխտազանցիցն վերա կրն քեալ.
Դրոնք հեղեղաց յանկարծ բացեալ.
շրնչատք երկրի համայն մեռ ռեալ.
Հառաչանաց ձայն դուժե ցեալ.
յ՚այսմ նուագի ոչնք օգ նեալ.
Տուներն Ելոյ բարերարս տեալ.
զի տապանաէն ապրեցու ցեալ։

Ելոյն Ըմպելին։

Ուրանայք ևՁ Ելոյն մուտ
նել ի տապանն առեալ ընդ ինքեան
զամուսինն իւր, և զերիս որդիսն, որք
են Սեմ, Քամ, Յաբեթ, և զերիս որ
դւոց կանայսն, որք ի մէնոսին էին ու
մն

անձինք· Եւ մնաց աւրեանն ի տապանին ՆՈՅ՝ երբ էր 600 ամաց· եւ յամս եօթն աւուրց եղև հեղեղ ջուրցն ի վերայ երկրի· որ էր օր 27 (ըստ Հեբրայեցւոցն 17) երկրորդ ամսոյն, որ ասի Մարմէշ շուան· եւ պատուհանն Հոկմեմքեր ամսոյն Հոմայեցւոց: Յայնժամ պատուհանեան ամենայն աղբիւրք անդնդոց բազմաց, բացան սահանք երկնից, եւ եղև անձրեւ առատիկ մինչեւ 40 աւր՝ եւ 40 գիշեր ի վերայ երկրի, մինչդեռ 15 կանգուն ջուրն բարձրացաւ ի վերայ բարձր բարձրիկ լերանց: Ոչսոխ առատկեցան ամ ընչաւէտ կենդանիքն, գազանք, անասունք, սողունք, զեռունք երկրի, եւ թռչունք օդոյն, նաեւ ընտհանուր ազգ մարդկան կորեան, եւ ընկեցան յերկրէ· մնաց միայն ՆՈՅ, եւ որք ընդ նմա էին ի տապանի, փրկեալ՝ եւ անիւտաս յաշխատ հակարծան հեղեղացն: Զի՛ք ակնառու թիւն առաքն Աստուծոյ· ասէ Աստուածաշունչն առ Հռո· 2·11: Ոչքան կենդանեաց տեսակ չարով կորեան· նոյնքան տեսակ ապրեցան տապանէն· քայց բազմից բազմաթիւ էին կրտսակունքն քան թէ որք ապրեցան տապանէ, որ է ասել որ եկեղեցւոյն, եւ հաւատոյն ի Քրիստոս· տրտաքոյ որոյ չիք փրկութիւն ուրուք ազգի, եւ յայնմ դոյ փրկութիւն ամազգի·

Եւ

Ա՝ նախատ պատանն յ՝ԵՐԵՄԻԱՅԻ
ամբաստանի՝ ի 27 (17) ամսոյն. ի ԼԸ
ինն Ցարտադայ։

Ի թուին Ադամայ 1537. և յ՝ամէ յ՝ա
ռաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 2467։

Տէրն ողորմած մարդասէր բեաւ.
և ըզ տապանն Նոյեա չի ջեաւ.
Յ՝երեսս երկրի հոլմով ա ծեաւ.
որով խակոյն ջուրք դադա բեաւ.
Սահանք երկնից սառեա փա կեաւ.
և անդընդոյն ակունք խը ցեաւ.
Նոյ տապանն ի Հայոց Նըս տեաւ.
ուսոն պարծանք Հայոց կընքեաւ.
Առասպելօք Յոյնք վըթա ցեաւ.
անշարժ բարն Հայոց դէ պեաւ.
Երկրորդ ծընունդ տասն սե բեաւ.
Հոս անուշ ինն յ՝երկինս և լեաւ.
Նըշան ուխտի տղէն տու եաւ.
տուն Յաբեթեան օրհնագանեաւ։

Ա՝ ուխտ Պատուհոյ ընդ արտաքս յեպ
ղհեղեղին։

Ո՝ւ զեղ ջուրցն ի վերայ
եր

երկրի մեջ 150 օր· ապա յիշեաց Աստուած զՆոյ, և զամբ ընդ նմա էին տապանին· և բերաւ քամի ի վերայ երկրի, տաղտկացան ջուրքն· Յետ եօթն ամաց ջրհեղեղին՝ տապանն նստաւ ի վերայ Մասիս լերին և յետ երից ամսոց Նոյ երաց զպատուհան տապանին, և արձակեաց զառագաստն, որ ոչ դարձաւ անդրէն ի տապանն, մինչ ի չորեքն· Յետ այնր եօթն աւուրց Թռուց զաղաւնին, որ եւս դարձաւ անդրէն ի տապանն, մինչ ի չորեքն· Նոյ զինքն ոչ ետ միւս եօթն աւուրց Թռուցեալ աղաւնին ան դրէն ընդ երկիր դարձաւ ի տապանն ու նէր յերեսանէ նորա տերեւ ձիթենի նոր· Ապա հրամանաւն Աստուծոյ՝ Նոյ, և որք ընդ նմա էին, ելան ի տապանէն, ուր փակեալ կային զամ սի քառս, ելին ի դաշտն Ասիոյ ամենեքեան· Շինեաց սուրբ Նոյ սեղան Աստուծոյ, և մատոյց նմա ոչ ընկէզ յամեան ամաց արջոց, և ճռաքաղց արջոց· Սա հաճեալ Աստուծոյ ետ պտիւքն· Ա՛ օրհնեաց Նոյ, և զամենեսեան, որք ելին ի տապանէն· Էդ ուխտ յաւիտենա կան ոչ եղծանել զերկիր·

Եւ

Ա՛ն ախտա՛լոյ, այր հոլագործ ըմբռ հիւր գործել, և փնկեայ այգի։

Ի թուին աշխարհի 1539. Նախքան զՔրիստոսն ծնունդն Քրիստոսի 2465։

Ա՛յր այն գաշտն ամենաւ ցեաւլ.
և Աստուծոյ սեղան կանգ նեաւլ.
Ու պատառատգն ոչ ջանկն գեաւլ.
Ի կենդանեայն, որ ինչ մա քրեաւլ.
Ամա ինգ մարգկան Աչ հաշ առեաւլ.
և զարարածս Տումայն օրհ նեաւլ.
Նոյ հաղագարծ զայգն ամեն կեաւլ.
անոյշ գինեումն ի խոտ ար քեաւլ.
Ի՛ քամ արգասեն. որ առաւ կեաւլ.
ապեն ի՛նհանէն զանէծս ա ռեաւլ.
Յ՛որթոյն քերոյ փըրկենն արքեաւլ.
ի՛ Յաւգայէ եղև մատ նեաւլ.
Սեմ, և Յաբեթ են օրհնեւ ցեաւլ.
քանզի որդիք հօր հնազան գեաւլ.
Ըզ մերկութիւն ծնողին ծածկեաւլ.
օրհնել աղգաւ վրձն ժառանգեաւլ։

Ո՛ւնաբեռնիկոն ՚Ի յոյն, և անէծքն Քանայ։

Յայտ բառնալոյ ամբարշտաց

տայց ընթհանուր հեղեղաւն ջուրց, տա
կաւին միտք մարդոյ էին հաստատեալ՝ ի
խնամս չարն՝ ի մանկութենէ իւրմէ: Ծննդ
8. 21: Քանզի Նոյ ըսկսեալ գործել
զերկիր, և անկեալ այգի. էարբ զանփորձ
դնելն, զոր ինքն անկեալէր. արբեցաւ
՝ի գինւոյն և մերկացաւ՝ ի տան իւրում:
Քամ զայս մերկութենէն հօրն էառեալ, և
ծոխանակ ողխաբար պատճէնոյ զհայրն՝
և ծածկելոյ զնորին մերկութենէն. որ
պէս պարտապան է ամենայն ծնողացն
պատիւ մատուցանել. եւ արտաքս խոյ
տառակել զհայրն իւր առաջի եղբարցն:
Իսկ Սեմ և Յաբեթ առեալ հանդերձ
մի, և եդեալ՝ ի վերոյ թիկանց երկո
ցունն, գնացին յետոյետս և ծածկեցին
զմերկութենէն հօրն: Բայց արթնացաւ
Նոյ և գիտաց զարարս Քամայ, զոր ա
նիծեալ զառն անիծից. Իսկ Սեմ և
Յաբեթ զերանաւէտս օրհնութենէնս ա
ռին՝ ի հօրէն: Խորհրդաբար Նոյ Քն
ակնէր. զի Քն անկեաց զայգին: Ես այ.
5. 1: Երեմ. 2. 21: Մատ. 21. 33:
Էարբ զայգեցին իւրոյ զբաժանին՝ ի տար
ածին. մերկացաւ՝ ի վէր խաչին. Հրէ
այք ազգն արարին, և ըստ Հրէից են ամ
կեղծաւորք Քրիստոնեայք գործովքն
արհամարհեն զընթացս Քն: Ընդ

Ի ՆԴԱՐՁԱԿԵՍՑԷ Ի՛Ջ ՅՈՎԲԷՒ, Ե ԲՆԱԿԵՍՑԷ Ի ՓՈՆ ԱԷՄԱՅ։

Ոմո՛յ ի գինեզոյ մինչ արքնա ցեալ.
կըտաւեր արգուն զարարս ծանեալ.
Ասէն Քանան յոյժ գաթշացեալ.
Ոհասպետէն զի անկ ծեալ.
Եմ անգրանիկն ազգաս օրհնեալ.
Յորմէ փըրկիչն մեր ցե ղեալ.
Յարեւթ որդին ընդարձակ կեալ.
Ի սանն Սեմայ սուրբ քնա կեալ.
Ցեղ Յարեթեան յուսով լը ցեալ.
զի ի հաճատ փըրկչին կո չեալ.
Հայք Յարեթէ շատաբեղ զեալ.
և ի Քրիստոս հաճատաց ցեալ.
Ամենօրհնեալն լըմեզ օրհ նեալ.
օրհնեացուք մեք զամենօրհ նեալ։

Ի՛Ջ ՅՈՎԲԷԵԱՆ։

Ի՛Ստըք Հին Ստակարանէն

պատկեր, և խորհուրդ Նորոյ Կտակա
րանին էն ըստ Ընծաբեալ Վարդապե
տացն Եկեղեցւոյ։ Ընտրեալ Սեմ
օրհնեցաւ ի հօրէն. Քանան անիծեալ
եղև, իսկ Յարեթ յուսադրեցաւ։

Քանզի ՚ի Մեծոյ ցեղէն Յունաց Քրիս
տոս ըստ Պօղոսեայ Գլ. 3. 36. Քանան
եկեալ Յաղթէր ամենայն կեղծաւորս, ոչխա
րասիրէիւ, և գայլասիրտս արտոյց. Իսկ
Յարեալ՝ պատկեր կոչմանն հեթանո
սաց ,ի հաճառս Քրիստոսի. զի ասէ ինք
դիմն՝ Եթէ Յարեալ բնակեցոյց ՚ի տան
Սեմայ: Ընդ առանց ամենայն հոգա
ռակս Եհան, և տարտակս առանց Հայք
եղեն, և առին Ընդ Յարեալեան, նման
Թարգմանեան. Հետևապէս այդ պ., որ հա
տեալ ՚ի գիտուն Եհան Հեռացուցեալ Եհան
զոտս խոտորմանցն Աստուծոյ: Ազգն Ա
րամեան ազգ առնիւ օրհնեալ. երկրա
բարերեալ. լերամբ կանխագոյ
գեալ. հաճառալ ազնուացեալ. անա
ռարկ Հոգեացեալ. առաքինութեամբ բարե
պաշտեալ. և յ՚Ընծայեալ գերագոյն քահա
նայեալ: Պատուէրս առաք յինէն առ Տէր
Ի բարեխոսեան Եհան տրամարտեցին: Երե
մի. 51. 27: Ինքեանք (այսինքն արդիքն
Սենեքարիմայ ասորւոյն.) զերծան յ՚եր
կիրն Ադրամելեք. 4 Թագ. 19. 37: զԵ
նոքին փախստականն՚ի Հայս. Եսայ. 37
38: Տեսիլեամ I. 24: Ի ատեն Թարգա
մոյ Հօրմ և Հեծեծմամբ, և Ջղտմամբ լայնէ
գիմաստաս քո. Եզեկ. 27. 14: Ոմանք
գործեցողացն Պարթևաց՝ և Գամբեցք ՚ի
Հայկազնեացն երբ լսէին գայլեալ ի
ղուա խօսելն: Գ 4: Գործ. 2. Եկայք

Ի հայր հինեցուտ ծերոյ Ղազարու, ի ամի տաղ
տառիկ։

Ի թուին ռշեամարհե 1757. և յ՚ամին նոմա
քսան ըՀինեանդն Ի լնտառն 2247։

Ո՛ւ ամէնքս ազգն բազմա ցեաւ.
Ի դաշտն Սենար գան ժողո վեաւ.
Պերճանքի գառուցն հրամայա ցեաւ.
խորհուրդ ջարդ Ի մէջ ե գեաւ.
Երկայք արկցուք աղիւս կամ մեաւ.
ե այրեցցուք Ի լաւ հրա ցեաւ.
Օ՛ն աշտարակ այնու շի նեաւ.
կուռք շաղախոյ փոխանակ գեաւ.
Ի ցի բերդին գլուխն վերա ցեաւ.
մինչ յ՚երկինս խոկ բարձրա ցեաւ.
Ցրե՛ Տէր խորհուրդս ամբարշտեաւ.
շինօղք սրտին պն նահա ցեաւ.
Ընդ ամ բարբառ վերուստ շրնչեաւ.
Ի տարաժնիւր մարդոյ բա՛ խեաւ.
Երե՛ք նոցա խառնակե ցեաւ.
յ՚երես երկրի անոն ցրե ւեաւ։

կին հնացեալն յարուեստեամբ, և պատկե
րացեալն Քառան, որ է ինքն սատա
նայն, անդադար մղելոյ զպղծ
մարդկան· Հարիւր անցեալ 220 ամաց զկը
նի հեղեղիցն, եռակս հատարակ ըմբռ
նամիւն զաշխարհ յանձնաժին բազմամարդ
զոհիւ ամենայն՝ առաւել քան 16777200
անձինս· զարթուցեալ զրկեաց զմարդն
առ յաւանալ ամբարտաւանութիւն, և
ծնանիլ զամբարիշտ խորհուրդ աշտարա
կաշինութեան: Ընտրեաց մեզ անուն
ասէ անզգամեալքն· որպէս յիմարեալ
չգիտեմեալքն ասէին· արուցուք և մեք
մեզ անուն քաջութեան· 1 Մակ·5, 57:
Այլ կուրացաւ առաջնորդ· ընկէզոյց մա
նաւանդ ասելիք ընդ առակսդին· Մի՛
մեզ Տէր, մի մեզ· այլ անուանն քում
առ փառս· Սաղմ·113·9: Ա՛ն այսո
րիկ պատճառ յանցանացն կրեցին· քանզի
զի խառնակեաց Աստուծ զմիաբերզոս ազգն
ի տարագիայն լեզուաց: Ասան դարձ
եւս յաշտարակաշինութիւնն, բանիւ
ցան, և դրուեցան անուն ընդ երկաս տաք
երկրի: Եկայք ասէ Աստուած· իջցուք
և խառնակեացուք անդ զլեզուս նոցա:
Ասէ պատգամեալ երկնաւոր խորհուրդ է
րեի· Աստուածն երկրորդութիւն, և Հո
գւոյ գաղտնեացն աստուածային խորհուրդն· զոր
ի շնորհօք Տեառն յայտնեցաք:

Եւ

Ա, ոյն ճառ աղաւթական։

ԱՄ բարեմաեանք անդադար ասել.
բազմաձեւութիւն մեղացն գիտել.
Եկայք, առնենք միաբան նեռել.
մեզ շնորհացուք քաղաք բան ձրեաւ.
եւ զաշխարհակ գահեցեալ բեռել.
որոյ գաղափն յերկինս հաս սեռել.
Լեալ անուն մեր քաջաց գեաղ.
և յաւիտեան հրեշտակք գեաղ.
Ապայ յերեսաց երկրի բս վռեալ.
զաշխարհս ամէն ալեաւք սեռել.
Բայց ի Աձ յոյժ բարկ գեալ.
զի աղտ մարդկան խեղաթափ բեռել.
Եկայք, ասէ՝ ի վայր ի ջեռել.
խաւնակեացուք զերեսս ցը բեռել.
Զի մի միմեանց հասանձայ նեռել.
յանդգն արանց սասանձայ գեաղ.
Գաւիժ նոցա յարակայ եռել.
որպէս ընդ հօր պատերազմ սեռել.
Աղբ ընդ ազգի հակառակ կեռել.
և գմիմեանց արիւն հե ղեռել։

Ա՝ոա յաղագս աղաւթական։

Յիս ջհնեղեղին ն երբ ըս

Կամ մարդիք բազմանալ, էին միշտ մե-

ռել

աչեզա, Մասկա, և իբր Մասան ըն
ասնիք 'ի Մասին 'ի Մասան բնակեալք։
Իսկ 'ի յոյժ բազմանալն կամեցան զա
ժանիլ և ցրուիլ յ'այլեայլ տեղիս, և
'ի հեռացեալ բնակութեան։ բայց ոչ
մեծի խնդապարտութենէ, կոտորեցան նոր
հարդ ոչ Ասուծով, այլ կորստով
սոր ընդդէմ Աջոյն էին, նկայք չինես
ցուք, ասեն՝ մեզ քաղաք և աշտարակ և
արուեստ զաշտարակին միջէ յ'երկինս
բարձրանալ։ զի նոքա ծէ գայցէ մեա
այլ ջնջեզէ, աշտարակին այն նոցա
պահպանեալ և փրկեալ։ ոչ մեծի
հիմն ուղղեցոյ ամբարշտութեան։
Նմարով՝ և այնուամենայնիւ շինէին զաշտարակին
որով արժանի գոյան բնակիչք լինելոյ։
բայց Աջ ուխտադիր գոլով ընդ նոսին
միւս ջնջել զամ երկիր ջուրք։ այլ միւս
պատուհասս պատժէ զամբարիշտս աշ
խարհակործանեան, որք էրն խառնակել զո
երեսս հողոյս, զի մի' միաբանք իմանոյցեն
կամ լսիցեն։ Ուստի միաբերան եղեն
բազմացեալք։ Մասկայեան՝ երկնեցան։ Մի
պատեան՝ տարածեան։ միաբանք միշտ ծէ զո
նամիք։ ևս ընդդէմ միաբանիք միշտ պա
տերազմ։ անհաշտ տարեալ ծէ։ և օր
ըստ օրէ բազմապատկեալքն ոչն։ և ար
մատանոյ այսպիսի տարածեալ ծէ
պատճառեալ յամբարտաւանեան աշտարա
կաշինութենէն։ Եւ

Եւ աւել ընձ յԱբեղայ. եկեալ յերկիր հրէից. եւ յերկիր ասորեստանեայց. եւ յաշխարհն քաղդէացւոց. եւ ետ պատգամս հօր ոյժ. եւ եկ յերկինս, որպէս ցոյց ինձ էջ։

Յաշխարհին Թաւրէն 2083. և Նախքան ջնջումնըն Քրիստոսի ամէն 1921։

Հայր վերամբարձ Աբգամ մեկնեալ.
հայր բազմութեամբ Աբգահամ լեալ.
հայնցն ազգաց հայր կոչի ցեալ.
հանցն ազգաց հայր ժառա լեալ.
հայր աղբ հարանց հաճատու ցեալ.
զի յԱստուծոյ հայր կացուս ցեալ.
քաւիչ հացուց յերկիր ձգ նեալ.
պաշտօն կրաց ուր լսիկ առեալ.
Աբգահամու էն զերծա ցեալ.
յայն խաչարկէն պատրա կո չեալ.
Յերկրէդ քուէմն ել, հրամայ եալ.
զարբեզ ցուցից, յերկիրն երթալ։

Աբգահամու աղաւնեն յոյժ հա.

հեշտակեաց առ ամ Աշապաշա, և կոա
պաշտապետս. վն որոյ դոյն ինչ զպետա
տանէն տալին ասացուք։ Էր ուրեմն
Աբրահամ ծառն Աստուծոյ, որպէ
ճշարտին, եղբայր Նաքովրայ և Առա
նոյ։ Սակայն Աբրահամ (որպէս ճառէ Յո
սէփ Պատմիչն) զերիս ունէր զաւակս,
զԱրմատոսն, Սարայ և Մեծքայ դեռ
սերս. և կենդանեն դեռով հայրն Թարայ
մեռանի՝ ի Ծննդեան քաղաքի, որ Ուր
կոյտ Հուր Քաղդեացոց էր անուանեալ։
Աբրահամեան՝ ի կին ետ զառնեն զամոքն Սա
րայ, և Նաքովր զՄեծքայ. և կեցին
յԵրկիրն Քաղդեացոց։ Բայց Ած՝
որ ամենեւին տրտմեալ չէ. և անձառելի է
առաքեալոն ամենայն զօրութեամբ նո
րա՝ ի համառօտագրեալսն ետ. Ելից, 1, 19
ուսանել՝ զի յԵրկիրն Քաղդեացոց
բարեպաշտութեամբն բոլորովին էր խան
դարկեալ. ամբարշտութեամբն յոյժ արդա
ցուցեալ. նաև կրակապաշտութեամբն
հաստատակ թշնամեալ մոլորութեամբն
հաստատեալ. քանզի Քաղդեացիք լսե
եալ էին թէ յԵրկնից հուր իջանէր, և
կիզեալ լափէր զզոհսն, պաշտեցին
զհուրն ոպէս զԱծ. սակս էհան Ած ըս
տանալ ամենայն կամաց իւրոց զառնեն զա
րեհատուս Աբրահամու ասելով՝ ի քա
նատս Երկնից, զոր խոստացաւ նմա։

Եւ

Ի ՓԱՌԱՑ ԱԲՐԱՀԱՄ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՆ ԸՆԴ ՆՄԱ ԱՅՑ։

Ա Սուրճ Ոգի մեզ քարտ գեալ.
որ և հոգւով երիկրատա գեալ.
Առանց հոգւոյ մարդոց յարգեալ.
Ի պատկերի միշտ գանգատ գեալ.
Բայց այլ պատկեր այլ պատկերեալ.
գիր է պատկեր, իր պատկերեալ.
Աստ Թարգման գիր Նրման Նեալ.
պատկեր մարդոյ անշընչատ գեալ.
Առանց հոգւոյ՝ մարդ գաւնե գեալ.
Թարգ Քրմաւէն՝ հաւր Նրկարեալ.
Առանց ձայնի՝ Թրմուկ գէ գեալ.
և անհոս մարդ՝ գերազգոյ ծեալ.
Աբրահամ մարդ՝ անուշ բան բեալ.
Քրմաւանդ հաւր՝ սիրով և ուեալ.
Իսուան Թրմուկ՝ հաստ հընչեալ.
մարդ Աստուծոյ, գի հնազանդեալ.
Սա հաճոյով գերկիրն Թո գեալ.
անտես բանիցն հաճոյս գեալ.
Սա հաճոյութ պանդխտատ գեալ.
Մինչև անտեսն իցէ սե սեալ։

ԱԲՐԱՀԱՄ ԵԼԱՆԷ Ի ԿԱՅՔԵՆԷՑԱՆ։

Հնա

Ի նազանդութիւն կամաց

առնելոյ զԿրաւանս մեծապատուին։ Ել
րսհամ ի մեզ պատճառ հայելի և օրինակ
ձեմարտիս ընդունելութեան. քանզի ել
ծանր իւր ծառայել զհայրենիսն. մտա
նալ զընդառաջն կրօնս. գնալ ի տեղին,
զորս ոչ գիտէ։ Ած ասաց Աբրահա
մու. ել յերկրէ քումմէ, ծանր նմա է.
և յապ գնա քումմէ, ծանրագոյն. և ի
տանէ հօրէդ, քան զամ ծանր։ Աբրա
համ եղև ունկնդիր, և հնազանդեցաւ
Աստուծոյ. եթող զամենայնն՝ առեալ
ընդ ինքեան զկին զԿիննա Սարայ, զեղբօր
որդին Ղովտ, և զամ բաւականս ել
և եկեալ ի Խառան քաղաքէն, ուր ընդ
հօրն ել Թարայ եկեալն էին, գնացին
յերկիրն Քանանու ի տեղին, որ կոչի
Սիւքէմ զեօթանասուն և հինգ ամ ու
նելով ինքն Աբրահամ։ Հաճախաւք ա
սէ Աստուածն՝ ունկնդիր եղև Աբրա
համ եղանել ի տեղին, զոր առնոյր ի
ժառանգութիւն. եւ գնաց. և ոչ գի
տէր՝ յո երթիցէ, Հեբր. ԺԱ. 8։ Աս
ի Սիւքէմ Ած երկին երեւ Աբրա
համու, ասէնէ զնա, և խոստանայ տալ
զաշխարհն նորա զերկիրն այն. Աբրահամ
շինէ աստ սեղան Ած, և չուէ աստի ի
Բեթէլ. որ է Տուն Ած, և էնայն ե
րասաղէմ քաղաքն։ Եւ

Ի՞ն էրչ սուվ յ՚երկինքն, և էջ Ա՚բրա-
համ յ՚Ալբիպատս բնակիլ անդ պատճա-
ռաբանէ։

Ա՚ռաջ ճրշդրիտ յայնմէս հրճուեալ.
ասէ, Հարցանէ՛ ի հուր փորձեալ.
Աբդ Աբրահամ պանդխտացեալ.
յերկիրն Քանան հաղիւ հաս սեալ.
Սաստիկ սովեն անձարս ցեալ.
որ ի Քանան յոյժ զօրս ցեալ.
Աբրահամա հաւատս չկն նեալ.
իբրև զսկիզ ի լոյս փոյ ձեալ.
Սա յ՚Եգիպտոս իւր տանկն ելեալ.
և բնականեօքն յ՚այն վայր բնակեալ.
Կըսկին փորձիլ առաւս փոյ ձեալ.
յ՚ալքայլ տունն Սառայ առ բերալ.
Բայց փրաւօն վերուստ պատժեալ.
և ի տանէրեան երկն ղեալ.
Որ զԱբրահամ խոյն կո չեալ.
և զՍառայ նըմա յանձ նեալ.
Ջընծայս բազում և մատռս ցեալ.
յ՚Եգիպտոսէ յ՚ուղի ար կեալ.
Եւ Աբրահամ ուղեւ բերալ.
ի՛ննայն Բեթէլ ելեալ նստեալ։

Գ՚նալն Աբրահամա յ՚Եգիպտոս։

Նուագք ըստ համեմատու

թիւն գործեն· ասէ Առաքեալն՝ համբերութիւն ունիք (այսինքն պիտի) հանդերձ ձեզ· ձեզ ոչերբեք անհետանալ ունել: Հռո. ՚Ը·3: Աբրահամ բանիւ և խոստմամբ Տեն՝ Թոռնաց գնայրենեան դայ բնակիլ՝ ի Քանան, որ յետոյ Հրէաստան կոչեցաւ· գնայրենիս Թոռնեն ոչէր Թեթևնեցութիւն· սակայն համբերեցաւ Աբրահամ մեծաւ քաջութիւ: Սատկացեալ սովուն յերկրին Քանանու, կրկին նեցութիւնն Աբրահամու ձայց սրխտաւ համբերէ: Գնաց սան դեպ յԵգիպտոս հանդերձ իւր ընտանեօքն· և իբրև մերձեցաւ Եգիպտոս ըսէ ասէ Աբրահամ ցկինն իւր Սառայ· դեռեմ գիկին դեղեցիկ ես դու· արդ եԹէ իմանայցեն Եգիպտացիքն Թէ կին իմ ես դու, սպանանիցեն զիս· արդ ա սացես Թէ քոյր նորա եմ· զի բարի լիցի ինձ վասն քո: Աբդ իջեալ սուս յԵգիպտոս՝ փարաւոն լուաւ զՍառայն գեղեց կութենէն, էառ զնա՚ ի տուն իւր, և Աբրահամու զանազան պարգեւս տալով բազում քարիս առնէն: Բայց Աստ ծ մեծամեծ պատճառք պատժեաց զ փարաօն, և զտուն նր վասն Սառայի· որով փարաւոն վերստին ազդեալ զարձոյց զՍառայ և ողջոյնս զնա՚ ի Քնան: Ա

Ինչ Ինքնամոլ ցիլ ովս. մի՛ լինիր հուս-
ընդ իս ի ընդ ինչ ինդ եղբայրդ ցմդ մեռ։

Ի թուին աշխարհի 2084. և յամի յոբ
ելոյ քան զծնունդն Քրիստոսի 1920։

Յ՚ԵՎ դիտատես Աբրամ ի լեռն
ընդեսք, բարեօք միտքեամն ցեռն
Ոսկի, արծաթ ոչ պակս սեռն
և անասունքն յ՚անթիւ ու ձեռն
Եղբօրորդին Ղովտ զգոյս ցեռն
արջառ, ոչխար յոտոտաւ դեռն
Ի վայրն նախկին ընթանալ ձայ ինեռն
Ի մսխումն գան բանս կեռն
Աբրամ խաչանոյ զին բանիս ցեռն
Ի մէջ հովիւացն մարտ ան կեռն
և առաքակաւ Տեառն հաս նեռն
Խաղաղասէր Աբրահամ լեռն
Եղբօրորդին Ղովտ աղգի ցեռն
Ջոկ կամ զահեկ դու-քեզ ընտրեռն
անկեղծ միտօք ես հեռն նեռն
Բարեր Աբրամու յոյժ խոնարհեռն
խորհուրդ Ղովտայ քայց արհամարհեռն
Մեծատունին Թէ հնազան դեռն
անշարժ բարեացն ժառանգ եղեռն։

Ինձ ինքնահաճ Ինքնահաստ ի վ ով
պոյ։ Ցոյ։

Յաւժամ Աբրահամ հան

դերձ ընտանեօքն յԵգիպտոսէ ժողով
մացեալ գարձաւ, և եկն ՚ի Բեթէլ.
ուր զանուն Տ՚ն ԱՅ կարդացեալէր՝ և
սեղան Ա.Յ շինեալ. որպես կոչի Ծերոս
Ծեսեաս. 15, 8 : Լուգա. ծնն. 35, 6
Ելիէլ. Նռայի 29. 1 : և երեսաւորէմ:
Ասա՚ի Բեթէլ երեքեան Աբրահամոս
այլ միւս ծանրոմ թիւն, պատճառեալ՚ի
մեծահարուստ բարուցուածոցն, զորս ու
նէին առաւօրէն : Օր բաւ օրէ ամէն
կոխէն՚ի մէջ հովուացն Աբրահամու, և
Ղովտայ մն երկիրն, որ ոչ բաւէր երա
մոցն երկոցուն : Աբրահամ գոլով հա
ղարատէր բնութիւն, զմուտ էած մի զու
ցէ ընկերաց մուխն՚ի ծուխ մոխրակիցն
ասէ քաղցրատար ց՚Ղովտ. մի լինի իւր
ուխ ընդ իս, և ընդ քեզ. զի արբ եղբարք
եմք մեք : Ահաւասիկ երկիրդ առ առա
ջիդ է. բաժանեայ յ՚ինէն. թէ դու յա
հեակ գնաս, ես յայլ. եթէ դու յայլ ես
յահեակ : Ղովտ ասաց ոչ բարւոք խորհե
ցաւ ընտրել և հեռանալ յ՚Աբրահա
մու. և ոչ նմանեաց իբր մեծարգունէ զա
ռաջին կարգ ընտրութեան. այլ զամե
նայն կոմսանան Յորդանանու տեսեալ՝
և համանեալ զի բարեբեր երկիր էր,
դնաց բնակիլ անդ, բաժանեալ յ՚Աբ
րահամու :

Ի՝ էբան լաւա՝ Ղէբամ, ըէ գէլի
վրէյա՝ եղբայր ի՝ ր օա. համա
բեա պընաձինա ի՝ 318՝ և պնաե
յա՝ պինե նոյա։

Ի Թուին պչնարհի 2092. և յ'ամի։
յառաջան ջնուընդն Քրիստոսի 1912

3 Ա բրահամա Ղոմ քաժանէալ.
Յոգնանանա կոզմանան ընարէալ.
Երկիր յուրէի, պաղաբե բնալ.
Սինչ չև Սադոմէր կոզծա նեալ.
Բայց պատերազմ յ'Ասրուց ընալ.
Երկիրն համայն տապատա արկեալ.
Սադոմացւոց Իշխանքն վա խեալ.
Ղոմ ընդ բազմայ զէրն վարեալ.
Ա բրահամա զայս բօթ լոա եալ.
զընտանին սրա ըզհետն ա ռեալ.
Ըզ Ղ ընտանին յաղթահա բնալ.
զաւ սրն համայն յետս դարձուցեալ.
Ջեղ բօտրդին նը սզա տեալ.
և դայլ դերկան Տէրանցն յանձնեալ.
Մ ելխիսեդէկ ըզաա օրհ նեալ.
հայ ընդ գինւոյ սարդես բերեալ։

Ի՝ էբահամ պահաե չի՝ ղո՛ի գէբաե։
Յետ

Յետ սակաւ ժամանակաց բաժանեցան Աբրահամու՝ ի Ղովտայ որ բնակէր յԷրկրին Սոդոմացւոց. և կին ետուն նմա Թագաւորք սպասաւորել՝ և աւերել զամ Էրկիրն մօտակայ Սոդոմացւոց. վասն որոյ Թագաւորն Սոդոմացւոց մարտանեալ ընդ այլ չորս միբձանկայ Թագաւորաց, որք էին պատերիկ։ Գոմորացւոց, Ադամացւոց, Սեբոյիմացւոց, և Սեդոմեցւոց Թագաւորքն՝ դնացին աք ի ձորն աղոյ, ուր պատերազմեցան չորս Թագաւորացն. Հինգ Թագաւորք ընդդէմ չորից։ Բայց Սոդոմայեցւոց Թագաւորն, և ընդ նմա միւս բան էղեալ Թագաւորքն պարտեալ փախեան յԷրեսաց չորս Թագաւորացն այլ լազգեաց՝ ի լեռնական կողմունս. խակ Թագաւորքն յաղթօղք մնին՝ ի Սոդոմացւոց Էրկիրն, զամենայնեցա հրձիգ արարին, զամենայն ազնուացս, կանայս՝ և ընտացուածս նոցա առին յաւար, և զիամ համբարս նոցա, ընդ որս և զԼովտ և զիամ ինչս նր, և գնօսա դերի տարին։ Ծնն. 14.12։ Ոմն՝ ի դերծեալսցն եկն և պատմեաց զայս ամենայն Աբրահամու որ բնակէաւն էր՝ ի ձորին Մամբրէի Ամորհացւոյ, եղբօրն Եսքօլայ, և եղբօրն Ովնանայ. որք էին դաշնաւորք ընդ Աբրահամու։

Յերես նոյն Պատմութիւն:

Հայրն Աբրահամ պատրաստել ընծայել.
Յանել սերոյն սիրով վառ բեռել.
Ի դրօսմայել ձեռն և ոտեալ.
Հուր սուրն սրեան սիրով վառ առեալ.
Ջերմս հարկաւորմանիւնս ընտրեալ.
Որ ի ոտանն ընդ նոյն գոռեալ.
Քան զինեալ սրբոյն առաջ լեալ.
Եւ քան ըզ յորն յաղթանա կեալ.
Սրտմտեցաւ զաճարն զեր ծեալ.
զեղ բօսմայել սպրեցաւ ցեալ.
Քան զիմաստուն փարիսեցեալ.
Ջի զաճարա Տեառն դարձեցեալ.
Պաշտաւորսն բաժին հա նեալ.
բայց ի բոյնեն ոչխարս բաշխեալ.
Սիրելեաւքն յառաջ և լեալ.
և զԱբրահամ յաղթօղն օրհ նեալ.
Նա քահանայ Մատաւեա բեալ.
խոստացաւ Թեառքն արդարս ցեալ.
Ընդոյր, անմոյր աա կոչե ցեալ.
Առաւած արդեսյն զի նմանս նեալ:

Նոյն Ա՛ առա:

ԻՊ՝ լուեալ Աբրահամու

զայսպիսին ընտա հատեալ ի բոյնեն, ի

կին ընտրեաց 318 քաջ երիտասարդս ի ծառային իւրոց, և ընդ նոսա հետա մուտ եղեալ մինամեանցն էհարցնէր, ո պատեաց զդէրսն, և զերդ օրորդին իւր Ղոտ: Ի դառնալն անդրէն Աբրահամ ընդ Մելքիսեդեկ արքայ Սալեմայ, և քահանայ Բարձրելոյն էլ ընդառաջ նմ հացիւ՝ և գինւով, և օրհնեաց զնա. ո բաժ և Աբրահամ էտ յ'ամէ ամենայն: Այս Մելքիսեդեկ էր պատկեր քրիստոսի մերոյ. զի քա ի ճշմարիտ թագաւոր, և քահանայ յաւիտեան. Սաղմ. 2, 6. 109, 4: Ճշմարիտ իշխան խաղաղութեան. Եսայի 9, 6: Օրհնեաց զմեզ ճշմարտապէս, և պնեաց ընդ մեզ յանխափան. Գաղ. 3, 13: Ճշմարտապէս անմար՝ ըստ Աստուածն, և անհայր՝ ըստ մարդկութեանն. Ի ուրեմն պատմել կարէ զազգաւորութիւն քրիստոսի. Եսայի 53, 8: Բայց թէ՝ ով էր Մելքիսեդեկ. ճշմարիտն յայտնութեամբ գիտացեալ. զի Աստուածն ոչ ճառէ: Կարծիք էմարդկան ասելն՝ թէ էր Հոգի սրբին Սեմ, որ յայնժամ ապրեալ կենդանի էր. այս կարծեացս ոչ ապաքէ հետևիլն. կամ թէ էր ինքն Բանն Աստուած, ըստ գրեցելոյն. Աբրահամ հայր ձեր ցանկացաւ տեսանել զօր իմ. եսաւ, և ուրախ եղև. Յօհ. 8, 56:

Աղերսական Ողբ Սաղմոս. Եհով հայց և փնդր. զանգիր վհատեալոյ էր Ազգին։

Ա Ծաշունչ դիրն անսահման կան.
Ընչեղեն եւեթ բովանդակ կան.
Անձառելի Նա Աստված կան.
Աղբեր, Գանձատեր յաւետեան կան.
Աղբար Թագաւոր եւ խոստացող կան.
Անհայր և անմայր յաղգս անպատմական.
Անբաւիկ ըստ աւուրց անվախճանական.
Աստուծոյ Ոգւոյն պատկերա կան.
Ջայս մեկնէ մեզ Թուղթն առաքելական
Համեմատելով յոյժ խոհեղութեա կան։

Աղերսական Ողբ Սաղմոս։

Ա. Արդասիրեալք Հեբրայեցոց,

ցաղգ, նամանաւանդ եւս առաւել՝ ի քրիս տոնեայ հաւատացեալսդ՝ ասէ վճռ այս Աստուածաբեղինս Թէ էր Նոյն անդրա նիկ որդին Սեմ, Թագաւոր Սաղեմայ, որ մերձ զոյ Սիւնաստօրեայս։ Բայց վճռ առնեմ ասա, ծննդեան, և մահուանն

յԱշխ

յԱ ծարունք գնու ոչ ուրեք գոանի· ինչ յԱբրահամու պատմութեանն ասկա նի, զոր պրեմ յանցեալ մաս նին գրեցաւ· և Մարգարէն Դաւիթ՝ ի Սաղմոս 109, 4· ասէ՝ Դու ես քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին Մելքիսեդեկի· Իսկ Պօղոս առ՝ ի ծանուցանել՝ և յայտնաւորել Հերքոյելացոցն թէ Քրիստոս, և քահանայապետ բարձեալ Մարգարէին, թէ ոչ գի խմեալ գու, եւ պատօր ծնայ գնեզ· և թէ Դու ես քահանայ յաւիտեան, ըստ կարգին Մելքիսեդեկի· Սաղմ, 2, 7· և 109, 4· Յետ բազում Հաւիցն՝ ինքն թէ Քրիստոս անուանեցաւ յԱյ քահանայ ապետ յաւիտենից ըստ կարգին Մելքիսեդեկի· Հեբր· 5, 10· Աստ ցուցանէ Առաքեալն յետնեկորդ դէմս ամենայնի նեցուկ գՔրիստոս Հաստատեալն, և մանաւանդ զապետս քահանայապետութեան այս առականութիւն, և գերազանցութիւն՝ ի վերայ Ահարոնեան կարգին· զի Ղեւ ականքն էին՝ ի զաւակէն Աբրահամու, որ ասասնորպս ես Մելքիսեդեկի, և՝ ի տանէ օրհնեցաւ· Եւ առնոյ հակառակութիւն նուազն՝ ի լուէ անտի օրհնեցի· Բայց թէ Քրիստոս որով նմանեցաւ Մելքիսեդեկի, այսպէս, և առ Հեբր· 5, 6· 7, 1· Յով· 12, 34·

Հայ

Ո՛յեւ՛ց ընդ երկին. եւ ընտե՛ր զաս
պեղս. եւ ի հարատեւս ընտել զնոսս. և
ասէ ցնոս. այնպէս երթիցէ զամէն ։

Ա՛ր բանտանու էն երե եալ·
զայրագնեալան նակ լռսաս ցեալ·
Յ՚ինէն լեցեալ սիրտ պոհպոհ նեալ·
Նանե վարձքըս բազմապատ կեալ·
Նոյն ըսս սիրտով զերկրին բաշխեալ·
Երբե զամէն զամէն ա ձեալ·
Իակ ըսս հոգւով՝ զասեղս ցուցեալ·
զամէնայց Թիէն անհամա բեալ·
Ոչ ք՚ասպարէզն հաճատս ցեալ·
Երբե զասեղս պայծառա ցեալ·
Ա՛ր բանտանու ոչ դիք է ղեալ·
ոչ օրինաք վատաճո բեալ·
Ա՛ւ հաճատով արդարս ցեալ·
և աշխարհի ժառանգ է ղեալ·
Ա՛նոյն յոտով հաճատս ցեալ·
Ի հաճատոյն ոչինչ վրե պեալ ։

Ա՛ր բանտանու զարձեալ ի
յատ

Ա՛ր բանտանու էն երե եալ·
զայրագնեալան նակ լռսաս ցեալ·
Յ՚ինէն լեցեալ սիրտ պոհպոհ նեալ·
Նանե վարձքըս բազմապատ կեալ·
Ա՛ր բանտանու էն երե եալ·
զայրագնեալան նակ լռսաս ցեալ·
Յ՚ինէն լեցեալ սիրտ պոհպոհ նեալ·
Նանե վարձքըս բազմապատ կեալ·

յաղթութենէն ի բնակութիւն իւր. եւ ելանէցաւ նմա Աբրամ, եւ ասէ. Մի՛ երկնչիր Աբրամ. Ես վերակացու եղէց քեզ, և վարձք քո բազում եղիցին յոյժ: Ասէ տէրունական Աբրամ. Տէր Տէր՝ զինչ տացես ինձ. զի ես կորնչիմ անօր դի: Ասէ խոսիլն խոստացաւ նմա զաւակ առնուլ. ի քէն ելցէ ժառանգ. հայ էսոյ ընկերին. եթէ կարես համրել զաստեղս. այնպէս եղիցի զաւակ քո: Եւ հաւատաց Աբրահամ Աստուծոյ, և համարեցաւ նմա յարդարութիւն. Հռո. 4, 13: Յառաջ Աստուծ խոստացեալէր Աբրահամու թէ՝ արարից զզաւակ քո իբրեւ զաստեղս երկնից. Գ.ւ.13.16: Ասա խոստանայ թէ՝ եղիցի զաւակ քո իբրեւ զաստեղս երկնից: Քանզի անդ վասն մարմնաւորի, և երկրաւորի. խոկ առաւ հոգեւոր, և երկնաւորի զաւակաց խոստացեալ Աստուծոյ Աբրահամու բազմացուցանել զժառանգս նորա: Ասէ Առաքեալն Պօղոս առ Հռո. 4. Ձառելով վասն արդարութեանն Աբրահամու ոչ ի գործոց նորին, այլ ի յաւասիկ հաւատոյն, որ ոչ եթէ միայն համարեցաւ նմա ասէ՝ այլեւ մեզ համարելոց է, որք հաւատամք յ՚այն, որ յարոյց զՅ՚ս զՏ՚ր մեր ի մեռելոց. տաե 23: Կարցուք զԱբրահամու հաւատն. եթէ կամիցի արդեք Աբրահամու լինել: Եւ

Ո՞ւ ասէ ց՛նա Հրեշտակ Տեառն.
Կ՚գար, ազախին Աստուծ. ասաց՝
գաս, հաճ չո՛ եղիցես։

Ի թուին աշխարհի ՌՁՁՅ. և Նոխքան
ջնեռնդն-Քրիստոսի 1911 տուք։

Բ Ահին Սատայ անծին գը առալ.
վասն այսորիկ՝ հոգւով թախծեալ.
բարեաց մըմիթըս անիմ ես ասացեալ.
վասն ժառանգի կայր վարս նեալ.
Ջեզեկտասային Աբրահամ կոչեալ
ընդ Աբրահամ՝ ի կին զոյգ գեալ.
Իսկ Աբրահամ զորդի յոյս ցեալ.
զՏիկինն Սատայ արհամարհեալ.
՚Ի Սատայէ սա չարչար բեալ.
չ՚անապատն աղբիւրն միս խեալ.
՚Ի հրեշտակէն բարեւուք խրատ առեալ.
զապագայիդ պատգամն ա ուեալ.
Ա՛ռ Տիկին քո, ասէ՝ գար ձեալ.
և լիր ընդմէս միշտ հնազանդեալ.
Առէն Աբրահամ զի երա նեալ.
զի հրեշտակէն բարեաց հա սեալ.
Յ՚երկրէ չ՚երկիր Աբրամ շրջ չեալ.
ուխտառն վեցից ամաց է ղեալ.
Աղախնածինն ընդմէս ծը նեալ.
ոչ խամրէն անբանե ցեալ։

Փա

ՓԱԽՈՒՍՏ ԱՓՐԱՀԱՄԻ ՅԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ՆՈՂԵՆ։

ԱՍՈՒՑ ՏԵՍԱՆԵԼՈՒՆ ՁԻ 10

ամեայ ժամանակս անցեալ էր յերկիրն Քանանացւոց ամուլ և անժառանգ, առ յԱբրահամ. Տէր երկեալ ինձ եւ նահանջ. արդ սուքեզ ի կնութեան զաղա խինն իմ Ագար. դուցէ որդեծնութիւն գոյա զամուսնութեն իմմիանգամայնից։ Աբրահամ զայս լուեալ՝ խնդացաւ և ղէմ ղէմ Սառայ՝ ի վերուստ աղերսել՝ զայս խօսեցաւ. ունկնդիր եղիցի ձայն. Էառ՝ ի կնութեն զաղախինն Ագար։ Բայց երբ Ագար տեսանէ զինքն յղի՝ արհամարհեայ զնոր սիկինն Սառայ։ Դայն լուեալ բանս ասէ վերանալոյ և թեթեւ վատաբանուել ընդ կրտանուհի։ Սառայ դանդատ Աբրահամու զԱգարայ անարդանն. ընդ առեալն ի նմանէ. սոյա աղախինն քո ի ձեռս քո, արա նմա ըստ հաճոյից քոց։ Առն Ագար չարչարել ի Սառայէ՝ փախչի յանապատ տեղիս։ Բայց հրեշտակ տէր երևեալ նմա, և խրատեալ զնա ասէ. Դարձիր առ տիկինն քո, և հնազանդեա ընդ ձեռամբ նորա։ Ասէ թէ՝ Տէրն էր, որ երևեցաւ Ագարայ։

Ի՛ր ոչ կոչեցի անուն ֆո այսոհեպե՛
Ի՛ բրամ. այլ եղիցի անուն ֆո Ի՛ բրա
համ. զի Հայր ազգաց բազմաց եդից
զնա։

Ի թուին աշխարհի 2106. յառաջքան
զծնունդն Ի՛ սուսոյ ամք 1898։

Ա Ե ծահաբոտն Աբրամ ձըգնեալ.
Ընտուն և ինն ամօք հա սեալ.
Տէրն ի բարձանց վայր խոնարհեալ.
Ընդ Աբրամա գոչիւն կը ուեալ.
Լեր անարատ, ինձ հաճե գեալ.
զի յ՛Աբրահամ Աբրամ փոխեալ.
Ազգաց բազմաց դու Հայր եղեալ.
և Թագաւորք ի քէն ցե գեալ.
Ընդ հա, ընդ քեզ գոչիւն ուխտեալ.
Հաստոյն տրու զի Թըսխա սեալ.
Կնիք հաւատոյ արդարս ցեալ.
սրև Ընշան ուխտի կըն քեալ.
Կնիք զաճակիդ, որ հանդերձ ձեալ.
Փըրկիչ հանուրց նա կոչե ցեալ.
Սարայ կին քո Սառայ ձոյ նեալ.
և զանոյշ հոտ յ՛ինքեան քե րեալ.
Որ ընծայեալ զաճուրս կը ցեալ.
սա քեզ ծընցե Ոզդի օրհ նեալ.

Ի՛Ա

Աբրահամ ծերանայ և յառաջ անցանէ յաւուրս։

ՈՒՆԷԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾ, որ յետ 1898 ամաց՝ առնելոց էր զմարդկային կերպարան, առաջնահանեալ մարդոյ երևեցաւ 99 ամեայն Աբրահամու· և ասէ ցնա· Ես եմ Աստուած ամենակալ, և անարատ· աշխատեսջիկ առաջի իմ, և անարատ· այլ հաստատիկ սեամն իմ ընդ քեզ՝ զի թիւս առցեմ զձեր ամս արու· և երկիցես Հայր ազգաց բազմաց։ Այս սեամն թիւս առնեմ, և համայն ազգաց Հայր լինիցիս Աբրահամ, երկի՛ն նորին հաճ ասին։ Այլ՝ ըստ Պօղոսի ամ հաճասա ցեալք լինքն՝ են հոգևոր որդիք Աբրահամու ըստ հաճասացն։ Քանզի Աբրահամ առ ոչ զկին, այլ յառաջ քանզ թիւս առնել սեամն հաճասացն Աստ, համարեալ ցառնան արդարութեն, և կոչեցաւ Հայր ազգաց բազմաց։ Երթիւսառութեան էր միայն կինք, և նշանակ արդարութեան՝ ի հաճասացն· զոր էառ Աբրահամ յառաջ քան զթիւսառութեն· Հռո· 4· 11։ Երթիւսառութեն յայնպիսի մարմնոյ վերայ եդաւ, որ հանապատ ծնայր յիշատակ խոստացեալ՝ և հնդեքսանեալ ամաց լինն Աբրահամու· որ է ինքն Քս, Հայր հանդերձելոյ աշխարհի· Եսա 9, 6։ Նոյն

Լոյս ուխտ ընկերական։

Պ Ատգամ Հոգիս ըստոյգ ունկնեալ.
Թլփատութենն սխտքիզ քացեալ։
Ո ր մտանգամ հաճատս ցեալ.
Ա բրահամու որդիս ցեալ.
Ա յս լ ոգրատխոն եղև կար գեալ.
այս յետ գրատխոնմեզ հրամայեալ.
Թոռից հաճատս ոչոք հա ձեալ.
և հաճատով հանգչին ըն արեալ.
Սուրբ Հոգի յ ԼԵրկինս գիս խեալ.
սուրբ և Հոյ հաճոյ գը ուեալ.
Սընունդ Սեռոյ սուրբ օրհ նեալ.
և Ա բրահամ ընդ նոյն գա ուեալ.
Ջ ի հաճատուն ոչ հնազան գեալ.
խոկ անհաճատն սպրատամ բեալ.
Ե ս հաճատով ասէ, կե ցեալ.
որ լըհաճատն լ ամենք խըն գրեալ.
Գործ անհաճատս ուեայիս ցեալ.
անգործ հաճատ ի բր գամ ուեալ.
Բոլոր երկրբեանն հանաճայ նեալ.
անհաս պրատուզմեզ պատճառ ուեալ։

Հեքիաթ նոյն Ա՛ստուծոյ։

Ի՛ր դ՝ ատուիհետև Ա՛բրա
համ հաճատաց. Ա՛ն փոխէ զանունն
Ա բրամ

Աբրամ. որ է հայր բարձրացեալ. և
Աբրահամ. որ է հայր բազմաժեռնեան։
Սոյնպէս և Սառայ. որ է Տիրուհի իմ.
և Սառաւ փոխեաց. որ է Տիրուհի։
Ասաց ասէ Աստ. Տայ քեզ և Սառայէ
որդի. և Թագաւորք ազգաց ինձնից
նէ եղիցին։ Աբրահամ զայս լուեալ և
ընդունելով ուրախութեանէն անկաւ յե-
րեսաց վերայ, ծիծաղեցաւ, և ասաց և
մտի իւրում. միգի ինձէն, որ հարիւրա
ամեայ եմ, որդի լինիցի. կամ Սառայ
ինն ամաւոյ ծնանիցի։ Զրոյն թէ ասէ
ցԱստուծ այնորոշ ինն խոստէս կեց
ցէ առաջի քո։ Աստուած հաստատու
թեամբ կնքեաց. Այլ ահա Սառայ
կին քո ծնցի քեզ որդի, և կոչեսցես զա
նուն նորա Իսահակ. (ը՝ ծաղր, կամ
ծիծաղ.) Իսկ ի Աբրահամ 99 ամաց
դոլով՝ թլփատեաց զմարմինն իւր, և զե
րեքտասանամեայ աղախնածինն որդին
իւր Իսմայէլ. Նաև զամենայն արու
սան իւրոյ, զընդածինս՝ և արծաթա
գինս, զամենեսեան թլփատեաց. Իսկ
նոյնժամայն Աստուածային գլուխն
Աբր՝ թլփատութեան դաշնաւորեալ ցա
նէ սատուածութեանդ թլփատեալ
հօրն, և հարկաւորութեան վերինն
որդի մարդկան. որ հաստատեցաւ ի
ձեռն Հաւատոյ։

Եւ

Ա. ԵՐԵՑԱՆ ԴԱՐ Ա. ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՌ ՔԱՀԱՆԱՅՍ ԱՄԲՈՂՋ։

Ի թուին աշխարհի 2107. յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1897։

Ա Ր քահանա հասակն ծա խնամ.
Ի ծերութիւն զի խոնարհ գնամ.
Իւր կենակիցն անզօրա գնամ.
առնել բնութիւնն՝ որ կոչեցեալ.
Յ՚օրէնս կանանց զի պակաս առեալ.
և հասակաւ տարաժա մեալ.
Հոգւոյ անկումն ծանր ի քեալ.
խոտանին յուսոյն քայց ժուժ կրեալ.
Ջ յոյսն կենաց հնուց ընկեալ.
մարգոյ ձևոյն զԱստուած պաշտեալ.
Աստուածպէտն մատն զօրս գնալ.
անզօր բնութիւնն զամէն բաշխեալ.
Սահակ պատկեր Քանին առ եալ.
ըստ անբնութիւնն տգեղ և զեալ.
Յ՚ամուլ կնոջէ նա յառս չեալ.
Ի Սէ Կուսէ փրկիչն ծընեալ։

Ա ՊՐԱՀԱՄ ԲՆԱԿԵՑ Ի ՁՈՐՆ ՄԱՄ

Ա ՊՐԱՀԱՄ ԲՆԱԿԵՑ Ի ՁՈՐՆ ՄԱՄ

Մամբրէի Ամուրհացւոյն մերձ կաղնի ծառոյն, որ է՛ի Քեբրոն։ Յաջուր մի ում՝ ի կէսօրեայ ժամուն նստէր առ բանի դրանն, եւտես զերիս Հանդապար հրեշտս, ի գոյն. ընդառաջ ընդառաջ նոցա. երկրբնապագ խոնարհեցաւ՝ եւ ասէ Հզաւրեար. Տէր եթէ գտի շնորհս առաջի քո, մի զանցանիցես՝ ի ծառայէդ։ Ջերմասուրեամբ Աբրահամ, եւ միով երիվարապանէ ասելով Տէր. եւս մի՛ զանցառնիցես։ Խորհուրդ Ամենասուրբ Երրորդութեանն։ Թէպէտ Աբրահամ հասեալ 328 ծառայս ունէր, բայց ինքն ծերացեալ հասակաւ վաղեալ փութայ յանդիման, բերել որթ մի մատաղ՝ եւ բարեխոսել. Սատանայ, եւ ոչ սպասնեցայ ի հրամանոյէ պատրաստել զնկատակս. Ծառայն փութացուցանէ հասուցանել ըզդիտարկելոն։ Հնարքն ուսանի, Աբրահամ ունայ՝ ի ներքոյ ծառոյն ծառայել։ Հնարքն հարցանեն. Ուր է Սառայ կին քո. պատասխանեալ Աբրահամու թէ՝ ի խորանին անդէ։ Ասէ Տէր յետ տարեդարձի մերոյ գարձեալ եկից, եւ Սառայ ունելոյն զորդի։ Ջայս լուեալ Սառայն ծի ծաղեցաւ ընդ միտս, եւ ասէ. որպէս ցՀ՛ պարտ ոչ եղեւ ինձ՝ արդ լինիցի։ Բայց տակաւին հասատատեալ Տէր զխոստումն զի Յ՛ամի կատարէ Ած. Յոբ 42.2.

Եւ

ԱՆ ԱՍԷ ՏԷՐ. ԸՂԵՂԿ ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ ՀԱՅՈՑ. ԵՒ ՎԱՐՔԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՅԱՒԺԱԿԱՆՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ։

Ի Թուին ռշկ՚ա. [1107] ՅԱՌԱՋԱՆ Զ ԴՆՈՒՆԴՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ 1897։

Ա Ընդարձակ քան զերկիր ցեղ
խաչաւ ածին լուսաւոր բեղ.
Ա՚ինչ արուեստականն՚ի սիրոյ ծագեալ
ասլանն բոլոր լուսափայլ լեալ.
Սոդոմացիք խելագար բեղ.
՚ի մէջ մեզայ զի յայժ Թա զեղ.
Սէմ ծերասնեայն զոհնին ոչ եդեալ.
Զ Ընդահատոնս բարեխաւ չ յի շեալ.
Զարգարն Ղեմա պարշնեք ասնջեալ.
՚ի զաղջատարծ սխատ հոգւս նեալ.
Հոգիք սրբոյ ասրմատս ցեալ.
բարեաց ձեղջան վազ աչքս բեալ.
Անտգին վայ վերուստ վս զեալ.
զչ ժանատարծս՚ի հոգ վս բեալ.
Պարկ հրեշտակաց յանցաւոր բեալ.
՚ի սարտարան գահոյն ժեալ.
Սրբոյ Գոստոր անկրաճ եալ.
ծ ընծ ընդաճին հրով կրծս նեալ.
Ընդդատաստան հայելի լեալ.
անգիտչ անձանց խլեան Թողեալ.

Կար

Արքանուն Աստուածոյ։

ՏԻՐՈՆ որ ելիցն առ Աբրա
համ, ելեալ անտի գնայր ի Սոդոմկոյս·
երթայր և Աբրահամ յուղարկել զնա։
Ասէրոյս Տէր ընդ Աբրահամու, և ա
սէ՝ մեղք Սոդոմացւոց մեծացան յոյժ·
և զնա՛լ առեալ։ Աբրահամ առ ի Տէր·
ու ևթէ կորուսանիցես զարդարն ընդ մա
բարեացն· իցէ ևթէ իցեն յ՚այնմ քաղա
քի յիսուն արդարք, ոչ ներիցես բոլորք
զաքին։ Պատասխանեաց Տէրն, ներե
ցից· բայց ոչ 50, ոչ 45, ոչ 30, ոչ 20,
և ոչ տասն արդարք գտանին անդ։ Եւ
գնաց Տէր· իսկ Աբրահամ դարձաւ
՚ի տեղին իւր։ Սարսեալն, և տարտամե
լոյն ի՚նդինել անկանելն ՚ի ձեռս ԱՅ· որ
ոչ հրեշտակաց խնդրէաց· ոչ առաջին
դարուն մարդոյն, և ոչ այս հինգ քաղա
քացն։ Գնացեր երկու հրեշտակքն ՚ի Սո
դոմ. Ղովտ նստեալ ՚ի դրան քաղաքին, և
տեսեալ զհրեշտակսն, ել ընդ առաջ նո
ցա, երկիր եղեալ, հրամէր երեցոց գնալ
՚ի տուն իւր, և արար նոցա ընթրիս։
Երբ կամեցան հանդչել ընկան քաղա
քացիքն անդ գալով, և անօրինել· զատ
բռամ հեռանալ Հատ ասէ։

Եւ

Ի՞նչ պէտք է Սուրբ, և է Հոմար ծածուկ և հասու է Տեառնէ յերկնից։

Ո՜ Սուրբ, Հոմար ջնաս ծը խեալ.
գրախտ Աստուծոյ միշտ քարոզեալ.
Պէտքն բարեօք գիս լիա ցեալ.
գիտեաս, հացիս գերդ յղտիա ցեալ.
Վայելչատեսիլ յոյժ փափկացեալ.
գաւարիատորտ կամակ րեալ.
Ամբարշտաց ձիս բազմա ցեալ.
ուր ոչ տատասնիք արդար գը առեալ.
Ձեռս աղքատաց ոչ կարկա առեալ.
ամենայնիս անօրէն ղեալ.
ծրծուամբ, և հասու յ'երկնից իջեալ.
գերկիրն հանոյն յ'աշխարհ փոխեալ.
Ի' վերէ խրատդիր Աջ բար ձրեալ.
որ անաչառ գատաւոր րեալ.
Երկիցդ'ուք մեք ըզգաստա ցեալ.
և զանվախձան բարին գըր կեալ.
Սուրբ, Հոմար, որ կործա նեալ.
զանմտաս Թեան յիշումն Թողեալ.
Զի որ գբարին ոչ Հանա ցեալ.
Ղըմին ղըման խաղանա ցեալ։

Ո՞վ է Աստուածային։

Ս Ուրբ Հոգին երկրաւոր ըզ

հետ պղծելոյ անառակութեանդ գան
պատել զՂամայ տունն, կոխել զնա
պրոպաբս, և ասել· տուր մեզ պատ, որք
մտին առքեդ, զի դիտացուք զնոսա։
Ղամա որքան յորդորէր, զի դառնայցին
յանպիտան ստակալի ջարեացն· բայց ոչ
զև հընար· այլև անօրէնն գնացեալ ան
ձինն զարդարէն Ղամա· 2 Պետ, 2, 8· խակ
հրեշտակքն զՂոտ բռնեալ՝ ի տուն ա
ռեալ՝ ի ձեռաց անզգամացն, զորս հա
րին այնու կուրութիւն զի և ոչ դիւրա
նան գտանել կարկին· այնու հետև փո
խացուցանէին զՂամա ելանել ընդ ե
զերակամացն՝ ի քաղաքին, զոր կործա
նել էին եկեալ· Ղոտ կայր ամբոխեալ
յաչս Ղամայ մեռայոցն ծաղր եղեալ
այնպիսի պատգամ· Հրեշտակն կոչեն
զՁեռանէնոցս, և հանեալ եդին զնոսա
արտաքս քաղաքին, և ասացին· ապրե
ցի՛ զանձն քո, մի՛ դառնայցես յետս· զի
ոչք ածելով զձեռն իւր զնացեալ և հոգ
ացեալ յետս, արժանի լինի արքայութեանն
Աչ· Ղս, 9, 62· Արեգակն ծագէ՛ ի
վերայ երկրին, Ղամա մտանէ՛ ի Սեգոմ
և Տէր առեալ՝ ի Սոդոմ, և՛ ի Գոմոր ծծ
ումբ և հուր· խակ քանդն երկրին իբրև
ժխտիկ հնոցի ելանէր· Եւ կործանեաց
Աստ զՍոդոմայեան յ՛օրինակ ապագայ
ամբարշտացն· 2 Պետ· 2, 6·

Ի՛ւր ինչ ոչինչ ի Սիփոհէսէ. եւ բնա
հիւց յայնմ ժամէ ընդ ինքն եւ երիտասարդ
պերճ նոցա ընդ նմա։

Ընդ զԱբրահամ ընդ յոյժ շէտ.
Ի հրաշատաժէն ըզՂամպիկեր ծեծ.
Ղամբ եւ զբատերցն յայնին բնակեաց.
զի ի Սիդոնէ անբոյսէ չէր ղեր.
Դրատերքն զօտայ խորհէրդ ասկեաց.
Ինչ ևթէ մեք անգամ կեաց.
Հայրենական ազգ մեր ջնջ չկեաց.
Ե յայնմանէ խոյտատ կեաց.
Մրացոք առ հայր մեր ծերացեաց.
զինարբեռն ընդ ուժգին թմբրեցաց.
Ե յարուացոք զամակ ցէր ղեր.
զի ոչ հայր մեր զայս ըստ ցէաց.
Անդուր ծընդեանմբ մոռաց ծընեաց.
Մոռացուց ազգ մեծ ցէաց.
Ամենայնքն անուն սո բեաց։

Ասաք ամէն Ի՛նվաբատոց, եւ Ընդ
հատոց։

Ի՛ Կուս հրեշտակքն հանեին
զ Սոդոմայ զՂոտ, եւ աւագին. մի՛
դառ

դառնայցեալ յետս. այսինքն մի՛ զայլ
բաք ըզբաղիչ, և մի՛ զԱՅ պատուիրա
նաէն անհոգ լինիր: Ղամայ կինն դար
ձաւ յետս, և եղև արձան աղի. զորմէ
ազգէ Փրկիչն մեր, Յիշեցէք զկինն
Ղամայ. Ղուկ. 17, 32: Եւ Սուրբն
Հիերոնիմոս ասէ. կինն Ղամայ եղև
արձան աղի, զի յաղէացիս, և հաճեաց
ցիս. քանզի քեզ հայելի և օրինակ տուա
ւ, զի հաճեալ արիացիս, և մի՛ ան
համ յապաղիցիս ՚ի Հռնապարհն:
Տեա զինացօղն վարանեալ՝ խակ դու ան
ցանել փութա՛ ժրացեալ. տես զ յետս
դարձօղն յ՚աղ արձանացեալ՝ խակ դու
յառաջ վազեա՛ ազին հաճեալ: Ղամա
ընդ երկիւղ դառնացն էմուտ՚ի Սեգոր
վոքրքազաքն. բայց ատեն եալ՝ քան
զի երկիւղ բնակիլ՚ի Սեգոր, և գնաց
բնակիլ յ՚այրի միում, կամ՚ի ծակի լե
ռին մեծ: Դստերքն Ղամայ խորհրդա
կցեալ ընդ միմեանս սակս ազգատոհմու
թեանն արբեցուցանեն գինւով զհայրն
իւրեանց ծերացեալ. ննջեն ընդ նմա, և
յղացեալ՝ ի հօրէն՝ ծնանին. դուստրն
երկոց զՄովաբ, հայր Մովաբացւոց ազ
գին. խակ կրտսեր դուստրն զԱմմոն որ
դին, հայր Ամմոնացւոց ազգին:
Տե՛ս Մովաբացւոցն Թուոց, 21. 2 Օր
2: Դատ. 3: 3 Թագ. 11: 4 Թագ. 13:

Եւ

Ա՛ս լսեցէք ամէն Քրիստոսի յէր հին Հայոցդ։

Ի թուին աշխարհի 2107. յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1897։

Ա Ո դամբասան պատահան բնակ
ամէն զբժոխոց յ՛երկնաւոր ցուցեալ
Զայս Աբրահամ աչօք ան անեալ
և զայն երկիրն ի թագ լը քեալ
Յ՛երկիրն Հարան անուն չոր եալ
Կարէս, և Սուրինքեան ընտրեալ
Ի Գերարայ պանդխտաս ցեալ
Աբիմելէք անգլոյն իշ խեալ
Աբիմելէք զՍառայ ա ռեալ
զի զգերեցկին Քրիստեան զուտ գեալ
Տէրն ի տեսլեան ի՛նա սաս տեալ
զի տան իւրոյ անմերձ յանձ նեալ
Աբիմելէք յոյժ ատեալ խեալ
զամբիծն Սառայ պատճառ թողեալ
Տուն տղայեին, որ հարճս ծեալ
արգանդ կանանցն զի փակեալ
Հայրն Աբրահամ յ՛աղօթս կացեալ
յ՛անկարծ ախտիցն խնկոյն բուժեալ
Առ Մարգարէ Աբրամ ցուցեալ
պատճառ, բարեօք փառաւոր լեալ։

Պատճառ արտասին Աբիմելեքայ։

Ա՛ր բահամ տեսեալ զկոր

ծանուսին Սարայեցւոյն՝ եմոդ զ-Քե-
բրոն, և գնաց ՚ի հարաւակողմանս եր
կիրն ՚ի Կադէս, և ՚ի Սուր։ Ապա զ-
գաս պանդուխտ յ՚երկիրն Գերարայ,
ուր թագաւորէր Աբիմելէք։ Երբա
համառօտեալ էր կնոջն. զի միշտ և յ՚ամե
նայնութեան ՚ի վերուստ պատգիտութեան
պահէս խօսեցեալ ես՝ քոյր նորա եմ։
Աբիմելէք լուեալ զՍառայի գեղեց
կութեանն, էառ գնա՛ ՚ի տուն իւր, երբ
եմ կամէր առնել ինքեան կին։ Բայց
ԱՅ ՚ի տեսլեան գիշերոյ ասաւեաց յոր
քայն՝ ասելով. ահա մեռանիս վ՚ի կնոջէդ՝
զոր առեր, զի կին առնակին է, այսինքն
մարգասէր կին է. արձակեա զայդ կին
յ՚այր իւր. զի այր Մարգարէ է, և ա
րասցէ աղօթս վ՚երայ, և կեցցես։ Վասն
զի ՚ի Սառայէ պատճառէն փակեալ էր
զամարգանան տանն Աբիմելէքայ։ Ոչ
ոք ոչինչ զարհուրելոյ արձակեաց զա
ւուրսն զՍառայ, բայց եմոդ նմա բազում
ինչս. նաև յ՚Աբրահամաէ, ահա էր
կին իմաստասիրեալ, գնակեաց ուրեք հաճոյ
եքինդ։ Ապա աղօթեաց Աբրահամ
բժշկեցաւ տունն ագբայիմ։ ՚Ի բաց

Ի քաղաքն պաղտախին, ու պղտի դո
ւս. պի մ՛ ժառանգէսդ ոչխ աղախ
նդէ ընդ ոչխոյ էմոմ Ի առհասյ:

Ի Թուին աշխարհի 2108. յառաջ քան
զծնունդն Ք. ընտսոն 1896:

Ա Ր քահանա Տէրն յ՛այդ ե լեալ.
և Սառայն որդի տա էալ.
Թէպէտ երկու քն տարտմա մեալ.
Թէև երկու քն յոյժ ծերա գեալ.
Խոտաւմն էին բայց կատա րեալ.
և գաճեասին հրաշագոր ծեալ.
Ա րդ տէրտէրն Սահակ կո չեալ.
յեո ան աւուրց որ թ ըսխատեալ.
Հարեւրտանեան այժմ հայրա գեալ.
Սառայ պատանէն որդի անու գեալ.
Մանուկն Սահակ ի ուխտ հա տեալ.
և յ՛ըստեղծ կաթան հա տեալ.
Մեծ երախան փառօք կոչ մեալ.
ուրախութեամբ մեծարա գեալ.
Ջնեղայս որդւոյն Սառայ պիտեալ.
յ՛ուսոյելէ պի նախա տեալ.
Ա բրահամու զայս գիտե գեալ.
զաղախնածինն ընդ մօր վա րեալ.
Ջի Իսահակ հարազա տեալ.
հայրենական ժառանգ զա տեալ:

Ա բ

Ի՞նչպես Ի՞գաբայ, և Ի՞ամյէլի՝ ի Ի՞սեալ ժամանակին՝ յոր

ժամ քան խոսանանն Աստուծոյ ՚ի տա
բաժանհատակ ծերպանեայն, ոչ գոր
ծալ բնութեանն, այլ Ածային զօրու
թեամբն, ծնաւ ազատարկին Իսահակ.
ապրդև Ածային սէնեսեայն, և այլ
ազգ հաճատայն Աբրհամու: Իսահակ
յետ ութ աւուրց թլփատի, և զարդա
ցեալ՝ ի հինգեմեսն հասակ՝ սպրասցաւ
՚ի լսանէնք մօրն, այսինքն՝ կարեցաւ ՚ի
մեր ծծէն. որ հանդիպեցաւ ՚ի թուին
աշխարհի 2113. յառաջ քան զ-Քրիստոս
ամ ծնունդն 1891: Իսմայէլ մանկացաւ,
չարամնեցաւ, և անարգէր զ Սահակ իբր
թէ ինքեան անձին արժէս անդրանկա
ծնեալ պարտէր ազատիլ և ժառանգել:
Զայս իմացեալ Սառայի՝ ազդէ Աբրա
համու, զի զԱգար ընդ որդւոյն աքան
չելիմիցի. զի ոչ է պատշաճ ազատաց
զհոյն ժառանգակցել ընդ ազատա
զհոյն: Աբրհամ հրամանաւն Աստուծոյ
ատեաց զՍառայի խնդիրսն: Ասէն
Աղար ընդ նմա Իսմայէլ լի.
արեամբ զիմօք ՚ի բաց մեր ձի.
Զի չ՚Աստուծոյ այսպէս կարգի.
Թագուլ զօրէնս, կնաւ ընդ նոր հի:
Տէսատ. Գաղ. 4.24:

Զինչ

Ո՛չ ինչ է Աստուած, որ երկնքի և երկրի ստեղծիչն է, զոր ամենայն հայեցուածով ոչ կարեն ըմբռնել:

Ա՛դամ պանդուխտ ի դրախտեն ելաւ,
Ի ցուրտ տրտմութեան ապարանք ցեղաւ.
Յ՛անտառաման աս մնաց բնակ.
անհայր, անմայր դին արջս ցեղաւ.
Ջուր՝ խոտիկն աստ ապակիս նման.
մայր ընդ որդւոյ խոպան ընթերեալ.
Կերբոյ ծառոյ զոգիկն ար հեաւ.
իբր վտառեան անտի զս տեաւ.
Հառաչանաց ձայն ոչխս ցեղաւ.
հեծեծանօք զԱստուած ձայն նեաւ.
Զայնիս յ՛երկինս աս ընդ սիմեաւ.
և յ՛Աստուծոյ քաջալէ բնաւ.
Ի հրեշտակին Ջրով զովս ցեղաւ.
աղերսանաւոր որդին և ղեաւ:

Ի՛ս կու Աստուած ընդ մանկանն:

Ա՛ստուած ընդ մանկանն վա
բեալ՝ և վանեալ յ՛Աբրահամէ աս
նէն, հրկէզ մատուցանել ի Բեթսաբէ յ՛ա
նապատին, ուր և ջրհոր երևեցաւ: Պա
կասեալ՝ ի ակին Ջրոյն, զոր Աբրահամ
աս-

առեալ էր նոցա պաշար, ընկէց Աբա զոգորեակն իւր Իսմայէլ ՚ի ներքոյ եղև նոցա ծառոյ միոյ, ինքն հեռացեալ անտի իբր նետաձիգ մի, զի մի՛ տեսցէ զմահ որդւոյն, նստեալ դէմ յանդիման ոգւոյն և ողբաստեալ ձեծաձայն լայր։ Ած բարեխնամ լուաւ, և դիմացաւ ՚ի վերա երկուցն, և կոչեաց յ՚երկնից· զինչ է այդ Աբա· մի՛ երկնչիր· արի՛ ա՛ռ զտղան, և զօրացո՛ զնա ձեռամբ· զի յ՚ազգ մեծ արարից զնա։ Եւ երաց Աստուած զաչս նորա, եւտես Աբա ջրհոր ջրոյ կենդանւոյ, շուտ՝ էլաց զոտիկն, և արբոյց մանկանն։ Եւ էր Ած ընդ մանկանն։ Մեծացեալ Իսմայէլն ընդ մօրն յ՚անապատին փառաւոր էառ նմա մայրն նորա կին յ՚երկրէն Եգիպտոս ցոյց· և եղև այր վարպետ, և ապրեցաւ որ։ Յնաւ ոս զերկուսումն որդիս, որք եղեն պետք, և իշխանք երկուս ասն ցեղից։ Իսմայէլ յետ մահուանն Աբրահամու՝ մեռաւ հասեալ երեսուն և եօթն ամաց կեանս։ Ծննդոց 25· 17։ Մեծացոյց Աստուած զսա խաղալն զաղղն Իսմայէլն· բայց ընտրեաց վիճ անխոնջն երանելի Եսայի զորդիս սա եղեալ, որք են հաճոյացեալքն կին պանել հաճոյանալ ՚ի Քրիստոս Ցիսուս փրկիչն մեր։

Եւ

Ա՛ս եղե յետ բանից այսոցիկ, զոր յետոյ Ա՛ն Աբրահամ։

Ի Թուին աշխարհին 2145, և յ՛ամի յոբելեանի ըստ Աբրահամայ 1859։

Հ Ան Աբրահամ վառաբանեալ,
զի հաճեաւոյ Հառաջոյ Թեալ։
Ջարդարածոյ Տէրն Հանա չեալ,
հաճեաւոյլին հաճեաւա ցեալ։
Պայծառ սիրով ընդա ոչ բեալ,
անուն բարեացն տէրա յոբաւցեալ։
Հաճեաւ ասրա կամեաւ փոր ձեալ,
երբ գհայրենիսն ի բաց ելա զեալ։
Հաճեաւ ասրա կըսկիծ ծա գեալ,
յոյժ ամ Ղոմայ կամացն ի չեալ։
Ան՝ անգրկէն հաճեաւն հասուեալ,
Սոբամացիսն երբ զբծա ցեալ։
Ջորդոյզ անգամ հաճեաւն ա ձեալ,
երբ զհամայնէ ընդ ծօրն վա բեալ։
Բայց աստուծոյ հաճեաւն վայելեալ,
զի զհամօրն ազգսկն զեալ։
Օրհնէք՝ բնութիւն խոստաւմն յեռնել,
հնազանդութիւնն իսկ յառա ջեալ։
Յոյս Աբրամու արմատա ցեալ,
անվհատ էին միշտ հնազանդ գեալ։

Հնազանդութիւն Աբրահամայ։

Ասպէս զի ընթհանուր աշ

խարհն ծանօթանայր Աբրահամ, նո
րին խակ հաւատն կայցէ, յոյժ հաստա
տուն, անշարժ սէրն· և անխախտ հնա
զանդութիւնն, փորձէ զնա Աստ ասելս
միւս փորձութեամբ· զի հրամայէ· առ
զորդի քո· ոչասէ· առ զոչխարս մեր, կամ
զձին՝ ի ծառայից, կամ զոսար ոմն·
այլ զորդի քո· ոչ զկնոջ, այլ զորս ան
բուռ· ոչ զայլմիւսն, այլ զմիմեանցն· ոչ
զԻսահակ՝ որ չէ ժառանգ քո, այլ զԻ
սահակ՝ որ է սուրբ հաւատոյդ, և զամե
նակ խոստմանց իմոց, և աւետեաց· զայդ
սիրելի որդի քո մատո՛ ինձ ոչ՛ ի տաշ
տանեայ, կամ՛ ի քահանայ, այլ՝ ի բուր
բատարագ զոհ, և յողջակէզ· Ձառընդ
դէմ քնութեան, ընդդէմ օրինաց, և
ընդդէմ Աստուծոյ խոստմանցն· բայց
՛ի մէջ ամառաքինութեանց Հառապոյ
թէ հաւատ Աբրահամու: Հաւատով
ասէ Պօղոս՝ մատոյց Աբրահամ՛ ի փոր
ձութեան եւրումբ Իսահակ պատարագ
և զմիամօրն մատուցանէր, որոյ զուարճ
ասեն ընկալեալքն: Հեբր· ԺԱ·17:

Մինչ ձգէ Աբրահամ զձեռն առնուլ
զսուր, և զնուլ զորդի իւր· կոչեաց
Հրեշտակ Տն, և ասդ զնուն սիրե
լի որդւոյն, կրկնելով երկամբք զառա
ջին անշարժ խոստումն: Եւ

Ա՛ս էս Ա՛ստուած պիտոյ ոչխին
պին, ս էտ ՚ի վերայ Ասահակայ՝ ու
պաղ էլաւ։

Անոյշոյն յուսով հանեաս գետ.
Ձրշմտրտունեաւն գի խառնես գետ.
՚Ի վախճանի Սահակ բուռ խեաղ.
տրամ կոչի զաճակ օրհ նեաղ.
Ո՛ղջոյս ծընունդ բնութիւ գործեալ.
Հրեղ բաղիս խակ յառա ջեալ.
Առնու զգոյն ծաղկանց տեսակ.
և գիմառոյդ քաղցրատեսակ.
Ըղձայս գիսին ՚ի յ՚ուսն բուր ձեալ.
և ՚ի կառոյ կերպին և լեալ.
Ջոտա, և ըղ ձեռս տրգեոյն կապեալ.
և ՚ի վերոյ վայելին և պեալ.
Սահակ Փըրկչին օրհնա կեալ.
որ ՚ի խաչին տառապեալ.
Պօղոս մեկնէ զայս հատուս առեալ.
Սահակ յ՚ուսակ պէ տրգեալ եալ.
Հոյլ Ա՛ստուածպտղին պս հեալ.
Ներին ներսին Հոյլն մեզ բարձրեալ.
Անմեռ Սահակ հօրն հնազանդ պեալ.
խակ Ա՛խաճին զերազանց ցեալ։

Ի սա

Ա Սահակ բարձեալ զողջա

կիզն փայտն, որպէս Ք բերաւոյ զխաչա փայտն, և յ Աբրահամէ ձեռին հուրն և սուրն. ապա խմասին երանէին Ա՛ռ ասեայ բերուն, ուր տաձարն Սողոմոնի շինեցաւ, Սահակ քաղցր ձայնիւ հարցա նէ. Հայր՝ ահա հուր, և ահա փայտ. ուր է ոչխարն. Որում Աբրահամ ան խտով՝ և անվրդով սրտիւ պատասխա նեալ ասաց. որդեակ՝ Աստուած տես ցէ ինքն ոչխար յ ողջակէզ: Հասեալ՝ի տեղին, զոր ասացեալ էր Աստուած, շի նեաց անդ Աբրահամ սեղան, եդ՝ի վե րայ սեղանոյն զփայտն, կապեաց զոր դեակն իւր, և եդ զնա՝ի վերոյ փայտին ձգեաց զձեռն առնուլ զսուրն, և զնեալ զորդեակն իւր մատաղ. խակոյն հրեշտակ Տեառն յերկնից ձայնեաց. Աբրահամ Աբրահամ. Ի՛ մխէր զձեռն քո՝ի տա սանեակդ. Հանդարձ Աբրահամ զաչս իւր, և եառ տես՝ի ցախէ զեղջերուացն կախեալ, էառ զայն, և զոհեաց փոխա նակ Սահակայ որդւոյ իւրոյ: Յ՛անձն իմ երդուայ՝ ասէ Տէր յ՛երկնից, այս Օրհնեցից՝ի զաւակի քում ամենայն ազգք երկրի: Տես Հռ. 9. 7: Գաղ. 3. 7: Ուստի վերահասու լինիցիս զի Քն է զաւակն՝ Սահակաւ օրինակեալ:

Ե՛

Ի՛ր ոչ ոք Աստուծոյ է փոխարէն Ի՛ր բոլոր է հոգն. այնինչ ի՛ր վրէժն յերկիրն վրա անառնաց:

Ի թուին աշխարհի 2145. յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1859:

Դ Ը շիայն Աստուա սարկէշտ կեցեալ.
քանակութեանն սմաց հա սեալ.
Երբ տասանն տասնապատա կեալ.
Էրկեակ թուով լոյց սակաւեալ.
Ո՛չ սակնտուն հիւսնիք սըշ նեալ.
ոչ սակնհուա ծառնակա լեալ.
Հաւեաս գնացիք ըղդատաս ցնալ.
սկնածուքեամբ հանդարտացեալ.
Աբրահամու միշտ հնազան գնալ.
զայր հեղուքեամբ Տէր նը կոչեալ.
Բարի կանանց սակնէր ե կեալ.
նակ վատաբարացն չ'ամօթ եղեալ:

Ա՛ռ, ե նաշտուն Աստուած:

Ա՛ռաւ 37 ամն կեցեալ յետ ծննդեան Յուսակոյ, վարեալ զկեանս նը ամենայն առաքինութեամբ, և բա բեպաշտութեամբ զարդարեալ. Հնա զան

զանգէր առ Աբրահամն՝ Սառայ Աբ
րահամու, և Տէր ետ կոչէր զնա: Ծնն
18·12· 1 Պետ·3·6· Ե կեաց ութեմն
զամս 127, և մեռաւ՝ ի Քեբրոն: Աբրա
համ եկն կոծել զՍառայ, և սուգ առ
նել: Յետոյ եկ խօսիլ ընդ Քեթա
ցիսն. Պանդուխտ, և ժամկէն եմ ես՝ ի
մէջ ձեռաւ, արդ տուք ինձ գերեզման
նստելն համ ածմաճամ ինձ ըստացու
ած· զի թաղեցից անդ զմեռեալս իմ:
Քեթացիքն պատասխան յօժարու թեամբ և
հարազատս սիրով՝ ետուին Աբրա
համ, թագաւոր Աստուծոյ զնա կոչե
լով պատուականեցին միտքերան· ըն
տրեա՛ քեզ առա ընտիր գերեզմանատեղի
ըստ կամաց, և հանգչեցիր ի քո· և թաղեա
անդ զմեռեալս քո: Բայց Աբրահամ
կրկին անգամ խնդրեաց՝ եթէ Սահա
ռայ արդի ի Քիրոն կամիցի վաճառել զա
պառկին իւր, ուր պէս կրկին այր, կամ
խորհաց ծակ, յանդիման Մամբրէի,
գնեցից ես արջառ և արժան իցէ, կըր
կեցից արծաթ: Ե Քիրոն կամեցաւ զա
պառկին իւր պարգեւել Աբրահամու·
բայց սակս ոչ հանգչ թողեցաւ ձրի տեղս
առնել, այլ համարեաց 400 սատեղս ար
ծաթոյ· (որք են իբր 6 թուման ընդ կիւ
ց) ապայ Աբրահամ թաղեաց զՍա
ռայ յայսմ գերեզմանի:

Եւ

Եւ ասէ Աբրահամ ցՅակովբ որդի, ցերէց որդի, ցելեան ամ ընդ հորա. զէր կեաս քոյր երանոյ կնոջ:

Ի թուին ազնարհի 2148. յառաջման գծնունդն Քրիստոսի 1856:

ՏԱՆն Աբրամու ծառայ օրհ նեալ.
հաւատարիմ պետեն ըն տրեալ.
Հոտոյն ընկոյն իշխան կար գեալ.
Երիտասարդ տեառնէ կո չեալ.
Սա յԱբրամէ երդմնեցու ցեալ.
Ի Մ՚ԵՍագեաս ուղարք յղ ղեալ.
Զի գուսան յ՚ազգէն առնուն բերեալ.
Կին Սահակայ լեցի զու գեալ.
Երիտասարդ աղեխքն և լեալ.
Ի՚ նաբօրոյ քաղաքն ան տեալ.
Ընդ Առաւծոյ պոյման և գեալ.
քան պոյմանին խըմբոյն հա տեալ.
Զի Հռեբեկայ յ՚աղբերն և լեալ.
ասիոյն յ՚ուսին ՚ի ջուրն և լեալ.
Աբրահամու մանկան լու եալ.
ուղտոց նոցին ջուր արբու ցեալ.
Երիտասարդ ուրախա ցեալ.
պակաս ընծայս կուտին բաշ խեալ.
Աղ Հռեբեկայ բարեբախտ տեալ.
զի Սահակայ կին զաւա ցեալ:

Ը. Ի բահամ ծերացեալ և

Ա ծայնն գրհնոլմէն ամիս տարեմտա
գեալ, զորդին իւր Յոահակ տարակիւշ
առեալ ի հնազանդութեան, և յԱծաշ
առեն անեալ, կամեցաւ անուանցու
ցանել. վասն որոյ կոչէ զնա Տաճառգիմ
ծառայն Էլիազար, և երդմնեցուցանէ
զնա, զի մի առցէ կին Սահակայ ի դաս
տից Քանանացւոց· զի էին անիծեալք
ի նոցանէ, և ժառանգակից յԱդամայ ընկէնիք
առ 2 Օրի· 9·4· 18·12· 20·12· Վա
րոյ առաքեաց զծառայն ի Միջագետս
զի առցէ կին Սահակայ բերցէ· Երթալ
դնաց Էլիազար ուղտովք, և ընծայիւք
և հասեալ մերձ քաղաքին Քաղդէոյ, խըն
դրէր յԱդամայ զկառարումն գործոյն·
Էկն Հռեբեկայ հանել զկուր ի ջրհո
րէն, որոյ կուրծառային՝ նա ևս ուղ
ուեցն Աբրահամու, պատմեաց ամեն
հօր իւրոյ· առին զԷլիազար ի տուն
իւրեանց, լուան ի նմանէ զպատճառ
գալստեան, և ընդ Էլիազարու յուզար
կեցին զկոյս Հռեբեկայ ի կնութիւն
Սահակայ· Երբ Հռեբեկայ հեռուստ
տես զԻսահակ խոկայնէր յդուզտն, և
էարկ զիւրն զձորձն· Եւ Սահակ 4 ա
մուսն գրեալ էառ ինքեան կին զդուստրն
Բաթուէլի որ ի Հռեբեկայ·

Ի սպիտակել Աբգարեան՝ ընտա-
նի բարեաց ծերունեան։

Ի Թումեն ազատին 2183 · յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 1821։

Մեծ նահապետն Աշոտ բեւռ·
ամենեցունց երանեւ ցեղ·
Պանդխտութեամբ զառաւօտ լը ցեղ·
առանց կենացն ակընկալ լեռ·
Կաղկանձէին առանց կրնն քեռ·
և հաճոյց մատչանին ա՛ռեռ·
Սուրբ հաճոմին աչեր բեռ·
օր արձակման շընչոյն մեր ձեռ·
Կենդանութեամբն գինեա յօրինեռ·
Սահակ որդին ժառանգոյ գեռ·
Իակ հարձորք եացն արտգեա առեռ·
բնդ արեւելս հետացու ցեռ·
Աշուրք առացն ժամանա կեռ·
Երկիցն երասն հինգ արակա սեռ·
Ընդ Հանապարհ անդարձ գնացեռ·
Յանմահական վիճակն ահ խեռ·
Մերձ Սառայի յայրին Թա գեռ·
Ի քաղաքի Քերթուն ձայ նեռ·
Ի Սահակայ աշաղ կո ծեռ·
ու յԱստուծոյ կըսկին օրհ նեռ։

Ահա, և բազում Աբգարեան։

Աբրա

Ը. Աբրահամ յետ մահուան

Սատոյ ինչ՝ էառ կրկին անգամ զայլ միւս կին Քետուրա անուամբ, յորմէ ընկալաւ վեց զաւակս։ Ի ծերութեան հասակի արար զորդին իւր Իսահակ ժառանգ ամենայն ընչից իւրոց· խնդալ որդւոյն պարգեւս տալ՝ և բաժանեալ յԻսահակայ, արձակեաց զնոսա մինչդեռ կենդանի էր, յերկիրն արեւելից։ Եւ Աբրահամ ապրեցաւ ի լի՝ և ի բարւոք ծերութեան, եղեալ ամաց 175, պակասեալ սակաւ՝ հանգեաւ ի Տէր, որում ծառայեալն էր հաճա տարիս հնազանդութեամբ։ Իւր որդիք նորա Իսահակ, և Իսմայէլ Հաղեցին զհայրն ի քարեզմանատունն, ուր Սառայ էառաքն էր, և էր յապարակին այն մին կրկին տալ, որ՝ գտանիր, կամ՝ ի բնէ փորել՝ և կամ ձեռօք շինեալ վի մարմարեղն· ևս ծակեալ՝ և փորեալ ուղիղ ընդոյն, և վիմայ գաւառիկ՝ և մը ի մէն, ասի այլ, օսար բարբառիւ Մա գարա· Տես Մար· II·17։ Յօհ· II·38 Ընդ եմէ որոյժս որդիք Աբրահամու կեցցուք յաշխարհի վերոյ իբրև պան գուսան, և ձմեռնամարտիսորդք հաճատ ըմ Աստուծոյ՝ և հնազանդք, առանց կարծեաց ընդ նմա մնանելոյ ծա գաւառելոյ էիք։

Եւ

Ի ՍԿԶԲԱՆ ԱՌԵՔԵԼԻ ՀԱՅՆ ԱՍՐԱԾ։

Աբրահամ մեռաւ 175 ամեայ, յետ 100 ամաց պատառանեալ իւրոյ Յ՚Եբուսէն Քա՚նաան, և յետ 15 ամաց Յակոբ ծնաւ զԱնան, որ էգիտ՚ի Թաւմն աշխարհի 2168 և յառաջ քան զԴաւիթն ի 1836։

ԲԱռաքելոյ Սահակ կէ ցեղ.
Ընդ Հռեբեկայ ամուսնաց ցեղ.
Ա՛ս յԱՅ հայցմամբ խնդն պրեաղ.
Ժամ ատամամբ ըՏէրն մաղթեաղ.
Պատն Հռեբեկայ, որ ամլա ցեղ.
Զպտղաւոր բերըն զի ընկա լեաղ.
Էն գիւրացուն զաղօթեան լա՛ եաղ.
Եւ Հռեբեկայ զաճակն բաշ խեաղ.
Բայց Հռեբեկայ յորժամ յղացեաղ.
Յարուցանի մանկունքն բաղ խեաղ.
Ընձառնանձին յոյժ զարմա ցեաղ.
Եւ՚ի Տեառնէ զպատճառն հարցեաղ.
Ջերկու ազգայ խորհուրդն լուեաղ.
Երիցն փոքուն զի ծառայ եաղ.
Կէս ծընընդեանն յորժամ հասեաղ.
Եսաւ, Յակոբ երկեակ ծընեաղ.
Եսաւ մազատ, և շինա ցեաղ.
Զմայր գարշապարն Յակոբ կալեաղ.
Երկուորեակք առաս ծընեաղ.
Եղե ցամբ վասուն Սահակ չտեսեաղ.

Արտեր վայրագ եւսու և զեալ
սակաւ ընդասունն Յակոբ ընտրեալ:

Ընտանի Յակոբայ, և Եսաւայ:

1 Սահակ քառասնամեայ

եւս՝ ի կին իւր Հռեբեկայ, զուարթ
բանեալն, քոյր Լաբանայ յԵրկրէն
Միջագետաց. և մնաց անպտուղ մին
չև քառասուն, զի Ռեբեկայ ամուլ էր:
Սահակ միշտ ապաչէր ի ՅՀ վասն ամուլին
և ՅՀ լսեալ՝ նմա, Հռեբեկայ
յղացաւ զամսակից երկուսեակ. և եղև զի
խաղային, և բախեցան ընդ իրեարս
մանկունքն՝ ի մօրն արտաքին: Ասէն
զարհուրեալ՝ և զոմանցեալ Հռեբեկայ
ընդէր այս այսպէս. հարցանել՝ ի Տէրն
նէ զամսամտն, ըստ՝ զի երկու ազգս
պիտոյ բաժանիցին յարտաքին քումմէ.
և մեծն փոքուն ծառայեսցէ: Պտղոց ևս
վասն ծննդեանն գրէ. մինչ չև ծնեալ
էին, և մինչ չև զբարին ինչ՝ կամ զչար
գործեալ էին, առանց նախ. եմէ՝ եր
էին կրասերքն ծառայեսցէ. Հռո. 9, 11:
Եւ երբեմն լցան աւուրքն ծնանելոյ, էին
երկունք մօտիկ. որ յառաջն ծնաւ, էր շի
կացեալն՝ շառագոյն, և մազոտ, և կոչէ
ցան Եսաւ. ապայ եւ Յակոբ՝ ձեռն ըն
դաշտապատառ եղբօրն ունելով: Տուր

Глава сто первая, в которой речь идет о том, как Дон Кихот беседовал с Самсоном Карраско, о его ответах, о странных и забавных происшествиях

Перевод 2188 года, издание 1816 года

И Санчо Панса, и Сансон Карраско
Ждали ответа Дон Кихота слова.
Но Дон Кихот, и Санчо, и Карраско
Молчали, ибо Санчо вдруг сказал,
Что Дульсинея, госпожа Тобосо,
Велела передать ему, чтоб он
Пришел к ней, но сначала пусть узнает,
Желает ли он видеть пленных мавров,
Которых ей прислал недавно друг.
Дон Кихот ответил, что желает видеть
Их прежде всех, и Санчо Панса снова
Сказал, что Дульсинея, госпожа
Тобосо, велела передать ему,
Чтоб он пришел к ней, но сначала пусть
Узнает, хочет ли он видеть пленных,
Которых ей прислал недавно друг.
Дон Кихот ответил, что желает

գեալք երբ 20 ամաց հասանիցէ, քան կարծեացն արբոյն Օդոմոնիոսի. Համ գիտեցուս անդամ, զի Յակոբ եմեալ էր Լաբան, կամաստր, և էիցի. Եկն՝ ի պաշտել Եսաւ այնպիսի խոնջեալ՝ ընդ Լեալ՝ և վաստակեալ, զի վասն ոսկւոյ կամարակս Աստեղն գրէ, քնար մեղ կերակրոյ զանդրանկութիւն ծախեաց ուշոյ. և սկզբ անառակ գնաս՝ ի նոյն սեղանոյ. Հեբր. 12, 16: Պիղծ ա սէ Եսաւ, քանզի անդրանկի արգելն էին քահանայք. երանելոյն սբելին ասէ սկզբ, զի գիտցին՝ և զատարկեն Աստուծոյ քահանեացց, և ընդ ասելոց Լեալ ծոյ քահանեաց, և ընդ ասելոց Լեալ ծոյ վտանգիցուց. Էիկը ասէ Սեբր Գիր՝ և էարձ, և յարձաս՝ գնաց. և անարգ գնաց Եսաւ զանդրանկութիւն:

Ծնն. 25, 34: Գարձեալ նոյն Աստուած գնալն յաճելոյ ասէ. Գնայ զի Լեալ սկսա և գնաց կամեցաւ ժառանգել զօրհնութիւնն, խառնեալ գոյս. զի ապաշխարութիւն էանել սէգ գնալոյ. Լեալ և արդարութեաւ հանդերձեաց գնաց. Հեբր, 12 Խառնեալ գոյս. քանզի՝ ի բոլոր արամէ ոչ ապաշխարեցաւ վասն մեղացն, այլ միայն յաճեցաւ վասն ինքեան. նաև այս հեբ ոճս, զի մեռեալ հօրն՝ բաժանեցի զեղբայրն. ասաի Աճ՝ ի ձեռն Աստուածոյ գիտեմ զեղբայրասպան կոչէ զԵսաւ:

Աբ

Ի. ըս՛ ինչ խորթիկ՝ որպէս եւ ես աչքեմ
եւ բե՛ր տար՛ ինչ. պի կերիցս, եւ օրհ
նեսցէ զիս ամենայն ընդ, որում չիս ծեռել
էցեմ։

Ի թուին ազատին 2245. յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 1759. 137 ամեայ
դարձեալ Յասէնկ. որ յետ օրհնութեանն
կենաց ևս 44 ամս։

ՀԱՅրն Յասէնկ աչօք վատ տեսել.
և Տասանուձն տղեն բեսել.
Չետս արդին առ ինքն կո չեսել.
և կատարձօրն Ի զաշտն յէ գնել.
Ըստ արհեստին զի որսս ցեսել.
զանոչ խորսիկ հօրն պատասխանել.
Օհս օրհնեսցէ զայն Ձաշս կեսել.
մինչ չև ծգէ ատսէ էր Ճեսել.
Բայց Հռեբեկայ վերստին ապ գեսել.
զեբ տղեն Յակօբ խրս տեսել.
Կազմել խորսիկս հօրն փոխանցել.
և ընդ մարմինն Ճաշսցս ցեսել.
Չերկց որդեյն Ձորձն ապս ցեսել.
առ Տայրն ատրս պղտիս տեսել.
Զայն Յակօբայ Սասկ ծռնեսել.
ձեռն Եսաւայ պրծերն կարծեսել.
Ատս էկ ասէ՝ զիս Տամբս բեսել.
և Տանդերձիցդ ես Տոտն ա ռեսել.

Պա

Պատրաստեաց Յակոբ օրհնեալ
մինչ տակաւին եաւս յա մեալ:

Յակոբ առնու զօրհնութիւնն հօրն:

ՆԱ. Հասեալ Իսահակ կա
մեցեալ օրհնել զորդիսն, յառաջ քան զի
մեռանիցէր, կոչէ զանդրանիկ որդին իւր
Եսաւ՝ և հրամայէ գնալ որսալ որս ինչ
և առնել ըստ կերակրոյ, զի կերեալ
զայն ասէ, օրհնեսցէ անձն իմ զքեզ:
Ռեբեկայ, որ առաքէ սիրէր զ Յա
կոբ, պատմէ սմա զամենայն, զոր Տայր
խօսեցաւ. առաքէ զ Յակոբ բերել եր
կու ուլունս, զոր խնդրէ Տայր ըստ
սովորականն առ յարմարեցաւց. զկերցոյց
Յակոբայ զարդիւ պատմաճառեն Եսաւ
այլ, ծածկեաց ուլերն մորթով գձեռս,
և զպարանոցն նորին, զի երեսկի մարտա
րութիւն Եսաւ: Յակոբ պատրաստ հնարիւք
մօրն գնաց առ հայրն, և ասաց. Հայր
ես եմ Եսաւ անդրանիկն քո. արարի որպէս
և խօսեցար ընդ իս. արի, նիստ, և կեր
յորոց խնձէ. զի օրհնեսցէ զիս անձն քո:
Իսահակ ընդ այս զարմացեալ՝ ասէ. մատ
ե՞կ, (զի աչքն մոլորեալ էին, ոչ տես
նէր.) և շօշափեցից զքեզ՝ որդեակ, և
թէ դու ես Եսաւ, թէ ոչ: Եկն

Յինն եղբայր որ ներգործեալ, և էառ զօրհնութիւնսն որ:

Ինոյն թուին 2245. և յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1759:

Անդրանկածինն յորոյ գործեալ.
հօրն ամենից որոն համբ մեալ.
երբ ծերունեացն զայն մատոյց գեալ.
պատասխանել հայրն զարմա գեալ.
Զի ներգործեալ Յակոբ կան խեալ.
և զօրհնութիւնս յինէն ա ռեալ.
Եաս ընդ այս յոյժ դառնա գեալ.
քանզի երկիցս եղբայրն խա բեալ.
Վաճառ այսպիսկ ա՞ռ որս գեալ.
զեղբօրն մահ ինքնին խոր հեալ.
Ուսոյ պօղոս առաքեն ըն տրեալ.
սիրէ, և խոտան զԵսաւ կընքեալ:

Եսաւ պատրեալ ի Յակոբայ՝ խոտի բարձանել զնա:

Յորժամ Իսահակայ հոգին մեռանէր ի Յակոբ ասէ. Ձայնդ՝ ձայն Յակոբայ, և ձեռքդ՝ ձեռք Եսաւ էայ. և յետ ուսուցին համբուրելոյ զնա՝

Յա

Յակոբ, հասուսաց զնա հանդերձին և օրհնաց զնա ցօղմ երկնից, և պար արուեստեամբ երկրի. եղիցին սուր ուր և իշխան՝ ի վերայ եղբարցդ. որ անէծ դանիցէ զքեզ, անիծեալ լիցի. և որ օրհնիցէ զքեզ՝ օրհնեալ։ Յակոբ՝ ի հօրէն օրհնեալ՝ եւ արարեալ, եկն խնկոյն, յոր ոչն էառ, արարուսաց զկարմիկն եբեր առ հայրն, և ասաց. Հայր՝ եա եմ որդի քո անդրանիկ էառ, եւ կեր։ Եւ ասէ զայս Իսահակ՝ զարմացաւ, և ասէ. եղբայր քո եկն նենգաբեմեամբ, և էառ զօրհնութիւնս քո. եղիցի նա օրհնեալ զոր օրհնեցի։ Էառ արարս կէր՝ ի ձայն մեծ հանդերձ արուսաւք եզառնացեալ ոգւով՝ հարցանէր. հայր եաց մինչ օրհնութիւն համբր ինձ։ Ոչ ասէ եաեա օրհնութիւն ինչ Սահակ ցնա ասաց. եղբօր քում Յակոբ եկն։ Համառօտ ասէ Աստուածն, զի հանդերձից իրաց օրհնաց Իսահակ զՅակոբ, և զԷսաւ. Հեբր, 11, 20։ Էառ էր սակրէ Հրէից, ուստի փրկիչն մեր, որ սակրէն էր Յակոբ, մարմնի ըստ ցեղս. պատճառ Էառ հատուցանել զօրհնութիւն հօրն՝ սնանիլս և Հրէայք ոչ կամեցան Քրիստոս անդրանիկ Աստուծոյ։

Եւ

Լո՛ եկեալ պետիլ. և ահա առնդուխտ
հաւաքուիլ յ'երկիր. որոյ վերուկն հա
առնէր յ'երկինս. և հրեշտակք Լո՛
պուճոյ ելանէին, և իջանէին ընդ նա.
և Տէր հաւաքեալ կայր ի նմա:

Ի նոյն Թուին աշխարհի 2245. յառաջ
քան զծնունդն Քրիստոսի 1759. գոլով
Յակոբ 77 ամաց:

Ե Լսանելին Յակոբ զին սրեալ.
առաւն Լաւէայ քաջ համա ցեալ.
Եբս ի հօրէն պատէր ա ռեալ.
ի հայրենեացն պանդխտա ցեալ.
Ի առելն ներժդեհն հա սեալ.
և ընդ երեկս անդէն նըն ջեալ.
Ըզքանչելի նըշան սե սեալ.
առնուսխա յ'երկրին կադդուրեալ.
Դըրսես նորին յ'երկինս հա սեալ.
և ի նմանէ Տէրն հաւատս սեալ.
Սուրբ հրեշտակաց իջ և ելիք լեալ.
ներժդեհն Յակոբ Տէրամբ օրհնեալ.
Ահեղ սեղին Բեթէլ ձայ նեալ.
առաւ Աստուծոյ որ թարգմանեալ:

Ի Յակոբայ առնդխտոյ պետին:

Եսա

Լսաւ ունէր ոմն ընդդէմ

Յակոբայ վն անդրանկութեան, և օրհ
նութեան առնելոյն. առէր՝ Ի մոմ՝ թէ
մեռեալ հօր իմոյ, ըսպանից զեղբայրն
իմ: Լուեալ զայս ծնողացն՝ առաքեցին
զՅակոբ՝ Ի Միջագետս առ քեռին իւր
Լաբան, զի առցէ՝ Ի դստերցն անտի
կին, և զի քնակեցեալ անդ՝ միջև անց
ցէ բարկութեան եղբօրն: Յակոբ երթ
փախստական էլ՝ և գնաց. հասեալ զի
շերոյ՝ Ի տեղի միում, եդ քար մի, եդ
Ի ներքոյ գլխոյն, և ննջեաց անդ. և
եռաս՝ Ի տեսլեան տանդուխտի հաստա
տեալ յ՚երկրի, որոյ գլուխն հասանէր
յ՚երկինս. ըզոր հրեշտակք Այ երա
նելին, և իջանէին. և ելքն Աստուած
կայր հաստատեալ՝ Ի վերոյ տանդխտոյն.
օրհնեաց Ած զՅակոբ բազմադիմի օրհ
նութբ, և խոստմամբ. եա թէ՝ եա աե
ակ ընդ քեզ եմ, պահել զքեզ յ՚ամե
նայն ճանապարհս քո: Զարթեաւ Յա
կոբ՝ Ի քնոյ զահիսարեալ՝ ասէ. Ահեղ
իմն է տեղիս այս. և ոչ է սա, եթէ ոչ
Տուն Այ. և այս է դուռն երկնից:
Յետոյ օծեալ զվէմն՝ կոչեաց զանուն
տեղւոյն Տուն Այ. (Բեթէլ) առա
ջին անուանն էր Լուզա:
Խորհուրդ տանդխտոյս է Քս, և Եկե
ղեցին Քրիստոսի: Եբ

Ի՛նչ աբանոյ էին երկու դարբին. ա
նուն երկուսուն Լ էր, և անուն հրեշտ
էին Մուտէլ։

Ինոյն Թուին աշխարհին 2245. յառաջ
քան զծնունդն Քրիստոսի 1759։

Ի յ՛Եառէդ Յաիօք ինն խեալ.
և ՛ի Խաւսան երբ մերձն ցեալ.
Դուստր Լաբանոյ Մաբէլ ձայնեալ.
խաչմերկն հանդերձն նմա հանդի ալել.
Մխեանց տքա ծանօթա ցեալ.
ընդ Լաբանոյ Յաիօք ա գեալ.
Վասն գըտակացն վարձու կալեալ.
չորեքտասան ամ ծառայ եալ.
Բարին Մաբէլ գեղեցիկ ցեալ.
և Յաիօքայ սիրտն գեալ.
Ընդ Լեային որ գինա ցեալ.
եօթն զաւականց առմայր և գեալ.
Բայց Մաբէլայ սիրուն ինն ունեալ.
զամս քսան Յաիօք տքա նեալ.
Ի վախճանի Լաբան գչա գեալ.
յ՛որմէ Յաիօք խնդուն զա ունեալ։

Յաիօք առնու կնոջայ ՛ի Խաւսան։

Նա

նայ՝ համբիւրէ հօրեղբօր, և հարցանէ՝
զխնդիր գործոյ զԼաբանէ որպէս կատարեալ,
ողջ իցէ նա. պատասխանեն հովիւքն.
զխնդիրն զնա, ողջ է, և ահա Ռաքէլ
գուարթորեա դայ ընդ հօտ խաշինան։
Յանիօք երբեմն էտես զի գայր Ռաքէլ
գնաց վէրացոյց զքարն՝ ի բերանոյ ջրոյ
հօտին, արբոյց զխաշինս քեռւոյն, և
ծանօթանայ Ռաքէլայ, որ փոխանակ
Թագու պատմէ հօրն։ Լաբան երբեմն
գայր լուաւ՝ ի դառնէին, եկն ընդառաջ
Յանիօքայ, տարաւ զնա՝ ի տուն իւր՝ լու
աւ՝ ի նմանէ զպատճառս. Ձանապարհորդ
գոլեալն, և յետ ոսկւոյ մէուրց խոս
տանայ տալ նմա՝ ի կին զկրտսեր
գուարն Ռաքէլ՝ եղեալ Յանիօք ծառայ
եօթ նամս զհօն նմա։ Էղև յամին 2252.
յառաջքան զՔ. ծնունդն 1752. երբ
Յանիօք 84 ամեայ էր։ Բայց յետ եօթն
ամացն Լաբան պատրանօք Լիայ զկնի
գուարն եռնամա՝ ի կին հանդերձ Զէլ
փայ աղախնոյն։ Ասաւ Յանիօք այլ եա
եօթն ամ ծառայեաց վն Ռաքէլայ, և է
աւ զնաւա՝ ի կին, որոյ աղախնէն էր
Բալլայ։ Լիայի զամուկք են Ռուբէն
Շմաւօն, Ղևի, Յուդայ, Իսաքար, Զա
բուղոն՝ և Դինա կոյսն։ Զէլփայ ծնաւ
Գադ՝ Ասեր։ Բալլայ Դան՝ Նեփթա
ղիմ։ Ռաքէլ ծնաւ զՅովսէփ՝ և բնեխա
տին, որում մեռաւ Ռաքէլ։ Ասէ

Ի՞նչ է Յակոբ յ՚Լաբան. արհաւէ՛ր կու, կը երկայ՛ի փեղկէ ես, և յ՚երկիր ես։

Ի թուին ոշխարհի 2270. յ՚առաջ քան զծնեալն Քրիստոսի 1754. Յակոբ 104 ամաց պոլով։

Ք Լսեաւ ամէն Թիւր կատար բեալ.
բարեօք Յակոբ վարձատու ցեալ.
Եւ յ՚աներկրն հրամանն խրն պրեալ.
դառնալ առ հայրն ազգատա ցեալ.
Բայց Լաբանայ անընդդա մեալ.
ընդ Յակոբայ մտօք Թիւր բեալ.
Յակոբ կանոնցն զայս ևր պատմեալ.
Տայր ձեր ընդ ես անկրամ եալ.
Ինձ պատճառն վերստաւ ծաղեալ.
յ՚իմ հայրենիս տասն և չեալ.
Կանոյքն խնդրն հատուցմայ նեալ.
Հօր իւրում Ռաքէլ գաղտ գողացեալ.
Գալ ՚ի հօրէն շուտ ապա բեալ.
՚ի Գաղայադ խրատն հա բեալ.
Երբ Լաբանայ այս հասկաւ եալ.
խրոխտ սրտով հետամտի մեալ.
Որ ՚ի տեսլեան պատժեաւ ասեալ.
ոչինչ գի մի ձեռ տես մեալ.
Ընդ Յակոբայ սաստկեալ կռ պեալ.

բայց ամեն՝ լուսն դար ձեալ։

Պատչ Յակոբայ՝ և Լլջափեսայ։

Լիբ Յառաջ Քան Յակո
բայ գՅօսէփ՝ ի թուին աշխարհի 2259
յառաջքան զծնունդն Քրիստոսի 1745
Յակոբ գոլով 91 ամեայ, ասէ ցՅաննէն
իւր Լաբան. արձակեա զիս, զի եր
թայց յ՚երկիր իմ։ Բայց Լաբան ոչէր
ուզիլ ընդ Յակոբայ, այլ նենգասիրտ։
Ասաւ Յակոբ առանձին խօսեալ ընդ
կանայս իւր վասն նենգասիրտ լինելոյն
Լաբանու. եւ Թէ՝ հրամայեաւ առեալ
յ՚ԱՀ գառնալ առ հայրն իւր Իսահակ
եմէ գալ եւ լինիլ ինձ կամակից։
Կանչէրն Յակոբա զայս լուեալ՝ ասէն
ցնա մաբերան. արդ զոր ինչ ասաց քեզ
Ած՝ արա։ Ասի ուրեմն Յակոբ հան
դերձ բնտանեօքն, և բռնացաւ ածելի
գաղտ գոլով՝ իբր փախստական յ՚անէր
նենգասէրէն, (ոյր յ՚եղբօր մոռակալու
Թէն՝ ի հայրենեացն փախեաւ.) գնաց
մինչև՝ ի Գաւիայատ լեառն. ուր հետա
մուտ լեալ էհաս Լաբան, ոչ ոսկաւ մի
գաղտական խօսս՝ ի մէջ արկեալ՝ ի վախ
ճանէ ուխտ հաշտութեան եղեալ՝ քա
ժանեցան՝ ի մեմեանց խաղաղութեամբ։

Ա. Տեսը Յակոբ Ռուն. Ի Խարբերդ
այր ի քնէ նման ինձ ցառաջօրայ։

Ի Յունին ամսոյն 2270. յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 1734. Յակոբ զա-
րիւ 104 ամաց։

Ի Խարբերդ Յակոբ գոն ակաց.
Ի Տոլքեներան ուղեւ բաց.
Յ'երկինքն Սէրը էրբ ժամս նէաց.
Էղբայրն Եաւուբ կայր բնակեաց.
Ասա յ'էղբօրէն գանիմս բեաց.
յախտակէն տարանիւ սեաց.
Ասա ի Ձորն ինձն մնաց.
բնդ հրեշտակին բանեցաւ սեաց.
Յէ'ժամ ապրուն Տուէին բեաց.
Ինձ խոստանն յաղթանաւ կեաց.
Ասա Խրատէ Նահր կոչէ զեաց.
Առաջնորդէր որ Թարգման նէաց։

Ա. Տեսը Յակոբայ քնէ Հրեշտակին։

ԼԱ. Ժամեաց Յակոբայ ի
Խարբերդ, զնոյն յառաջ գնանօրդուրն
ևս, և տեսեալ զի ոչ առաջ նման էանէր
բանալ հրեշտակացն ԱՂ. կոչեաց զա-
նուն տեղւոյն Բանախս։ Յառաջ առա
եղեւ։

քեաց գնասանս. Եսաւ եղբայրն՝ որ
բնակէր ի Սէիր: Գործեան գնասանքն
անոնք, և պատմեցին Յակոբայ ըսելէ եղ
բայրն Եսաւ գայ ընդ առաջ քու 400 ա
րամբք: Յակոբ զայս լուեալ՝ զահիհա
րեալ յ'Եսաւէ՝ աղաչեաց զԱՏՆ ըսելէ
մեռանիլ, և ուղղել աղաչանօք, զի մի
կեցէ զնա ի ձեռացն Եսաւայ. ապա
զամբոխեն եբր բաժանեալ յ'երկու բա
նակս, զի գուցէ միւն հարկանիցի՝ միւսն
կեցցէ. և առաքեալ եղբարն վերատին
գնասանս հանդերձ պարգևօքս. այծս
200, նոխազս 20, մաքեա՝ կամ կին ոչ
խարս 200, խոյս 20, ուղտս կորովամբք
կամ ձագուիւք 30, կովս 40, եզինս 10,
էգ էշս 20. մատուկս՝ կամ էշաքուռակս
10. եսկ ինքն Յակոբ՝ յետ անցուցանե
լոյն զնասանն ընդ Յորդան Յաբոկայ, մնաց
գետակիսայ անդ, և մարտեաւ այգմ ընդ
նմա մինչև գ'առաւօտս. և տ'երբ տեսանէր
Յակոբ չեմնալ զայրն այն գնալ մինչև որ
էաւ զօրհնեալ նմանն: Ասէն այն էր
ոտքեն ԱՏՆ ձեռնիերպեալ ի մարդ, որ
և անուանեաց զՅակոբ Իսրայէլ՝ որ է
Առաւածտեսր: Տես Ովս. 12, 4: Ասէ
տայ այրն ց'Յակոբ. զի ժուժկալեցեր
կամ զխնդացար ընդ ԱՏՆ, և ընդ մարդ
կան զօրացեր. և Ովսէէ ասէ. ժուժկա
լեաց Յակոբ ըստ հրեշտակին, և զօրացաւ:

Եբ

Ա՜ւ ինչո՞ւ ջանդ յաւասիկ չուն պնուտա՝ հա
Երկնէր ելպէտ ծովն անգամ ի վերայ եղ
Հրէ վրնչե՜ր ելհչնալ առ եղբայրն իւր։

Ի նոյն Թուին 2270. յաւուրս քան զԾԸ
նաեանդն Քրիստոսի 1734։

ՅԱՆՈՒ հետաւոր վայրս սեռակալ
զցասումն նոցին ի մխիթ բե բեալ
Ի բուռն անձնին սիրտ հիւծալ
Չկարացի համբերել՝ Աստուած անկեալ
Հին Յակոբ առակս սուրբ ասել
զինծայր եղբօրն իւր մասնաբեալ
Որում հոմ՝նեցաւ երկիւղ պատել
Նախանձն զամբոխն ինձ յաւուրեալ
Եւսա եղբօրն իւր գիրկ առ կենալ
և զամենեսեան հաշտ համբոյր տալ
Ասա երկուքեան միմեանցիք հաշտեալ
Ի միասին երկուքին լաս ցնծալ
Աստուածասիրն սրտմտել ինչ խնդալ
Չեսուշայ սիրտն խնդրէն մեզ ասել

Յ՚ԱՇԽԱՐՀԻՆ ԻՆՉ ԱՍՏՈՒԾ ԸՆԴ ԵՂԲՕՐՆ
ԻՒՐՈՅ ԶՅԱԿՈԲԱՆ։

Ա՜ւ ինչո՞ւ համբերութեամբ չհանդուրժեցեր
Երկնէր ելպէտ ծովն անգամ ի վերայ եղ
Հրէ վրնչե՜ր ելհչնալ առ եղբայրն իւր։

Յակոբոյ ընդ Աշ, որ եմկերեցոյց զնո
ցին ծնկանն երբեմն եղած ջուր, կամ զամն
լալիքն, դնայր Յակոբ կաղալով՝ և զայս
նա՝ ի վերն էարձ, եռեսն՝ զի Էսաւ էր
քայլն 400 արամբք դայր ընդ առաջ:
Խնկոյն բանականաց զընտանեսն այսե
կարգաւ. դնոյցն յառաջ էրկու աղախ
նայքն ընդ իրեանց որդւոցն, ապայ
Լիայ ընդ որդւոցն, յետոյ ցանկալին
Ռաքէլ ընդ դեղեցկին Յովսէփոյ. խոկ
ինքն էանց յառաջ քան զընտանեսն. և
իրըն եռես զԷսաւ՝ համբուրեցաւ էր
կերեսաց՝ ի վերոյ էրկրն մինչև մերձե
նալ Էսաւոյ՝ զի քաղցրացուցցի առաքին
րա: Սրտոն Էսաւոյ նոսա մեղմեալ՝ և
կանգեալ յԱՇ, ապայ՝ ի խոտորն՝ և՝ ի
գԼիայեայ երկրպագութենէ եղբօրն
այնքան մօտ լսուցա, զի տեսանողք քինա
խնդրութեանն՝ յառաջ ընծացեալ՝
գերկուսն պղտանէ նոսա, և անկեալ՝ ի վերոյ
պարանոցն նորա՝ համբուրէ զնա, և
լան երկրպեանն՝ ի միասին: Ձեռոյ հաշ
տեալ սիրով ընդ միմեանս՝ ի միմեանց
արձակեցան խաղաղութեամբ: Ասէ
երեւի յայտնապէս՝ զի Աստուած միշտ
և յամենայնումբք զնոսա պատսպարէ,
պահպանէ, և ազատեալ՝ փրկէ յամե
նայն ծանրներեւութենց, և յամենայն
սակաւն՝ և աննշանից ընդ:

Եւ

Ի՞նչ կ՚ընես դուռդ կիսաբաց, ո՛վ գինի դուռեմայ քաղաքին։

Ի թուին հայոց 1274. յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 1730. ինք 15 ա
մեայ գտայ Գինեա։

Ա՛յ լաղ կանոնդ՚ կոտո՛ր ի լեռ.
Ուրիշներ քոյդ Գինեա կու չեռ.
Մեզքեմ իշխան զկոյտդ տես առ.
Կոնդ նորին անդրադա մեռ.
Չի գիտեաս թե կուգեն ա դառ.
առայ ինքեան կ՚ելնեն դրեա.
Յաւետ լեմ կ՚ելլամ կու գեա.
Եմոր հասի, գին խնամես գեա.
Եղբարք կուգեն այցեան ե գեա.
քաղաքացիքն գին լմըտա տեա.
Ապայ քոյդ մեր չեզ հատնես գեա.
քայց նենգաւորեք գայթ ինչ հասեա.
Չի միով՝ կ՚ելլես ան կեա.
Եղբարք կուգեն մեռա՝ կ՚ուեա.
Ընկերտես կ՚ուտե ար կեա.
ա՛զ քաղցն Գինեայ անուն միշտ կեա.
Ե շարժեցի բանիս կատ ասեա։

Ա՛յ ընչինդ՚ կուտե՛ս Գինեայ։

ՅԱԿՈԲ ՀԱՍԵԱԼ Ի ՍԱՂԵՄ

քաղաք Սիկեմացւոց, և բնակէր անդ. Գնաց զուարդս Յակոբայ ի Լեայ կնոջէ, յաւէտ բաժանեալ ուռանել զկանայսն երկիրն, քանզի առաքեալ էր Սիքեմ, սպրդիցի բռնասիրեսցի, և տիկին ընդ նմա, նաև խրճիթս զրկէ ի հօրէն, որպատուհասցէ նմա, առնել զԳնայ ի կնութեան: Գայ Եմմոր հայր Սիքեմայ առ Յակոբ, խօսել վասն խնամութեան. բայց որդիքն Յակոբայ նենգութեամբ պատասխանեալ՝ ասեն. թող անդ լիասոյ խնամութիւն առնել, քանզի կամիք ծնանել զքոյս, և զաղջիկն տալ քոյդ, առնեսջ ընդ ձեզ խնամութիւն. Յանձն առեալ զայս քաղաքացոցն՝ ա ամենայն արու քաղաքին եթլիասունեան և յաւէտ երկրպագել սկսեալ նցուաձեան էին, Գնացեալ երկուքին Շեմաւն և Ղեւի ա ոչխն գնոա, և յանկարծ մտանել ի քաղաքն՝ զսպատակս առնեն կատարեցին, նաև զՍիքեմ, և զհայր տանին զԵմմոր ընդ սուսերն, առին զկոյրն եւրեւանց, և զքաղաքն կողոպտեալ՝ գերեցին, և զամ ամն ի բնակութեանն եւրեւանց:

Յ՝ամին 2288. նախքան զծնունդն Քի 1716 վեռա Ռաքէլ ի ծնանելն Բենիամին:

Եւ

Ի՛ վաճառէին զՅովսէփ Իսմայէլացոցն ՚ի տաճարականէ:

՚Ի թուին ազատմեն 2276. յառաջքան զծնունդն Քրիստոսի 1728. յառաջքան զմահն Սահակայ՝ ամք 12. գոլով 17 ամեայ գեղեցկին Յովսէփ:

Զ Ըմեղն Յովսէփ արդարա գեալ.
մանեօքն ամեայ ծաղիկ բուս անալ.
Սա Յակոբայ վարդ սիրե գեալ.
զի ծերութեան շուշան ծադ կեալ.
ծաղկեալ հանդերձ սրմա ձև եալ.
բայց է յ՚եղբարցն յոյժ չարակնեալ.
Կըսկին երազ սրա ասե սեալ.
և ընտանեացն ազիլ պատ մեալ.
Երազսուտս յ՚եղբարցն կո չեալ.
առելութիւնն նեա ս ձեալ.
Կարեաս եղբօրն եղբարց խորհեալ.
Ոսկեն զեղբայրն անտե կորզեալ.
՚Ի գուբ անջուր զանձեզն ար կեալ.
՚ի Յուդայէ խորհուրդն վս խնեալ.
Վաճառականք անտե ան ցեալ.
անմեղ Յովսէփն աստ վաճա ռեալ.
Ծաղկեալ հինդերձն արեամբ շաղել.
առ ծերոնէն հայրն առա քեալ.
Սուգ անլսմոխ հօրն պատճա ռեալ.
զԵգիպատոսի մեռանն գաւշա կեալ:

Յով

Յոսէփ նախանձոտ վաճառի ղբօրն։

Ի ՄԻՏՔԷ ՄԱՐԴՈՅՆ Ա. ԱՆՀԱՏԵ

մին Յակոբայ Յոսէփ էր առաջելսիրե
լի ԱՂ, և հօրն. որե արարեալէր նմա
ծաղկեայ պատմուճան։ Սա այս Յոսէփ
պատմեաց ընտանեացն զերկուս տեսեալ
երազս. նախ զի որպէ՛ տոցա յ՛երկրի
իբրև որպէսզի խոնարհեցան. երկրորդ զի
ասէ՝ որպէս Ճ արեգակին, և լուսին
և վեսասան աստեղք երկիրպագանէին
նմա։ Ջոյս լսեալ եղբարցն նախանձե
ցան ընդ նմա, ընդ որս յաւուրս ոչխա
րին խաղացուԼ՛ էին ի ծանր աստ
լանՃեն, զոր ունէին առ Յակոբ, վ՛ր
որ՛ և մեռաւ եղեւն կորուսանել զնա։
Յակոբ առաքեաց զՅոսէփ՝ ի Սիքէմ
տեսանել զեղբարսն Ճ՛ որպէս էին։
Տեսեալ եղբարցն զՅոսէփ՝ ի հեռուստ
խորհեցան ըսպանանել զնա. իսկ Ռու
բէն զգաստիսն ապատել խորհուրդ խա
փանեաց, և առեալ զՅոսէփ՝ արկին՝ ի
ջուրս մի, և նստան ուտել։ Տեսին զի
անցանէր մեծ կարաւան Իսմայէլա
ցոց, առ Յուդա. Եկայ՛ք վաճառեսցուք
զնա՛ Իսմայէլացոցդ։ և հանեալ
՝ի գրոյ անտի՝ վաճառեցին զնա քսան
դահեկանի։ Իբրև

Ի թուին այսմհետէ 1282. յետ քան զծնունդն Քրիստոսի 1722։

Կայն Յուդայն Ծաւայ և գնալ.
զերթս որպէս նըմա ծը նմանալ.
Ընդ նէր, Օնան, Սկզամ կո չհալ.
ի Յուդայէ հարաչս առնալ.
Ի կին նէրայ թոռներ ա առնալ.
բայց շատախոսի էր առաս կնալ.
Ընդ թոռանարայ Օնան գրա գնալ.
առ քան նէրայ շատալ մի առնալ.
Ծայտախոսն մանդ Յուդաս առ առնալ.
զառն Սկզամայ ըզգուշ գնալ.
Յուսալ թոռներ Յուդաս խոսնալ.
գի Ի առան հօր այրն նըմա առնալ.
Թոռներ գերթն ըզ ձորձն ար կնալ.
Յանդանալի գ Յուդայ պատմել.

Ի Ծաւայ պատե ի Յուդայ։

Ի Ծաւայ կնոջէն գերթս ու
նէր որպես Յուդայ, որք էն. Էր, Օն
ան

ան, և Սելեմ՝ ՚ի Երուսաղեմ հինգ դա-
ման՝ ըստ Ասորեստանեայց կէր, զի հա-
ցարժան առաքին Տեառն։ Եւ յետոյ Յուդայ
զԹամար Օնանայ որդւոյն։ և զոմն Ա-
սորեակաց, զի շատ էր առաքի Տէն։ Եւ
խոստացաւ Թամարայ Յուդա տալ
ոմն ի Սելոմարդիսն, երբ մեծանայր։ Ետ
յետոյ ոչ էլեալ ի խոստմանն։ զի երկիցս
չէրամի գոռոզ և Սելոմաճառանիցն, ինքն
Ջուարդ անձամբ։ Թամար զայս ի
մտածեալ՝ էհան զհանդերձս այրուհեան
զարդ ածեալ՝ և տարկ զիւրն ի քօղ՝ նստաւ
ըստ ճանապարհին Թամնայ։ առաքի էրգրա-
Յուդա անդամնէր՝ կարծելով. թէ է բազ
իցէ, ոչ ճանաչեաց զնա, զի ծածկեալ էր։
Ի առնկեալ ընդ նմին՝ էմեռ առնու, և
Թամար ասէ նմա զբաւականն զիւր ոչ տա-
նիմ, զաւանդսն, և զքնութ ձիոյն հաս
ուսոյ զնասարդեալ վարձուն։ Յուդա
յետ ամսոց երկուց առաքեալ՝ ի ձեռն հոտ-
ին զուարդ, զնասարդ զբաւականն, և
զոչոխ ետ հոտիցն, զի Թամար էր ՚ի
առն դնասդեալ։ Յետ երից ամաց լուր
եղև Յուդայի Թէ՝ ահա Թամար յղի է
՚ի պոռնկութենէ Թէնէ։ Յուդա հրամայէ
Թէ սպանցին։ իսկ Թամար առաքէ առ
ընկերսպասսն իւր ասել՝ որոյ էն այդ գրա-
Ճանկունքդ, ՚ի նմանէ եմ յղի։ Յուդա ա-
ռէ. արդարացաւ ի նա քան զիս։

Բառն

Ի թուին այսմհետէ 2286. յաւուրք քոյն
գծնունդն Քրիստոսի 1718. Յօսէփ գո
ւոյ 27 ամեայ։

Ես Թէ ոչխարն երբ վառեա անուշ.
Ի յ ինքնատուռ նա իջու գեղուշ.
Ջոր Պետափրէա անդէն գը նեղուշ.
Ի տան հարսն Տէր կացու գեղուշ.
Կինն Պետափրէայ սիրտն կոտրուշ.
գեղեցկուհի ինչ ասանկան անուշ.
Ա ր հրեշտակն այնուա գեղուշ.
Նա անուանեցին գեղեցկուհուշ.
Ե ր ընկերաւ ընդ նա. գ Յ օսէփ քարշեցուշ.
գի անանակ իմ առանձնուշ գեղուշ.
Բ ացին Յ օսէփ ձորձն ինձ գեղուշ.
Ի անանակ նորին պատ խեղուշ.
Ա գին մնաց ի ձեռին գեղուշ.
բանեն կընայէ Ի բանտ ար կեղուշ։

Ա ղաչանագրութիւն Յ օսէփայ։

առ՝ գնեաց զնա Պետափրէ ներքինապետ
արտ փարաւոնի, և կացոյց զնա ՚ի վե-
րոյ տան իւրոյ, և զամենայն ինչս իւր
եա ՚ի ձեռս նորա· Քանզի Տէր էր ընդ
նմա, և ամենայն որինչ իւրէր՝ ՚ի
ձեռս Յովսէփայ· Կին Պետափրեայ եղ-
ծոյս իւր ՚ի վերոյ Յովսէփայ· ՚ի յամա-
խանէն՝ քանզի ըստ իս, պատասխանէր ոչ
ընդ Յովսէփ· զիմարդ մեղանչեցեալ ա-
ռաջի Աստուծոյ· Խոկ վաճառն այն, և
վարպետն յ՚առանձնացեալ ժամու բռնա-
հարեաց զձորձոյնորա՝ ասէ· Ննջեա ընդ
իս· Խոկ ոչ ևամեան Յովսէփ ածելոյ ըն-
ձորձոյնորա ՚ի ձեռս Աստուածապատկե-
ցուցեալ· փախեաւ արտաքս· որով ինոյ
յարմատոյն գրգռեցեալ զմարդոյ, ևառնել
զինեալ իւր ընդանդամանալն, և մեռուցա-
նելոյ նմանեալ ասպատուհասի եղեալ· Եւ
ասէր զանցեալ ոմիովքն գլեռնակցեալ՝
զոտարատոհմեան ասելն ինոյն ասէ իւրոյ
զՅովսէփ, որ ասէր նմանել Հաբ առաջեալ
էարկ զամենայն յ՚ազգատոհմ բռնասեր· Ա-
նա Հասեալ Յովսէփ, ասէ զինարկեալսն,
իսանապատ՝ ՚ի կատարած գործոյ նորա,
և ելանոյ ընդ երկաթ անձն նորա· Սաղմ
104· 16· Բարձ մերձ ելն ՚ի նմա Աստուած
յ՚ամենայն ծնեալս իւր ասէ, որպէս Դա-
նիէլին ՚ի գբի առիւծուցն, և Ա-
ստուած

Ի. ՀԱՏԵԱՑ ՓԱՐԱՔԱՆ, ԵՒ ԻՒՐԱՑ ՀՂԱՐԿԵՑԻՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ, ԵՒ ՓՈՒԼԵՑԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԱՅՑ. ԵՒ ԱՅԼՔ ՀԱՏԱԾՔՆԵՒ։

Ի Թուին 2287. յաստուած տուեալ ընծայուհիդ
ՔԻ 1717. Յօգտի 30 ամենայն գործոյ։

Ես բանալ զձեզ բանիցն ի զուր տառապեալ.
Ոչ անհանգիստ լռութեամբ ցիւրաց։
Ի գուբ արկին զ'ինձ մեռեալ.
Ես խոհարարուհին իսկ վաճառ ուեալ.
Ա՜ու յանդարկեալ կնոջ փղձեալ.
զբ բանալ ի բանիս կենդանի տալ կեալ.
Ոչ զայց գնա փղձեալ զարդն է բանալ.
գնա վերադանալ ալեսաի կոյզ տեալ.
Ոչ փարաշեան երգով տես աեալ.
բնդ վնաս և սիրուս յոյժ տանջեալ.
Ոչ ասես՝ ոչինչ մեզ ես ցեալ.
Վայց Յօգտի, որ բանալոյ կեալ.
փարաշեան հրամանն և զերալ.
բնակիչն Յօգտի բանալին հաս ցեալ.
Ա՜ երկինք զերկրային Աստուածս բերալ.
Ես բան երկարեալ, երկիրն ի հեռալ։

Փառք և պատիւ յԱստուծոյ։

ՓԱ. Բանճի Յակոբայ

և մուսակապան մեզս ցեղս ընդ եգիպտա
ցին, արկեալ կացին ՚ի բանտին, ուր
էր և Յովսէփ: Երկրաշարժ պատեցին
Յովսէփոյ, զոր առեալ էին: Յովսէփ նո
ցա մեկնեալ զերազն՝ և ասէ ՚ցանկա
ցեսն· յետ երից աւուրց ընդկիս գո
զաստիճն քո առնիցէ· խնդ մատակա
րարել ասէ· յետ երից աւուրց կոխեսս
ցկս գոզ գխտալ: Երկրաշարժ երկրին
կատարեցաւ քառասնեկեսանն Յով
փոյ: Էառն և փարաւոն զերազ, զոր
էր ետես ցերազահանդէսն ոչ կայա
ցին մեկնիչք: Տակառապետն, որ ՚ի բան
տին Համաստեալ էր Յովսէփ, յիշեաց ա
ռաջի փարաւոնի զանուն Յովսէփոյ երա
հանեալ եմեան· և խնդրեն փարաւոն ա
ռաքեաց հանել ՚ի բանտէն զՅովսէփ և
բերել առ ինքն: Յովսէփ կացեալ յան
դիման փարաւոնի, լուաւ նմա յոր
ցանէն զերազն՝ ասէ· Երեք զէր և
բունջ ցին, և եօթն լն հասկքն զեօթն
պատուական ստոյգ եղանակեն· խնդ եօթն
նիհար եղինջքն, և 7 ցամաք հասկն զայն
մեռ 7 առաջ ասեն եղանակեն: Փարաւո
նի լուաւ զայսպիսին մեծ խնամութեամբ
Յովսէփոյ, կացոյց ցինս ՚ի շիտան Երգիպ
տացոցն, և երկրորդ ինքնեան: Գործ՝
7. 10: Սաղմ. 104. 19·

Ա. ՈՒՂՂ ԵՂԲԱՐՔՆ ՅՈՎՍԷՓԻ ՊԱՏԱՆԷՆ ԻՆՔՆ ՓՆԵԼ ՅՈՐԴԱՆԱՆ Ի ՓՈՍՓՈՐԱՍ։

Ի թուին ազխատրմէ 2297 · յառաջքան
գծնեանդն Քրիստոսի 1707։

ՍՈՒՆ եամենամեծ երբ առատկացեալ·
փարաճանի երգոյն յայտ նեալ·
երկիրն Քանան ամէս ծած կեալ·
առ փարաճան բոլոր բար ձեալ·
Սուրբ հոգւովն Յակոբ ազխարեալ·
ցառնս արդեօղն, զի հետ գաս ցեալ·
Ընդ յ'եդիպտոս փոխեմ զի ջեալ·
գնեցէք ցորեան անդ վաճառ առեալ·
Որոլ կեցցուք, զի մի մեռ ռեալ·
Բնեխամին ընդ նա ձնա ցեալ։

Յ. ՅՈՎՍԷՓ ԱՌԱՔԵ ԿՈՉԵՑԱՒ Յ'ԱՐ ՓՈՍՓՈՐԱՍ ՓՆԵԼ ՅՈՐԴԱՆԱՆ։

Ը. ԱՌ ՓԱՐԱՃԱՆԻՆ ՈՒՐԱԽԱՆԱՆ

և Յովսէփա մեկնութեանն էհաս ժա
մանակ եօթն ամաց սովուն. ոչ ուրեք
գտանիւր ցորեան եթէ ոչ միայն յ'ե
գիպտոս. այլն ևս խորհրդով իմաստուա
թեամբ, և հոգւաբարձութեամբ մեծին

Յովհաննէս, որ հանդերձեալ ունէր յ'ըն-
ծայարանս ցորեան երթալ. զամս ոչ ծանեաւ:
Եւ ոչ ի սասկանալ առնուն պայմն յ'ամ-
աչխարհն յ'Եգիպտոս գնել կերակուր
և ցորեան, զոր Յովսէփ վաճառէր
Լուեալ Յակոբայ զայսպիսի վաճառս ցո-
բենոյ, առաքէ զորդիսն յ'Եգիպտոս՝ և
ասէ. Իջէք յ'Եգիպտոս գնել առակս մե-
կերակուր, մի կեցցուք, և մի մեռցուք.
այլ գնեցէք Յովսէփայ զԲենիամին
առ ինքն կալաւ: Եկեալ հասին առանձ
զինեցեալ բազումք յ'Եգիպտոս, երկիրպա-
գին Յովսէփայ խոնարհեալ'ի վերայ երե
սաց: Յովսէփ ծանեաւ զեղբարսն, բայց
զինքն ոչ ծանոյց նոցա, և յիշեաց զնո
երազն. խոսէ ետ ցնոսա, գնէք
զնաս'ի լրտեսել զերկիր աւերս. ասաց
յետ երից աւուց հասանել'ի բանտէն
զնաս՝ կապեաց առաքինոցս զՇմաւօն
և գզնաս'ի պահեսել, և ասէ՝ մնասցէ առ
առ'ի բանտի մինչև կրասցէ եղբայրն
ձեր ածէք առ իս: Եւ հրամայեաց լնուլ
զանաման նոցա ցորենով և գնել զին-
քանդիսի արծաթն յ'ամանսն իւրաքան:
Ի բառնալն անտի զդիքն Յակոբայ առ
հասին իւրեանց, և պատմեցին նմա զամ
ինչ որ էանց ընդ նոսա. և'ի լծանիլն
զանաման ցորենոյ՝ իւրաքանչիւր զդիքն եդեալ
զին զ դրամ արծաթոյ յ'իւրաքանչիւրն:

Ի՝ երկիւղ երբարձն Յովէփայ, եր ինդ պատանէին ի վերայ երեսաց նո նաւմ յ՝երկիր։

Ի նոյն Թուին 2297. և յաւուրք քան զծնունդն Քրիստոսի 1707։

Ար զ որոյն երամ յոյտ նեալ.
ուր Յովէփայն երկիր պա զեալ.
Ե բազուկս անդ այտա նեալ.
աստ զաւանդեանն զերայն տեսեալ.
Զի ի տանէն աստիկ նե զեալ.
Երբև զորոյս նեմ խոնար հեալ.
Յովէփ զերգարան խնկոյն ծանեալ.
բայց անծանօթ եղբարցն ե զեալ.
Բացատրեմն հարցաներ ձեալ.
բանիս զերգարան ի տես դբառեալ.
Պատիժ որոյն վտանգով կը եալ.
զերբս աշուրս բանտն ոչք նեալ.
Ապա բեռամբ զինն առա քեալ.
ու Շմաւօն ի կապա պա հեալ.
Վերադարձ եղբայրն երբ ատա բե բեալ.
յայնժամ ատկն ատ արձա կեալ։

Ար զերգարս Յովէփայ խոնարհեալ ի վերայ երեսաց՝ երկրապագանէին։

ՈՐԴԻՔՆ ՄԵԾԻ ԱՒՏԱՐԻ

ասին Յակոբայ երբ լսէին պատմել՝ Յօ
սէփայ զբարին ի պարտին՝ և ասէրայն
որք հետն էին կիսիրատարանէին, կրճատէին՝ ի
վ ՚ներս զասուածն, և խրոխտալով
բարբառային. Ահ՝ թէ Թագաւորեալ
Թագաւորեցեալ՝ ի վերայ մեր, կամ տի
բեալ տիրեացեալ մեզ: Ա՚յս ամ էին՝ ի
նախանձաւ սերոյս Եհնէին Աւ, զոր
րա՚ Պաղեստրդոն Ջուռէ. Կոչեաց
զամ յ՚երկիր նոցա. զիմաստս Եհ հայն
էբեհ: Ա՚ապեաց առաջի նոցա այր՝ ի
ծառայս Եհեն վաճառեցաւ Յօսէփ, և
այլն. Պաղմ. I 4. 16՝ Այդ ինքն Յօսէփ
ծանօթ ցեղ էդիպտոսի ասէ. Մի խնամ
Թուեսցի ձեզ՝ զի վաճառեցիք զիս այր
քանզի՝ ի փրկութիւն առաքեաց զիս Ա՚
առաջի ձեր. ծննդ. 45. 5: Երայն Յօ
սէփայ, և Ա՚յնմանէն առաւել կատա
րեցան. քանզի հօրեղբայրն նմա
պետ. Յօսէփ, որում խոնարհեալ՝ ի
վերայ երեսացն էրկիրպագին եղբարքն
կատարէլ՝ ի փարաւոնէ Իշխան Եդիպ
տացւոց Յոզեքդէանն, և անդեայն ա
ռաջնորդն փարաւոնի, կերակրէ՝ ի
սուրբ ժամանակի զառն հօրն իւրոյ Յա
կոբայ. այլև առ ինքն զամ՝ բնակել հրա
մէրեաց զհամայն ընտանեսն իւր:

Ա՜ելք եբիր ընպատեցին ոպէլէցո
բեան, ըր բէրին յ՚երկին Աքինպա
ցոց. ան ց՚նաա հայրն իրեանց գա
յելերնայ փնեցէք ասիա ի հերակլա

Եւ յ՚երկին սուն առանկացեալ.
Յանօք կըսկին զրդխան կո չեալ.
Երթայք գընել անոն գար ձեալ.
զնմի՛ մեզմէ առնուլ կեալ.
Ան՚ն զրդխէն համաձայ նեալ.
Բենհամին մէ մեզ կը ցեալ.
Եւ յ՚եգիպտոս ընդ մեզ ի չեալ.
երթանք և մեք հըլու ե զեալ.
Ոսկին զրդխան հօրն տասուցեալ.
իրև զայնարս, ասէ՝ մըր մեալ.
Բենհամին մէ պակս ուեալ.
կամ անդ բոլնոց գարձու ցեալ.
Սուրբ ծերոնէն աստ հատա չեալ.
՚ի Յովէփայ արդէն զըր կեալ.
Իսկ Ըսմաէլն ՚ի քանա տր կեալ.
Բենհամին յ՚ինէն բար ձեալ.
Յուգա ասայ աստ յատա չեալ.
Բենհամին ընդ մեզ ե կեալ.
Ապայ գնացուք մեք հնազանդեալ.
քանզի պայման ընդ առն ե գեալ.
Կըտաներ եղ բայրս ընդ մեզ ածեալ.
յայնժամ զերեսս նորա տես ուեալ.

Որով Եհուդա եւ ազգ տեսլ.
եւ ցրուեալք անդրէն դարձ ձեռալ։

Այս փալատաս սրբոցն Լուսոյն
ընդ Աբենտրն յ Վիպասս։

Ի Սատակմանալ տալուն ի մէջ
եղելն կրկին անգամ Յակոբ զորդիսն
եւ զընդ Բենեամինէ, զաս խնդրոյ, և
պայմանեն եղբարցն ընծանալ ին Յո
սէփայ, առաքելոյ յԱղեքսանդրիա գնել
կերակուրս. եւ նոցա եւ ընծայս յԵգ
կրկին Բանանալ տալն, մեղք, խոնել,
ապաշխին, բեւեկին, և ընկերել տալն տա
ղին. որ խնդրէր տեսանել զորդին կրտ
սեր. Գնացեալ ոբեւեին անդր Տասին, և
կացին առաջի Յոսէփայ. որ երբ էառ
զՏամամոյդն Բենեամինէ, գաղտնեցան ա
ղէք նորա, և առէ ցՏուրսպասեան իւր.
տար զարդ ի տուն, և զին զբնդիա, և
պատրաստեա Հաշ. զի ընդ ս առեալց
են ածէդ այգոյեկ ի միջօրէի։ Իբրև ե
տես Յոսէփ ի տուն մտանելն նոսա եղ
բարքն զընծայսն, և խոնարհեալ երկիր
պագին նմա։ Ետես հարցմունս ողջոյ նոց
առ ինքն զեղբարցն, արբին և ար
բեցան, և մտան Բենեամինէն հ նդ առա
ջի Տեառնայ։

Ես

Ես եմ Յովէլ եպիսկոպոս, որ գրեցի զայս։

Ի թուին աշխարհի 2293. յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1706։

Ես եմ Յովէլ հօր ցանկս լի.
Երբեմն եղբայրդ յոյժ սուգ լի.
Որպէս Հարկէն էր կայր նի.
մեր հաւ Աստուին խոմպէ լի.
Ես յ'Եսաեայ հայր մեր նէն պի.
Նման ոգին անմեռ լի.
Չի բարեկերն է առաջ լի.
պակս արծաթէն ընդ հաւր իմ ձի.
Ես ձեր եղբայր, բայց հայրս կան.
Եղիսաբեդս միակ քոյր մեր.
Փարաճանի զի այս հրաւ մեռ.
ծերք, և իշխանք ինձ հաճա ասեն.
Երէք առ հարկն իմ ծերս ցեալ.
և պատմեցի զիմ վասս առ անալ.
Բերէք զգեստս առ ես ի Չեալ.
ինձ բնակել առաջս ցեալ.
Մի երկընչիր ասեմ Յակոբ բոյ.
Ռուբէն, Սիմեոն, Ղեւի, Յուդա դոյ.
Դուք Իսաքար, և Զաբուղոն ձեզ.
ձեզ աւետիք՝ խրնդութեան ասեն.
Դադ, և Ասեր, Դան, Նեփթաղիմ.

այ

այսուհետև ընդ ձեզ հզօր եմ.
Բնենսամին հսուսմնայր իմ.
զի զաղարիմ, և զի փոս բիմ։

Յովէփ ծանօթանայ եղբարցն։

Յ() ակիմ ասկսաւ ընդ եղ
բարսն ՚ի Հաշնաւեսաւ՝ հրամայեաց սա
ձարսաւելոն. լցին զամենս սրանցք, և
դնեցաւցնելոց սրծաձն յ՚ասենս եւր
եանց դինիք, և զդանձսաւելն իմ սր
ծաձի յ՚ասենն կրասերոյն դինիք։ Եւ
սյսպէս անձանձեաց նոցա սրձակեաց գնա.
բոյց խսկոն փսեաւցոյց զհազարսակն
ասել. ընդ զաղացս զսրծաձի ըմսա
նակ Տեսան իմոց։ Որսնեսաւ բեռնն՝
զսսս բմսլսանսին ՚ի Բենսամին բեռն
Դարձան սա Յովէփ զահիհարեաւ՝ և
անկեաւ առաջինորս ՚ի վերոյ երեսաց,
սսե Յուդա. սհա մեռաք ձառայք Տն
մերոյ, զի յանցսաւորեաք։ սյլ սպաշեմ
Տէր իմ, սրձակիք զսլսսանեսակք ընդ
բսրսն, և ես կացից փոխանակ նորս. զի
յ՚երկսղիլ սահիք եմ զդա ՚ի հօրէ իմմէ,
սր եմէ ոչ սեսանիցէ զմանուկն՝ վախ
ճանիցի։ Յովէփ ոչ կարաց առաջեաւ
եր՝ ժողովել և համբերել, սյլ բարձաւ
զձայնն էլաց, և ասէ. Ես եմ Յովէփ.
սրդարև դեռ կենդանի էցէ հայր իմ։

Եւ

Ի թուին 2298. յառաջ քան զծնունդն
Քրիստոսի 1706։

Ա՛ր երկընչիք հարստութ աչաւ.
Թէպէտ գինէն ջաղիս խոր հիւաւ.
Եմ՛ի բարիս յ՚էնէն ըմն տրեաւ.
Ի փրկութեան ձեր առհաս նեաւ.
Ա՛ր երկընչիք յ՚ինէն խառ վեաւ.
Եմ յ՚Աստուծոյ այր առաւ քեաւ.
Եգիպտացւոց իշխան կոր գեաւ.
գի ձեր մեղացդա առաւ կերպակրեաւ.
Երեսայք առ հայրն իմ փութացեաւ.
առյ՝ և պաշար ընդ ձեզ ա տեաւ.
Ի Քանանա յ՚այս վայր ի ձեաւ.
բարեօք երկրիս պարարտութ ցեաւ։

( ) ահի ծանօթացեալ ես։

բարձր

բարցն՝ եառս զի յ՚երկիւղէն ոչ կարէին
խօսել, քաղցրագոյ ասէ յ՚նոսա. մնա
եկայք առ իս, մի՛ ինչ տրտմիք, զի միա
մտեցեալք զիս. քանզի ԱՅ՚ն միտս ամե
առաքեաց զիս առ ձեր. ոչ ամե դուք
առաքեցեալք զիս այսր, այլ ԱՅ, որ արար
զիս հայր փարաւոնի, և Տէր ամառնո
րս, և Իշխան ամ երկրիս Եգիպտա
ցւոց: Ահա երկրորդ անգ է ա
ւետա, ասեալն դմն այլ հինդ ետ ամ,
յորս ոչ վար, և ոչ հունձ լինի. եկէք
ուր ամ առ հայրն իմ. պատմեցէք նմա
զամ փառս իմ, որ տեսանէք դուք, և իջու
ցէք զնա այսր առ իս, զի կեցցէ ամ գա
րուեաք: Համբուրեաց զԲենիամին, և
լայլ եղբարսն՝ արձակեաց զնոսա այ
ր, և պատուիրեաց նոցա փարաւոն
հրամանեն: Եառ ետ նոցա պաշար ճանա
պարհի, և ընծայս ընծայից երկիր պատուա
ճան. իսկ Բենիամինի հինգ պատուակ
փոխանորդ պատուճան, և 300 դահե
կան. նոյնպես և հօրն իւրում եառաքել
ասեն իշխանապարգեւս, և ընտրեալս
ցորեանս. յանձնեաց ապա նոցա՝ զի մի՛
միմեանց բարկանայցեն ՚ի ճանապարհի:
Եւ ելեալ նոցա յ՚Եգիպտոսէ՝ եկին հասին
առ Յակոբ հայրն իւրեանց, և աւետեն
Ողբ ի՛ն Յոսէփ կենդանի է. և նա է
Իշխան երկրին Եգիպտացւոց:

Եւ

Լաւ աղէ Ասլանը. ձեզ էնինչ, որ ա՛ր
քաթիւ պահաւին կ՚ենթանայ էդչէ ուրիշ իմ
Յօսէֆ. երկայ՛ն պէսէց չնաւ, մինչ
չի ձեռնէկցիմ։

Ի թուին պարսից 2298. նոյն ջուլ ամսին 1706. յ՚ընկերութեան երկրորդ տարին։

Ո՛ր էլ աչեմոխ՝ Հայր երա նեալ.
Յ՚էրեսուտակ ընդ մեզ բե բեալ.
Ախտաւոռա մեք վախց եալ.
Յօսէֆ որդիդ՝ դի անդ ի խեալ.
Չայնաւհատուռան Յակօբ լաւ եալ.
Երբ ՚էրքնոց նա գարեմա գեալ.
Չէրք տղերքնէն յ՚ուրուս վոխնէլ.
գաւարի գիմաք գօհարա նեալ.
Ախպէրտանդուռա պանդրեաւ գեալ.
Եաւադիլ մլիաք տուն չեալ.
Ախ ըզ քե խրնդաժագեալ բերիքեալ.
և արծարծիմ նորածը նեալ.
Ա՞նուկ չը քնալ չը քեղլ մնալ.
առէն՝ և առղի Հոդւոյն շնալ հալ.
Տէրքն առուցց՝ արքայն վա ռալ.
գիցէ ըզ քեզ ՚ի լոյս աղ գալ.
Սերտա զ Ասուածդ՚ի սուրբ մլուալ.
լինիս հաշոյ նորին կա մալ.
Չըքնաղ գիտաց չէ ինչ այլ աւյ.

Ձեռն

ձեռն շ[illegible]ատարէ՝ կամ դէղ դե [illegible]ոյ·
Ընկե Յօսէփ տուփնձ [illegible]ըն կոյ·
և ձառապայթ վերնե [illegible]ու այ:

Յակոբ ընկնէ յ'ոչ գիպուա:

Իսրայէլ յօդ

դոյն՝ եթէ Յօսէփ ոչ միայն կենդանի է՝ այլ իշխան բոլոր երկրին Եգիպտացւոց դժուարս համառայր· քայց տեսեալ ի Յօսէփոյ սուրհանդակ կառն, սպոյ հաւատաց, և ոգեմռ բերկրեցաւ: Տա կաւին դժուար Յակոբայ էր նել յերկրէն Քանանու· ուստի պատրաստ ընդ մտաւորեալ Աշ, տեսանէ ի տես քեան զի ասէր ցնա Աշ· Յակոբ՝ Յակոբ, ոմ երկնչիր իջանել յԵգիպտոս· ԳԼ·46·3: Ասի զօրացեալ Յակոբ շուեայ հանդերձ ամ բնաւեօքն, և ամ բառացուածովքն, զորս ածին, և եկն յերկիրն Գեսեմ· յառաջացոյն զ Յուդաս առաքեայ առ Յօսէփ զայեան ընդառաջ: Եկն Յօսէփ կառօք առ Իսրայէլ· և երբեմնամեայ ձերձեցան՝ Յօսէփ ինքեան ի կառացն՝ անկաւ ի վերայ պարանոցի հօրն, և երայ ի լալիւն մեծ: Ասէ Իսրայէլ· ձեռայց զյուսհետուս, զի տեսի զքեզ եաղդ: Տես Գործ·7,14:

Ասէ

Ի՞նչ ց՛ասես Յովէփ. աչքէդ կանասուկս
հէր, ե՞ւ պաղ հէդ հոգ փոխանակ անասնոց
հէրոց, ելլէ պակասեցաս ալիսն։

Ա՛ր եդիպտոս է տառս սիրոյ.
զի լսելիքն առցին աւե գիրս.
Քանանացին առաջ լոյս կիցէ.
Եդիպտացին եւս առցի բեռ.
Երկաթանձնութեան անարծամ լիս.
Ի Յովէփոյ հոգ բոցդ քեզ.
Ջարծամեն յառաջ ոչք կերտակրեալ.
Հոգեղանական ընդ հոգ փո խեալ.
Եւ յանապատին երգ պակս աեալ.
փոխան հոգի զերկիրն տուբ էալ.
Ապա զերկիրն ինքեանք դուն ծեալ.
Թագաւորին հնդեցուդ գեալ։

Յովէփ օգնէ եղբարցն յանապատի։

Օ կնի եղբարդ մեծ լի
ուխտեան, յորում Յովէփ հոմարհեաց՝
և ծաղկեաց յոյժ բազմութիւն ցոյն
նոյ երկրի զաւառ ծովու. ապա ընկան
առաջ ոչխն, ոչ միայն յ՛եդիպտոս՝ այլև
յանապատն շրջակայ երկիրս։ Յովէփ քա
ջեաւ զհամբառս ցորենոյ՝ վաճառէր ար
ծաթ

ծամով· և այսպէս ժողովեաց զամե
նայն արծաթ երկրին Եգիպտացւոց, և
բերանս ՚ի տուն փարաւոնի: Պակա
սեալ արծաթոյ երկրին՝ գային ժող
վուրդք ՚ի Յովսէփ ցորեան·
որոց պատասխանեալ ասէր Յովսէփ· թէ
ընդ զանասունս ձեր, և եսայց ձեզ հաց
եթէ պակասեցաւ արծաթ ձեր: Բերէք
ին ձիս, ոչխարս, խաշինս, և էր տա
Յովսէփ դնել ՚ի նմանէ ցորեան: Պակա
սեալ անասնոյն, խնկ տասիկացեալ տ
վուն՝ գան առ Յովսէփ ամենայն ժողովուրդքն և
ասեն ցՅովսէփ· եթէ արծաթ էր պա
կասեցաւ, և եթէ բազմութիւնք՝ տ
քեզ են, չէ ինչ մեզ ծածկեալ՝ եթէ ոչ՝
միայն անձինք մեր, և երկիրս մեր· ընդ
պիղծ զմեզ, և զերկիրս մեր փոխանակ
հացի· մեք, և երկիրս մեր էղիցուք ծա
ռայք փարաւոնի· տուր մեզ սերմն, զի
սերմանեալ կեցցուք, և մի՛ մեռցուք:
Ասէ ցՆոսա Յովսէփ· բարւոք է, ահա
դնեցի զձեզ՝ և զերկիր ձեր խրթել բազ
մութիւն փարաւոնի· առէք ձեզ սերմանս
սերմանեցէք, և գործեցէք զերկիրդ·
ապրիք փարաւոնի զհինգերորդ մասն ՚ի
պտղոյն, և չորք մասունքն էղիցին ձեզ
՚ի սերմն երկրիդ, ՚ի կերակուր ձեր՝ և
ամենայն բնութեանց ձերոց, և ՚ի կեր
կուր տղայոց ձերոց:

Ասէ

Ի՞նչ էիցէ ց՛հայրն իւր. ոչ այլ ինչ
է հայր. քան զի առ անդրանիկ. զեր
ազգ ընդ ինքեան ցուցանէ։

ՅԱկօբ մարգնութիւն մինչ ծանրացեալ
Յօսէփ որդւոյն զորդիսն օրհնեալ.
Սքան՝ ասէ, Նահապետ առեալ.
որպէս որդիքս յինէն ցե՛ղք ելեալ.
Ձի այս որդիքդ իմէն կո՛ չէալ.
որպէս Ռուբէն յինէն սե՛ր բեալ.
Բայց ոչ ինձ յաղթելէն ծը՛ նեալ.
քեզ հղիցեն որդիս ցեալ.
Սա Մանասէ անդրանիկս ցեալ.
Ելեսաներն Եփրեմ բայց մեծացեալ.
Ձ՚ինքն իմով Եփրեմ օրհ նեալ.
Մանասէի ձախ իմ աջ կեալ.
Ե՛ս Ասուծով երկեանքն ա՛ ձեալ.
Ի՛ ձ՚ընչազուկն նախանձս մեալ։

Ի՞ՆՉ ԴԱ ԷՐԵ ՅՕՍԷՓԻՆ ԹԷ ՑԱ
ՀՕՐՆ ԻՒՐ ՅԱԿՕԲ (ՈՐՊԷՍ ՅԱՌԱՋԱՑ ԷՐ
ԳՈՒԱԿԱԼԷՐ՝ ԹՈՂԵԼ ՉՆՈՒ Յ՚ԵՐԿԻՐՆ ՀՈՒ
ՆԱՆՈՒ Ի ԳԵՐԵԶՄԱՆՆ ՀՈՐՑՆ.) ԾԱՆՐԱ
ՑԵԱԼ

ցեալ գնեալ ի մահճէ. եկն խնկոյն առ հայրն երկու խաղողովքն, որք էին Մանասէ և Եփրեմ: Լուեալ Յակոբայ թէ Յոսէփ որդին եկեալ է. զօրացաւ և նստաւ ի մահիճս օրհնել զՅոսէփ, և զ Մանասէ: Յոսէփ կացոյց զանդրա նիկ որդին Մանասէ յաջմէ, և զկէրտա սերն Եփրեմ ի ձախմէ Յակոբու, զի առցէն օրհնութիւնս: Իսկ Յակոբ եդ զաջ ձեռն իւր ի վերայ կրտսերոյն, և զ ձախն ի վերայ անդրանկին, օրհնեաց և ասէ· Աստուած, և Հրեշտակ (որ է ինքն Բանն ԱՃ·) օրհնեսցէ զմանկտուն զայսոսիկ· և կոչեսցի ի նոսա անուն իմ: Եւ Յակոբ օրհնէ զնոսա ոչ որպէս Մանասէ, այլ՝ որպէս զիւր որդիս· զի ասէ· երկու որդիքդ քո իմն են Եփրեմ, և Մանասէ, որպէս Ռուբէն և Շմաւն օն յ՛ինէն ծնեալքն· և կոչեսցի՛ ի նոսա անուն իմ· իբր թէ ոչքա էզիցին իմ զ դէդիքը, ոչքա համարիցին ի մէջ 12 ՚ա հայրեացն: Ա յսպիսի եղև գումէ զի մի՛ յետ Յոսէփայ նախատեալ լինէր ին յ՛որդւոցն, և կամ՛ ի Մանասէայ Յա կոբայ իբրև ծնեալք յ՛Եգիպտոս, և յ՛Ասենէթ Եգիպտացի կնոջէն Յոսէ փայ· ԳԼ· 41, 50: Համառօտաբար ասէ Առաքեալն, Յակոբ՝ ի մեռանիլ իւր ասէ զհետագայութիւնք յ՛որդւոցն Յոսէ փու օրհնեաց: Հեբր· 11, 21: Եւ

Յաղթութիւն, եւ ի տարուան սկիզբ Յակոբեան տոմարի։

Ի Թուին 2315. յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1689. յառաջ քան զհմայն Յակոբայ սեպտ. 52. յետ լիալուսնին Յակոբայ յԵղիսաւս 17. ինքն Յակոբ միանձ ու նեք զամս 147.

Ա Սաւծածազօրն օրհնագործ նեռ.
եղիսաւսան որդեամբ ծով կեռ.
Ամին հաւատս յաւուղ հաս տեռ.
շաղիսաւ սիրոյ ի նոյն յիս ռեռ.
Տաքուր գործով արդարս ցեռ.
ի խաւսս անչարժ ճեաւռ բեռ.
Ջ ընծայս կենաց զի կատս բեռ.
խոլին պատգամ որդւոյն Հաւեռ.
Հաւրէն, Սիոնն, Վեր յոս տեռ.
զի երկեաւղն անկատ եռ.
Վեռ Յաւդոյ մի պակս տեռ.
Միեղն գոյցէ՝ որ Հանդերձ ձեռ.
Ասկ Ջարուզոն մարմնապատ տեռ.
մարմնոյ քարեօք փարեմատս ցեռ.
Դոյնաշաւէղ Հաւքարտ լեռ.
պարեամբք երկրի պարապոյցեռ.
Պատիւ Դաւթոյ գաւռոն բեռ.
օձ ի շաւէղս գարան գոր ծեռ.

Ի մէջ դղեաց գոտ բանս կեալ·
զի դադս համայն առաքէք ընդկեալ·
Հայց Աստուծոյ պարտուց ե գեալ·
և իշխանաց ըղձեր բաշ խեալ·
Բայց Աբեմաղմ ծառ բարձրացեալ·
Նոա պաշծոա դեղեցկա ցեալ·
Որդեակ մասաղ Յօսէփ ա ձեալ·
Ի բանտարկուաց որ բամբա անալ·
Բենիամին գազանա ցեալ·
յաւերժական գոյլ երև եալ·
Ըղձեր բանիւբ յայգուն կե բեալ·
և առերեկս զնոյնս բաշ խեալ:

Ելից բան Յակոբայ ա- 12 որ դէնս:

Գ. Ոսկ մեծ Ի, ատհանէոս

Յակոբ մերձ մահուան, և եղեալ ի մահճի. աղաչեմք Հոգւոյն Սրբոյ՝ կո չեաց զորդիսն իւր, պատմել նոցա մի բան ինչ՝ զորինչ պատահելոց էր քարա քանչիւրոտեսին, և զամենայնոցին:
Ընկալեալ բան կարգի սքադրեմեան որ գեաց. նախ յանդ իմանել զարարս Ռու բէնի որդւոյն. որ ընդէաց ընդ Բալհայ կազակից պատանոյ հօրն. Գենես 35. 22: Բարկանայ հետ ի վէրայ պատրիարգին

Շամաւծին, և Ղևեայ, որք միաբանեալ
՚ի միասին բնակէին զՍիկիմա
յետ՝ կողոպտեցին զերկիրն. Գնա 34
25: Եւ այսպէս խոստանէր որդոյ
գուշակ խորին խորհուրդս, առաւել
լայտնս զերկնաւորս՝ քան թէ զերկրա-
որս. մանաւանդ՝ որք պատահէցի էին
՚ի վախճանի աւուրց. այսինքն՝ վերջ
գալստեան Փրկչին աշխարհի, և ժամա
նակի Նորոյ Կտակարանին. զոր որում
վասն այն ժամանակին խօսէր Մովսես
ասէ. ՚ի վախճանի աւուրց. 2 Օրէ. 4,
30: Եսայ. 2, 2. յաւուրս յետինս: Եզ
38, 16. յետին ժամանակի: Ամս. 3, 5.
յաւուրս կատարածի: Միք. 4, 1.
յաւուրս յետինս. որք ամենեքեան մի
անգամայն նշանակեն զժամանակ Նո
րոյ Կտակարանին: Թէ Յակոբ յայսմ
կոչակի տիւեալ՝ ի Հոգւոյն Սրբոյ՝ զայս
պիսի ժամանակ գուշակէ, յայտնապես
երևի ՚ի բանիցն հինգերորդ, 8, 9, 10,
11, 12, 18, 22, 24, 26, և 27 տանց 49
գլխոյն, զորոց երկարապատում մեկնու
թիւնն առաքելիք առ բուն Թարգմա
նիչս: Մեք սոսա կարճ՚ի կարճոյ վասն
Ռուբէնի, Շամաւծին, Ղևեայ, Յու
դայ, Յովսէփայ, և Բենիամինի վճռա
կացն լսա կարի մերում ձառեցուք:

Բայց զանազանութեան ոչ սահմանեմք:

Բայց

Բայց թուի թէ՝ ոչ իսկ տեսլական տան
շարել յ'Աշտարակէ գրոց զդէմառոյ
թիւն մեծի խորհրդոյ համարսցին երկու
տասանեակ։ Եւ ուրեմն երկոտասան։

Ռուբէն Յակոբայ։ Ծննդ. 46, 8։
Ցեղքն Իսրայէլի։ Ելեաս. 13, 7։
Քարինք Յորդանանու։ Յես. 4, 8։
Ականք վահանին։ Ելից 28, 6։
Երկինք ձուլածոյ ծովուն։ 3 Թագ. 7
Առիւծք ամառոյն Սղոմոնի։ 10, 20։
Աղեխլէքն Յեղեմայ։ Ելից 15, 27։
Լուռեքն Քանանու։ Թուս. 13, 4։
Առաքեալքն Քրի։ Մատ. 10. 2։
Ամէնեւին ներհատոյց ասկաւերքն 'ի
հինգ նահանգին։ Մատ. 14, 20։

Տասն երկու հաղար ինքեանքն երկո
տասան Ցեղիցն։ Յայտն. 7, 5։

Առաջոյց պատկն 'ի վերայ գլխոյ երկ
նաւոր Թագուհւոյն։ Յայտն. 12, 1։

Դրունք, Հրեշտակք, Հիմունք, և
պարիսպ սուրբ Երուսաղէմին։ Յայտ. 21

Տասն երկու հաղար տատասկ երկայ
նութեան, լայնութեան, և բարձրութեան
նոյն սուրբ քաղաքին։ Յայտն. 21, 17։

Թուղեալք սոյն յիշեալ տասն այլ երկոտա
սանեցն. Պետրոս Մելտացեացն ասելովք՝ զի
բառք այսոքիկ. Հայր, Որդի, Հոգի են
12 դէմ. այսպես ևս Երեսփոխեալքն։

Ռուբ

Ա՛ուրհնեա անդրանիկ իմ. եբրեա՛ կ[illegible]
զ եռաստիս. կի եւեր յ՛անկողինս հօր տոյ։

ՅԱՀուրս յեաին Յակոբ հատուել.
Հոգւոյն Սրբոյ տաճար մաքրեալ.
Ջերկուասան որդիսն կու շինել.
և զոչ յաւարէն նոցա ատա մեռել.
Ասուրէն որդին անդրանկա ցեւալ.
որս մ՛բռնեալ և մաղ պարսեալ.
ՅաՀագարեցեանն նաւոչ կանգնեալ.
Իբրև զոչ Ջուր ՛ի վայր հե դեալ.
Ջանկոցին հօր զնա խոսս տեալ.
յ՛աստուածոյն խոկոյն ան կեալ.
Ընդ Յօսէփոյ որդիսն հա ձեալ.
կարգ Ասուրենն նոցա սա խեալ.
Ազգն Ասուրենն լինի ատա ժեալ.
յ՛Աստեւսան գերի վա րեալ։

Ա՛ուրհնեանքն յ՛անդրանկութենէ ան
հանին։

Ընդ, զրանիկ որդին ուենէր

որում եսաւ, Ասուրէն և այլքն, զե
նա գերազանցութեանս ՛ի վերայ եղ
բարցն. կրկին ժառանգութեան. պա
տե

ասե իշխանութիւն, և կարդ քահանայու
թեան։ Ընդ որում էս ասե զկնի
յայնմանէ առաւել՝ վաճառելով ընդ
մոյ կերակրոյ զանդրանկութիւնն իւր·
Հեբր· 12, 16։ նայնպէս Ռուբէն ան
դրանիկ որդին Յակոբայ անկաւ յան
դրանկութենէն· զի ննջեաց ընդ կողա
կցի հօրն· կամորպէս առ Ածաշունչ
զկնի· պնաց Ռուբէն, և ննջեաց ընդ
Բալլայ՝ հարճի հօր իւրոյ· լուաւ Իս
րայէլ, և չար թուեցաւ առաջինորա։
ԳԼ· 35, 22։ Յակոբ զԱնդրանկութիւն
առեալ էս Յովսէփայ որդւոյն, օրհնե
լոլ զԵփրեմ, և զՄանասէ։ 1 Մնա
ցորդաց 5, 1։ զԻշխանութիւն առեալ
էս Տաճկին Յունաց· իսկ Քահանայա
կանկարգն էս Ձեռն Յեղին։ Վասն
Ռուբենեանցն առ Աստուածախօս
Մորգարէն Մովսէս· Կեցցէ Ռուբէն
և մի մեռցի, և եղիցի բազմաւոր թիւ
ով· 2 Օրինաց 33, 6։ Ցկոն Ռուբէնն
պատնեշեցաւ զհետ աստուածոյ ամպոյ·
ուստի զերծի վտանգաւոր թիւ
ով· 1 Մնացորդաց 5, 26։ 4 Թագ· 17, 6։
Գիտելի է և այս՝ զի Ռուբէնի յան
ցաքն կրկին էր, քան որում Յակոբ մե
ղադրեալ՝ ոմա յանդիմանէ· երկու յան
կողնոց հօրդոյ· այսինքն՝ վատահեալ քա
մահեցեր զնա· պղծեցեր զանկողինն· ան
կար՝ ի պատմոյդ։

Եմս

Ը Ստեփան Ա՛ր Նէ Էպիսկոպոս՝ կոտորէ
ցին պանէմաճաւրինն՝ ի կամսիխրէանց։

Ղեւի Երէցն անօրէն նեռ։
խորհուրդ նոցա ինձ առեր ցեռ։
Յ՛որոյ ժողով ես ոչ մըն առեռ։
զի Աստուծոյ հակառակ կեռ։
Սրտմտաւ Հեւամբ անըզդա մեռ։
Սիկեմացիան խոպառ ջըն ջեռ։
Ի գործ անլուր խոհս յանդըգնեռ։
յ՛երգասյն Յօսէփ գաղտնա ցեռ։
Ն՛զգայմտութիւնն ևս անկ ծեռ։
յ՛ընտիր առմէ բաժանեռ ցեռ։
Ի Սմանէ մատնիչն ևս բեռ։
և քահանայքն Ղևեայ ցեր ղեռ։
Յուդա մատնիչ գաժանա ցեռ։
ընդ քահանայն մեղա նեռ։
Զօծն փրկիչ ազգաց մատնեռ։
զերկոտորն Յօսէփ ի խաչ հանեռ։

Ընդդէմ Ը Ստեփանոսի Ա՛ր Նէայ։

Սաղմոս ի ստեփանոսէն Յա-
կոբ՝ գառնացեալ ընդդէմ Երէցին և
Ղևեայ, անիծանէ զարարս՝ այլոց զան
ձինս նոցա։ նման զի մեղաւանեալ խմիտ
սին

սին՝ և յանկարծ մոռա՚ի քաղաքն Ա-
կիմացւոց՝ անհնոյ կատրկելն զամե-
նայն արուեստս, և կորուսանելն զ-
քաղաքն ՚ի մարդոց, և յ՚անասնոց· երկը
տարի՝ եղեն դազանատարսղ ընդ էմ ան-
ձեղ եղբօրն Իսրայէլի Յովելիոս նախան
ձուս, առեալ Թեամբ, և յօժարութիւ՝
հաճախոն լեալ լսելոյ նմա, սկսին ՚ի
գործ, վաճառել զնա, և գհոյլն սպա
սրելոյն· երրորդ՝ զն ՚ի Ղևեայ ցեղէն
էին ամենայն քահանայքն Իսրայէլի, և
Յուդաս Քրիստոսի մատիչն՝ ասէ ցն
նոսա ՚ի Տաճարին ցեղէն, որք խիտասին
մատաւանեալ ընդ էմ Փրկչին մերոյ, որ
սէս էրբեմն ընդ էմ Յովհաննէ, մատ
նեցին զնա հեթանոսաց, զ բռնատեցին
և ՚ի խաչ հանին· քան սրուս էնատէս ըն
Թեռնուեալ ՚ի Սուրբ Աշխարհն:
Վասն այսոցիկ պատճառաց՝ հոգէտես
Սահակեան յանդիմանէ զՏաճառ, և
զՂևի, սգլե զոհմանացս· անիծեալ՝
ասէ, սրամարհի նացս· զի յանդուգն
էր· և սրամարհեն նացս, զի խիստ էր
բաժանեցեալ զնոսա, և ցրուեցեալ ՚ի մէջ
Իսրայէլի: Թէ սրպէս Ղևեայ տոհմն
և Սիմոնեանքն ցրուեցան ՚ի մէջ Իսրայ
էլի, Տես Ծննս· 12: 1 Մնաց· 6, 54:
Յեսու· 19: 1 Մնաց· 5, 39: Աչ մեծ
է անկանիլ ՚ի ձեռս Աչ կենդանւոյ:
Հեբր· 10, 31:

Մի

Ա՛ր պահաբեղի էլիսաե՛ւ Յուդայ՝ եւ
մի պէտս յ՛երանաց նորա, մինչ եկեսցէ
ամս հասուցելոյն. եւ նա է ակընկալու-
թիւն հեթանոսաց:

Ա Ընկին վասն Յուդա զոր ասեմ.
Թագիս, տունիս զերծանին ցեղս.
Բռանգի յ՛ոգւոյ երկիրս պեաղ.
Եւ Թըշնամիքն Թիկնակիս լեալ.
Ի՛ քէն իշխան ոչ պակա առեալ.
Մինչեւ գայցէ որ Հանգերձ ձեալ.
Փրկիչն ի՛ջքէն շառաւիղ պեալ.
Հեթանոսացն ակընկալ լեալ.
Որ գայսմանակն զոլիմ կապեալ.
Եւ զպատմուճանն գինեաւ լուացեալ:

Ասէին օրհնութիւք օրհնէ Յուդա:

Ա՛ռիւն, եւ երեսեցուի՛ օրհնու-
թիւնն, զոր Յակոբ ետ Յուդայի. այս
ինքն՝ նախ երկրպագիցէ իշխանութիւն
Յուդայեան Յեզուին. երկրորդ Տառաջ
իսկ փրկիչն ի՛նոյն Տոհմէն: Ապա Վար
դապետք Հրեից Թէ՝ զի Յուդայէ չար
տուժ զաւակ Լեայն. Ծննդ. 29, 35: եւ
զի ի՛ չորրորդումամաւորք ըստ ծնան
տուչ

առէորքն· և գրեալէ վասն Մասին·
Ա֊ստուածոյ պատէս սրեգսակին տա֊
ջին, պատէս զառնն՝ զի հատուսանել
է յաւետեան· Սաղմ· 88, 37· յորմէս
պէս երևի՝ զի՝ի ցեղէն Յուդայէ Մա֊
սին· Ասացեալ զարմացման ձառ առ
սանեակ· զի պատէս Լեա՝ի ծնանելն
Յուդայի՝ խոստովանեալ զԱստուած՝
հանդերձ գոհութիւն ասէ· Ծնն· 29, 35·
Ջայս մեռանողամ գոհացոյց զՏեառնէ
և կոչեաց զանունն որպա Յուդայ· Ի֊
մունեալ այս՝ Յուդա, նշանակէ գոհա֊
թիւն, գոհութիւն, և խոստովանութիւն·
Ա֊յսպէս ասա Յակոբ յօրհնելն զոր
դեան՝ ասէց՝Յուդա· Ջքեզ օրհնեսցեն
ցեղք եղբարք քո· երկրպագ՝ առաջի, և
սպինք զքեզ օրհնեսցեն· զի՝ի քէն ելցէ
փրկիչ աշխարհի· և ա֊մէն բարք քո
անուանք քակտեցին· Տես զսկիզբն
այսր անուանակոչութեան· 3 Թագ· 14,
21· Ջեռք քո՝ ասէ, ՚ի վերայ թիկանց
թշնամեաց քոց· նշանակէ զՅուդայի
ձեռն յաղթութիւնն, և զյաղթանա֊
կութիւնն· Տես 1 Մնաց· 5, 2·
Եւ երկիրպագցեն քեզ որդիք հօր քո·
այսինքն՝ ծնողեալ ասէին, և սպինք հո֊
գատարել՝ և հնազանդեալ երկիրպագ
ցեն քոմտոհին· Եթէ քոյ մարմնաբո
լին, և թէ քոյ հոգեբուխին·

Կամ

Արքին առիծու Յոսէփ։

Դու առիծու կորիւն կու չեաս։
և յ'աճարէ 'ի լեառն և լեաս։
Դու քայ աչք առիծ նման չիաս։
իբրև զառիծ 'ի վէր քազ մեաս։
Ամի առիծ յ'ոտոյ հան պեաս։
յ'ոչումեք գու յաղթ ցեաս։
Տոհմ Յուդայի երանե ցեաս։
իշխանութեամբ առիծու ցեաս։
Հանդչես աչխարհս ոչքան քառղծեաս։
յ'առիցդ ներքոյ հնազան պեցեաս։
'ի հրեշտակաց երկիրպաս պեաս։
և յաճախեան յ'ամէն նոց տեաս։
Յ'աղբէն Յուդայ առիծն յաղթէ։
որ յ'արմատոյն Դաւթի սե լեաս։
Սա'ի քարձուն յաղթօղ և չեաս։
և զերծուխար չաճարս ա ոեաս։

Ելն Ա՛ոս

Ամրիւն ի Հաք առիծու, ո

ըսաւ Յակոբ զՅուդն Յուդայի նմանեալ
ցուցանէ, զի 'ի կրծատրութիւնէ զօրացաւ
իբրև առիծագէմ թագաւոր. քանզի
թագաւորքն նմանին առիծոց վասն ո

բիւրեմք, մեծասքանելեմն, ազատս բարձրանալ, արդարանալ, յաղթանակիլ, և քաջանձնանալ։ Ընդհանուրն իսկ ինն է՝ ի խնդրուածն Մարգարէիսն բանիս իրիւքն առնուելոյն. մարմնաւորք, և հոգևորք· մարմնաւորն հայի զիրաւունս բնաւ՝ և զերկպատճառանականեայ իշխանութենն Յուդայեան Յեղիւս. իսկ հոգևորք Տեառնէն հայի զփրկիչն մեր, որ է մեսիա մարգարէիցն· Եղեկ· 37, 24։ Սաղմ· 2, 6։ Կողք· 2, 10։ 1 Տիմ· 6, 15։ Յայտ· 1, 5։ 17, 14։ 19, 16։ Յաղթօղ մահուան· 2 Տիմ· 1, 10։ Հեբր· 2, 14։ 1 Կորն· 15, 54։ Լուծիչ կապանաց մեղաց մերոց արեամբն իւրով· Յայտ· 1, 5։ 1 Յօհ· 3, 8։ Եւս է, որ մեռանիցի ինքն ի խաչին· և զգեստս ինքեան զինուորականաց ընդ իւրեանս բաժանեսցեն· Կողք· 2, 15։ Ահաւասիկ՝ յաղթեաց առիւծն յ՚ազգէն Յուդայ, յարմատոյն Դաւիթ· Յայտ· 5, 5։ Եւ՝ ի բաց ձուեաս, զերեսաց զգերուածն, և եւս առաւել զեւս մարգկան· Եսայ· 4, 8։ Սաղմ· 67, 19։ Սա այս Յուդայեան առիւծն է այն մարգարէին, որոյ աճառն ինայ յաւէտ տեառնոյ յաւիտենից· զաւազան ուղղութեան, զաւազան արքայութեան նորա· Սաղմ· 44· 7։

Ասէ

Արեւակ ամեցեալ Յովէփ. ոմիւսակ ամեցեալ Նախաւանչէլի։

Ո՛ր դեռակ Յովէփ իմ ամե ցեալ.
Յ՛եղբարցն խրոց զինախան ձեալ.
Ընդ առեղանց քեզ սիրա ցեալ.
բանաստիւաց բամբասե ցեալ.
Բայց առեղծուածք նոցա միշտ լեալ.
և Քիւ բազկացն խաղա լս ծեալ.
Խորհէին գու զմա ցեալ.
Հրաշօր բազկաս սրսհսանե ցեալ.
Տոհմ եփրեմեան ծաղկազարդ գեալ.
մարգարէիւք փառաւո րեալ.
Ի՛մէջ աւետաց չբ քնադա ցեալ.
քանզի Փրկիչն օրինա կեալ։

Յովէփայ, և Տոհմն նորին օրհնութիւն։

Սաւրբ Հայրն Յակոբ կրկ

նոցանէ. ոմիւսակ ամեցեալ Յովէփ։
Տեսութիւն այս օրհնութեանս է առ
Յովէփայ, որ ամենազուարճանալի, եր
կու որդիս, Եփրեմ, և Մանասէ. որք
լինելոց էին ազգ հզօր, պերասիզակ, և
բազմամարդունդ ի թրթռ զուարճանալ
առ Քրիստս աղբերաց։ Եւ աղեղոսնքն
ընդ

ընդդէմ Յօսէփայ, էին առեալ խորհուրդ
նախանձն եղբարց, կռնացին՝ վաճառա
և լիուր զբաղարտուեցին ընդէն Պո
տիփէայ, և տային անմիտ պատասխ
ուել խնդրէմ Յօսէփայ՝ ի բանա
զրք միանգամայն փշրեցան, լուծան,
հալեցան, և չքացան մտաւոք հզօրին
Աստուծոյ: Յօսէփ կրկին առաւելէ
եղեալ, և պատկեր փրկչին մերոյ Օ
ձեզոյ ըստ խորհրդաբանութեանն Սէ Վար
դապետացն· քանզի՝ որպէս Յօսէփէր
սիրելորդին Յակոբայ, նախանձու եղ
բարցն ընկեցին գնով արկանել վաճա
ռեցաւ, և խոնարհեցաւ յ'Եգիպտոս
՝ի կապանս· սոյնպէս և փրկիչն մեր սիրե
լի Որդի է վերինն Յակոբայ, որ Ա՜Ծ·
Մատ· 3, 17: առ նախանձու քահանայ
ապետացն վաճառեալ մատնեցաւ պղատ
պեաց· Մարկ· 15, 10: և եղեալ՝ ի վե
ճախտ զերեզմանի՝ չէ՝ ի դժոխս: Զոր
որպէս Յօսէփայ յ'Եգիպտոս ինքանէն՝
էր՝ ի փրկութեան ազգի իւրոյ՝ յա՛
ռաքինեալ եաւ· Ծնն· 45, 5· նոյնպէս
և Քրիստոս յաշխարհ ինքանէն յ'երկ
նից՝ եղև փրկութեան ամենայն հա՛ատա
ցեալոցն· ուստի պարտ եսկ էր նմա ամե
եղբարց նմանիլ՝ ասէ Պօղոս, զի որդի
մած լինիցի, և հաւատարիմ քահանայ
ապետ յԱ՜Ծոյն կողմանէ առնել ա՛ր
քաւել· Հեբր· 2, 17:

բեռն

Ընդհանուր գայլախլուխով. կայգոնեն
պետաս տուինք, եւ առ երեխ բուշ
խեսդե հերախոտ:

Բենեմանին կըլսանդը յեռա նեալ.
յարըշտակօղ գայլ անձա նեալ.
Ջոգդան աձալնան կե բնալ.
և ընդ երեկս գկատուան բաշխեալ.
Այս պուշակուին համառօ ասալ.
խալին խորհուրդ յայտնիկ ծանկեալ.
Ասդ ըստ կալն մերում պար գնալ.
քանդլ մրտաց անհաս գը առալ.
Յուրտատեսիծատ անձա նեալ.
և Խաքար կշղ նման նեալ.
Գան օձան գարան կա լեալ.
խակ Կերմանին ծատ բարձրացեալ.
Գրե պատգաբեր Յօսէն օրհ նեալ.
Բենեմանին գայլ կատա գնալ.
խորհուրդ ոգին խալին և գնալ.
խալին մրտաց միայն յայտ նեալ:

Ընդհանուր պուշակ Աբ

Վահանեան, է գայլի յանշատիկ՝
որ յառաջօրեան ժամուն ուսկ գրած ն,
և.

և յ՚երեկոյն ժամուն բաժանէ զիւղս
առաւն: Երուսաղէմ, քաղաք Աբբա-
նի, և Քահանայապետն, երեսալ՚ի վիճա
կի Բենիամեան ցեղին· Յեսու· 18, 22·
յորիշատակէր՚ի Յեսու Յեղիցն՝ որպէս ան
յապ գոյլ՝ զամենայն բարիսն· այսինքն
Թադաւորք Հնարկ, և զմարգս· իսկ Քա
հանայք զառանձնորդս, և զերախայրիս
կամ զառաջին պտուղս բանացուածոցն·
այսպէս յ՚այգուն, կամ՚ի շինուածին
քաղաքին, և առձարին Երուսաղէմ
մինչև՚ի գալուստն Փրկչին՝ էին զոր զոյն
բայց առերեսս, կամ յետ գալստեանն
Քրիստոսի՝ բաժանեաց զաշարս, այլ զգ
ոակեայս, կամ զարծաթեայս, այլ զգ
ինարհս Հոգւոյն Սրբոյ, զոր Փրկիչն
բաշխեաց հաւատացելոցն: Կամ Սաւ
ուղ Թագաւորն Բենիամեան վաղքաղ
էհար զմշնամին, իսկ Պօղոս Բենիա
մենեան յետին ժամուն զաշարս Հրէից
և Հեթանոսաց՝ ի խաչարկէն Կորկեայ
բաշխեաց Քն Եկեղեցւոյն: Կամ Պօ
ղոս առաքեալ Հրէական ազգաձն ընդ
դէմ Քրիստոնէութեան, և յետին շ
գեմ Հրէութեանն: Կամ զի Բենիա
մենեան Տոհմն էր արև, քաղանձն, սըր
աեայ, վառող, և պատերազմական ազգ
ըստ պրոմոեանն Դաւ· 20: 1 Թագ·
11, 6: 6, 7 և այլն:

Ա- վերջաբանեայս Յովբի առաջ հա
րեալ է պատանդ. եւ ընդդէմն պնա. եւ
երդն պնա ՚ի պատասխան յԱստուծոյ:

Ի թուին աշխարհի 2369. յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 1635:

ԱՐդարձաւ Յովբ մինչ ատպանեալ.
Գնաց ծերութեց վախճանատեալ.
Աստ եահասակեան Յակոբ կէս ցեալ.
քանիս ամաց այսպէս ցու ցեալ.
Երեսուն հինգ քառապատ կեալ.
և Թիւ տօմարացն ընդ նոյն զուգել.
Մեծապատիւ յորդւոցն Թաղեալ.
և ՚ի շիրմին Հարանցն է դեալ.
Աստ Յովսէփ Թառամեալ ծաղ կեալ.
հարիւր տասանց ամաց հա սեալ.
Աստուածային գարմն Թո դեալ.
պանիեան անուն յ՚երկիրն ատեալ.
Ու Հարց Սերոց էր խառատ ցեալ.
՚ի շարժելեացս յ՚անշարժն տեսեալ:

Ա՜ստ, ես կիսոկ Յովսէփ:

Յետ քառամեայ օրհնեալ
Թեանն, զոր ես Յակոբ ետրեալ

որդոյ Յոսէփայ զի թաղիցէ զնա ի դերեզմանի հարցն։ Յոսէփ հարցուսցէ զկնի հօրն կա տարեաց, պառեալ և գերազդեալ զհանգուցեալն, և յետ 70 աւուրց արդեն տարան ծածուկ փառաւք յ'երկիրն Քա նանա, և թաղեցին ընդ Աբրահամու՝ Սառայի, Իսահակայ, Հաբեկայ, և Լիայի։ Ի թաղմանէն գարձեալ յ'Եգիպտոս՝ Յոսէփայ եղբարքն անկեալ յ'առս Յոսէփայ՝ խնդրեն զմոռնի յանցանացն, զորս արարեալ էին ընդէմ նորա, և ասեն. ահաւասիկ՝ մեք ծառայք քո եմք։ ԳԼ. 50, 18։ Յոսէփ մատ նաթաւալ զերգարսն, մերկինքեր՝ ասէ, եւկերակրեցից զձեզ, և զտունս ձեր։ Աղաչ արարեալ եղբարցն նորա՝ առեալ. եւ աճեալ մեռանիմ. այցե լութեամբ այց արասցէ ձեզ Աստ, և հանցէ զձեզ յ'երկրէս յայսմանէ յ'երկիր զոր երդուաւ Աստ տալ հարցն մերոց. հանիքեր և զիմ ոսկերս առէք ընդ ձեզ։ Շաւասաւ ասէ Պօղոս, Յոսէփ'ի վախ ճանելն նորա յ'իշեաց զելս որդոցն Իս րայէլի, և վասն ոսկերաց նորա պատ ուիրեաց։ Հեբր. 11, 22։ Վասնհաւատեցաւ ուրեմն Յոսէփ հարցն տանն աստ. և պատեալ՝ երդուն զնա'ի տապանի տանել յ'երկիրն Քանան։ Ելից 13, 19։ Յե
տս 24, 32։

Յրամանէ ես Պարտճոն ասելոյն զհոգի վրէժառնն իւրում և ասէ. զիա՞րդ արտ, որ ծնանիլ նբայէիտոց, ի գեհ ընկէ ջիւ։

Ասացեալ Եղիշ Գիրքն սրգ յանդիման Եղեցն Իսրայէլի զի վնաս ասէ։
Յերկրէն Եգիպտոսէ յերկիրն Քանան առեալ ձառիսէ խորհրդական։
Մօսէս առաքեալ՝ Մօսէս պատմագան որ փարաւոնի սաժգին դամպան։
Ընդայն փարաւոն՝ որդի մանկասպան սիսէ Սատանայի, և անգ ընդական։
Ընտեալ յատնել գատաստարանն ընտանեալ խորհել զազգն Իսրայելեան։
Գոմծավարս կարգէ խնամատարական կերգերել ընկեանս ազգին Հրեական։
Տայ մանկարձոյն զազգատարս հրամանն գանձեղան ընծայնել՝ ինքն բեթհեհեմեան
Դարձել հրամայէ պատկերն կորնտեան՝ ի գեհեն ընկենուլ զարուս Յակոբեան։

Ընդառ հրամանն Պարտճոնէ։

Ընծեալ բազում ժամանակս յետ մահուանն Յօսէփու՝ նստաւ յ'Եգիպտ

գիպոս այլ միւս Թագաւոր, և Քարս
Հօն· անուանէ Հռամսոսն Մխսան
փարաւօն, որ վարեաց զիշխանութիւն
'ի Մեմֆէ աշխարհի 2427 մինչև 'ի 2493։
Սա ոչ զաղգն Իսրայէլի Հանդուցաց, և
ոչ զերկրաշխոյն Յովսէփ առ Էգիպտա
ցիսն, այլ շարժեալ ի մեծէ մխիթարել
նահապետացն 'ի վերոյ բազմութեացն, և
զօրանալոյն Իսրայէլացւոցն՝ սկսաւ շար
չարել, և Հնձել զաղգն այն 'ի գործս
կաւոյ, և աղիւսակուծութեան· նախ ժող
վուրդն Յակոբեան և առաջեալ անէր,
և բազմութեան։ Էմուս փարաւօն 'ի սա
ռանցայսմ Հնգից, զի Հրամայէ Մով
կարգացն (Մեռցչացն առաջնոյն)
բառանալոյ զերկրածին արու Հեբրայե
ցոյն· բայց Մեռցիչ կանայքն ոչ կատա
րեցին զկամս զաղանագործին, քանզի երբ
կեան յ'ԱՀ։ Փարաւօն դարձեալ
Հրամայե ամ ենդածին արուն քն
կեացն 'ի Նեղոս գետն։ Վասն այսմ
Մովսէս Մանկտացաւ 'ի Հրէ
ից ամենի։ Յորում այլ Թագաւոր
յ'Եգիպտոս, որ ոչ Հանդուցէր զ Յովսէփ։
Ոս Հնարեցաւ զաղգին մերում, և չար
չարեաց զՀարսն մեր՝ առնել ընկեցիկ զա
մանկունսն նոցա, զի մի սպրեցցին։

Գործոց 7· 18։

Եւ

Ի՛ եղեռնաց յորդեփեթս. և անուանս նեայ չանոնադրս Աւետս. ասէ՝ ի ՉԸ ըստ անուն հանէ պատ։

Ի թուին աշխարհի 2433. յառաջքան ջնեռնդն Քրիստոսի 1571. յետ 41 ամի մոգ մահուանն Պետոյ։

Ի Սրտի զուժ զարհուրանք.
Փարաւոնն վարկ զհրոսակն հեզնական.
Մոլիս, մոլորիս՝ փարաւոն գազան.
զինքնիշխանութեան զաղդն արբհմեան.
Ընդ քեզ զարդանոյ Մովսէս սմրամեան
արքեզ՝ և զօրացդ հանդերձն կործան.
Մոլիս, մոլորիս՝ փարաւոն վրդան.
զի մազձ դառնութեան եղև դաժան.
Ի գետն խաղայ Մովսէս սա պան.
Թևերամաս գլառեզդ լինի սնրկան.
Մոլիս, մոլորիս՝ փարաւոն անգան.
աջոյն Աստուծոյ լինիս ջրոյ կոխան.
Ընդ անմեզ մանկունց գոռաս խրոխտական
ուսոյցս գու զհարբածդ քեզ ատրճանակն
Հաս մեզ Մովսէս ընդ նուց գաճապան.
քեզ կատ քեզ հեծեալ՝ և վատ զանազան։

Ասվեր ի ջրոյն հանեալ։

ՏՂ. կամ ի սաստկանալն բար
բարձեալ Յակոբեան Տոհմին յա
պերանան Թագաւորին, որ բնակիլ սա
նել կամէր զազգն Աբրահամեան· յայս
սխալ չարչարանաց մէջ գոլով Իսրայէլ
Ամրամին՝ ի Վևեայ առնին ընկալաւ
՝ի Յոքաբեդ կնոջէն զորդին· զոր ամիս
երիս համառօտ Թագուցին· ոչ զահիտ
բնաւ՝ ի հրամանէ Թագաւորին· Հեբր·
11, 23· եր կայսոս առաջի Աստուծոյ·
Գործոց 7, 20: Յետոյ կարգեալ պատե
ալոյ տապանակաս (ձէն տապան է) ընկե
ցեալ զոր ջուրս ձգեցին՝ ի խոտոյ Նեղոս
գետոյն, և քոյր մանկանն Մարիամ տե
սանելով սկսաւ զնզոյս վախճանին:
Թերեւս Թէս գուսոյ փարաւօնին նկատ
ելով օրիորդացն, կամ ազնուագնացս քա
ւոյ՝ ի գետն, և սեանց զիսպանելն՝
հրամայեաց բերել, երկայ՝ և նուագս զին
նուին, զի լայր· զԹագաւոր՝ ի վերս նորա
և ասէ· ՝ի մանկունց Հեբրայեցւոց է·
Մարիամ քոյր մանկանին՝ հրամուն առել
՝ի Թերեւս Թեսէ՝ կոչել կին մի դայեակ
յ՝ Եբրայեցւոց, զնայ կոչել զմայրն ման
կանին· որ անդր գնացեալ, և եռս փարա
ւօնի գտանէր: Սա առեալ ընծաւն յ՝որ
գէգիպս, և անուանեաց զնա Մովսէս, որ
է՝ հանեալ՝ ի ջրոյ Աստուածաբեղուս:

Հայ

Ի յաջողեալ յայսմիկոյս յայնիկոյս ոչ կարէ ոք
ասել, եթէ վիպասացին, և ծաղր
հետ կինա ընդ ասելիւ։

Ի թուին ռչհարկ. 2473. յառաջքան
ջնոնաւանդն Քրիստոսի 1531. գրեցաւ օ
ժեռ Մովսէս։

Դ ո ստորակրեալքդ փարաւնեան.
արեւոյ վԱստղս յորդիդրուս լձէ.
Յ'իմաստասիրացդ յոյժ վարժական.
բանիւ գործով հանճարս կան.
Մովսէս առաջ քաւառանս կան.
հեթող գբեհնեզս ասեց կո խան.
Եղբարցն առքին հանճար ման.
շարշարակ ցիլ յոժարս կան.
Դարմանացն յանձնառս կան.
Ի վայելմանցն հրաժարս կան.
Ղևան առաջին էր վրդկա կան.
վեհ զբովկելոյն խրնդրատղա կան.
Բոյց յ'ազգակցին բանտառս կան.
յ'Եգիպտոսէ վտխտառս կան։

Վախառս Աովսէս յ'Եգիպտոսէ։

Ի ՊՐԱՇՈՒԱԿԱՏԱՐԱԿԵՐՆ ՆԱՀԱ
ՏԻ

բաղմադիմի Ընտրեալն Աստ-ծոյ

կացեալ յ՚առնն Հրէից՝ Հառէր նոցա
նագելօրէն թէ՝ գուսարն փարաւոնի ը
նոյց զՄովսէս յ՚որդէգիս իւր· և ա՛ր
ժեցաւ նոյնինքն Մովսէս առ նմանս
Ըստ Եգիպտացւոց, և էր զօրաւոր բա
նիւք և գործովք իւրովք· Գործ· 7, 22
Վասն՚անառակ գոլոյ Մովսէսի՝ հան՚ա
ւոյ ուրացաւ՝ կոչել որդի գաւրին փա
րաւոնի· զի լաւ համարեցաւ չարչարակ
ցիլ ընդ ժողովրդեանն Աստ՚ծ, քան առ ժա
մանակ մի վայելել՚ի մեղս· Հերր· 11, 24
Դէպ եղև զի սա հասոյց զմի Եգիպտա
ցի, որ հարկանէր զոմն Հրէայեցի, հայ
եցեալ յայսկոյս՝ յայնկոյս, ոչնչ երևէր,
Եսպան զԵգիպտացին և ծածկեաց զնա
ընդ աւազով: Կարծէր թէ իւրոյ գնա
մանալոց էր՝ գայն սրկու Թեսաղնեան գոլ
նոցա, և նոքա ոչ խնդային· Գործ, 7, 25:
Մի ևս ամենագամ եկեալ յ՚այգեստանի եղ
բարցն՝ հաս զի երկու Եբրայեցիք ընդ
միմեանս մարտնչէին· ասէ Մովսէս ցայն
որ զբռիկերն· ընդէր հարկանես զընկեր դ
ուրբ եղբարբ էք, Չէր զբռիկ զմիմեանս:
Ասէ այնն այն, որ զբռիկէր· ո՞վ կացոյց զ
քեզ իշխան, և դատաւոր՝ի վերայ մեր՝
մի թէ ըստանանել զիս կամիցիս, որպէս
և երէկ ըստանէր զԵգիպտացին:
Զայս լուեալ Մովսէս՝ թողեալ զԵգիպ
տոս՝ վտահեաւ յ՚երկիրն Մադիամու·

Յաղագս Անվանն Քահանայ պիտոյ. և ընդեան նոցա ջոկ, և առքեայց պիտոյ շինա նոցա:

Ի նոյն թուին 2473, և այլն:

Ա Օ սէս վանեաւ յ'Երկիրն ոչ.
յ'երկիրն Մադիան երբ հասաւ նե.
'ի ջերմոյն աւազաւ նե.
զաւժեղ հովիւան 'ի բաց մերկ ժէ.
վըրայի գետակըն առ քովջ օգ- նե.
խաշանց նորին արբուցաւ նե.
Ա ահ ասծարի Յոթոր քեռ մէ.
և Սեպտորայ 'ի կին ա ծէ:

Անվանս ինչն 'ի հովուացն պէտքն ունին զնա պետութեան Յոթորայ Մադիանու:

Ա Օ սէս վանեաւ յ'Երկիրն Մադիանու, նստէր մերձ ջրհորին: Եւ քահանայն Մադիանու ունէր եւթն դստերս Յոթորայ Մադիանու. որ եկեալ հանեալ ջուր արարին 'ի ջրհորէն' և լցուցեալ զաւազանսն, զի արբուցին խաշինք հօրն իւրեանց: Գային առաքեալ 'ի մերձակայ հովիւքն, և 'ի բաց մերժէին զնա

գառերան, զի ինքեանք նախ տրցկեն, և խաշանցն իբրեւց տրտուցեն՝ ի լճեալ աւազանէն: Մօսէս տեսեալ զայսպիսի բանաձիեն հոլուացն՝ ոչ համբերեցաց, այլ վարեաց զնոսա, և օգնեաց գառեր բացն արբուցանել. Ըստ խաշանցն հօր նոցա: Գան գառերքն առ Յովթոր հայր իւրեանց, որ Հոպոաբ անուանիւր: Ասէ Յովթոր ցգառերան. զի՞ զի այսօր յարեալ եկիք: Պատասխանեալ ոն գա ասեն ցհայրն իւրեանց. այր մի Եգիպտացի փրկեաց զմեզ ՚ի հոլուացն, և արբոյց խաշանցս մերոց: Ասէ Յովթոր ցգառերան. ընդէր թողիք զայրն. արդ կոչեցէք զնա, զի կերիցէ հաց: Մեծ բեաց ուրեմն Յովթոր զՄովսէս ՚ի տուն իւր, և տեսեալ՝ զի Մովսէսէր այրն հեմ, համառարիմ, և խնամառն, զնա կեցոյց զնա ՚ի տան իւրում, և ետ նմա ՚ի կնութիւն զդուստրն իւր Սեպփորայ որ յղացեալ ծնաւ որդի, և կոչեաց Մո սէս զանուն նորա Գերսամ, որ է այն դուխտ և օտար. ծնաւ միւս որդի. զոր անուանեաց Եղիեզար, որ՝ օգնական Աստուծոյ: Մովսէս արածէր զհօտ շնոյ Յովթոր անեղբօրն. որ յորժամ լսաւ զեկն Իսրայէլացւոցն յԵգիպտոսէ՝ և զայս ձեռամբն Մովսէսի, եկն յանտառն առնա. Տես Ելից 18, 1:

Ելև

Ի բնեցաւոնէ հրեշտակ Ն էտոն քո
ցուվհրոյ ի ղիքոյ մոլեռնոցն. և պետս
նէր, պի մոլեռնին վտանելէր հրով և
ոչ այլեւր մոլեռնին։

Ի Թուին ազգատոհմ 2513 · յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 1491 · Մովսէս
պոլով 80 ամեայ։

Լեառն Աշ Քորեբ ձայ նեալ·
ուսոյ Օրէն՝ և Բէն յայտ նեալ·
Ի մոլեռնոյն Բանն էրև եալ·
անկէզ բոցով Հառագայ Թեալ·
Մովսէս ետես զայս զարմանս ցեալ·
Ի ներշմարել յառաջ քայ լեալ·
Մ՚ասէս՝ Մ՚օսէս· սնալ կու չեալ·
մի մերձենար, կըտկէն ազ դեալ·
Քանզի սեղմոյ սուրբ՝ և մա քրեալ·
լայծ ըզկօշիկս՝ յ՚ոտից սըր քեալ·
Ես եմ Աշ Հայրդ քոյ պաշ տեալ·
լուր ինձ արդէն ընդ քեզ խօ սեալ·
Ընդ այս Մ՚օսէս զահինա րեալ·
դարձոյց զերեսս ահաբե կեալ·
Ձայնէ՚ի Տէրն, զի ոչ նշ խեալ·
Ի մոլեռնոյն անկէզ վա ռեալ։

Աշ Մ՚օսէսի երեւ ի ղիքի մոլեռնոյն։
Մ՚օս

ՄՈՍԵՍ ԴՈՂՈՎԵԼ ԽԱՇՆԱՐԱԾ

Յամառ անեղոյն՝ տարեալ անգամ զնա
չինան, յ'անապատ 'ի լեառն Աստուծոյ
Քորէբ, կամ Սինայ անուանեալ: Երկ
եցաւ Մովսէսի Հրեշտակ Տեառն 'ի
մէջոյ վառեալ՝ և անկէց մարեւոյն, իր
զայմանեալն: Մօտէս տեսեալ՝ զի մարդ
նէին վառեալէր, և ոչ այրեր, ասէ.
անցեալ տեսից զտեսիլն մեծ, ընդէր ոչ
այրէ մարդնէին: Իբրև տեսաւ տեառն
նէ՝ կոչեաց զնա Տէրն 'ի մարդնեւոյն, և
ասէ. Մօտէս՝ Մօտէս, մի մերձենար
այսր. լոյծ զկօշիկս յ'ոտից քոց, զի տե
ղին, յորում կաս, երկիր սուրբ է. ես
եմ Աստուած հարցդ: Մովսէս գայս
լուեալ՝ զարհուրեցաւ, և դարձոյց զե
րեսս իւր. զի երկնչէր, և ոչ իշխէր հոգ
լեառնէն Տեառն: Ասէ Տեառն Աս
տուածդ. նախ՝ զի լսեցի զերծանիլն Աղ և
բեզեցաւ աստ Մովսէսի. երկրորդ՝ զի
տամ հաշակեցան 10 պատգամքն Աշ:
Հրեշտակ Տեառն է բանն Աղ: Վա
ռեալ՝ և անկէզ մարելոյն է ժողովք քո
տեղացն, ուք զանազան չարչարանս համ
բերեալ ելանէք կրկին, և հալածեալք եղ
ևան պղտորեալ ելեան. առկայն անվնաս
մնան 'ի մէջ նեղութեանցն. զի զՏէրն
տեսանող ունելոյ 'ի մէջ իւրեանց օգնական
և պահապան:

Իսր

ԽՈՐՀՐԴԱԲԱՐ առեալ այս
է Աճառնեն, որ առի Մովսեսի անկեալ
լի, որ զանշէջ հուր Աճուրեան յ'ին
քեան կրեաց. Ընդակն. Թղթահատեալ
24. Մովսես, յորում վառեցաւ հուրն
Աճային, և Լցան անմատոյց բնակե
ցաւ. Ընդակ, Թղթահա, 6: Մի մեր
ձենար այսր, արձակեա կիշխիկս յ'ոտից
քոց. ուղեա զբնեթացս քո մաքրուել
և խոնարհուել. ուստի յետս դարձաւ
Մովսէս, ոչ կարաց հայել: Ապայ ասէ
Տէր ցՄովսէս. Տեսանես զայ առեալ
զչարչարանս ժողովրդեան իմոյ, որ է
յ'Եգիպտոս, և լսայ զհեծութիւնն նո
ցա, և իջի փրկել զնոսա. և արդ՝ եկ ա
ռաքեցից զքեզ յԵգիպտոս. Գործ, 7:

Տես զի ըստ կիզոս ազատս կաց.
և զհեծութիւնն բոլոր մի ասաց.
Ընդ առաւծուն մաքուր ձեռ ուաց.
յ'եկեղեցւոջ բարեպաշտ ասաց.
Գուշտրը արբոց՝ և երկան կաց.
ծարաւեցոյց յ'աղբեր կենաց.
Խուսք բարեսէր ընծայող զաց.
ձեռամբ առաքել բրնաւոր բաց:

Մովսէս հընդկաց ընդդէմանայ Ա յ
հրամանեն. երկեւիլ ասէր. ով եմ ես,
որ երթայցեմ. եթէ հարցանիցեն՝ ով
առաքեաց զքեզ՝ զինչ ասացից. երկեւիլ
ապա էր թէ՝ չեմ բաւական, զի ծաներ

է

լեզու եմ· զայնը զօրաւոր առաքեա։
Աստ ասացին՝ ի Մովսէսէ, որք բազում
ժեռան առաջնորդելիս եմք, և զան
ձինս իբրեւց կառավարել ոչ կարեն,
թէ՝ որքան դժուարին, և տաժանելի
գործ է՝ առաջնորդելն բազմաց։
Պատասխանեալ ասէին Ա՝ ասէ ցՄովսէս· ԵՍ ԵՄ Ձ, ՈՐ ԵՒՆ·
ԵՍ հզից ընդ քեզ· արասցես նշանս
մեծամեծս առաջի փարաւոնի· որ
զակ շառաչել կերպարանաւն լինի առ
զսկան։
Մինչ կամաւն ընդ անաց հետացն կորըս
տական։
ԵՍ բացից զբերան քո, և խօսեսուս
արարից զբեզ· ահաւասիկ Ահարօն եղ
բայր քո· նա եղիցի քո բերան, և դու ե
ղիցես նմա յԱստուածակոյս կողմանէ։
Քանզի լքի վրկիչ զժողովուրդ իմ, որ
իբր զմարգարեիս այս բազում ներգործեացոյ
վառեալ կոչ յԵգիպտոս, իսկ ոչ այլն՝
զի՝ ի մէջ նոցա եմ ԵՍ, որպէս առ ի
Մարիամայ։ Ապա
Բարձաւ աճեռաց, և քաղցրութիւն։
սիրով մատուցեալ եղբօրդ օգնական։
Ապա Մովսէս՝ հնազանդեալ հրա
մանացն Աստուծոյ, և բարեաւ ճանալ
առցեալ Յոթեր անէրոյն, էլ և զբ
նաց յԵգիպտոս։

Եւ

Ա՛ր աստ վերամբառնայ, ուր է՛նաս, որտեղ
լուսոյ ծայրն հոգնի, արեգակըն
խոնարհի. ու գիտես զնա, և
զնովաւքն ու արեգակըս։

Ինոյն Թուին 2513, և այլեայ

Աղաստէածիկ սիրատատ է գեալ.
անդընդատայլ ինքնատ բեալ.
Կու կրտակը կամակո բեալ.
յ'անեղ բարեշն խոստատ զա տեալ.
Քան զատատատ սա քարս ցեալ.
և քան զանդան անընդդա մեալ.
Ջի զԱմարկը նա ոբա ցեալ.
նեալ Սադայել ապատամ բեալ.
Խան փարաճա գատգա ցեալ.
զազգն Ցախօբեան բուն չարչարել.
Ահ քեզ կոյ բաժակ կաղ մեալ.
ծըծուկ և ծուխ ըն հոյ խաւնեալ։

Ընտիր Ոչխարն աստղի Վարուժանի։

Ոմն ոչ ոք, որ ուրախ լինէ

ունի նշանակ զսիրտս Թագաւորի, և ընդ
որ կոյս կամի հայեցուցանել զարձուցս
նեղ գիտ. Առակ. 21, 1։ կամեցեալ էր
նրա

խրոմի փրկել զԵբրայեցիան՝ ի փարաւ
ոնէ խիստ, յանդուգն, և անիրաւ քան
նա թենէն, կամեաւ և առանց դժուա
րութեան լինէր· բայց վասն առաքե
լութեան ինքնագլուխ մեծութեանն կա
մեցաւ՝ ի ձեռն անգոյ, և ծանրակիզու
մարդոյ ծանուցանել մեծամիտ, և իշխա
նասիրտ փարաւոնի զիւրում անդարձ հրա
մանն, բարձրացեալ բազկին, և զհզօր
ձեռն։ Մատեա ուրեմն՝ և Ահարոն հրա
մանայն Աստուծոյ՝ գան առ փարաւոնի, Այտէս ասէ Տէր Աստ
ուածն Իսրայէլի՝ գան ասել փարաւոնի, Այտէս ասէ Տէր Աստ
ուածն Իսրայէլի՝ զի արձակեա զժողովուրդն իմ, զի տօնսցեն
ինձ առն յանապատի։ Բայց փարաւ
ոն ոչ միայն յանդիմանեաց զՄովսէս,
և զԱհարոն. այլև զԱստուծոյ հայհոյեաց, և
զժողովրդեան ներքուստ թոյն եւս առ
աւել բորբոքաց, ասելով՝ գրա
ւոյկ էք, պարապդէք. վա՛յ ոյտիկ
ասէք. երթայք, և գոհեացուք Աստ
ուծոյ մերում. Գլ· 5, 17։ Առաւօր՝ ժողով
դեան պատուիրէ ընդդէմ Մովսէսի, և
Ահարոնի. և ասացաւզգային առ Աստ
ուած. Բայց երկայնամիտ, և բազումողորմն
Աստուած նոցա զպատուհասիւն
ի ձեռաց փարաւոնի, և հրամայէ առ
նել ընդդէմ ըստ ինքեան ծանրագոյն. խոհ
ուրդ փարաւոնի կործանեալ՝ չարձա
կեաց զնոսա։

Եբ

Ա՛ռաջի Տէր յ՚Աստուած. այլ պէս
ցէս, զինչ սրտիդ ընդ փափաճդ. զի
հպօր ջերմանդ արիացեալ զդուա, և
բարձրացեալ բազիւս հանցէ զդուա
յ՚երկիրէ իւրմէ։

Եղև՚ի նոցին 2513 Թուականին։

Ժ. Ան՚որ փարամէն վարազա գեալ.
Ի խորխոռա խորին առ հեալ.
Ընդարուն առնոց երկիրագեալ.
Նամիմբ ձգձեալ լինի առն ջեալ.
Գորմե, մրեալ ծառաձո բեալ.
Ձանձ, և մարմա վոչ ժա առեալ.
Ա՚ահ անուանցն հառարա կեալ.
Կեղ՝ խաղաբարա և եռա գեալ.
Կարկառա շ հրոյն առաս քորքոքեալ.
գեառն, և ջահկոյա յարիւն գարձեալ.
Ընդուխելի խաբարն ըս վաեալ.
մահ անդրանկացն բողոք ա առեալ.
Հրեայ ձեռամբ արդ հարձա ծեալ.
Ծալաստղիկն յայտնի ասա հեալ։

Յ՚ԱՐԱՒԱՒԻՏ ԼԱՓԷՊԱՏԻ։

Յաղուաժել կամեցեալ՝

զփարաւոն, կարգէ՛ ի վերայ՛նորա զՄօսէս իբրև զԱրաոնէոր, Ած և Ի՛նա դուէր. և զԱհարօն եղբայրն իբրև զՄարգարէ: Ահա ետու զքեզ Ած փարաւնէի, և Ահարօն եղբայրդ քեզ մարգարէ: Դու խօսեսցիս զբան ինա ցնորին զոր պատուիրեցից քեզ և Ահարօն եղբայրդ քո խօսեսցի ընդ փարաւոնի՝ արձակել զորդիսն Իսրայէլի յ՛երկրէ իւրմէ. ԳԼ. 7, 1. և 4, 16: Յ՛Ած տային Գիրս՝ յա Ձեռս գաւազանէրդ անուանին Ած, որպա սան Մովսէս յ՛Աստուածական կարգս նէ Դաւանէրէ՛ ի վերայ փարաւոնի: Տե՛ս ել 22, 8: Սաղմ. 81, 1, 6: Տան անդամ խնդրեցին՝ ի փարաւոնէ զարձանալութիւն ժողովրդեանն, ասանկա սին են փարաւոն խաւարցոյց գիտցո՛ ի կարաւանանձին: Հարուածով նե գեալ՝ մեղմանոյ. իսկ՝ ի հարուածոյն ա զատեալ՝ կարծրանոյ. նմանեալ նոցա՝ որք՝ ի ժամանակի՛ նեղութեանն հրաժարին՝ ի մեզայ, իսկ՝ ի՛ նեղութենէն զերծեալք՝ կրկին շաղախին՝ ի մեզս, ըստ Ջնմարիտ Առակին. Շուն դարձեալ անդրէն՝ ի վա խած իւր. և՝ խոզ լուացեալ՝ ընդ տիղմ

Թաւալի: 2 Պետ. 2, 22:

Տան հարուածքն Եգիպտացւոց են. Ի

Դարձուին ընդ յ՛արեւն: 2 Գորով ընդ-
ելլուն, և զերկիրն: 3 Մնով՝ և
ոչընդ ամենեցին մտրդ, և զանասունս: 4
Շնութեանէ և սասկել զերկիրն: 5
Ընդառել մահով զիմ ընդդիմանալն անա
սունն: 6 Կեղտ կամ խոցով, և եղա
ցեալ խաղաղութիւնս, որ ի յերդ ալը
սուշ՝ սրոնհանգեցան մարդիք, և անա
սունք: 7 Հրեշտակն կարկտով հարու
ծեցան՝ և մարդոց մինչև յ՛անասունն՝ և
մանրեցան ամենայն՝ և դաշտի: 8 Ա՛ս
յսոխ հրաշեցէք, որ պիտացեալն՝ ի կարկ
տոյն վերջացոյց: 9 Ծշմարիտ խաբէն
տարածեալ յ՛ե գիտաս մինչև յ՛երես
աերեաս: 10 Ա՛ս համոյն անդրանկաց
և ընկզման ամվատակոյն: Սաղմ. 44՝
28: Հաղուեալքն Ա՛յ կայր միշտ անտ՝
և անկնաս յ՛այս 10 հարուածոցս:

Ա՛րդ հագեալ հարուածելոյն այսպէս
ունս. Ոչ միանգամ գատարկախօսք, և
անայնաբանք են, ունին զանասնա
գործողանչ դրոմանց: Ոչ խոյանեն և
խածանեն զընկերան, նմանին մոց, և
բոսոց: Խռովարարք, և վնասակար հա
րուածելոք են շանանձանէ: Ա՛նաս
նագարոյք ունին զհարուածս չորքոտա
նեաց մահուան. զի Թէպէտ կեան մար
մնով՝ բայց հոգեւովն մեռեալ են: Ա՛մբար
տաւանք, և վնասակար՝ կեղտ, և առնել
վերայ

վերակացուս նորա։ Ապրանքք հարբեալ են կրակախառն կարկտով։ Սուտ վկայք, և չարախօսք ունին զմեռանել որմտրախտ։ Անօրէնք, և սպրդիշք ունին զմանձր, և շշմարիտքն խուսափին։ Ընդանիքն ի սրդոյն Սատանայ անհաւանելն երկայնամտութեան։ քանզի ըստ Սատանայ սովորութեան գալով եր յանկան թօմասեանն հզօր ձեռամբն և բարձր բազկաւն արձակել ի վերայ խաղացեալ փարաւօնն զգազմութեան կատարն արջոց, սրտմտօք առեծոց, հրաշալից գազանաց, և կրակախառն կարկտիւք յոչնչացուցանել զամ բարուքեանութեան քարտիրտ Հայոց դաւերին։ բայց նա՝ որ զամենայնն չարի ամ և Հեռու և կշռով կարգեաց։ Իմաստ· 11, 21։ կարգաւ և երկայնմտ առաքէ կամեցաւ ցուցանել ի վերայ կարծրասիրտ փարաւօնեանց զիւր Հեռանշան հարուածս, իբր թէ տեղի տալով նոցա ապաշխարելոյ։ Զի ոչ սէր Սատան ոչ կամի զմահ մեռելոյն նման, այլ զդառնալ նորա ի չար ճանապարհէն, և կեալ։ Եզեկ· 18, 23։ Բայց փարաւօն միշտ արհամարհօղ զօրավար Սատանայական երկայնմտութեան գանձուց անձին իւրում զբարկութիւն յաւուրն բարկութեան։ Հռո· 2, 5։

Ասա

Ի՞ր ոչ էլիցէ հետ իսկիզբն ամաց.
Ոչ ինչ էլիցէ հետ յ՚ամս պարտաց։

Խորհուրդ յարդել՝ խորհուրդ պատճառել.
զառն անատամ՝ ի զոհ ընծ արկանել.
Ակնածել զառին՝ յերկիւղ ընդ նմա.
առնոյ զարհուրանք՝ և սեռեալ ի ծեալ.
Հոլովմունն զառն խոտ վհատ.
անբեկ ոսկերքն հրով այրեալ ցեալ.
Կերպ ուսուցչին այսպէս կոչ գնալ.
խրատն ընդ մէջս զօտեւ բնալ.
Յուպ՝ ի ձեռին, կօշկաճոն բնալ.
զի Հասին Տէր վտիտանա կենալ.
Արդ Հասին մեր Քրիստ զի նման.
արեամբ նորին յ՚օձէն վերս կենալ.
Հայս Եսայեան մեզ քարոզ զնալ.
զառն անմատուռն՝ ի տապանդ վարեալ.
Հայս Յովհաննէս մեզ վկայ եալ.
Գառն Աստ, որ զմեղս բարձեալ։

Ի սիրտ Գառին Յիսուսի։

Ես հրամայեցաց Իսրայէլա
ցեղին, զի իւրաքանչիւր առնն առցէ զոչ
խար մի կատարեալ՝ արու, տարեկ, և
անարատ՝ ի հինան ամսոյն 10. իսկ՝ ի 14
նոյն ամսոյն յ՚երեկոյն Հասնուն զենցէ.

արեամբն Թագին զգեան վերին, և եր
կու կողմանց շեմին· զբազկամիսն խորո
վեաց ուտել զ բազկին, և զաղն
եղեգի կերակրէ՛ ի հինդ շաբաթամուտ եր
կոյսն· որ էր մուտ 15 Աման ամսոյն·
Իսկ յ՚ուսերն զգաստն՝ ի բազկին ըստ
ընթացից զ միջն զգաստն, զիշխիկ յ՚ուսն
զգաստացեալն՝ ի ձեռին, և մուծեալ ու
ղիղ· զի Պատեր՝ այսինքն անց է, և զա
նուկ Տեառն է· և անցանել Տէր հարկա
նել զանցանսն Եգիպտոսի· Ժողո
վեաւ՝ ի միասին Իսրայէլացւոց՝ ուսուլ
զգաստացեալն, Էհար Տէր զնա անդրան
կուժեան Եգիպտոսի՝ ՚ի մարդոյ մինչև
յ՚անասունս, ՚ի ամենայն մինչև ՚ի մոքն·
Եւ ամարտս գառին զի նոր·
Լինի գիշեր մեծ Պատեր քո·
Ուր ոչ արիւն գոյ ՚ի սա մի·
Կարասս հանուրց է անդրան կին·

՚Ի միջ գիշերի փարաւոն, և ամ Եգիպ
տոս յարուցեալ՝ կոչին զարհուրել հան
գերձ մեծաւ աղաղակիւս· զի չիամ տան
գամենեսեան մեռանել· բայաւն աղաչել զա
մենեսեան և բանադատել զԻսրայէլացիսն
երանել չ՚Եգիպտոսէ· Ասացեալ Ա
րայէլացիքն՝ զատ հրամանեալն Տէր, կողո
տել ոչինչ զԵգիպտացիսն մի բազմիցատա
նալիկայ չիլ աչխատասացն, խնդրել
՚ի նոցանէ վասն առ ոսկերէն, և արծա
թեայ

թէզէն անօթա, և պատուական հանդերձս։ Եւ եղեն յ'Եգիպտոսէ թուով 600300 արք՝ թող զկանայս, և զմանկտիս։ Ի ԹուԻն աշխարհն 2513։ Յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1491։ Յետ 430 ամաց բնակութեանն յ'երկրին Եգիպտացւոց, և Քանանացւոց։ Ելեալ ոմն Իւրմն՝ ի Հռամեսա յուժեցին՝ ի Սուքովթ։ Հաշասովք՝ ասէ Աղաքեան, արար Աստուած զգառիկն, և գՀեղումն արեան. զի մի սատակիչ անդրանկացն մերձենայ ցէ՛նոսա։ Հեբր։ 11, 28։ Աղանց երկ բայութեն այս զառակի գառն էր պատկեր Քրիստեին մերոյ, որ երբև զոչխար՝ ի բեռ պանդ վարեցաւ։ Եսայի 53, 7։ Զորմէ Մկրտիչն վկայէ։ Ահաւասիկ Գառն Աստ՝ որ բառնայ զմեղս աշխարհի։ Յօհ։ 1, 19։ Ո րոմ վայելուչ էր, զի նկեր ան մեզ՝ անարատ, և զատեալ՝ ի մեղաւորաց Հեբր։ 7, 26։ Զի և ոչ նենգութեի գտաւ նիւթ՝ ի բերան նորա։ Եսա 53, 9։ Եւ ոչ կարօղ լինէր որ յանդիմանել զնա ի՛ մեզաց։ Յօհ։ 8, 46։ Սա է Գառն այն՝ 10 եղջերաց գազանին յայտնօղ։ Յայտ։ 17, 14։ Որոյ պատուական արեամբն՝ երբև ամբիծ, և անարատ Գառնէն (1Պետ։ 1, 19) փրկեցաք մեք՝ ի բռնութենէ անեբևոյթ փարաւոնին, և վտխեցաք՝ ի գերութենէ յ'ազատութեի։

Զա

Ջաւիկ մեր զենաւ Քո· 1 Կորն· 5, 7։ Հեբրայեցւոցն պետս, որպէս և ա րեք ուրեք՝ ի մեր Գրեանս պատեք, նշա նակէ անցանել՝ յայնկոյս ցայթելՀ՝ և զա տանել· այսպէս երբ՝ ի մէջ դիշերին հար կանէր Տէր զանդրանիկան Եգիպտա ցւոց, էանց՝ և զատեաց՝ ի հարուածոցն զՒսրայէլացւոց ազգն, որոց տանց սեմքն ա րեամբ գառին օծեալ՝ նշանակեալ՝ և կնքեալ էին։ Երբեմն նշանակէ զտարե կան ոճն՝ ի յիշատակ փրկութեանն յՈՒ գիպտոսէ· Ելից 12, 14։ Ղեւտ· 23, 5։ Երբեմն նշանակէ զնոյն զենեալ գառն· Ելից 12, 11։ Ղուկ· 22, 13։ Ըստ այսմ ա սէ Պօղոս· Ջաւիկ մեր, այսինքն զատ կեալ գառն մեր, որ է Քո, զենաւ։ Ա յսպէս և մեր Բրիտոնեից՝ Ջաւիկ նշանակէ նախ զատեալ՝ և ազատեալ գոլ մեզ՝ ի բռնութենէն Եգիպտոսի, և՝ ի Սատանայական հարուածոցն այսոր ական արեամբ անարատ գառնն Ա յ։ Երկրորդ նշանակէ զտարեկան ոճոս խրմութենէն Ջաւկի աճուր։ Երրորդ նշանակէ զնոյն կենդանատար գառն ԱՅ՝ փրկիչն մեր· ՈՐ յ՚երեկոյի ժա մուն, այսինքն՝ երբև եկն լրումն ժամա նակին· Գաղ· 4, 4։ Զենաւ՝ ի վերայ խաչին՝ խորտակեալ՝ ի չարչարանսն մահու· խոնարհեցոյց զանձն, լեալ հնազանդ

մա

մահու չափ, և մահու խաչի. Փիլ. 2, 8։
Ոչ պարտ է նմա գործել՝ քան զաճեալն
մարդկեալ՝ և կրթեալ լինել հաւատացեալ
անձն ըստ էության աստուածային, որպես
էր Հոգին՝ ի հիմնադրութենէ, և՝ ի
հեղումն պետական Յհ. 1 Պետ. 1, 2։
Հրամէրեմք ուսել բոլորովին գայս ա
նպատակ գառն Աստ. Ո՛ր ուսէ՝ նոյն
կենդանութեան գառնուսէ, զմարմին իմ, և
ըմպէ զարիւն իմ, ունի զկեանս յաւէ
տենական. Յով. 6, 55։ Պարտիմք ու
սել զնա ընդ բազմաչն ընդունելութեան
հարկանելոյ, և ձեռնարկել։
ՀԱՅե անխտիր բազմաչ ձայնեալ.
մարմին փրկիչն՝ անուրանալ ծնեալ.
Ընդ պատան երկիրպագ գեալ.
հաց հոգևոր հոգւոց բուշ խեալ.
Ովք պետական գառին կերան քեալ.
՚ի կենդան անապական ցեալ.
Ո՛ր ընդ փրկչին շարչարական ցեալ.
գառն եղեգան հարկանել ցեալ.
Յ՚երկնաւոր բանակն զեր ծեալ.
յ՚անշարժ բարին աճապար բեալ.
Ախորժ ըզհինն ՚ի նոր մի խեալ.
բառնեն ՚ի լոյս պատկերս ցեալ։
Սրբեցէք ՚ի բաց՝ քարոզէ Պօղոս, զհին
խմորն, զի եղիջիք նոր զանապատ, որ
ուն էջ անխմորք. քանզի Զատիկ մեր
զեառ Քրիստոս. այսուհետև պատ
ցուք

ցուբ ածանս մի՝ ի խմորն հին, և մի՝ ի խմոր մտին չարս ածեսն, և անզգամս ածեսն զմ յանխմորն բնակս ածեսն, և չ մարսոս ածեսն· 1 Կորնթ· 5, 7: Առ հին խմոր· որ գոհհիօրէն սխամոր ասի, և նշանակէ յԱյլն գիտս գամեանոյն չար սրտիւք, չար սովորս ածեսն, չար բնի ածոց, ամենայն անզգամս ածեսն, որ անկոծ ածեսն, և ամենայն չար սերմն:

Երբեմն խոնր նշանակէ բարի, զոնձն և գիւրատարած բան և սերմն· որպէս տեսանի Մա· 13, 33· Ղս· 13, 21· ուր ասեն քարոզս ածեսն Աւետարանին ի մասին, որ՝ի ածելի ել սկսաւ ի ամենայն երկիր, և ընդ ծագս սենեկրոց աստ մեցաս, քարոզեցաս, և տարածեցաս· Իսկ յայլսեղիս նշանակէ չար սերմն, և ածանելն հին սովորս ածեսն· Տես նել հաձոյ լեցի Ձեզ Մտ· 16, 6: Մտ 8, 15: Ղս· 12, 1: 1 Կորն· 5, 6: Գս զաս· 5, 9: Գտան եղեգն՝ կամ գտան բանքար նշանակէ զապաշխարս ածեսն գործս, և չարչարանս· որպէս և բաղ սրբոյն ասի հոգ չարչարանացդ· քանզի յի շեղ պատճէնն Խորհրդոցն Աստուծոյ, Թէ որ քան տագնապս եղիցի յԵգիպտոս գնե լոսն ածեսն· 2 Օրինաց 16, 3: Եւ մեք Քրիստոսեայքս ըստ չարչարանացն Աստուածոյ չարչարանացդ ի մեզ:

Եւ

Ի՛ սրտէն Իսրայէլի գնացին ընդ
ցամաք ՚ի ծովն. և ջուրն պատէսպ
էր ընդ ա՛ջմէ նոցա, և ընդ ահեկէն
նոցա։

՚Ի նոյն թուին 2513. և այլն։

ԸՍտեղծող ծովուց ըզքանչա գեղ.
զի յոչընչէ զերկիրս կա խեղ.
Սահման ծովուն զաւազ կարգ դեղ.
ուստի ալիքն յանձն խորտա կեղ.
Փրփրեալ ծովուն փրկիչն սաստեղ.
ծով ընդ հոգմոյն խակոյն լը ռեղ.
Ջի՛ն քեզ ծով՝ զի գու ինս խեղ.
կամ զո սեանգ՝ զահիհա րեղ.
Յայսկոյս յայնկոյս ջուրդ պատեալ
յայսկոյս յայնկոյս պարիսպ կանդնեալ.
Ընդ ծովուդ ցամաքն գեալ.
սուն սնոյն ջուրդ քարս գեալ.
Իսրայէլն գու ձորս գեալ.
ցամաք սոսկ ընդ քեզ անց գեալ.
Փարաւոնեայ հեռասէր սեալ.
երկնատօք սպառազէն հնեալ.
Ընդ հետ երթալոյն խորասոյզ գեալ.
կատաղ զօրուն ՚ի ջուր հեղձեալ.
Իբրև զկապար յանգունդս կը լեալ.
և յայտնեալ ոչ մի մնաց գեալ։

Իսրայէլեանց ընդ ծովն հատին։

Երբ

Ի՞նչ Իսրայէլացիք յ՝Եգիպտոս

տուն, և՛ ի Հառամեայ եղեն, Մօսէս էր 80 ամաց, և Ահարոն 83: Առին զ՝ի քանս զոսկերսն Յովսէփու, զ՝երդմանն որ դրեալ կայ Ծննդ. 50, 24: Եկին՛ ի Սուկքովթ. առին՛ ի Յոթամ, որ է քա ժին ինչ անապատին: Աջ առաջնոյ դէր նոցա՛ ի տուէ սեամբ ամպոյ՝ և՛ գի շերն սեամբ հրոյ: (Իսրայէլացւոց ինչ անքն, կամ բանակեցոյք, որ Թուոց էն զօնաղ ասի, յ՝Եգիպտոսէ մինչև յ՝եր կիրն Երուսաղեմայ, գրեալ կան Թուոց 33:) Փարաւոն յորժամ լուաւ թէ Իսրայէլացիքն փախեան, պատրաստեաց 600 քոսիր կառս, և բազմութիւն զօրաց ռազին հեծելոց· հետամուտ եղեալ նոցա՝ գտին զնոսա բանակեալս մերձ ծովեզն: Զայս իմացեալ Իսրայէլացւոյն՝ և տեսեալ զ՝Եգիպտացիսն՝ ի թիկունց՝ և զծովն՛ ի դիմաց, մեռանելոյ զՆոյ լին շնորհեն, և գհրաշեն· ըսկսան տալ դակել առ Տէր, և տրտունջս բառնալ՛ ի վերայ Մովսիսի՝ առեալ· մի թէ ոչ էին դերեզմանք յ՝Եգիպտոս, զի հաներ գմեզ բռնանոնել առ յ՝անապատն:

Մօսէս քաջալերեալ զնոսա՝ ասէ· այս օր տեսանիցէք զփրկութիւնն՛ ի Տեառնէ, և զոր օրինակ զԵգիպտացիսն այս

օր

օրհնեսցէ, որպէս սեռասքեցաւ եւ քո
սա յաճախեսցի ժամանակաց: Ապա
ձգեսցէ զձեռն՝ի վերայ ծովուն, որպա
տասքեսցէ յոյսիկոյս, եւ յոյնիկոյս. Ու
զի քեզ Իսրայէլի մարին՝ի մէջ ծովուն ընդ
յատոյք, եւ պնդիցեն երթալ՝ի միջոց քարեաց
պատուաց յոյմէ, եւ յահեկէ: Զարմա
ցին սեռասքեցեալ զհրաշսն անցանել
զծովն երթ ընդ յատոյք, յանդգնեալ սու
երկիւղ հանդարձանիցեսս մտանել զհետ
նոցա՝ի ծովն: Բայց վերնակոյս մա
տոյն սպրդեալ բանակն Եգիպտա
ցւոց՝ սակս սուսիկանս. փախեցուք
յԻսրայէլէ, զի Տէր պատերազմի
ի վառն նոցա ընդ Եգիպտացիսն:
ԱՐԴ յն գիշեր խոնարհս ելանել.
սպրդումամբ փրկօք երթ գետոյ.
Ընդէր ձեզեր սերդեալ եալ.
զեմ Աստուծն պատերազմ մեռ.
Անհաս արդեաւ բանդատու շեալ.
զեմ խրճանել զիւրդ զի նեալ.
Հրոյր ձեռնին հանդատս կեալ.
՚ի մուտս ծովուն հանդարձս կեալ.
Աւժմ երթալմամբ պատժապատել.
զօրօքդ հանդերձ՚ի խոտս սուս զեալ.
Զանձեզ պատուն զի հեղձուս ցեալ.
սպրդ նոյն ջրովք բեզ ջրեին ցեալ:
Մովսէս հրամանատուն Աստուծոյ սպրդ
ձեալ ձգեաց զձեռն իւր՝ի վերայ ծո
վուն

վեն, (21 Ինան ունոյն, կամ յ'ուրիշ տոգ աւուր Ջաղկին.) և գարձեալ ըլլայ, ծածկեալ ընկղմեաց գամենայն և բլուրս, կուս, հեծեալս, և գամենայն զօրութիւնն փարաւօնի, ոչ մնացին՝ և նոցանէ՝ եւ ոչ մի, այլ յ'անդունդս ընկղան իբրև զվէմ. և գկապար՝ կամ ար ձիւ. Յօսէփ Պատմիչն գրէ թէ՝ փարաւօնի խեղդեալ զօրքն էին՝ վեց 100 հատ, 50 հազար հեծեալք, 200 հազար վոհանաւոր, և տիգաւոր բազուկ գինք. որոց բախեալ և յ'երեսս ծովուն գրուեալ գինքն, Աւյ նախախնամութիւնն՝ ի հողմոյն, և յ'ալեացն ընկղգան յայնկոյս ցամաքին, ուր բանակն էր Իսրայելացոց. զորս ժողովեալ Մովսէս՝ բաժանեաց ի մէջ ժողովրդեանն և այսպէս զինուս ամրացեալք՝ դիմեցին գնալ ի Սինայ լեառն, զոհս և նուէրս մատուցանել Տեառն վասն փրկութեանն յ'Եգիպտացոց ծառայութենէն.

Ասոնօր յայտնի՛ նաս՝ Աւյ ամենազօր վէմ ժխդրութիւնն ընդդէմ խաստատ բանոց մարդկան, որք զերկայնամտութիւն նորա զոչինչ համարին. Երկրորդ՝ ամենազօրութիւնն Աւյ, որով զիւր ժողովուրդն հզօր ձեռամբ, և բարձր բազկաւ ազատէ ի բռնութենէ Սատանայէն: Տես Հեբր. 11, 29.

Աւյ

Ա՛յժ է հոգ, ըստ եւ ֆեզՆի ասելոյ

Ինոյն Թուին 2513 • և այլն։

Յ՛Աղաղակ Սէն կոչէ ցեղ·
Խրայէլեանք տըժգոհա ցեղ·
Ըզծովածուփ զօրսն մտաւ ցեղ·
և զանկերթս հրաշն ոչ յիւ շեղ·
Բայց հարցն և մեռան 'ի մէտս ջուր կեղ·
զոր յ՛ելեզեսա սիլտ յաղ կերակուր·
Եւ ասմանօր տուաւ քաղ ցեղ·
յ՛ասոխս կենդանի անյուսա ցեղ·
Ըզ Մանանէ տըղտուկնք քաղ ձեռ·
որ հաց երկնից ծոցս քաղ խեռ·
Ջերմնաճաշակ հաց ընկաւ լեռ·
և 'ի Տէառնէ այսու վոր ձեռ·
Էնն' և որ էն ծոցս խնամ մեռ·
եթէ յ՛օրէնս Էլին գնաց ցեղ·
Բրիատոն տոմ այս հաց ի ջեռ·
որ աշխարհիս կեանս պարգեւ եաւ։

Յաղագս Մանանայի երկան։

Ի Պատկերացիքն ազատութիւնք

'ի քառն Ծառայութենէն Եգիպտոսի'
և ընդ կարմիր ծովն անցեալ՝ գոհացողա
կան երգով օրհնաբանեցին զանձնատա
հրաշ

հրաշ ըստանձէլապրծն ԱՃ: Գոհնյե
ոյ 'ի Յեղիմ 12 ազբիւրս ջուրց, և 70
ծառս արմաւենեաց· որք էին մօտ 12
Առաքելոցն, և 70 Աշակերտացն Քն:
Առնչառաջ խորհրդեալ եկիմն 'ի Սին ա
նապատն· ուր պակասեալ կերակրոցն՝
արտնջէցին զՄովսէ, և զՀարօնէ
վասն հացի պակասելեաւն, և առեալ
Աճ խոստանայ նոցա՝ վն իւրաքանչիւր
աւուր հաց յերկնից իջուցանել· նակ
յորդառատ աւուր կրկին չափ՝ վն
երկուց աւուց, այսինքն՝ վեցերորդ և
եօթներորդ աւուրն· զի ի յաւուրս շա
բաթի աշխատիլն: Առաքեաց սրբեւն
յերկիցն ճանճս քազմութիւն լորից՝
նակ յառաւօտուն ճանճս ցօղաց մա
նանայն, մանր խրձրձուն, քակտուկ որ
պէս սառն: Երբ առաջին անգամն տե
սին զայս՝ ասացին Հրեայքն ցմա
նա, այսինքն՝ զինչ է այս· ուստի մեզ
անուանին՝ Մանանայ, որ և պարզաբանի
կն: Որպէս Մովսէսի ծոլանդրակ գաւա
զանն էր տեսակ խաչին Քն, որ զչարս
վհշտացն չանչաչանաց· սպասս և Ման
նայէրտեսակ Մարմնոյ փրկչին մերոյ· ըս
տուտ Ինքն ամէնօրհնեալ քերանովն
վկայէ Յհ·6,50: Տես վն Մաննային
Ծնոց 11,7: Սաղմ·77,24: Իմաս·16,
20: Յհ·6,31:

Հար

Յաղագս չվելոյ. եւ երկայնութեան ցերեկուց
եւ աճելոյ ջրոյն:

Յ'Ամի աշխարհի 2513. եւ այլն նոյն:

Ի Յառաջիկայ բանականն հայ տեսակ.
ու ըմպելոյ չուրն պակաս տեսակ.
Դարձեալ սրտառոյց սաստիկ բարձակ.
Առաւածախոսան ի բանքս տեսակ.
Աղիս ապրի նըշանս սե տեսակ.
այլ ասկաճ ին զ Աստուած փորձեսակ.
Յուսն ծովահեղձ հրաշադոյ ծեսակ.
ծուխ ի ցամաք անդ դարձու ցեսակ.
Աստ զաստառածն Քրիստ հարեսակ.
յ'անկուսր վիմին ըզ Մովսէս բերել խեսակ.
Վէմն ի վիմին վերայ հաս ցեսակ.
խորհուրդ վիմին Քրիստ յայտ նեսակ.
Չի վէմն Քրիստոս խաչին կախեսակ.
ի սուրբ կողին աղբիւր բերել խեսակ.
Յ'որմէ ծէծ ոչ մաքուր ապ բեսակ.
ի կենաց անուց անմահս ցեսակ.
Ցծէ ոչ անխորհ զայս Հայս կեսակ.
ընդհանապատիճ դատաստան տեսակ.
Փորձեր ատեան ի գանձն պարտասեսակ.
տուն յ'աղբերն կենաց մերձեսակ:

Ի Ներքս գտանի հարկաւոր ի վէմս
եւ ելանել ջուր:

Ժբ 12 Հա

Յաեաւ Խրայէլացւոցն ՚ի Ռաքիմիմ, Քաղն պահանջատ, և ժո ղովուրդն ընկատ բամբատել զՄօսէս՝ և ասել· տուր մեզ Ջուր, զի արբցուք· ընդէր հաներ զմեզ յ՚Եգիպտոսէ։ Փոր ձեցին զՏէր՝ խորհելով ՚ի միտս իւր եանց, եթէ իրաւ իցէ Տէր ՚ի մէջ՝ թէ ոչ։ Ասէ Տէր ցՄօսէս· առ քեզ ՚ի ծերոց ժողովրդեանդ, և զգաւազանն քո· երթ ՚ի վէմն Քորէբ, յ՚որոյ վէրայ կայցեմ ես· հարցես զվէմն· և ելցէ Ջուր և արբցէ ժողովուրդդ։ Մօսէս ըստ հրամանի Տ՚ն՝ կատարեաց զամենայնն, և անուանեաց զանուն տեղւոյն փորձու թէ, և բամբասանս· զի անդ բամբա սեցին զՄօսէս, և փորձեցին զՏէր։ Վէմն էր ինքն Քրս, (առ Պօղոս I Կոր 10, 4։) յ՚որմէ ըմպէին զհոգևոր ըմպե լին։ Տես Թուոց 20, 4· ուր Մարիամ փոխ Մօսէսի վախճանեցաւ· ուր Ա՚ծ բարկացաւ Մօսէսի, և Ահարօնի սակս Թերահաւատութեան։ Վա յսորիկ և ոչ մինն ՚ի սոցանէ յ՚երկիրն աւետեաց է մտաւ։ Տես ևս Թուոց 27, 14։ 2 Օրէ· 1, 37։ Սաղմ· 77, 15։ Թէ Քրիստոս է ջե բաշխող կենաց Ջրոյն՝ Տես Յօհ· 4, 13· ուր Վէմն կենդանի առ· Ո՛ր ըմպէ ՚ի Ջրոյն, զոր ես տայց նմա՝ մի ծարաւեսցէ յաւիտեան։ Ժգ 13 Եկն

Լէհ Ղամէկ, և պայր պաթերամ ընդ Իսրայէլ յ'Ասքիէդիմ։

Ի նոյն թուին 2513. և այլն։

Եր սատերացաւն Ամալէկ կայ։
Ընդ Մօսէսի, և ընդ Յեսու Հայ։
Մօսէս առ Տէր ձեռնս բառնայ։
Յեսու յաղթէ, և զօրս նայ։
Այլ Ամալէկ տրկատա նայ։
Ե'ւ վախճան յոյժ կորա նայ։
Արդ Ամալէկին է Սատա նայ։
բարեպաշտից որ միշտ խրտիլ տայ։
Ընդ սարդամիտս յ'անկարծ որ սայ։
Իսկ աղօթեցէք նա կորա նայ։

Պատերազմ Ղամէկայ ընդ Իսրայէլ։

Ը. Օրն Իսրայէլացւոց է

լեալ յԵդիպտոսէ, և ընդ ծովն կար մեր անցեալ՝ բազմադիմի չարակրութեամբ տառապ, և ծարաւեալ աշխատեալ՝ ընթացս դանդան տաղնապաւ վատնակեալ՝ և՝ ի ձեռնապարտի անապատին անզօրացեալ հանդիպի զօրաւոր թշնամւոյ, որ էր Ամալէկացին՝ յազգէն Եսաւայ։ Տես ծննդ. 36, 12։ Սոքա յուսացեալ՝ ի զօ-

րու

ըստ Քո խրատուց՝ յարեան տալ պատե
րազմ ընդ Յակոբեան Տոհմին: Ա՛ստ
Մօսէս հրամայեաց Յեսուայ՝ զօրաւոր
և ընտիր արամբք դնալ տալ պատերազմ
ընդ Ամաղէկայ. իսկ ինքն առեալ զ
իւր զեղբայրն Ահարօն, և զայրն Ո՛ւ
րիսանու Ովր՝ եւ՛ի բլուրս մի ազօթիւք
խնդրել՛ի Տեառնէ զօգնութիւն ընդ
դէմ Ամաղէկացւոցն: Մինչ Մօսէս
ամբառնայր զձեռս իւր, զօրանայր Իս
րայէլ. և մինչ խոնարհէցուսցանէր, զօ
րանայր Ամաղէկ. Երբ ընկան վաս
տակիլ ձեռքն Մօսէսի՝ նստուցին զնա
՛ի վերայ վիմի մերոյ, Ահարօն ասի՝ և
Ովր անուն հատատուէին ձեռս նորա մին
ևս՛ի մասանէ արեգական: Եւ Յես
ու էհար զ Ամաղէկ, և զամենայն զօրս
նորա: Ասէ Տէր ցՄօսէս. գրեա զայդ
՛ի գիրս առն յիշատակ, և տուր լսել
Յեսուայ. զի ջնջելով ջնջեցից զ յիշա
տակ Ամաղէկայ յերկրէ՛ի ներքոյ երկ
նից: Ընդունելիս զգուշացուցանէ Ա՛
ստուած Ամաղէկայ, և ասէ Օրէ· 25, 17
Յուշ լիցի քեզ՝ զոր արարն Ամաղէկ՛ի
ճանապարհի երանելոյն քոյ՝ յԵգիպտո
սէ. զիարդ ընդդէմ եկաց քեզ՝ և կրճա
տեաց զվերջն քո· Ջնջեացես զանուն
Ամաղէկայ՛ի ներքոյ երկնից, և մի մո
ռացիս: Տես եւս 1 Թագ· 15·2, 8:

Խ·

ԽՕՍԱՏՈՒԱԾ ՅԻՇ ԶԱՄԵՆԱՅՆ
ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՏՈՒԱԾՔ ԵՒ ԱՍԷ։

ՆՈՒՆ ՅԻՇԷ ՅՈ. ՈՐ ԿԱ
ՆԻՔԻԷ Յ'ԵՒՐԷՔԷՆ ԱԳԻՊՈՍԻՈՅ, Ի
ՓԱՌՔ ՃԱՇԱՅՈՒԼԵԱՆ։ ԱՒՐ ԷՂԻՑԻՆ
ԻԵՂԻ Ի ՍՓՈՒՈՒՃՔ ԲԱՅ Յ'ԻՆՔՆ։

ԱՒՈՒՃՈՒՆ ՊԱՏԳԱՄ։

ՀՈՅՆ 2513 ԹՈՒԻՆ։

ԱՐԳ ՓՈՂՐԷԻՆ ՈՒԺԳԻՆ ԿՐՆ ՀԷ.
ՃԱՅՆ ՄԵԾՄԱՄԱՅՆ Ի ՍԻՆԱՅ Կ.
ԱՄՊ ՄԻԳԱԿԱՌՆ ԸՆԷՒՈՒՆ ԶՍ ՓՈՒՔ.
ՈՅՆ ԻՍԿ ՍԻՆԱՅ ԾԸՆԵԼ ՍՍՈ ՍՔ.
Մ'ԻՆՁՆ Յ'ԵՐԿԻՆՍ ԷՒՈՒՆ ԶՈՐՔՈ ՔՀ.
ԵՒ ԸՆՊԱՏԳԱՄ ՏԷՐՆ ԶԱՐՔՈՒ ՌՔ.
Մ'ՈՎՔՍ ՍՈՒՆԱԼ ՉԱՊԱՏԳԱՄՆ ԶՈՒ ՐՀ.
ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՉԱՅՍ ՔԱՐՈ ՉՀ.
ՏԷՐ ԻՍՈՒՆԵՑԱԾ ՉԱՊԱՏԳԱՄՆ՝ Ա ԱՔ.
ՈՐ ՀԱՆԷ ԸՆՔԷՉ Յ'ԵԳԻՍՊՈՍ ԱՔ.
Ա ՅԱՌԱԶԳ ԱՀՍՈՒԱԾ ՔԷՉ ՈՉ Ի ՅՔ.
ՉԻ ԶԱՅ Յ'ԻՆՔՆ ՀԱՄԱՅՆՆ ՍՈՒՍ Կ.
ՏԷՐ Ա ՍՈՒՆԱԾ ԶՈ, Ա ՄՔ Կ.
ՄԻԱՅՆ ԱՆԷՉ՝ ՄԻԱՅՆ ՏԷՐ Կ.

Օրի

Օրինազանցն պատիժ կը կրէ.
քանզի այսպէս կրէն հրամայէ։

Լուր Իսրայէլի ընդ մեր՝ ի դէմ։ 2 Օրի. 6. 4։

Յիշատակ ամօթոյն յետ վերկոմիանն Իսրայէլի՝ ի փարաւօնեան դերութենէն, կոչեաց Աստ զՄովսէս՝ ի լեառն Սինայ, և հրեշտակաւն խօսեցաւ ընդ նմա՝ և ասէ։ Դուք տեսէք զիս ինչ, և տեսէք՝ թէ որպան բարութիւն արարի ձեզ՝ պատժեցի զանազան հարուածովք զԵգիպտացիսն. և առի զձեզ իբրև՝ ի վերայ թևոց արծուեաց, և մերձեցուցի զձեզ առ իս։ Եւ արդ եթէ լսիցէք պատուիրանաց իմոց, և պահիցէք զսահման իմ. եղիցիք դուք ինձ ժողովուրդ սեպհական յամենայն ազգաց. զի իմ է ամենայն երկիր։ Եղիք ընդ ինձ՝ ի թագաւորութիւն, և՝ ի քահանայութիւն, և յազգ սուրբ։ Ահա ժողովուրդն Իսրայէլի պատասխանեաց Մովսէսի՝ ասացին, զոր ինչ, զոր ասաց Աստ, արասցուք, և լսեցուք։

Յայտնի Օրինադրութենէն երանելին Տէր Եղից 19, 10։ 2 Օրի. 5, 22։

Հեր

Հեբ. 12, 18: Տասն պատգամաց կա տարուն, լսուն, և վախճանն է սէր յինքն արուէ, յիւրմէ մտաց, և յանկեղ ծաւոր հաւատոյ. 1 Տիմ. 1, 5: Սէրն այն, որով սիրեմք զԱստուած վն իւր եան ինքեան, խակ զընկերն վն Աստուծոյ, և յԱծ: Սիրել պարտիմք զԱծ յամ արուէ մերմէ, և յամ անձնէ մեր մէ, և յամ զօրութենէ մերմէ. 2 Օրէ. 6, 5: 11, 13: Մատ. 22, 37: Մար. 12. 30: Ղուկ. 10, 27: Սիրել պարտիմք զընկ մեր ընկերն իբրև զանձինս մեր. Ղեւ. 19, 18: Մատ. 22, 39. և այլն:

Ընթհանուր կանոն ընկերասիրութենն է. Զորինչ քեզ լինել ոչ կամիս, Ա յլոց մի առներ. և զորինչ քեզ լինել կամիս, Ա յլոց եւս արա: Ձշմարտութեան այս յԱմենաձշմարիտ Ձշմարտութենէն Ձշմարտեցաւ, երբ ասաց. Զամէնայն՝ որ կամիք զի առնեցեն մարդիկ՝ թէ արասցեն ձեզ մարդիկ, այնպէս արարէք և դուք նոցա. զի այն խակ են Օրէնքն, և Մարգարէքն: Մատ. 7, 12: Ղուկ. 6, 31: Տոբիթ 4, 16: Սմին նման գրէ Առաքեալն Պօղոս. Հռո. 13, 9: Գա ղատ. 5, 14: Մինչև պատուէս զհայր քս. են պատուիրանք, որով սիրեմք պաշտեմք, և պատուեմք զԱստուած:

Մնացեալ պատգամքն ուսուցանեն մեզ

մեզ զսէր ընկերին, և առ ընկերն· արդ Առաքինի Պատգամաւն պատմաբերիմք Հանապազ զմի միոյն Աճ՝ ամենակալ՝ ա մենազօր, ամենիմաստ, և ամենաբարի որ յ'ոչընչէ 'ի գոյութիւն էած զամ ա պածս, և յարատեւ պահպանութեան նախախնամէ նոցա: Ո՛ միոյն ասէ զօ րէնս հանդերձ եղկանաւոյ· որով կեամբ՝ և շարժիմք, և էմք: Գործ· 17, 28: որ միոյն սիրէ, գառէ, և կառավարէ զամենայնն· որ միոյն կարօղ է փրկել զծառայս իւր յ'աներևոյթ փորձօնին դերութենէն: Ես եմ Տէր Աճ, և չիք այլոք: Ես Տէր՝ և ոչ գոյ այլ· քաց յինէն ոչ գոյ Աճ· ասէ ամենակոքն, և առ վախճանն Ասուած· Եսայ· 45, 4: Ո՛րպէսզի Ասուած կ' երևիմք, և բնութիւն մի· անմարմին· անքառանդակերպ· անմարմին· ամենազէտ· ամենազօր· ա մենասուրբ· և ամենիմաստ· զոր, որոյ և յ'ո գարտիմք հաստատել· յաւել· սիրել՝ և երկիւղածանել հոգւով՝ ճշմար տութիւն, և պատկառանօք· և ոչ երբեք եղկանաւոյ տալ զԱսուածութիւն ա նուն, ծառայութիւն, և փառս· որ պէս առնէ նոքա, որք հեռանին դիմա պաշտութեան, կախարդութեան, աշ խարհախնդրութեան, կռապաշտութեան, և ցանկութեանն մեծութեանց·

Ա՛ր արասցես զոտս քեզ կուռս քան զմեզ
նայն նմանուլեան. որ ինչ չերկիցես՝ ի
վեր ես, և որ ինչ չերկերի՝ ի խոնարհ.
և որ ինչ՝ ի ջուրս՝ ի նեղուոյ երկիրն։
Ա՛ր երկիրպագանիցես նոցա. և ոչ պաշ
տիցես նոսա. զի եա՛մ Տէր Ա՛ստ
ուած նախանձոտ. որ հատուցանեմ զմեղս
հարանց որդւոյն՝ չերկուս և՝ ի չորս ազգս
ատելեաց իմոց։
Եւ առնեմ ողորմութիւն՝ ի հազարս
ազգս սիրելեաց իմոց, և ոչ պահեն
պնդութեանս նմա։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՏԳԱՄ։

Մի՛ արասցես քեզ կուռս. զրոս շինած.
եղակնաց որ նըման նմա.
Յ՚երկինս՝ ի վեր՝ կամ բարձրա գետ.
ոչ չ՚երկրի կամ խոնարհ հետ.
Եւ կամ՝ ի ջուրս խորասուզ զետ.
զի բովանդակին քեզ ծառայ եամ.
Զոչընչ՝ ի քէն երկնրպագ զետ.
որպէս զԱստուած կամ պաշտեցետ.
Զի ես Աստուած՝ որ քեզ ոչ ընտ.

Եւ

Եւ նախանձոտ Աստուած ծառնեալ·
Ի չորս զաւակս եւլէժ խլընդրեալ·
Երբ մեզ հարմանցն առ իւր հասեալ·
Բայց ի հազար զաւակս գթացեալ·
Երբ հարքնոցս ինձ հնազանդ գեալ·
Բանդակ՝ եւ կուռ՝ կամ կր զօշեալ·
Եւ կռմածոյ՝ կամ քար փո բեալ·
Կամ թէ պատկեր գեղով գործեալ·
Չեցէ որպէս զԱստուած պաշտեալ·
Պաշտեա՝ պատճառ զԱՅ օրհնեալ·
Ղեմս մեայն մեզ խոստացեալ:

ԸՆԴԴԷՄ ԱՌԱՔԱՒՏԸ ՊԱՒՓԱՒ:

ՈՐ ՊԱՏՄԸ Ի ԱՐՔԱՅԱՐ

ասացն զայս պատուիրանս ընդ այն, Մի եղիցին քեզ Աստուածք, ի մի պատուիրան կան կապեցեն. որոց մէջ ոչ հակառակիլ կամեցաք, բայց մեայն վասն յաճախա պատճառիցէ պատգամին՝ այսպէս կար գեցաք ի մէնջ: Այդ կուռ՝ ըստ բանի զօրութեան եւ շնանակէ հաղորդութեան, և կայսեն, կիրճ՝ խոհա և ամրապինդ: Ասի յատուկանայ կուռք, կռել՝ հա տուած՝ քանդակել՝ դրօշել՝ փորել՝ կռ փել՝ և տաշել: Ասի գաղիտա կռեմք, խոհա· I, 16: և նշանակի՝ գաղիտ հա տուածն, գաղիտ գործն, կամ ոսկեա

գեղ

գիր լինիմք։ Ասա յ՚այսպատուհրանէ հրամայէ Աստուած, զի մի երթիք կռիւ ընդ եղբարս Աստուածոյին պաշտօնեայն, այ նուաներ, և պատիւն գիցէ, և հաստատ ցի՛ ի վերայ նմանութեան իւրիք։ որպէս սէ և իցէ նմանութիւնն՝ կռնակ կոխել փարիսեցւոյ՝ և նկարեալ առ՛ի պատուէր և հրկիզապատանէք նմա երբեմն Աստուծոյ։ որպէս առնէին, և առնեն տակաւին Հեթանոսք։ Ընդէ՞ր քարտ կէ Սաղոմոն, ձեռագործն։ ինքն, և որ արարն զնա։ Խոհ։ 14, 8։ Գանգիր է անուանիքն անիրաւութիւն, և ամբարշտութիւն՝ առ արարածոյ, կամ ձեռագործ դարձոյց զԱրարչապետին պատիւն։ զի է հոգևոր պատկութիւն, և շնութիւն։ Տե՛ս 2 Օրէ։ 31, 16։ Գաղ։ 2, 17։ Խոհ։ 14, 12։ Եսայ։ 57։ 3։ Եզե։ 16։ Ովս։ 2, 4։ Յայտ։ 18, 3։ և այլքն։

Վասն որոյ՝ էն անձն պատուիրէ։ ԵՍ ԵՄ ՏԷՐ ՔՈ, ԱՍՏՈՒԱԾ նախանձոտ։ և Աստուածպիտոյ Մարդ գարձն զ Խորհիլ ազգէ։ Զգուշացարուք յոչ անձանց ձերոց, զի նմանութիւն ինչ ոչ տեսիք, յաւուրն յորում, յոտիս խոսեցաւ ընդ ձեզ Տէր՝ ի Քորեբ լերինն, ի միջոց հրոյն։ Մի՛ անօրէն նիւթիք, և առնիցէք ձեզ գրօշիւռ զնման

նու-

ասելի առաքեալքին, և այլ։ 2 Օր. 4. 15։ Լուկ 19. 12։ Պաշտօն և պատճառ Աստուածայնի է անկեղծ պատկառանօք և ծառայասիրեն Հնարքիս Աստուծոյ հանդերձ պատուիրեն պատրաստ եմք առնել և կրկին, ներսին՝ և պատճէն։

Ներսին պաշտօնեն է հոգևոր կաց համ աստղոյ Աստուծոյ՝ երբեմն մշանջենաւոր հնարատու եմեան, յառաջոյ յԱստուծ երբեմն յանձնարարեալ ձեռնասու, սիրելոյ զԱստուած՝ երբեմն զաներեսութեան բարեխնդրեն, և ծառայելոյ նմին՝ երբեմն յամենայնի ջանադրութեն։ Եւս և կոչ հոգևոյ և ճշմարտասիրեն պաշտելոյ, և երկիւղածանելոյ Աստուծոյ։ զբաղեալ և զգաստանելոյ զԱստուած։ Աստիճեն պաշտօնեն է, որ մարդասէր պգալն, և երեսեցն պատրաստեեմեան յայտնել զներսին պաշտօնեն։ և նմանեն մարդիկն, որպէս և ներսինեն՝ հոգևոյն, որով կենդանանայոյ մարդիկն։ Բանիցն որովհետև մարդն է հոգի և մարմին։ Ներսին պաշտօնեն վասն հոգևոյն, իսկ պատճէնին պաշտօնեն՝ մարմնոյն։ բայց որպէս մարմինն առանց հոգւոյ։ Նոյն սէն պատճէնին պաշտօնեն առանց ներսինեն ընդունելանելոյ եմեան՝ չիւն պաշտօնեն կենդանարար, որ ներգործեալ Հոգւոյն՝ ոչ ան Աստուածպարգեւն, այլ եւ ան Աստուած և

և շրթամբք խրխնջեց պատուհան զնա. խակ սիրտք նոցա հեռացեալ լինէր ի նմանէ. զոր պաշտէն զԱստուած, ուսուցանեն վարդապետութիւնս զմարդկան պատուիրեալս։ Էսայ. 29, 13.

Ընդ այսմանէ ձեռնին և արտաքին պատուհաս, պաշտօն և երկիւղածութիւն ոչ ունելովք պարտ՝ և արժան է մատուցանել, եթէ ոչ մի միայն Աստուծոյ. զի թէ պարտաճոյ մատուցանէր, լինէր անբասութիւն, ամբարշտութիւն, կատարեալ պաշտօնութիւն, և ընդդէմ այս Աստուածպիղծ Պատգամիս պատուիրանագանցութիւն։ Տեսութիւն՝ ասեմն, և ի մատուռն այս պատուիրանիս է՝ զինչ քո ախտդ, զինչ նմանութիւն պաշտելոցդ, պատուիրեցէ, և երկիւղածդ ոչ զԱստուած։ Տեառն Աստուծոյ քումմէ երկիւղածդ լիցես, և զնա միայն պաշտեսցես։ Մատ. 4, 10։ Կենդանի եմ ես՝ ասէ Տէր, զի ինձ կրկնեսցի ամէն ծունր, և ամէն լեզու խոստովան եղիցի Աստուծոյ։ Էսայ. 45, 24։ Հռոմ. 14, 11։

ԱՍՏՂՕՐ դիտելի է, զի գործ և սովորութիւն պատկերաց, նաև պատուհասն նոցին ոչ է ընդդէմ այս պատգամիս Մի արարցես դու քեզ կուռս. որպէս ամենք թէ շնամունդք կամակոր մոգք քո բոզին։ Քանզի պատկերք ոչ գան մեզ

վա

փրկանակ Աստուծոյ, և ոչ իրրև զԱստուած պատուէրք· այլ են իրրև նշանք· որք յիշեցուցանեն մեզ պատուիրաց իրն· որպէս պիրն է պատկեր մտաց, և իրաց· որ և յիշեցուցանէ մեզ զիրն զրկեալ· Ըստ որ պատկերն էր ընդդէմ Աստուծոյ, էր ուրեմն հրամայեալ Աստուած Մովսէսի զոսկեայ Բրածիս շինել Հանդիսարանիցս, որ է խորհրդարան· և այս ասրածել թե ևս զերկրաս ունէին յանդիմանութեան վասն, որք հոգին՝ իբրև թե ուրացան, որ պէս ընդհատուածք յ՝ Ելից 25, 18· և էր արար զոճն պղնձի, և կացոյց զնա՝ ի վերոյ ընդառակն· Թուոց 21, 8· որ են պատկերք լսուելոյն ոչ հակառակին Աստուծոյ պատգամին, այլ պաշտելն զայն զպատուական իրն զԱստուած· զորս ոչք վրդովական առնէ· Սմանապէս պատճառ Պատկերացն ոչ է պատճառ պատկերին ներհակելոյ, կամ գոյացոյն· այլ ևս զան ակնարկուածոյ, և պատգրին պատճառով հոգևոյ, և ներգործին պաշտօնեայն ցուցանէ առ պատկերացեալն, և նմանութեան· Պատկերապատճառն նման Հանապէ զնմանութեան· յետոյ կամի Աստուծոյ նման ը զերկրայնոյն· ապայ պատճառքին պատրաստութեան, յայտնէ զնոր ներգործին Աստուածային հանձն՝ և հոգևորին հանձն·

Ա՛յ աստուածային ընտրեա՛լ Աբեա՛ղ Ա՛ր
քահանայ ու՛ մարգարէ. որ ի վերայ անուանեցար.
մեծագործ Անո՛ւն կոչեցար. ու աստուածային էր
քահանայութիւնդ. որ ի վերայ անուանեցար.

ՆՐԲՈՐԴ ՊԱՏԳԱՄ.

Ելանէ անուն իմ անուր պիտոյ.
Թէ չ՛անուն իմաստուն ոչ երկուանուր.
Թէ ընդ անուանս գանուանաւ չի չիտոյ.
անանկատիկ չ՛ինէն չէր պիտոյ.
Ընդ գանուանէ իմ երկիւղած պիտոյ.
մանաւանդ զի ընդվայր վէմ պիտոյ.
Յանէնս անդրոյ անուանս չի չիտոյ.
պատճառ լինիմ ես անուանս ինոյ.
Բայց անպատկառ լեզուաձայ լինոյ.
անուն իմ Սուրբ և Հայհոյ կոչ.
Ճշմարտասէր թէ չ՛անուանէրդիտոյ.
պղծարարութիւնն իմ երես ելոյ.
Երդնումնազանցիչ և ստախօս գիտոյ.
զի գանուանէ իմ ապատան լինոյ.
Վաչ ոչխարացն ինձ սիրեն գիտոյ.
այլ ոչխարատուժն զ գայլերգիտոյ.
Փառաբանիչն չ՛ինէն պատուս ձիտոյ.
խոկ հայհոյիչն պատուատար անոյ.
Պատուական անձանուն քանզի օրն ինոյ.
և անուանդրան նուագաւ իմ անոյ:

Պա

Պատուիրանք վասն լիակատար

Ա՛ն զանձինս մաքրիկ ընդէմ այս Պատգամիս, մանաւանդ լեզուաւ՝ կամ գաւառիկ, և ընդվայր զԱստուծոյ անունն յիշելով· կամ սուտ երդնելով· կամ սուտ խոստանալով· կամ հայհոյելով· և կամ ուխտադրժութիւն արանքն լով· Պարտ և Հոգւոյն Սրբոյ բաց բառիլն, և խօսիլն· Լցան ամենեքեան Հոգւով Սրբով, և սկսան խօսիլ յայլ լեզուս, որպէս և Հոգին տայր բարբառել նոցա· Գործոց 2. 4· Ա՛րդ· որք ի վատթար սովորութենէ յաճախ զանուն Աստուծոյ պատկառանոյշ չեն, անարգեն զնա· Որք առանց արդարութեան, և չքմաղթութեան երդնուն յաճախ, սուտ կարծեն զնա· Որք ոչ կատարեն, կամ ընուն զԱստուծոյ խոստացեալ ուխտն, ծիծաղին ի վերայ նորա· Որք զանպատեհ և զանարժան ինչս բարձեն ի վերայ Աստուծոյ, հայհոյեն զնա· Որք անպատշաճ նեղսհակա խօսութեամբ ընդդէմ Աստուծոյ գոր ծոյն արանքն, նոքա փորձեն զՏէր· Մա՛հ, և կեանք ի ձեռն լեզուի· և որ յաղթէ նմա, կերիցէ զպտուղ նորա·

Առակաց 18, 21·

Ո՛վ հիւթ օր փուճութեացս, եւ ամօթացս ինձ
ի՛նչ ինձմէ ինձ ընծայեցեր ասել։

Ո՛վ ատամունք իմոնի երկնեալք, ընդէ՞ր ոչ
ի՛մ ատամունք եղէք, ոչ փուճ ինչ ասացէք
ինձ փուճ, քան եւ ասացէք, քան եւ
փուճաբար, ծառայ, եւ սպասաւոր
եղէք, եւ էիք, եւ ամ անասուն, եւ
եկն, եւ ասէ. եւ պատճառեսցէ ոք ի բեզ,
Ո՛վ ի՛մ վիզ օր արար ՏԷՐԱՆ ինձ ընդունել
ի՛մ ընդունել. եւ ի ձեռ՛ եւ ինձ ոք ի՛նոյնս՝
եւ հանգիստ յատուկն իմոնի երկրորդել։
վասն այնորիկ օրհնեալ Տ ի՛ն ինձ իմոնի
երկրորդ եւ սքանչացայ ինձ։

ՀՈՐՈՐԴՈՒ ՊԱՏԳԱՄ։

Ա՛յս պատմէիրան յորմամէ կատ գՀէ.
ոչ է բնական ոգեցոյց սա բնաւ.
Վրանդի ինուածքն հասարակ լինաւ.
Համարեն ազգաց՝ սրբ մարդ կոչեաւ.
Ջի սրբ բնածին գործէնս ծա նեաւ.
Երկու ձեռամբք գինուանան պատէՀ.

Զ՚ շարժանեան հաստատ կեաց.
Եվ շարժանեն հանդերձեալ քերթեաց.
Ե ամենեցունցին օր մի հան գեաց.
պատկեր աշուքն իսկ այլոց չեաց.
Ա խաչարանեն մեզ հրեշտ կեաւ.
խորհուրդ փրկչին յ՚ամենի յայտնել.
Յ՚ամենի ծրնաւ՝ յ՚ամենի յարեաւ.
և Յհանանէս տեսիլ ան տեաւ.
Ա ոչխարն աշուց կո չեաւ.
խաղաղեալ Ե օր քարտ գեաւ.
Ա օր լուսոյ ՚ի միջի ըն արեաւ.
և Տէրեանն արդարութ ձեաւ.
Յ՚այսմ աղօթ ինք Ա ամենեցուն բեաւ.
զԱ ամենի ողով փառաւո բեաւ։

Յաղագս հանգիստին շաբաթուան։

Ի Տասն պատուիրանացն՝ ինն ասին բնական, և ամենայն ազգ մարդոյ հաստատ Օրէնք. իսկ մին չորրորդ պատուիրանն՝ մասամբ ինչ է բնական, զի ինչ ստուգեալ ժամ՝ ի շաբաթուանէ ամէն զօր մի հանգչիլ ՚ի գործոց. և մասամբ բնաւորական, կամ հաստատական։ Յորդորեալ Ա ծայնն հրամանաւն պատուիրել զմեզ հանգստանալ օր շաբաթուան ՚ի հիշատակ աշխարհակերտին ամենից գործոցն ինչ եղեալ էր, և մարդկան հանգստանալն յիւ

վեցօրեայ աշխատանացն։ Աւուք հանգչելոյն՝ ի վերջերսին. Աւուք յ՚ոլորտաձեւ շարաժամն՝ ի ծառայական գործոյ պարապմանն։ Իսկ Քրիստոնեայքս աւանդեալ յ՚Առաքելականէ աւանդութենէն զայս ունիմք օր շաբաթոյն պատուհան, որ առաջին անուանի Միաշաբաթի, Տէրունի և Յարութեան Կիրակի։ Քանզի յ՚այսմ աւուր Աստ, որ է Լոյս Անեղ՝ արար զլոյսն եզականն. Ինքն Յարուցեալ յառնից ոտանաւք էանոյ զծոցէն կարմիր, քան կար ծաղոյ Ոմանց. Աստ առեալ զնայ յ՚երկնից։ Ձնոյս-Բէ. և մկրտեցաւ. Ջուրն՝ ի գինի փոխարկեաց-Բէ՝ Յօհ. 2, 9. և հինգ հացիւք հինգ հազար արս յագեցոյց Մատ. 14, 19։ Յ՚այսմ աւուր յարեան փրկիչն. Երեքցաւ աշակերտացն իւրոց զրօք փակեալք. Հոգին Սբ հանգեաւ յ՚Առաքեալսն։ Յ՚այսմ աւուր Հաւատացեալքն ժողովեցին զաղօթսն Տեառն, և գհաւիտեան ՀՀ աղբիւրոյ Ա Կոր 16։ Յօհաննէս առնչեալ առնէ. Յայտն. 1, 10. Յիմանն յարուցեալ Տիեզերացն կարծեն յ՚աւուր միաշաբաթի։

Ընդհանուր Հերետիկոսացն լեզուէ, որոնք չանակէ հանգիստ. և Պողոս առ Հեբ. գլ. 3. և 4. գերիս Թուէ հանգիստ. ի Աստուծոյ, ի վեցօրեայ ստեղծուածոցն ծագեցին. ը, հանգիստ Իսրայէլացւոցն յ՚ե՛ր

յ՚երկիրն աւետաւոյ· Ի. Հրեշտակն և մեղքեանաւորն հանդերձ, որոյ տեսլ, և օ րինակ էին առաջին, և երկրորդ համ գիտուն· ուստի ասէ և միաշարամբ կամ կիսակէս օրն է պատկեր անանց հանդերձ տեսանն· ուստի բարձր, և խորհրդա բար Քրիստոնեայքս զմիաշարամբ օրն պահեմք՝ իբրեն օր հանգստեան՝ ի մեղաց՝ և յանցանաց, և՝ ի ծուլեցեալն գործոց պարապեալք յաւուրբիս լեմք, և՝ ի քա րեպաշտութեան գործս, յաղօթս, և՝ ի սպասիսանութեան բարեգործութիւնս· Փոխանորոշ ազատեալն՝ յորդորէ զմեզ Առաքեալն, երկիւղիւ և հնազանդ գոլեմանէ Աստուածայնական քարոզութեանն, (որպէսզի անուշեալ՝ և միաբան եալ ընդ անկեղծաբար հաւատոյ·) մտա նել՝ ի մեղանչեալ շարժմանէ կամ հան գիստն Աստուծոյ· զի մեզ օրինակու թեամբ ցուցանէ անհաւատութեան՝ թե զի զամենայնն մատանելոյ յանցոյց հան գիստն, զասանելոցն նուազեալ՝ և յետ նեալ· Բանզի ոմանք ետես զեղանակ աւետարանելոյն հանդերձ՝ զոմանց ոչ բերեալ հաւատացելոց հանդիսին, յորում միաշարաթէն հանգչին յաշխատութեանց՝ ի հանգիստ, և՝ ի հաւատարմութեան· որպէս Աստ հանգեաւ, յառակեալներն

Հեբր· 4, 9· Դան· 2, 21·

Պա

պատուեա զիմայր քո, և զհայր քո. զի
երկայնակեաց լիցի. և զի երկայնակեաց
լիցիս ՚ի վերայ երկրին բարութեան, զոր

ՏՐԻՆ ՀՈ ՊԱՀԵՔ ԶԵԶ։

ՀԱՆԴԵՐՁՈՐԴ ՊԱՏԳԱՄ։

Ո՛ն Ախիկն տախտակին վախճան առել.
ու՛ր Աստուծոյ պաշտօնն մեկնեալ.
Երկրորդ տախտակն պատճէր բերել.
ու՛ր ընկերին պաշտօնն ցուց ցեալ.
Յ՚անձնասակն մէնմէկ կար գեալ.
Հրաժարական այլքն հետև եալ.
Ո՛ն Ախիկն հրաման աստ մեզ յայտնեալ.
պատճէ ծնողացն յարգել գեալ.
Յ՚որոյ ուղիղք յ՚աշխարհն կեալ.
յետ Աստուծոյ՝ մեզ պատճառ ունեալ.
Պատճէ ծնողաց յ՚երկիր դա սեալ.
պատկառանօք նոքա մեծա բեալ.
Ո՛ւ հարկաբերան տպատ օգ նեալ.
Երրորդն ՚ի Տէր քաջ հնազանդեալ.
Քաղցր սէրնիքն մեզ հանդերձեալ.
զոր Տէրն անաւատաստ խոստացեալ։

ՊԱՏՈՒԻՐԱՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴԻՆ։

Ի կրկրդ տախտակի առա
յին

ջին հրամանն միայն է յաճախնաւակաց. որ պատուիրէ մեծարել՝ և պատուել զծնօղսն, և զծնողացն զամ հրամանս որս, մեծատուրս, և վերակացուս՝ խոր հրգով բանիւ, և գործով։ Ա՛ըդ-ևէ՝ գԸ րե Պօղոս, հնազանդէք կերտ-ք ծնողաց ձերոց յամի. զի այն է հաճոյ առաջի Տ՚ն։ Կող. 3, 20։ Դարձեալ՝ Ա՛ըդ-ևէ հընա զանդէք կերտ-ք ծնողաց ձերոց ի Տէր. զի այն է արժան։ Պատուեա զհայր քո և զմայր քո. որ է առաջին պատուիրան յաւետեան։ Օմ քեզ բարի եղիցի, և այլն։ Եփես. 6, 1։ Պատիւ ծնողացն լինի. նախ ծնանելով նոցա ի հարկաւոր ևրան. երկրորդ՝ հընազանդելով նոցա յաւետեան ևրս, որք ոչ իցեն հակառակ Աստուծոյ կամացն. երրորդ՝ մեծարելով զնոսա պիտի ամենայն ակնածու թեամբ, ամենայն պատկառանօք, և քաղցրախոսելով ամենայնիւ։ Գանդի միայն այսու պատուիրանաւ Աստուած բարեաց խոստանայ ծնողաց պատուացն աւելով. զի՛ քեզ բարի լիցի, և այլն որպէս Թղթ. հանդ. 212։ Պատիճ այնորիկ. որ զծնօղն անարգէ բամբասէ, կամ հայհոյէ գրեալ է Ել. 21, 17։ Ղեւ. 20, 9։ Ա՛ր հայհոյէ զհայր կամ զմայր. ընկցի լոյս նորա. և բնաբ աջացն նմա խաւարեսցին։ Առա. 20, 20։

Ա՛ր բարեկանէր։

Վ. ԾԵՐՈՐԴ ՊԱՏԳԱՄ։

Հ Րաժարակամն մեզ յանձնառեալ
Ա՛ր բարեկանէր։ Տէրն հրամայ եալ
Առ հասուռօտ մեզ պատուէր բերալ
Մեր ընկերացն զի ամ ինա սերալ
Ջանուն նոցա երբ մեր հաշ էեալ
Մրոջք, լեզուաս անիւաս խօսէալ
Ընդ մեմ նոցա ոչ բարկս ցեալ
ոչ գանարգանս յերեսս հա բեալ
Առելութեամբ ոչ հոգս ծեալ
ոչ մախանօք նենգարար ծեալ
Ո՛չ տարապարտ տրտմեցոս ցեալ
Ա՛ր բարեկանէր։ Ամէն։

Ա՛ստ ոչ բարեկամն։

Ինձ արդեօք, և հրաժարե

ցու

ցուցանէ զմարգն ոչ յ՛անասնասպանս
ընծանէ, այլ՛ի մարդասպանս ընծանէ. և
արդեօք զառանձինն մարդն, ոչ զիշխա
նաբարսն, որոց իշխանութիւնն ոչ ուս
ուէք է, եթէ ոչ յ՛Աւ: Հռ. 13, 1.
1 Պետ. 2, 13: Յուդ. 6, 4: Յօհ. 19, 11:
Աղբ՝ այս արդեօքն այսպէս իմանալ.
զի մի առանձինն որ անձամբ անձին, և
իբրեւ, կամ այլևէսքան. կամ խորհրդ
զամ բանիս, և դրծով. նշանակէ բաւա
նանալ՝ անարգել՝ առել՝ չարախօսել՝ ո
խալ՝ բարկանալ՝ հոգել՝ վաստհամբաւ
ել՝ կամ գայթակղել. այլ զամենայն դա
տաստան, և վերծինքն ընծանէին Ա
ղել Աստուծոյ, և Գառնէրոց. որք
յ՛Աստուծոյ հարգեալէն, և ոչ վայրա
պար ածեալ ունին զառաքելութիւնն:
Հռ. 13, 4: Նշանակ՝ առ Տէրն մեր
զի առցաւ առաքինոյն, եթէ՝ մի ընդունա
ներ. զի որ ընդունելոյն՝ պարտական
լինի գառնուլն: Այլ ես առեմ ձեզ.
եթէ ոմն՝ որ բարկանայ եղբօր իւրում
առանապարհուց. պարտաւոր լինի գա
տաստանի. և որ ասիցէ ցեղբայր իւր
յիմար, պարտաւոր լինի առեանն. և որ
ասիցէ ցեղբայր իւր, մօրս. պարտ
առեալ լինի գեհենն հրոյն: Մատթ.
5, 21: Ամէն որ առէ զեղբայր իւր, մահ
գառնան է: 1 Յօհ. 3, 15:

ԺԵ ՇԱՐԺ

ԵՕԹՆ ԵՐՕՐԴ ՊԱՏ ԳԱՄ։

ՊԱՄ ոմն անձին երբ անձն սիրեալ.
զանձին պատճէն պատմութիւն եդեալ.
Մի շնար՝ ասէ, երկչոխս հեռալ.
բնկերս ազատիմն ցնծմի խոտս առեալ.
Մի առ օտարն յիմար ինկնալ եալ.
այլ՝ եղն սիրոյ քոյդ քեզ զոս դեալ.
Դու Սէր Հոգւոյն ասծոյդ ցեալ.
Հօր Աստուծոյ դու հարանացեալ.
Աստուածդուիմն՝ ի քեզ քնա կեալ.
դու քոյդ անձին ոչ սիրա ցեալ.
Որ Աստուծոյ ասծոյդ քա կեալ.
նա յԱստուծոյ ապակա նեալ.
Երկեակ օրինքն քեզ ծանուա ցեալ.
Թէ յԱստուծոյ շունն առեցեալ.
Ո՛չ շունն հաչօղ ասա իմա ցեալ.
այլ շունն շնացօղ անձամբ պղծեալ.
Երբ Աստուծոյ պատիճն կո խեալ.
է շնութիւնն հոգւով դու ծեալ.
Ա՛ չհարհասկրն հոգւով շնա ցեալ.
քան Յակոբայն այդ ասա ցեալ.
Հոգւոյ շնութիւն յոյժ լեառնացեալ.
քան զմարմնոյն նոկ գաշտացեալ.
Ասէ՝ որ սրտիս մաքուր կե ցեալ.

լեզուաւ, գործով արդարս ցեսլ.
Հարան Աստուծոյ գեղեցիկս ցեսլ.
և բնակիլ ժանկահաս բեսլ.

Յաղագս ընտանեաց.

Պատուիրեմ, և հնազանդիմ

ասեն՝ անիրաւ ցանկութեն մարմնաւորս, գարշելի, վաճառող, և սղծալից հեշտութեանց. Առաքինի է, երբ արձակ ընդ արձակի. ազատ ընդ ազատի տղամարդանան. ոչ այլի, քան կամ հարճ: Եւ կատարեալ է, երբ արուարքն ոչ, կամ կանամբն (մարդասէրք, կամ կենակցիք) ատեան կանէ զկողակցութեն հաճոյանն, մերձենալով առ օտար, և անիրաւ անկողինս: Կրկին է այս գաղթագործութիւն. Հոգեւոր, որ գործի ընդդէմ առաքինի պատուիրանին: Տես Եր. 32, 6: 2 Օրի. 31, 16: Ի սայ. 57. 3: Երեմ. 3, 1: Եզեկիէլ. 16: Յայտն. 18, 3: և յայլ անթիւ տեղիս: Մարմնաւորն է աղտեղի ցանկութիւն գործեալ ընդ ինեւսոյ մեզանէդ. ոչ ոգեղէն գործով: Պատիժ այսպիսի գործոցն տէս Մատ. 14, 4: 1 Կորն. 3, 17: 6. 9: Կող. 3, 5: 2 Պետ. 2, 14: Հեբր. 13, 4: Առակաց 7, 10: և այլ անթիւ բանսարկութիւնք՝ ի Սբ Գրոց:

Մի

ԱՒ՛ գողանար։

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՊԱՏԳԱՄ.

ՊԱտգամ ընելոց առնէն կարգ գեալ.
մի գողանար, քեզ հրամայ եալ.
Լէր գու բարուք արդարս ցեալ.
խօսք, և խորհուրդ գործով չարիեալ.
Քոյդ քեզ պատկան իրաւէն պահեալ.
այլ՝ օտարին ոչ մերձ ցեալ.
Գաղտ, և յայտնի որ գոզս ցեալ.
նա ընկերին միշտ ճշմարտ գոլ.
Սիմոնականն ՚ի խորտ առ ղեալ.
յանդգնատակօղն ՚ի անդունդս մերժել.
Պաշտառաուն ՚ի կուռս ցեալ.
իսկ վաշխառուն չարդարս ցեալ.
Ընդդատաւճիռն վիշտս ցեալ.
՚ի վախճանի չբարեաց լեալ.
Զսուտ, և կեղծիս որ վտիտ խեալ.
հրեղէն ձեռամբ պատժատարեալ։

ՈՒ՛ աղաչս գողալեան։

ՈՒՈՂՈՒԹԻՒ Կ, ոչ միայն ծած

կաբար առնուլ զինչս այլոցն, կամ յայտ
նապէս յափշտակել. որպէս առնեն աւ
ազակք, և պատժի երկեամն ՚ի գատաւ
որս

որոց. այլև առ խորամանկ ներգործելն որով չկանայ ոք անիրաւաբար իւրացուցանել պատրուակաւ ինչ, եթէ յայտնի ինն, կամ ծածկապէս գիտիցէ՝ կամ ըստ մարմնաւոր բարիսն այլոց: Ասասի առ Սիմոնականք, որք գիտիցեն պարզևս վառառեն, կամ դնեն. առ Կաշառաուրք, և Կաշառուրք, որք են չահակերք առ ներգործող Վառառականք՝ ի կրել իւս, չարիս, կանգուն, գինս, և ի գրել բառս, և առ Յանիշտակօղք են, և ա սին գողք. զի ոչ հաստուցանեն, և ոչ կա զին հաստուցանել իւրաքանչիւրոյ զիւրն բառ կանոնի Իրաւանցն: Տուժանք, և տուգանք գողոյն ըստ Մովսիսական Իրաւանցն՝ գրեալ կան 2 Օրին. 22:

Եթէ գողք գտանիցեն Աստուծոյ ոչ ժառանգիցեն. ազգ առնէ Պօղոս 1 Կորնթ. 6, 10: Հուր այրեցէ զտունս կաշառառուաց. Յոբ 15, 34: Գիղձ է առաջի Տեառն չարի կրկին. և կշիռք ներգործեան ոչեն բարեաց առաջինոց: Առակ. 20, 23, և 10: Տես վասն գողոյ Ղեւ. 19, 11, և 35: 2 Օրի. 25 13: 24, 7: Յօհ. 10, 8: 12, 6: Եզեկ. 45. 10: Ամովս 8. 5. Մաղ. 6, 11. և այլն: Եւս է գող՝ Որոշ կամի այլոց ի նել, զոյ ինքեան կամի: Ղուկ. 6, 31: Մատթէոս 7, 12:

Մի

Ա՛յ ասա վիպասանը վիպերդ պատմելը
գոռամը։

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՊԱՏԳԱՄ։

Գ ՈրԾ անիրաւ ցաւատ արդի լեալ.
արդ՝ չար լեզուն սանձահան բնաւ.
Մի վախայեր ասաս մոլո բնաւ.
մի գընկերիդ չարախօս աեաւ.
Ճշմարտասէրն Հոգւով սի բնաւ.
Սատանային ասան Թա դնաւ.
Քանզի նմանիքն գիրեարս գըտիկեալ.
բառդ գբառդ՝ ասան ըզ սրտեալ.
Մ եղս է լեզուն բարեաց խօ սեալ.
իսկ լեզուագարն է Թոյն ժայռեալ.
Ընկան գորտանց գարշ ղօղան ջեալ.
և ժանտաժայռ լեղի ժոյ ճեալ.
Ասար երկայրի անխղճ հա բնաւ.
գերասան ագիւաց զուր փեռեկտեալ.
Է՛ փոքր անգամ կըրկին վա կեալ.
այլ ոչ երբեք նա հնազան գեալ.
Ա՛վ մասն մատին՝ լուր ինձ գՅ ապեալ.
Հրեշտ Ա՛ստուածդ լեզուս սանձեալ.
Ջի մի հարկեց՝ լեզուց գՅն պեալ.
և ոչ հարայց լեզուս գՅն մեալ։

❧ պաղպա ՚Ո՚ յովհաննէսեան ❧

Ամա խօսիլն կ՚ենդունել

կամ առելութիւն հաստատել զիրար ընդ որոշ. կամ խախտել ընդ որ չ. և ունի գլխաւոր մասունս՝ զբարեսոսութիւնն ընդդէմ յայտնի չշմարտութեան. բամբասանս, որով չանայ վատահատրաւել զան կերպ. զանիծաբանութիւն, որով հանդիպ զարհս ընկերին, և զայլ մասունս. որք ամենագամպիղծք են առաջի Տ՚ն, Առակ. 12, 22. Քանզի կորուսանէ Աչ զամենեսեան, որք խօսին սուտ։ Սաղմ. 5, 7։

Ա յտպս կոչեան Անանիա և Սափիրա Գործ. 5, 1. ծերքն Ղուշանայ։ Դաւիթ. 13, 34։ Յեղաբել. 3 Թագ. 21, 10։ Իբրև սուտերը, և սրաք սրեալ. նոյնպես և այլք, որ վկայէ իբրև զվկայութիւն սրտից։ Առակ. 25, 18։ Ի բաց ընկեցէք՝ քարոզէ Պօղոս, զարտաքին, խօսեցարուք զշմարտութիւն, և այլ։ Եփես. 4, 25։ Վկայ սուտ առանց պատժոյ ոչ եղիցի։ Առակ. 19, 5, 9։ 21, 28։ Տ՚ն վնաստութեան 1 Պետ. 2, 1։ Յակ. 4, 16։ Ելից 23, 1։ Սաղմ. 29, 12։ Առակաց 14, 5։ 6, 19։ Խմաստութ 1, 11։ Մատթէոս 26, 59։ 28, 13։ Յոհաննէս 8, 44։ Գործոց 6, 11։ Որ իբրև Հրէայքն ոչ կարացին պատասխանել Ստեփաննոսի յորում ընդդէմ կայր սուտ վկայ։

Մի

Ա՛Ե՛ ցանկանար պատն ընկերէն ոյ, և ո՛ր առաջի նորա. ո՛ ցանկանար հնազ ընկերէն ոյ, և ո՛ր ձառայէ նորա, և ո՛ր աղախնոյ նորա, և ո՛ր էշէնոյ նորա, և ո՛ր իմ անասնոյ նորա. և ո՛ր իմ՝ ինչ ընկերէն ոյ է։

ՏԱՍՆ ԵՐՈՐԴ ՊԱՏԳԱՄ։

ԱՄ ևնախնամն զայդ է ասէն կեալ.
և վաղվաղոյ հրնձան փո բեալ.
Տառնապարհաս ցանկով պա առեալ.
մի ցանկանար՝ քանիս փո կեալ.
Զի ցանկութիւնն անպագ սա հեալ.
լինի այգեոյն ցանկ խրատա տեալ.
Զերդ ցանկութիւնն երբ հոգա նեալ.
աղնիս հոգին գարշ աղտե ղեալ.
Սա խայծ, և ցանց յ՛որսն ե գեալ.
որով անթիս յ՛անդունդս քաշչեալ.
Սա որպայմ դիւթմտոյս նեալ.
յ՛որոյ հոտոյն մարդն յիմա բեալ.
Պակշտա մարդոց ծուլակ լա լեալ.
ոչք ըմբռնին երբև ար բեալ.
Ո՛ր ցանկութիւն մարմնոյն ան բեալ.
և Թարց կարծեաց հոգեւոյ ղ ըրկեալ.

Մար

Ա՛ստղիներ հոգւոյն, հանգուցա՛ք կեալ·
ընդդէմ հոգւոյդ միշտ ցանկացեալ·
Ա՛րդ՝ ընկերեցէ՛ք, և քեզ հնոյ եալ·
Թեւը ցանկութեանն՝ էքէն մերժեալ:

Յաղագս Յանկութեան:

ՈՒ՞մեք զայս ցանկութիւն

սատակեա՛ց յ'էրկիւղս բռնացեալս· մեք ըստ էրկեան հանձայնեմք: Մինչև ցո՞ստ ար դեղեաց Աց ցանկասէրութեան, որք լինին գործով կամ լեզուաւ· սատանայ զոյնպիսի անկասելութեան խաղանէ որք հաւանական խորհրդով յօժարութեան, և անհերքելի մատծութիւն: Ա՛ստ ասէ Տէրն մեր, հայէ՛ի կին մարդ առնէ ցանկանալոյ նմա, սեղծեն շնացաւ ընդ նմա՛ի սրտի իւրում: Մատ· ե, 28:

Ա՛նկրտաւ ցանկութիւն զերկոս ունի մա տանս, որք են· Թերապրութիւ՛ն Սատանայէն: Հեշտութիւ՛ն մարմնոյն: Հաճանութիւ՛ն մտացն, և կամացն: Ա՛յս երեքեան՛ի միասին գոլով կա տարեն զմահու չար մեղանչումն: Զան կութիւնն անկրտաւ միայն յ'Աստ ծոյ, և ոչ յ'աշխարհական Դատաւո րաց կարէ պատժել· զի մարդկի ոչ կա րեն գիտել կամ գատել զցանկութիւն մարդ

մարդոյն, այլ միայն Աստ, որ քննէ զսիրտս մեր: 1 Թես. 2, 4: Ասել ոչ գոն մարդկայինս օրինք ընդդէմ մարմնոյ՝ անկարող ցանկութեանն: միայն Աստ պատուիրեաց թէ՝ Մի ցանկանար տուն, զինչ ընկերին քոյ էցէ: Մի սիրէք զաշխարհս՝ քանզի Սիրելի Քրիստոս կերպաւ Յովաննէս, զի ամ որինչ յաշխարհի է. ցանկութիւն մարմնոյ, ցանկութիւն աչաց, և սպարտասանութիւն տան կենացս: 1 Յով. 2, 15: Էնոյ 'ի զգեցեալսեռանալ Ժառանգն ցանկացաւ պողոսն՝ էկեր, և անկաւ 'ի խաւսացն: Ծնն. 3, 6: Ցանկութեան գերեզմանն անուանեցաւ, ուր խրոխտէլ էին ցանկութեանն 'ի Տեառնէ մեծամեծ հարուածս ոտքս հարեալ անկան, և մաղեցան: Թուա. 11, 33: Եւ այն օրինակաւ լինէր էլ մեզ, ասէ Պօղոս, զի մի լիցուք Յանկացօղք չարաց, որպէս և նոքայն ցանկացան: 1 Կոր, 10, 6: Ասել նոյն Պաւլէոսն յորդորէ: Հոգեւոր գնացէք և ցանկութիւն մարմնոյ մի կատարէք: Զի մարմին ցանկայ հակառակ հոգւոյ, և հոգի հակառակ մարմնոյ: Գաղ. 5, 16: Ո՞րպէսզի խրատէ Իմաստունն, մի յաղթեսցէ քեզ գեղոյ ցանկութիւն, և մի ըմբռնեսցես աշջք քովք: Ասակ, 6, 25: ԲԱՑՑ հանայն պատգամք

և օրէնք տան պատուիրանացն քոման
գոկին ՚ի Սէրն: Լուսն Օրինացն, ա
սէ Պօզա՝ Սէրմ: Հռ·13,10: Գաղ·
5,14: 1 Տիմ·1,5: Մ՚ա·22,40: Մար·
12,31: Ընդ՝ սէր մարդկան կամէ քէ
նական, որով սիրէ ոչ զիար կենդանին,
անասունն, անզգայն, և զայլ ստեղծո
ածս· այս ոչ կարէ լինիլ Սէր Օրինացն:
Կամէ սէր բանական, որով մարդն սի
րէ մեայն զմարդն· քայց թէ սիրօքն ի
ցե շարժեալ ՚ի կրկին իւրոց, և յ՚ախ
ոխեն, ասէ ցանկութիւն՝ անօգուտ օրի
նաց սիրոյն· խոկ եթէ ելցե շարժեալ ՚ի
յօժար կամացն, ասէ բարեկամութիւն
և կարէ լինիլ Սէր Օրինացն: Ա՚յսպէս
սի սէր կամէ ՚ի մէջ հաճատար, կամ ան
հաճատար մարդոց: Բարեկամութիւն
՚ի մէջ հաճատարացն եթէ ծնանի ՚ինչ
ևառաքինեցեալ սարկեշտութէ, ասի բա
րեկամութիւն պաշտօնատար, (մաղ
թուլ)· եթէ ՚ի վայելչութէ, ասի ցան
կալի սէր· խոկ եթէ յ՚օգտակարութէ՝
շահաբեր սէր ասի: Բարեկամութիւն
անհաճատար մարդոցն լինի ՚ի մէջ ծնո
ղաց, և զաւակաց· ամուսնոց, և ամու
նեաց· Տէրանց, և ծառայից· նաև
՚ի մէջ ազգակցաց ընկերական ցուցեանց:
Բայց ձշմարիտ սէր ը պատուիրանին
է՝ ՚ի նա սրտէ, ՚ի բարի խղճմտանաց, և

յանկեղծամբոր հաճասցուց։ 1 Տիմ. 1, 5։ սիրել զԱՅ ՚ի ինքեան, և զընկերն սրովք զանձն իւր ՚ի երկնային բարեացն։ Արդ այսպիսի սիրոյն է՝ սիրել նախկին ակն զերանելոյն սրբոյս Թեոն երկնեալ։ Խնդրեցէք նախ զարքայութիւն ԱՅ, և զարդարութիւն նորա։ Մատ. 6, 33։ Երկրորդ՝ խնդրել յԱՅ զհոգեւոր բարիսն, որք են շնորհք նորին, և առաքինութիւնքն։ Ապա զմարմնաւորս բարիսն, որք օգնեն քարեգործութեանց, և ուղեորեն զանձն յերանութիւն երջանկութեանն արքայից։ Ա յս ակն և բոլոր ոգւով օրինակի ամօք պարտ է սիրել զընկերն. զի Աէր Պատուիրեն նմին է սիրելութիւն, որով սիրէ զԱՅ ՚ի ինքեան, և զերկրնաւորսն ՚ի ԱՅ, և յԱՅ։ Կամ է Հանճարեալութիւն մտաց, բնիկ եղակ ցութիւն ընտրելոց, և երանելի կեանք հոգւոց։ Ընկեր մեր, և մերձաւորք է ամ Աքամածին, ամ Աստուծոյ պատկերակից, ամ-Քրիստոսեան, և ամ մտաց կարգեալ ՚ի փառս երկնից երկեր Հաստատակից, և հաղորդ անճառից փառացն Քրիստոսի։ Եթէ զբ սիրէ զԲն՝ հարկ է նմին և սիրել զանբասն նորին, զընտանիսն, և Հաստատորդսն Թէև նմին երևելոյին առ ինք, կամ Թ ընդ նամիք։ Մատ. 5, 44։ Ղուկ. 6, 27։

Քան

Քանզի արդեւ եմ ոք սիրէ զԻշխան
ին, կամ բարեկամ. սիրէ նա եւս զամե
նայն ինչսն Իշխանին, կամ բարեկամին
զօրգիսն, ծառայսն, եւ զշուներն վասն
Իշխանին սիրոյն, կամ բարեկամին. եմ
եւ սա ինքեանց չիցեն սիրելիք: Այնպես
վասն Երկնաւորի, եւ ճշմարիտ Իշխա
նին սիրոյն պարտ է սիրել զամենեսեան,
որք են պատկերակիցք Աւր, եւ են, կի
կարող գոն լինել ժառանգորդ երկնից
ին փառացն, զոր խոստացաւ Աւծ սիրե
ղեաց իւրոց: Եմէ ոք ասիցէ, եմէ սի
րեմ զԱւծ, եւ զեղբայր իւր ատիցէ,
սուտ է. որ ոչ սիրէ զեղբայր իւր, զոր
տեսանէ, զԱւծ՝ զոր ոչն եսաւ, զի
արդ կարիցէ սիրել: Ի Յովհ. 4, 20:
Ամենայն ինչ ձեր, ասէ Պօղոս՝ սիրով
լինիցի: Ի Կորն. 16, 14: Դարձեալ՝ ա
սէ նոյն Առաքեալն. Արդ եմէ ուտէք
ըմբ, եմէ բանիցէք, եմէ զինչ եւս
նիցէք, զամենայն ի փառս Աւծ արարէք:
Ի Կորն. 10, 31: Եւ մի ումեք պատա
ուս առնէք զառանիցիք, բայց զիմեանս սիրե
ցէք. զի որ սիրէ զընկերն, զօրէնսն կա
տարէ: Զի շնայցիներն, եւ մի բանա
նիցես, եւ մի գողանայցես, եւ եմէ այլ
ինչ պատուիրան է, յայն բան բովանդա
կին: Սիրեացես զընկերն քո իբրեւ զանձն
քո: Հռոմայեցւոց 13, 8:

Ասա

Ի սաստիկ ցաւոցն Իսրայէլի, առեալ
ինչ պատուէր ի Տեառնէ՝ որոց հաճոյ լուծ
եղեալ ի պէտս ելիանց։

Տաճառիկեղկեաց Խորան։

Ի նոյն ՃԹուելին 2513. ձեց սկիս չեռ ի
լանեղոյն յԵգիպտոսէ. բայց Խորան
կառարեցաւ զկնի վեց ամաց։

Մ Ո վանէս դիմօք փառաւոր բեալ.
պատրուակաւ երեան քո զեալ.
Տաճառիկեղկեաց բանս քարոզ զեալ.
զաղգն Յակոբեան հրով դըսեալ.
Յորմէնուէր, և հաս խըղճ գրեալ.
գործ Խորանին զի կատար բեալ.
Տաճառիկեղկեաց Խորան կանգնեալ.
ի գործ նորին այս ինչ քե բեալ.
Ոսկի, արծաթ, և պղինձ կուտեալ.
այլև անփուտ փայտ մատոյց գեալ.
Ծիրանի կապուտակ, կարմիր կըտինեալ.
և մազ այծեաց ընդ այս կարգեալ.
Ընդ ծխնեաց բեհեզ մահ նեալ.
և մորթի խոյոց կարմիր ներկ կեալ.
Խոտնկ յիւղ օծման՝ և խունկ ծըխնել.
իւղ ձիթենւոյ ի լոյս լոս գեալ.
Ախոնք աղնիւ՝ ակունք փո բեալ.

ի վա

Ի վախճանի զի հասցես սեալ.
Ձառ շարժելի խորան կայ պեալ.
Էհեղեցի անշարժ ցոյց ցեալ.
Յ'անապատն պանդխտաւս ցեալ.
Մինչև յ'երկիրն խոստման հաս սեալ։

Ղևտացւոց Իսրայելացւոց վասն Լսելոյ Ի Ներոաձոյն։

Ի Պատմելոյ Զի Պոաղէմ

խնդրեալ՝ ի ժողովրդենէն կամաւորս ունել էրս, և զընծայս վասն խորանին շինուածոյն։ Ժողովուրդն յօժարակամք խրատեցան բանիւն ըստ կարի իւրում ունել զբերել զիւրեանէն, և զընծայս վասն շինուածոյն ունել։ ասէ, ար ծամ, և պղինձ. ապրիշում ունէին, քամ բանիւղին, բրդեղին, և բուրակ կաուճ ունէին. կատարպոյն, ծիրանի (ա), կար միւ կրկնեալ (երկու անգամ ներկեալ կած). բեհեզ կամ բուրակ կաուճ, մազ այծեայ, կաղամիր և կատարպոյն մորթի խոյից, անասուն վայրի. ձէթ վառելոյ. վայր խունկ վն օծման, պղեղոյ ծխանին լինք, անկ ապրիշոմ, որ է ներկանի կամ կարմիր ակն, վարդ ի ակունք վն վակ ասին և շուրջառ ընդարձակ տախտակին։

Վասամբ Աստուածոյն թո
րանին հին Իսրայէլ և նոր
ազ. քաց յայտնապէս խնամատա
Ածոյ, և Կամանոյ։ Ելից
31.2։ 35.30, 34։ 38.23։

ԽՈՐԱՆԻ ՇԻՆՈՒՆ։

ԽՈՐԱՆ, ունէր տասն
ինէգիա՝ ի մանանայ բնհեզոյ, ՚ի կապուտ
ակէ, ՚ի ծիրանեայ, և ՚ի կրկնեալ կար
մրոյ. գործ նկարագրեալ, և հիւսուած
կամ ջուլհակագործ։ Մին ինէգին, կի՛
սին փորձէին էր երկայն 28 կանգնաւն, և
լայն 4 կանգնաւն. նոյն չափ էր 10 ինէգ
կացն։ Իւրաքանչիւր ինէգին եղեն ու
նէր 50 կապուտակեայ ձագմանդս, կամ
ծոպս. նոյնպէս իւրաքանչիւր ինէգին ե
րեսն կային 50 ոսկեայ օղ. ընդորս ծո
պքն անցեալք՝ կցեալք լինէին ինէգին
՚ի խորանն մի։ Ունէր եւս 11 մազինին ին
ղիս, որք ծածկէին զխորանն. իւրաքան
չիւր մազ էր երկայն 30 կանգնաւն. և
լայն 4 կանգնաւն. նոյն չափ է 11 մազինին
ծածկիչ ինէգկացն, որք ունէին 50 ձագ
մանս, և 50 պղնձի օղս։ Այս վերոյ
հին

էին վիժակք, կամ միւս ծածկոյթք՝ ի
ձիսակապիկն ներկեալ մորթոյ խոյոյ:
Գործեալ՝ ելիցոյ կտաւիք վիժակացն
էր արտաքուստն, կամ այլ միւս՝ ի վե
րուստ ծածկել կապուտակն ներկեալ
մորթիքն: Կանգուն սիւնք խորանին էին
յ՚անկուստ փայտից. եւ բարձանցքն
սիւնէն էր երկայն 10 կանգուն. լայն և
Ճառնքն մին կանգուն ու կէս: Եւ բա
նեցեալ սիւն զերկու ըմխուց, կամ
արծաթնկուռնէր, որոյ սիւնքն կցեալ
էին: Քառն սիւնք՝ ի հարաւոյ կողմանէ
խորանին, և 40 արծամի ի խարխափք. մի
ապատանեզանք վասն 20 սեանցն. եր
կու խարխափք վասն միոյ սեան, և այր
ինքն: Քառն սիւնք ընդ 40 արծամի ի
խորհուրդ՝ ի հիւսիսոյ կողմանէ. վեց
սիւնք յ՚արեւմտից կողմանէ: Եւ բարձան
չեր սեանցն խորանին ունէր զերկու
սիւնս, և չորս արծամեաց խարխափս:
Ունէր և վարագոյր՝ ի նրբագործէ
և՝ ի ծիրանեայ, ՚ի կարմրոյ և՝ ի քերհեզայ
գործ հիւսուածոյ, և ջուլհակապործի:

ՏԱՊԱՆԱԿԻ ԵՒՆՓՆ:

ՏԱ.պատնակ ոսկեայն՝ և վե

կայուածեան էր յ՚անկուստ փայտից. եր

կայ

կայն երկու կանգուն ու կէս, լայն՝ կանգուն ու կէս, նոյն չափ բարձր. այս տեսակ նեղքոյ և արտաքոյ ոսկով. ոսկի ծեռս կամ պսակ շուրջանակի երեսը: Զորք ձուլածոյ ոսկեայ օղ՝ ի քարս առ կիւնան. երկու ծակ յ'անկուածոյդ ոսկիսպասս, և արուցեալ յ'օղան առ ի բառնալ տեղօք զՏապանակն: Ծած կոց տապանակին առնուանեալ ԿԱՒ ՈՒԹՒՒՆ. էր հատոյնն ոսկի, էր կոյն և լայն որպէս տապանակն, զոր խոսեր: Յաջմէ և յահեկէ քառեւթեան էին երկու ոսկեայ կրօքէք փառաց, որք ունէին զերեսս սրմանց հանդէպ, և զթեւսն հովանի՛ ի վերոյ քառեւթեն: Յ'այսմ տապանակի պահեալ կային Սա փոքն ոսկի Մանանայիւն լի. Եբ. 16, 33 Գաւազանն Ահարոնի, որ ծաղկեցաւ. Թուոց 17. 8: և Տախտակք կտակարա նացն: Հեբր. 9, 4:

ԱՒԱՋԱՒՈՐ ՍԵԴԱՆՆ, ՈՐ ԱՒԱՋԵՐ ՀԱՅԻ ԱՐՔԱՆՆ

էր յ'անկուածոյ փայտից. երկայն երկու կանգուն, լայն մէն կանգուն, և բարձր կանգուն ու կէս. պատել զուտ ոսկով, և ոսկի պսակաւ. շուրջ ձուլածոյ ոսկեայ

օղ

օղ՝ ի չարս անկիւնսն սղոքեալք· երկա-
լ ծակ որպէս Տապանակին: Ամենք ա-
զանցս էին խնկադպանի, տաշեալ, ըսկա-
սեալ քո, և նոա իրանցն: Ա՛սա կալին
երկտասանեակքն ըստ երկտասան
ցեղացն Իսրայէլի· և զոդակիսն հոցա
ոչ էր օրէն ունել քանզ միայն
Քահանայիցն: Չայսմանէ տրակէս հրա
մայէաց Տէր· Եւ առնեցուք Նաշխ,
որ է ծաղիկ և շուրմաղ տիեր· և առնել
ցէք զայն երկտասան պատ· որ բլիթ
կամ կոտոր· յերկուց տասներորդաց
լինելոյ պատ մի, և տալն: Ա՛սէ նա հայ
նոցին, հայ առաջնորդեալքն նա,
պատ՝ի իւրեանէ: Տես Ա՛նա· 24, 5: 8, 31
Ելից 29, 33: 1 Թագ· 21, 6: Մատ· 12:

ՈՍԿԵԱՅ ԱՀՏԱՆԱԿԻՆ·

Լ՝ պաշտամանն՝ի ձուլածոյ

ոսկւոյ, զոր Ջախտրակեաց· Բազն աշ
տանակի երկու կողմանցն էին երեք եր
եք ըստ զուգաքք, կամ չիւղք, և մատն
յոլոկեալ, և յոլոկեալ հնձաւորակէս
արձակեալք: Ողջք ոսկեայ կամ ճա
ռաքք, ջոկք ոսկեայ գնդակք կամ խն
ձորք, և ջոկք ոսկեայ շուշանաձև ծաղ
կունք կային՝ի բազն աշտանակին· բայց
երկ

երկաքանչիւր կողմնակաւն ոտն, կամ մատն ունէր միայն զերկոս ետինս, զերկոս ետգնոտիս, և զերկոս շուշանս. որք էին ի մէջ երեսանն եօթնեան նոյնպէս Ճրագարանն, ուր եօթն ականջք Ճրագուն հանապազ այրէին զուտ ի մէջ Խնկենեացն։ Գործիք աշտանակին էին և ականջինք բռնկակալն և նեցուկն, կամ ունէին և յարդարիչն, որ է մաղտան, և մկրատ կալն, և այլ գործիքն Ճրագաց։

ԽՆԿԱԿԱՒ ՍԵՂԱՆՆ։

Սեղանն խընկակալէր ևս

յանմուռս փայտից, քառակուսի, միս կանդուն երկայն, և միսկանդուն լայն բարձր երկու կանդուն. ինքն ընդ ներ վանդակին, որ է Թօռաւոնման տապակ, էր ոսկեսպատ, և շուրջանակի պսակ ոսկի եղեալ։ Օղքն, և ձողքն էին պղինձ Տապանակին։ Սա կայր եղեալ ի խորանի յանդիման վարագուրին, որ էր մէջ ոսկեայ աշտանակին, և առաջ Ջաճոյ սեղանոյն։

ՍԵՂԱՆ ՕՂՋԱԿԻՉԱՑ։

Որ Ջակիչացն սեղանն նման

Նոյն

նոցիս էր յ՚անմատուցիչսն, և սրբոյն Ղեւտացւոցն, քառասուն· հինգ հինգ կանգն էրկայնութեամբն և լայնութեամբն, խորք բարձրութեամբն և էք կանգնեան· ա նեղ ՚ի շուրս անկիւնեան սրընդդատաս էզ ջնեաս։ Օղքն, և ցուցքն էին սրընդհէք։ Պատ էք ատեան էին խուսիմ, բ էջանին որ է անկիւնն, ատեանն, մատուռն, կրասիա ցանն, և սրընդէք վանդակակերպ գահուա տանին, որ է ծառանեան մեխտասան։

Այրձատաս ընդանիքն իսրա նին, և մատանց նորին։

Ի Ղեւտացիսն (յորում էին աշտանակն, սեղանն, հացն ներկայից, բազմանն ա կին, և արկիլն կտակարանաց· Հերքացե ցուց 9, 2։) ընդանիքն զԷկեղեցին ՀԻ ա՚ի լսանելս աշխոյ պատգամաց։ Վ՚ի Խորանին է լեց 26, 1։ 36, 8։ Տ Ն պատանք ուխտին ընդանիքն զհամ ատացելոց, և բարեպաշտից անձինս։ Տես վ՚ի տապանակին Ել· 25, 10։ 37, 1 Ի Ղեւտն սեռն ուսումնեալ Քառասնից էր ընդ փրկչին մերոյ, որ է Քառասնից մերոց։ Տ Յօհ· 2, 2։ 4, 10։

Ի Ղեւտացւոցն աշտանակին բոլոն էր ընդանակ Քրմանն, Գրքին և Պետ

Նին

եկեղեցւոյ. խակ կոչնականն Հնդկաց նշանակեն զՔն Յայտնութեան, և զՇԸՀ մարգս եկեղեցւոյ Հռովմայ, յորոյ մի ջի միայն շրջի Քն։ Յայտն. 1, 13։ Տես եւս 25, 31։ 37, 17։

Սեղանն առաջաւոր նշանակէր զՀայրն նուէր հոգևոր պատարտս, զորս ետուն քահանայքն մորգ պարտական է՝ ի տուրբ արաւ մատուցանել Աստուծոյ։ Տես եւս 25, 23։ 37, 10։

Սեղանն ոսկեայ նշանակէր զաղ աչխատութեան դասն, և հնծողացն վասն քահանայութեան մեղացն։ Եւս 27, 1։ 38։

Սեղանն խրճիթակաղ էր նշան ջերմեռանդ սիրով վառեալ անձանց հաւատացելոց, ոչ մարմնաւոր ոչ նս, այլ հնոգեւոր է յիս-րէլ։ Գաղատ. 2, 20։ Տես Եւս 30, 1։

Եւ արասցես պատմուճան սքանչելագործ դի եղբօր քումդ, ի պատիւ և ի փառս։

ԶԳԵՍՏ ԿԱՀԱՆԱՑԱ ԿԱՆԻ։

Ի սամսոնեայ ՝ի Մօսէսէ

և ասէ. Արասցես պատմուճան սուրբ Ահարոնի եղբօր քումդ՝ ի պատիւ, և՝ ի փառս

վառս։ Քանզի երբ Ահարոն կամ այլ
պաշտօնեայքն, որք ի ցեղէն Ղեւեայ
ծնեալք Վասկանք անուանեալ էին,
ի խորանն վկայութեան մտանէին. կամ
ի սեղանն սրբութեան մերձենային պա-
տարագ քահանայութեան առնել ԱՅ կա-
տարել. զգեցեալ հանդերձս ըզգենու-
ին։ Երկիր-խիճ հանդերձք էին. պաշտա-
մանն, և սրբութեան. Պաշտամանն հան-
դերձքն էին անդրավարտիկն, որ ի ներքս
նահապուտն. պճղնաւէրն, կամ կրնկ
նաճիճ պատմուճանն. ապարօշն, որ ի
ծալծալուն և պատատուն միջոցս. նոյն
պէս և խորքն, բայց այս պղնապիկն։
ԱՅսրբիկ էին ի քահանայ՝ որ ի քարակ
և պղնիձ կուռս, և հատարակ ամ քահա-
նայից։ Պատմուճան Սրբութեան էին
կապուտակէայ պճղնաւէրն, որոյ բուս
բոսն կամ վերջերն շուրջանակի ունէր
ծաղկեալ նռնաձեւս, և ոսկեայ զանգ-
ակս. նկարատիպ կամ նաղշուն և ոսկե
թել կռմարն. ոսկեպատիպ և նկարուն
վահան, որ և Կիսեռազ, վառեակ, և
վարշամակ ասի, էր ուսապատ և լան
Ջապաճեայ արկանելի. և պատուական
լանջապեզ ատխատակն վահանին, Թա
շամ երկայն, և Ճգաշատ լայն, քառա
կուսի։ Յորս վերայ չորեքկարգեան էր
կոստատան ակունք պղնեայք կային։

Կու

Ա՛ռ ինձ զքեզ ամենայն սրտիւ իմով, եւ զամենայն զգայութիւնս իմ ի քեզ ամփոփեցի, զի ոչ ինձ ապրիմ այլ քեզ, որ վասն ամենեցուն մեռար եւ յարուցեալ ես։

Ով Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, ես ծառայ քո եմ, եւ ստեղծուած ձեռաց քոց։ Ես ծառայ քո եմ, եւ ստեղծուած ձեռաց քոց։ Ես ծառայ քո եմ, եւ ստեղծուած ձեռաց քոց։ Ես ծառայ քո եմ, եւ ստեղծուած ձեռաց քոց։

կողոպտել զանկեալ գինուս յ'ախանջաց
կանանց և գոտեբարձն խրխնջել. զոր
առեալ ընկէց 'ի հուր, և եղև ձուլա
ծոյ որմի: Ժողովուրդն անդ գայեալ
ընկան 'ետես լուծել զմարել և յառնել
'ի խաղալ: Մօսէս երբ իջանէր 'ի լեռ
նէն՝ լուաւ ձայն անդրայլոցն 'ի գիւ
նեալ, և մերձեցեալ 'ի բանակին՝ եռաց
զբլիթն, և զպարեաւորսն՝ որոնումբ
բարկացեալ՝ զերիսամին ասխատին ընկ
ևէց 'ի ձեռացն, և խորտակեաց զնոսա
'ի ներքոյ լերինն. ապայ այրեալ զոսկի
հրով խարուեաց զնա մանր, ցանեաց
զնա 'ի վէրոյ ջուրցն, և արբոյց զայն
որդւոցն Իսրայէլի: Ապայ հրամայեաց
Մօսէս որդւոցն Ղեւեայ, ոյք չէին հա
ղորդ կռապաշտութեանն, կոտորել զգ
յանցաւորսն. և անկան յ'աւուր այն
մէկ 23 հազար ոյք: Դարձաւ կրկին առ
դամ Մովսէս առ Ած երկիւղ քարկոծ
էն ասխատելոք, և դրեալ միւսանգամ
զ Տասնաբանն Հրամանացն երբեր ժողով
դեան. ոյք երբ առնէր զՄօսէն՝ էր
կեան մերձենալ 'ի նա. զի վատաբանել
էր առեալ դաղնոյ երեսաց նորա. վասն
այսորիկ մինչ երանէր Մօսէս խօսիլ ընդ
որդիսն Իսրայէլի արկանէր 'ի վէրայ և
բեռաց իւրոց զպատրուակն, զոր գքօղն
որ առաջաւոր ասէ: 2 Կորն. 3, 15:

Եւ

Ի՞ւ ո՞վ կարէր Աստուած մարդանալ՝ եթէ ոչ
բանն Հայրապետական. զի ծածկէաց զնա
ամպն, և զի եղեալ փառօք Աստուան ետես
բանն։

Ի Վաուին աշխարհին 2514. յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 1490։

Յ՚Երկրորդ ամի խորանին կանգնելոյ.
ըզ սաղմոսեալն Մովսէսն և գեալ.
Վարագուրքն սապանին ծած կեալ.
սեղանին Տացին ևս սաս բեւ լեալ.
Եւ զաշտանակին ընդ սմն կայր գեալ.
կամ խորանին Հաստացին օ ծեալ.
Ընդ սեղնխորան ամպով ծած կեալ.
փառօք Էին նոյն յայրկ ըր ցեալ.
Ետ սաս տպշխան ևս զարմա ցեալ.
վասն Աստուածային արքնչ Հա առեալ.
Ընտեածախտ Աօսէս և զնալ.
դէմ յանդիման Աստուծոյ լեալ.
Ասէր ես ոչ ասի խօ սեալ.
ընդ սկսեալ Հասարակ կեալ.
Յ՚ամին Սինայի Աօսէս մը տեալ.
զօրս քառասուն անգէն յա ստալ.
Ընտէն ասի ոչ կարաս ցեալ.
Ի վ կայտառմեռան խորանն մը տեալ.
Աստուածքանչ խորհուրդ ցոյ ցեալ.
կըտիկին Կառավոց շաշիկ յայտնեալ։

Հին

Ոչ ևս կարէին Իսրայէլ ելանել
Դուրս։

Նախորդ ամին, (որ է Նիսան) յետ ե
լանելոյն Յ՚Եգիպտոսէ, կանգնեաց Մո
ւսէս զխորանն վկայութեան, և զամե
նայն մասունս խորանին կարգեաց ըստ
հրամանի Տ՚ն։ Եւ լուսոյ ծածկեաց
զսուրբն վկայութեան. և լցաւ փառօք
Տեառն խորանն։ Տեսիլ խորանին յ՚ե
րկոսի ժամին մինչև յ՚առաւօտ լինէր
իբրև զառեալ հրոյ։ Եւ լուսոյ՝ ի տու
է. տեսիլ հրոյ՝ ի գիշերի ծածկէր զխո
րանն։ Երբ վերանայր ամպն, չուէր բա
նակն. և ուրեք ձեռայր ամպն՝ ի վեր խոր
անէին, ոչ չուէր բանակն։ Թուա. 9, 17։
Եւս յոյժ զարմանալին է՝ զի Մովսէս՝
ընդ որում Ա՛ծ դէմ յանդիման խօսէր
որպէս թէ ոչ խօսէցեալ ընդ բարեկամի
իւրում։ Ելից 33, 11։ արդ ոչ կարէ մը
տանել՝ ի խորանն։ Խորհուրդ սորին է
զի Մովսէս մինչ խօսէր ընդ Աստուծոյ՝
էր տեսլ հասեալ հոգւով, և ձգմարտու
թիւ Ա՛ծոյ աշխարհակալութեան. իսկ
սա էր տեսլ խառնապարանոց Հրէից՝
և թերահաւատ սրտանց, որք ունին զօ
րինս գրեալ՝ ի քարէղէն տախտակս։

Ը. ՈՐՊԷՍ ԱՐՄԱՀԵՏԱԼ ՄՆԱՑԻ

Յ՚ասաց Տառէքսա վասն Մովսիսեան խորանին. Թէպէտ ոչ անպատշաճ լինէր կարճ ի կարճոյ ասել զայս խորանին խորհուրդն. հետևեալով մեկնութեանն Պողոսի առ Հեբրայեցիս 9։

Եահ լեր վերահասու զի խորհուրդ է բան բառին, որ ունի խորութիւն իրացն՝ իսկ բան բանին է Անուանակի իրացն անուանակի կերպ։ Արդէս անուանակի հայի, և գիտեայ կերպն՝ ի Պատարագին է խորհուրդ անուանակի մարմնոյ, և արեանն Քրիստոսի. բան այսմ և զայլ խորհուրդսն խմի։

Մովսէսեան խորանն էր վասն մի, որ աստուածատես ունէր մի տանիս, որ յարկ, ձեղուն՝ ցոյց, նուագարան, արտահատ ակ, ծածկոց, և կտուր ասի. իսկ՝ ի ներքուստ զերկոս գլխաւոր բաժին ունէր։ Առաջինն կոչէր Սրբութիւն յ՚որում կային աշտանակն, սեղանն, և հացն նուիրեաց. յամօթ Քահանայքն մտանէին յայս վայր կատարել զպաշտաւնեան։ Եւ երկրորդն, և ներքինն կոչէր Սրբութիւն Սրբութեանց, վասն զի երբեմն բաժանեալ՝ ի Սրբութենէն. բան զորս զերեզմանական անուանի այս խորանատեղ ձևս՝ ի մերայնեայ եկեղեցիս

ցիս

ցիս, որ ունի զնչդանն կամ պբեմն վա
րագուրսն բաժանեալ ՚ի տասնորէն,
Եթե երկոցունց լցէ մի ձեղուն և ծած
կոց· այսինքն մեր տասնորն է երբ առա
ջին խորանն Մ ովսիսական, և Սրբու
ն իւնն, իսկ վարագուրսա զատեալ սե
ղանն մեր՝ երբն Մ ովսիսական Սրբու
Եթեն ՍրբուԵթեանցն: Ասո՚ի ներսին
խորանն էին ոսկի բազմաձև, արկղն
կտակարանաց, յ՚որում տախտակն ոսկի,
գաւազանն Ահարոնի, և Տախտակք
կտակարանացն· միանգամ ՚ի տարւոջն
Ծխոյն տասնի 10, որ էր օր-քաւուԵն
միայն ՚ի քահանայապետն յ՚այս ներսին
խորանն մտանէր ոչ առանց արեան·
Ղեւ· 16, 11: վասն իւր, և քաւուԵն
ժողովրդեանն· Ղեւ· 16, 16:
Ա յսպիսի գալով ձեռագործ խորանն
Մ ովսէսի, քան որում Ո գին Սուրբ՝
Ասացեալ և Առաքեալք տես· Յօհ· 14
26: 16, 12: եզոյց Մ ովսէսի· Ելից 25,
40: Գործ· 7, 44: Հեբր· 8, 5: զի տա
կաւին չէր յայտնեալ ՍրբուԵթեանց
Ճանապարհն· Յօհ· 14, 6: Հեբր· 9,
12, և 14: որ է ՓՐԿԻՉՆ մեր·
ԲԱՅՑ ՚ի հնանալ՝ ծերանալ՝ և
յ՚ապականիլ առաքնոյ ուսմունն· Հեբր·
8, 13: և ՚ի մերձենալ նորոյ ուսմունն՝ ըս
քան

բանէին Երեմիայի 31, 31. Ահաւասիկ աւուրք գան, ասէ Տէր՝ և ուխտեցից տանդ Իսրայէլի, և տանդ Յուդայ ՈՒԽՏ Նոր, և այլն. Հեբ. 8, 8։ ԲԱՆՆ ԱՅ մարմնացաւ. զի լինէր քահանայապետ բարեացն հանդերձեալ, այսինքն՝ երկնային ուրախութեանցն մեծաւ, կատարեալով՝ և անձեռագործ խորանաւն. Հեբրայ. 9, 11։ Այս մեծ, կատարեալ՝ և անձեռագործ խորանն է ՔՆ ՄԱՐՄԻՆՆ. որ մեծ է քան զխորանն Մովսէսի. զի՝ ի նմա բնակի ամ լրումն Ածուածեանն մարմնապէս. Կող. 2, 9։ Կատարեալ քան զխորանն Մովսէսի է զի կատարեալապէս մարմնովին իւրով արբեալ զմեզ՝ ի մեղաց. քանզի ոչ արեամբ նոխազաց և զուարակաց որպէս առնէին հնացեալ ուխտի քահանայապետքն։ Ղեւտ. 16 11 և 15. այլ պատուականի արեամբն իւրով արբեալ զմեզ՝ ի մեղաց, և եբաց մեզ զերկնային Սրբութեանցդ Հանապազորն Գործ. 20, 28։ Էփես. 1, 7։ Կող. 1, 14 Հեբր. 9, 12։ 1 Պետ. 1, 9։ Յայտն. 1, 5։ 5, 9։ Դարձեալ՝ է խորան անձեռագործ. զի չ՛արգանօի անարատ Կուսին եկաւորութիւն Սբ Հոգւոյն, և հովանաւորութեամբ Հօր Բարձրելոյն ան սերմն

անքին յղութիւ կերպարանեալ եղև։

Աւ՛դ՝ որպես Հնոյ Աւետեաց քահանայապետն անցանէր նախ զառաջինն խորանն, և զվարագոյրն, ապա մտանէր ի Սրբութիւնն Սրբութեանց· նոյնպես և Նորոյ Աւետեաց քահանայապետն մարմնացեալ էառ զկերպարանս ծառայի· Փիլիպ· 2, 7· նախ զառաջինն խորանն, և ընդ վարագոյրն մարմնոյ քերոյ Հեբր· 10, 20· անցեալ՝ ապա էմուտ ի մշտնջենաւորն, և յաւիտենական Սրբութիւնն ե մինչ։ Աւ ոչապ էր կամակ քահանայապետին ոչ մտանէր ի Սրբութիւնն Սրբութեց· Ելից 30, 11· և ոչ Նորոյ կամակ Աստուածոյ քահանայապետն առանց հեղման պատուական Արեանն քերոյ էմուտ ի Սրբութիւնն փառաց։ Մի՛ անգամ ի տարեկն Հնոյ Աւետեաց քահանայապետն մտանէր յերկրորդ խորանն· ոչ առանց և Նորոյ Աւետեաց Մշտնջենաւորն քահանայապետին մտանգամ է մուտ յերկնային խորանն· Հեբր· եբր· 9, 12· քահանայապետել յաւանվախճան, և յաւիտեան փառաւ· Թո ղեալ ճանապարհ յերկնային խորանն նոցա ամենեցուն, որք մտանգամ դնան անթիւ, գործեն զարդարութիւն, իսո սին զհնութիւնն, և այլն· Սաղմ· 14։

Լ՝ ելհաւ ՚ի Տէր, և եղիցի ուրախ հոգի իմ ՚ի վերայ սեղանոյն, որ ընծայեցան ինձ ձեռամբ քահանային:

Գիրք Վասպուրականի այսպէս անուանեալ. կարգ Վասպուրականի ըստ սահմանեալ. Յաղագս Վանայ սրբոց ցիր ղեալ. և Վասակայնք սասէն կոչ չեալ. Պաշտօն սորա յայսմիկ ձև ունեալ. զոհ, և նուէր շարունակ գործեալ. Մինչև Աղհարեան խլռալ օ ծերալ. որդիք նորին ՚ի սոյն գա սեալ. ՚Ի պաշտօն Տէառն սրբա գա սեալ. քահանայ մեզաց սրդին ընծ տրեալ. Ո՞ղջակիզօք զանձինս քա էեալ ընդ ժողովուրդն ձեռամբ օրհնեալ:

Լ՝հարցն խոստովանել՝ և կապտառաձանն ընկճել՝ մատուցանէ Տէառն զոհս:

Ալ՝լմ՚ի կարգէ սասունցոյ՝ նախ վ՚ա անուանակոչութեան Վրոյ. և վ՚ա լուծմանն քառասնից ոմանց, որք գտանին յառաջ ըստ

Քին էին գլուխս. ապա վտ Ոչխա
լոյն օծմանն, և առաքին հրա
շալի զոհին։

Ո՝ Առաջանք, կամ Ո՝ Ահա
կանք էին Քահանայք յապզին Ղևեայ
ցեղեալք· Տես 2 Օրինաց 10, 8· և վե
Ղևեայ տես վերն Թղթ. Համար 150։

Ա՛Ր՝ որում Հեռև այս էր
տրդ Գ Լրքս Մովսէսի յաճախ վասն
զոհից, զգեստուց, և Քահանայական
պաշտամանց Հառէ· առ ամ Քրիստո
նեայս անուանեցաւ Ղևտական Գիրք,
կամ Գիրք Ղևտացւոց· Թէև առ Հեբ
րայեցիս այլմնաւէս անուանիցի· զոր
մէ՛ ևթէ Տեառն Հանգոյ լինիցի, ապա
Աստուածչնչագիտութեան Հայեցեալ որպէս
կարգեն զԱճապուձն Գրեանս· ևայլն
որպէս անուանեն զնոսա։

Ն՝ Ադամադիմն ոսէրս, և այս
տարագ յառաջին ինն գլուխս պատմի,
այսինքն՝ չորքոտանեաց, Թռչնոց, և կե
րակրոց· Նոյնպէս՝ այլեայլ զոհ, վասն
մեղուցեալ, և զոհուելեան, վասն այս
պէս մեզս՝ և յանցանաց։

Գլուխ

Գ լուս առաջին խօսի վէր կերպի գոհե
լոյ չորբասանեա, և ծառուն. ԱՐ
ի 6 անահամարին՝ յաշել ընդունակ կատ
րել: 8՝ անգամանեալ, կատարեալ: Ձորս
գիրուց, կամ Ջրագաս: 9 վիրաւոր, վոյլ
մէկի եղեալ մասունքն: Խառել՝ խառնել
կամ անհաս կարել. խակ խարել ընդունա
կէ հրով գաղել, կամ հրացեալ երկա
թով սրբել. ուսոյ Եզեկ. 21, 25 սոյ.
Խարան ընդ խարանի. որ՝ գաղ վոխա
բէն գալն:

Ի կիրակի գլուխն խօսի վէր սլեալ ըն
ծայից, և գոհից: Տուն 1. նաշխի, որ է
շարմադ աշխը: ինդրուկ՝ խունկ, և ծխ
խանելիք: գոհ, մատաղ՝ և ընծայ: ուսն
4 պան, բլուխ: քաքար, նագաթ: պան
գեալ՝ խառնեալ: 7 կաճիարայ, զաղան:
14 արմանիք, արուեղ և մասուլ: մուրկ
նար, և կանաչ հասկ ցորենոյ: փխրեալ
հարացուցեալ՝ և խոշ կոկիսս մանրեալ:
Ի երրորդ գլուխն պատմէ վէր սկսալն
գոհիցն վիրկուելէ: Ի տուն 3 Թագաւոր
բառակ գիրուցն, որ ծածկէ գքաղիրն
որ է Թագաւոն: 4 մասն, Թխկինամիջն
չինամիսն: լերգաբարձ, լերգի բառակ
մեղեդն կամ գրուն: ծղիք, ոչխարք: 10
գիսա, միջոց ոտնաչարն:

Ի երրորդ գլուխն մեկնէ գոհս վէր պատա
ղան մեղաց: տուն 11 ապաւառ, Թրիք
կամ աղբ:

Ինդ

Հինգերորդ դէսխան է ալ գոհից. և քա
էոեմից սրսեբրդմանց, և այլ յանցաւ
որացն։ Տուն 2 յանցանել՝ մեղանչել՝
զպատուհրան ինչ կոխել։ 6 որոշ կամ
նախկր գառն։ արոջ կամ նախկր ոչ։
Վեցերորդ դէսխան ցուցանէ գկերպարա
հին, և քահանայից օծմանն։ տուն շաբ
աթ, պահ տուած իր։ գոլորշեխան
հեղձամոլեխան, ընկերուխան։ 3
ժխտել՝ սրսել՝ ուրանալ՝ ինքեան անել
Եօթներորդ դէսխան ունի գոհս ալ ա
պես յանցանաց։ Տուն 3 ամն, գոնկ։
12 շաբ, բարակ հաց, լոչ։ 30 երեսուն
կուրծք, կամ գոշ։
Ութերորդ դէսխան պատմէ գօծումն
Ահարոնի ի քահանայապետս, և որ
գեղն ի քահանայս։ Տուն 24 բլթակ
ախանջի նեղբին ծայրն, ուսկի կախեն
գինուս։ 35 պատարագուխեն բաշխուխի։
Իններորդ դէսխան Խոսէ գԱհարոնի
առաջին զոհն, և գիրաշն։ Տուն ի ձե
րակոյս, բաշխուխեն ձերոց կամ խոր
հրդակցաց։ 19 Հարսրակին, գերեսցին
կամ Հրաշտուխեն հետ։ Ա յսքան առ այս

ԸՍՏ՝ Աստուածաշունչ Հրատարակութեան

Ասուածոյ՝ պատրաստուած գերբայդն
ի ս Ահարոնի ի պաշտօն քահանայապետ

աաա

տական, և ջրդխանորա ՚ի գործ քահա
նայուԹէ. զգեցոյց Ա հարօնի զպատ
մուճանն, և վայր հանդերձան. որոց ըզ
հոգևորն տէս Սաղմ. 132, 9 և 16: Ես
այի 61, 10: Եփես. 6, 14: Յետոյ նոյն
ինքն Մովսէս արկ յ՚ուղղ օծութեան
՚ի գլուխ հղբօրն, ևօծ զնա, և սրբեաց
Ա յս օծումն նշանակէր զՀոգւոյ Ս ր
բոյ պարգևան. ըստ որում Եսայի ՚ի 61
գլխոյն մեկնէ. Հոգի Տ էառն ՚ի վե
րայ իմ, վասն որոյ և ևօծ իսկ զիս, և այլն:
Եւ գրէ (1 Յօհ. 2, 20:) զօծութիւն
ունիք առ ՚ի Սրբոյն, և գիտէք ամենե
քեան: Ա պայ էառ Մ՝օսէս յ՚արիւնէ
խոյին, (Ղեւտ. 8, 22:) և եդ ՚ի վերայ
բլթակի աջոյ ունկանն Ա հարօնի, և ՚ի
վերայ ծայրի աջոյ ձեռնին նորա, և ՚ի վե
րայ ծայրի աջոյ ոտին նորա: Նշանա
կեալ այսպիսի արարողուԹիւնբ ԹԷ՝ մի
այն ԿՌ, որ ՃՇմարիտ ԿԱհանայա
պետ, և պատուական արեամբն իւրով
աջողակի սրբեաց զմեզ՝ զաջող գործն և
քաց մեզ. աջովն իւրով ընտանեբեալ
առաքնորդեաց մեզ. Սաղմ. 44, 5: Նա
մայն աջով Հաբառացեալոյն աջողակի օգ
նէ, և նաեւտել ընդ Ա ՋՄ Ն ՀՕՐ
առացե՛ յ՚այնոսիկ, որք ըն Ա ՋՄ Ն
լցեն. ևիտ՛ք Օ րհնեալք Հօր իմոյ. և
այլն. Մատթէոս 25, 34:

Ա ա

Ապայ զկնի արտաղաւմեանց ամանց՝ Ա-
հարօն մաուսեալզոհ վաթս, և վա-
ժսդով ըզհան մեղացն· ամբարձ դձեռս
իւր՝ի վերայ ժողովրդեանն, օրհնեաց
զնոսա, և ասէ· Թուոց 6, 24·

Օրհնեսցէ զքեզ Տէր, և
պահեսցէ զքեզ· Երևեսցուս
ցէ զերեսս իւր՝ի քեզ՝ և ողոր
մեսցի քեզ· Յմբարձցէ Տէր
զերեսս իւր՝ի քեզ՝ և տացէ
քեզ զխաղաղութիւն·

Եւ դիցեն զանուն իմ՝ի վերայ որդւոցն
Իսրայէլի· և ԵՍ ՏԷՐ օրհնեցից
զնոսա՝ի նոյն դէմս ինն·

Յետ օրհնելոյ եմուտ Ահարօն
ընդ Մասէս՝ի խորանն վկայութեան՝
և անտի ելեալ կրկին անգամ օրհնեցին
զամ ժողովուրդն· Եւ երևեցաւ փառք
Տեառն ամ ժողովրդեանն· քան որում
երևեցաւ Ելից 24, 16· 40, 32 և 33·
Եղեկ· 43, 2· Ելհուր՝ի Տեառնէ, և
այլն· Տես 3 Թագ· 18, 38· 2 Մնաց·
7, 1· Հուր՝ի Տեառնէ ասի· քանզի
կամ էլ՝ինեբսին խորանէն, որ Տուն
Տեր կոչի· 1 Թագ· 3, 15· 1 Մնաց· 6, 31
կամ թէ յերկնից· որ է բնակութիւն
Տեր· Եսայ· 63, 15·

Ե-

Ա՛ս առաքեալ երկուց աշակերտացն Ա՛հա
բանէ. Ա՛յսպէսյ՝ և Ա՛բէուդայ
պիտանանէր ըստ բանսն. երկին՝ ընդ
առ հոգւ, և արկին վիճակս. և մատու
ցին առաջի Տեառն հոգւ օգտիւր, պէտ ոչ
հրամայեաց նոցա Տէր։

Ի թուին այնմարիկ 2514. յառաջքան
ջննունդն Քրիստոսի 1490։

Ա՛յլաբանութիւն։

Կին յերկնիմի հուր բորբոս քեալ.
Միմեանց ուժ գին հակառակ կեալ.
Ի միասին անկարդ լուծ ցեալ.
Եւ ոչ ուրոյն երբեք լուծ ծեալ.
Դեղ՝ և անշէջ նախկինն ձայ նեալ.
Արբեալ՝ և վէշ յետինն յոր ջեալ.
Երկաբանչիւրն ուր արծար ծեալ.
Հրացեալ տեղւոյն վախճան հասեալ։

Ա՛ռաւելաբանութիւն։

Ձ Ո՛ր սեղանոյն վերուստ ի ջեալ.
Ա՛հարծնի այրսակ և դեալ.
Ձուրն վայրաքարշ հակառակ կեալ.
Ա՛րեւուդայ կողուստ բեր ըեալ.

Զի

Զի Ահարօն զԱսմաժ սի բեալ·
և յ՚Ասուժոյ փառամէտ բեալ·
Ի սիկ Աբիուդ փառամոն ընալ·
այր աղագաս է հրամկի գեալ:

Ա՚ապաբ և Ա՚բիուդ հրեշտեառն Ղեռանին:

Յրամայեալ էր Ա՚ստ զի որ դիւքն Ահարօնի հոգայցին դնել հուր ի վերոյ սեղանոյն, և խառել խունկ ի վերոյ հրոյն· Ղեւ· 1, 7: զի հուր հա նապազ՝ և մշտնջենաւոր պղծացի ի վե րոյ սեղանոյն, և ապականի· Ղեւ· 6, 17 քանզի մասն այս հրամայ, և ոչ այլոտար հրով պարտէր զոհ մատուցանել Աս՚· Ղեւ· 6, 14:

Ար դ ևս ապա, և Աբիուդ քահա նայքն սեսեալ զիսաման Ահարօնի ի մատուցանելն առաջին զոհին, ունայնա մտեալ՝ երկնաքանչելն կազմեցին ըզ բարբառան, և եդին ի նոսա խունկս, և զհուրօսար, ոչ ի սեզանոյն· և գնա յին մատուցանել առաջի Տեառն:

Բայց եկեալ հուր ի Տեառնէ այնպէս էկեր, լափեաց, և մեռոյց զնոսա, մինչ զի արտաքուստ մարմինքն, և զդեստքն ամենայն մնացին, բայց ինքեանք ան շունչ ի ներքուստ· սէս Ղեւ· 10, 4:

Ո ամենայն անաստուած ընդհակերջ, և
ընդ ճշմարտութեան. որոյ յերկիւղ բացանել
էջեր նոտից, և որոնցէք յամենայնի
միայն հնարիցէ։

Ի խոստովանէն որ զերծան մեռ նեալ.
ապա՛ի սերգեցին զանաստուածն զատեալ.
Սուրբ անապականն խոստով տաւ եալ.
երկեակ նոշեան աստ պահան ջեալ.
Թոռն և կրճղակ յերկուս հերձեալ.
որոշն հարկեա ընդ այս թոռ եալ.
Ուզան որոշող անաստուած զբ բնալ.
զի Թոռ տոկեն անհերձ քոյ լեալ.
Եւ նոպատասխանին զի ոչ ձեալ.
անհերձ Թոռիւ տակայն պղծեալ.
կրճղակաքաշեն ի խոզն գատ շեալ.
նոքա որոշն զի պահա սեալ.
Իակ լուսականն ասի սուրբ բնալ.
Թէ Թոռ և Թուխն նոքա եղեալ.
Թոռուտն զհաստենն ինչ հա ձեալ.
հոգեառանին կարծեաւս բնալ։

Յաղագս սրբոյ և անարգ կենդանեացն։

ցիսն յայլ ազգաց, բերը ինքեան սուրբ կան

կան, և սէր ժողովուրդ: Տես 2 Օրի· 7, 6: 14, 2: 26, 18: Ոսոխ որպէս ճշմարիտ Բ ժխկ եան նոցա զպատուի բան ուսուցչացն· Տես Ղևտա· 11, 3: 2 Օրին· 14, 3 զի ոչ խառնակ, դպատ նաբարոյ, և հեղձամղձաբար կերայցեն այլ մարթուր, պարկեշտ, և ըզգաստ: Ընդէրս ուրեմն ուսուցիչ զիմս անուանոց որք ոչ ունին կձղակս, կամ ծամածս բա ժանեալ յերկուս բաժինս, և ոչ որ նման· որպէս՝ ձի, ջորի, և այլ: Եւ այնուհետև, որք ծէսըս որոշեն, նոքա յերկուս հերձեալ կձղակս ջունին, են պիղծք· որպս՝ ուղտն, նապաստակն՝ և այլ: Ընդհանուրս անուանեցան, որք ծէսս որոշեն, այլ ոչ են կձղակահերձ· որպէս խոզն, որ է անպէտ: Ջրայինք երբք ծէս, և ծխելք ջունին, պիղծ և անսուրբ են: Ջհուան ծառայութեն եմէ ջրաբուսականի քայլեն, և ունին կարծս և սրունկս՝ ի վերոյ քան զոտս, որով կարի ցեն սուսուկել՝ և ծռոտել յերկրի·

այնպիսիքն են ուսուցիք:

ԲԱՅց այսպիսի խոտոր ուսուցից, և անուանոց՝ ինչ որուն կուսակրանել սուրբ ոչ ունի ըստ Պօղոսի 1 Կորն· 10, 26· և յայլ բազումս տեղիս: Նոքա չարաչար լսոյս ծխելք, և անուանեալոյ ընծայից արգելանին համայն քրիստոնէից:

Ես ասս

Լսօեաց ընդ ոչխարս Իսրայէլի՝ և ա
ասցես ցնոսա. փոխ Տեառն, ընդ
առնէջս՝ և ընդ էջս Մովաբ՝ այդ է
ցքեն իմ փոխ։

ՏՕՆ ԸՀ՝ Տօն Սբ կս ձեռ։
Յարուց Աստուծ փառաւո բեռ։
Տանն առաքին Շարաթն և գեռ։
որ հանգըստեան այս անուս նեռ։
Ի առանն և ջրոս Ղիսան թուռ եռ։
Ե Զատիկ Տեառն ուռն հրեշտակեռ։
Սկսան ամսոյն վեց թիւռ ուռ եռ։
Լօմն շարաթուց ուռն կատարեռ։
Թիւրն ամսոյն ուռն Համա բեռ։
որ Քաւութիւն մեզոց ուռ նեռ։
Իսկ նոյն ամսոյն երկոս հրն գեռ։
Տաղաւարաց ուռն է կար գեռ։

Կ՝սկսայ փոխ Հին Կտակարանին։

ՏՕ)նախմբութիւնք Հին Կտ
ամենայնին բազմադիմիք են. բայց գլխ
խուռնքն են՝ պահել զՇարաթ օրն։
Ի բիլիոթիկն Զատիկն. զորմէ ուռս վէր
թիւն ահաւասիկ 180։ Ե երկրորդումն քննի
·6 և 7. Ա լման ամսոյն. և մեր Մայիսին
հան

հանդիսին· Հերքայեցերէն ասի Շաբաթ օր, որ է՝ Տէն եօթն եօթնեկրորդաց, և յանդերձեալ՝ ի յիշատակ Օրինադրութեանն, որ եղև զկնի 50 աւուրց յելս նոցա յԵգիպտոսէ, և յաւարէնն գոհանին· Համառօտեցաւ այս ծնունդքս ի խնձոյ ժամանակին, յորում գառաքին սրտգոն, և գարնանն մատուցանէին ԱՀ. տպաց ինքեանք ուտէին· Այս ծնունդնամանեցաւ մեր Հոգեյ գալստեան տեսն, որ կատարեաց զկնի 50 աւուրց մեր Յառնելն· Զորորդ տօնն էր ծիրելի ամսոյն, համապատասխան մեր Սեպտեմբերին· և կոչի Տէն փողոց· յորում Քահանայքն փողահարեալ ազդէին ժողովրդեանն զքաղաքական տարեմուտ· այլնիմաստէս կոչի այս տիսա Ընդ առն· 3 Թագ· 8, 2·

Հինգերորդ Տօնն էր 10 ծիրելի ամսոյն· որ կոչի Քաւութիւն, որ է Քաւեալ ինձ· և զաղաչանան Քինդշանէր· որ ոչ ինչ միայն մեղաց մերոց, այլև ամենայն աշխարհի է Քաւութիւն· 1 Յովհ· 2, 2· Վկայեալք Տօնախմբութեանն է Տաղաւարատոնին՝ ի Սեպտեմբերն ասի Հերքայեցերէն, և կատարի 15 ծիրելի ամսոյն· ի յիշատակ 40 ամաց Ճանապարհորդութեանն յանապատն· ասի և ոսոց տօն· Տես 3 Եզրաս 8, 16·

Ի սանէ ջուր, որ անէծին՝ արտասուք է
նայն. և ջրելն՝ որ լուսոյ, կենդա-
նութեան ի վերայ գլխոյ նորա. և
չարչարեցուցեալ զնա ամ ծաղովքն։

Ինոյն Թուին 2514, և այլն։

Ո՞ր կամակար յանցաւոր լինել.
պատիժ մեղացն ինքեան բեր լինել.
Եւ ակռայեա ասաւ՝ պէտ է զուժիլ.
քաղցկեղ խեցկեղ ետուին խարեալ.
Ա՛սա հոյհոյիչն կ՚քարկո ծեալ.
զի յ՚Աստուծոյ այսպէս դա տեալ.
Եւ վայրապարն՝ ինոյն պատ ժեալ.
Շարաթափրուժ զի նա ե զնեալ։

Ի այհոյիչն՝ ու Շ աբաղախափն գոր
ծոնին։

Ի՞նչ է ասել ահաւասիկ, լսատ լեն
տրուեցին Աստուծոյ կենդանեաց։ Հեբր. 10, 31
Զպատժոյ արժանին՝ պատրաստ Աբե
ուշ՝ արդիւնք Հատուցին, և պարտաւորեալ
մեղանոյն, անարատ Գառաւորն, և նա
խանձաւ Վ լեժիանգելն՝ յանկարծակի
առակ

ասկայի հարուածովպատժեալ. առաջ
նոր հարապարակ ժողովրդեան եւս մնոյ
ընտանեաքօք ցուցանէ վիրաւորեցոյ վ՚ը
ըժին։ Առաքին իմիասին երկու արք,
որոց մինն էր քահն Ի սրտէ լացեալ, իսկ
մեսն որդի կնոջ Եգիպտացւոյ· սա՚ի
կռուէն հայհոյեաց, և անիծեաց զանուն
նաքը Ընտանն Աստուծոյ։ Գտաւաչ
որքն արկեալ զհայհոյիչն ՚ի բանտ՝ մինչ
արարին Մովսէսի· և սա ըստ պատգա
մանն Աստուծոյ՝ հրամայեաց նոցա, որք
լսեալ էին զհայհոյութիւնն, դնել ըզ
ձեռս ի բերեանց, իբրև վկայք՝ ի վերայ
մահապարտի գլխոյն, ապայ հանել ար
տաքոյ բանակին զհայհոյիչն, և քարկո
ծել զնա։ Տես Ղեւտ· 24, 23։
Հանդիպեցաւ եւս մինչ Ոզդիքն Խոյոյ
էլի էին, յ՚անապատի՝ զի գտին զայրի,
որ քաղէր, և հաւաքէր փայտ, յաւուր
շաբաթոյ· և բերին զնա առ Մովսէս
և առ Ահարոն լսել զհրամանն Տեառն։
Մովսէս ըստ Ա՚յ պատգամացն եւս պա
տուէր առնոյն ժողովրդեանն հանել
զշաբաթ մահաբեր արտաքոյ բանակին
և քարկոծ առնել
զնա։ Տես Թուոց 15, 32։
Եթէ յ՚Օրէնսն Մովսէսի էր այսպէս
խոստ պատիժ, զինչ լինիցի՚ ի Քրիստոս
Տես Հեբր· 6, 4· և 10, 26։

Ե՚

Եւ ասէ Տէր ցԱհարոն. Դուն
եւ որդիք՝ մատուսցէն զընծայսն իւր
եւ զիւղս ետից Աեղանոյն։

Ի ընդեակ մատեանս Մովսէս թողեալ.
այս գիրք Թուոց չորրորդ ե գեալ.
Թէ Իսրայէլ յ՚Էգիպտոս ել.
յ՚ե գնասուկ սրտաքս հա նեալ.
Ե բնաւամայն ընդ ինն կը ցեալ.
յ՚անապատին զնարդ վա րեալ.
Մէզ գիրք Թուոց առաջնոր դեալ.
մի բան միոյ ապաստաբա նեալ.
Մովսուրեմն զնարդն կանդնեալ.
աջոյն գոհին՝ ե զնահան օծ եալ.
Նաև զօծեալն անդրէն սրբ քեալ.
նաեւ զպատիքն խնկոյն կար գեալ.
Ե զկառատանքն ցեղապե տեալ.
Իւրաքանչիւրն ընծայս քե րեալ.
Արծաթ՝ ոսկին հաճատա րեալ.
Ե գոհելիքն հատանտա նեալ։

Ի Աեղանոյն Ոսկեայն, ե ընծայ-
ից Իսրայէլ։

Յիշատակ կանգնեաց Մովսէս
զնարդն, հօծ՝ և սրբեաց զնա։ Ապայ
երկ

Եբիատասան Ցեղքն Իսրայէլի մատու
ցին ընծայս Աեղանոյն՝ վասն Նաեմակա
տեաց ոճն կատարելոյն։ Իսրաքանչիւր
Ցեղապետ հաեատար ընծայս, և հաե
սաբ զոհելոս մատոյց Աեղանոյն, այս
ինքն՝ իսրաքանչիւր Ցեղապետ վէ իսր
բոլոր Տոհմին մին արծաթի կանք՝ ի 130
կշռորդէ· մին արծաթի սաղտ՝ ի 70 ըս
կիղէ՝ բոս սրբոսթեան բանկեղն· մին ոս
կեայ սուխ՝ ի 10 դահեկանէ, լի խնկով։
Վասն ողջակիզի իսրաքանչիւր Տոհմա
պետ մատոյց մին զուարակ, մին խոյ, և
մին տարեսր գառն։ Վէ մեղաց զոհին՝
իսրաքանչիւրն նոխազ մի։ Վասն զոհի
փրկութեան իսրաքանչիւր Ցեղապետ
հինգ նոխազ· հինգ տարեսր գառն։

Նաեմակատիք նշանակէ մատուցանել և
ընծայել Աէր զիր ինչ մեծաս հանդիսիս
և ուրախութեան։ Կանք է խաս, կամ
երկրնկեայ տաս։ Կշռորդ է մին քաշ։
Տաղտ է թաղտ, թէքնէ, կամ խոր ա
տան։ Սկիզ ոսկւոյ, և արծաթոյ· հա
սարակ, և սրբոսթէ։ Հասարակ արծա
թի սկիզն արժէ չորրորդ մասն մարգելոն։
Սրբոսթեան արծաթի սկիզն՝ կէս մար
գել։ Ոսկւոյ սկիզն արժէ տասնեցս այն
քան, որքան արծաթոյ մին սկիզն։

Տես ծննն· 20, 16։ 23, 15։ 24, 12։ ևս
Ղեւս· 27, 25։ Ելից 30, 13, և այլն։

Եւ

Ա՛ օսէս. Ա՛ռի՛ր Տէր, և ցրո՛ւեսցին
ըղձանո՛ք քո. փախի՛ցեն ա՛մ ատե՛լք քոյ
յ՛երեսաց քոց։ Ա՛ո՛ւ ի գտա՛րէլն ա
ո՛ւ. Պատի՛ր Տէր ի հալածո՛ղս,
և ի բնա՛կեցո՛ղս Սիո՛նի։

Փ Ո՛ղ արծաթեայ կըտկին շինեալ.
զի Քահանայքն վառարտա ըլնալ.
Ահա՛ ի պաշտօն էին ձայ ընեալ.
Երկրորդ զնշխանան՝ ի կոչ աղեալ.
Ի բանակայ չուն եղ փո՛ղ ձեալ.
Նաև ի մարտ տոքօք կապ մեալ.
Փո՛ղ Քարոզչացն օրինա՛ կեալ.
որք զուսկընդիրս ըզգաստ վառեալ.
Դէմ թըշնամոյն միշտ պատրաստեալ.
յ՛երկինըն խոստման արիա ցեալ.
Աըւի մեզ՝ Տէր, առաքինո՛ դեալ.
Թըշնամիք մեր՝ ի խոր տո՛ ձեալ.
Ի վախճանի դի պատ՛ ըլեալ.
Լցեա՛ք յ՛անկեա վառա՛ռ ըլեալ։

Ո երդ Ճանապարհորդութեանց Սրբոյն Ներսիսի
Շնորհալւոյ։

Ա՛ռ ի ճամբայ Սրբոյն Ներսիսի ի՛ վերայ
Շնորհալւոյն։

Ա՛ռ ի ճամբայ Սրբոյն Ներսիսի ի՛ վերայ Շնորհալւոյն։

քսան ամայն վէր, Թող զոզայս և զկա նայս, էր վէց հարիւր հազար 3650, խակ յայլ օրինակս է 3550· Տես Թուա· I, 46 և 2, 32: Զոր զէնաւոր բանակ, և զառնգ էին, և խըրաքանչիւր բանակին մին գնդապետս, և ՚ի պահապետս:

Խորանն վկայութեան, և Ղեւտացոց բանակին ՚ի չորեքին, և յիջևանիլին՝ էր միշտ ՚ի մէջ բանակացն, որք 2000 կան զոն կային հետացիլ չուրջ բանակաւ խորանին: Տես Ելսւոյ 3, 4:

Յառաջ երթայր յարևելից կողմանէ խո բանին եղեւոյ Յուդայեան Զօրապետն ընդ Խաքարոյ, և Զաբուղոնին Ելիցն ՚ի հարաւոյ կողմանէն շուրջ Ուրեք նեան Զօրապետին ընդ Շմաւոնի, և գործոյ Ելիցն: Յ՚արևմտից կողմա նէն էր Ե փրեմեան բանակապետն ընդ Մանասէի, և Բենիամինի Ելիցն: Իսկ ՚ի Հիւսիսոյ շուրջ Դանապետն Դանայ ընդ Ասերոյ, և Նեփթաղի մայ Ելիցն: Թիւ խըրաքանչիւր բանակին Տես Թուոց գԼ· 2· անտի մար 9, 16, 24, և 31·

Ունէին զատ հրամանին Տեառն՝ զերկու արծաթեայ փող, զորս միայն Քահա նայքն փողէին: Մխիթ փողերով՝ կոչ էին զհաւատարիմ ժողովուրդն ՚ի պաշտօն՝ և ՚ի ծառայութիւն Աստուծոյ· իսկ

միւս

մբասուին զ Հողով թրասլեասն հրաժիրե
ին ի խորհրդակցութիւնս. քայց երբ
զերկու մողն հարկանէին, էր կոչումն
և Հողմուսին բոլոր Հողմ լրելեանն, ու
Հանդոց և փոքունց: Հարկանէին
զմողն ի Հողմել Հողմ լրեանն՝ ոչ
Հզանակեալ ազգեցութեամբ, այլ հա
ստատ հրնշմամբ, խոկ յերեանէն ի պա
տերազմ, և ի ջուէն՝ հարկանէին զերջա
նակեալ՝ և բաղմաձայն ազգեցութեան
փողն: Ա յսպէս ի հարկանել առաջին
անգամ փողոյն ազգեցութեան՝ ջուէր
Յոգայեան բանակն. յերկրորդ փո
ղոյն՝ ջուէր Ռուբենեան բանակն. յեր
րորդին՝ ջուէր Եփրեմեան բանակն.
ի չորրորդին՝ ջուէր բանակն Դանայ:
Ա յլ Յօսէփոս պատմիչն գրէ Թէ՝ ի
փողել առաջին նուագին ջուէր Ա ռաջ
նեան գունդ. յերկրորդին՝ հետևէր
Ա րեմոնեանն. Յետոյ Քահանայքն
խաղատէին զԽորանն, և բարձեալ առ
նէին նուագով ի մէջ արկելեան, և արև
մտեան բանակացն: Յերրորդ անգամ
փողելն՝ ջուէր հարաւայինն բանակն. և
ի չորրորդին՝ հետևէր հիւսիսայինն:
Ա յսպիսի ուրեմն կարգաւ յերկրորդ
ամի ելին եղիցին յերկրէ գիպտոսէ, և ի 20
Չիսլ ամսոյն, որ պատահեսցէ Ադրիլ
ամսոյն, և ի երկրորդ ամին Հեբրայե

ցոց

ցաց տալոյն: Տես Թուոց I, I: և
IO, II: և Թագ· 6, 37: վերացաւ ամպն
'ի խորանէն վկայութեան· Տես վերն
Թիւ ահագին 241· և յաւելին Ոգիքն
Նորելէն յ'անապատէն Սինայի: Եւ
'ի յաւել տապանակին՝ ասէր Մովսէս· ա
րի Տէր, և ցրուեսցին թշնամիք քո· խոհ յ'ի
ջնջեսցին ատելք քո· դարձիր Տէր, և ասէր:
Յետ երից աւուրց Հանապարհորդու
թեանն՝ եկեալ հասին յ'ԷլԷնա ի, զոր
անուանեցին Մարգերս· Հայհոյեցին հրայ
րեաց· զի հուր բորբոքեցաւ 'ի Տեառնէ
և եկեր զհնոյն ինչ բանակին· քանզի
Հոգևորքն չարաչար սրտմտէաց առա
ջի Տեառն, և Տէր բարկացաւ սրտմ
տութեամբ: Սաղմ· 77, 19· I Կորն·
IO, IO: Ասէին ընդ Էնեան անուանեցաւ յե
տոյ Հերթայեցիքին Քիբրոթ Թաւաղա
և Հայհոյեին ասէ Դ երկրորդ Յանիս
թեան· զի անդ Թաղեցաւ ժող, ձուկն,
սրտմ, ասէ, և սմսոր ցանկացօղ Հոգ
վոցդն: Թուոց II, 34: Սաղմ· 77, 31:

Ո՛Հ Թուրքանիրն մարմին եղ ծեալ·
անեծ ես սխտոյ գերկն և ղեալ·
Քրիստիանք փորոյդ երբ մարմնջեալ·
խոկան ոչ ասես ընդ Տէր քարձեալ·
Պատառ մարմոյդ երբ սպառս լինեալ·
ըզ քեզ կարծես գոլ էրս ծնեալ:

Ա՛ռաս

Ի սաստիկ սրտի, եւ լսելեացըն կիզմունըն
վիհ անանցանելոյ, զոր ես պատ ոչընչոցն
Իսրայէլի ՚ի հալոցաճս. այլ ի ջերմ
բան պանդ ՚ի, ահապետաց ինքեանց ա
սաստեաց զնոսա՝ զանձնայն գլխատելոյ
՚ի նոցանէ:

՚Ինոյն Թուին աշխարհի 2514. և այլն:

Զե բկոտասան արիս բն տրեալ.
բատ բանի Տեառն Մ օսէս յբ զեալ.
Յ՚երկիրն Քանան զի լբօտե սեալ.
և ՚ի պլատոյն անտի քե բեալ.
Ե բկոտասանքն ուզևո բեալ.
՚ի վապաշէնն Քեբրօն հա սեալ.
(Պարկեշտն Սառայ ե աստ թաղեալ.
հայրն Աբրահամ ևս ամփո փեալ.)
Յ՚ողկուզոյ ձորն յորժամ հա սեալ.
ուռ մի որթոյ աստե հա տեալ.
ուր խաղողոյ ողկոյզ կա խեալ.
զայս լբժակօք անտի բար ձեալ.
Զոր ողկուզոյ զառելն կո չեալ.
Թուզ ընդ նրան ևս ժողո վեալ.
Քառասնօրեայ աստ լբօտե սեալ.
առ ժողովուրդն անդրէն գարձեալ.
Տասունքն սուցա զազգն ամբո խեալ.

վի

զի ժողովուրդն տըլտատնք բարձեալ·
Բայց Յուդայեանն Քաղէբ կանդնեալ
և Էփրեմեան Յեսու նա զեալ·
Անունն զամբոխն ապըստամբեալ·
ԸՄտավախ ոչ տըլտալն Քեալ։

Ա՛օխս առաջէ կըռս էրկիսատան կըռե
սել պերնէրն Վ՛անան։

Ի՛ եալ Խոսրէլացւոց զ՛ի
Գ էրեզմանացն ցանկութեան՝ եկին զ՛ի
Հասարօթ· ուր Մարիամքոյր Ահարո-
նի բարոյեցաւ· տես Թուոց 12։ Հա-
եցին առաջ և եկեալ բանակեցան յ՛ա
նապատին Փառանու, զ՛ի Հասմոնայ
և զ՛ի Կապէս_բառնեայ· 2 Օրի· 1, 19։
Յ՛այսմ առեղծէ ըստ ինդրոց ժողով
դեանն· 2 Օրի· 1, 22· և ըստ հրամանին
Տեառն Մօսէս յ՛երկոտասան Յեղինն
զերկոտասան արս ընտրեաց, զայր մի
յ՛ետ ըստ ազգի իւրոյ ցեղէ· զանուանս նոցա
տես Թուոց 13· 5· և առաքեաց զնոսա
ակնառես լինել և լրտեսել զերկիրն,
և զբնակօղսն Քանանու· նաև անտի
ընդ ինքեանս բերել զ՛ի պտղոց երկրին։
Հրամայեաց Աճ լրտեսել զերկիրն
խոստացեալ· զի նախատեսեալ զերկիրն
այր

պարտաւորեալ են, մեծաւ փոյթիւք և քաջալերեմք կանոնացեալ իւրեանց ցկեանս մնանել լսաւոնալ և ժառանգել զերկիրն բարեբաստից. խակ եթէ ծուլացեալ և երկուցեալ մերժանացին, առանց պատասխանի պարտիժս կրեսցեն։ Եւ եթէ ուրեմն լբտեսցին (Ղսաւս) եկեալ միջնէ ց՝Ր եբրան, և՝ի ձորն Էշքօլ՝ այսինքն ողկուզոյ։ Ասաւ Հաւնին զրեմ ոյուս, որ ունէր ողկոյզ մի կամ չ եթէ մի խաղողոյ. բարձին լծակօք զայս ոլեմ ոյուն ընդ խաղողոյ ողկուզին, ա ուեալ ընդ ինքեանս եւ նուեն, և մուզ յետ 40 աւուրց լբտեսելոնեանն զար ձան անդրէն և եկին առ Մօսէս, Ահարօն, և առ ժողովուրդն՝ի Կադէս բառնեան. ցուցին զերկրին պտուղսն և վիրաբերան պատմեցին զերկրի պարտուելիսն, զի բռնի զկանէ, և զմեզ։ Բայց ասասէքն՝ի տոցանէ զարհուրեցուցին զժողովուրդն ասելով՝ թէ աստուածկ, և զօրագոյն ազգ է յոյժ քան զմեզ. ոչ երկուաք յայն երկիր, այլ արտուցուք զօրաւոր, և դարձցուք յ՚ե գիպտոս։ Յետս և Քայէբ զայս լուեալ պատասխանեցին զհամբերելն ի Բերանց, և ընկալան քաջալերել և յորդորել զժողովուրդն ասելով՝ թէ ազգն այն մեր կեր բանիս է, մի երկիմտիք։ Ժողովուրդն

համբր

կամէր քարկոծել զնոսա քարամբք: Եւ
Փառք Տեառն երևեցան ամպով՝ ի վե
րոյ ի տրանին վկայութեան առաջի ա
մենայն որդւոցն Իսրայէլի· սատեաց
Աճ մահառաքել կրօտանել զբոլոր ժո
ղովուրդն վասն ծերամտաբարութեան
և ապստամբութեանն: Մոսէս ինքնար
դեալ ազօթիւք, և բարեխօսութեամբ
առ Աճ, ցածոյց զցասումն պատուհա
սի· բայց Աճ երդնու, և ասէ· Կեն
դանի եմ ես, և կենդանի է անուն իմ·
և լցցեն փառք Տն զամենայն երկիր·
եթէ արբն այնոքիկ, որք տեսին զիշխան
զրոս սորին, յե դիտասցեն, և յանապա
տիս յայսմիկ, և փորձեցեալ զիս տասն
անգամ, և ոչ լուան ձայնի իմում, տե
սանիցեն զերկիրն, զոր երդուայ հարցն
նոցա· նոքա ոչ տեսանիցեն, այլ որք
նոցա, որք են առ ընդ իս, որք ոչ դի
տեն չար, կամ չբարի: Քառասուն
ամեայ Յեսուայ Նաւեայ էին, և ոսկերք
նոցա ձեր մաշեալ անկցին առ՝ ի
յանապատի· զի ծանիցէք ըզպատճառ
եթէ զարկու եմ ես նոցա: Սպանան
լինէն Ասուծոյ երամասիկս կատարե
ցան· քանզի ոչք՝ նոցա նեղեն, որք էին
յե դիտասուն, էմուս՝ ի խոստացեալ
երկիրն· բայց՝ ի Քաղեբայ, և Յեսու
այ· և ծնեալքն յանապատի·

Եւ

Յ՚ետ կային հակառակ Աւօսէի. Եւ երբ
էլուր եկեսռա այր յուդեացն Նարայ
էլի գլխաւորք ժողովրդեանն՝ խօսէր
պահան խորհրդոց՝ եւ այս ասեմանէր։

Ի նոյն թուին աշխարհն 2514 յերկիր
լորդ ամէ յԵ գիպտոսէ եւանեղէյն։

Կ Ո ըմ կամակար կամեակս բեալ.
որ ՚ի ցեղէն Ղևեայ ծըն նեալ.
Ե գիսարայ որդիքն լըր բեալ.
զի յԱ ուբեննէ էին ցե ղեալ.
Ընդ առաջանէ արանցն մո լեալ.
և Մ օսէսի հակառա կեալ.
Անախտաւեմեամբն նեա ար բեալ.
յ՚անգունդս երկրի խորտուռ զեալ.
Ո րթն եղկելքն գլխաւո րեալ.
և Ա բիրոն սյոմ հաւա նեալ.
Այնպէս Դաթան հաւատա րեալ.
կորեսան քաշմայ և զեալ։

Ի պատմբուելն Ղևիայ՝ և ընկճ
ման ընդդէմ Աւօսէի, և Ահարոն

Դաթան, և Աբիրոն ՚ի ցեղէն Ռու
բե

քանի (զորմէ Տ՟ի՟ վերն ԹՂմ՟ահամար 148·) ընդ 250 դլխաւորս , և առեալն արանցն Իսրայէլի՝ յարակնեալ վասն Ք՟ահանայապետութեանն Ա՟հարոնի , և իշխանութեանն Մ՟ովսէսի , ժողովեցան ՚ի վերայ առաջ , և ասեն· ընդէր դուք երկուս եղբարդբդ մեծաց իշխէք ՚ի վերայ ժողովրդեանս· բաւէ ձեզ իշխեցդ մինչև ցայսօր : Մ՟ովսէս զայսպիսեսն ապստամբութիւն առեալ՝ ասէ ցՆոա· Ա՟ծ ծանեաւ զիւրսն , ընտրեաց՝ և մերձեցոյց զնոսա առ ինքն· և զորս ոչն ընտրեաց՝ ոչ մերձեցոյց առ ինքն· բաւական է ձեզ պաշտօնն , զոր առնէք առաջի խորանին Կ՟այսութեան , զոր ո բոժ հրամայեաց ձեզ Ա՟ծ· Տ՟էս թուոց 3 , 6 , և հետևեալսն : Յետոյ ասէ արդ դու Կորհ ասդ ընդ քեզ 250 արդ իւրաքանչիւրն պատրաստեալ բուրվառեն , նաև Ա՟հարոն իւր պատրաստել բուրվառեն ՚ի վաղիւն արիւք խառնակ առաջի Տ՟եառն՝ տեսանել զոր այր ընտրեցէ Ա՟ծ ՚ի Ք՟ահանայապետական պաշտօն : Ա՟մենեքեան ածք պատրաստեալք ՚ի դրան խորանին Կ՟այսութեան , երևեցաւ Ա՟ծ փառօք իւրովք , և հրամայեաց բաժանիլ՝ և զասել ՚ի բաժանութենէ նոցա՝ և սպառումն մատչել : Գնաց իւրաքանչիւրն ՚ի վրան իւր· ապա Մ՟ովսէս

ակս ըսկսաս Ծանուցանել Մէ՝ զոր ինչ
նաս Տասաստեցի Հրամայեսս Մեսնել. ե
Մէ ներանշան ինչ երևեցի, այսինքն՝
զի երկիր բացցէ զբերան իւր, և կլո
ինցէ զասասպետեսն, զոսնս նոցս,
և զամենայն ինչ՝ որ նոցս էցէ. եղեց
Տհաւասի ինչան զի Տէր առաքեաց զին.
Իսկ Մովսէս զորդորեաց ՚ի խոսեցոյ,
զասասեցաս երկիր ՚ի ներքոյ սրսաս
բերցին, և բացաս երկիր, և էհու զին
սա, և զոսնս նոցս, և զհարցիկն՝ որք
էին ընդ Կորհայ, և զամենայն նոցս.
իջին Տանցինն կենդանեսն ՚ի գժոխս և
կորեաս նոքս ՚ի միջոց ժողովրդեանն՝
ծածկեաց ՚ի Տոցոյն: Եւ Տաբ ՚ի Տնէ՝
և եկեր զերկիս Տարեր և կլուսն կո
րոյց Տանսխասոյսն, որք մասսացան
էին զհսանկսն: Ընկսաս սրանջել ժո
ղովրդն ՚ի վերոյ Մովսէսի, և Ահա
րոնի՝ և ասել Մէ՝ զոր կոսրեցիք
զժողովրդն. և կոսեցաս սրդսին
՚ի վերոյ Մովսէսի, և Ահարոնէ. սրք
դիմեալ սուին ՚ի խորանն վկայսԹեսն՝
և ծածկեաց զնոսս ամպն: Երև
ցաւ փառք Տեսան, որ ասէր ընդ Մո
ւսէսի, և Ահարոնի. Մեկնեցարուք
Տեռացեալք ՚ի մէջ ժողովրդոցդ սոցոսիկ, և
սասակեցից զդոսս վհանգսսից: Եւ
եղեն մեռեալք ՚ի սասակիսնէն ևԽ հա
զար

զար և եօթն հարիւր· Թող զմեռեալն
'ի պատանեէն կորիցէ։ Բայց Ան-
թան 'ի ժամու հարուածոյն, առեալ զգ
բանըլառն, երթալ 'ի նմա հար 'ի սեզա
նոց սնոտի, արկեալ 'ի նա խուճ, մտեալ
'ի քաղաքն, կացեալ 'ի մէջ մեռելոց՝ և
կենդանեաց, ապրիլ-ք և խնկարկու
թեամբ քաջաց զհոդմոսրդն։ վասն
ձան պատրեալ հարուածոյն, դադա
րեաց սատակումն։ Տես 2 Թագ· 24,
25։ Գ խոնարհ եաս վասն բանիցն այ
նոցիկ, որք էն 'ի 33 անահամարին, ու
սան· Իջիր, այսինքն՝ անկան 'ի վայր·
Ի ներքուստ, այսինքն՝ առանց բնական
և հասարակ մահուանն· 'ի Գ ժամ,
այսինքն՝ 'ի պատառել զօր, ձիս,
հար, և ձերբեալ խոր, կամ գերեզման։
Տես Ծննդոց 37, 35։ Սաղմոս 54, 16։
Ե ը զժոխք բաս 'ի մէջ Ա բանան ըզ
զաս զժառարին ընդանակէ։ Ա ըզ պրիա
Ահարան 'ի մէջ մեռելոց, և կենդանեաց
կալամ քաջաց վասն ժողովրդեանն·
առակս Փրկիչն մեր Ք բիսոս, Մ իջ
նորդ Աստուծոյ և մարդկան· 1 Տիմ·
2, 5· է բարեխաս վասն մեր· Հաւ· 8, 34·
և առաքեցաս 'ի քաջս թիւն մեզաց մե
ծոց· 1 Յով· 4, 10· Այն Քաջին անե
բաջս թեանց մերոց, և մեզաց մերոց։
Հռոմայեցւոց 8, 12·

Եւ ասաւ Աստուած ցՆոյ, եկիցէ ինձ ի
գազանացդ եւ ի վերոյ ծաղկանցն. եւ ելին
ի տապանէն Նոյ եւ որդիքն նորա, կինն
նորա եւ կանայք որդւոցն նորա ընդ նմա:

Ի թուին աշխարհի 2552. յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 1452. և ի քա-
ռասներորդ ամի վերջ լրման ամենից յետ
ելանելոյն յանդերձեալ:

ՔԱռաքեալդ շնորհեալն պատարագ.
Երբ Իսրայէլ ի Սին հա սեալ.
Յանապատին ջինջս նեալ.
որ և կապէտս ի կոչ ցեալ.
Որ Աստուած վախճան ս ուեալ.
Ինոյն տեղի գերեզման նեալ.
Որ ըմպելոյ ջուրն պակս սեալ.
Աստուած անպրկին ի բամբս սեալ.
Սա և եղբայրն անհաճս նեալ.
Երկիցս անգամ լոզվինն հա լեալ.
Բ աղմուկ խնդ ջուրց ասել և լեալ.
Ծաղատէրցին վասիաղ լը ցեալ.
Ի սկ Աստուած Ա ցս սեալ.
Ահարծեն եւս բարիս ցեալ.
Չի անհաճասք վիմին մեզ ձեալ.
գաճաղանաչն երկիցս բաղ խեալ.
Ա յս երկոքեանն ազգատեղ սեալ.

յԵրկ

յ՚ակրիկըն խառամանն ոչ միմն մըտաւալ·
Ի կապէտայ բանակն շուռ եալ·
և յ՚ե գօնից տահմանս և կիսալ·
Ա երձ Հովէլ կերկին բանակեցաւ·
Ա հարածն կիսանքն վերջա գեալ·
Ի Հովէ լեանէն ել գամ ասա տեալ·
ուր ժողովուրդն ի սկիզա յորինեալ·
Ջ և Համատարն ամուրս գեալ·
Ա ամանեայ՚ն և տարակս գեալ·
Ասէն ամբոխն սերդդս մեալ·
գԻմ Աստուծոյ բանքսա առեալ·
Ա ղջն ասիքատ պատժապատեալ·
Հրաշտեհ ձեռ սատահս տեալ·
Ա րդ՝ քարտէտր ծածհս բեալ·
Ի Ա ամսէ ազգեա խըն գրեալ·
Օ ձ պղտնձէ բարձրացս գեալ·
գի ածահարք ընդ այն հայ եալ·
Ի խոժմանէ ձէն զեր ծեալ·
ասցեն ըղիսաս է ին օրհ նեալ·

Ա՛ օսէա յ՚ակսապտին հանգնէ ձօչն պշէ՚ն ։

Ա ղեղտ ամէն Համատարն հրամայեաց որ
ղեւտն
ղեւտացիքն յ՚ե գհատսէ· որ էր քառասն
ամաց զարգս վերջին տարուցն յետ ե
տասն զարգս վերջին տարուցն յետ ե

դուցն Իսրայէլ, յորժամ եկիր ի Սին անապատն, որ և Կադէսն ասի. ուր մեռաւ, և թաղեցաւ Մարիամ, քոյր Մովսէսի: Ապա վասն պակասելոյ ջրոյն եղև արտունջ ընդդէմ Մովսէսի, և Ահարոնի. իսկ տքա՛ր եղեալ ցան, և երկիցս հարկանելով գվէմն, ա՛րտ ել ջուրն առատապէս: Ոսաի Աճ բարկացեալ երկցուցին՝ ասէ ցՆոսա. վոխանակ զի ոչ հաւատացիք ինձ. ար առնել զիս առաջի որդւոցն Իսրայէլի. վասն այդորիկ ոչ տանիցիք զժողովուրդդ յերկիրն, զոր ետուր նոցա. Թուոց 20, 12: 27, 14: եւ 2 Օրինաց 1, 37: Զուէցին ի Կադէսայ՝ և եկին ի Հոլբ լեառն. ուր Ահարօն հրամանաւ Տեառն էլ ի լեառն, և մեռաւ անդ ի մատանել Աբ ամոյն Հերայեցւոց, որ պատահեաց մեր Յուդէա ամոյն: ունէր Ահարօն զամս 123. և ե՛ւ զիւազարդ որդի նորա՝ հրամանաւ Տեառն, եղև Քահանայապետ ի կարգին Ահարօնի. Տես գլ. 20, 25: և 33, 38 Թուոց: 32, 50 2 Օրինացն: Ասի ջուեալ՝ պատճին զԵդովմայեցի կրսէն, ուր ժողովուրդն յոգնեալ և ձանձրացեալ յերկար ճանապարհէն գալ ենէն, լսկսան բամբասել զԱՀ և զՄովսէս. Թէ՝ ընդէր հաներ զմեզ

յԵգ

յԵ փխրուսէ՝ կոտրել զմէզ յ'անա
պատս յ'այսմիկ· զի ոչ ըմբ հաց, և ոչ
ջուր· և անձինք մեր սաղկայեալ են
'ի մեռոյ հացես: Ա֊Ծ բարկացեալ 'ի
վերայ այսպիսի աներես բամբասանաց,
առաքեաց 'ի ժողովուրդն թափառել' կո
տրիչ՝ և հրաշագործ օձս· ուստի բազ
մութիւն որդւոցն Իսրայէլի մեռան:
Յայնժամ ժողովուրդն եկեալ առ Մո
սէս՝ ապաչեն զնա, և ասեն· մեղաք մեք
զի խօսեցաք զար զՏեառնէ, և զքէն·
արդ՝ կաց յ'աղօթս առ Տէր, զի բարձ
ցէ 'ի մէնջ զօձդ: Մ֊եսէս կացեալ յա
ղօթս առ Տէր վասն մահապարտին, և
ասէ զՏրամանն ընծեղոյ զօձն պղնձէ, և
դնեցոյ զնա 'ի վերոյ նշանակի: Ա֊րար
Մ֊օսէս զաւրեղեն Տեառն զօձն պղնձի՝
և կանգնեաց զնա 'ի բարձրաւանդակ
տեղւոջ· և էրթ խածանէր օձ զմարդ,
հայէր ընդ օձն պղնձի, և ապրէր 'ի խած
մանէն անձնաս: Բամբասանքն այն
քան մահաբեր թոյնէ, մինչ սպառել
և անբուժելի ցաւս պատճառէ· և ամ
բարտաւանք հետևին Սատանայի կա
մացն, որ է վիշապն մեծ, և օձն առա
ջին, չարախօս հաւատացեալ էդեմացին·
Յայտ· 12, 9: Իսկ զխրատիսն օձի մա
հարեր թոյնն պատկերաւ Իս աշխարհն
բժշկի· Տես Յ օհան· 3, 14:

Ի՛ր եբոյ Ի՛ջ ղբեբան էղյն, և ա
ե յ՛Ի աղաս. ղի՛ն ամարե ե՛ղ ղի
հարեբ ղիս այս էրեյս անգամ։

Ի Թուին աշխարհի 2553. յառաջ քան
զՆոունդն Քրիստոսի 1451։

Ա՛ջդն Յակոբեան յաջող ջուեալ.
Մովաբացոց յերկիրն մերձենալ.
Բաղակ արքայն է ատչեա ղեալ.
յԻ սպայէն յոյժ զանգի առալ.
Ա՛ր Բաղաամ հրեշտակս ուղղեալ.
անիծանել զժողն, որ ելն արեալ.
Բայց Բաղաամս էջն խօ սեալ.
անբան բանիւն Բաղամ խրատեալ։

Բաղաամ կարապէ խօսմամբ էղյն։

ԻԱրտիկացիքն հասեալ՛ի

առհասան Ամորհացոցն։ (Ոչ էին՛ի
ցեղէն Քանանու. Տես ծննն. 10, 16։)
Մօսէս խնդրեաց՛ի Սեհոն Թագաւո
րէն Ամորհացոց՝ անցանել ընդ երկիրս
նորա։ Ի սկ զառաջ ս ըքայն Սեհոն ոչ
ետ ինչ նմա՝ անցանել ընդ երկիրսն
այլ

այլ կամեցաւ. ասէ պատերազմ որպէսզի
խրոխտիլն· ուստի ժողովեաց զգունդ, և
եկին ՚ի Սիտտիմ քաղաքն· որ և Ասոյ
անուանի· զայսմանէ ուս 20 Ելս· 2, 32
Դատ· 11, 20։ Ես լեռն· 48, 21, և 34։
Ասա խրոխտիլ հզօր բազկաւ էնար կո
տրմամբ զսրբոյն Աստուծոյ, և ոչ
բեաց յ՚Ադոնի գեղոյն մինչև ՚ի Յազոկ
գեան, և զամպարտաւաճոր, և արուար
ձանեաց, կի զանապատիսա քաղաքան։
Այնպէս սկսեալ Բասանէս Թագաւո
րութեան, մերձեցաւ երկրին Մ ոլա
բաս· ուր Թագաւորէր սրբոյն Բաղակ
որ լուեալ զմերձենալն Իսրայէլացւոց,
երկեաւ յոյժ· և ՚ի սաստիկ ապշու
սէն՝ կոչնակեաս ՚ի Մ իջագետաց երկիրն
առաքէ հրաւիրել զԲաղաամ, զի եկեալ
անիծ նէ զՂեմուէլացի զորդիսն Իսրայէլի։
Ա ա այս Բաղաամս յ՚Ա ծոյին Գ ետր
անուանի Հմայ, Հարցուկ, և Մ արդա
րե· Տես Թուա· 24, 1։ Յեսու· 12, 22։
2 Պետ· 2, 16։ Ա ա ըստանեալ էրն յիս
բայէլացւոցն· Թուա· 31, 8։ Յեսու· 13
22։ Բաղակ ուրեմն կոչեաց զԲաղաամ
անիծանել զժողովուրդն սուրբ, զի կա
րասցէ զնոսա ՚ի բաց վերծել յ՚երկրէն
իւրմէ։ Բայց Ա ստուածոյ Բաղաա
մա չերմեալ անիծանել զԻսրայէլ զի
օրհնեալ ազգ է։ Բաղաամ պատասխա
նէ

նէ հրամիրացն՝ ոչ զոլ հրամանն Աստուծոյ գնալ առ Բաղակ, և կռուիլ ընդ նմա: Բաղակ վերստին առաքէ բազում, և պատուականագոյն քան զառաջինսն զերձ մեծամեծ պարգեւօք, և խոստանայ յամենայնի առ Բաղաամ. որ անկցուցանելոյ զարգելն ի նեղապարտելոյ՝ հանդերձացն ի նէն ի նը, և հեծեալ ի վերոյ նորա, գնաց ընդ Մովաբացին երթալոյ առ Բաղակ Թագաւորն: Ընդ որ բարկացաւ Աստուած, և հրեշտակ մի կայ բանադրիչ՝ ի մէջ ճանապարհին՝ առ բարկութեան ի ձեռին իւրում: Զոյս անբան էշն տեսեալ՝ բայց բանական Մարգարէն ոչ, և խոտորեալ յ'ուղիղ ճանապարհէն ետ Թագի ընդ դաշտն. Բաղաամ անօրէնն բռնութեամբ դաւազանեաւ ծեծել զէշն, զի ընդ բարոյ ճանապարհն դնացուսցէ: Իսկ հրեշտակն եկն էկաց ի մէջ երկու արտից կամ ցանդից, որ ի չոխէ պատ. և էշն անբան զայս տեսեալ՝ ձգէ, և քշտէ ընդ պատն զոտն Բաղաամու. որ կրկին հարկանել զէշն անխոտոր: Հրեշտակն եկն և էկաց ի նեղ՝ և յանձուկ տեղի. էշն ի տագնապալի դրան՝ զի ոչ էր ճանապարհ յայլ կամ յայլ, նաեւ ի նեղլուցեալ Բաղաամու. որ բարկացեալ երկրորդ անգամն բռնութեամբ զէշն ծեծել: Յայն ժամ

ժամ Ա Ցոյն զօրութեամբն էշն անիս
առն մարգիկն բարբառէին բարբա
ռեալ՝ արդեզ զմարգարէին կանոչնա
խնեն· 2 Պետ· 2, 16· և յանդիմանէ
լով կանոչնա խնեն մարին առ· զի ոչ
արարէք զի հարեր զնա այլ եղիցա ան
դամ· ոչ էապէն էշն ես քո, յորում հե
ծանէիր՝ խմանիսես քոմիկ մինչև
յայսօր ժամանակի· մի Թէ ինչ երբէք
արարի քեզ այսպէս· Բաղամատա
առախտանեալ՝ առ· ոչ արարեր·

Ընդառէր Պաշտօնեայք·

Ո Վ Բ առատ անօրն նեալ·
վարձս անօրնէն զի դու սի բեալ·
Դու Մարգարէ անուանե ցեալ·
ձանապարհս բոյց մոլո բեալ·
Յ՝անհաս իջոյն դու կըշտամ բեալ·
զի անիրաս՝ ի քէն հա բեալ·
Վարդապետաց օրինս կեալ·
ոչ զինէզ մտաց ունին խա բեալ·
Ո՛ր կաշառաս զբարդպէն ծած կեալ·
առան՝ անօրէն վարձս կանդ նեալ·
Ընդհատ վարձուց մոլոր զէզ խեալ·
՝ի տէր երեսաց խարդաւա նեալ·
Ամպ անձրևոյզ հողմակո ծեալ·
ծառ անպտուղ դիմաս ապա՛ նեալ·
Ջի ցանկութիւն մարմնոյ վա բեալ·
խակ ձրագ հոգւոյն ունին չի ջեալ·

Ի՛ սաղաւարտ ընդ ականջօք ի պատճոյ ցի՛
Ի սաղաւարտ. երկու դուռ ընդ արտաքս ընդ այ
դուռիկ. բայց բանի, զոր ես առնեմ ի՛
այնմ չիմիջէ լինելիքէ խօսելոյ. և գնաց
Ի սաղաւարտ ընդ երկոսեան Ի սաղակայ:

Յամարելը Բաղամ ամեմ բրեալ.
զի՛ն անխոտուն ուժգին հա բնալ.
Ընդ անբանին, որ բարբառ ունալ.
Բաղամ խոսի՝ յոյժ յիմար բնալ.
Իսկ երբ Ասուած զայնն բաս ցեալ.
զինքն շտկելուն կառա, որ ընկիլ ձեալ.
Բաղաամու Հրեշտակն առաս առեալ.
արդ՝ նիզակ, առ՝ ըզդուշա ցեալ.
Ջի բանն Աստուծոյ չ՝ինչն լաւ եալ.
ընդ Բաղակայ զայն ինչ խօս սեալ:

Ա՛ն վա՛ս հիւանդ, և չարչիմ, և եմ:

Ի Պաղեստին Պօղոս առեալ

յ՝Ա Թէնացւոց Ա բնակարան, որ է՝
Ի ովկիանոսն, զ՝ առաւաննառուն, և
խօսեալ լաս շնորհալի բերանովն, բազ
մազիսի բանս վասն գոյութեանն Ա ս
ուծոյ, ասաց յ՝Ա ճառակրան Ա Թէ
նացւոց. Ա՛ն վա՛ս այսինքն, Ա ստուծով
կեալ

կևամք, և շարժ իմք, և եմք։ Գործ· 17·28։ Ահա իշուհին մարդկեղէն բար բառուն յանդիման զանկրաձա Թիւնն բաղատա։ Ահա մարգարէանոյ կա խարդն բաղատ։ Ահա որ կամի անել ծանել զազգն իսրայէլի, ոչ կարէ· խակ փոխանակ անիծից՝ օրհնէ զնոսա։ Ո վ առնէ զայսպիսի արարս· Ելէ ոչ ամբ նաշարժ, և ամենազօրն ԱՅ։ Բաղա ամ հրամայէ Բ աղակայ մինչև երթայս ան դամ յ'աչեայսմեկնս զհայրան կանգնել և զհմտասացանել· և ինքն դնայր հմայ էլ՝ որ կախարդէլ, առեալ ազբայրն Ամ՝ կոչ՝ ի վերայ զհինդ քոյ, և ես եր Թայց· Ամենա յայտնեացի ինձ ԱՅ՝ ընդառաջ եղեալ· և քան, զոր գուցցէ ինձ պատմեցից քեզ։ Բաղամ դնայր ուղ ղորդ, ոչխինքն՝ փութով՝ ի վեր եղանել առ՝ ի հմայել՝ և կախարդել։ Բայց Ճշմարիտն ԱՅ՝ երևեալ Բաղամա՝ և արկեալ՝ փոխանակ անիծից՝ զօրհ նութիւն բան՝ ի բերան նորա, հրամայեաց նմա օրհնել զիսրայէլ՝ և առաջի Բաղակայ սրբացոյն։ Աւր՝ Բաղամ բան ազգմանն Ամաւծոյ ոչ միայն և բնաւ անդամ օրհնեաց զիսրայէլ· այլև մարգարէացաւ՝ ի վերայ Տ ասիցն Իսի՝ և գալստեանն Քի· բայց կատարեալ եղև պատճառ մեծի կռծանութեան Իսի։ Թուոց· 24, 14։ և 31, 16։

Ի՛ - Ի՛ օրէն էր ամէն հարիւր և տաս
ուչ ի վախճանիլն իւրոյ. և ո՛չ վա
պէքին ալ նորա, և ուչ խորհրդեան ծը
նօղ նորա։

Ի թուին ազնարհի 2553 · յառաջքան
զծնունդն Քրիստոսի 1451 · ի կիսա
րիլ 40 ամացն՝ յերանելոյն յերկրին
և գնաց։

Մեծ Մարդարէն Մովսէս ընտրեալ
և գնաց ոչ խոչնդոտեալ և դեռ
Ըզփարաւոն ի ծովն խեղդ դեռ
զայլ ևս բազմաձևն ի կուռ և դեռ
Ի սրտիկէն առաքեալ դեռ
բազմադիմի հրաշեղս գոռ ծեռ
Ընդ Աստուծոյ գիմաւ խօ սեալ
աստանաստատամ զօրէնս ազամեալ
գրաստանեալ ի ջրոյ ան և եալ
գերկիրն խոստման առ ոչ ան սեալ
Տի Մ օսէս առաքս գեալ
գի գերբեստն քառեցս ան սեալ
Յ՛երկիրն Քանան և մերձ գեալ
ընդ Յորդանան բոյց ոչ ան գեալ
Ի ծայր լերինն՝ Նեբաւ կո չեալ
ի Մաւրոյ գաշտէն և լեալ
Ջերկիրն ազատ ան ան սեալ
յայս

յայսկոյս գետոյն է վտիտա նեաղ·
Ա երձ փոգոյտ չիսմն է գեաղ·
զոյդ մարմինն Ն ն ամիս վեաղ·
Յետս Ն աճեան փոխանող գեաղ·
Իսրայէլի ազգին ոմ բնակ:

Ա՜Ո Ա՜ՎԷՍ:

Ջ Ասացուած Ի մրտանեան

Ղևտհատակն, անեղկիսեզ ամոյեանն ըլ գէմ փարաճնի, Ընդունելացուած, և քաղմահամբեր Դէան, Ձքնաղաբանոյ և քաջգիան Հովսապետն Իսրայէլի, Ն ծառա, և ախնգերալուր Ա ապգա բէն Ա ավէս՝ լուեալ՝ի Տեառնէ զոն գառնալի վէրն· Ե՛ղբս՝ի լեառնն, որ յայնկոյս է, ՝ի լեառնն Ն ապաս. և տես զերկիրն Քանանացւոց, զոր ես տաց որդւոցն Իսրայէլի ՝ի կալուած:
Տեսցես զնա, և յաւելցիս առ ժողովուրդս քո և դու· որպէս յաւելաւ Ն հարօն եղբայրդ՝ի Հովր լերին: Վ՞ի զի անցիք զբանիս իմով յանապատին Սին: Տես Թուոց 20, 11: և 27, 12: 2 Օրինաց 2, 26: և 31, 2: Ջայսմիսի ուրեմն վէրս առեալ՝ի Տեառնէ՝ գո լով դեռ 120 ամաց, զոտրմալոյս աչ առատաօք, և անմաշելամ էրեսօք, էլ՝ի

լեառն

լեառն Աստուծոյ, որ է Դէմ յանդիման երկեալն, և տեսեալ առաքեալքն զարթս կոմսունս երկրին, լուա՛ւ ի Տէ՛ր որ ասէր. Ա՛յս է երկիրն, զոր երդուա՛ւ այ Աբրահամու, և Իսահակայ, և Յա՛կոբայ. և ասէ՛, զսերմանի քումմոյ ետա՛ց զա՛ս: Տե՛ս Ննդոց 12, 7: 13, 15: 15, 18: և 24, 6: Յոգի այլոց քոց, և անդր մի՛ մտանիցես: 2 Օրինաց 34, 4: Ա՛յսոյ վախճանեալ համաստարեաց ծառային Աստուծոյ Մովսէսի, անկոխեաց գնաց Տէրն, և թաղեաց ի գայլ, որ է՝ ի ձորին մերձ ի տառնն Փոգորայ յ՚ելք կելին Մովաբացւոց: և մինչև ցայսօր այլք գիտացի գերեզմանն նորա: 2 Օրինաց 34, 6: Քանզի՝ ըստ որում այսքա՛ն ի Թորգոմեանցդ մեկնեն, Հեբ բայեցւոց ազգն գերադասագոյն ամենայն ազգաց և յօժարագոյն առ կատարելութի՛ն, մի՛ ի ցե՛ղ թէ՝ յետ ժամանակաց գտեալ զնմա՛ն մին, կամ զգերեզման Օրինադիր Մա՛ր գտանէին, պաշտեցեա՛ն զնա երբե՛ք ընդ՝ զարեխն գերամեծարութե՛ան ետ ունէր Սա առանցն, յորժամ վիճէր ընդ Մերայէլ Հրեշտակապետին, որ բարձեալ էր և անյայտ արարեալ զնմա՛ն, և գգերեզման Մովսիսեան. զի Քանզի Սատանայն քարշել զնոսա՛ ի կատարեալութի՛ն. իսկ Հրեշտակապետն առանց հայհոյե՛լ

ել զԱաամնայն՝ ասէ· Աստուածդ ի քեզ Տէր։ Յուդայ առն 9։ Տէս և Զաքարիա 3, 2։ Ապա վասն բանադրեալ կուռքեան Աստանայելն անյուշա արար Աճ գմարմին, և գերեզմանն հաճա առնիմ ծառայիւն իւրոյ Մովսիսի։

ԱՐԴ՝ յետ մահուանն Մովսիսի Յոսուա կոչեաւն Տօհմին, զոր Աստուածային հրամանիւն՝ առաջնորդեաց Յեսու որ դի՛ն աՀէլայ, որն Օսէա անուանեաւբ ի յեղեկն Եփրեմեան, պաշտօնեայ Մովսէսի· սա էր մինն յ՚երկոտասանիցն որք դնացին լրտեսել զերկիրն Քանանու։ Տես Թուոց 12, 9։ և՝ 27, 18։ 2 Օրինաց 3, 21։ և՝ 31, 7, 14։

ՄՈՎՍԷՍ ՀԻՆԳ ԳՐԵՑՆ ԵՒ

Նայ վախճան։

Ցուցակ Մնացեալ Գրոցն Աճոյին Հին Կտակարանին։

ՑԵՍՈՒԱՑ ՆԱԻԵԱՑ։
ԴԱՏԱՒՈՐԱՑ։
ՀՈՒԻԹ։ ՂՐԱՑ։
ԱՒԱՋԻՆ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ
ԵՐԿՐՈՐԴ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ
ԵՐՐՈՐԴ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ
ՉՈՐՐՈՐԴ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ
ԱՒԱՋԻՆ ՄՆԱՑՈՐԴԱՑ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՄՆԱՑՈՐԴԱՑ
ԱՒԱՋԻՆ ԵԶՐԱՍ։
ԵՐԿՐՈՐԴ ԵԶՐԱՍ։
ՏՈԻԲԻԹ։
ՅՈԻԴԻԹ։
ԵՍԹԵՐ։
ՅՕԲ։
ՍԱՂՄՈՍԱՑ։
ԱՒԱԿԱՑ։
ՀՈՂՈՎՕՂ։
ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ։
ՍԻՐԱՔ։

ԵՍ

ԵՍԱՅԵԱՍ։
ԵՐԵՄԻԱՍ։
ԲԱՐՈՒՔ։
ԵԶԵԿԻԵԼ։
ԴԱՆԻԵԼ։
ՈՍԵԱ։
ՅՈԼԵԼ։
ԱՄՈՍ։
ԱԲԴԻԱՍ։
ՅՕՆԱՆ։
ՄԻՔԻԱՍ։
ՆԱՒՈՒՄ։
ԱՄԲԱԿՈՒՄ։
ՍՕՓՕՆԻԱՍ։
ԱՆԳԵԱՍ։
ԶԱՔԱՐԻԱՍ։
ՄԱՂԱՔԻԱՍ։
Ա. ՄԱԿԱԲԱՅԵՑԻՑՈՑ։
Բ. ՄԱԿԱԲԱՅԵՑԻՑՈՑ։
Գ. ՄԱԿԱԲԱՅԵՑԻՑՈՑ։
ԵՐԲՈՐԴ ԵԶՐԱՍ։
ՀՈՐԲՈՐԴ ԵԶՐԱՍ։

Ա՛ովէս Թաւոյ իմ վախճանեցաւ.
աւդ յարուցիալ անցեաւ ընդ այդ ի՛որ
գնաւն, գաւ՝ և ամբողջուէրդ ինչ յէր
կէն, ըստ ես պաշ ուրբաթն Լուսայիլ:

Յամին աշխարհի 2553. յառաջին ամին
41 Թէոյն յԵլիցն յԵղիսաւսէ:

Գ ուրբ Յեսուայ՝ այս գիրք ձայնեալ.
քանզի Յեսուէյ զաթարս պատմեալ.
Յեղիւ, ուսանող՝ Յեսու ծառկեալ.
և Ասուծով սրխա ցիւալ.
Սա յԵփրեմեայ ցեղէն սէ բեալ.
սա Աովսէի աշակերտ սեալ.
Անուն ազնիւ սրմա դի պեալ.
զի Տէր փրկիչ Յեսու մեկ նեալ.
Փրկիչն մեզոյ սա անուն է զեալ.
յԵրկնիցն խոստմանն սուտ մը սեալ.
Սա ՚ի բազմաց յԱ՛ն էն ընտրեալ.
Իսրայէլն սա Դէա կար զեալ.
Ողորմ էին՝ Տէրն վրկայ եալ.
ընդ Աովսէի, որ վախճան նեալ.
Եոյնպէս ընդ քէզ եղիցի Բարձրեալ.
սրդ՝ լիր լինի գու զօրս ցեալ.
Յայնժամ Յեսու գօտեւ բեալ.
Ի լսելոյ սզգին հրամանն սուէալ.
զ աշար չուզն զի պատրաս սեալ.

Յոր

Յարդանումն յանցն հանդերձեալ·
Ի Սաստից լըրտեսս կայ մեռեալ·
յ'ելբիսմէ երկիրն յԼ գեալ·
Ոչ յ'ելբիսով քաղաքն մի տեալ·
սրտին կնոջէն հեռասեալ բեալ·
Կին այն անէսէր Ոսկեր կոչեալ·
որ հաճասուին բարեաց հա սեալ·
Սա չուանս լըրտեսն կա խեալ·
ընդ պատուհանն, և փախուս ցեալ·
Սա լար կարմիր ընչան և գեալ·
ընդ անհաճասուն ոչ կորս սեալ·
Ահեղ փըրկիչն աստ գալոյ կեալ·
յ'ո յուսացեալն յաճէս հե ցեալ·
Գան ստ Յեսու լըրտեսքն գարձեալ·
զանհամասեալս ընդս պատ մեալ·
Ջերիքովն հասեալ Տէրն մեզ մատնել·
քաղցն բնակիչքն 'ի մէնջ սար սէլ·
'Ի Սաստից զօրն խաղաս ցեալ·
Յարդանումն մերձ բանս կեալ·
Աստ Աղգասէսն Յեսու իշխեալ·
չս բանակաց զըտրօքն կար գեալ·
Ընդ ժողովուրդն քոջ յորդ բեալ·
զերկաստասանսն առ ինքն կո չեալ·
Ընդ Յարդանան ցամաք ան ցեալ·
վերստաս վայրստաջուրն կարկառէլ·
'Ի նոյն տեղւոջ Փըրկիչն օրհ նեալ·
'ի Յ օհանեսէ և մկրտ սեալ·
Աստ Խորհէլ'խսիս բեր կրեալ·
զերկիրն խոստման տես ք կոխեալ·

խոտ

Իսրայէլ ցամաք ոտիւք անցանէ ընդ Յորդանան գետն։

ՅԱՒՍՈՒ որդի Նաւեայ

՝ի Յեղիպտոսէ եւ փրկեաց, Պաշտօնեայ Աստուածախօս Մարգարէին Մովսէսի, այսպիսի միեւնոյն բանիւ հրամայեաց Աստուծոյ ՝ի ժողովրդապետութենէն, եւ յաւուրսն դուքեան Իսրայէլի։ Ոչխար կացցէ ընդ դէմ ձեր զամաւուրս կենաց քոց։ Իբրեւ որպէս էի ընդ Մովսէսի, նոյնպէս եղէց եւ ընդ քեզ։ եւ ոչ թողից զքեզ՝ եւ ոչ անտես արարից զքեզ։ Զօրացիր, եւ քաջ լեր։ Յեսու. 1, 5։ Սա առաքեաց ՝ի Սատմայ երկուս երիտասարդս դաղտ լրտեսել զերկիրն, եւ զքաղաքն Երիքով։ Լրտեսեալ զերկիրն՝ հասեալ տոքա մինն յԵրիքով ՝ի տուն Ռահաբ, կամ Բախտ անուն պոռնիկ կնոջմէ։ Ստ ցա մնաւն յԵրիքով ազդ եղեւ քաղաքին Թագաւորին, որ հրամայեաց առաքեաց ՝ի տուն պոռնիկ կնոջն կալնուլ զերիտասարդսն։ բայց Ռահաբ յառաջագոյն գաղտ եղծեան ՝ի նեղբոյ խրճանց կատոյ, ետուց ՝ի դէպ ժամս կախեալ շուանաւ ՝ի պատուհանէն՝ վասոյց զիւր

ան

աս· քանզի խրատուն էր՝ ի վերայ սո
րատին· ինքն յետոյ Ռահաբ բատուհ
ան, և երդմանն ընդ Լրտեսսն՝ կամ
եաց նշան կարմիր՝ ի պատուհանին, ընդ
որ իջուցեալն էր զհրեշտակսն: Յետ
ոյ առուրց պարսն լռտեսքն, և պատ
մեցին Յեսուայ, թէ՝ Բնակիչք երկրին
՝ի սմա զարհուրեալ են՝ ի մէնջ· զի Տէր
Աստուած մատնեաց՝ ի ձեռս մեր զամ երկիրն
այն: Յայնժամ Յեսու՝ ի ձեռն Գ ըստ
բաց քարոզէ ժողովրդեանն, զի սրբու
թեամբ, և պաշտօնք զինքեանս պատ
րաստունելոյն· քանզի ասէ՝ վաղիւ ար
ասցէ ձեզ Տէր ըսքանչելիս: Գ·Ը· 3, 5:
Եան՝ հրամայեաց զի նախ Տապանն
կտակարանի Բ ահանայքն առնլն ամենե
ցուն երթայցեն· ապայ կոչեաց զերկու
տասանսն, զի լցեն ակնառեալ վկայք
ըստանչելեացն Աստուծոյ: Զկնի ա
ցս գնացին ժողովուրդքն· բայց՝ ի Տա
պանակէն երկուհազար կանգուն հեռի:
Ախոհն կարգաւ երթալ՝ ի Սահմոյ
խառացեալ էկին՝ ի Յորդանան գետն·
և մինչ Տապանակակրացն Բ ահանայից
ոտքն հասին՝ ի ջուրն, խնկոյն կայնին գե
տն ջուրքն յԱդամիտ քաղաքէն մինչև
յաղի ծովն· այսինքն՝ վայրահոսջուրն
յԱդամ քաղաքէն խնկոյն՝ և վայր հան
ուեցաւ, և վայրէջաւ յաղի ծովն· խնկ
վերն

վերնահատ ըստ ին Ադամ քաղաքն ան
դրէն ի վեր կուտակել իրեն տապան
քար ետառնացաս. և ինքն ցամաքել
եղև Նոնատարն Իորմէ ելացոյն: Ե-
այսպես Տ ապանակարարն Քոհնաթ քն
կացին ի մէջ գեղոյն, ինչե որ ամենայն
ժողովրդն էանց յայնկոյս Յորդանա
նոյ. ապայ և տապանակարարքն ան
ցին յայնկոյս գեղոյն:
Յայսմոեքիմ՝ ասաց էանց Իսրայէլ
ասէ ԹԿ՝ մկրտակէ Փրկիչն մեր ի Յո
հաննէս Մկրտչէն:
Ասյոպէս և Յն անցոյց զմեզ յերկիրն
ամէնուց ի ձեռն պատուականն արեան
իւրեանց. զոր անխտիր էհեղ Տէրն մեր
վասն մերոյ փրկութեան:
Յորդանան (Հրեայերէն Յար
դէն. յԱ յաղթեաց Յորդան ասի:)
է մեծագոյն գետն Հրէաստանի. որ զեր
կուսակուռնեան ոչ հետև Միջագոյց. որք
են Յար, և Դան. ապա ծորել բղխեն
ի Լիբանան լեռնէն: Ա յս երկու ա
ղբերակացն ջուրն ի միասին խառնեալ
առնեն զգետն Յորդան, կամ լաւ ևս
Յորդանան: Սա ընդ Փանեաս երկ
րաշէն անցեալ՝ նոյն ևս առնի ի լիճ մի, որ
Մերոմ անուանի. առասի ևիջանէ ի ծո
վակն Գեննեսարեթացւոց Տիբերեայ. Ղու. ֆ, ի. որ
և՝ ծով Գալիլեացւոց Տիբերեայ. Տես
Մաս

Մատ· 4, 18· Յով· 6, 1· Ասել ցածս
ցեալ՝ մտանել, և կրթիլ յ՛ալի ծովակն
որ ՚ի Գալիլեա՝ ապուց, և նաւել ի ծով ա
սել· զի գոն անդ ըմբռնել ի ձուկն
դաց 14· 3, 10· Ի սրտութիւն տալն է·
Ալեաց՝ Ա ծակրօն անձն, և բազում
դիմի չարչարանաց ծնեալն՝ եթէ կամի
յ՛ոյժ աշխարհել աշխարհին անապա
ուէն ՚ի Յ որպանանոս Պրոսոնեանն
Պրոսեալ՝ մտանել ՚ի ճշմարիտ աւե
տարան երկիրն· Նմա ոչ պատ Թողու
զիւր պատ չուրն, կամ զիւր պատ ցան
կութիւնն, յօժարութիւնն, և ակն
դնալ բան բնածին, հրեայքեալ՝ և ապա
կանեալ ընթացիցն ՚ի ծուխ աղի, որ էր
օրինակ դժոխոցն· այլ ուղղել պարտ է
զիւր վայրապար ցանկութեան չուրն և
զընթացն յ՛այլ միտս դնացս, և ՚ի ճանա
պարհս· պարձանացանել զընթացս յո
ժարութեանն ՚ի յ՛ոյժ բնարուածս սի
րոյն· որ է ինքն Ա՛Ծ· Թէև՝ այս իցէ
ընդդէմ վայրապարշ ընկութեանն, և
ապականեալ մարդկան բնութեանն·
Քանզի Ա՛րդարութիւն երկնից բռնա
դատ, և բռնութիւք յանիշատակն զնա·
Մատ· 11, 12· Ղուկ· 16, 16· Երա բա
զում՛նեցութեամբք պատ է մեզ մտա
նել յ՛արքայութիւն Աստուծոյ·
Գործոց 14· 21·

Եւ ասէ ցնոսա Յեսու. Մարեցարուք առաջի իմ յանդիման Տեառն ի ճիշդ յորդանանոյ. եւ առեալ բարձցեն անտի իւրաքանչիւրոք չորս ի վէմից ոտից քուրհանց զոր պատրաստեցին Իորդանէի։

Յետու ձեռն ածեալ Աստուածն բնակ.
ընդ Յոր, և Դան ցամաք անցեալ.
Երկոտասան պետացն առ դեալ.
զերկոտասան քարինս ա ռեալ.
Ջորս յ'ինքեանն ուսոյ քե բնակ.
Ի գաւազանէ անդան կանդնեալ.
Ջի յիշատակ անկինք ձիոս ցեալ.
ասէ Տապանին ընթանալ և ղեալ։

Յետու հրամայէ բառնալ ի Յորդանանայ զերկոտասան քարինս։

Եւ եբաս հասանէր ժողովուրդն

ելանել յորդանանոյ գետոյն. Եւ հրամայեաց Յեսուայ. զի զերկոտասան հատուածս առցեն ընտրեալք յերկոտասան ցեղէն. զի զերկոտասան քարինս առեալ յոյն տեղւոջէ գետոյն, ուր Տապանաբարձն քահանայիցն ոտքն կացին, և ուսովքն բարձ

բարձրեալ մինչև յ՚առաջին կիսեանն, որ
Գայլգամոյ կոչեալ։ առ Յեսու կոչեր
նոցա զոյն երկոտասան քարինս՝ ի վէմն
Ղեմոնացւոց յիշատակ անծածկաւոր ցանկեր
լոյն Յորդանանու։ Զի յորժամ հար
ցանիցեն որք, ասեր Յեսու. յ՚որդւոց, և
՚ի ճառագայ ձերոց· Զինչ են քարինքս
այսոքիկ ձեզ։ Պատմեսջիք, և առասջիք
նոցա· Ճե՛ւ պակասեցաւ վեմն Յորդա
նան յ՚երեսաց Տապատանիկ ուխտի Տն
ամենայնի երկրի, մինչ անցանէր ընդ Յոր
դանան։ Զա՛յս երկոտասան քա
րունք կանգնեսցին, Յեսու կանգնեաց
զվեմս երկոտասան քարինս ՚ի Յորդա
նան գետոյն, ուր կացին տունք Տապատա
կանիկ Քահանայիցն։ Ա՛յ առաւել հաս
տատեաց Ճեսուա անուն ՚ի բարձրագոյն Ճեր
Ճեսուա՝ վկայ ցամաքելոյ Տէր Աստ զո
Ջուրն Յորդանանու, որպէս և զկա՛ր
մեր ծովն՝ մինչ էանց ընդ նմա ի սկսել։
Ա՛ստ ընդդէմ կանգնեալ, և Պատկերա
բանիկ Ազանդաբարոյն առեալ, ըստ որում
վէրն Թղթատհամար 204 ասկս ՚ի ՚ն
գաս. Ճե՛ւ Պատկերիք, և Ազգանք յ՚ե
կեղեցիս Քրիստոնէից ՚ի յիշատակ այս
ձանացէ՛ և պատկերագրեալ խորհրդոցն։
Վասն այսր հատուածոյս Ճեսուա կան զեր
օրինակք Ծ՚նն· 28, 18։ և 31, 45։ Յե
ռաս 4, 20։ և 24, 27· և այլ բազումք։

Ե՛ւ

և՝ աղաղակեցին առ հաւատակ ամէն
նայն քաղաքացին. և յաղաղակելն նո
ցա կործանեցաւ ընդդէմ պարսպաց ա
ղաչին՝ ընդեղոյզ նոցա. և մտցէ ամ քա
ղաքն՝ դիմեալ իւրաքանչիւր հան
դէպ երեսաց իւրոց:

Յ՝ Ա շհարհի Թուին 2553. յառաջ
քան ջ-Ք ծնունդն 1451:

Մ Ասին Յեսու Տէրամբ վառել.
Երբ ցամաքաս ջրհեան ան ցեալ.
Սկսա թ շնամեացն առ զարհուրեալ.
Հալեալ՝ մաշեալ՝ և կորա ցեալ.
Սա ՛ի Տեառնէ հրաման ա ռեալ.
զի անթ ըվիան առ թ ըվիաւեալ.
Յ՝ անապատին որոք ծր նեալ.
զայլախառզեայ որոյ թ ըվիս առեալ.
Զայս իւր Յեսու առ ամբար ձեալ.
Մերկ առաքեաս զայր մի առ ուեալ.
Մ Ուր ես (ասէ) արիս ցեալ.
Թէ՝ թ ըշնամի օտարս ցեալ.
Ես մ Զօրավար՝ զօրու Բար ձրեալ.
Ասէած Ասդին պատասխանեալ.
Լուր, և առնա. լինէ հնազան պեալ.
Հրեայ ձեռամբ քաջալե րեալ.

Զայս

Ջայս ի բերմ քաղաք գոյ շեալ·
Թէև՝ առաւ պարտագ ինս կեալ·
Ահա քեզ առնեցուն յայտ նեալ·
անկէն, անառ գերեալս կա լեալ·
Զայնես փողոյն զի կործա նեալ·
առեալ՝ լուծեալ՝ և աղար առեալ·

ԿՐՃԱՆԱՏԻՆ ԱՐԻՒՆ·

ԻԱրայէլ անցեալ յայնկոյս

Յորդանանու· առ Յեսուայ՝ որ Յ ա
նառու՝ լուեալ մեծամեծ բանից զոր
ծս եհարուածն Ամենազօրին Աստուծոյ, ՚ի
սերս զորհուրդեցան յոյժ· Հրամայեաց
նոսա Աստուած Յեսուայ· զի առնուլ
ծնեալն յ՚անապատէ Թէ դասուցին· և
արասցէ Զատիկ Տեառն ըստ գրեալ
օրինին· Տես ՃԹ զլխոյն համար 180·
Զայս ամենայնն կատարեալ՝ եղև զի ե
կաց Յեսու յ՚աւուրս միում զայրն ի
կայր առաջի նորա մերկ սուսեր՚ի ձեռին
նորում· և ասէ ցնա· Ա՞ր ես, Թէ
՚ի թշնամեացդ մերոց· Ընդուանէ էր Ա՛ր
քին Աստուծոյ, որ ասէ ցՅեսու· Ես
Զօրավար եմ զօրու Տեառն, և այժմ ե
կի· Յեսու անկեալ ՚ի վերայ երեսաց
նորոյ՝ երկիրպագաւ, և ասէ ցնա· Տէր
զինչ հրամայեսցես ծառայիդ քումմ· Յե

այ

ոչ Հրամայն զգուշանալ զՅեսու
սէ ցնա. Ահա ես տամ ի ձեռս քո
զԵրիքով. Յեսու. 6, 2: Յայնժամ
Յեսու՝ որ հրամանէն Տեառն, պատե-
ցաւ Պատսիկ պատգոյ, և Բահանայ
ներն՝ փողեցին զեղջիւրսն պատե-
րին՝ և ժողովուրդն լուաւ զձայն
պատերի՝ և ժողովուրդն աղաղակեաց
մեծաձայն, և ընկան պատերն Երի-
քովայ, ժողովուրդն մտին
պատկառելոյ առ հասարակ զպատկառելոյն
զի Տէր մատնեաց զքաղաքն ի ձեռս մեր:
Հայց քաղաքն, և զոր ի քաղաքն են
ներսն սրախնդեալ զ, զամենայն զ, և զինչ
ցեղ զ. ևսկ Ռաաքաբ, և զտունն հայրա-
դատ ի տանէ հոգոյ, ապրեցոյց զան
զի թագուց զԼրտեսուսն: Յեսու կոչ
ծանեալն Եղիքովի՝ զամենայն, և հրդե
հեաց Յեսու զքաղաքն, զոր ի յ՝ոս
կոյն, յ՝արծաթոյն, ի պղինձոյն, և յեր
կաթոյն. զոր եռաւն ի գանձ Տեառն:
Եւս զամենայն զՎերայնին կանչեցաւն՝ և
շինեցաւ Եղիքով քաղաքին: Տես Յեսու
6, 26: եւ 3 Թագ. 16, 34. Որ ընդ-
հատ զի՝ ի ժամանակին Աքաաբայ էր
ոմն Քաղ Բեթէլացի, որ ի շինելն
Եղիքով քաղաքին՝ կորոյս զանդրանիկ
որդին իւր Աբիրոն, ի հիմնադրելն.

և

և զ Աեդեբ կրակեր որդին, ՚ի կանդնել
զտանջ քաղաքին· քան սէրել քան զՏա
զարամեայն ՚ի Յեսուայ ընդդէմ եր
քով շինելոյն արատարելոյ անիծելոյն։
Կրծանուամն եր ելիքովմէ եղև հաճաւոյ
Յեսուայ, և այլ բարեպաշտ արանցն
Յակոբեան Տոհմին։ Հաճաւոյ ար
բնաւքն եր ելիքովմէ անկան· շուրջ եկեալ
զնոքաք զեօթն օր։ Հեբրայե։ 11, 30։
Ա ա անուանի եա՝ քաղաք արմաւենեաց
2 Օրինաց 34, 3։ 2 Ա՚նաց· 28, 15։
Եր ելիքովքաղաքն էր օրինակ իշխանու
Թեանն, և բռնակեանն Սատանային·
որ կործանեալ, անիծեալ՝ և սպառ
սեալ գասանի փղշահարակեանք փրկ
չին մերոյ, և աշխատրանական բանիւն
Քրիստոսէ։ Կինն այն, որ սատ Ա՚ա
հաբ անուանի, այլեմնատէս Հռեբեբ
սին· էր կին Սաղմոնայ, մայր Բոյսայ։
Ա՚ատթէոս 1, 5։ Ա յլեմնատէս կոչի
Բահաբ· որ հաճաւոյին, և գործոյն
արդարացաւ, և ոչ կորեաւ ընդ անհաւ
ատսն· քնկալեալ՝ և արձակեալ զԼեր
սեան խաղաղութիւ։ Հեբր· 11, 31։
Յակոբ 2, 25։ Սա կատարեալ գիտեմիր
լսեն զպատուհանէն, զոր շինեաց զիւր
կուքեան ազգն մարդկան արեամբն
Յեսուայ· որպէս և կտրիճ եղիցէն·
զորմէ տես Դատաց 19, 2։

Եր

զ,
զ Բառիկսարեան՝ եւ Նշանիկ՝
Ի Հիմայարեան՝ եւ Նշանիկ՝
Վասն Հարսի Գուշակութեան։

Ի մայիլ աստղն Վեներա խոստանայ
տամք, եւ ընդունք կոմետա կան։
Սա քոյր քանին Տ հրեշտա կան։
ի ներքուստ գաղտուստ կան։
Քանզի Ա քար մեղանչա կան։
Ի արտերքուստ խոտոտակե ցան։
Զի ուրբ Վայելչ յաղթողա կան։
ոա հարբածոց պատճառա կան։
Սա խոնարհիչ ոանն Յակո բան։
և՛ի Զամբրեայ, ազգ Յուդայեան։
Զաղիքն Ա քար՝ որ ի Քար մեան։
Յ՝ Ամին 3553. և այլն որպէս վերն։

Ի մայիլ աստղն Վեներա խոստանայ
ցեր ընդունել. աստղեացն ընդ Տէր ըսո
աւետա ըսո այսմիկ. և խաղաղութեանն ընա
ակնարկ Ի մայիլ խաղաղ. և այլք
ցեր ընտա հրով և խաղաղութեանն ընտա
խաղաղ։

Կաց

Յեսու էառ զԳայի քաղաքն, և զԹա
գաւորն կախեաց, և զքաղաքն այրեաց։
Եւ

'ի պատճառէն Ախարայ, որ 'ի նզովիցն
է ելեալոյ դողացեալ և յ հոգով 'ի խո
րանին իւրում թաքուցեալ էր ամենն մի
նակին. (վերարկու ծաղկած, կամ բա
լասու նաղաշած) 200 սիկղ՝ կամ երկ
դրամեան արծաթ, որ է՝ 4000 դանգ·
մին ոսկեայ լեզու, որոյ քաշն էր 50 սիկղ։
Վա ուն մոյ պատուիրանին Աստուծոյ
յերկեք հազար արուներն, զորս Յեսու
առաքեալ էր պաշարել զԹեմն և զ
քաղքն Գայի, անկան 36 ա։ք, խոկ մնա
ցեալքն 'ի զօրուց Թխկուեան դարձուցեալ
փախեան հարածականն։ Զայս լուեալ
Յեսուայ, և ծերոցն պատուել զհան
դերձան՝ աղաղակեցին առ Ած զի յայտ
նեացի պատճառ խորամանկութեանն ազգին,
և ասէ Տէր ցՅեսու· սրբեա զմոլ
վոբդ·նզովեալն 'ի ձեզ Խորոզէ՛ բար
ձէք զնզովսն 'ի ձէնջ։ Յայնժամ Յեսու
մոտեալ 'ի քննուԹիւն՝ եդեալ զամենա
Թշուառն Ախար զոլորմնազանց։ Եւ
հանին զԱխար, և զաժէական նորա՝ և զա
նասունսն, և զվրանն նորա՝ և զամե
նայն։ Քարկոծեցին զնոսա, և այրե
ցին հրով և կոտորեցին 'ի վերայ նոցա կոյ
կառ մեծամեծ քարանց· ապա դարձա
րեալ քարկուԹիւնն Աստուծոյ· նաև
Յեսու էառ զԳայի քաղաքն, և զԹա
գաւորն կախեաց, և զքաղաքն այրեաց։

Այլ Ղեւոնդեան հանդէպ Գաբռէ ողբ, եւ Լուսին հանդէպ յորոյն Լ. ոտանաւոր:

Յ' ելն նոյն թուոյն աշխատասիրն 2553:

Մ Ե ծն ը ա ն ե ա ն Յ ե ս ո ւ վ ա յ ե լ ա ւ
Ք ա ռ ա ս ո ւ ց ո ւ ց ն ո ր ա կ ծ ա ս պ ե ա ւ
Ե ր ա ն Թ ա ղ ա ւ ո ր ք զ ա հ ի ն ա ս ե ա ւ
Ը ն դ դ է մ Յ ե ս ո ւ յ վ ի ր ա ս ե ա ւ
Բ ա յց խ ե ա զ խ ք ն խ ո ր տ ա կ ն ա կ ե ա ւ
ո ր ո յ ք ա ղ ա ք ն Գ ա ր ռ է օ ն ե ա ւ
Գ ա ն ո ւ ս ո ւ Յ ե ս ո ւ կ ե ղ ծ ա կ ի ր ք ա ե ա ւ
Հ ո գ ի ե ւ հ ա ն դ է ր ձ ի ե ւ ա ն կ հ ն ա գ ե ա ւ
Ը ն դ Յ ե ս ո ւ ո յ գ ա զ ա ն կ ն կ ը ա ե ա ւ
Ե ւ ի ն ե ա ս ա ս ա ւ ա ւ շ ո ն ա ն ս կ ը ա ե ա ւ
Ի ա կ Թ ը շ ն ա մ ի ք ն ի ւ մ ե ե կ ե ա ւ
Ը ն Գ ա ր ռ է օ ն շ ո ւ ր ջ ա ւ ա ղ շ ա ր ե ա ւ
Ի Գ ա յ լ գ ա զ ա ն Յ ե ս ո ւ շ ո ւ ե ա ւ
Ե յ ո ր դ ն ե մ ի ւ ն զ օ ր ս ո ւ գ ե ա ւ
Ի ե ր Ը ն կ ե ր զ ա ս ո ւ ն ա ւ ա ն ե ա ւ
Ե գ ա ն Ը ն դ գ ի գ ո ւ դ ե ա ւ հ ա յ ո ւ ծ ե ա ւ
Բ ա ն ի ւ ս ո ւ ս ո ւ Ը ն ե ր զ ն կ ա ե ա ւ
Ն ո ւ ա ն Լ ո ւ ս ի ն ն ա ն շ ա ր ժ ի ն կ ե ա ւ
Մ ի ն չ ե ւ ս ո ւ ր Տ ե ն պ ա տ ե ր ա զ ե ա ւ
Ի ն Թ Ը շ ն ա մ ե ա ց զ ա ե ր ն ա ե ա ւ
Հ ա ր ե ւ յ ա ն հ ի ն գ ե ա կ ա ե ո ւ հ ո ս կ ե ա ւ

որք ՚ի յայլմէն էին Թա քեալ·
Ածայ Յեսու զայս կոտ րեալ·
և զիայտակ կոտրա կս խեալ·
Բարիս կարկատաց բազուկք անկեալ·
քանեմ՚ առաքել վիրաւո րեալ·
Ելդ արեգակն զիայուն ա ռեալ·
արևն Յեսու ,յայտնա կեալ·
Մեղ նագելի խորհուրդ ցու ցեալ·
որ կարձառա ատ Թագա ւոր նեալ·
Ա ռ ով փըրկիչն ըզկայ ա ռեալ·
Նա ըզդըժոխս ,յայտ ուհա րեալ·
Չն սատ փըրկիչն արևս կեալ·
արդարս Թեսա Աբեգն փայլեալ·

Ա ՀԵՓԱՌ, և Ի ՀԱՏԻՆ ԱՆՇԱՐԺ ՄՆԱՑ։

ՅԱՅ ՔԱՐԿՈՑՄԱՆՆ Ա ՔԱ

լայ՝ Յեսու Ասուածով քաջալերեալ զարտաքս կալեալ և՝ այրեալ զքաղաքն Գայի. և կոտորեալ 12 հազար Գայիա ցիսն՝ կախեալ զմարգարէն նոցա ի ծառ ի ձգել վտակ։ Ձայս լուեալ Թագաւո րացն Քանանացոց՝ ժողովեալ ՚ի միասին եկին ատ պատերազմ ընդ Յեսուայ։

Բայց բնակիչք Գաբաւօն քաղաքին, որ էր մայրաքաղաք Խևացւոց ազգին, լըսեն զառն զարարս Յեսուայ ընդ Գ եմ և ընդ Գայի. խորամանկութ

ձեռակերպելոյն իրրև՝ ի հեռատեսանէ և կաճօրեայս, և առին ընդ ինքեանս զարբ ոմանք՝ ի Գարաճնացւոցն մաշեալ՝ և հնացեալ հանդերձս. հնացեալ՝ պատառառեալն, և կարկատեալն հոշիկս. պատառառեալն, և կարկատեալն տիկս գինեայ. ջրապեալ՝ և ձրձկեալ հացս. գան յ'ինքեան Յեսուայ, և ասեն ցնա. ահա որ ակն՝ ի հնացեալ հանդերձից, և ի պատ ջարաց մերոց տեսանես, զի յերկրէ հեռատես եկեալ եմք միաբանել ընդ ձեզ արդ՝ ընդ մեզ գնա՛ք ուխտադրեալ, ոչ սատակել զմեզ. Յեսու արար ընդ նոսա ուխտադրեալ, և ծերքն առին զնոսա՝ ի միաբանել ընդ հանդերձ երդմամբ՝ ի ՏԷՐ ԱՄ ոչ մարտնչել ընդ դէմ նոցա: Իսկ զկնի երից աւուրց դարձան՝ լուան եղէ Գարաճնացիքն մօտաւորք առ ինքեանս բնակին. յայն ժամ Յեսու կոչեալ զԳարաճնացիսն և ասէ ցնոսա. արդ՝ որովհետև նենգութիւն խաբեցիք զմեզ՝ և մեզ ոչ կարող ձեզ. զի երդուաք ձեզ՝ի ՏԷՐ՝ ապրեցուցանել զձեզ լինիքիք դուք միշտ ծառայ պաշտօնատար մեր, փայտահատ և ջրկիր ժողովրդեանս: Տես գլ. 9: Վասն այսպիսի միաբանութեան յարայէ լսելոյն, և Գարաճնացւոց եկեալ առաջ ի զարհուրելոյն Թագաւորքն Քանանացւոց

նու. քանզի գործաւճառ էր քրքուղաք մեծ, և ամաւթ նորա զօրաւորք: Ասաի գու մարեալ ի միտսն հինդ թագաւորսքն՝ և կին առաքել զԳարաւճառ: Յետոյ լու եղեալ վէս Գարաւճառի առաջարկանն՝ և քաջալերեալ յ'Աստուծոյ, եկ փոս թանակի ի Վայիսոյ ընդ քաջսանար տիկ զօրացն. Հետս յանկարծակի՝ ի վե ճշնամեացն, և հարածեալ փախեցեալ զնա ան ի փախչելն ճշնամեաց Հետս զնա ան Ա՛ կարիսի քարամբք: Յետս վա ռեալ Ա՛ յսին նահանձոս, ազգակի ան Տէր. Կոցցէ, և այլն որպես վէրն: Ա՛ րեգակն եկաց ի մէջ երկնից, և ոչ իսա զաց ընդ արեւմուս մինչև յ'կատարած աւուր մի՞ և մինչև Հետս Ա՛ վրէժ ի ճշնամեացն: Յետս, ընդ որում Ա՛ հաստատեալ կուէր, կատարեալ զիր նամին, գարձեալ անդրէն՝ հրամայեաց արուսեան հանել զինգետին Մաւսէսին ի յ'այրէն Մ ակեդայ, զոմանսիսս առնել զաւարանացուցս, տալ կախել զնա զնոսա զիսոյսեայ: Ի՛ անդն հինդ թագաւորսն՝ ի՛ անտառ փախեալ ի՛ երեսաց Յեսուայ, թաքեալ կային յ'այրին Մա կեդայ: Ձինչ ետես այս, առ ի զիս ան մար 99: Կացեալ արեգակն՝ առ Ա՛ ար ան, և ի՛ Ա՛ յսին ոչ Ա՛ րեգակն. երանելի է այն, որ ըս

քա

բոլոր միմն, որ է՝ ընդ բոլոր կենդանդոյս
ժամանակն ունի՝ ի սրտի խբրատ զմիմն
լուսաւորել՝ և գարուսեակն ծագեալ.
որով բաւիցէ զպղծուելքն, և զամբարշ
տութիւն միանալ նեսան Դ իճաց խորտա
կել՝ Այսն՝ Տէրն մեր Յս, որոյ Տիսն
էր Յեսու. կացոյց, և արձանացոյց զը
Ջշմարտութեան Լոյսն, և Ջերմու
թիւնն. որ գրկեցէ՝ ի բռնատ նեսման
ցեալէր՝ ի վերոյ աշխարհիս յաւուրսն
զիւր Փրկաչէտ գալստեան:

Հ Աբրահամ քառ անի ծեալ.
ուսոն քանան յաւաջ կեալ.
Ո րդի հօրէ գոռոզա ցեալ.
վիճակն Սեմայ յափըշտա կեալ.
Սատանային օրինա կեալ.
որ զԱդամայ կեանս կողոպտեալ.
Յեսու պատկեր Փըրկչին Օծեալ.
Քանանացիսն տապատա ար կեալ.
Երկրին տիրէ՝ զազգըն Ջըն Ջեալ.
որպէս Յեսուս զվիշապն Ջաղխեալ.
Տանիցս տասն ամ Յեսու կեցեալ.
և տասնամեայ ևս վերա գրեալ.
Ի մահարձանակ երկրէս չու եալ.
Յ՝ երանելեաց գումարն Ջը ռեալ:

ՅԵՍՈՒ պատկեր ՅԻՍՈՒՍԻ:

Ասէ

Ա՛Ա երկիր Քանանա՝ ըստ

անուանն, զոր ունէր Քամոյ փոքր որդի Քանանայ անուանեալ։ Ծնն· 9, 25։ Կայի ես երկիր խոստման· երկիր ա ճառաց· զի ԱՀ խոստացաւ Աբրահամ, և զաւակաց նորին՝ տալոցս զեր կիրն այն ի ժառանգութիւն։ Ծնն· 12· 7։ 13, 15։ 15, 18։ 23, 4։ Քանզի՝ ես հայեաւն՝ այլ բաժանեալ զերկիրս որ գաղն խրտց, առեալէր Սեմայ, և որ գաղ նորին զայս մեղսահաս, և կամ՛ն բառիս երկիրս՝ ի կալուած, և՝ ի բնակ ութիւն նոցա։ Իսկ Քամայ ծնողքն՝ զոր սեանանել կարես Ծնն· 10, 15։ անօ բնութիւք՝ բառնութիւ՝ ի վերայ հասեալ յարիշտակեցին զերկիրն այն՝ ի Սեմայ որդւոցն· զոր արդ՛ արհմարհի՝ Ծննդոց 10, 18։ Քայց արդարասեան ԱՀ խոս տանաց Աբրահամու, և զաւակաց նորին, զի էին՝ ի Սեմայ տոհմէն· հասուցա նել զերկիր ի ժառանգութիւն· քանզի զնոսա յ՛երկրէն աՀեռեաց, և գարձու ցանել նոցա զերբեանց սեպհական ժառանգութիւնն։ Այլ՝ Քանանու ազգն յ՛երկար ժամանակս կալան զերկիրն այն բաժանեալ՝ ի մէջ ցեղիցն իւրեանց, որ պիսիք էին Սկրծացիք, Յեբուսացիք, Ամորհացիք, և այլքն Տես Ծնն· 10, 15.

15: և 15, 19: Սակայն՝ որովհետև Քա
նանացիքն անխրոմելի ունէին զայն
երկիրն յորժամակիր՝ ի Սեմայ որդւոցն,
նան՝ գարշելի, ապականչի, և պղծելի
զպղտոգործութեանք նոցա յոյժ գիտայան՝
կառարէ Աճ՝ ի ձեռն Մովսէսի, և Յե
սուայ զիւր վաղեմեայ խոստումն. Ձորդե
լով՝ ի բաց մերժել և իւրմէ՝ զնջել
լով զԲանանացիսն՝ դարձուցանէ զեր
կիրն անդրէն, և տայ՝ ի ձեռս Տոհին
Սեմայ, կամ Իսրայէլացւոցն:

Մ անաւանդ այս նշանակէ աստ. զի
Բանանացիքն էին օրինակ Սատանայ
ին. Ցեսու էր պատկեր Յիսուսի, որ
է փրկիչն մեր. Աշխատաց երկիրն էր
տէր Աղաչութեանն երկնից:

Աբր՝ որպէս Ցեսու՝ կատարեալ զԲա
նանացիսն, նմոյ զ Իսրայէլ յերկիրն
Աշխատաց. և բաժանեաց նոցա զեր
կիրն՝ քան իւրաքանչիւր ցեղին. որպէս
առանն Թուոց 26, 53: 34, 7: և Յե
սուայ՝ ի 13 գլխոյն մինչև՝ ի 19 գլուխն:
Սակայ՝ Յիսուս (որ աներևութաբար
առաջնորդէր Իսրայէլի. Տես Ելից
13, 21: և 23, 20:) Քանիքանեաց զդլուխ
Բանանանիշ վիշապին. զգործս նորին
եղծ: 1 Յով. 3, 8: Զնիքաց զձեռս
զիւր մերոյ Հակառակութեանն հրամա
նօք Խաչին, որ կայր մեզ հակառակ. է

բարձ

քարձ զայն ՚ի մէջ, և բևեռաց ընդ նա
ջախտասին: Ա եղիցուց զիշխանութիւն,
և գործուածիցեն. յայտնութիւնն նոց
ոչ առաջիցուց՝ ընդ ամենայն ոչ՝ յա՛ն
ձին իւրում: Կող. 2, 15: Ընդ ամենայն
այսինքն՝ ՚ի ծովը, յա՛ռաջ, և ՚ի նոյ
ոչ առաջիցուցին եղեալ. որպիսի եղև
Սատանայն. յորոյ իշխանութենէն փր
կեաց զմեզ Յս, և փոխեաց ՚ի մահու
նէ ՚ի կեանս: Կող. 1, 13: 1 Յօհ. 3, 14:
Պատրաստեաց մեզ ՚ի տուն Հօր իւրոյ
տեղիս, և սմենայն: Յօհ. 14, 2:

՚Ի թուին աշխարհի 2570. յառաջ
քան զԾնունդն Քրիստոսի 1434. Յե
սու, որ հանդուցեալ էր զԻսրայէլ ՚ի
թշնամեացն. և ծերացեալ առաքեաց
կոչեաց միանգամայն զամենայն որդիսն
Իսրայէլի. զԾերակոյսս նոցա, Զիշ
խաններ, Զոստոսիս, և զԻշխանս.
քանզի էին ընտրեալք զնոսա ՚ի պահպանութիւն
Օրինացն. զգուշացուց ՚ի կռապաշտ
կրօնից. զի մնայցեն, և կեայցեն ըստ
հաճոյիցն Աստուծոյ, որ զայնքան բա
րեաց հատոյց ազգի մերում: Տես Յեսու. 23. և 24 գլուխն:
Ապա ետս Յեսու զվէմ մեծ, և կանգ
նեաց զնա ՚ի ներքոյ բեհեղեանցն առաջի
Տե, ետրեն վկայ ինն եղեալ. Յետ այսր
ոսկի մեռանի Յեսու՝ գոլով 110 ամաց:

Ե՛

Ա՛ռ աչք Լ՛ուսին, Լ՛ուսին. ելոյծ
առնն ընտանեաց ծայրակոտոր ՅԵռօք՝ և
ոսկեաց էին, որք չաղէին չիշէրանս ՚ի
ներքոյ սեղանոյ իմոյ. որք՝ որպէս առ
էն, նայնպէս հատոյց ինձ Լ՛ՔՆ. և աՆքն
չին յ՛ի բառաչէ, և անդ մեռան։

Դաւեան Յուսոյ վախճան հասեալ.
Ո՛տառորոյ Ջառն հետև եալ.
Տոհմն Յուդայեան առաջնոր գեալ.
Տէրն Բեղեհէմ ձերբակալ լեալ.
Առ Դատաւորք նահատակ կեալ.
զամս եռասնեակ կառավար բեալ.
Իսրայէլի մեղքն յաձս խեալ.
ընդ այլազգեաց ղեմ խառն նոկեալ.
Դե՛ս, և զանառակնոցս պաշտեալ.
զբարեաց Պատճառն Ո՛ւրուց Թողեալ.
Գաւազանաւ յ՛երկինից խրտս տեալ.
Ո՛ւ Թշնամեաց ձաղանս մատ նեալ։

Ի՛ՍԿԻՉԻՆ Ո՛ՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՑ։

ՅԱՅՏ ՄԱՀՈՒԱՆՆ ՅԵՌՈՒՅ՝

Իսրայէլացիքն, որք ոչ էին տեսեալ զՅեսու, և ոչ գՏրաշխն Ա՛ստուծոյ յ՛ե
դեալ

դիպոտաէ մինչև յ՚երկիրն Ա՚հեռեաց· խառնեալ ընդ Ֆանանացիան, և խառնակեալ ընդ նոսա՝ պաշտէին զայլազգէ ից Ձաստուածն, և բարկացուցանէ ին զԱՆՁՆ Ճշմարիտ· իսկ մինչ ԱՃ մատնէր զնոսա չարչարիլ՚ի թշնամեացն դառնային առ Տէր, և աղաղակէին հե ծուԹՔ· և փրկեալք ՚ի ծառայուԹէ՚ դառնային վերստին յ՚ամբարշտուԹիս կռապաշտուԹեան· Ոստի ոչկա մեցաւ ԱՆՃ փուԹով բառնալ ՚ի ՅեսուայԹողեալ Ֆանանացիան, զի նոքօք փորձեսցէ զԻսրայէլ՝ և զդուշացուսցէ զնոսա ՚ի Ճանապարհս արդարուԹեան· Ասանօր ԱՆՁՆ ԲաբելացուԹեամբ յորուցանէր յ՚այլևայլ Իսրայէլեան ցե զէ զԱՃարեալսոս, որք Առաջնորդք և Դատաւորք անուանին· ոչքա փրկէ ին զԻսրայէլ ՚ի ծառայուԹենէն, կա ռավարէին զնոսա յ՚ԱՃպաշտուԹեան, և գարձուցանէին ՚ի Բահաւիմեանցն·

Բահաղ՝ որև Բէլ ասի, նշանակէ Տէր՝ և Իշխան· և էր Ձաստուած Մօաբա ցւոցն, որպէս Աստարովթ կամ Աստար տան, և Աստարտ առ Սիդոնացիան, և Փղշտացիան· Այլ զի էին զանազան պաշտօն կռոց, վն այսորիկ՝ այլևայլ վե րագիր անուամբ կոչէին զԲահաղ· Բահաղ-Բերիթ· Դատ·8·33· Բէլ-Փե գովր

գումր. Թագ. 25, 1։ Բանդագ Ճանճիկ 4 Թագ. 1, 62 Բանդագ աստղատան. Դատ աւետ. 2, 11։ Աստղաթագ կամ Աստղատ էր Աստղասանդուխն՝ ի նմա, յիշատակ աստղ կերպարանի. Տես ա Թագ. 11, 10. և այլն։

ԻՐ ԹԵ ոչինչ 300 ամն խորտակէլ վատ թեցաւ՝ ի ներքոյ իշխանութեն զաւազանն Ածաղոյ Աբաջնորդաց, և ի ներքոյ Դատաստանէ գատիցէն, և զայլոյն կատարեալոյն. զի խոստովեցին յ'ուղիղ ճանապարհն, և գառնացին ի Ցուդան։

ԱՐԴ՝ առակս Դատաւորակ անցեալ յետ մահու անուն Յեսուայ, որդիքն Իսրայէլի ի ձեռն Քանանացւոցն (Տես Թագ. 27, 21։ Դատ. 20, 18։ ա Թագ. 23, 9։) հարցին զՏէր, և ասեն. Ո՞վ երթայ մեզ առ Քանանացին Աբաջնորդ՝ պատերազմիլ ընդ նմա. Դատ. 1, 1։ Պատասխանեաց Տէրն, և ասաց. Յուդա երթայ, զի եւս զերկիրն ի ձեռս նորա. այսինքն՝ երթայցէ Յուդայի Ցեղն, ո րում վիճակեցաւ երկիրն այն։ Յուդայ եւանքն առին ընդ ինքեանս զցեղն Շմաւոնի, զի էին մասամբ երկրին վիճակեալ. Տես Յեսու. 19, 9. և հզօր գտան զնա Աչ հարին զՔանանացին, և ընկ փերիզացին մեռան Բ հազար քառասնից 10 հազար արու. և կռուան զԱդոնի-Բեզեկ. ոմն է Տէր, և Իշխան Բ հազար քա

զա

զաքին՝ ոչ հնոյ յ՚ել բառատակեմ։ Տես
ւ Թագ· ււ· 3։ Ցորժամ կալան զԱՂ՚ո
նի Քեղկի, ՚ի գազանատարտոյ ամբարշ
տութեանն՝ կարկեցին զնա յերդ, կամ զնա
առնու ձեռաց, և տոյց ներս· և ածին
զնա յ՚ել բառատակեմ, և անդ մեռաւ։

Բայց ՚ի Տղայքարտութիւնն խոտոր
վանեցաւ (շարժեալ՝ և յանդիմանեալ
՚ի քանակաւոր օրինացն) զիւր անձնան անկ
բաւութիւնն առեալով։ Եւ ամաւսաւն
Թագաւորէր ձեռաք, և ոտիք մնացեալ
բնիկ Տղայվէնի փշրանաց անզգայից իմոյ։
Ակն՝ ոչ տեսին տարածն, Ձեղնուկն և Ա՚ա
առաւծ հատոյց ինձ։

Զի և կանանց անշարժից կի·
բաւ պատճառաբար իմում չաւ փի·
Ոչ թոյլ չտիրով և չաւիթ չի·
Ձգեն ևս չտիրով ինձ չաւիթ չի·

Ձնաւոյ Յուդայեանն Քաղէր էաւ զԵ
բառատակեմ, և ոչ ինչ ինձ· զնաց պա
շարել զքաղաքն Բեթսուրա, որոյ առաջին
անուանն էր Կաբեսեան տրտում ահիկր· Տա
րին զնա· և եկին ՚ի վերոյ Դաւթին քա
զաքին, որ յաւուրս հոգւոյ Քաղէր Ա՚ա
մանայ· զոյր քաղաքս ևս Գաղատիոյ
եղբարցն Քաղէրեան, և էաւ զԱՂ՚ա
քս դաւաւր Քաղէրեան, ՚ի կնաւթեն իւր·
զոյս իսաւսան Հարն գաւեր, որ առաջ ո
ն՝ զայն զոյր քաղաքն, առաջ զԱՂ՚ակ

Ե՚

Եւ էլ Յայել ընդ առաջ Սիսարայ՝ եւ ասէ ցնա. խոտորեա՛ց առ իս՝ տէր իմ, խոտորեա՛ց, եւ մի՛ երկնչիր. եւ խոտորեցաւ առնա՝ ի խորանն. եւ ձագ կթաց ընդ փեղկիսոյ նորա։

Յ'ԱՄին աշխարհի 2719. յառաջքան գծնունդն Քրիստոսի 1285։

Գ Ո դունիւք երթ վախճա նեալ.
քառասնամեայ որ զազգն գառեալ.
Հեբայեցիքն՝ ի կուռս դար ձեալ.
Մովաբացւոցն գերի ե ղեալ.
Ջուխտասասան ամս ծառայ եալ.
և զաղաղակ առ Տէր բար ձեալ.
Ամենազօր Տէրն ողոր մեալ.
փրկիչ նոցա զԱՀուդ առե եալ.
Բենիամեանն Ահուդ ի խեալ.
զԵգլօն արքայն սուսերբ ջընջեալ.
Յետ Ահուդայ քսան ամք անցեալ.
կին Մարդարէ զԵբեր դա սեալ.
Սա Դեբովրա անուանի կո չեալ.
ընդ Բարաքայ զօրավա րեալ.
Զօրս Յաբինայ տապաստ ակեալ.
և հետեւո Սիսարա փա խեալ.
Կինն Քաբերայ Յայել կո չեալ.
ըզվախճանեաւն՝ ի յարկն ա ռեալ.

Սա

Սա ծարաւէին ջուր արբուցեալ·
զբեւեռութիւնքն ծածկեալ·
Ընդ ծառիւքն ցրցիւք քա խեալ·
և ընդ գետինն գիշին տապալեալ:

Յայլ բարձանէ ի Խաւրայ:

ՅԱ՚ տ 40 ամեայ իշխանու

թեն Դոգոնիէլի, Ընդ որ վարեաց զիշ
խանութիւնն տես 80· և զկնի ժամա
նակաց Դեբօրայ Մարգարէուհին գա
ւէր զԻսրայէլ: Յ՚աւուրսն յոր
քին արքայ Քանանացւոց առաքեաց
զԱ Խաւրայ զօրագլուխն՝ Հանդերձ մե
ծաւ զօրու պատերազմիլ ընդդէմ Հրէ
լից: Իսկ Մարգարէուհին Դեբօրա կո
չեաւ առ ինքն զԲարաք· և՝ ի վիսանին
եկեալ՝ ի դէմ Սխաւրայ, հարին զՔՇնա
վիսն պոռ առաջի· և զօրագլուխն Սի
սարա փախեաւ հետեւակ՝ ի խորանն՝ կամ
՚ի վրանն Յայէլ՝ կնոջն Քաբերայ, որ
էր ՚ի ցեղէն Մօսէսի աներոյն: Ել
Յայէլ արբոյց Սխաւրայի ջուր, և ծած
կեալ՝ ննջեցոյց զնա ՚ի նեղոքոյ ծածկոյն
տապոյ առեալ զուռն (տաքուչ) ծեծեաց
զցից ընդ ծամերիս, և կզակս Սխաւրայ·
և կոչեալ զԲարաք՝ եցոյց նմա զդէշ
սատակեալ Քշնամւոյն:

Լ՚ս հայեցաս ընդ նա Հրեշտակն
Տեառն, եւ ասէ ցնա. Ե՛րկն ցօրս
ընեմք զով այդուիկ. Եւ երկնեցաւ
ա Սարայէլ ՚ի ցեղս Մափթաղա, ո՛ւ
աճեալ էր առաջի ընդ ինս:

Յ՚ԱՄին աշխարհի 2759. յառաջ քան
զՆաւնդն Քրիստոսի 1245:

ՔԱռաքելոյ սահմանն անցեալ.
Դ հերձուցիչ վարձան հաս սեալ.
Աշգն Յակոբեան վատթարացեալ.
Մ ոդիսամբ զի ծառայ եալ.
Յետ եօթն ամաց ՚ի շունչ ե կեալ.
երբ գ եդէօն լինի ըն արեալ.
Մ անասէն յ՚ազգն ցե զեալ.
սա ՚ի կալի ցօրեան ձե ձեալ.
Ս մո, Տ՚ր ը քեզ՝ Հրեշտակն խօսել.
հզօր զօրս ըզ զոզքոյն հաս սեալ.
Հ զօր զօրս ըզ եամբ զթաւեր բեալ.
մեծանըշան հրաշիւք վա ռեալ.
Ջոն ՚ի վեմն վերայ ե դեալ.
և զարդանակն ՚ի զոն հե զեալ.
Ջայս ամ Հրեշտակն Ք սր ձլեալ.
զաւազանն ծայրիւն կի զեալ.
Ա սո գ եդէօն քաջազօ րեալ.
ըզՔ ոհալու սերզանն քա կեալ.

Յեր

Յերգարան սասէ Հոյ նեաւլ·
Բահանայապետ ու թագաւոր նեաւլ։

Յայտնութիւն Աստուածոյ առ Մովսէս
ի Հորէբ լերինն։

Խորհելացիքն ամենեքեան ծառայեցան Մադիամու վասն պատուհասիցն եղեալ թեանն։ Տես զայն Մադիամու ծնունդ· 25, 2· 36, 35։ Ելից 25, 16։ Բայց նեղեալ ի թշնամեացն՝ աղաղակեն առ Տէր· որոյ դթացեալ Ն՚ՁՆ, առաքեաց զՀրեշտակ իւր երեւիլ և խարդել փրկիչ Իսրայէլի զԳեդէօն, որ խորտակող Թալդեանին։ Եւ առ սրբով Յակոբու, ի տեղին Մանասէ· որ ծէր ծէր ցորեան՝ ի հալէ հօրն իւրոյ։ Սոյն և լեռնալ Հրեշտակ Տեառն, (Ոմանք Ա առաջոյ՝ մարդակերպ·) առէ ցնա· Տէր ընդ քեզ ով հզօր զօրաւոր։ Պատասխանեաց Գեդէօն· եթէ Տէր ընդէր նեղիմք ի թշնամեացս։ Հրեշտակ Տեառն հայեցեալ ի Գեդէօն՝ ետ նմա զօրութիւն, և հրամայեաց փրկել զԻսրայէլ· Տես Ի Թագ· 12, 11։ Ելից՝ զայն՝ զօրութեամբդ քով այդու՝ զոր

էս

եա առաքեց. զոր փրկեացես զԻսրայէլ
ի ձեռանն Մադիամու. մի երկնչիր. ես
առաքեմ զքեզ՝ և խաւսանիմ. Հ ասե
ցառեաւ զայս ձառ ընդ այնմիկ, որ է ի
գԼ. 4, 6. Դասուէորաց. Գեդէօն վա
երկմտութեան՝ ասկաւճն ընդդիմա
նայր այսմ հրաւէրման. Կրկնէ Հրեշ
տակ Տեառն. Տէր ընդ քեզ, զոր նար
ցեա զՄադիամ, իբրև զայր մի. Գեդէ
օն վասն առաւել համառութեան, և
հաստատութեն ասացելոյն ի Հրեշտա
կէն, խնդրեաց ի նմանէ նշան լինել գը
նոց վրաթոմ՝ և էրթր առ Հրեշտակն
բազալՀաց, խանիս միս ուլեներ, և այս
ոմ արգանակ, որ կՀՀոմ խաչտ. և
եդեալ՝ բաս պատուերոյն Հրեշտակին
ի վերայ վիմի միոյ զհան ընդ հացին, և
հեղեալ ի վերայ նոցա զարգանակն. ա
պոյ Հրեշտակ Տեառն հասոյց զծայր
գաւազանին, զոր ունէր ի ձեռին իւր
ոմ, ի զոհան Գեդէօնի. խակոյն հուր
բորբոքեալ ի վիմէն՝ եկիր, և լափեաց
զհան, զբաղարՀաց, և զարգանակն
որք եդեալ էին ի վերայ վիմին: Տես
3 Թագ. 18. 34, և 38: Իր Հրեշտակն
յանան թողուցանել աներեւութացա.
խակ Գեդէօն զայս տեսեալ՝ զահիսարհ
ցաւ, և ասէ. ա՛ա Տէր Տէր. զի տեսի
զՀրեշտակն Տեառն դէմ յանդիման:

Յայ

Յայնժամ ասէ ցնա Տէր· Խաղաղութի՛ն քո՛ քեզ· մի՛ երկնչիր, ոչ մեռանիցես· գլ· 6, 23: Քանզի Գեդէօն զարհուրեալ՛ի տեսլենէն՝ կարծէր զինքն դալ մեռա՛ն մահ հա՛ս, զի եառեալ զՏէր: Իսկ մխիթարեալ և հրամայեալ՛ի Տեառնէ Գեդէօն՝ շի՛ նեաց սեղան, և կոչեաց զայն Ի ե հովա Շալոմ, որ է՝ Խաղաղութի՛ւն Տեառն: Մինչ որպէս՝ Քո՛ւ լոյծ մեզ խաղաղութի՛ւն պատկերեալ, յ՛այսմ Հրեշտակի· Տես Ես այ· 6, 9· և 53, 5: Միք· 5, 5: Զաք 2, 14: Զ, մանաւանդ՛ի սոյն գիշերի Գեդէօն (վերստին ազդեալ) քակեաց զաւազանն, և զանասունն Բահաղու, և՛ի վերայ վիմին, ուստի ելն հուր, շինեաց սեղան Աստուծոյ: Զայս տեսեալ քա՛ղաքացոցն՝ ժողովեցան առ Յովաս, և ասեն· Հա՛ն արտաքս զորդի՛ն քո Գեդէօն, և մեռցի· զի կործանեաց զսեղան և զանասունն Բահաղու: Յովաս պատասխանեալ՝ ասաց· Եթէ Աստ՛ուած է Բահաղ պատժեսցէ զիւր սեղանոյ համար զայրի՛ն· մի՛ զկնի ժխտելոյ ընե՛նք զուր: Եւ Յովաս կոչեաց զանուն Գեդէօն Յերոբաաղ՝ որ է պատասխանն Բահաղ ըս, կամ Բահաղպատա, կամ պատժե լի՛ի Բահաղու· Ապա Գեդէօն զօրա ցեալ Հոգւովն Տեառն՝ արար զօրութի՛ւն մեծ ընդդէմ Թշնամեացն· գլ· 6, 34:

Ի՞նչ դնեմ գլուխ ու տառե՛ւ ի՛նձ։ ե՛ր ըզ լինելի անյո՛ւ ի՛վերայ գլխուն ըզ այո՛յ, ե՛ւ ի՛վերայ ամ երկրի ցամաքս ըլլա։ գիտացէք երբ ձրկէսցես յե տառըդ նմովք զ|արմանալ՝ ոտիկս և ք ձեռս։

Ի նոյն Թուականիս 2759. և այլն։

Մեծն Գեդէօն Հոգւով կայտռնել.
Եղջեր փողովն իրաւոյս բարձեալ.
Ա՛ց ձեզ ազգին հրեշտակս յղեալ.
Անթիւզեր նախ ժողո վեալ.
Ե՛յ Աշ զայս հրաշ խըն դրեալ.
որով յաղթօղ՝ ևևս վա ռեալ.
Ցամաք գեղմանն, երկրի թացեալ.
հաճատանձինս և հատոս առեալ.
Նորանըշանն անդրադարձեալ.
ցամաք երկրի, գեղմանն թա ցեալ.
Բանն Աստուծոյ ցօղն պատկերեալ.
և Մարիամ գըզաթն ցօ ղեալ.
Երկնից ցօղով Մարիամ ցօ ղեալ.
որպէս զանձրևն ի գեղմն ի ջեալ։

Կ՚ԵՓԷՆ ԳԵՂՄՆ։

Պ·ՆԴԵՑՈՑ Տ Ե ր ու մ Ք ս օ ր ա

ցեալ՝ փրկել զազգն իւր՝ ի դերութէ Մ ա ր ի ա մ ու, խնդրէ կրկին անգամ՝ ի Տ է ա ռ ն է նշան հրաշագործ ի վեր հաստատել թեան Ա ճ ա յ ին օգնութեան, և ասէ· Ահա դնեմ զքաթ մի աստի, և այլն։ Գաթ՝ Հ ե բ ր ա յ ե ց ե ր ի ն գիտաթ, է և նշանակէ քծծած, և դադաճ բանվոկ, կիր բուրդ։ Աստի նշանակէ բրդեայ· զի առ է բուրդ՝ որև գեղջն ասի։ Ո ւ բեմն դքաթ մի աստի՝ նշանակէ միւն վաթ ոչխ պաճ բուրդ· ոչ թաղիկ, և ոչ ոչխարի մորթի, որպէս Ա մ ա ն ք մեկնեն։ Ա ր դ Պ ե դ է ո ն վաթ ոչխ պաճ բրդի եդ՝ ի կալն, և՝ ի բաց առեալ· եկն անձրև՝ ի դքաթն ամենայն վերայ միայն· իսկ ցամաքու թիւն՝ ի վերայ ամենայն երկրի· երեւեալ յ ա ռ ա ջ ո ո ւ ն՝ քահանայ Գ ե դ է ո ն զ գեզ զած, և թացեալ գեղմն· էլից ցօղով կոնք մի ջրոյ։ Ձ ետ այսպիսի՝ խնդրեաց Գ ե դ է ո ն յ Ա Յ զանդրադարձ հրաշն, այսինքն՝ զի էլից անձրև՝ ի վերայ ամ երկրի, իսկ գքաթն միայն մնացէ ցամաք և եղև այնպէս ղօթութ ե ն Ա ստուծոյ։ Խորհրդաւոր առաւել ազանչելութեան է զի գեղմն այն էր Մ արիամ, որ պարա րեալ՝ և պարարուացեալ ցօղմամբ Սուրբ Հոգւոյն, ծնաւ մեզ զանմահական ծը նեալ

նեալն՝ ի Հօրէ փրկիչ աշխարհի. զսա ո
րոմեցուք մեր եկեղեցին. Իշխէ նմա
նալ, զոր էառնու Գեդէօն, և այլն։
Իջցի՛ խնդրկի Աստուածն, որպա զան
ձրև՝ ի վերայ գեղման. որպէս ցօղ՝ ի ցո
ղի յերկիր. Սաղմ. 71, 6։ Գարձեալ
կրկին այնոցանէն հրաշիւքս ցուցանի
թէ՝ որպէս յառաջ քանզ զաւրանն,
զձնեաղն՝ ի վայր Իսրայէլացիքն
երկնային ցօղիլն, և շնորհքն էին թա
ցեալ՝ և պատրաստել. նոյնպէս ինա
ցեալ պինդ չոր, և ցամաք յերկնային
շնորհացն ինացեալ. այսպէս՝ զինի զա
լառնանն փրկչին՝ հանցեալ ազգ, և ժո
ղովուրդ եղեն ցօղելոցք, և Աստուա
ծային շնորհաքն պատրաստել՝ պատրաստա
ցեալ և ուռճեալ. նոյն վայրն Իսրայէլա
ցիքն ինացին չոր, և ցամաք՝ ի ձշմա
րիտ, և՝ ի փրկարար ցօղէն. որ է Քրի
ստոս առ Հռովմայեցիս 11, 17։

ՑԵՏ այսպիսի մեծապանծ հրաշիցն՝
Գեդէօն ժողովեաց զօրս իւր, և եկեալ
բանակեցան մերձ Ընդ աղբերն, նոյն
ժամանակին էին յերկրային ձորին։ Տես
գլուխ 7, 1։ Աստ Տէր յ՝ Գեդէօն
բազում է զօրդ. արդ՝ դուն պատմեսցես
՝ի վերայ իմ, և ասիցէ. զօրութիւն մեր
սկսեաց զմեզ. արձակեա՝ ի տունս իւր
եանց

եանց զնոմ վատասէրս, և երկչոտս սրտիւ
Տես 2 Օրինաց 20·8: Գարձան 22 հա
զարք՝ ի տուն· և ձեռացին 10 հազարք:
Գարձեալ՝ ասէ Տէր ցԳեդէօն· տա
կաւին բազում է զօրք· կիսն զդրսա՛ ի
ջուրն, զի փորձեցից զդրսա· ամենայն
որ չոռա կացցէ՝ ձեռամբ իւրով լա
փիցէ՛ ի բերանոյ որպէս առնէ շունն, նա
գնասցէ ընդ քեզ· նոյնպէս որ անկեալ՛ ի վե
րայ ծնկացն իւրոյ՝ ըմպել, արձակեա
ցես· և եղև թիւ նոցա, որք կանգնեն
և ձեռամբ իւրով ըմպեցին ջուր՝ երեք
հարիւր տղայ, որով Գեդէօն մնաւն
՛ի պատերազմ ընդդէմ Մադիամու:

Գեդէօնի զօրն ուռնա ցեալ·
բայց զօրաւիւնն Էին հնձ չէալ·
Յօժարամիտն փորձիւ ըն արեալ·
և հեղգասիրտն՛ ի բաց վա բեալ·
Երեք հարիւրսն զօրա ցեալ·
Գեդէօնի ընկերա կցեալ·
Ասէ Մադիամ, որ բաղմա ցեալ·
Երթև գնացան՝ զերկիրն ծածկեալ·
Ուղտոց նոցա թիւ ոչ չա ռեալ·
Երթև զծովու աւազ կու տեալ·
Է նոքա զիրենն հոգմահո սեալ·
Հրեղէն Հեռամբ կոր խորտա կեալ·
Զի Գեդէօն՛ ի խուռմբ մը տեալ·
և ըզսուր Տեառն ընդ մէջս ծեալ:

Եւ

Ա. ՈՒՂ

Ա՛ր Տեառն և Աստուծոյ մերոյ

Ա՛ր Տեառն և Աստուծոյ մերոյ

Ա՛ր Տեառն և Աստուծոյ մերոյ

Ա՛Ր՝ Գեդէօն ընդ փարայ

մանկանն գիշերայն էմուտ 'ի բանակն Մադիամու, և լուաւ զպատմութիւնն և զմեկնութեն երազոյն վո գարեղէն նը կանակին, որ կործանեաց զվրանան Մադիամու· և նշանակուհն զր· զի Տէր մատնեաց զբանակս Մադիամացւոցն 'ի ձեռս Գեդէօնի· գԼ· 7·13· անդրէն մեծ ցաւ ցնծութիւ Գեդէօն պարձեալ 'ի բանակն իւր, բաժանեաց զերիւք 100 արան յ'երիս գունդս, և եռ իւրաքանչիւր զի նուագիս առնել ձախու ձեռամբ զչահն 'ի մէջ սափորոյն, և աջու ձեռամբն զեղ չերեսոյ փողոն· նաև՝ հրամայեաց նոցա առնել այնպէս՝ որպէս ինքն առնիցէ·

Ա յսպէս կարգադրեալ գինուորացն՝ ինքն Գեդէօն յառաջեալ 100 արամբքն իբր 'ի մէջ գիշերոյ սահուն էմուտ 'ի մի կողմն լերինն բանակին· ընկան հար կանեքզեղչերեսոյ փողն, և խորտակել զսափորան առին ձախու ձեռամբ զչահն և աջու ձեռամբ զփողն, և միահաղոյն մեծաձայն աղաղակեցին ասելով·

ՍՈՒՐ ՏԵԱՒՆ, և ԳԵԴԷՕՆԻ·

Էհար Տէր զՄադիամացիան այնպիսի սպրդութիւ, և յիմարութիւ մատոյ՝ զի զմի մեանս ընկան սրով կոտորել՝ և լինել

հա

հալածական՝ ի ծործորայն, կամ՝ ի ձորոյն, ուր էին բանակեալք: Ասա ան կան Օրեբ, և Զէբ իշխանք Մադիամու. առաքինեա՛ ի Սօր Օրէբ, այսինքն՝ մերձ Օրեբ սարին, և ապառաժին ըս պանաս. երկրորդն՝ ի Յակիբ Զէբայ այսինքն՝ ի հնձանին Զէբայ: գԼ. 7, 25: Տես Սաղմ. 82, 12: Եսայ. 10, 26: Յետ այսորիկ Գեդէօն 300 արամբքն ըզ հետ մեռեալ Զէբէի, և Սալմանայ՝ Թագաւորացն Մադիամու, կռուաւ, և յաղթեաց զնոսա: գԼ. 8, 21: Տես Սաղմ. 82, 12: Քաղաքաց զմայրիենս իշխանացն Սոկքովթայ իշոլք անապատեալ, և աւերակս: Կործանեաց զաշտարակն Փանուելի. քանզի առքս այգ կամեցան առ պաշար քաղցեալ զօրացն Գեդէօնի: գԼ. 8, 16: Սա այս Գեդէօն յետ ամաց յաղթեանցն՝ ոչ կամեցաւ իշխել Իսրայէլ քան հայցուածոցն նոցա. այլ խրեն գրեաց՝ ինդրանէ մնան յաւարացն. և ածէն իսրայէլ եռաւն Գեդէօնի յաւարացն գինւոց ոսկիս՝ իբր 1700 սիկղոս կշոյ, Թագ գլխանոցաց, մէհեանդակաց պատկասաց, և ծիրանի հանդերձից Թագաւորացն Մադիամու, և Թագ ոսկի մանեակաց ուղտուցն: Չինչ լեալ սիկղոսկշոյ՝ առս Թղթատա մար 261. ծիրանին 229. շղնջանուն և մա

մանեակ լուսնանման զարդարանքն էին վոր
և գլխոյն· ՄԽևանդ՝ գործուածոց ձե
ռաց, կամ ոսկց զարդարանք է:
Զայն ընծայն առեալ Գեդէոն՝ արար
Եփուդ· զինչ ոսկ Եփուդ, որ Հե
բրայեցերէն Ք.ֆօդ ասի, ոչս Վերն հա
մար 237· և հաստատեաց զայն ի քաղա
քի իւրում Աոուամբ եփրայ: Ա յսչափ
պատճառ Օրինագանցութեան ելոյ
էվ, և գայթակղութեան ամենեցուն չէ
վասք հաստատողին յ՝Եփրայ քաղաքի:
Քանզի առանց Ա Յ հրամանին հաստա
տեցաւ Եփուդն՝ ի վճանքէնաէոր յիշա
տակ յաղթութեան իւրոյ ընդդէմ Մա
դիամացւոցն· բայց այսչափ պատճառ
հոգևոր պատնկութեան: գլ· 8, 33: Ո ր
պես և պղնձի օձն յետ ժամանակաց պաշ
տեցաւ իբրև Ա Ծ: 4 Թագ· 18, 4: Եւս
նդև պղծեալ Թխբրաթոյ Հրէից՝ զի
յետ մահուանն Գեդէոնի պատնկեցան
զնեա բահաղիմացն· Տուն 33· Եւ կոր
ծանումն ամենն Յովաաե· Տես գլ· 9·
Գեդէոնի էին յոյլեայլականաց 70 որ
դիք· իսկ՝ ի Ա իկիմացի հարճէն էր ծը
նեալ Ա բիմելէք: Մեռաւ Գեդէոն
ոչխի Յովաաե՝ ի բարձր ծերութեան
և թաղեցաւ՝ ի գերեզմանին հօրն իւրոյ՝
և՝ ի քաղաքի Եփրայ· իսկ ի սրոյել կ
աւ ինքեան Ա Ծ զԲահաղ-Բերիթ:

Եւ

Ա՛ր ընկեց կին զբեկտոր երիտն ի վեր բայ գլխոյ նորա. և համբեաց զկո գանըն Աբիմելեքայ։

Գնեզէօնի վախճան հաս սեալ.
Ի դամբանի փառօք թա ղեալ.
Ջամս քառասուն յաղթանա կեալ.
զեօթանասուն սպդիս թո ղեալ.
Աբիմելէք զբժնկին կո չեալ.
Ի Սիկեմայ հարճէն ծը նեալ.
Ջեղբարան համայն սրով կոտորեալ.
իսկ Յովաթամ հազիւ զեր ծեալ.
Ասայ զբժնկին զերեամ իշ խեալ.
ընդ Սիկեմայ այսահա բեալ.
Փոխան չարին զոր վարձս ա ռեալ.
Հղբարց սրեամբն որ շաղա խեալ.
Ջի հրկանի բեհտորն ան կեալ.
գլխոյ տրին գագաթն մա նրեալ.
Կապարճակրին սրով խոցո տեալ.
Աբիմելէք անշընչա ցեալ։

Ա՛բիմելէք ըսպանանէ զէղբարն. և ինքն ընչտատոյեալ մեռանի։

Գնեդէօնի հարճորդին Աբիմելեքայ

մէկ ի Սի կեմ հօր՝ գնաց

կիմ մօրականն քաղաքն· յորդորեաց, և հաւանեցոյց զմայրական աղաչատհմնն, որք կացուցին զնա խրատուն Թագաւոր տալով նմա 70 արծաթիս ՚ի գանձուցն Բահադ-Բեղիթայ· որով Աբիմելէք վարձու կալաւ զնա արիկայս· այսինքն՝ վատասանդն, ձեռասակար, և դաշտարկս չքնին ասս· ըստ որս գնաց ՚ի քաղաքն հօր իւրոյ Ե փրայ, և կոտորեաց զեղբարսն իւր բայց ՚ի Յովաթամայ, որ թաքեալ փախեաւ ՚ինանիկ, և առակախօսեաւ Թեամբ Զ ին ենեցն, Թզենեցն, և Խաղողեցն Որթոյն, զԱբիմելէք անուանէ ՚Դժնիկ, որ ե փշոյ ցաք· և անիծանէ զԱբիմելէք, որ կոտորեաց զեղբարս իւր, և զՍիկիմացիան, զի օգնեցին նմա սուր արծաթով՝ և արիկայիւք: Յետ երից ամաց իշխանութեանն Աբիմելէքայ առաքեաց Աստուած ոգի չար, և խառնարար ՚ի մէջ Թագաւորին, և Սիկիմացւոցն· զի ոչ կամեցան նմա հընազանդիլ· Եւ ակն Աբիմելէք կոտորեալ զՍիկիմացիան, ապի արս արար զՍիկիմ: Ասի գնաց էառ ևս զքաղաքն Թեբեսս· խակ քաղաքացիքն փախեան յ՚աշտարակին Թեբեսայ· և Աբիմելէք մերձեցաւ ՚ի դուռն աշտարակին այրել զնա հրով· բայց կին մի վէրուստաւ էարկ կտոր երկաթի ՚ի վերայ գլխոյ նորա, և մանրեաց զգլուխն· և ըստ նմանի արագին՝ ասեաւ արուեստ իւրով· Եւ

Լա՛ ելլե երբե՛ եփես պաղ
ոչոց պահես երբէք, ասէ. վայ
ե՛ւ ինձ դուռդ իմ. ընկճեցեր զիս. խոյն
գալն եղեր ինձ. զի ես բացի զբերան
իմ վասն սո սո՛ տէր. եւ խոյացիր
գրչօրօշանել։

Ա՛ր խմելէք թըշամո մը ուռալ.
յետոյ թովզա ոչինչ իշ խեալ.
Ապայ ձայնը կիյ հետև եալ.
զերեանելկոս ոգիս ծը նեալ.
Ուր յոլովակս նոյնքան հե ծեալ.
և աճառոց նոյնքան ոչ րեալ.
Ջամս քառանելկոս գառաձո րեալ.
Ի քաղաքն Նամեն Թա զեալ.
Ա յժմ իսրայէլ գուխան Թող եալ.
ըլ Բ ոչխարնման անդրէն պաշտօալ.
Բ եղնարայ սերդան կանգ նեալ.
Պարզևառուն քարկացու ցեալ.
Ո՛ւթուառուան ամս խոնար հեալ.
Յ՛Ա մեծնացուցն Ի շուն նե զեալ.
Թախծել սրտիս առ Տ՛ր գարձեալ.
Յ՛առարտի Դ ելցն հեռա ցեալ.
Ա մենողորմն Ի գուԹ շար ժեալ.
ըզՅ եՖԹայէ փըրկիչ առ եալ.
Պառնիկոզի առ կուչ ցեալ.

խակ

իսկ այր հրեղէն, և քամի ընդ արեամբ.
Ի մարտս երթալն էր Տն ուխտակալ.
յանուն դառնալն զլսոցն տեսակալ.
Վայ ի ինձ վայ, աղաղակ կեալ.
ինձ սիրելին մատնեցեալ լեալ.
Անդառնալն ուխտս քեզ դէմ սրեալ.
զի բերան իմ առ Տէր դէմ մեալ.

Ընկերն խաստոն։ Եբրայեցի։

Ոյս դատաստանաշխարհս

հարուածեցան, կապարձանիլն որով խոցեալ էին, և արդարամիտ մահուամբ մեռան ընդ նեղոյն Ա բիմելեքայ, գառաքորեցաւ ի վերայ Խորայելի Թովղիա յազգէն Խաքարայ, ամս 13։ (յայլ Օրինակս 23։) գլ· 10։ Ա ռայ Յայիր Գաղաադացին 22 ամս։ սա ունէր 32 որդիս, որք հեծանէին 32 յովանակս, որ էգ էշ, և ունէին 32 աբեանս, կամ փոքր քաղաքս։ Վ ր գա ղադրա սէս Թաւոց 32։ Յեսու։ 17։ և Դ ննդոց 31, 21։ Յեսու մնհաւանն սորա Խորայէլացիքն վերստին գարձան ի հս դեսդ տառնելու համար։ զաշտել Ջաս տուածն Ա յլազգեաց։ գլ· 10, 6· եւ Տես գլ· 2, 13։ 3, 7։ 4, 1։ 6, 1։ 8, 33։ 13, 1։ Ո ւսան Ա ստուած քարկոցեալ մատնեաց զնոսա ի ձեռս Ա մմոնացւոցն

Եւմ

ջարշարիլ՝ և նեղիլ. նաև ծաղրարարիլ զաղաղակ խաղապատանոց, և արտաքս անել Թլփատ ազգին, առատ նոցա առնել. Դուք Թողիք զիս, և ծառայեցիք Աստուածոց օտարաց. վո այնորիկ՝ ոչ յաւելից փրկել զձեզ: Երթայք՝ աղաղակեցէք առ Աստուածն, զոր ընտրեցիք ձեզ, և նոքա փրկեսցեն զձեզ 'ի ժամա նակի նեղութեանց ձերոց. դբ. 10, 13: Բայց նայն Հայրապետութեն Տէրն, որ ոչ 'ի բաւական բարկանայ մեզ. Սաղմ. 102, 9: յորոյ ոչ զայրն Գաղատացի հզօր զօրութեանն Յեփթայէ փրկել զԻսրայէլ 'ի ձեռաց Ամմոնացւոց: Տես վասն Ամմոնացւոց ազգին վերն Թղթահ. ՁՅ: Յեփթայէ որդի, և 'ի տունէն Գաղատացւոյ, էր 'ի պատանեկութենէ ինքէ ծնեալ. և 'ի հարազատ որդւոցն հօրն իւրոյ արտաքս մերժեցաւ իբր զպառնկորդի, քան հրա մանի Տեառն. 2 Օրի. 23, 2: Բայց յետոյ Ամոնացիքն ազգմամբն մեծամեծք էր կրնն քեզնն զՅեփթայէ, և երդմամբ կացուցին զնա իշխան երկրին՝ ոտ պատերազմ ընդ Ամմոնացիսն: Յեփթայէ զայս հրաժէշտ յ'անձն առեալ՝ առաքէ եղիցս դեսպան առ թագաւորն Ամմոնացւոց՝ իրաւմանս բանիւք ցուցանել նմա զանիրաւ պատերազմ նորա ընդ Իսրայէլացւոցն. իսկ դառնայն ոչ եղև

ունկ

ումնդիր քանին Յեսիմայեայ։ Ո ա
ոմէ Հոգւոյ Տեառն զօրացեալ Յեսի
թայէ· և ուխտեալ Տեառն ուխտ, և
խոստումն՝ ասելով· Ե թէ մատնեացես
զորդիան Ամմոնայ՝ ի ձեռս իմ· որ երա
նէ ընդ առաջիմ, ՚ի դառնալն իմ խաղա
ղութիւ, ՚ի դրանց տան խնոյ, մատուցից
զնա Տեառն յ՚ողջակէզ· Ե լանէ ընդ
պէմ թշնամւոյն, և հարկանէ մեծամեծ
հարուածովք զԱմմոնացիսն, և 20.քա
ղաքս նոցա։ Վանեալ՝ և ՚ի քաց մերժե
ցեալ Ամմոնացին՝ Յեփթայէ անդրէն
խաղաղութիւ դառնայ ՚ի տունն իւր, որ
էր ՚ի Մ՚ասեփայ· քայց ահա միամօր և
սիրելի դստերն իւր՝ Թմբկաք, և պա
րուք ելանէր ընդ առաջ նորա· Յայն
ժամ հայր դստերն պատառեալ զհան
գերձս իւր՝ ասէ· Վայ ինձ՝ դուստր իմ
ընկճեցեր զիս· այսինքն՝ ՚ի վայր հարեր
զիս, վտանգուցեր, խռնարհեցուցեր, և
խռնդարեցեր զիս· խոշնդալին եղեր ինձ
այսինքն՝ հակառակ, արգելանք, վտա
վուէն, և պղտորութիւն եղեր ինձ· զի ես
մնամանծառանգ· քանզի վասն քո բա
ցի զբերան իմ առ Տէր· իսկ
դուստրն Յեփթայէ ցուցեալ դիմօք
պատասխանեաց, ասա զիս՝ որպէս եղ՚ի
բերանոյ քումմէ, վասն զոյս ինչ ՚ի քէն
խնդրեմ· Թոյլատուր ինձ՝ զի երիս աց և

շր

շրջեցայց ՚ի լերինս զերկուս ամիս, և լա
յիցէ զկուսութիւնս իմ՝ ես՝ և ընկերք իմ
ընդ իս։ Առեալ հրաման ՚ի հօրէն՝ ելից
զկուսութիւն իւր ՚ի վերայ լերանց. ա
պայ յետ երկուց ամանցն գտաձաւ առ
հայր իւր. որ արար նմա զսխան, զոր
ուխտեաց. և գուստր Յեփթայեայ ոչ
գիտեր զայր։ Արդ՝ թէ սրպէս Յեփ
թայի ուխտն կատարեցաւ՝ Աճաշունչ
գլուքն ոչ այնքան պարզ խօսի. իսկ ՚ի
թարգմանչացն Ո մանք ասեն թէ՝ կա
տարեցաւ ուխտն այն նման այլ ողջակէ
զայց, ըստ որում գրի ՚ի գլ. 1, Ղևտա.
Ա յլք բարձրք կարծեն ասելով թէ՝ ոչ
այրեցաւ գուստրն Յեփթայեայ, այլ
մատուցաւ ՚ի ծառայութիւն Խորանին
և ՚ի մշտնջենաւոր կուսութիւն, կամ զի
ոչ երբեք առնակին, արամբէ, կամ մար
դաւէր կին լինիցի, կամ սմուռանատցի.
ուստի գուստրն այն՝ հայելին հընաշան
գուԹեան, լայ զիւր կուսութիւնն. զի
էր մեծ նախատինք կնոջ ՚ի Հին Օրէնսն
կոյս, և անզաւակ մնալն, ըստ որում է
րևի Ծննդ. 30, 1, և 23։ Յայտնապէս
ճառ Աճային և սհաստատէ վասն կու
սութեան սորին, զի ասէ. Ե և նա ոչ
գիտեր զայր։ գլուխ 11, 39։
Յեղն Եփրեմեան ըսկսան յետոյ աբր
տուննջս, և մեղադրանս բառնալ ՚ի վր
Յեփ

Յեփթայեայ· որպէս և ընդդէմ Գե
դէոնի երդումն անզգամացան· գլ· 8, 1:
Ասա առաքել ամբարշտութեաւք և փրկեմ
անքն՝ երթիս մարտնչիլ ընդէմ Յեփթայ
եայ, քաջալերելով և ընդվայր խօսելով
ըստ՝ զոր գաղտագողիք, որք բնակիլ
էք ՚ի միջ և փրկեսջիս. և Մ անսաստան
ցեղին, փախստականք էք ՚ի մերոց տհմէն:
Յեփթայէ հարկեալ ՚ի բռնութենէն՝ ժո
ղովէ զօրսն իւր, հարկանէ զԵփրեմ, և
կալնու զկիրճսն, կամ գանցսն Յորդա
նանու· զի մի փախստեայ Եփրեմեանքն
անցանիցեն զդեսն: Եւ յորժամ գայ
ին փախստեայքն առ անցս գետոյն անցա
նել ընդ այն, հարցանէին գաղտագող
գետանցից պահապանքն· Եփրեմեան
է՞ք դուք: Պատասխանէին· ոչ եմք: Կրկ
նէին գաղտագողիքն· ասացէ՛ք ուրեմն՝
Շիբոլէթ· (որ՝ ասոյս ջուրց, և ցո
ւնդ հասկ·) իսկ Եփրեմեանքն ըստ բար
բառոյն իւրեանց՝ ասային· Սիբոլէթ:
Ապա նշանս Հանուշեցեալք եղեն Եփ
րեմեանքն, և կտրէին յանցս Յորդա
նանու 42 հազար Եփրեմեան անքն:
Ընդ բարբառոյն տհմատգաց Հանուշի՝
եմեն ոք ասիցէ Ֆռանգ, իսկ միւսն փը
ռանգ: Տես Մատ· 26, 73: Իմն զայն՝
զի մեր, և Յոյն Ա՛ճառնէ ոչ ունի Շի
բոլէթ· այլ՝ հասկ· իսկ Ասլան ունին:

Ա՛ւ ել պատմեաց հօր իւրոյ ե՛ւ մօր՝ ե՛ւ
պերճացն Աշխարհի։ ե՛ւ ամէն ամենայն
նոցա։ կին ո՛չ պէտ է՛ ի Վաճառականէ՛ է եբա
հիներէն։

Ար զ Յեփթայէ զաւուրս ընթերել։
որ վէպատեայս գատաւոր բեալ։
Եւ ի սերոյն գեօթնասան վա բեալ։
Ի Յուդայի ցեղէն սե բեալ։
Յետոյ Է լօն 10 ամս ի խեալ։
Զաբուլօնի ազգէն ցե ղեալ։
Ապակ Է փրեմեանն Ա բդօն կո չեալ։
Ղեչհատասնեօթն ամս ու ղե բեալ։
Յետ Ա բդօնի ազգն խոնարհ հեալ։
Փղշտացւոցն գերի ան կեալ։
Բառասնամեայս ծառայ մնացեալ։
Ի բրև ղայդի օտարա ցեալ։
Զի Բարեբարն ամենեցուս ցեալ։
Ե՛ բանասիրն հրաշէնեցուս ցեալ։
Ի՛ Մ անուն Սամփսոն ծը նեալ։
որ ի Դանայ ցեղէն բըղ խեալ։
Սա յ՛Ասուծոյ մանուկ օրհ նեալ։
սա յ՛ոյժդեացն ըղձին խընդրեալ։
Ի մտամիսեայ միջ սա ի ՀԷալ։
ընդ ծընողացն ընկերա կ ցեալ։
Գաղան առիւծ սա հանդի պեալ։
զոյց բերանն իբր զուռ ՀԷղ ՀԷալ։

Ձեղքեալ բերան մեղաց և զեալ
զառնդ մեղուաց մեղրատար ծեալ.
Աստ՝ ի հեղձէ խորտիկ և լեալ
և՝ ի քաջէ քաղցրեղ ծո բնալ:

Ողնառանդ՝ եւ հարսանիք Սամփսոնի:

Յիսնամայ յեռավեցամեայ

լինեսնուհեռանն մեռանի. ապայ վարե
ցին ինչհատեալ թիւն Եսեբեայ զամս 7:
Էլեան զամս 10: Աբդեան զամս 8: Զինի
մանուանատրա որդիքն Իսրայէլի սրա
բին զար առաքի Տեառն. որ մատնեաց
զնոսա՝ ի ծառայութիւն փղշտացւոց մին
չև 40 ամս: Ապայ նոքն ինքն Տէր դի
ցեալ՝ յորոյց զՍամփսոն փրկել զի ս
լայել՝ ինանդգայն ի բերանց: Էր Սամփ
սոն՝ ի ցեղին Դանայ, որդի Մանուէի
և մայրն էր յառաջագոյն ամուլ, բայց
ի բերայոյ Տեառն երևեալ՝ ասէ.
Ահաւադիկ դու, որ ամուլ ես, և ոչ
ես ծնեալ. յղասցիս, և ծնցես որդի.
արդ՝ զգուշ լեր. մի ըմպիցես գինի, և
զօղի, և մի ուտիցես զամէն պղծութիւն.
եւ ահա մի երկնչ՝ ի գլուխ ծնեալ մանկանն
քո. զի Նազովրեցի Աստուծոյ եղիցի նա
և փրկեսցէ զԻսրայէլ՝ ի ձեռաց փղշտ
ացւոց: Ողն, որ ցկին ասէ. Հ եբ

բա՛յ

բայեցելքն՝ Ելքաբ. Յառնարքն՝ Սիկե
բա. Լամխնելքն՝ Սիչքաբա. նշանակէ
ոչ գինի, բայց ոչխամոեան ըմպելիք՝
որովք արբենայ. կամ մեղրաջուր, գա
րեջուր, շամչաջուր, կամ այլ հեղաց ար
բեցուցիչ քրտունք: Թէ ցի՛ն և օղի ոչ
կայ գինի՝ Տես Ղեւտ. 10, 9: Թուոց
6, 3: 2 Օրէ. 14, 26: Դատ. 13, 4: Ղու
կաս 1, 15. և յ՛այլսրեք: Ո ևխամէոր
Հեբրայեցերէն՝ Կապիր. նշանակէ զայր
կամ կին զառեալ՝ որոշեալ՝ և առանձ
նացեալ յ՛ամենայն ձոպարմանց, շա
րամանց, և զբաղմանցն աշխարհական
յանկուճեանց՝ վասն ծառայելոյ միայն
միոյն Աստուծոյ: Հին կտակարանի
Օրինաց ևխամէորքն, զորոց կարգն
տես Թուոց 6, 2: Հոռեորսակս եին ոմք
Փրկչին մերոյ. որ յ՛աշխարհի չքնեալ
միայն վասն Հօրն երկնից կատարեաց, զա
տեալ յ՛ամ աշխարհական յանկուճեցն:
Տես վն ևխամէորացն, կամ Նազովա
կանացն Հրոց 4, 7: Ամոս 2, 11:
Սամսոն ուրեմն ծնեալ՝ ածէր, և զօրա
ցեալ Հոգւով Տեառն չքնէր: Սա միան
գամ գնաց՝ ի Թամնաթա յ՛քաղաքն Փղշ
տացւոց, էտես առն գուն՝ ի գառնքացն
այլազգեաց. գարձեալ անտի՝ ի առնել
խնդրել՝ ի ծնողացն երկոց առնուլ զայն
գուսան յ՛երբ կնութեան: Ոչն յ՛ա

ռա

ոսկեզարդն Ծնօղքն ընդ իմանալին այս
պիսի չօրինաւորս առնուաւ Է, զի ոչ պի
տի էին Լ՝ ի Տեառնէ էր· սակայն յե
տոյ հաւանեալ որդւոյ խնդրոյն, լինի՝ ի
Թռուիմաթայ խօսիլ զդուստրն, յո նշան
ակ· որ և այլազգի կնոջն հաճոյ Լինել
ցաւ: Ապա մերձ Թռուիմաթայ Սամսոն
զօրաւէրն Աստուծոյ քակտեալ՝ դի
մաց՝ ի վերոյ առեալ միոյ, որ գոյն
սով գնայր ընդդէմ նորա· և ձեղքեաց
գնա երբեմն զառլմի: Յետ աւուրց ոմանց
դարձաւ տեսանել զապանեակ առեալն՝
և եգիտ զի մեղաւք, կամ մեղրամանաւք
զործեալ էին մեղր յառեալն բերա
նումն· էառ ձեռամն՝ եհեր ինքն, և ետ
ուտել ծնողացն· բայց ոչինչ պատմեաց
նոցա եւսե պատճառն նորանշան քակտե
լեացն: Սամսոն էր ոմն, և օրինակ
Քրիստոսի· զի բարձան զառեալն այն
զ՚ուժոյնն, որ գոյր, շէրեկն, և խնդրէ
Լէ՝ զսկսանելոցէ: 1 Պետ· 5, 8:
Սամսոն՝ ի խրատուէ ծնօղացն եօթնաւոր
հարսանեացն իւրոց, սկսեալ էր առա
ջել՝ ի կենդանէ եւ կենդանութ, և՝ ի հզօրէ
քաջդ: Եւ էա տասնեակ էր· եթէ խնա
նոյ է, էա տաց ձեզ 30 պատառակաւ՝
կամ հանս, և 30 պատմուճանս հանդ
երձից· զի 30 փեսաւէր երիտասարդք է
ին· խակ ոչք կարաց լուծուն տալ:

Եւ

Ի՛ ՓՆԱՑ ԱՄԵՆԱՆ. Եւ կալաւ երեք հարիւր աղուեսս. Եւ էառ ջահս՝ եւ կապեաց կնոսա ընդ վիզեանս յետս ընդ յետս. Եւ եդ ջահսն՝ ի մէջ երկուց յետ պոցն. Եւ հրապեաց՝ ի վիզըսին ջահսն։

ԱԱմանեսին սիրտ խրախացեալ.
՝ի հարսանեան առակ սր կեալ.
Ժանտ փեսամէրքն խեղճատ բեալ.
զի զառաւոտէրքն անգիտաս ցեալ.
Ըզ Սամսոնի երկինջն ձիւն շեալ.
սրսո՛. ասեն, զայրքս սուտ բեալ.
Աստ ժանտաժանկ կինն ժամանել.
պատիր լալիւք զայրն թախանձել.
Ջառաւոտէրնն լուծումն ս ռեալ.
Փղշտացւոցն նախոյն սուտ մեալ.
Ընդ սուս Սամսոն յոյժ բարկս ցեալ.
դառնայ՝ ետուն՝ զկինն Լծս զեալ.
Դարձեալ կինոջն այց սրտս բեալ.
բայց չ՝անեղբէն արհամարհ հեալ.
Ասէն՝ ի վերջ գօսեա բեալ.
ընդ պատրանացն՝ վնաս հատուցեալ.
Ջերեք հարիւր աղուեսս կս լեալ.
զաջխնոցս միմեանցք կս պեալ.
՝ի մէջ ձեռացն ջահս յարմս բեալ.
վրէժ սլաստդեացն սուտ հատեալ.
Ջաղեաս ջահիւք յ՝ամն արձակեալ.

և

և զերկիւղն օրանն այ բեալ·
Ապայ զիւղոյ ծընօնն գը տեալ·
զտոհս հոգար նոլոս հա բեալ·
Ի նոյն ծնօնէն տղբեր բզղ խեալ·
Ծարաւն Սամոն ի զալա ցեալ·

Սամոն Վիճնդրատիեան·

Փիլոսեղբարքն Սամոնի զե

բիս աւուրս աշխատեալք՝ ոչ կարացին զառատակէն մեկնութիւն գտանել· ա ուն ինոջ նոքին· նմա դու, և ապայ ի մոցն մեզ զառակն լուծումն· եթէ ոչ՝ զբեղ և զտուն հօր քո այրեմք· Ա սա կինն այն օձաբոյծ սուս, և պատրուա կան լայնքն Թախտանձեայ զայրն խա· տեալքն՝ աշխատարար, վառատկեցաց զայրն, և լուեալ Ի նմանէ զառակն լուծումն՝ պատմէ խնդրն այլազգեցն· Ջայս խնացեալ Սամոնի՝ ընկիզ բն առ նու վրէժս հատուցանել Փղշտացւոց ազգին, որ յառկս ընտրեցեալ էր ինքն· Կաշնու զերկերքսարիւր աղուէս· զոգս նոցա ընդ միմեանս կապէ· Ի մէջ երկու ագեացն (որ և ձեռ, սուս, այջ ասի·) յարմարէ Ջահմի· քշէ գնաս յ ատոյր այան այլազգաց, (էին աւուրք հընձոց ցորենոյ·) և այրէ զնա բոլորեալ՝ և կան

դուն

զոն պատմեն, յր՝ հրնձեալ և զանհուն զորեանն։ Ոստն քնակիչք երկրին կատարեալք՝ սրբեն զՍամսոնէ կնոջ հօր առնն, զկինն, և զհնոջ հայրն. գան, և բանկին մերձ Յուդայեան սահմանացն։ Եւ Յուդայեան ժողովուրդն պահիճա րեալք ի փ զատացոցն՝ կապեն զՍամսոն նոր կապովք, յր՝ նոր գործած քղամ՝ և տան ի ձեռս Թշնամեացն. որք խրա խուսեալ ազաղակս դիմեն ի վերոյ կա սրեալն Սամսոնէ։ Իսկ զօրութեամբ Տ՚ն կապանք քաղկացն Սամսոնէ խախտի այն պէս լուծանն, որպէս խծուծ կամ վուշ և անգործ քեսեթանն, առաջի հրոյ. և դը տեալ զնշոյծնոսն ի ընկճեալ՝ էառ, և էհար նոսա հազարս այր, և ասէ. ծնո տիս իշոյ ջնջելով ջնջեցից զնոսա. և ա նէանեաց զայն տեղին ԿՈՏՈՐԱԾ ԾՆՕՏԻ։ Եւ ի սաստիկ ծարաւէ լոյն՝ աղաղակեաց առ Տէր, որ էբաց զը ծակ ծնօտին, և եկ ինանէ ջուր. էարբ և զովացաւ. վասն այն պատճառին՝ ա նուանեալ եղև այն մինչև ցայսօր.

Ա ԳՐՔԵԻՐ կոչեալ ԾՆՕՏԻ։

Խորհուրդ խորին. ինձ ոչ գիւրին։

Ո՛վ որպէս Սամսոն առանց զինու, և զի նուրբոց զրժոխային Թշնամին կտաւն ոտից արար. ևԹէ ոչ քո։ Զի՞նչ իշա

կան

կան ոչ, համբերութիւն, հեզութիւն աղքատութիւն, և չարակրութիւն յաղ թեաց աշխարհի. եթէ ոչ Առաքելոցն. հոգեւոր աղքատացն. արտեաք սրբոցն. չարչարեալ, և խղճահարեալ արանցն. Ոչ նոյն ծնօղ յաղթեաց, բնակչին արար, և ոչ նայնացոյց զժոխայինն փրկուացեան, ի զաւրաւորեալ կուց, և զաշխարհական հնա րատիրութիւնն. եթէ ոչ Աճուրդ Առաքելոյն, և Աշակերտքն Քրիստոսի. Հանել զԻմաստս աշխարհիս ընտրեց Աստ. զի յամօթ արասցէ զիմաստունս և զկարս աշխարհիս ընտրեաց Աստ, զի յամօթ արասցէ զհզօրս, և այլն. Ա Կորն ա. գլուխ ա, 27: Դարձեալ՝ յԱռաքելոցն ծնօղէն, և ի բերանոյն բղխեցաւ կենաց ջուրն, և անապատ աղբերն անհատնելիսն: ՅԵՏ այսպիսի Սամ սոն գնաց ի քաղաքն Գազայ՝ ծօմ մինչեր կրեալ ծովուն. և տեսեալ անդ զկին մի պոռնիկ՝ էմուտ առ նա, այսինքն ննջեաց առ նա, կամ բան որում գրեալ է Դատաց 6, 4: Հաղաքացւոցն տգէ տ զի եթէ՝ Սամսոն էր ի քաղաքն եկեալ, խորհեալ արարեալ՝ եդին պահապանս պահել զդուռնս քաղաքին բոլոր այն գի շերն անշէջ շունչ՝ և լուռ կալ մինչև յա ռաւօտն, զի բռնացեն զՍամսոն: Տես զինուցեալ Ջառն բան որում կից հետեւի:

Ե՛

Եւ ննջեաց Սամսոն ընդ հարս իւր ի գերեզմանի. և յարեան միմեանց ի գերեզմանին. և լուաւ ձեռաց ազդուանա փաղշտին հանդերձ ամենայն մօքն. և էբարձ շնուսա հանդերձ նփօքն և եդ ի վերայ ուսոց իւրոց. և էհան շնուսա ի գլուխ լերինն. որ է հանդէպ Վրէբօնի. և եղ շնուսա անդ։

Յ՝ Ամին աշխարհի 2880. յառաջքան զծնունդն Քրիստոսի 1124։

ԸՄբնչն Սամսոն զոսոխն հա բնաւ.
և՝ ի գաղտ անցեն մը տեսաւ.
Մայրաքաղաքն է զերծը գեաւ.
պահապանաց Թիւն կուաս կեաւ.
Դրունք քաղաքին առուր վա կեաւ.
գուռնդ գուռնդ զինեցուս յսկսան երգել.
Ելքն անշըշուռնջ ց՝այդ պահպանեաւ.
զի ընդ արևն Սամսոն ոտս նետաւ.
Բայց է անգոյմ մարտիկն հանդերձաւ.
ցըմ՝ մեջ գիշերը Սամսոն ելն չեաւ.
Մէջ գիշերեայն առիւծն յա բնաւ.
գրունս քաղաքին սեմօքն թ՝ափեաւ.
Յ՝ուսոյն վերայ ելգօքն և գեաւ.
՝ի գլուխ լերինն աձապաս բնաւ.
Անդ քաղաքին խայտառակ կեաւ.

և ապ

և պահապանքն դըժխակտ լինել։

Սամսո՛ն հանէ զդրունս Գազայ ձագաւ ձին սեմօք, և ածէ հանդերձ։

Սա՛մսոն ի Գազայ քաղաքին մտեալ՝ քաղաքացիքն խորհուրդ արարեալ՝ թէ լցէ գիշերուկ ժամանակ բանայ նանել զնա. վասն զի զդրունս քաղաքին և դնէն դռնապանա պահել զոլջոյն գի շերն անմեռունչ՝ և անշշուկ մինչև յա՛ռաւօտն, զի յ՚ելանելն Սամսոնի՛ ի քա՛ղաքէն՝ բռնացեն զնա։ Բայց Սամսոն անքոյթ, և առանց իմացաց մինչև՛ ի մէջ գիշերն, ապա զարթուցեալ երթե առեալ՝ էհան զդրունս քաղաքին հան դերձ սեմօքն, և նոքօքն. և ուսովք նո՛ր ով բարձեալ՝ ել՛ի գլուխ լերինն, որ է դէմ յանդիման Քեբրոնի. և եդ զնո՛ա ատանկ։ ԱՅՍ պէս փրկիչն մեր Քա՛ն Ճշմարիտն Սամսոն՝ հալածեալ՛ ի հրէ լոյն, մահեալ՝ և կնքեալ՛ ի գերեզմանի և՛ ի զօրականացն պահեալ. որպէս Սամսոն՛ ի Գազայ քաղաքի. յարեաւ փառօք՛ ի մէջ գիշերին՛ ի գերեզմանէն. խորտակեալ զնիզակս մահուան՝ ել՛ ի գլուխ լերինն, այսինքն՝ համբարձաւ յ՚երկինս։

Ա՛ստ ասէ Սամփսան. Ղեւտի՛անց իմ ընդ այլազգիս. և շրթանէաց պօրտուիք և անկաւ պատն՝ ի վերայ ամ՝ և ա՛խտ բարձաւ, և՝ ի վերայ աղեղայն ծողովեցաւ՝ որ՛ ինամ. և էին ղեւտիքն՝ պրա ղ ասայ Սամփսան՝ ի մահուան իւրոմ, առեալ զան պրա սպան՝ ի կինդրանուրէ իւրոմ։

Ի թուին աշխարհի 2885. յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1119։

Ո՛՛ զերգս կանանց սէր սակշռեալ.
սնոտեր սակշռա, և կեղ քալ ցեալ.
Քաղցկեղ խեցկեղ մահաբեր ըեալ.
զն կեղ՝ և խոց թունաճո բեալ.
Աչդ՝ Դալիլա սիրով կեղ ծեալ.
և՛ ի նեղբուսա լեզուն ծած կեալ.
Պռոբնկական դիմօք սր բեալ.
սատրողական խօսիւք լեր բեալ.
Խեղ գիւք շըրթանցն անըզդամեալ.
զն՝ ի մեզայ տուտունս շա զեալ.
Ջանչն Սամսոնի տապստա սրկեալ.
որ խբրև զուլ զառիւծն ծու էալ.
Գխսակն ցըցով ընդ որոն վար սեալ,
զստայն աղբամբն անտն կորզեալ.
Ի մեջ

Ի մէջ ծընկաց բազմին նըմն ջեալ·
Եօթնադիսակ վարդան է գէր ծեալ·
Ըմբիշն Սամսոն եղև թօշ նեալ·
Ա տեւածառուբոյժն պարտա սեալ·
Ի եր ըշխամեաց ձեռս մատնե ցեալ·
Բրբեալ աչսոյն՝ և տգետ նեալ·
Տունն Դագոնի ձեռամբ շըր ջեալ·
Ջ բազումս թէն ինքն ևս մե ռեալ·

Սամսոն Դատ։

ԱՐՄՈՆ ՄԵՐՁ ՀԵՂԵՂԱՄԷՆ

Ովսեկայ, կամ ըստ Ա յլոց՝ Սովսեկայ անբեաց գիմն մի՝ առուամբն Դաղելա։ Ջայս խմացեալ պղեստղ՝ ն անարգարացն՝ գան վիպառան առ կինն պառնիկ, խոստա նայ նոցա բարձրացնել զոգի Սամուէլի 1100 ամօք ամեայ սիկղ. եթէ չանայցէ նա որսալ. ուր լսէք Սաւղոսի պիծ. և որպէս լսէք կարելի ակարացուցանել զնա յ՛ոմ ժոյն։ Վարձառուն պառնիկն պատրաստ կան բանիւք էմուտ՝ ի հարցափորձուիլ ըստ Սաւղոսի. յ՛որմէ լուաւ նախ. եթէ եօթն գալար, և անվախ, այսինքն՝ ոչ մաշած՝ ջլօք կապեացի. ակարացայ։ Եւ կրկին՝ եթէ եօթն նոր կարկաչ, կամ նաժն նոր չուանով կապեացի. ակարացայ։ Եւ երրորդ՝ եթէ անկցին, կամ գործելցին

ցին զկոյն եօթն զխոսիչն, յր՝ մատեաց
վասնջին՝ ընդ աչերին. և վարսիցին կամ
բևեռիցին ցերկայք ընդ որմն. ակարա
ցի։ Իսկ Սամսոն զեօթնջկնան խրթև ըզ
գուռ կապեաց. զեօթն կարան՝ երկև
աղանին՝ կամ զերձան. և զնեբ զկոյն
զխոսիչն ընդ ցերկայն, աչերին, և սաղ
նին կամ հինածին, յորմէ անուն էհան
արատաբա. և ոչ ծանուցաւ զորու թիւն
նորա։ Ա յեռհետե բակաւ Դալիլա
զոչջն զինչերն պատնկանան բանիւքն
ասնկէ՝ և վշտացուցանել զՍամսոն.
թախանձեցուցանել՝ բառնալ հարկէ
և սասիկ ազէլ. պարտաւորեցուցանել
և վատասկեցուցանել զնա մինչև՝ ի մահ։
Ա՛ւնչ զի Սամսոն ՚ի տարաժամ, և ՚ի
ձանձրացուցիչ աչխատասնեցոյն յորնել
և ծանրացեալ պատմէ նմա, և ասէ ՚ի
բոլոր սրտէ. Ա ծէլի ոչէլ երկէք յ՚իմ
գլուխ. զի Նազովական, և Աստուա
Ա՛յ եմ ես յ՚որմանէ մօր իմոյ. եթէ
գերծուցուս, ձկնեսցի յ՚ինէն իմ զօրու
թիւնս, և տկարացայց։ Յայնժամ Դա
լիլա ննջեցոյց զնա ՚ի ծնկաց իւրոց.
կոչեաց առնէլ, և եգերծ զեօթն գի
սանն գլխոյ նորա։ Սամսոն բակաւ ել
հարանալ՝ և թօշնիլ. կալան զնա թշնա
միքն, բռնեցին զաչսն, ինքուցին ՚ի Գազա
կապեցին զնա երկամէ ի կապանօք, և ա
ղայլ

զայր ի տուն բանտին: Յաւուրս միում իշխանքն փղշտացւոց ընդ ժողովեան հաւաքեցին զոհել զոհ Ասմոդէոյն իւր տանց Դագոնայ, և ուրախ լինել. զի ա սէին՝ մատնեաց ՀՀԾ մեր զԱմփսոն թշնամի մեր՝ ի ձեռս մեր. զերծին, և կա ցուցանեն Սամսոն՝ ի մէջ երիցս ասացք Ասմոդէոյ տանն՝ խաղալ առաջի երեք հազար արանց, և կանանց: Եւ Սամ սոն ձայնեաւ հառաչանաց աղաղակեաց առ Տէր՝ ընդրկաց զառաջին ոչխն, և զօրութիւնն սակս վրէժ խնդրելոյ ի խառնակ երիցուէնց աչացն: ապայ երիս ձեռօքն, և զօրութեամբն շարժեաց զայ սիւնան՝ առ. մեռցի անձն իմ ընդ այլազ գիտս. և շրջեաց զառաջն՝ ի վերայ սմա նեցուն, որք էին յ'այնմիկ տան. և մեռ ան առաւելս քան զորս սպան Սամսոն՝ ի կենդանութեան իւրում:

Եւ յաւէտս փրկիչն մեր Քրիստոս, որոյ տիպն էր Սամսոն. իւրաքանչիւր մահուամբն առաւել սրտմտեաց, և՝ ի վայրկենականումն պատճառեաց զԺողովուրդն զհնոյն՝ քան թէ յ'աշխարհին վերայ շրջիլ և քարո զելով: Եւ զբանիւք, և զպատկանիք Սամսոնի եկէք հանին զնա, և թաղեցին թա ղեցին՝ ի գերեզմանին Մանուայ հօր նո ր. և այսպէս վերջացան դատաւորքն Իսրայէլացւոց ազգին:

Եւ ո՛չ կամէին արդեն առնուլ. եւ էին այնպէս միտքերնին, եւ ելան գնացին, եւ կէսին գնաց զգեստն ողջոյն՝ մինչեւ ցէր առաւօտ. եւ արձակեցին գնա՛լ ծագել առաւօտուն:

Դ Ա առաւօտայ վոխձան հա սեալ.
առն Յակոբեան անոնէրուն լեալ.
Ա յր Ղևսացի յ՛երկրին ե լեալ.
և յԵվրեմեան կոչին պանդըխտեալ.
Հարձ կին առին ասխատան ցեալ.
՛ի Բեթլհեմ յ՛երկիրն ան ցեալ.
Ի սկ Ղևսացին ըզհետ եր եալ.
հարձն ընդ նըմա հաշտեցուցեալ.
՛Ի գ արտայ անդրկէն ի լեալ.
հարձ Ղևսացոյն բըռնարտա կեալ.
Ա ա՛ խ դրանդ ին անշունչ ան կեալ.
յ՛անօրինացն վրէժ բողս քեալ.
Բ ենիամեանքն անթզդա մեալ.
Թոզ վեցհարիւրեան հասոյն ապառնել.
Ո յր աղաչաս սակաւս ցեալ.
և՛ ի կանանց բնաւս զբր կեալ.
Ց՛ ՚Ի սրոյն չկինչ օգ տեալ.
զն աղջկասուն ե անի ծեալ.
՚Ի յ՛այգեստանն Թաղս ցեալ.

և այս

և պարաճոր աղջկանց դէ մեալ·
Ա տ զայցանէ բուռըն հա բեալ·
ինքեանց կանոյս յատիբշտա կեալ։

Ընծայ ըստ ընդունելոյ, և պատուհաս ընդ ընծայ ատելոյն։

Ուր ոմանք ընդհանրական առնին զայս ամենայն ընդ Ամաղեկացիսն, զի ոչ ոք ի նոցանէ ողջ մնաց, այլ ամենեքեան սատակեցան ի ձեռն Սաւուղի։ Եւ ասեն զի Ամաղեկ էր թոռն Եսաւայ, որ ծնաւ ի Թամնա դստերէ Եղիփազայ որդւոյ Եսաւայ։ Ծննդոց 36, 12։ Եւ զի Ամաղեկ էր ազգ ամենայն ազգաց չարագործագոյն, զոր ոչ ոք կարէ ասել

առ հարձն իւր հաճիլ՝ հաշտիլ ընդ նմա, և բերել զնա ի տուն իւր: Գնացեալ տրա, և առեալ ընդ իւր զհարձն, ի դառնալն անտի՝ երեկոյացեալ ժամուն մտին ի քաղաքն Գաբաայ, և ընկալեալ ի տուն տան ծերոյ, որ էր ևս ի լեռնին Եփրեմի, ի քնանեցան անդ: Եւ ահա արք քաղաքին, որդիք բեղիարայ, այս ինքն՝ թխրաբարոյ, վայրապատուն, խորամանկ, և ծ[illegible] մարդիք՝ պատեն զտունն ծերոյն՝ և ասեն. Հայն զայրդ այդ, որ եմուտ ի տուն քո. ղի գիտաս ցուք զդա: Համեմատեա Ծնն. 19, 5: Ծերն այն՝ ուր տանն կոչիզապին աղաչէր թէ՝ մի անզգամիք. իսկ անզգայքն ոչ իւիք կերպիւ կամեցան անսալ նմա: Յայնժամ Ղևտացին էհան զհարձն իւր արտաքս. զոր առեալ որդիքն բեղիարոյ արարին ընդ նմա ըստ ամբարիշտ տուիտնայն իւրեանց, և ի ծագել առաւօտուն արձակեցին զհարձն, որ եկեալ անկաւ մերձ դրանդաւոյն, կամ շեմքին իւրեանց ի քնանին, և մեռաւ անդ: Յ՛առաւօտուն եկեալ Ղևտացին՝ էտես զհարձն մեռեալ՝ էառ զնա, և երթալ՝ ի տուն իւր և կոտրեալ զմեռածն յ՛երիսուասան մասունս՝ առաքեաց զայն ընդ երիսուասան ցեղան Իսրայէլի. որք ժողովեալ՝ ի միասին՝ ի Մասեփաթ, և խորհուրդ արա

րեալ

ընել՝ ի վերայ այնպիսի խոչտառակ քար
ուհեան առաքողութեամբ փեղեհէս
ր անհնարապետին՝ պատերազմին քնդ
դէմ զաղջատարծ բեննիամեանցն, և ըս
պանանէն զնոսայն արան, իսնայան, զաե
ակն, և զանուանս նոցա· բայ՝ ի 600
արանցն, որք վախեալ յանապատն ա
բեցան՝ ի վիմին Ռեմմոնայ· գլ· 20, 47·
Ուակ մեռաւան ցեղքն զղջացեալ՝ ի վե
բայ խորտակման բեննիամեան ոսկին·
Երթեալ էին զեռալ հանդոյս բեննի
ամեանց՝ ի դաւերայն իսբեսայ· գլ· 21,
18· ցաճախ ցին առաքեր՝ ի վերայ նոցա
այսու միխեաղրութեամբ· Ասաքեն 12 հա
զար զօրեղ ազա հարկանել զոմանսերի
զամբնակիչն Յաբեսայ Գաղաղա·ղն
ոչ էին եկեալ միաբան՝ ի ժողովն Մասե
փայ՝ ըստ ասելոյ եղբայրանն· գլ· 21, 5· և
ասէին եկեալ միաբան՝ ի ժողովն առ՝ ի
ամենայնի զամ կոյս աղջկունսն առ՝ ի
ամենայնի զնոսա՝ ի կնութիւն բեննիամեանց·
Դարձեալ՝ միաբանիլ ուսին խորհուրդ
նոցա առնել, և առնեն· (զի բերեալ աղջ
կունքն էին 400, որք ոչ էին բաւական
600 արանցն·) յորժամ ասեն Տեառն լի
նել՝ ի Սելովեբին· Տես Յեսու· 18, 1·
և յանեն պատուիրեն դասերքն պատառնել՝
երեք դաղտագնոց, և յարիշտակեցեք՝ ի
պատուիրն դասեբացն՝ որքան ձեզ պակա
սին· և բեննիամեանքն այսպես զօրացան·

Լ՚ասէ Տէր. Ո՛վ պատահէսցէ ինձ ողորմել ազգիս՝ և դառնալ՝ ի գէն. զի ասէր դուս երկայնէս, երկայն. և ասէր հանգչիցին, հանգեսցէ. ծողովեսցէ զո՝ ծողովեսցէ իմ. և ոչ՝ ոչ իմ։ Լ՚ասէ ասէր ղեսանիցէս՝ ղեսայր, և անդր ընդէսայր. ծնեսցի արտայէ ինձ Տ՚ և ծնեսցի յատելիցէ. ընդ այլ երկիր մահ ղիցիս՝ զի ընդ իս և ընդ էիւ։

Յ՚Ամին աշխարհի ՈՒԲԸ 2708. յառաջ քան զծնունդն Ք՚րիստոսի 1296։

Անդէսուխ մարմինն երբ քայքայեալ.
անդամք նորին անուն քան ցեալ.
Ի արտայէլի գէսուխ պակաս սեալ.
անդամք սորին յոյժ տատա նեալ.
Երկիրն ուժգին սուռ յա գեալ.
և ծողովուրդն պանդխտեսա ցեալ.
Ելիմելէք զայս մեղ ցու ցեալ.
յ՚երկիրն Յուդայ չուարտ րեալ.
Յ՚երկիրն Մովաբ օտարս ցեալ.
և զընտանեսան ընդ նուր ա ռեալ.
Երկու որդիքն հօրն հետև եալ.
ընդ հեթանոս կանանց զուս գեալ.

Ան

Ասէ Տէրն յորդւոցն զբոլ կեալ·
և ի յառնէն այրն ձնա ցեալ·
Ղեւանք սրբա բարեպաշ առեալ·
և զքսկեսուրն սրտիւ սէր բեալ·
Որխա, և Հռութ անեմք կոչեալ·
յազգէն Ղովատ յառաջէ կեալ·
Հռութ երջանիկն պայծառաս ցեալ·
ուսոյն Հռութայ գերբան այս կոչեալ·
Ն ոեմինայ միշտ ծառայ եալ·
յոր բեթղեհէմ ընկերա կցեալ·
Իսկ ներ սարին Որխա ձայ նեալ·
'ի Մովաբայ երկրին ձնա ցեալ·
'ի բեթղեհէմ Հռութ ժամանեալ·
ընդ բոլոսայ ծանօթա ցեալ·
'ի յանգաստանս նորին եղ եալ·
վասն ըսկեսեր հասկըս քա ղեալ·
'ի Նոեմեայ զայս խրատս ա ռեալ·
Ասէ ծայրին շընչուիլ ազ դեալ·
Լճասյես, օծցես՝ գեղեցկա ցեալ·
զանձնիւ հանդերձդ ըղքեւ ար կեալ·
իբր անծանօթ 'ի կալն ի չեալ·
զտեղի քընոյն քոջ նըշմա րեալ·
Ոբ գիշերայն բոլոս նըն չեալ·
գու ընդ նըմին ընկողմա նեալ·
Ջայս ամ Հռութ ատս բեալ·
և բոլոսայ կին սուրբ ըն տրեալ·
Յորմէ Օբէդ եղև ծը նեալ·
և հայր Դաւթայ Յեսսէ բըղխեալ·

պատ

Պատմութիւն Հռոմայեցւոց։

Ընդհանուր պատմական ակնարկ

Ե Հռոմայ պատմութիւնն՝ մինչ զի հաստ
ատ Հռոմայեցւոց Հոգւոյն Սրբոյ թելա
դրեալ առանձին գիրք վասն Հռոմայ։
Եր՛ի ժամանակի Դ աստուածացն սուրբ
մեծ յ՛երկրին Բեթղեհեմի. ըստ որում
՛ի Դ աստուածոյ 6 գլուխն պատմի։
Եւ մինչչ այր Բեթլեհէմացի եաւ ընտ
իր զիւր կինն Ղոռմի, զկիսա որդիսն
Մահաղոն, և Քեղիոն, և գնաց պանդխտ
անալ՛ի դաշտն Մովաբայ. որ տուել
էր ՛ի ժառանգութիւն որդւոցն Ղամ
ատ։ 2 Օրինաց 2, 9։ Ասա Ելիմելէք
մեռաւ, և որդիքն առին Մովաբացի
կանայս. անուն միոյն էր Որփա, և միւս
յն Հռութ։ Յետ իբր տասն ամաց բնա
կութեանն ոտա՝ մեռանին և երկոքին
որդիքն Ելիմելէքայ. ձայց Նոեմի այրի
յ՛առնէն, և մնացեալ յ՛որդւոցն. նա
առաւելեալ հացի լինել յ՛երկրին Յու
դայ՝ եկ՛ի տեղի ներսէս գառնալ ՛ի հայ
րենիսն՝ և քաղցրանալ հասեալ յորդո
ւէ զերկուսին նուաստս իբր երեսակնեա
քանչելին ՛ի տուն հօր իւրեանց. գլ. 1,
8։ (Ընդ նշանակէ հարսն. Ն եր երիս
կամ բազում եղբարց կանայք։) Յետ
բաղ

բազմապիսի յորդորական բանիցն Նոյ
մեծ՝ որպիսի հարսն դարձաւ ի տունն·
իսկ Հռութ միանուագ Նոեմեայ մնան բա
րի բնութեաց, ոչ կամեցաւ զհետ նորին
երթալ՝ այլ բակեսեր, որոմատաց· մի
պատահեսցէ ինձ թողուլ զքեզ՝ և այլն
որպէս վերն: Եկեալ ուրեմն Հռութայ
ընդ իւր բակեսերն յերկիրն Յուդայ՝ ի
Բեթղեհէմ յաւուրս հընձոց· առնու
հրաման յբակեսէն դնալ հասկ քաղել
զհետ հընձոցացն յանդաստանս· գլ·
2, 2: Եւ վերնական խնամօքն դիպեցաւ
նմա դնալ յանդս Բոոզայ, որ էր աղ
գական Եղիմելեքայ, և այր հզօր զօրու
թեամբ: Բոոզ գայ յանդն ի քաղա
քէն, և տեսեալ զհասկաքաղն Հռութ՝
հարցանէ ի ծառայէն Թէ՝ ով լոյծ նա·
խանձեալ՝ զի էր աղքին Մովաբացի՝ և
կեալն ընդ Նոեմեայ, բազում գովասա
նօք պատուէ զՀռութ, և պատուիրէ
նմա մի յայլ ուրեք գնալ վասն հասկաքա
ղութեան, և մի՛ հեռանալ յինոց աղախ
նեայցս· ի ժամ ձաշուն կերակրէս ընդ
նոսա փոխելոյ, և երբ ծարաւիցիս՝ ըմ
պեա ջուր յանմուռացն, որք են առ:
Ա յայնպս Հռութ մնէլ ցերեկոյի ժամն
քաղեաց հասկ, և ծեծեալ զայն էառ և
դնաց ի քաղաքն առ բակեսեր իւր· և
պատմեաց նմա զնոր բարեգործութիւնն

Բոոզ

Բ ոյսայ։ Դուրսն զայս լսեալ՝ բերկրե
ցաւ ՚ի սիրտս իւր, և բարեբանեալ զՔ
Բ ոյս. և ՚ի ժամանակի արկանելոյ ըն
կալն՝ ասէ ցՆաւեսէ Հռութ. խնդրե
ցից քեզ հանգիստ, զի բարի լինիցի քեզ.
լուա զքեզ՝ և օծ, արկ զքեզ զհանդերձ
քո, և երիցես ՚ի գիշերի յայսմիկ իբր ան
ծանօթ ՚ի կալն. Նշմարեսս զտեղին, ուր
ննջիցէ Բ ոյս. ՚ի քուն մատանել նորա,
ննջեա և դու ՚ի կողմանէ տոկոյ նորա. և
Նա պատմեսցէ քեզ՝ զինչ առնելոցդ իցես։
Հռութ արար զամենայնն, զոր պատ
ուիրեալն էր ընկեսուրն. գնաց ՚ի
կալն անծանօթացեալ՝ և եռես զի Բ ոյ
ս յետ ուտելոյն ննջեաց մերձ դադիմն՝
զի է խրճանոց գէզ. գԼ. Յ, 7։ ինքն ևս
եկն դադտ, և ննջեաց Բ ոյսան յ՚ոտից
կողմանէն։ ՚Ի մէջ գիշերին Բ ոյս արթ
նացեալ՝ խքնոյ, զարհուրեցաւ՝ տեսանե
լով զի կին մի ննջեալէր յ՚ոտից կողմա
նէն, հարցանէ. ով ես դու. և Նա պա
տասխանեաց. Ես եմ Հռութ՝ աղախին
քո. արկ զեռս զդիւշակ քո, կամ վէշ քո
զաղախնով քով՝ զի մերձաւորիչ ես դու։
Կամի ասել՝ մերձակայ ազգատոհմ ես
ինձ ՚ի կողմանէ ննջեցեալ առն իմոյ, ու
րեմն պարտիս զազգարակ նորա քաւա
նել, և զիս ընդ հովանեաւ քով՝ և ՚ի կին
նուիրի քո առնուլ առ ՚ի յարուցանել

ժա

ժառանգ ազգականին քո: Տես Ղևտ· 25, 25: 2 Օրին· 25, 5: Բոյոս զայս լու եալ՝ մեծաւ յուսադրութիւն արձակէաց զՀռութ առ ըսկեսուրն· ինքն յետոյ ե կեալ նաւսէ յառնեն ազգին Ելիմելեքայ՝ զոր զայլմիւս մերձաւորս գոյն ազգական Ելիմելեքայ՝ գնել զան դաստան ննջեցելոյն, և առնուլ ի կին զՀռութ, վկայութիւն այս արանցս: իսկ միւս ազգականն հրաժարեցաւ, և ասէ մերձաւորին դու զմերձաւորութիւն իմ· և բակացեալ զկօշկին նմա՝ ըստ ծխի, և օրինացն մերձաւորեցուցանեն, ես Բոյ ոսայ· գլուխ 4, 7: 2 Օրինաց 25, 7: Ցետ այսորիկ Բոյոս՝ վկայութիւն ծն ողն, ըստացաւ ի՛ վ, ոեմեայ ձեռացն զամենայն ինչսն Ելիմելեքայ, և որդւոց նորին· նաև զՀռութ Մոաբացին ե ա՛ ի կին իւր ա՛ ի յորուցանել ժառ անգ Ելիմելեքայ: Բոյոս էր ի տոհ մէն փարեսի, զոր ծնաւ Յուդայ ի Թա մարայ՝ այսու կարգաւ· Փարէս ծնաւ զԷզրոն· Եզրոն ծնաւ զԱրամ· Ա րամ ծնաւ զԱմինադաբ· Ամինադաբ ծնաւ զՆաասոն· Նաասոն ծնաւ զՍաղ մոն· Սաղմոն ծնաւ զԲոյոս· Բոյոս ծն նաւ զՕբէդ ի Հռութայ· Օբէդ ծն նաւ զՑեսէ· Յեսէ ծնաւ զԴաւիթ արքայն· գլուխ 4, 18:

Եւ

Ա՛ Տէրդ Աննա մայր մանկանն իւր
Համուէլի ասա Ահեղի, եասբ. յ՛ինչ Տ֊ր
իմ. հինգտանի է անէն ասա. եա այն հին
է՛մ, որ հայր առաջի ձա ընդ ձեզ. հալ
յ՛աղօքա ասա Տէր վասն մանկանա այ
սորիկ. և եա Տէր ընդունիցի զմ,
ըստ խնդրելոյ զ՛նմանէ:
Ա՛ ապ պէտ ըզքա ձով Տէտան պահ ասա
ասա՝ որչափ և հեղեալ:

Յ՛Ա ռաջին ամի Քահանայապետու
թեանն Ահեղայ. յոյժամ Ահբեշտակ
Տիտան ըՍամսոնի ծնաւնդն աւետեաց
յ՛Ամին աշխարհի 2848. Նախ քան զծը
նունդն Քրիստոսի 1156:

ՔԱ ռաստեւ Աննա դրոշ մեալ.
քաւակէրպեան շնորհիւ կըն քեալ.
Սա ե ղկանայ կին սիրե ցեալ.
որ սարպանա քայց էր վա կեալ.
Մատէն առ Տէր՝ հոգեւով թախծեալ.
անմռունչ ձայնիւ յ՛աղօքս կացեալ.
Ի փ ենանայ եւս կատա կեալ.
որ ե ղկանայ կին երկրոր դեալ.
Զի փ ենանա զորդիս ծը նեալ.

զա

զամուլն Աննա յաճախ խնդիրեալ·
Ընդ Աւ Աննա ոմն տեսալ·
ուր ինձ, ասէ՝ զաճակ շնոր հեալ·
Եթէ որդւ յինէն ծը նեալ·
յլ՛ օր մատուն քեզ մատուս ցեալ·
Ամուլն Աննա երջանկա ցեալ·
Սամուէլն զի մայր ե ղեալ·
Զոր բատխոսութեան էին բաշխեալ·
բատ Սամսոնի ուխտաւոր լեալ·
Ա՛ւ քահանայն Հ եղի քե լեալ·
զմանուկն տիջ Տեառն ընծայեալ·
Մայր ընդ որդւոյ բարեբախտ տեսալ·
և Աստուծոյ հաճոյա ցեալ·
Ա՛ղջ Սամուէլ ուխտաւոր լեալ·
Ի տաճարին սա ծառայ եալ·
Տապանակին սա մերձ նըն ջեալ·
քառիցս յ՛Էն անէմբ ձայ նեալ:

Ընտանեաց առաւոտեան Սամուէլին:

ազգէն, յ՛երկրէն Սիփոյ· տես գլ· 9, 5: 'ի քաղաքէն Ա՛ռիմաթիմայ· ուստի էր մեծահասակ, և մեծատուն նախատրան Յովսէփ· Մատ· 27, 57: Սա ունէր էր կոչ կանայս· անուն մէնն Աննա, և էր կրծրդին Փ Ենաննա· որոց էին որդիք, և առաջնոյն ոչ՝ զի ամուլ էր, Թէև առն նէր

խրոխտաւաճել սիրելի քան զ փենա
նայն. սակայն նոյն ինքն Աննա միշտ էր
սխուր դիմօք, և ցամաքին աճամբ. զի
էր տուել՝ և փենանա եղ չէրահարէր
զնա վասն անպտղութեանն։ Եզկա
նայ ըստ սովորութեանն, երթալ՝ ի քաղա
քին խրամ դնացեալէր՝ ի Սելով լեառն
զոհել Տեառն զօրութեանց. զի անդ էր
Խորանն վկայութեան. Յեսու. 18, 1։
Աննա առաւաւէն խորանին մեծաւ հա
ռաչմամբ, և ուխտադրութեամբ հնծէր
վն արու զամսկին։ Հերի քահանայն տե
սանէր, զի շրթունք Աննայի շարժէին
իսկ ձայնն ոչ լսէր, վն որոյ կարծէր թէ
արբեալէ, և ասէ ցնա. մինչև ցե՞րբ
կայցես յարբեցութեանն. թափեա՛ ի
քէն զգինիդ քո։ Աննա առ այս հեզա
բար ասէ. ոչայդպէս Տէր, դինի և սե
բեցութիւոչէ իմ արբեալ՝ այլ փղձկեալ
սրտիս հեղուա զիոգիմ առաջի Տեառն։
Եմի՛ ի խաղաղութիւն, պատասխանեաց
Հերի, Աձ ասցէ քեզ զամ ինդրուածք
քո։ 1 Թագ. 1, 11։ Աննա բերկրեցեալ
ոգւով գնաց անտի՛ ուտելն իւր, և յետ
ամանակի ծնաւ ցանկացեալ որդին,
և կոչեաց զանուն նորա Սամուէլ. յետ
ծննդեանն՝ ոչկամեցաւ Աննա գնալ՛ ի
Սելով մինչև հասոյց զամանուկն՝ ի բաւ
նէն, զի՝ ի ծըծկեբուքենէն կարեաց.

ապայ

ապայ էլ՝ի Սեղոմ մատուցանել Տեառն
զմանուկ ըստ խոստմանն: գլ· 1, 22:
Առաքեր երդեաց Աննա զօրհնութիւն
այն· Հայտնութեամբ սիրտիւք՝ի Տէր,
և այլն՝ի կարգին: գլ· 2: Սամուէլ
կայր՝ի ըստասուս Տեառն առաջի Հեղի
քահանայիւն: Յաճուր ունէր գիշերայն
մինչ Սամուէլ ննջէր՝ի սուրճարին՝ լուսա
զնայն, որ երկոցա ասէր· Սամուէլ՝ Սա
մուէլ· և մանկանն կարծեալ թէ՝ Հեղի
է, երկոցա ընթանայր առ նա, և ասէր·
ահաւասիկ եմ ես· զի կոչեցեր զիս· Իսկ
յետոյ խրատեալ՝ի քահանայէն՝ ի գիշ
երոյն ասացին երբ կոչեցաւ Սամու
էլ՝ պատասխանեալ ասէ· Խօսեաց Տէր
զի լսելիք ծառայքդ: Ասա Սամուէլ
՝ի Տեառնէ լուեալ զանկումն ամենայն Հե
զեայ վասն ամենայնի մեզացն որդւոց
նորին, Ոնեայ, և Փենեհէսի· զոր
Տես գլ· 2, 12, 22, և այլն: գլ· 3, 13:
Չտեսանէր նախ ոչ կամեցաւ պատմել Հե
զեայ, զի երկեաւ· այլ յետոյ երդմնե
ցուցեալ՝ի քահանայէն, պատմեաց նմա
զամենայն՝ի Տեառնէ լուեալ բանսն մի
լսաւ միոյէ: գլ· 3, 15, և 18: Յետոյ
սակի Սամուէլ օր լսաւօրէ զօրանայր
առաջի մարգիան՝ի ծառայ միջէ յ՝ամե
նայն ծագս երկրի· նաև մարգարէական
հոգւով՝ի Սեղոմ մարգարէանայր:

Պատ

Պատմեսցեն ի սոսկումն, եւ ասեն. փախեաւ այր ի մէջ ամրոցին զկնի մեր. եւ հարուածք ընծայից եղեն ի ձորակին. եւ էրիտուին արքունի որդի ոչ գտաւ, այլ եւ ոչ ոք ի նոցանէ։

Ի թուին ՈՂԷ. յաւուրսն Ներսիսի Շնորհալւոյ զԻ բնաւոսի Ծնունդն ՌՌԻԶ։

Ա՛ռաւ աղջաց հասարս կեալ.
Ձուկն ի գլխոյն ասի նե խեալ.
Մարմին մարգկան ցաւագա լեալ.
Թէ գլուխն նորին ժանտաժայթեալ.
Քաղաք, և գեղ վիպէ խանդարեալ.
Մինչ պետ նոցին անըզգայ եալ.
Դեռոց հօրդան եւ ոսկա սեալ.
Երբ ջուր ծովուն ցաւս քեալ.
Պարք ասուղայ խաշարս ղղէցեալ.
Թէ ի լուսոյն Աբեդն մեր կեալ.
Մեծագանձ նաւն ի խորս զեալ.
Զի Ղեկավարն գինեաւ Թը մնեալ.
Հօտ ոչխարացն գայլակուլ լեալ.
Քանզի հովիւն գայլակեր պեալ.
Ա՛յս մեզ Հեղեաւ օրինս կեալ.
Արոյ օրդիքն քահանայ եալ.

Տանն

Տանն Յակոբեան զերեսս կարդեալ.
բայց ի կարդէն օտարս ցեալ.
Բարեաւ, վարեաւ ժանտագործեալ.
չար օրինակ ոսոխաց և ղեալ.
Ջի հայր զորդիսն անխտրաւ թողեալ.
յ'ատելիանէն նոսին վրէժ պահալ.
Ի թշնամեաց աղջն խորտակ կեալ.
ժանտաբարոյ որդիքն ան կեալ.
Տապանակ Տեառն զերկիւղ բնալ.
և գահակիժ հեղն մեռեալ.
Նախկին առակն նրաւեա ցեալ.
մարմինն վատի՝ զերեսոյն նեղ խեալ:

Պատիժ ընկաւն Հեղեայ, և քահանայ գործ ոչնչացաւ:

Անուրեքիւն Հեղի քահանայի.

Նայեա՛ ի խրատել զանօրէնն որդիսն նոր՝ եղև պատճառ կործանման տանն նորոյ: Ունի, և փենեհէս քահանայ որդիք վերոյ Հեղեայ քահանայապետին, էին որպես Աշաւնդն ասէ, որդիք ժանտք ոչք ոչ ճանաչէին զՏէր. գԼ. 2, 22: և հայհոյէին զԱՀ, իսկ հայր նոցա խնայ ոչ խրատէր զնոսա. գԼուկ 3. 13: Ա նոյն, որպես ուրեքեւրիք Բ եղիտ ա սէ, նշանակէ զորինչ միանգամ և սմբա

րիշտ

բնշտ, անօրէն, անիրաւ, անկարդ, ան
կապ, ծ ընկէց, խստապարանոց, և վայ
րապատն: Տես 2 Օրինաց 13, 13:
Դատ. 19, 22: 1 Թագ. 1, 16: 10, 27:
25, 17: 2 Թագ. 16, 7: 20, 1: 3 Թագ.
21, 10: 2 Մնաց. 13, 7: նշանակէ և զ
Սատանայն. 2 Կորնթ. 6, 15:
Արդ զատ գուշակման Հրեշտակին Ա
ստուծոյ. գլուխ 2, 27: յարոյց Տէր զայլ
ազգին 'ի վէրայ Իսրայէլի. գլուխ 4:
Եկին այլազգիքն, բանակեցան յԱվեկ'
և Իսրայէլացիքն, յ'Աբէն եզէր, որ է'
վէմ օգնութեան. ասա 'ի մարտ խմբեալ
4 հազար Իսրայէլացիք անկան: Իսկ
գարձեալ կրեալ ազգն Յաբիսեան' 'ի
Սերմայ առանց Աստուծոյ հրամանին
բերեն 'ի բանակն զՏապանակ ուխտին
Աստուծոյ իբր ինքեանց օգնականին ընդ
դէմ թշնամեացն. բայց 'ի ձախող մատ
նել երկրորդ նեապին, մեծամեծ հարու
ածս առին Իսրայէլացիքն, զի անկան 30
հազար արք, Տապանակ ուխտին դերվի
վարեցաւ, և երկոքին որդիքն Հեղեայ
զի եկեալ էին ընդ Տապանակին, մեռան
Տես գլուխ 4, 10: Ա յսկիսի բոմբ, և
դոյժ, որ է' սգոյ լուր, հասեալ 'ի Սերմ
յ'ականջս Հեղեայ, անկաւ 98 ամեայ
ծերունին քահանայն յաթոռոյն յետոյս
'ի վայր, և բեկեալ ողն, որ է շինքն
կամ

համ խնդրոյ խօսել լամ՝ միջոց ոչնչարին
տեսա ժանրագեալ ամբն, կառավա
բեալ զխրատէ ամս քսան: Յետ մա
հուանն Հեղեայ, ետես համ հարան տրին
կին փինեհեսի՝ գոլով մերձ ի ծաւակա
բերութիւն, լուեալ զգոյժ սպանու
կի առման, և մահուան առն իւրոյ, և
ընկերտուն, յերիանցն ըմբռնեալ՝ ծը
նաւ զորդին, և մեռաւ· կոչեցաւ ման
համ անուն Ա՛յքաբօթ, համ Ի՛ր
բօթ, չր ուրիտանք· զի բարձան փառք
Իսրայէլի· գլուխ 4, 21: Մեղք Ա՛ռաջ
նորդաց, և Քահանայիցն· զոր ըստ որ
ժանոյն Աչ ըսպասաւորէին, բազմիցս
զիրենս ժողովրդեանն սատճառեն:
Տես Թուոց 16: 1 Թագ· 2, 22: 3, 13:
4 Թագ· 2, 26: Ամս· 4, 6, 9: գլուխ· 5:
Սաղմոս գլուխ 1· և գլուխ 2: 1 Մա
կաբայեցւոց 7· 9, 21: Զի ըստ Պօղոսի
1 Տիմոթէոս 3, 2: և Տիտոսի 1, 7: ար
ժան է Ա՛ռաջնորդաց, և Քահանայիցն
գոլ անարատ, հեզ, արիեկամ, հիւրասէր
ուսուցիչ, սերթ, մի գինեմոլ, մի արծա
թասէր, մի յանդուգն, և մի զօշաքաղ·
ոչ, կաշառառու, համ շահակեր:
Ծնօղք նմանապես սորին ուսուցանել
և մեծացանել զորդիսն իւրեանց հպա
տու, և ուսանելի Տեառն: Եփե· 6, 4:
Առակ· 13, 24: 19, 18: 29, 17:

Ի տուն Պատանեկին Հին Օրէ
Տեսան՝ և սիրեցան զմիմեանս
Նոյն։ Եւ հանգիստ էին ամս ոմանս

Ի նոյն թուականին աշխարհս 2388. և այլն։

Ի ԼԱՊԱՐԱԿԱՏ Ազգաւոր ցն.
որ զՏատանեկին Հին Օրէ նն.
ընդ Դուստրոջ կանդնել կամ մն.
Սուրբ ընդ սրբոյ ոչ լծակ ցն.
ոչ աստուածոյն ընդ Ճշմարտ տն.
ոչ Ճառագայթն ընդ խաւար րն.
ոչ Բեհեզն ընդ Քրնատ սն.
և ոչ Դուստրն ընդ Տատոս նն.
Ա՛յ խորհուրդ խորհուրդ ղն.
որպէս այսօր առ քեզ յայտ նն։

Դարձեալ առաջի Տատանոյին անկեալ
խոնարհի։

Եւ զհաւատիքն հարեալ զԱստուած ասէ
տալ ի Տատանակ ուխտ
ասին, և տարեալ ի քաղաքն Ազգաւոր,
եդին զնա ի տան Դուստր կոյսն։

Իսկ

խակ ելեալ կանուխ ի մեհեանն, կամ ի կոյս առնել, առնէր զարձանն Դաւթեայ խորամանկեալ առաքել Տապանակի Տն· և հնացեալ էր միայն ողնայարն արձանին որ է բոլոր կողաշար մարմինն առանց գլխոյ, առանց ձեռաց, և ոտից· Տեսին և ծաներ, և ապականիչ հարուածս, իբ միանա յ'անդամանան նոցա, ի մարդկեղ շքեղուկ, կամ առանց և խոց մահու, նաև յ'երամանան թանչիւք հարեւածեալս· Թանչ է քեռանոյ, կամ նման ցաւ· և բառնան ի նոյն տեղւոջ· Սաղմ· 77, 66· Ազգայոցքն անհնարին հարուածով հարուածեալք՝ առաքեն զՏապանակն ի գեթ քաղաքն· տեսա և չարաչար չարչարանօք չարչարեալք՝ առաքեն զՏապանակն յ'Ակովն· խակ Ակա ձօնացեալն բոլոր բարձին, և տանեն· առաքեցէք զՏապանակն, զի նայցի ի տեղի զոհ իւրում· զի մի բռնատիրեսցէ զմեզ· Յայնժամ հինգ նախարարքն Փղշտացւոց, ի Ազովտայ, Գազայ, Ակեղովնի, Գեթայ, և Ակկարոնի· գլ· 6, 17· խորհրդակ ցաւոցն քարիցն առաքեն զՏապանակն առ Իսրայէլացիսն ընդ ընծայիւք, հինգ ոսկեայ մկամբք, և սատկեօքն երամանան· Այ պատուհասն միւռ զհետ չարադործացն էրթայ, թէ այսօր, և թէ յետ ժամանակաց·

Եւ

Ի՝ սրտին այլակիւն քինալը. և սուրբն էրիտաս էրինջ անդրանիկին, և լթելին գնուտ ի սայլին. և ըսկսի նոր ցաւ արգելին ի տան:

Ինոյն թուին աշնարհի 1888. և այլն:

փղշտացոց ազգն հարձա ծլ.
քան հինգ թուոյ կախարտա լկ.
ի զուտ ոսկւոյ հինգ մուկն զոր գլ.
և երասանն նոյնքան հիւ թլ.
Ընդ տապանին ի տայլ գը նիւ.
և զայգ էրինջ ի նոյն կա սիւ.
Ա՛ւ սրտէլ այսպէս ուղ ղիւ.
ազգն ի ցաւոց խոցոյն զէր ծլ:

Պատճառն Տապանակին ի փղշտացոց:

Երկու կամ նաւու էրինջ՝ և եղեալ ի սայլն վերայ սայլին գՏապանակն, ևս գհետս ած արնդուկն ընդ ընծայսն, վասն ցին զէրինջն առանց ումեքն գեալ ի Բեթսամիս քաղաքն Խորտէլացոց. գին ի թէ՝ ասէին, էրինջքն առանց որեւէոց յայնկոյս ուղղակի գնան. ուրեմն այն[ք] հարս

հարուածք մեզ՝ ի Տապանակէն պատճառ
ելցան· ապա թէ՝ յեռս գարձցին վասն
որթոցն, վտիտակ, կամ պատահումն
ինչ էր այսքան պատուհաս մեր։
Եւ ինքն սկսեալ քարձեալ զՏապա
նակ Տեառն առանց որբուցն ոգզակի
դիմեցին յարտորայս Ովսեայ Բեթա
սիւասցւոյն· և երբեմն հընձուրքն տե
սին, (զի էր ժամանակ հընձոց։) զՏա
պանակ Տեառն, յոյժ ուրախացան, և
մատուցին ողջակէզս· բայց զի վատն
և համարձակ առանց պատկառանաց ի
Տապանակն հայեցեալ, անկան հարուա
ծեալք ի Տեառնէ 50 հազար, և 70 արք
ասան սեգ մեծ արարեալ՝ առաքեցին
զՏապանակն (զի զարհուրեալ ասէին·
ո՞վ կարացէ շրջիլ առաջի Տ՚ն Ա՚Ի։) առ
քնակիցսն Կարիաթ Երարիմայ, որ կո
չեալ Քաղաք Անտառաց։ Յես· 15. 60։
Ելին Կարիաթ Երարիմայ ի Բեթ
սամիս, և հանեալ անտի զՏապանակն
տարան զնա՝ ի քաղաք Եւբեանց, ՚ի տուն
Ամինադաբայ· և զորդի նորա ե զին
զար կարգեցին պահապան Տապանակին
ըստ պատուիրին Աստուծոյ· Թագ 4·
ուր միայն որբուցն Հարթնի հրամայեալ
ծառայել Տապանակին, և խորանին·
և տքա միայն կարէին մեռանել զմեզ
Տապանակին՝ որպս պաշտօնեայք նորա։

Եւ

Ա՛ւ ինչ ըսես հայրապետական Սամուէլ
ջղջխէնէն, որ չէիր կրնար ի պա
տերազմ ի վերայ Իսրայէլի. Եւ տր
տաց Տէր ընծա բազբատով յ՛ամմո
յ՛ամնդէ ի վերայ սլաշկեացն. Եւ շը
ֆոնէցան՝ և անկան առաջի Իսրայէլի
ի Սաւուղ։

Ի նոյն թուին աշխարհն 2888. և այլն։

ԿԱ րեամ էարիմ քաղաք տօ նի.
զի Տապանակն անդէն հանդ չի.
Ա մինադաբ տանէն էրթա նի.
զի քնանալու ենն Ս ըրբոյն ըն տրի.
Ե լիազար որդին սրբ քի.
Տ ապանակին պաշտպան զի նի.
Փ ըղշատացին անըզդա մի.
առ Իսրայէլ դիմել կա մի.
Գ առն դիմցիկ ողջակէր զի.
Ս ամուէլու ազօթք մատ չի.
Տէրն որոտայ յ՛երկինից կա րի.
խորհուրդ թշնամւոյն առաւ խորտակի։

Ց ՕՂՍ Ս ԱՄՈՒԷԼԻ։

Յ Ա ՄԵՍՐՈՊ ՏԱՐՈՆԱՑԻՆ Ի

Կարևաւորագոյն քաղաքն Սամոսէլ յոլ
դրեաց զիշողութիւնն դառնալ մեծաւ
ղեղ Կիմանէ ի մեզայ առ Տէր, և ի բաց
բառնալ զիւրեան ի միջոյ, բոլորապատ
ճառայել Աստուծոյ· զի փրկեսցէ Տէր
գձեզ ի ձեռաց թշնամեաց ձերոց:
Ի ժողովուրդն ի Մ ասեիաճ քաղաքի
ապաշխարեալ ի սեզայ՝ հանին զքուրա
նաքի Տէ, և պահեցին յաւուր յայն
միկ· այսինքն՝ պահօք, և արտասուօք
աղաչեցին զԱՅ· Լուան այնժամ
ժողովուրդն Իսրայէլացւոցն ի Մ ասե
փաճ, եկամեն քաղէմ նոցա պատերազ
մաւ: Եւ Սամուէլ առեալ մէկնի մի
կամ նաթուճ գառն մի մատոյց ողջակէզ
Տեառն· և ի մերձենալ թշնամեացն՝ ո
րոտաց Տէր մեծաւ քարկտումն ի վերա
նոցա· ոչք շարժութեամբ՝ և շիմաճեալ
առաջի Իսրայէլի:
Ելեալք հալածեալ այնժամ զիրեք՝ լուր
գին զաւուրս Սամուէլի ի պատերազմի:
Ան ի մէջ Մասեփայ և Փալեայ Սա
մուէլ կանգնեաց վէմ մի՝ ի յիշատակ օգ
նութեան Աստուծոյ· և կոչեաց զմի
մի անուն ԱԲԵՆԵԶԵՐ, որ՝
ՎԷՄ Օգնականիս, կամ օգնութեան:
Ցե այսմհետէ ձեռացեալն Սամուէլ
զար

զրպանն իւր Յովել և Աբիա դպրոցի պատանեորս. բայց ոչ իբր կերպիս գնացին ողբս զհետ շաբաթոյ հօրն իւրեանց. զի կաշառառու եեամբ, և աչառու եիբ եին զօրէնս, և զկրաւնս. քան որս ամենայն ազգ ատեն։ Տես գլ. 8, 3։

Յաղագս որոյ հանդոյն ժողովուրդն եկեն առ Սամուէլ և խնդրեն ի նմանէ՝ թագաւոր մի կացուցանել ի վերայ ժողովրդեանն։ Տես Ովս. 13, 10։ Գործոց 13, 21։ Ա յատիս խնդիր յոյժ խորհրդեալ Աստուծոյ, և Սամուէլի, որ յաձախապատում բանիւ ձեռնհաց թագաւորութեան զամենայն չարսն հարկս, և բռնութիւնս թագաւորաց։ գլուխ 8, 6։ Ա յլ ժողովուրդն մաքառեալ ոչ ելոյ ուրեք զանկեալ բանից Սամուէլի Մարգարէին։ Աստուած այսուհետև և հրամայեաց Սամուէլի, և ասէ ցնա ի քաց թողի զրոտա գնալ քան սխորժա կաց իւրեանց. Թագաւորեցոյ նոցա թագաւոր։ Աստուածոյ Սահմանք ասի, և է առաջին թագաւոր Իսրայէլացւոց ազգին, զորմէ հետևեալ ճառս։

Ի՞նչ էսաս Սամուէլ ցմարտին ընդդէմ,
Եհնեշ ի փլուխն, և համբուրելոյ
զնա

ՀԱՒ, ևասէ ցՆա· ոչ ապաչէն էօթ
ՀՒԷՀՏԷՐ Է ՚ի վերայ ԹառոնգուԼեան
էՒԶՈՅ ԷՀԼԱՆ։

Յ՚ԱՄՆ ամիսն 2909· յաւուրքսան
ՀՐԱՀԱՒԱՒ 1095· Ամուէլ 60 ամեայ։

ԱՆՀՈԳ Կխտեան խշախըն դեր·
Լինիս ընտրեալ պրոտկա կեր·
Ամուէլեան ձեռամբն ո ծեր·
առաք օրինօք զառաքես ցեր·
Թէ ցԷվախճան ջոցես յա բեր·
յ՚աղգատոհմէ քումմէ Էր կին·
Ե րկիր Էրկիր, Էրկիրն երկ նեաց·
վն Էրկն Էրկնից աս քեզ դե մեայ։

ԱՍ՚ՓՈԳ ասացին Իմաքսոր։

ՆՀՆ ըս խնդրատուացն Ատրայէ
լացաց՝ գԼ· 8, 5· ՚ի ձեռն Ամուէլի
Թագաւոր կացուցանել ՚ի վերայ ծոցա
ՂԱմէուէ՝ զորդին Կխտեայ, ՚ի ցեղէն
Բ ենիամենի· այսու կերպիւ։
Կարեալ էին իշուքն Կխտեայ· կոչէ զոր
դին նոր ՍաՓուէ՝ և ասէ ցՆա· ած ըզ
քեզ Իմն ՚ի ծառայիցդ, և դնացէք որ
նէր զիշուքսան։ (՚ի նախատեսութենէն
Աստ

Աստուծոյ եղև. զի Սաւուղ հանդիպեցաւ Սամուէլի, և ՚ի նմանէ թագաւորօծա նելոյ։) Գնացին նոքա պատրաստել զերծանան յայլեայլ տեղիս, ոչ գտին զէշան. հա սին ՚ի Սիւֆ. լուաւ ասել զոր Տեառնոջ՝ և էր Սամուէլ Մարգարէն. զի ՚ի հին ժամանակին Տեառնոջ անուանէին զամ Մարգարէսն. Ասէ՝ Սամուէլի յղայ նեաւէր Տէր աստղըմիով յառաջ քան զգալն Սաւուղայ. Ահ՝ վաղիւ ՚ի տայն ժամու առաքեցից առ քեզ այր ՚ի Բենիամինէ ածելոյ էգիպէն, օծցես զնա իշխան ՚ի վերայ Իսրայէլի։ գ. թ. 9, 15։ Գործ. 13, 21 Եւ այնչ Սամուէլի ակնառեալ եղև Սաւուղ՝ ասէ Տէր ցՍամուէլ. ահաւասիկ այրն, զորմէ ասացի քեզ։ Սամուէլ ուրեմն ընկալեալ զՍաւուղ՝ կո չեաց զնա ՚ի ճաշ. պատուեաց նմա վասն պատուական իշխանի, և գոյր ինչ։ Սաւուղ և հէր ընդ Սամուէլի յաւուր այնմիկ, և ննջեաց անդ ևս։ Ելեալ յառաւօտն ՚ի քաղաքէն Մարգարէն ընդ Սաւուղայ՝ հրամայէ Սամուէլ յառաջանցանել ծառայէն, զի պատմեսցէ Սաւուղայ զԱՅ պատգամն։ Եւ այսոքիկ Սամուէլ եաւ ըղպուսակն իւղոյ, եւի եղ ՚ի գլուխ նորա իւղոյ սրսուեն, և էհեղ ՚ի գլուխ Սաւուղայ, և համբուրեալ զնա։ գ. ժ. 10, 1։

Ա յսպիսի իւղով օծեալ լինէին Մարգարէք

պարէքն, Քահանայապետքն, և Թագաւորքն: Յետոյ ծնունդն Սաւուղայ՝ ի Թագաւորն Սամուէլ պատմեցուցանէ թէ՝ ի տուն գառնան՝ զինչ էր տեսանելոյ՝ ի Հանապարհին. մանաւանդ՝ ի քրիստոնեայ Աստուծոյ, ուր Սաւուղ Հոգեւոր ընդունի Մարգարէէն պարգեւն մարգարէացուսուցանելն առակն. և Սաւուղ՝ ի Մարգարէս: Ար՝ Սաւուղ վիճակեալ ընտրեցաւ, և հռչակեցաւ Թագաւոր՝ ի Մասեփաթ. գլ· 10, 20: խոկ՝ ի գալ գալոյ հաստատեցաւ՝ ի Թագաւորութեան: գլ· 10, 15: Սա յերկրորդի ամի Թագաւորութեանն քառասուն հազար կռուարարս. երիս հազարս ինքեան, և 1000 ի Յոնաթան որդւոյն: Յետայսմիկ Յոնաթան յԱխիաս խարհն 2911· յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1093· Էհար զնամբք այլազգ բեւեռն, կամ փղշտացւոցն: Կասկր՝ որ ձամբար, պահակ, պատնէշ, և կիրճ ասէ, նշանակէ ամրոց, կամ ամրութիւն զինուորաց ընդդէմ թշնամեացն:

Երբ այլազգիքն լսեան զայսպիսի սար առնելն Իսրայէլացւոցն, ժողովեցան Իրրև երեսուն հազար կառք, և վեց հազար հեծելոց տալ պատերազմ Իսրայէլացւոցն: Բայց Իսրայէլացիքն՝ ի բազմութենէ թշնամեացն զանհնարեալ՝ թաքուն.

այլն

այլն յ'այլս, այլն 'ի գոմս, այլն 'ի խոտ խոտոյս, և այլն 'ի քրտոյս։ Ասէ Յ՝ նամանն ընդ իւր կապարձակիր ծառայ ին՝ առանց խնդրելոյն հօրն, եւ յոտիս ելեալ, այսինքն՝ առնէր, և ձեռօքն չէին կառնէր՝ ինչպէս յ'ամերուհիսն էշնա մեաց։ որք իրրև տեսին, այսպէսով ա սացին։ ահա Հրէայքն էլանեն 'ի ծակուց իւրեանց, ուր թաքուցեալ էին երէք, վաշվաշ կարդալին էշնամիքն, և էրէք առ մեզ, և ծանուցուք ձեզ բանս։ այսինքն՝ երէք փորձելմէր զօրութիւնն և ձերոյսարութիւնն։ դլուխ 14. 12։

Յայնժամ Յ՝ նամանն խնդացեալ՝ ասէ յ' կապարձակիրն իւր։ եկ գնենք իմ, զի մատնեաց զնաս Տէր 'ի ձեռս մեր։ քան զի սուէալ էր Յ՝ նամանն նշանակ յա ռաջագոյն։ եթէ այլազգիքն ասեն մեզ՝ 'ի բաց կացեք այսոյ։ մի երկնչիք առնե։ ապա թէ ասցեն։ երէք առ մեզ։ եւ գուք։ զի մատնեաց զնաս Տէր 'ի ձեռս մեր։ Երեալ ուրեմն առ այլազգեացն Համբարն, և բանալն նեմսէք, և բռնադատեալքն հարկեն 'ի նոցանէ 20 արս։ և իսկոյն ահա բանակ փղշտացւոցն զար հուրեալ՝ դղրդեալ՝ և աչիւ Տեառն խառնեալ՝ յայսկոյս յայնկոյս գրուեալ։ Սաւուղ 'ի պահապանացն իմացեալ այս պիսի աղմուկ, և խառնութիւն էշնա

մեացն

մեացն, և հանդէս արարեալ՝ զամ՝ի հա
մար արկեալ զոչ զօրսն էառն՝ զի Յ օնա
թան, և իւր կապարճակիրն ոչ էին՝ ի
մէջ զօրացն· խակոյն եղեալ ընդ զօրացն
էին՝ ի տեղի պատերազմին· ուր էառն
զի Թշնամիքն զմիմեանս արամ սպանանէ
լին· անդ դուշաքար, և անմտաբար սատ
նեալ զօրսն իւր առեալ՝ անհնարեալ
լինել մարդն, որ կերպիցէ հաց միջէն ց՝երեք
կոյս· գ Լուս 14, 24· ապայ էմուտ զօրսն
հանդերձ յ՝անտառն մի, ուր էին մեղու
ներ, կամ բոյն մեղրի· Յ օնաթան, որ
չէր լուեալ զերդումն հօր, և էր քաղ
ցեալ՝ գամ ազանէ ծայրիւն էառ մեղր,
էկեր, և զօրացաւ· Դարձեալ բազմու
թիւն յետ հալածման Թշնամեացն, ա
ռին զոչխարս, և զարջառս Թշնամեացն՝
ըսպանին գնոսա, և՝ի տավուն արեամբն
հանդերձ ուտէին՝ ընդդէմ գրեալ Օրէն
նացն Ղևտացւոց 17, 10, և 12· 2 Օրէն
նաց 12, 16, և 23· Հարցանէ Սաւ
ուղ զ Տէր՝ի ձեռն Քահանայապետին·
Եթէ մատնեսցէ զայլազգիսն՝ ի ձեռս
մեր, ի՞նչ ցուք զնոսա· Սակայն Տէր
ոչ արարն նմա պատասխանի· զի մեղս
գեալէր Սաւուղ անզգամաբար· Նոյն
ընդդէմ Ասուծոյ· քանզի Թշնամիքն
վերստին հարուածեալ՝ և հալածեալ՝
կամի առանց Ասուծոյ հրամանին, հա

լած

լածել, որ փոխանակ Աստուծոյ վատաբարկեն ինքն անիրաւաբար. երկրորդ ընդդէմ եղբայրասիրութեանն. զի առանց պատճառի երդմնեցոյց զօրս իբր ի վտանգաւոր քաղց, և ի սուտ որովհետև վերջանալու օրինազանցութիւնն։

Ար Յօնաթան Աճա բեալ.
զկապարճակիրն ընդ իւր առեալ.
և յայլազգեայ Համբարն մը տեսեալ.
Գունդ թըշնամեացն զանհնարեալ.
և ի փախուստ զինքեանս արկեալ։

Այս արդ ե՛րբ եւ հասցես վ՚ոմանէ
և գ յարիմ. և առնեայն ոչինչ նուազ էջե.
և ի՛ պարբերացանէջես ի՛ նմանէ. առ
պահեացես գնա. և հորատացես յատանէ
ինչ ի՛ կին, և ի՛ պղտոյն ինչ ի՛ բա
նդեացն, և յարբշտոյ ինչ ի՛ ոչխարէ
և յոտղատուէ ինչ ի՛ էշէ։

Յ՚Ան մին աշխարհն 2930. յառաջքան
զՔրիստոսի ծնունդն 1074։

Ամ այնիկայ օրն վախճան նեալ.
զն առատանալ յերկրի չըն չնալ.
Յայս

Զայս վկայ խրատդ կանխատ հիշել·
յիշատակս Յեսայ կար գեալ·
Մեծն Սամուէլ Սաւուղ ի ծեալ·
զայն յիշատակ ներմա պատ մեալ·
Հար զ Ամաղէկ՝ քննա զքն ջեալ·
ոչինչ նորին ապրեցու ցեալ·
Բայց Սաւուղ անհնազան գեալ·
ոչ զ Ամաղէկ խնայատ զքն ջեալ·
Քանզի զնմանէն ոչ ամբ պահեալ·
և զանասնոցն 'ի սուր բաշ խեալ·
Վասն այսորիկ Տէրն քարկս ցեալ·
և 'ի թագէն Սաւուղ ան կեալ·

Ընդհանրական Սաղմոս:

Հրամայեաց Տէր Սաւուղ

սեան զքնջել յ'երկրէ զ յիշատակ Ամա
ղէկայ: Տես զգաստանաւն Ելից 17, 8, 14:
2 Օրինաց 25, 17: Ա րդ Սամուէլ հրա
մանաւն Աստուծոյ շարժէ զ Սաւուղ
քննջինջ առնել զ Ամաղէկ· ոչինչ ապրե
ցուցանել· այլ զնտանեաւն սատակել՝ և
կորուսանել· յ'առնէ միայն ի'նչն, 'ի սուղ
ապ միայն ի'ծըծկերն, և այլն:
Սաւուղ զօրաժողով արարեալ 400 հա
զար հետևակաց, և 30 հազար արանց·
(յ'այլ օրինակս 200 հազար հետևակաց՝ և

և 10 հազար արանց:) Հնար զ Ամազիկ, և կալաւ զԹագաւորն նոցա Ագագ. բայց ապրեցոյց զԹագաւորն, և զամենայն ընտիր բարիսն. մայն զանարգն՝ և զանպիտան կորոյս. ընդդէմ հրամանին Աստուծոյ: Աստուած բան Տեառն առ Սամուէլ. Ջղջացեալ եմ զի թագաւորեցուցի զՍաւուղ. զի դարձաւ յիմ ինէն յետս, և զբանս իմ ոչ պահեաց: Սամուէլ արամբաղ գնաց առ Սաւուղ՝ և ասէ. Որով հետև ոչ ընդունեցեր զբանն Ամազիկ զոր հրամայեցի Տէր՝ այլ գիմեցեր՝ ի վերոյ ասացին. ուստի արարեր չար առաջի Տեառն: Լաւ է ունկնդրութիւն քան զոհ ընտիր, և հնազանդութիւն քան զճարպ խոյոց: Դ. Թագ. 4, 17: Ովսեայ 6, 6: Մատթէի 9, 13: 12, 7: Ա՛րդ որովհետև անօրէնն գեցեր զբան Տեառն, անարգեաց զքեզ Տէր՝ չլինիլ թագաւոր՝ ի վերայ Իսրայէլի: Զայս խօսեցաւ Սամուէլ, և դարձոյց զերեսն իւր զի գնայր. նորա Սաւուղ բռնեաց զհար զպատոյ կրկնոցի նորա. այսինքն՝ վերակոխ վիշն բանից. և պատառեաց: Պատասխանեաց Տէր, կրկնէ Սամուէլ՝ զԹագաւորութիւնդ քո այսր, և տացէ զայն ընկերի քում լաւագունի քան զքեզ: գ. 15, 28: Յետոյ հրամայեաց Սամուէլ

բեր

քերել առ ինքն զԱդոդ Թագաւորն Ամաղեկայ: Եւ Ադոդ զոգւոյն առ Մարդարէն, և ասէ· այսպէս գառն ինձ մահ· և Մարդարէն լսոյն զԱդոդ Թագաւորն առաջի Տեառն: Տես նման տրտմ 3 Թագ· 18, 40: 4 Թագ· 1, 10, և 12: Յետ այսր ամենայնի գԵղնայ Մամուէլ յԱբիմաղէմ, որ էր քաղաք Իւդ· և ունէր առ ի վերայ Մաճառացւոյ անկմանն: Ասէ ցնա Տէր վինջե յ'երկր առաքառու ի վերայ Մաճառացւոյ· և ո անարգելցի զնա շինող զնոր ի վերայ Խորայէլ: Լից զեղջիւրդ քո իւղով, և եկ առաքեմ վինջե ց'քեզ առհասարակ առ Յեսսէ· զի առեալ ես յ'որդւոցն նորա Թագաւորել ինձ ի Մաճառացւոց· դնոմն 16, 1: Մամուէլ երկնչէր ի Մաճառացւոյ գնալ ածանել զայլմիւս Թագաւորս· քանզ խրատուէր յԱստուծոյ, եւ գնաց՝ առեալ ընդ իւրեան երինջիմի իւրմէ զոհել Տեառն երթայ: Հրամէր ի Բեթղեհէմ, կոչեայ զՅեսսէ, և զորդիս նորա ի զոհն: Առեալէր Մամուէլ հրամանել ի Տեառնէ ածանել ի Թագաւորս, զոր առանձն Տէր· և մի հայիլ ընդ առնել՝ և մի ի մեծութեան հասակի· զի մարդ հայի յ'երեսս, և Աստուած հայի ի սիրտս: Տես Մաղմ· 7, 10: 1 Մնաց. 28, 9: Երեմի· 11, 20: 17,

10։ 20, 12։ Ա յսոկս Յեսէ զամս նորին որպէսզի եւ անցելոց առաջի Սամուէլի մարգարէի եւ ապագայից ցուցանիցէ զնոցանէ ընտրեալսն Տէր։ բայց երբ Դաւիթ եկեալ ի նորաշինարանաձաւերնէն։ որէր վտակին ի մէջ եղբարցն, կարմիր գիսօք, գեղեցիկ աչօք, և անոյշ տեսլեամբ։ առ Տէր յ՚Սամուէլ։ Արի օծ զԴաւիթ։ զի դա է բարի։ Առեալ Սամուէլ զեղջիւրն իւղոյ՝ էօծ զնա ի մէջ եղբարց իւրոց։ և Հոգի Տեառն վերստին եկաց ի Սաւուղայ՝ խաղայ ի վերայ Դաւթի։ Սաղմ. 88, 21։ Կոր. 13, 22։

Ա՛ստ յ՚ամենայն Սաւուղ քան կեալ։
Խնամարն Դաւիթ բարձրացեալ։

Վի բացեալ Հոգւոյ Տեառն ի Սաւուղայ, խնդայն ապշանք, կամ վատթարն յանկարծահաս տխուր քակտուածքն չորչորել զնա։ գ Թագ. 16, 14։ Ո՛ւսոյ ծառայքն թափառականին խնդրելին զնուագարանն, զի զնա ընտրեսցէ՝ և հանգուցանէր գայսոցանէ ապշայն ի մոլի տխրութենէ։ Վերնականն խնամքն ծանուցանեն Դաւիթ երբեմն այր Սաղմոսագիր, պատերազմող՝ ձորտարարքան, և յ՚Աշ օրհնեալ։ Ո՛ւրեմն յ՚Ա՛ստ աշխարհէ 2934 ամաւք զԲ՛ետղեհէմ ծնունդն

1070· Դաւիթ 15 ամեայ գոլով, և Սա
մուէլ 85· Դաւիթ առաքեցաւ ՚ի հօ
րէն առ Սաւուղ՝ և պատառով ընկալէ՝
յոյժ սիրեցաւ յ՚աչսն: Գ Ե· 16, 21:
Յորժամ լինէր Սաւուղ յոյսահար՝ առ
նոյր Դաւիթ զքնարն, նուագէր ձեռ
ամբն իւրով, և հանգուցանէր զնա ՚ի
սիրտ այսր՝ և ՚ի մտիկ ախտին:

Լ֊ Հիեայ Ղոմբին կիեան էր ՚ի
Ղախաշն, և էտա անուն կին. և պար
ատաբէաց, և էհար կճակա այլազ
գուին՝ և էմատ փարն ընդ առաջ պա
՚ի ճակատն· և անկաւ ՚ի վերայ էրեսաց
իւրոց յ՚երկիր:

՚Ի թուին աշխարհի 2942· յառաջ քան
զ֊Քրիստոսի Ծնունդն 1062· գոլով
Դաւիթ իբրև 23 ամեայ:

Ո ըդէն Յեսսեայ Դաւիթ Ղայնեաւ·
վարպետարմին մանուկ դա վէտ·
Բալեսեանին հաճոյա ցեա·
պեղեցկատեսլն սոյծառա ցեա·
Սաղմոսերգուն Քրտուտա ցեա·
և հանճարեղն իմաստնա ցեա·

Սա

Սա յԱստուծոյ յոյժ սիրե ցեաղ·
սա Մարդասէր աղքատա ցեաղ·
Սա խոնարհած հանգստա կեաղ·
զառեւծ, և զարջ սա խողխո զեաղ·
Յարժամ գալոյ հրեշտակ ցեաղ·
վայրագ մրոջքն սրձանա ցեաղ·
Չխրտիլ զանձնդա նախա տեաղ·
նոր Ա՛ստուածդ յոյժ քոյ լեաղ·
Խորհուրդն Աստուծոյ Տերդ վառել·
և հինդ քարինա յ'ալարկն ե դեաղ·
Գնէմ այլազգեացն անհատա բեաղ·
նախ զանձնդինն անդ անի ծեաղ·
ապոյ յ'ի գեաղ պարտաքա բեաղ·
գառագ Հոգուն քարինե քա խեաղ·
և յաղթանդամն յ'երկինք գերեաղ:

Վասն պարտաւորութեան ընդանեաց
Վոշիտ:

Ա՛յն քաղցրութիւն վերահասու

Թեան ապաստանեալ Աստուծոյ՝ գիտելի է նախ· Սոկքոյ և Աղեկս են քաղաք Յուդա գայեան ցեղին· Յեսու· 15, 35: զորս Ուզզայ Հապաւեալն պատուոյ սկսա ցոյց· 2 Մնա· 11, 7: նոյն յ'ի Ժամանակս Հեզեկիայ Հաղորդելն ա ռեալ սիրելոյին Սոկքոյ· 2 Մնաց·

28, 18: և վասն Ադեկայ տես ի բնմի, 34, 7: յ Ախեա Դոմին· այլևնոյնպես 1 Մնաց· 11, 13: Փասդոմին, Փես-Դոմին, և Փաս-Դոմին նշանակէ զսահմանս Դոմին քաղաքին· զի ի Փես Հեբրայեցւոց լեզուաւ նշանակէ հող, սահման, և արօտ: Ի սկզբնէ դիտել է· զսոյն պէիմն է· վերս փոքրիկ մոլա տառ, և ծալածալուն· սկիզբն հատորիկ ունի մին ճակատ ուկեայ կշիռ, և քար· առնապան, կամ արնապան է կոչին, որ պահէ զարուեստ սոցա· քարէք ի ծնկաց վայր մինչև ի կրծունկս· վահան է գալ խան· զեղարդ նիզակն է· բառիս տալ մին հատս վայրն է, որպ զոյծարուեստ պատասխան զգործեալ ձեթն· ասացն անկ է չուլհանն· ուշգն է արջ կամ նմն զակն երկաթն· ճանճառակ է ծարիկ կամ ծաղիկ պտղոյ բլիթ· մանեակ է պարկ և ոսկրակ· այլքան առ սրս:

Պ Ամիսուրեանն գլ· 17, 1· Ծէ՛ ժողո վեալէին զօրքն Փղշտացւոց ի մէջ Սոկ քոլայ, և Ադեկայ յԱխեա Դոմին տալ պատերազմ ի սրայէլացւոց· նոքա նայեցան և ի սրայէլացւոց զօրքն հանդեցեալ ընդդէմ թշնամեացն ի հովիտս կամ ի ձորս կռուանցն: Բայց յայլ տեղ զնոյն ասէ, եթէ զօրացն Դաւթի այլ զօրքն

զօրս

զօրաւոր՝ անուանեալն Գողիաթ. բարձր
վեց կանգնոն, և 12 մատն. զգեցեալ
զրահս վերուս, որ կշռէր 7500 մախաղ եր
կաթ, և պղինձ. էին պղնձեայ բարձիկ
առնուազանքն, և լծիկանց վահանն. զե
զարդեան բռնեն էր հաստ իբրև ջուլհա
կաց ոստիկն. նիզակին երկաթն քաշէր
900 մախաղ: Ա յտոհի առաքն դիմաք
և բատառաջինութեամբ վառեալ Գողիաթ
ձայնէ ՚ի բանակն Աստուծոյ, և ասէ.
Ընտրեցէք դուք ձեզ այր մի, և իջցէ առ
ես, զի ես և նա մենամարտութեամբ երիս
քեանս: Եթէ կարասցէ նա յաղթահա
րել զիս. եղիցուք մեք ձեզ ՚ի ծառայս.
ապա եթէ ես յաղթահարեցից զնա. և
դուքդ դուք մեզ ՚ի ծառայս: Հեգնեալ
ցիքն լուեալ զայսոսիկ պատմեն, և հրա
ւէր յոյժ զոհեհարեցան: Յայսմ ժա
մանակի Աիայեն անուրկութեամբ՝ յես
սէ առաքէ զորդին իւր Դաւիթ ՚ի բա
նակն Աստուծոյ խնամալ զոր ՚ի անցից
և կարեաց երից աստիճանացն որպէսզն,
որք էին ՚ի պատերազմի. այլ և նմա
ստանել վասն եղբարցն փոխիսք, և 10
նկանակ. նաև 10 մատաղս կովք ին
վասն Հազարապետին: Դաւիթ հաս
եալ ՚ի բանակն Հեգեմացւոց՝ լսէ մի ըմ
բոջխ զկռտռտանսն բանսն անօրէնն հրա
կային, որ նախատէր զբանակս Աստու

ծոյ

Տայ կենդանեաց· իսկ ընդ մերձակայ ա
յանցն վասն քառնալոյ անմեղիսն հրա
կայիւն: Ա յարիսի զօրէ Տաւիթ, յ'ա
կանջս Սաւուղայ· իւրմէ Դաւիթ առ
արքայն· Հարցանիցէ յօժարութեանն
Դաւթայ ընդդէմ Գողիաթայ: Ա ա
նագնեալն, և խոստեաւ Ա Տարեալ գա
նուելն Դաւիթ Տանեաւտեղեայ զհոգ
ևսկաս ասել: Ա բանէր Տաւիթ քո
զիւաչինս հօրեղբոյ· և յորժամ գայր ա
ռիւծ, կամ արջ· և առնոյր զգիմար 'ի
հօտէ անտի· եւանէի զհետ նորա, և հար
կանէի զնա, և կորզէի 'ի բերանոյ նորա·
և եթէ յառնէր 'ի վերայ իմ, ունէի զգ
լխոյն նորա, և հարկանէի, և բայտա
նէի զնա· Զառիւծ, և զարջ սատակէր
Տաւիթ քո· և եղիցի պղատղին անմեղ
իսա իբրև զմի 'ի նոցանէն· գԼ· 17·34:
Ասաց ասէ Սաւուղ ցԴաւիթ· երթ
և Տէր եղիցի ընդ քեզ· Հեծուցին
Դաւթայ նախ զսահման արքունեն· սրով
փորձեալ Դաւթի' զի ոչ կարէր այնպա
երթալ· քանզի ոչ էր հմուտ· մերկեալ
յետոյ յ'այնպէսէ ընտրութենէն,
էառ զիւր հովուական ցուպն 'ի ձեռն,
և հինգ ոտիկ, կի կոկ քարինս ընտրէ
եդ 'ի մախաղին, յորում սովոր էր ժո
ղովել զքարն, նաև պարսատն 'ի ձեռին
հետս· ապայ այսպէս գիմեաց առ հակառ:

Գոլով

Գողիաթ տեսեալ զիարտեաչն և զերիցս կապիմ պատանեակին՝ արհամարհեաց ըզնա, և ասէ. մի թէ շուն իցեմ ես, զի ցոլով և քարամբք գաս՝ ի վերայ իմ։ Պատասխանեաց նմա Դաւիթ և ասէ. նաև վատթարեա ես քան զշուն. այսօր բռասանից զքեզ՝ և առից զգլուխ քո՝ ի քէն։ Ապա աձապարեալ՝ ընթացաւ Դաւիթ՝ ի ձակատն, կամ գէմբնպէմ հակայնին. և առեալ քար մի՝ ի մախաղէն պատաքարեաց, և էհար ըստղամարտն գձախակատ ծոցոյ. և անկաւ յերկիր առ բարձաւանն Գողիաթ առանակեալ։

Անկաւ, անկաւ մարմնովն գոլ զան.
ողորկ Վիմաէն Տէրունա կան.
Ահա անկաւ Գողիաթ առ ոտն.
տրկար փայտիւ խաչանըն շան.
Տրկար գինու հրոտիք աւն կան.
Հոգւով աղքատքն բայց զօրս նման.
Հեզաբարոյքն յաղթող մըն նման.
առկայն հրոտտոքն միշտ կորս նման։

Դ Ա Ը Թ Ի ա յս հրաշագործս յաղթութեանն էր պատկեր, և օրինակ ընդոյն հետեւեալ յաղթութեանն, զոր արար առ նահեղ փրկիչն մեր Քս ընդ գէմ ամբարտաւանեալ Սատանայիւն, էհա էր օրն նակ յաղթութեանն, զոր տեսեալ Քարտ

զիւք

զնչք ոք Աբեսաղոմն ունէին զգեմ հպարտս, և փքացեալ աշխարհական իշ խանութեամբ էանցին· զոր տեսեալ զքն Պօղոս I Կորն· I, 25, և 27· ակնարն Աստուծոյ զօրագոյն է քան զմարդիկ· և զտկարս աշխարհիս ընտրեաց Աստ, զի յ'ամօթ արասցէ զՀզօրս, և այլն· Տես և 2 Կո րնթացոց 10, 4· Ե փես· գլ· 6· Ի մէ տասն ասեն մանէն մինչև ի 17·

ԴԱՀԻՃ սկսեալ պատերազմիլն տա պալեալ զԴաղիաթ՝ մերկեաց զսուր նորին ի պատենից, այնինքն՝ էհան զգաղիատա սուրն ի մատնից, և էհատ զգլուխ նորա· Զայսպիսի անակնկալ լի՛ և անդադիր դիպուած սեանալ յաղթ անգամ հակառակ ամբոխին, պատրեկ զօր հուրհրանօք փախեան՝ մատնեալ ի պար սուի թիւն·

ՅՈՐԺԱՄ Սաւուղ՝ և Դաւիթ ի յաղ թութենէն դառնային, եկին պատահ կանաց քնդառաջ յ'ամէն քաղաքացն Իս րայէլ՝ երգել, և պարտնուլ քնդառ աջ Թագաւորին Թմբկօք, և ծընծղայ խք· Նուագէին երգուհի կանայք·

Է հար Սաւուղ զհազարս, և Դաւիթ բիւրս, որ է՝ տասն հազար·

Ա սաւծոյ Դաւիթ ձայնեալ·
Ա սաւծոյ Հայր անձա նեալ·

Ընդ

Ընդդէմ չարին մեծամարտ առեալ.
և հաւատով զդառոյն պար առեալ.
Գառաւնուհին ընդառաջ ելեալ.
Նուագարանն ի ձեռս կալ ելեալ.
Զայնիւ երգոց գովաբան նուագ.
Սաւուղ հայաբ՝ դառնի թափ բերեալ.
Ասուն Սաւուղ ի սիրտ իւր ցեալ.
ընդդէմ Դաւթի ուժգին զարթեալ.
Սաւուղ՝ Սաւուղ խնդրագին բեալ.
խնդիկել կամիս պատճառ բեալ.
Զորդին Յեսսեայ երկարաբան նուագ.
զի հալածես՝ սխրատճառ բեալ.
Ի խաւարեզ լինի ոչդու թշմար բեալ.
անմիտ կարծեաք ալեկոծ ծեալ.
Զարնախանձս ընդվզեալ տապալեալ.
և յԱստուծոյ աշացն ան կեալ.
Հրեղօր ձեռամբ Դաւթի կանդնեալ.
խնդրու թշնամի գահոյիկ ժեալ.
Ով յԱստուծոյ ի թագ ըն տրեալ.
զոր ամենայն խոտան գլխ առեալ.
Բարձու բազկաւ Դաւթի օծեալ.
յօծման ընծրնացն Սաւուղ զբօկել:

Ի պերճութիւն Սաւուղեայ ընդդէմ Դաւթեայ:

ՍԱՒուղ լուեալ երգուհի կանանց զովասանս, զի իւրեան հարեալ, խոկ Դաւ

Դաւթայ տան հարստ եռանդ· ասէ՝ որպէս պինդ պահպանեմա, եթէ ոչ՝ թա դաւորութիւնս· ըզքարեաւ կամ խոժո ռեալ՝ չարսկնեալ՝ և նմանեաձեալ ընդ դէմ Գաւթայ, ընկալաւ այնուհետև ըն տկամբ հայելն այսինքն, տալ՝ քինալ՝ և թիւր աչօք բանալ դիպուկ ժամուս կն, յորում բռնանալ զանձինս մտանելն։ Յաւուրսն մեծ՝ հարկաւ՝ ի դիւէն Սաւ ուղ՝ մարգարէանայր· այսինքն՝ արտա քին անդամոց, և մարմնոյ մտքն, մոլար՝ և խելամոլ չարժմտութեամբ ցուցանէր, և երևեցուցանէր զնորածնան ինչ։ Տես զայսպիսին մարգարէութիւն 3 Թագ· 18, 29։ Եւ Գաւթի, որ վասն այսպի սի գործոյ էր բերեալ՝ գլ· 16, 16։ քնա րահն իւրում երգել առ ի հանդուցանել զարբեցին ի խելագնէ դիւէն։ Աստ կա մեցաւ Սաւուղ ինքնակամն բռնանանալ գիւր քնարերգին, և երկիցս քնարերգն փոխեալ յերեսաց նորա· երկեաւ յոյժ Թէ չեմչէ զօրանալոյն, և զինուորք նո ցա ի թագաւորս· ասասն ներգործէն կա ցոյց ինչն գիւր հոգևորականս· զի ի սա սեռսանիկն՝ անկեալ ի ձեռս Աղաչ դեանցն մեռցի։ գլ· 18, 17, 21, և 25։ Այն ներգործեալն Սաւուղ խոստանայ ի կնութիւն Գաւթի գիւր դուստրն

մեծ

մեծ Մ երամբ անուամբ. զի այսու որ պայծառ խորհէր արկանել զնա ի ձեռս սլաղպեացն. քանզի փոխանակն գառներն իւրոյ ոչխարիկ վարձանս, կամ պարգեւս տարաւեաց, այլ հարիւր անեմ քիսաս մի խնդա սլաղպեացւ։ Գուբն՝ զոր փո րեաց, և որպայծ՝ զոր մարդոց Սաւուղ ունէր ինդն ի խորխորատսն ըստ որում Ջաուի ։ թագ. 31, 3։ Տես Սաղմ. 7, 16։ և 9, 16։ Գնաց ուրեմն Դաւիթ, և ետար յսլաղպեացն որս հարիւր, և բերեալ զանմեղ փառաւորեաց նոցա՝ մեռեաց զնոսա առաջի արքային և ներողացաւ ընդ նմա՝ առնելով յիւր կնութիւնն զկին գառապն Սաւուղայ Մեղքաղ անուամբ. խոկ Մերամբ առ առ էդրինելն Մօաբացւոյ։ գլ. 18, 19։ Տես 2 թագ. 21, 8։ ուր փոխանակ առնուն էդրինէ գրի եղբինէ որպէս բերգելեայ. նոյն փոխանակ Մերամ բայ, որոյ հինգերեակն որդիքն Գաբաէ անացիքն յարուցեցին, այսինքն յարեան կախեցին. զնոսա Մեղքաղ, որ եղև կին Դաւթայ, ոչ Մօաբացւոյն։

Ըստ որում մեծանայր անունն, և այս ոչնչե Դաւթայ առ իրումէլ, այնքան ծանրանայր ատեն, և առելութիւն Սաւուղայ առ Դաւիթ. մինչ զի ի վախճանի Սաւուղ զիւր արան դառնութիւնն

քան

բանայ Յովնաթան զերդեակսն, և ա
մենայն մեծամեծացն վասն բռնութեանն
բազմահանձար, և յոյժ նեղասիրտ նոր ին
սային: գլուխ 19, 1:

ԵԱմուսաւեմ յղեալդ Գաս ի ի·
սիրա Սաուղայ խնդիր ոչ նի·
և գուսպեն Աիղբայ սիրասիս բն·
խոկ Յովնաթան հոգւոյն կա սի·
բարեաց վստահացն մեղս կատա բն·
Սաուղ Քանոյ զանկուածն գաս ի·
հոգոյ Աիղբայ ի՝ սպան ա սպն·
և Յովնաթան սիրելն առա սի·
Խոցել սեղան Սաուղ կա սի·
յ՛այս վրանդիս գաս ի՝ վաղս չն·
՛ի Աիղբայ վաղուց նի·
Յովնաթանա Քաւագո վն·
Յովնաթանոյ աչքն վոյլվոյ լն·
որ ընդ գաւ ի՝ այսպէս խօ սն·
Եա Յովնաթան ընդ քեզ գա բն·
ամ անասան ՛ի մէջ ուխ սի·
Աի խնդացոյ սիրոյ՝ և սիրե լն·
ՆԶԱՆ սիրոյս իմ քեզ լն ցն·
Ահա հայր իմ յ՛այս բարիս ցն·
և հանդերձ իմ աղջկայդ դն·
Եւ գաս երդմանս նեա Լարե ցն·
զի խէն իմ հարս քեզ յաւանէ ցն·
Երէ, Տէր ընդ քեզ՝ իմ ցանկա լն·
ի՛ և ձեայցեմ արուսեա լն·

Թէ հայր իմ քեզ խեթիւք հայ լ.
և զարև քո բառնալ կա մի.
Լիր գու տակայն ուրախա լի.
զի Աստուծով կա շնորհա լի:

Ի թուին աշխարհի 2943, և 2944.
յառաջ քանզ ծնունդն Ք. բիւրատի
1061, և 1060:

Աճառք հոմ ըսպանանել Ս. Աբելը.
ինչ Աեղծուածքն, և Քաղաքին
սկիզբն Աճառայ սպիեցուցանելն Կայենի:

Ա. Յովհաննէս կ հրեշտակել

բարեմեծ սրտին: Յառաջնոյն առ
ան չարակիսեմեծ իւնն, իմ չար նախանձն
ր է. Յա՛ս, սրտմեծ իւն, և առեղծ
ծ իւն վասն բարեբախտեմեծն սլեց:
Ն սխանձոտ բանսարկուին էմուտ մահ
յաշխարհ: Իմաս. 2, 24: Ա՛մենայն
նախանձոտ սէր կամ նախանձն վասն մե
ծամեծաց բարեբախտեմեծանն, զի ոչ
կարէ հաւատարել նոցա. կամ վասն բա
րեբախտեմեծեան ընտրեալ անձանց, զի
մի ինքեան հաւատարեցին. և կամ վասն
հաւատարանձանց էրանեմեծեան, քան
զի ինքեան հաւատարին նոքա եւս:

Կայ

կայեն նախանձեցուս վի բոլորապատուղ պատարագին Հարկէլն· Հաւատքէ վասն Լիայի բազմածին ընեելոյն· և Սուրբ վի քաջալերել յոլովութեանն գաւթի։

ԱՐԳ՝ Սուրբ տապեալ՝ և բարբաքեալ ի շար նախանձուն ընդդէմ Յեսուայ որդւոյն, խօսի ընդ որդւոյն, և մեծամեծացն ապտանել գնա։ Յիշեալ թան, որ ոգով՝ սիրով՝ և ուխտիւ կա պակցեալ էր ընդ Յեսուայ որդւոյն, պատմէ սմա զամենայնն, և ըզդուշացու ցանէ զնա՝ թաքչիլ ժամանակ մինչ չևսեցէ՝ եթէ կարէ փոխել զնա հօր անօրէնն դիտաւորութիւնն։ Ի օսեցաւ Յիլնաման իրամայեսեմ բանիս Ը հօր իւրոյ վասն կենացն գաւթի։

Սուրբ Թէպէտ նախանձիմբերեալ ի բաւական խօսից որդւոյն, և կուչաց՝ի պատիւ առաքին ՂՅեսուայ որդին· սա կայն՝ ի զօրանալն գաւթայ առաքի ժողովրդեանն, և Թշնամեացն՝ կամեցաւ յետոյ նոյնպիսի բանսանել զնա։

Վասն որոյ՝ Բարեխնամն Յեսուէան վա խեալ ի Սուրբայ՝ դնաց ի տուն իւր· և առաւ Մեղքոյ կին նորա ի գիշերի ինքեան զնա ընդ պատուհանն, (զի այր քունն պահապանքն էին ի դրան Մեղ քոյայ տպանանել զդաւիթ ընդ առաւօտուն։) և փախուցեալ եկն յԱրմ

մաթ

մամբ եմ քաղաքն առ Սամուէլ՝ և պատ
ուոյ ունիմ զամենայն արարս Սաւուղայ։
12 Ա՛ռ Մելքոլ, յետ փախուստեան առն՝ եղ
ի վերայ անկողնոյ նորա պատուհասատ
ուռոյ, և մորթ եղև ի գլխոյ կողմա
նէ նորին, և ծածկեաց զնա հանդերձիւ։
17 Եւ յա՛ռաւօտեան ինդրեաց Հարկեան՝
ա՛ր է այր քո։ պատասխանեաց՝ խօթ է՝
պատնէշն հիւանդ է։ Առաք Դաւիթ
բերել զհիւանդն տեղիդըն հանդերձ։
թայց միանչեաւս դի պատրեալ էր ի գըր
տերն՝ բարկացեալ ասէ։ ընդէր պա՛շա
կեցեր զմէ շնամին իմ։ խօսի դուստրն պա
տասխանեալ, քանզի նա ասաց։ եմ
ոչ արձակեա զիս, բայց անասնեամբ զքեզ։

Պատմեն Հրէայքն, որ Հերոդիկեայ
բէն ասի Ծնեալ աղիմ։ կամ բառ մեզ Ծն
բառն, և Ծ Երանելին։ Նշանակէ Տառս
բանիւքն զամենայն մարդասէն պատկեր՝
իցէ Տարանիկ, կամ Խրճիկ, բառ որում
առ յայտ պատահեմ Հեառնս երկիր։ Եր
բեմն նշանակէ պաշտելի կուռս՝ ևս ի
ձև մարդոյ կերպարանեալս։ Տես
Ծննդոց 31։19, 30, և 32։ Դ առաս։
17։5։ 18։14, 17, 18, և 20։ Ա Թագ։
15։23։ 4 Թագ։ 23, 24։ Ջաք։ 10, 2։

Սաւուղայ սպանեալ եղև յետ Յես
սեայ արքին է՝ ի Ցաճաճ Հռոմայ, ա
ռաքե Երկնից անդամ խնդրակաւ՝ առնել

զգ

ըզնա· Բայց առաքեալսքն տեսանել
զԺողովս Մարգարէին մարգարէանալ՝
ըսկսան և նոքա Հոգւոյն Աստուծոյ
մարգարէանալ՝ և ոչ դարձան անտի առ
Տէրն խբրեանց· Ոստի Սաուղ բար
կացեալ՝ ինքն եկ՝ և գնաց ի Նաւաթ
Հռամայ· ու և նա Հոգւոյն Աստու
ծոյ ըսկսաւ մարգարէանալ՝ մերկացեալ
ինքնին զարբուն՝ կամ զինուորական
հանդերձան· ուստի ասացաւ առակն·
և Սաուղ ի Մարգարէս· գԼ· 19· 22·

Եւ Բ Սաուղ էր ընդ մարգարէին՝
Յեսայեայ որդին գալու փախչելանոյն՝
եկն ի Գաբայ քաղաքն Սաուղանեան
առ Յովնաթան· ուրանքանգ, և գան
գաղնիք ասէ ցնա· Ջինչ արարեր· զինչ
ինեաս էս իմ, և զինչ մեղայ առաջի հօր քոյ
զի խնդրէ զանձն իմ, այսինքն՝ կամի զա
պանանել զիս· Տես Մաս· 2, 20·

Յեսայեայ բազում ընդ միմեանս մխի թարա
կան, և սխոտապատկան խօսիցն՝ կրկնէ
բացատրեալն Յեսեանան առ Յովնաթան·
Ընդ վաղիւ ամսամուտ է, զի սրբասու
թեան, քան զրեալ գրի Թագաց 10, 10·
ազգակիցացդ, և հացկերտեսի ի քաղաքս
սրին· Եւ ոչ եկիցէ ոսուէ զնոցդ ընդ ար
քային· այլ Թագաւորէ քով երթայցէ ի
գաշտն ասա Թագչիլ մինչև ցերեկոյ
առաւր երեկոյն· իսկ նախ կատարեցից

զամաստուտս այս՝ի Բեթզիհէմ ընդ եղ
բարց իմոց, ասաց՝ յաւուրն երրորդի
անտի դարձայց՝ի տեղին այն, ուր ժա
մադիր եղայք միմեանց, եկէ՛ի քէն գիշեր
քոյ հանդերձեալ եղեալ։ Յոյժամ հաս
անեալ ասացելոյն գաղթի, հաստատէ
երդմամբ զնոր հաւատարմութիւնն այ
սու ձևանաւ։ Երբ երկբօրեցայս, կամ
երեք օր միասցես՝ի Բեթզիհէմ, գնա
մի՝ եկեալ՝ի տեղին, ուր թաքեարն
և ես երկինեցոյց փքնօք յարուածել և
ձգել յամատարայն։ կամի ասել՝ ես
լարեցից երեք փքինս, կամ նետս յայն
կողմն, ուր թաքեալ դու ես՝ երբ մի՝ ի
ձևան ձգիցեմ՝ գանդի մատուցայ։ Հե՛ր
բայեցաւ լեզուաւ ձևանակէ գնա, նա
ասակ, և ձևան։ Յօր 16։ 13։ Ողբոց։
12։ Յետ ձգելոյ նետիցն՝ ասէր Յովնա
թան, առաքելոյ զպատանեակն իմ ժո
ղովել զնետս, և երբ ասացեալ բարձր
ձայնիւս առ ոգանն իմ՝ ի քէն և այլ է
փքինն, կամ քեզնից յայնկոյսն է ձևան
եկեալ։ զի խոտորումն է քեզ՝ և չէն
ինչ բանդ։ կենդանի է Տէր։ Ապացոյց
բարձր ձայնիւս ասելոյդ առ պատա
նեակն իմ առեալ՝ ի քէն և անդր է փը
քինն, կամ քոյ յայն միւս կողմն է ձևան՝
գնասջիր, մի գայր առ հայրն իմ Սաւուղ՝
զի այս երիցն ձևան գտանեմ ես մարդ հար
բոյ

իմոյ, զոր ունիմ ընդդէմ քոյ կենացդ։
Յուիւսեփան այսպէս ասեմ ցՅեսու
սուտ որդւոյն, զԱՏՆ կենդանւոյ՝ ի վկայ
ունիմ ես խաղացուսեալ կոչեցայ հան
դերձ երդմամբն· Օն և օն արասցէ Տ՚ր
Յուիւսեփանու· և ծն և ծն յաւելցէ։
Ընդայսմ երդման կերդոյ ինձ, որով էր
դուխ անձն յ՚անձնասիրու զանձս, և
զահեղ դատաստանն Այ առանց անուա
նելոյ զայնպիսին անէծս· որպէս եմէ ոք
ասիցէ· այսպէս, և այսպէս արասցէ
ինձ ԱՏ· կամ այնպէս, և այնպէս ա
րասցէ ինձ Տ՚ր։ Տես Հռութ 1, 17։
1 Թագ· 3, 17· 14, 44· 20, 13· 25, 22·
2 Թագ· 3, 9· և 35· 19, 13· 3 Թագ·
2, 23· 19, 2· 4 Թագ· 6, 31

Յետ այս ուխտադրուժեաս Սաւուղ՝ ի
ածել սմնամոլին հարցանել վաս Յեսուէայ
որդւոյն Թէ՝ ուր իցէ, և լուեալ՝ ի Յով
նաթանայ զի էր գնացեալ՝ ի Քեիլա զի
հէմ առ եղբարս իւր, բարկացաւ յոյժ
՝ի վերայ որդւոյն՝ առ Քիսէի կոչելով զՔ
նա, և առեալ զինիզակն կամէր բանալա
նել զնա։ Ջայս տեսեալ Յուիւսեփան՝
խոկացեալ՝ ի սեզանոյն, և գնաց՝ ի ժամա
դիր գաշտն պատահեկաւն հանդերձ։ և
առաւ ասաց ցնոսա, և բարձր ձայնեաս
դոշեալ՝ ի քէն և անդր ի վիքինն, գա
ղիմ անդադրիմ վասնոյա՝ ի Սաւուղայ։

Օրհ

( ) ըմդնեալ բաւէ ո, եւ ոչ ըմդնեալ լինի ո՛ր, ոչ ուրեք կրնայ այլ ասել՝ քեզ ընկալ յ՛ասլնե, եւ պահել չկարեաս մա՛ս։

Ի Թուին ազնարհի 2945 · յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1059։

Ի Սահուզայ Դաւիթ վա՛ռեալ,
աստանդական յաղ հալա՛ծեալ.
Յ՛այրէ՛ ի յ՛այլ աս առատ նեա՛լ.
ոչ՝ ի լերինս գադա՛ր դը տա՛լ.
Յ՛Ա քիմ՛լէք աս նախ ե կեա՛լ.
առաջատար հայքն օգ նեա՛լ.
Յ՛Ընդառա արքայն ապտղ դի մեա՛լ.
աս յ՛երկիւղէն այլակեր պեա՛լ.
Յ՛այրն Ո գողամ անուն զէր ծեա՛լ.
ուր ազգ գայինքն՝ ի՛նա կուռ տեա՛լ.
Ի Մասեփան ասուն երդ թեա՛լ.
և՝ ի Սարիթ անուն վա՛ռ րեա՛լ.
Ի Կիլէս ասուն գնա՛ ցեա՛լ.
ի Թ ըշնամեացն զքաղաքն վերկեա՛լ.
Ա աս գաղարիլ ոչ կարա՛ ցեա՛լ.
ի լեառն Ջիւխայ անուն փա՛ խեա՛լ.
Ի Ջիւխացւոց գաղով մա՛ս նեա՛լ.
ի Մասնայ վէմն արագ խու՛ սեա՛լ.
Ի Սաւուղայ ասա պարշա՛ ւեա՛լ.

յաջո

յ'անձուկն Գադդայ անուն է ընտել ·
Ընտ Սաւուղայ ի հարկս ներգործել ·
զբաժան լօգկին Դաւթի հատուցել ·
ի գաւառն Մաոն կըրկին ի ջնել ·
ուր կեայր Աբիգայլ՝ հարսնեաւեալ ·
Բարեաւք, ընդհուպ փարթամանա ցկեալ ·
բարեաւք, խաղիւք ժանտ երթև եալ ·
Սրբին խոկ կինն առնուս ցկեալ ·
ուր Աբիգաա անէծսն կու ցնեալ ·
Առհաճախեաց Աստուած և զնա ·
ի կինն Դաւթի Աբիգաա լեալ ·

Վախտան Գաւթի, և Յոանեսի Ընտ Ելիաշայ ·

Գալիլեայ յորժամ էր ատենս

բնակ յիւրոսէմացւոյն ի Սաւուղայ · Տես գլ · 19 · 11 · առաց յիսուսն և ուղեկիցքն Աստղոնն · Փրկեաս զիս ի թշնամեաց և ազգ ԱՃ իմ. և այլն · Ապագ փախուցեալ ցեալ ի կնոջէն՝ եկն առ Աքիմելէք քա հանայն ի Նոմբա քաղաքն, որ էր ի Սաւուղայ տակս գլխաւորն, հարկաւոր. և գաղանի իրաց նոցա առաքեալ · ի սէտսն ինդրէ հնոյ ի քահանայէն ա նելով և հրամանն ետու ծառայից իւրոց ի առեղծէն փեղմանն, էլմանն · կամ թէ բարբ

բարեղձ փեսային ալմանին. այսինքն՝ այս
և այս նշան առեալ. աշխարհօրէն ՓԸ
լան տէրն. երբ ոչ կամի պարզապա
նել՝ ասէ Փլան, որպէս ասա Դաւիթ
արար. գլ. 21, 2. Ակնարկէք ուրեմն
պատասխանեալ ասէ. ոչ գոյ հաց պիղծ
կամ հաց հասարակ, այլ հայ սրբութեան
ներէ սրբեալն ծառայից՝ կերիցեն. և
լուեալ Թէ՝ էին սրբեալք, ետուն նմա յա
ռաջաւոր հացէն. զորս միայն քահանայք
ուտէին. Տես Ելից 29, 32. Ղեւտ. 8,
31. 24, 6. Մատ. 12, 3. եւ նա նմա ըղ
ձուեցն Գողիաթայ. Զայս ամենայն
արտաս եւտես Դաւիթ ումն գնեալ պաշ
տօնեայ Սաուղայ, որ յետոյ պատմեաց
Տեառն խորհուրդ զորինչ Ակիմելէք ա
րար ընդ Յեսսեայ որդւոյն: Ասէ
ելեալ փախեաւ Դաւիթ առ Ընդուս
արքայն Գեթայ. իսկ ասա զմոռանալ
զբանսարկուին Գեթայի Գողիաթին, և
զի Հանդիպեցաւ ի բնակչացն, երկեաւ
յոյժ ի քննախնդրութենէն. ուստի ըս
կսաւ պատճառանաք այլազգանալ՝ և կա
ծառել իբր խելագարի, և ծռծեցուցա
նել զբերանն նորա (փրփնիք) ի վերայ
մօրուաց նորա: Ընդուս զայս տեսեալ
բարկացոյց ծառայիցն, և ասէ. ընդէր
մուծիք առ իս զայրացողդ այդ, ի բաց
հանէք զայդ յինէն: Յայսմ ժամանա
կի

Կ ևաւսաց Դաւիթ· Օրհնեցից զՏէր
յ՚ամենայ ժամու· և այլն· Սաղմ· 33·

Ա Ա սէր զերծեալ Դաւթի՝ փախեաւ
և էհաւս յ՚այրն Ոդողմայ: Ա սա ժո
ղովեցան անձնայն գաղթականք, և այդ
Ցեառնէն տնչին խրատս չորեքտասն
այր· գԼ· 22· 2· Ա սանաւ առաց փոխս
առնուն Ա սաւոզայ· Ո զղուխաց ինձ՝
Ա Ջ, զղուխաց ինձ· և այլն· Սաղ· 56·
Գնաց առաւ՚ի Մասեփաթէ, և յանձնեաց
բաւ ազգայնոյն Մ ովաբայ զոյգ գոյնեան
խօս· խակ ինդրեն ըստ բանին Դաւիթ ասելով
բնակիլ գնոյց՚ի Սարեմ· ուր ազատակեաց
Ա Ա Ա ինձ· Ես առ քեզ առաւօտ առ
նեմ· և այլն· Սաղմ· 62· Ա սաւոզ լսե
ալ էր զսպանալ գոյն Ցեառնայ սրբոյն
գանգատէր վէմ անհաւատութեանն ժառանգին իւրոյդ· գԼ· 22· 7· Ա սա
ուրեքնադրեաւն Դաւիթ յառաջ եկեալ
պատմեաց Ա սաւոզայ զսրինգ վանգամ
ազաւ Ա քիմելէքայ Ցեառնայ սրբոյն·
և հրամայեալ՚ի Ա սաւոզայ կատարեալ
305 (յ՚այլ օրինակս 85·) քահանայսն·
և զքաղաք նոցա Նոմբա բնակիչք ազաւ
ազով առաւերն· միայն Ա բիաթարայ ազ
գի Ա քիմելէքայ փախեաւ առաւ
Դաւթի, և պատմեաց նմա զամենայն
անցեալն· գԼ· 22· 18· Ա սաւոզ երկեաւ
Ա սաղմոսերգէն· Ջի պարծի և այլն·

Ա. Պայ ապրդ եղև Յեսուայ որդւոյն Նէ, Փղշտացիքն պատերազմին բռնեմ Կիխլայ քաղաքին. Յուգայեան Կար խնդրեալ ի Տեառնէ, և ասեալ Հրամայեաց եւ ի վերայ այնպէսացն, Հնար գնոսա, և փրկեաց զբնակիչսն Կիխլայ. Ելաք էջ և նստաւ ի նոսին Կիխլայ քաղաքին։ գլ. 23, 5։ Լուաւ դարձեալ Սաւուղ թէ՝ Դաւիթ է ի Կիխլայ քաղաքին. վերըստ ասէն պատերազմ ինքանել ընդէմ նորա։ Ընդունայն Սաւուղ Դաւիթ ընդ իւր չարեքսարիւր արանցն եւ ի քաղաքէն, և գնացեալ ի Սաւուղայ՝ ետուն ասացանելոյն վարանեալ յանապատին այսինքն՝ առ և անտ շրջելով կայր, յանապատին։ և Սաւուղ միշտ լուաւ զնոր նորա ի քաղաքէն, դարձուցեալ ի վատ Թաւր խորհրդոյն։ Ասացանոր յայսմ ա նապատին Հովնեռատ՝ Բնդոյն երդեաց Ած յանուանէ քում կեցո զիս։ և այլն։ Սաղմ. 53։ Բնդոյն Ջիփացիքն, ուր բնակիչքն մերձ յանապատին, եկին առ Սաւուղ պատմել նմա թէ՝ Յեսուայ որդին Թագուցեալ է առ մեզ։ գլ. 23, 19 և Սաւուղ եւ զերծաք քառանել զանձինն ոտ կայր յանապատին Մաւնոյ, քոյ ի ափառեիւ իւր անդրադարձեալ Թեւն այլոյ գնաց յայլ միւս կողմանէ մտեալ՝ առա

առա

առակէին (թալանէին) զերկիրն նորա. առաջի հարկեալ գարշառս յետոյս յերկրէ կերպ իւր· այսու պատճառաւ՝ այն գարշ ման առնէին կռչելոցս ՎԷՄ ԲԱ

ԺԱՆԵՆԱԼ· ԳԼ· 23 28։

ՅԵՏ այսորիկ եկին անտի Դաւիթ՝ և ետուն յաղերսս Գ ազգայ· գԼ· 24։ ազ Եթանէլին առ Տէր կարդալ առ լով· Զայնիս իմով ես առ Տէր կարդա յի· ձայնիս իմով զՏէր և ասէր։ Սաղ· 141։ Կր կին անդամ խնդրեցեալ Սաւուղ յայ ԼԵ՝ որպէս Յեսուեայ է՛ի Գ ազգ ոյ անուանարեն, և առեալ քեզ իւր երթս հաղագս բնակելոյ այս, եկին ընդառաջել զա ւետիս Յ ազգեան· և հասեալ՛ի այս առնս հասկոյն, կամ ազ էին մանկտա առեալ, և գամք ոչխարաց, էմուս Սաւ ուղ յայլ մի, և՛ ի գտանիսդ վասն բնա կուն կարճացն· և Դաւիթ, որ իւր ա բանքն էր՝ ի՛ նեղութեան այրին, առա եալ՛ի յետուստ զի Սաւուղ նստեալ էր՝ ի բնակուն կտրիճն՝ յորերաս, և զորդ հատ զրուանն լսէին նորա, ևի զի երթալ կուի էին· ապայ երթալ զինն Սաւու ղայ ապաստակեաց առնու, զուցանեալ և նոքա զհատեալ տրտունն, ասէ յետ բազում մեզապրանացն· զի հոլածեա, զնեա շան մեռ մեռելոյ, և զնեա լուծ մեռ

մոյ եկեալ էս. եղիցի Տէր դատաւոր և խրատատու ընդ ես, և ընկեց Սատանդ զայս առնել՝ խնդրեցաւ 'ի մէնջ իբր, ելայց, և առի զոր արդարս քան զիս՝ արկանել իմ գառնէն. զի զոր հասանցեր բնդ ինձ բարին, և ես հատուցի քեզ չար ինչ: Յետ առնելոյ զգառնէն՝ Սատանդ ետրդ մեկնեցոյց զԳառնէն, զի մի ընդհատցէ գառնեան, և գառնէն նորա, որոյ գառնէ 'ի տեղի իբր: Գ Լուսա 24, 18:

ԳԱՒԻԹ լուեալ զմահ Սամուէլ մարգարէին, գլ. 25: գնաց յանապատն Մաոն քաղաքին: Յ'Ամս Մաւնի քաղաքն էր մեծատուն, և փարթամ այլ՝ 'ի նաբալ անուամբ. բայց բարուքն չար, և խիստ. ունէր գեղեցկատեսիլ՝ առատատուր, և քաղցրահնարանի կին՝ անուանի Աբիգաիա: Յ'ամին ութերորդ աշխարհին 2947 - յորում Սամուէլ մարգարէն մեռաւ՝ գոլով իբր 100 ամեայ. առաքեաց Գառնիէլ արտատն 'ի Կարմէլ ձայնել առ 'Նաբալ' ողջունել՝ և առնել ցնա. Լսեալ զի կատարք են հօտից քոց. այսինքն՝ քո ոչխարաց բազում խնամ զերայ ժամանակի է. արդ՝ մեք այսքան ժամանակ յ'այսմ անապատս ոչնչացուցաք հօտից քոց, կի հովուաց քոց, որ ոչ ես ընդ նմանէ վնասել կարէին, եւ ոչ հատցեա 'ի նոցանէ. այլ հովանի, և արա

հա

հատան, նոյն իսկ գազարեայ է աք նոցա
մեք ՚ի տուէ, և ՚ի գիշերի· ընդհան ար
սացեալ մեզ ասէ մեզ բաժին ՚ի բանիցդ
ոչնչի լսէ հաճոյ այսոցիկ, և կամիցէ ։
Իսկ ի անտարակոյս ՚ի սրտի գուսպա
բան արտասանեալ եղեալ արանցն՝ ա
սէ· ոչ է Դաւիթ, կամ ոչ է արքին
Յեսուեայ· բազմացեալ են սուրբ ծա
ղիկք գնացակիւք, կամ փոխանակիւք
՚ի Տէրունի խրճեանց· ոչ ասց գրեալն
իմ արանցն այնոցիկ, զորս ոչ գիտեմ ա
ոչ իցեն ։ Դաւիթ երբ լուաւ յ՚ան
ոչ գարձեալ արանցն արամբէ գոյտի
ոչ անարգանաց բանս, բարկացեալ՝ և
ած զառնն ընդ միջ իւր, և առեալ ընդ
իւր 400 գինաւորս՝ երիս այլ ընդէմ՝ կա
բոյիլ այսորիսի բանադիւքք· Օն և
ան արարչէ Աստուած Դաւթի, և ան
և ան յաւելցէ· եթէ թողից յ՚ամէ ՚ի ա
բոյնէ միոջէ ցառաւօտն, որ զարմանի մի
գիցէ ։ Ա յս է խօսեալ կերպ վասն այն
սիսի բնաջընջութեան, զի և ոչ շուն մի
Հայցէ, որ զարմանի միգիցէ, կամ շարիցէ ։
Տես նոյն կերպ խօսելոյ 3 Թագ· 14· 10
4 Թագ· 9· 8 ։ Բայց յ՚այսմ ժամու
ժրագործեն, և ազնուագունդն Աբի
գեա, լուեալ ՚ի ծառայիցն Նաբալայ զայս
ոխերիմութես, խնդրէն վասն՝ և էառ
200 հաց, 2 մեկ գինի, 5 հասած ոչխար

հինգ

հինգ արգու (որ և քառասուն) փոխինդ
կամ բոլոր ցորեան, մին չափ չամիչ, և
2՝0 շար թուզ. եդ՝ի վերայ իշոյն, և ա
ռաքեաց յառաջ քան զծառայս իւր. ինքն
գնայր լուծելոյն, և գաղտ յառնէին իւրոյ
երեսաց գնալոյ ընդառաջ Դաւթի, և՝ի
հանապարհին հանդիպեալնման՝ անկաւ
առաջի նորա, երկիր երկրպագեաց յերե
կիր. և բազմացան հոգեշահ բանիւք ցա
ծոյց զբարիսն Իսրայելի. ուստի և՝ի
Դաւթայ եղև նոյն ոտն բարեպաշտ կին
քաղցրութիք, և օրհնութիք ընկալեալ՝
Օրհնեալ լիցիս դու՝ ասէր Դաւիթ
յԱբիգեա, որ արգելեր զիս այսօր
սատ՝ չերթալ յարիւն, և այլն։

Ով Աբիգեա՝ հասեղա բան.
Աստուածաբեանն միշտ սիրական.
Պարգև բարեացդ ապուա կան.
Լեցի Տեառն հաճոյա կան.
Սուրբ. և մաքուր լը հոգի կան.
Ծաղկեալ յերկրի գու անուն կան.
Պարգև Ի ին անեղծա կան.
տացէ քեզ Տէր յարմարդա կան.
Ա ղբայն երկնից, որ անվախ ձան.
քեզ շնորհեացէ գնալ օրհե վան։

Յետ այսորիկ Դաւիթ ընկալեալ զբն
ծայան Աբիգեայ՝ ասէ ցնա. երթ՝ի
տուն

տուն քո խաղաղութեամբ· տես զի լաւ
ոյ ձայնիւ քում, և ակնատես երեսաց քոց·
այսինքն՝ տես քեզ հընտանեդեցոյդ, և
զքեզ մեծարանօք պատուեցին: Ա՛ր
զեա դարձա՛ւ տուն իւր, և զամենայն
անցեալ իրան պատմեաց առն իւրում·
որ իբրև լուաւ զայսպիսի Հառա՛ւ ինն
ջէն՝ յ՛երկիւղէն արտաքին եղեալ՝ մե
անի զինի տան աւուրց· և Դաւիթ
երբ զհամբաւ՝ աբաղաւմահեւանն լու
աւ՝ առաքեաց զծառայս իւր խօսիլ՝ և
առնուլ զԱբիգեա յ՛իւր կնութիւն·
որում և ինքն Աբիգեա հաճանեալ՝ ա
սէ· ահաւասիկ կայ աղախին քո՛ ի ծա
ռայութիւն լուանալոյ զոտս ծառայից
Տեառն իմոյ: Ա՛ր կանայք Դա
ւթայ էին երկու· Ա՛քինամա՛ ի Յեզ
րաելէ քաղաքէն, և Աբիգեա, որ էր
կին Նաբաղու: Բայց Սաւուղ առն
րաճախաւ զՄեղքոլ դուստրն իւր, և
զառաջին կինն Դաւթայ առեալ էր՛ ի
կնութիւն փալտիէլ ումեմն: Ո՛ւստի
եղև նախանձոյ Սաւուղ· զի առ
նոց օրինաւոր արձակմամբ՝ էհան՛ ի դա
ւթայ զիւր դուստրն, և էառ այլում:
Եկիմտէ՝ եղև օրինադանց փալտիէլ
զի առանց գրոյ արձակման՝ ի Դաւթայ՝ և
առ՛ի կին զՄեղքոլ: Եւ ըստ եղև օ
րէն

բնակութեան նայն ինքն Մեղքոյ. զի առ
յայսմ կանոնի մանաւանդ օրինադանց
հօրն հրնազանդեցաւ, քան թէ օրինա-
որ. և բարեպաշտ առն խրատուն որ էր
անիրաւաբար պատրեալ ի Սաւուղայ:
Առաջն իրաւաբար Դաւիթ յետոյ
խնդրեաց յԱբեննեղայ, և ի ձեռս
թոյլ զնոր առաջին, և օրինաւոր կինն
Մեղքոլ: Տես 2 Թագ. 3, 13:
Յե. Տայսրիկ Ջխիացիք կրկին ան
գամ եկին առ Սաւուղ ասելով՝ և ասել
թէ՝ ահա Դաւիթ թաքուցեալ է առ
մեզ: Սաւուղ զայս լսեալ յԱվին աշ
խարհն 2947. յառաջքան գ-ի բնտրեալ
ծնանիցն 1057. երիք հազար ընտիր ար
ամբք էջ յանապատն Ջխիոյ ընդդէմ
հեգեդոյն, և ինտուտական Դաւթի:
Տեսեալ Դաւթի զի Սաւուղ մեծաւ
պատրաստութեամբ եկեալ էր յանապատն
Ջխիոյ, առաքեաց նոսա լրտեսել զա-
ռեղն նոցա. ապա առնել ընդ նսա զիւր
քուեր ոտիկն Աբեսա՝ և եկեալ մը
ուին գաղտ, և գիշերային ի Սաւուղայ
բանակն. և առնուն զի Սաւուղ ննջէր
ի սայլապատնեան, այնինքն՝ ի մէջ նա
գաւարականաց սայլին, և արթնայցին.
և ոչնչեր գեղարդն ցըցեալ յերկիր ի
մնարին, կամ ի գլխոյ կոզմանէն. նակ
Աբեններ՝ առաջնապահապետն Սաւու
զայ

զայ, և ամենայն զօրք նորա ձանր լիցի
բրուիջ ննջէին շուրջ զթագաւորաւնն
Աբեսա կամեցաւ դեղարդեամբ սպա
նանել զայրքային. խակ Դաւիթ արգել
զ քաւերսրդին՝ ի չարդ դրծոյն, և ասէ՝
քաւ լիցի ինձ՝ ի Տեառնէ՝ ձգել զձեռն
իմ յ՚օծեալ Տեառն։ Կենդանի է Տէր
զի խրատեսցէ զդա. կամ թէ՝ օր նւ
եկեսցէ, և մեռցի. կամ թէ՝ ի պատե
րազմի վախճան առցէ կենացն. բայց
աւ զդեղարդն դորա, և զկոժ ջրոյդ՝
և գնացաք։ Առեալ ուրեմն զնիզակ
և զկոժ ջրոյն Սաւուղայ՝ այնչափ հե
ռացան ՚ի բանակէն, մինչ զի բաղում
ճանապարհ էր ՚ի մէջ նոցա. և Դաւիթ
կացեալ ՚ի վերոյ գլխոյ հեռի լերինն մին
ազատակեաց աւ զօրն, և խօսեցաւ ընդ
Աբենների ասելով. ոչ ապաքէն այր
քաջ եաս դու. և ով է նման քեզ. և ընդ
ոչ պահես զՏէր քո զայրքայ. չէ բարւ
բանդ, զոր արարեր՝ չպահել զայրքայն
ձեր՝ օծեալն Տեառն։ Կենդանի է Տէր՝
զի դուք մահապարտ էք, և որդիք մա
հու։ Սաւուղ լուաւ ձայն Դաւթի,
և ասէ. այդ քո ձայնդ է՝ որդեակ իմ
Դաւթի։ Պատասխանեաց Դաւիթ և
ասէ. ծառայ իմ, Տէր իմ արքայ. ըն
դէր է այդպէս՝ Տէր իմ, որ հալածէս
զիս. զինչ մեղայ. կամ զինչ չարաս գտաւ

յ՚ի

յ'ինս. եթէ Աճ շարժեաց զքեզ 'ի վեր քան իմ, զոհ քո ձեռնձերբեացի, այսինքն հաճոյ լեցի. ձեռնձերբել նշանակէ հատուցանել, և հատուցանել. իսկ եթէ մարդ ինքն շարժեցուցանէ զքեզ 'ի վերայ իմ, անիծեալ եղիցի դրբա առաջի Տեառն. զի տարապիսի տարապին գիտ յԷրկիր օտար: Սաուղ առաջի պատասխանեաց. ես մեղայ զպատճիր որդեակ իմ Դաւիթ. զի ոչինչ արարից քեզ չար: Բայց Դաւիթ ոչ կամեցաւ հաւատալ Սաուղայ. անհաւանիկ՝ ասէ, դեղարդն արքային. անցցէ միոք 'ի ծառայիցդ և առցէ գոս: Տէր հատուսցէ իւրաքանչիւրումէք ըստ արդարութեան իւրում, և ըստ հաւատարմութեան: Դաւիթ գոյս խօսեցեալ՝ և 'ի սրտի իւրում խորհեալ թէ չկայ ան կանխեսիմ յաւուր միում 'ի ձեռս Սաուղայ, և չէ ինձ բարի. յարեաւ ան րեմն, և դնաց վէց հարիւր արամբքն առ Անքուս արքայն Գէթայ աղգին Փղշտացւոց: գլ. 27, 2:

Լ՝ ոսկեայ ոչխարն ջանային ինչ
ջոր առնեն Իսմայելիտքն. և ջնջեսին
հանայս իւր ոսկեայ ոչխարն:

Յիւս բազմապիսի հալածա

նացն ՚ի Սաուղէ՝ Դաւիթ հոգւով
չարի ՚ինամանէ տալոկացեալ՝ անցեալեր
թայ յայլազգեաց երկիրն, ՚ի գէթ քա
ղաք, առ Ընթուս թագաւորն. ոչ միայն
ինքն՝ որպէս յառաջին անգամին· գլուխ
27, 10: վերն թղմծ՚ամատ 406: այլ
ընդ ինքեան առեալ զերկուսին կանայսն
իւր, զԱհինոամ իզրհէլ ացն, և զԿանայս
նոցա: Սաուղ երբ լուաւ թէ՝ դաւիթ
փախեաւ ՚ի Գէթ՝ դադարեցաւ հալա
ծել զնա: Դաւիթ գոլով ՚ի Գէթ՝ ինն
դրեաց յԱնդուս թագաւորէն զառանձին
ձին քնակութեան արուարձս աղբեայնեաց
քաղաքին վն իւր անձին, և իւրայնոցն·
զի մի ՚ինաս ինչ իւրն, կամ իւրայնոցն հան
դիպեսցի ՚ի ՚ինշնամի այլազգեացն· և ե
աւ ՚ի թագաւորէն ՚ի պարգև, և ՚ի բը
նակութեան իւրեանց զՍիկէղակ քաղաքն
որ յառաջիկ էր քաղաք ազգին Յուդայ
Տես Յեսու· 15, 31: Ընդ՝ դաւիթ
յօտար, և այլազգեաց երկրին նստաւ
մին տարի և չորս ամիս· Թէպէտ ՚ի մեր
ազգէ Աճաքնէն օրինակաւն է· սա
ուրք չորից ամաց· սակայն Թուխ թէ՝
փոխարէն, աւուրք չորից ամաց, ՚ի սխա
լութենէ Հռոպրամ, կամ Սրբագրո
ղացն ՚ից եգեալ չորից ամաց· Քանզի

Բնադիր օրինակն Հեբրայեցւոց ասէ. Եւ եղև թիւ աւուրցն, զորս մնաց դաւիթ յանդիման փղշտացւոցն՝ աւուրք, և չորք ամիսք. այսինքն՝ մին տարի, և չորք ամիսք: Ջի Հեբրայեցւոց լեզուաւն՝ աւուրք, բազմաւորական թուով՝ նշանակէ յաճախօրէն զամս: Յունաց օրինակն ընդ այլոց միայն ասէ. չորից ամաց: Ալյք մեկնեն. չորից ամաց ընդքանի աւուրց: գլուխ 27, 7:

Ո Րպիսի և իցէ՝ դաւիթ մնաց՝ ի Սիկէղակ քաղաքի մինչև՝ ի մահն Սաուղայ. յետոյ դնաց անտի՝ ի Բեերսաբէ, և օծաւ անդ՝ ի թագաւոր. 2 Թագ. 2, 1: և որքան ժամանակ բնակէր՝ ի Սիկէղակ՝ առ պատակէր միշտ, և թալանէր զերկիրն Գեսերացւոյն. որոյ մայրաքաղաքն էր Գեսեր, և թագաւորն Թոլմի. որոյ դուստրն Մաաքի յետոյ եղև երկրորդ կին Դաւթի, և մայր Աբիսողոմայ: Տես 2 Թագ. 3, 3: և 13, 37: Նոյս և լանէր արշաւանօք կողոպտել զերկիրս Գեսերացւոյն, և Ամաղեկացւոյն. ոչ ապրեցուցանէր՝ ինոյանէ զոյր, կամ ըզկին. զի մի հաղորդեսցին առ փղշտացիսն ըստ ճանապարհ՝ Գաւթի և ընչից նորա զոր գտանէր. և կոտորածն առ Աքիսու ազգայն. զի հաւատարիմ էրև

երեխեն նման, և մեծ Թշնամի Հրեից։
Եւ ի թուին տիեզերի ՃՂԹ· յառաջ
քան զծնունդն Քրիստոսի ՃՀ։ Ան
քուա թագաւորն զօրաժողով բանակաւ
եկեալ, յԱփեկ քաղաքն՝ ասէ առաք
բազմի Իսրայէլացւոց· կուշե ևս զԻսա
ղեմ հանդերձ տաճարքն դաշ Աստուծոյ
ընդ դէմ պատերազմիլ։ Բայց յորժամ
Ի չհասանքն Անքուասայ տեսին զարդն դա
ղեմ՝ ի բռնակս եբեռանց, ամբռնեցան,
և ոչ բնաւ հաւանեցան տալոյ։ այլ խո
ժոռեալ Անքուասայ՝ ասէն։ Ջի՞նչ առ
նեն ասա ազգդ այդպիսիկ։ զարձուդ դառ
նայ՛ի քաղաքն Ասիկեղոն, զոր պատրաստեցեր
դոցա։ մի եկեսցէ այլեւս այդ դաղեմ ընդ
մեզ՝ ի պատերազմ, զի մի չինիցի դաղա
նան և նմանազան բանակացս մերոց։ ոչ
դաղ այլեւ այլ, որպէս նոքա ասէին, և ա
սէին։ Հնար առնուլ զնաղարս, և դաղ
ղեմ զբնութս։ այնդաղ իրաւամբ անձա
ռայն Աստուծոյ։ արդ՝ որով հաճիցի
դա, կամ հաշտիցի ընդ Տեառն Քրիստոս
Աստուծոյ։ եթէ ոչ՝ մատնեսցի Տեառն
Քրիստոս զբանակացս մեր։ Անքուա մեծ
պէս՛ի պատե բարեկամ էր դաղեմի, և
հաճոյանայր։ առակսն՝ ի հաճել զիրա
մեծամեծացն Քրիստոսի՝ հաւանեցուա առնել
զնոյ ցուցածս նոցա։ կուշեայ զդաղեմ,
պատմեաց նոցա զառաջնութիւնն Ղարա
րաս

բարայ իւրոց, և ասէ ցնոսա. դարձիք՝ խաղաղութեամբ հանդերձ արամբքդ ի Սիկէլակ, պահել զերկիրն մեր։

Դ Ընձիւթ ուրեմն Ասուածոյին նա խանձած խնամատարութիւն զերծեալ ի ծանր վտանգէն ապստրապմելոյ ընդդէմ Սաուղայ, զոր միշտ պատեալ էր անդադար պատկառանօք իբրև զօծեալ Տեառն. դառնայ յԱնդուսայ բանակէն, և յաւուրն երրորդի ինքն և արքն իւր ի Սիկէլակ հասին. ասա եկեալքն ամիջեալք ընացին, զի քաղաքն էր հրձիգ եղեալ և խանգարեալ, նաև կանայք նոցա, և զուսակ գերի վարեալ յաղտէն Ամաղեկայ. ձայն բարձեալ խիտասին լացին դառնապէս։ Ապա գաւիթ զօրացեալ ի Տէր՝ ասէ ցԱբիաթար քահանայէ. արկ զքև զեփուդ հանդերձ տախտակաձև գտանուն, զի հարցից ի Տեառնէ. եթէ հետամուտ եղէց գեղգեղայն. և եթէ հասանելոցեմ նոցա ազատել զերեսեալսն։

Գ Եդդուր Հերմոնեցւոց լեզու է, և մեք լեզուս ասեմ. արշաւող հէին, ամպատակող բանակ, մեկնողէին գաւնդ, և թալանող զօրք. որպիսիք են Թաղաթացւոց ազգն։

Գ իտեալ է սատ. ի վերոյ տախտակին գտանողքն էին հատատող Ուրիմ. և

և Թումմիմ· այսինքն՝ Յայտնութիւն՝ և Կատարելութիւն· ըստ օրինակին՝ Յանդիմանութիւն, և Ճշմարտութիւն· Տես Ելից 28, 30· Ղեւ· 8, 8· Թուոց 27, 21· 2Օրի· 33, 8·

Ուրիմ, և Թումմիմ ոչ էր ձեռագործ ինչ և ոչ արհեստական, զոր պատմէ Եփեան այլ ամենայն անօթք խորանին· այլ ինքն ԱՏ տուեալ էր Մովսէսի՝ դնել զնա ի վերայ դատաստանի տասանկին· որով ետուն ինքն ԱՏ յայտնէր քահանային զիւր բարեհաճոյ կամս ի վեր ծանր, և դժուարին իրաց հարցմանն· բայց թէ՝ զինչ նիւթ էր Ուրիմ, և Թումմիմ, զայնմ ոչ գիտեմք, կամ զինչ ձև ունէր· ոչ ուրեք ի գիրս գրած գտանի, և ոչ գիտեմք զայդ կարկ· բայց յայտնի՝ զի եռաքն, քահանայքն խորհուրդ ԱՏՈՒ Ուրեին գոաւթէ էհարց ի Տեառնէ՝ և էառ պատասխանին թէ՝ երթ դիմեր գերեվարացն, զի աղատեցեալ գերեսին· վէց հարիւր արամբքն հեռատեսու եղև ապատակաղ զօրացն, և եկեալ մինչև ի հեղեղատն Բոսորայ, անդ 200 արքն, զի էին վատակեալք· Գոհեն եա զայր մի եգիպտացի վատակեալ՝ և մը նագեալ յԱմաղեկացւոցն· որ զերիս աւուրս, և զերիս գիշերս չէր կերեալ հաց և ոչ արբեալ զջուր· զվատացուցին զնա

կերը

կերակրօք, և ըմպելեօք. և կալան զնոսա իբրև իբեանց Ռաճոցոյց։ Դաւիթ հասեալ ՚ի վերայ առաստակողացն, որք ցիր և ցան ՚ի վերայ երկրի նստեալ էին ուտել՝ ըմպել՝ և խրախանալ աճապարօք զգեա առեալ էին յ՚այլազգեացն, և ՚ի Յուդայի երկրէն. էհար զնոսա զօրն ոչՁոյն ՚ի սուր առաքելն այնքան հարուածովք, մինչ վն հազիւ չորք հարիւր արք յ՚աւազակացն յ՚ուղտս հեծեալ՝ ապրեցան։ Հարեալ՝ և հալածեալ զԱմաղեկացիսն, աղատեաց Դաւիթ զամենայն գերեալսն անպակասօրէն, և զեր կոսին կանացսն իւր. դարձոյց և՝ անոսի զամենեսին, և անդեայս. որ կոչեցաւ

ԱՒԱՐ ԴԱԻԹԻՒ.

Հանաւ ՚ի Սիկլակ, և ՚ի բնակութեան իւրում իբեանց՝ յարեան ժանտարուսըդ, և անզգամ արք ոմանք, որք ընդ Դաւթի երթեալ էին ՚ի պատերազմ, ընկան անզգամիլ և ասէք. չօշափ անցն որք մնացին ՚ի Հանդարտարհին, ոչ տացուք բաժին յ՚աւարէն. այլ միայն՝ իւրաքանչիւր մի մարդ զիւր ընտանեսին և ոչ այլ ինչ։ Դաւիթ ասէաց յ՚օրինացն Թուոց 31. 27։ իբր ի բաւարար՝ բաժանեաց զաւարն ՚ի մէջ ամենեցուն, և ժողովեցեան Ցայնմհետէ եղև այս առաջաւորութիւն ՚ի մէջ Իլի վասն աւարայ բաժանման։

Լաստէ Աստուած ց՝ կապարճաւիրն
իւր. ելիր՝ երթ պատրաստ, և կապեա զին
ոտից. գործէ գայլէն անընդհատն,
և կոտորիցէ զին, և կաղայցէ զինեւ.
և ուղիղացո կապարճաւիրն, զանգի եր
կեա յոյժ. և էստ Աստուած պատերն
իւր, և անկաւ՝ ի վերայ նորա։

Ինոյն Թուին աշխատիմ 2949· երկու
ամ վինն մահուանն Սամուէլի։

Օրքն Ընդուսայ դատա
րեալ էին՝ ի Սոլման, և Սաուղայն՝
ժողովեալ էին՝ ի լեառն Գեղբուէ։
Սոլման, որ և Սոնամասն· Յեսու·
19·18· կամ Սոլմնայ՝ էր քաղաք համ
բաւեալ· ուր յաձախս եւ գնէր Մարգա
րէն ինքեանէր· 4 Թագ·4·8· և էր ծը
նընդեան քաղաք Ա բնակ գեղեցկու
հի աղջկանն· որ Շառայեամց· և քեռայց
ընտրեալ ազգին Դաւիթ։ 3 Թա
գաւորաց 1·3։

Սակաւ երբ եռաց զայլայլ գեղաց
բազմաժողով բանակին՝ երկեաւ յոյժ՝
և զարհուրեցաւ սիրտ նորա։ Յոյժ
տուժ.

ասդնապի գոլով Սաւուղ՝ հարցանէ՛ ի Տեառնէ զկա իւրոյն իւրոց։ Իսկ Տ՚ ոչ արար նմա պատասխանի։ ոչ երազովք՝ Տես Ծնն. 20, 3։ 28, 12։ 31, 24։ 40, 8։ Թուա. 12, 6։ Դանի. 2, 1։ 4, 2։ Ոչ յայտնութեամբք։ Տես Թուա. 27, 21։ Վերն Թղթ. 421։ և ոչ մարգարէիւք։ զի հեռացեալ էր Աստ՚ ի նմանէ։ Ասայ Սաւուղ՝ որ բարձեալն էր յերկրէ իւրմէ զվհուկս, և զգետասարակուսեալ՛ ի սահմանէ երկնիզէն՝ հրամայէ ծառայիցն՝ որոնել նմա կին մի վհուկ. առ որ երթեալ՝ խնդրեսցէ նուաւա զկա իւրոյն իւրոց։ Ծառայքն յետոյ աճեռանն Սաւուղայ թէ՝ ահա կին մի վհուկ յԱյէն Դոր քաղաքի։

Գիտեմք ասա. զի վհուկ ոչ միայն նշանակէ զկախարդսն, այլ և զամենայն այս. որք են գնք, և ջինն. և պատասխանեն հարցմանցն կախարդաց։ Երկոքեանն են առեալք Աստուծոյ։ Տես Ղեւտա. 19, 31։ 20, 6, և 27։ 2 Օրէն. 18, 11։ 1 Թագ. 28, 2, և 9։ 4 Թագ. 21, 6։ 1 Մնացոր. 10, 13։ Գործոց 16, 16։

Գիտեաք ասեն չարատեսսն մարդիկն, որք փքացեալ մտօք պարծին գիտել ոչ միայն զկրեսլա. այլև զապագայս, և զանեղեալսն։ Առ այսոսիկ փքացեալ գիտութեան՝ ի գործածեն զանայն, զի

վակ

վակուն, և զամբարիշտսն սրհետաս։ Տես զվերոյիշեալ վկայութիւնսն։
Ա յին Դ օր նշանակէ սկսեալ Դ օրէն։ Սաստկացան նորա յ՛ակունս Դ օրէն։ Սաղմ. 82, 11։ Տես Եզեռն. 17. 11։ Սաճուղ ասելովն լուծանել թէ՝ իցէ վնասակ յ՛Ա յին Դ օր, ծպտեցաւ, յր՝ այլակերպ պեցաւ, (թագրեր սուրամէ եղեալ) և ըստ ելաւ այլհանդերձս. որպէս արար Ա քաաբ թագաւորն։ 3 Թագ. 22, 30։ զնոց դիշերային առ կախարդս կիրսն՝ և առ սէ. զիս թեառդս ինձ վհկաւդ, և հան ինձ՝ զոր ես առացից քեզ. այսինքն՝ զոս շանկեա, և մարդապետացեր ինձ զս զիշ աւդ, և յաղթ, և երեկոյն ինձ զամբ ես կամիմ։ Հարցեալ վհկին թէ՝ զո հանից քեզ. պատասխանէ Սաուղ. հան ինձ զ Սամուէլ։ Եւ տեսեալ վհկին զ Սամուէլ՝ աղաղակեաց՝ ի ձայն մեծ, և ասէ ցՍաուղ. զի՞ատասածս տեսա նեմ երեսս յ՛երկրէ։ Հարցեալ Սաւ աւղոյ թէ՝ զինչ դիտացեր. և զինչ տե սիլ նորա, կամ պատկեր. պատասխա նեաց կախարդսն։ այր ծեր (՛ի մեր օրինակսն ոչ գոյ՝ ծեր) ելանէ յ՛երկրէ աւղակի, և ունի զերկրեա կիկնոց, կի՞վեր արկու։ Յայնժամ Սաուղ գիտաց եթէ՝ Սամուէլ էր նա. և երկիրբեռաց նմա. բայց ինքն Սաւուղ ոչ տեսանէր՝ և

և ոչ երբեք եռանդ զերեւեալն Սամուէլ։ Ապա երեւեալն Սամուէլ մեզադրա նոք հարցանել զհաւատարն. ընդէր ան հանգիստ առնես զիս երանելոյս. և Սաւուղ պատասխանէ. Նեղեալ եմ յոյժ՝ ոյլազգիք պատերազմին ընդիս, և Աստ հեռացաւ յինէն. արդ կոչեցի զքեզ՝ ցուցանել ինձ թէ՝ զինչ գործեցից։

Եւ ասէ ասէ երեւեալն Սամուէլ. ընդէր հարցանես զիս. որովհետեւ Տէրն հեռացաւ ի քէն, և եղեւ ընդ գաւթի ընդ կերպ քում, պատառեաց Տէր զթագաւորութիւնդ ի ձեռաց քոց, և ետուն զայն ընկերի քում. որպէս խօսեցաւ Տէր գԼ։ 15, 28։ Տես վերն Թղթահ. 384։ Ահա վաղն գու, և որդիք քո ընդ քեզ անկցին։ Հերքոյեցաւ, և այլ օրինակ առե. գու, և որդիք քո ընդ իս եղիցիք այսինքն՝ մեռանիցիք։ Տես զայսպիսի խօսելոյ կերպ 2 Թագ. 12, 23։ Սա աւգ երբ լուաւ զայսպիսի բանսառնալիս յուսահատս տագնապաւս չուեալ՝ գնաց ի պատերազմն. ուր զանխուսափելի որդւոյն խնացեալ՝ այնքան վշաբն, և տառապանաց պաշարեալ՝ վերստին եկաց ի կռիս վի, և ի զօրել նեռամգացն. և ի վախճան հանի՝ զի ի ծաղր լինի հեթանոսացն, և առ զատութիւն՝ և անկեալ ի վերայ նորա, մեռանի թշուառ։

Սաւ

ՍԱՀուղ անձնեաւն խոր հառաչէր·
զի կենացն էհաս ամիս ձմեռն·
լայեալ ցաւովքն կու կուռն·
Տարակուսեալ՝ զԱՃ խրճն պրկէր·
ո՛չ· զի Տէրն հեռաս ցաւ·
և պատիժն մեծագնե ցաւ·
Ռազմիկ Աղբատայ վաշվաշ ձայնէր·
Սուղ գնգնելոյ հեծէր·
դիմել՝ ի մորան ոչ իշխէր·
Նման Աղբատայ բարկ խոցս ակր·
Սուղ զպատուհանդն հայցէր·
բոյց ոչ ապաչխաս բէր·
Ա՛ւ կինն վըհատ ծըլտեալ շաւէր·
կախարդս՝ և գնաս կոչեր·
յաւոյ՝ ի նոսա այժ մոյս·
Ընդ Սահմէլ հանն ինձ՝ ա ոչեր·
ո՛չ· Սուղ պատրէ ցաւ·
և՝ ի գետինն ան կաւ·
Պատմին Աղբատս շահատաս կին·
ապէ խորտկէն փա խնամն·
պրպտէն Սահմադոյ ան կամն·
Հայրն և ինքնին պրակ մեռաս նին·
և զայ Բենիս մին·
զի անկաւ գըտաւ ոտն մին·
Ղեկ ապիծ ամենամեն քէ ցեղ·
Պղտմատաց ազգն խորտաս կեղ·
Խնդրոն անգրոյցայ՝ ի նոյն թա սիեղ·
Պոյծն ընդ հեռոյ քայքայ ցեղ·
Ա՛մպաստակ նաւն ատաս նեղ·

Ս՛՛

Սաւուղեանն և կործա նեալ։

Արձա՜ւօտ ջինո՜ւհին երեխանեն
Սամո՜ելի գինի մախուանի խոյս։

Յիսանահատուածն, որ
ժամուք ոչ սպասինն յանտիակա
հինն Աստուծոյ. այլ ի կամս անձին
իւրոյ յամառեալ մնայ։ Սաւուղ յա
մառեալ կամաք յաստահատալ երեք
առ կախարդուհին իջանել ի նման է, զի
կախարդական արհեստիքն հանգէ նման
ի դերեզմանին զվամանեալ Մարգա
րէն Սամուէլ, առ ի լուծ միւսանգամ
որպէս վէրն Թզթ ոնդամար 384. զիւր
կենաց, և թափառութեանն։
Բառնոյ նախ զկախարդն. այժմ երբ
թող ինքն իւրովի առ կախարդն, ընդ
դէմ հրամանին Աստուծոյ։ Տես վէրն
Թզթ ոնդամար 424. և Ելսայի 8, 19։
Եւս գոտ Մարգարէն էր ի ժամանա
կին Սաւուղայ. ընդէր ոչ էհարց նովաս
ՀՏ էր. և թէ նովաս էհարց, զինչ եւս
երեք առ դիւականն արհեստաւորն, որ
ոչ ինչ կերպիւ ունի զիշխանութեան,
հաղորդութեան ընդ Երանելին Աստ։

Արդ՝ կարծիք, և նշմարանք ի վե
րայ

քայ Սամուէլի երեւմանն յետ մահուան
նորա, են երկու։ Ոմանք ասեն թէ՝
Ջնորհեալ էին Սամուէլի էր, որ կախարդ
դանագ վհկին երեւեցուա Սաւուղայ, և
վերստին հաստատեաց՝ զորինչ կենդա
նւոյն մարգարէացեալն էր ի վա՛ւխճանի
Սաւուղայ կենացն, և թագաւորու՛թ
նորին։ Ա՚ յայսմ մեկնեն՝ ի մէջ այլոց
Ցեսու Սիրաք գԼ· 46. 23։ Ցառիւ
պատմիչն գիրք ճ· գլուխ 15։ Իսկ այլք
զորինն ներշնչեն հաստատեն ասելով թէ
ոչէր Ջնորհեալ անձն Սամուէլի· այլ՝ կիր
պատկերն էր Սամուէլի, որ առաջի և
յետու թագաւորեաց· և այսպէս ասեն թէ՝ եաես
կախարդուհին զՍամուէլ՝ այսինքն, յղ
պատկերն Սամուէլի։ գԼ· 28. 12։ Զի
պատկերն և նոյն անուանակոչեմք ն
անուանէր, որով և պատկերացեալ կոչի։
Քէզ օրինակ· Պատկեր Լեառն թագաւո
րին անուանակոչի՝ Լեառն թագաւոր·
Թէև չիցէ նոյն ինքն պատկերացեալ թա
գաւորն Լեառն, այլ միայն՝ պատկեր նո
րին։ Ա՚ յայսմ ոչ թէ նոյն ինքն Սամու
էլ՝ այլ պատկեր նորին երեւեցաւ։
Կամ թէ՝ ասեն վերստին, և ոչ պատ
կերն Սամուէլի էր, որ երեւեցաւ· այլ
էր պատրանք, գնորէք, և դիւական ար
հեստին երեւոյթք· զի Սատանայն լաւ
պոզուսէ, կարէ կերպարանիլ՝ ի հրեշտա

ակ

ակ լսաւոյ. և պաշտօնեայքն նր՝ ի պաշտ
ծնեայս արդարոյն Թե: 2 Կորն. 11. 14:
Քանզի զնոյնդ ինքն կախարդական
արհեստիւք կարէր յարուցանել և Սա
ուղայ յանդիման կացուցանել զերանե
լի Պետրոսէն Սամուէլ որոյ հոգին էր
և է՝ ի ձեռին Աստուծոյ. որպէս և այլ
ամ Արդոյ հոգիքն: Եթե կարծիք կա
խարդունին յարուցանել զերանելին զան
Սամուէլ. ուրեմն Սատանայն, և ամե
նայն կախարդք ունին կարողութիւն յան
դիման կացուցանելոյ, և երևեցուցանել
ոյ ի բարեպաշտից մարդոյ զիւրաքանչիւր
ոք. որ է՝ անսասելի հայհոյանք, և անօ
րինութիւն ընդդէմ Աստուծոյ անքաւ բարե
խնամութեանն: Ասելն է ուրեմն Թէ՝
ոչ Պետրոսէն Սամուէլ այլ սատա
նայն ՝ի կերպարանս Սամուէլի երևե
ցաւ Սաուղայ: Եւ՝ զինչ նշանակէ՝
զի կախարդունին արժանի եղև տես
նել զՍամուէլ, այլ Սաւուղ՝ ոչ միայն
ոչ երևաւ զՍամուէլ, բայց և պատրեաց
՝ի դիւրէն՝ երկիւղատածին Սատանային՝
իբր Թէ՝ նոյնն Սամուէլ:

Ընդ այսմ ասացյս ասա բաւական լինի:
Ընթերցիչ ասացն իւրաքանչիւրոք՝ ըստ
որում կամի, զիւր հաւատոյն, և հա
Հայոցն. մեզ չէ ինչ իրիք:

Եւ անկանեն Սաւուղայ, և որդւոց
նորա

Նորին՝ի պատերազմի եկին այլազգիքն
մերկացուցանել և կողոպտել զանկեալ
դիակունսն Իսրայէլացւոցն· (գէշ և
դիակունք մեռեալ լաշն է·) Տեսին զգ
գլուխն Սաւուղայ, և առին զնէ նորա
առաքեցին յերկիրն Ը֊ղկիայ շուրջանակ
ի աւետարանել ի տաղաւարսն· առին
եդին զնէն՝ի տուն չԱստարտայն իւր
եանց, և զգլուխն՝ի տուն Դագոնայ կը
ռոյն· 1 Մնաց· 10, 9· իսկ զմարմինսն
Ը֊պաւորին, և որդեացն կախեցին զպա
րսպէ Բեթսան քաղաքին· 1 Թագաւ
որց 31, 10·

Ո Ղբամ ըզքէզ զբժնեայ կենցաղ·
զի ոչ ունիս բերան զոր տաղ·
սիրտդ քոյ չամբեա ա հաղ·
բարեաց գործոց առնես յա պաղ·
Դու կողոպտիչ կըտկին կե նայ·
Համաբարոյ առաջս կայ·
քայքայես միշտ մարդիան գը նայ·
իշխեցիր նոց, և ազա տայ·
Վայ ըմանք քո երազա կանք·
բայց կըշտամբանքն անհեզրական·
ընտանիք քո զբժոխս զանք·
ծընունդք ծագին կորըստա կանք·

ՅԵՏՈՑ բնակիչքն Յաբիսայ (զորս
ի՛ Հեռացն ամբարիշտ Ամմոնացւոցն ա
զատ

գառեալէր Սաւուղ՝ քառորդ պատմի
ի Թագ. II:) լուան թէ՝ Ազգդիքն
զայնմանէ՝ և զայս արարքն ը Սաւուղայ՝
գան գիշերային ատեն զօրաւորքն՝ ինոցանէ
և առեալ զկախեալ մարմինան՝ ի Բեթ
սանայ պարսպէն, տարան՝ ի Յաբես
գաղաադ իւրեանց. զոսկերսնոցա թա
ղեցին՝ ինեղջիւր կաղնի ծառոյ մոյ, և
պահեցին պահս զաւուրս եօթն՝ ի յի
շատակ բարեբարու թեանն Սաւուղայ
արուէս վէրն յիշեցաւ: Տես ի Թագ.
31, II: ի Մնաց. 10, 12:

Ոչ պատճառ ի վերայ Յիսուսեանս:

Պ Ատիս սիրտդաց՝ ես զարմանամ վի.
Հանուրց հաճելի՝ մարդկան ըղձալի.
արիւն Յիսուսեան ինձ յոյժ սիրելի.
Սահուդ ազբայիս անդրանիկ որ գնի.
Համաստակնոցաց՝ որպէս աղաւ նի.
զբնէն Յիսուսեան ինձ յոյժ նազելի.
Ո՛հ ցաւ մեծ է ինձ, և անբուժ է վի.
քան զգաւեր կանանց գուն ինձ անձկալի.
Եղբայր Յիսուսեան ծաղիկ բուրեղի.
Աերբն Աբշամարիա անխոտորելի յի.
պահեցէք զոչ փէղ սիրելիս՝ ի յերկնի.
ազնիւ Յիսուսեան ինձ յոյժ ցանկալի:
Վերջ առաջին Թագաւորաց:

Ցար

Յերժամ Դաւիթ յաղթեա

հարեաց զաստուածակոչ Ամաղեկացին, և ազատեաց զգերեալսն ի նոցանէ. դարձաւ անտի, և եկն ի Սիկեղակ քա ղաքն։ Յետ երկուց աւուրց լուաւ զգ Սաւուղայ, և Յոնաթանու բարեկամ մահուան համբաւն յառնէ ուստիւք ա մաղեկացւոյ. որ ըստ Հրէից տամանցն էր ազգի արեւմտեայց Դուլեկայ. զոր
մէ տես Թագաւորացն 406, և 407։
Առ Դաւիթ՝ ուրեք ուրախացաւ որ պատ հասարակ առնուլն ի մէջ մարդ կան, ի վերոյ անկմանն Սաւուղ Թշնա մոյն. այլ ըստ Սաղմոսին բանին, որ ասէ. Երեք կործանեաց Թշնամին քո՝ մի առնհարկանէր. և ի գայ ազգին Նո րա՝ մի հպարտասցի։ Առակաց 24· 17։ վերուրէն ուրախութեւնն՝ բառնալ զանկումն Սաւուղայ յառնէն, որ հան տուեր առլով. Ըսպանել զվերաւորն ցեալն Սաւուղ, զի չէր ապրելոց. և առնուլ ի գլխոյ նորա զթագն, և զապա բանքանն ի բազկէ նորա՝ բերել Ադրա նի Մեծութեան. Թախծեալ սրտիւ՝ պատառելոյ զհանդերձան ինքն, և որք ընդ նմա էին մեծամեծքն. արտրին կոծս, պահեցին պահս, և լացին ողբս ի վեր Սաւուղայ, և Յոնաթանու։ Եթա

դատաստ 1. 17: Նա՝ զայրացմամբ բարկացեալ՝ ի վերայ համբառնեցեր ս մարեկացւոյն՝ ասէ. Չիարդ ոչ երկեար ձգել ձեռն քո սպանանել զՕծեայն Տեառն. և խնդրէ հրամայել հարկանել՝ և բռնադատել զԱմաղեկացին, որ բե բանալէ ասաց. Եւ սպանին զօծեալն Տն: Ա յասելոյ Ա Ջաւդն արդարութիւն է ինձ վաեալ Ե բռնել, և Հեզահոգի արքայն Դաւիթ. որ յանձնեաց սրտիւ խրտամ Սաղոմոնի. վկայ առնու՛ի Յովաբայ. 3 Թագ. 2. 5, և 32: քանզի նա բռնադատութեամբ, և նենգ դաւիճի զԱբեննէր՝ Ընդարտակեաց ի բոյկէն. 2 Թագ. 3, 27: Եւ զԸնդարտակեան Յուդայ Ամեսայի էսպան՝ ի նա խանձու. Տես 2 Թագ. 17, 25: 19, 13: և 20. 4, 5, 8, 9, 10:

Ե ասասաւեալ պայծառատեսիլ վկային դրուելի պատճառաւ զՏիրապետին Բաանա, և Ռեքաբ, որք էին դէմառ որ իշխանք զօրացն Յեբուսթեայ՝ որ էր որդի Սաւուղայ: Քանզի այս Բաանա և Ռեքաբ լուեալ զդատաստանն Աբեննէրայ, և զնորին Թագուհին ի Քեբրօն: 2 Թագ. 3, 32: և տեսեալ՝ զի որդին Սաւուղայ Յեբուսթէ՝ զարհիւրեալ ի մահուանէն Աբեննէրայ՝ էր զկնի և մեռցեալ ի քաղաքի իշխանացն: 2

Թա

Թագ· 4, 1· Նոյն գնաւճռեալ Տ էրտն
նենդ ապըն ՀԵ՝ Ա՞ւմփիթամէ, որ՛ի
Յուդամանու, Թառն Սաւուղայ՝ ոչ
էր ընդունակ իշխելոյ՝ ի վերայ Իսրայ
էլ· քանզի էր տասըն հայր, և կաղ·
2 Թագ· 4, 4· Ջոյն ամ խղտանանկու
Թի խորհեալ Համամուհ Տ էրտապանըն՝
մտանեն յ՛աշուր միտմ՛ ի տեղեակ Յե
բուսթեայ, որ՛ի կէսօրեայ ծոթոյն նըն
ջէր յ՛անկողնի իւրում· և ըսպանեալ
զնա, հատին զգլուխն Յերուսթեայ՝
և բերին՛ ի Քէբրօն առ Դաւիթ՝ յոյ
սալով առնուլ՛ ի նմանէ ամէսայէայս, և
մեծամեծ պարգեւս· ասէ՝ ասեն Տ էրտ
ապանըն, գլուխ Յերուսթեայ, որդւոյ
Սաւուղայ, թշնամւոյ քոյ, որ միշտ հա
լածէր զանձն քո, և այլն· գԼ· 4· 8·
Բայց Դաւիթ՝ փոխանակ պատճոյն,
և պարգեւացն, զոր յուսային առնուլ
արիւնահեղքն· հրամայէ ծառայիցն զր
պատանեալ զնոսա, և կտրել զձեռս, և
զոտս նոց· և կախել՛ ի վերայ ջրթղեին·
Իսկ Յերուսթեայ գլուխն թաղեցաս
՛ի Քէբրօն մերձ Ա՞բենեերայ· 2 Թա
գաւորաց 4· 11, և 12·
ՅԻՆ Տ այսրիկ՝ Դաւիթ հարցեալ՛ ի
Տ էառնէ պատասխան՝ Քահանային ե
ԼԻ եղեալ առ՛ի քաղաքէս· Ես ԹԿ՝
յ՛որ քաղաք Յուդայեան եմ ելանելեմ·

Տ ես

Տես Դաւտ. 1, 1։ 1 Թագ. 23, 9։ 30, 8։ և լուեալ զպատահանին Ժէ՛ երթ՝ ի Քեբրօն. երեալ՝ ի Սիկէլակ քաղաքէն գնաց անտի հանդերձ իւր երիտքն իւրոցն, և ընդ իւր եղեալ արամբքն բնակիլ՝ ի Քեբրօն քաղաք Յուդայեան Տոհմին։

ՅԱ Ինժամ ժողովեալ եկին համայն Յուդայեանքն՝ ի Քեբրօն. օծին զԴաւիթ իթ՝ ի վերայ իւրեանց Տոհմին Թագաւորի. 2 Թագ. 2, 4։ Յետ այսորիկ եղև ահաւասիկ ասնամամբուԹիւն. զի զօրաւորագոյնքն, որք էին ընդ Դաւիթ՝ ի ժամանակի փախստեանն. 1 Նոգ. 12. 2։ Գադայ ցեղին իշխանքն. նոյն գլուխ տուն 14։ Բենիամեան, և Յուդայեան տոհմի իշխանքն. տուն 16։ Մանասէ տոհմի իշխանքն. տուն 19։ Իշխանքն որք օծին զԴաւիթ՝ ի Վնեբրօն. տուն 23։ Ի աղաղատէր իշխանքն. տուն 38։ Սրբա ամենեքեան հաւաքեալ՝ ի Քեբրօն՝ աւուրս երիս ուտէին, և ըմպէին վասն հրաշափայլ ուրախութեանն Իսրայէլեանց ծնեալ Թագաւորին։

Դ Իտէլի է ասա. Դաւիթ արքային Սպարապետն, և Ջօրագլուխն էր Յովաբ, որպէս Ճարուհեայ. որ էր նոյն արքային քոյր։ 1 Նոգ. 2, 16։ Ցիշատակարանագիրն, Քարտուղարն, և յիշեցեք

չէրուսաղէմ էր Յովսափատ։ Քանզի նայքն էին Ասպօկ, և Ընքիմլէքք։ Դպրապետն, կամ Դաքիրդարն էր Ասա։ Վերակացու պաշտօնէիցն, որք ասին՝ Քերեթին, և Պիլեղեթին. յորժամ թիկնապահ զինուորացն՝ էր Բանեա։ Ընթացարքիքն էին խոռասքաք, Արա հապեաք, և աճատ ի շինանք Թագաւորին։ Տես 2 Թագաւորաց 8, 16։

Գխտելի է երկրորդ· Դաւթի երկցս անգամ օծաւ ի Թագաւոր։ Առաջին անգամն Սամուէլ Մարդարէն հրամանաւն Աստուծոյ՝ էօծ զԴաւիթ ի Թագաւոր։ 1 Թագ· 16, 13։ Սաղմ· 77, 70։ և 88, 21։ Գործոց 7, 46։ և 13, 22։ Եւ երկրորդ անգամն օծաւ ի Քրեթն՝ Թագաւոր Ցուդայեան Ցեղին։ 2 Թագ· 2, 4։ 1 Մակաբայեցւոց 2·57։ Երրորդ՝ օծաւ Թագաւոր ի վերայ երկոտասան Ցեղիցն Իսրայէլի։ 2 Թագ· 5, 3։ Երեսնամեայ էր՝ երբ կսկսաւ Թագաւորել։ Քառասուն ամ, և վեց ամիս Թագաւորեաց. եօթն ամ, և վեց ամիս ի Քրեթն եղև Թագաւոր Ցուդայեան Տոհմին. իսկ ամս երեսուն, և երիս Թագաւորեաց ի վերայ երկոտասան Ցեղիցն Իսրայէլի։ 2 Թագ· 5, 5· 1 Թագ· 2, 11։

ի Քրեթնոյ՝ աղդմամբ Սրսադի

ոյն

ին Աստուծոյ, Դաւիթ գնաց եւ նը զօրացն պաշարել՝ եւ ընդ իշխանութեան աժել զ Եբուսացին, որ միւնչև յ՛այն ժամանակն էր ընդ իշխանութեան Քանանացի Յեբուսացւոցն. ուստի ժամանակաւ Եբուսացի կոչիւր Յե բուս: Տես Թղթ ամատ 61: Ծննդ. 10, 16: Յեսու. 18, 28: Դատ. 1, 21: 19, 10: Յեբուսացիքն լուան թէ՝ Դաւիթ գայ պաշարել զ Եբուսաղէմ. ազդ առնեն նմա, և ասեն. Ոչ մտցես դու այր, քանզի շրէմդարձան կոյրք, և կաղք: 2 Թագ. 5, 6: 1 Մնաց. 11, 5: Այս նախատանաց խօսեցոյ կերպէ. ո րով Յեբուսացիքն այսպանէին, ծանա կէին, կատակէին, և ծաղր առնէին զՂ Դաւթաւ, երբեմն՝ ասէին. Այս մեր քաղաքն է այնքան ամուր, միանչև միայն կոյր, և կաղ մարդիքն քաղաքիս կարօղ են զձեզ առնել՝ և քաց մերժել: Կամ թէ ըստ որում Այլք մեկնեն. Մեր քաղա քին պահապան չ՛Աստուծոյ պատկերքն առ արձանացեալք, զոր դուք հե թանեցիք՝ ի ծաղք մեր, և յ՛ամօթ առնու անէք կաղս, և կոյրս. ոչ թողուն զձեզ մտանել՝ ի քաղաքս մեր:

Բայց Դաւիթ Տեառնէ արիացեալ՝ արհատոյց և դիւրին՝ առեալ. Ա՛ենոյն ոք, որ դարձեալ զՅեբուսացին, եղիցի

Ի շխ

Իշխան, և Զօրավար: Առնէր եւ յա
ռաջ Յովաբ՝ ի վերայ Ամրոցին. և ա
ռեալ զայն՝ եղեւ իշխան, և զօրավար:
Ած՝ Դաւիթ ընդ իշխանութեամբն
իւրով ածեալ զԱհիան, կամ զԻ բուս
զիմ քաղաքն. ինքն նստաւ յԱմրոցի
նորին. ուստի յայնմհետէ անուանեալ
եղեւ միոյնէ յայսոցանէ՝ Քաղաք Դաւի
ղի Դաւիթ՝ որպէս առաքեաց Թագաւոր
Իսրայէլացւոց Տ ՚ոհին, էառ զԵբու
սաղէմ, նորոգեաց զամրոցն, ապար ըղ
նա Ամրոյնորնոյս քաղաք Թագաւորաց
Իսրայէլացւոց. եթէր և եղ անդ զՏա
պանակ Տեառն Առաջոյ: Զամս 33
սաս Թագաւորեաց. մարգարէացաւ վա
դագաւոն, և անօրինութեանն Քրիս
տոսի: Սաղմ. 2: 21: 88: 109: 117: և
129: Ի սորա գաւակէն ծնաւ Քրիստ յԵ
րուսաղէմ քաղաքի, ըստ խոստմանն Ա
ստուծոյ առ Դաւիթ: 2 Թագաւորաց
7, 12: 1 Մնացորդաց 17, 13:
Ած Դաւիթ տիրեալ Սիոնի՝ որ կոչ
ի զնա քաղաք, և մեծանայր անուն նո
ցա. զի Տէր Ամենակալ էր ընդ նմա:
2 Թագաւորաց 5, 6: 1 Մնացորդաց 14, 1:
Գնաց և ինքն Դաւիթ զի Տէր հաս
տատեաց զնա Թագաւոր ի վերայ Իսրայ
էլ. վասնզի ամենայն ի բարձրութիւն
Թագաւորութեան նորա էին Տեղոյ ըստ

Ի ս՚

Իսրայէլ։ Դատ. 5, 12։ 1 Նահատ. 14, 2։ Ոսոն

ՅՈՆ թուին աշխարհի 2949։ խորհուրդ արարեալ ընդ հաղարապետսն՝ եւ ընդ հարիւրապետսն, եւ ընդ ամենայն իսրայէլ, բերել ի քաղաքն իւր Երուսաղէմ զՏապանակ Տեառն. որ դարձուցեալ ի փղշտացւոցն գեղեա կայր ի տան Ամինադաբայ Բղտացւոյն ամս 61։ Տես թղթահամար 373։ եւ 1 Թագաւորաց 7, 1։ Ապայ ժողովէր նրբև 70 հազար երիտասարդս. (յայլ օրինակս է 30 հազար.) յարեաւ գնաց ընդ ամ ժողովոյն ի Կարեաթ Յարիմ, ու եր եդին զՏապանակ Տեառն ի վէրայ նորա այլն, կամ արագայն. նոյնաբէ րել զՏապանակն. բայց ոչ բարձոք առարին. զի հրամայեալ էր Տէր՝ միայն զորդիսն Կահաթայ, կամ Ղեւտացիսն յուսս իւրեանց բառնալ զՏապանակն եւ տանիլ ի տեղին, ուր պատրաստ է գոլ։ Թուոց 4. 15։ 7, 9։ Հանեալ ուրեմն այսպէս ի տանէն Ամինադաբայ զՏապանակն, բերին յԵրուսաղէմ երգահանօք՝ եւ նուագարանօք։ Ամինադաբայ որդիքն՝ Ոզա եւ եղբարքն վարէին կամ քշէին զՏապանակաբառն այլն եւ արագայն։ Հանել ի կալէն Քեդրոն նոյ. 1 Նահատ. 13, 9։ այլաբանութիւնքն

Թե-

Թխբեցան, կամ խլրտեցան. և Ո զա
'ի ձգելն զձեռն իւր կալնուլ զՏապա
նակն, զի մի անկանիցի. պատուհասի
'ի Տեառնէ, և անկանել յ'ոխան եթէ օձա
փեղն մեռեալ. վասնզի յանդգնութիւ
պարզեաց զձեռն իւր կալնուլ զՏապա
նակն, որում ոչ ամբք արժան էր մերձե
նալ՝ եթէ ոչ միայն Ղեւտացւոցն: Թուո
ոց 4, 15: Դաւիթ զնոյնխոն անկարծ
հարուածս Ո զոյն տեսեալ, պատճառս
և յոյժ երկեաւ յ'Աստուծոյ. զի ասէր
Ջիարդ տարցի առ իս զՏապանակ
Տեառն: Ո՛չ կամեցաւ Դաւիթ յ'ինքն
կիւղէն տանիլ առ ինքն 'ի քաղաքն իւր
զՏապանակն. այլ խոտորեցոյց զՏա
պանակն 'ի տունն Աբեդդարայ Գեթա
ցւոյն. որ էր Ղեւտացի, և դռնապան
Տապանակին: 1 Մնաց. 15, 18, և 21:
և 16, 38:

Մնաց Տապանակն երիս ամիսս 'ի տան
Աբեդդարայ Ղեւտացւոյն. և օրհնեաց Ած
զնորա տունն, և զամենայն ինչսն վասն Տա
պանակին: 2 Թագաւորաց 6, 11: և
1 Մնացորդաց 13, 14:

Դ Աչխէմ խնդացեալ զի տուն Ղեւտա
ցւոյն վասն Տապանակին Ածոյին օրհ
նեալ էառնէր զօրանոցաւ. պատրաստեաց
նախ 'ի քաղաքին իւրում զարժանաւոր
տեղի Տապանակին, և կանգնեաց անդ
խար

խրատն, կամ վրան մի. ու թեմուել նէր զՏ տապանակն. տպոյ տակ. Ո՞րք տրեամն է բառնալ զՏ տապանակն ԱՅ՝ լեմէ ոչ միոյն Ղեւտականքն. զի զնոսա ընտրեաց ԱՏ վասն տյտիսի պաշտօնի առաջի Տ կանգն միշտ յաւիտեան։ ։

Ա Թագաւորաց 15, 2։ Ճառաց 4, 15։ Ի տղամարդ ուրեմն զնա Ղեւտացիան, և հրամայեցաք նոցա տրել բառնալոյն, զի զնասցէ, և կերտիցէ առ ի բառնալ զարկղ զՏ տապանակն, և տանիլ զնա ’ի տաղաւարն ուր զնի։ Կարգեաց և զտաս արարս Երգեցողաց, և Գուսանաց. որք նուագարանօք. այսինքն քնարիւք, և ծնծղայիւք, արնգօք, և լիմրիօք, տաճզօք, և փողով ուրախու[թ]ի ձայնս ամբառնային ’ի բարձունս։ Պարզ Սաղմոսաւորացն, և Գուսանացն զրեալ է Ա Թագաւորաց 15. 19։

ԱՑ տխրեալ անձեամբ ոտքս առեալ գնայր Գաւիթ, և հասեալ զՏ տապանակն ’ի տանէն Աբեդդարայ։ Ղեւտացիքն բառնալով զՏապանակն, և վեց քայլ յառաջ գնացեալ, (’ի մէր Օրինակին այս ոչ գոյ.) ’ի մորթամիտ ուրախութենէն զեր նեալ եամն զոհս արակս, և եօթն խոյս. զի զօրացեալ ԱՏ զ Տապանակարարսն Ղեւտացիսն զՏապանակն։

Գաւ

Դաւիթ զգեցեալ զկամաւոր պատմուճան՝ կաքաւելով առաջի Տեառն հայր կանէր զամենայն ուրախութեանցն: Իսկ այլ ժողովուրդն մեծաւ հոչակաւ, և ձայնիւ զուարճացեալ համառաջնոյն Թեամբ ընկերակցէին Դաւթի ազգայնոյն:

ԵՐԳ·

Ի Տէր Աստուած հաւատացայ.
զամենայն որպէս յօժարեցար արա ինձ.
Ի հեթանոսաց վերջ եղիցի.
Էին պատուիրք զարմանալիք քո ես ուսայ.
Երկիր ընդունայն եւս ոչինչ ծառայ.
խնդրեցից զՏէր զի պատասխանի տացէ ինձ.
Զաւետս որպէս յիշեցէ խնդրէ զի արասցէ.
կաքաւելով ասացէ խոյր սուրբ.
Ես ընդ երեսս առնուլ եւս չորս ասէ:
քանզի ընդունայն սիրեցի քան ես ուսայ.
Զարդս հոգւոյս ուսուցանէ քան ես ուսայ.
առնես ձեռինս իմ հասցէքան ես ուսայ.
Ի պատուիրատուէ անուանէ ասէ.
Ի սուրբ կամացդ ես ծանեայց կամէ.
Ի պատուիրացդ անեխս ինձէ.
առաջի Տեառն յօժարեսցի կամէ.
Զի Տէր է իմ փրկիչս կամէ.
Ի ժամ կիսեցայս, և Ի մահ ելից.
Ընդ ընդ ես, որդիք մարդ կամէ.
առ Տեառնէն փառս անխափանս:

ԵՐ

ԵՐԲ այսպիսի փառահեղ հանդէսն մեր ձեռնեցաւ ի Սիոն քաղաքն. Մեծ ժո՛ղ դուստր Սաւուղոյ հայեցեալ ընդ պատուհանն, կամ դիտակն, եռեւ զարքայն Դաւիթ, որ կաքաւէր, և խաղայր ընդ նուագարանաւն առաջի Տեառն. անդ նեղաց և անարգեցաւ ի սրտի իւրում: Մտեալ ուրեմն Տապանակին ի Սիօն, հաստատեցաւ ի մէջ պատրաստեալ խորանին կամ վրանին. ապա Դաւիթ մատուցեալ առաջի Տեառն ողջակէզս օրհնեաց՝ որպէս Մարգարէ Աստուծոյ, և բարեպաշտ թագաւոր, զամենայնէն զովարգն յ'անուն Տեառն. բաժանեց ամենեցունց բլիթ մի հացի, և պատառ մի մսոյ. և արձակեցոյց զամբոխն, գար ձեռ ի տուն իւր: Մեծ ժո՛ղ ընդ առաջ ելեալ Դաւթի՝ ասէ ցնա այսպանելով. Ո՛րպէս փառաւորեաց էիր այսօր՝ Ա ր քայդ Իսրայէլի. որ երբեմն զմեզ ի կա քուձացն՝ հոլանեցաւր, իբ՝ բացարձակ և ղեր, և լուծեալ հրապարակեցար առա ջի աղախնաց, և ծառայից քոց:

Որոմ պատասխանեալ Դաւիթ ասէ. Առաջի Տեառն կաքաւեցայց. Օրհնեալ է Տէր Աստուած, որ ընտրեաց զիս քան զՆայր քո, և քան զամենայն տունն նո րա: Կացոյց զիս առաջնորդ Իսրայէլի: Խաղացի, և կաքաւեցայց առաջի Տ ե

ղէ

Ե ղէց անալիսան յ՛աչս քո, և այլն։
Թ՛է յեսոյ Դաւիթ զորսկիսն Գաշտո
նեայս կարգեաց երգել ձայնիւ առաջի
Տ ապանակին Տեառն, կամ թէ՝ որպիսի
նուագարանս նուագել՝ և գայլ վայելչա
բան օրհնաբանութիւնս։ Տես առա
ջին Մ՛նացորդաց 16· գ։

Լ՛ա՛ եղիցի ելիք լցին ատուրք քո, և
աննչեայք ընդ հարս քո· յարուցիցէ գ՛ամ
ակ քո· որ եղիցի յ՛որովայնէ քումմէ· և
պատրաստիցէ գարմայուիւն քո նմա։
Լ՛ա՛նա գինեցիցէ քոսն անուանն նմոյ·
և կանգնեցիցէ գաշնաւ ն՛ր մինչև յ՛յաւէ
տեան։ Լ՛ա՛ եղիցի նմա ի՛ հայր· և նա
եղիցի ինձ յ՛որդի։

Ա՛ր քայն Դաւիթ զօրաւ որ·
և վրէժխընդիր բանաւ որ·
սա թ՛ըշնամեացն ահաւ որ·
հանդեաւ նըստոյ փառաւ որ։
Ա՛ստէն խորհի հինել յար կին·
համ բնակութիւն Տ ապանա կին·
գի՛ցէ տաճար Ա՛նձառ Է լին·
տիպ և պատկեր հանուրց Փըրկչին։

Բայ

Բայց ինձի դիշե բին.
յայտնի պատրաստ իսո բին.
Ղաձան Ա՝արդարե ին.
ու՛վ չինօղ առնա բին:
Ընդ արքային Ղաձան իսո ան.
պատրաստութեր առ քեզ և կին.
պատճա ասէ Ադոնիա երկ նին.
անսա, և լուր. ծառայ քո բի:

Ղրկեզ ի հօտից ս ան.
առաջնորդ հօտիս ց դի.
ի ծընանելացդ հանդուր դի.
զի լցցես միշտ անձս նի:

Ի քէն զատակ ծըն ցի.
ես Հայր նա ինձ որ դի.
որ չինէ ինձ ոչ զի.
քան խնամ հաձոյ լի:

Ասէն գաւիթ երբ կրեալ.
Լուեալ ըզՂաձան.
և առ Ադոնիա գոր ձեալ.
Գոհացողական.

Տէր իմ Տէր՝ կարգս ցեալ.
Ջերմեռանդական.
զաձոս որդւոյն հայ ցեալ.
Ընդհանրական.

Լիցի տուն քոյ՝ տուն յաւիտեան.
զի տուն գաւթի՝ տուն Քո ես ան:
Սիրոյ բարեացն՝ և արհնութեան.
լիցի տան քում պահպան պատ:

Պաւղը խոտին շինել պատուն Տեառն.
և Աշ խոտացանայ՝ պատճառս պատուի,
զոյ ասեսն էջն՝ յաւիտենական։

Ա. Քայլն Պաւղի առեալ
զի Աճանաման զօրութիւն յարմնէ ելանէր
ձեռնադրելոյն լինէր, յաջողէր նմա Աշ
և խաղաղացեալ յամ շրջակայ խրոխտ
թշնամեացն. որք միանգամ ատելք
ոչնա զօրէին շարժել՝ ի վերայնորա այս
տեղաւ, կէսայր հանդարտութիւն, և ան
վրդով՝ ի սուն խաղաղ նստուցանել։
Խորհի այնուհետև շինել քնակութիւն
Տապանակին Աստուծոյ. որ մինչև ան
ց յայն ժամ շրջեալ էր՝ ի վայրապատկ
խորանս։ Յիշէ զայս պատահութիւն
Նաթան Մարգարէին, որ պատասխան
նեալ ասէ յԱրքայն. Զամ, արա՛ զ
՝ի սրտի քումմէ, երթ և արա. զի Տէր ընդ
քեզ է։ 2 Թագ. 7, 3։ 1 Նախ. 17, 2։
Բայց՝ ի նոյն գիշերին եղև բան Տեառն
առ Նաթան՝ և ասէ. Երթ, և ասա
ցՆ ծառայի իմ Դաւթի. այսպէս ասէ Տէր.
Ոչ շինեսցես դու ինձ տուն քնակելոյ։
Ասի տուն քնակելոյ Աստուծոյ. քան
զի Աշ ամենագօրութեամբ ներկայութեամբն
խոստ անդ՝ ի մէջ երկուց Քերովբէից.
ուր

որք հաստատեալ կային ՚ի վերայ Բաաղ ուխտեանն Իսրայելի: Ելից 25. 8. 22. Թուոց 7. 89: 1 Թագ. 4. 4: 2 Թագ. 6, 2: 4 Թագ. 19. 15: Սաղմ. 79, 2: 98, 1: Պատճառն թէ՝ ընդէր Աստ չկամեցաւ ի դասել զինեալ զառաջին. Տես առաքին Նաղորդ. 22. 8:

Ա Ր դ՝ Աստ բերանոյէ եւթով, այսինքն Նամաան Ասորւոյն (զի Ասորիքն բերան Ասուծոյ ասին.) խօսեցաւ ընդ դասէն՝ և ասէ. Յորմէհետէ հանին զորդիան Իսրայէլի յԵգիպտոսէ մինչև ցայսօր յիրևանս ի խորանին երևեցայ, և յայտնեցի նոցա զկամս իմ. ոչ ումեք հրամայեցի, և ոչ ումեք ընտրեցի շինել ինձ տուն. այլ ընտրեցի զքեզ և առի ՚ի բնակութէն հօտին. կացուցի զքեզ առաջնորդ Իսրայէլի. յամենայնիւ որ էլ ըքեզ. առաւակեցի զամ ինչս ինա քո. արարի զքեզ անուանի, որպէս մեծամեծան ՚ի վերայ երկրի:

Յորժամ լցեալ աւուրք քոյ՝ ննջեսցես ընդ հարս քո. և 1 Նաղ. 17, 11. ասի՝ յորժամ քուն լեցես ընդ հարս քո. ցի՝ երբ քուն լեցես, կամ քնեսցես դու որպէս և Հարքն քո ննջեցին, և քնեցին. յարուցից և սերմն: Ննջել՝ և քնել ՚ի Աստ գիրս բազմից նշանակէ մեռանիլ զի մարմինքն քնեն, կամ հանգչին ՚ի դե

րեզմ

բեզմանէն մինչև ՚ի յետին յարութեան ժամանակն: Տես Սաղմ. 12, 4. 75, 6. դանիէլ 12, 2. 1 Թես. 4, 13, և 14. 2 Պետ. 3, 3. Մատ. 27, 52.

Իսկ առանձին ուրեմն Աչ՝ և ասէ ց՚դա էիթ. Յետ քո մահուանն յարուցից զձեզ զամակ քո, որ եղիցի յ՚որովայնէ քումմէ. նա շինեսցէ Տուն անուան իմոյ. և կանգնեցից զաթոռ նորա մինչև յ՚Ա Ի Տ Ե Ա Ն. և այլն:

Յարուցից ասէ. յայտնի մարգարէութեամբ ՚ի վերայ Փրկչին մերոյ՝ քան թէ Սաղոմոնէ. զի սա թէպէտ եր պատկեր Քրիստոսի, սակայն՝ կենդանութեամբ հօրն, և ոչ յետ մահուան նորին ըսկսաւ թագաւորել. ըստ որում երևի յԹագ. 1, 47. Իսկ Փրկիչն մեր յետ մահուանն դաւթի ըսկսաւ թագաւորել: Տես 2 Նախ. 28, 6. Եսայի 11. 1. Գործ. 13, 23. Հռոմայ. 1. 3. Հեբրայ. 1, 5.

Տուն Անուան իմոյ. Սաղոմոն շինեաց զտաճարն Տեղեկէն, նիւթեղէն, և զա պականեալ էին. իսկ Աչ՝ զԱնապակեան, և զկուսածին Տաճարն, ըստ Մարմնին Փրկչին մերոյ: Յովհան. 2. 19, և 21. Սաղմ. 15, 10. Գործ. 2, 31. և 13, 35. Նաև՝ Փրկիչն մեր պատուականն իւր արեամբն շինեաց զԵկեղեցին Սբ. որէ Հաւատացելոց ժողովէ, Տաճար՝ և

Բնակութիւն Աստուծոյ։ 1 Կորն. 3. 16, և 17։ 6, 19։ 2 Կորն. 6, 16։ Եփես. 2. 21, և 22։ 1 Պետրոս 2. 5։

Մինչև յ՚աւիտեան. որ միայն, և խակա ապես փրկչին մերոյ յատմաբր։ Ղուկաս 1. 32, և 33։ Եսայի 9, 7։ Երեմիայ 23. 5։ Դանիէլ 2. 44։ 7. 14, և 18։ Միք. քէայ 4, 7։ Սաղմ. 44, 7։ 88. 37։ 109. 4։ 132. 11։ Գործոց 2. 30։ 1 Կորն. 15. 24։ Հեբր. 1. 8։ Յովհան. 12, 34։

Եւ ի ևղեց նմա ՚ի հանցր. Սաղմոսն էր ընծոհաբ արդի Աստուծոյ. իսկ զոր փրկչին մեր էր Մեսսիան ասէին Ա՚էութիւն, Գոյութիւն, Բնութիւն, Աննդութիւն, Զօրութիւն, Իմաստութեամբ Բարութիւն, Արարչութիւն, Ա՚րդարութիւն, և Մշտնջենաւորութիւն հաճատարու Յովհաննէս 1, 18։ 3, 16։ Գործոց 13. 33։ Հռոմայեց. 8. 32։ Հեբր. 1. 3, 5։ 1 Յով. 4, 9։ և յ՚այլ բազում տեղիս։

Եւ հալաւ գՅաւային գառնէր, և եփեզն գմօրուս նորա. և խոնեաց ըզ փրապս նորա ՚ի վերոյ գինեվ ց՚եղը. և արձակեաց գնոսա։

Յ՚ԱՆՀԱՐՏԻ ԹՈՒԻՆ 2967. ՅԱՌԱՋԱՆ ԳՔՈՒ 1037. Յետ

Յետոյսորիկ՝ Դաւիթ ըս-
սպառազինեալ շրջէր անքարի բարուց
բառնալեն Եբիսթար։ Գ Լուս 8·1։
1 Մնաց· 18·1։ Առնէ հարկատուս, և
ընծայարերս զոշխ գն փ ղեսացւոց, և
Մ ոաբացւոց, Ասրւոց, և Եդոմայ
եցւոց։ Յ'այսմ ժամանակի սպաց զ 59
Սադման· Ած մերժեցեր, և աւերե
ցեր զմեզ· և այլն։ Եգ 'ի նոսա պահա
կապանս, որովնքն պահապանս, և պահ
նորդս տանէանացն։ Էհար զԱդրազար
որդին, որդի Ռովամայ՝ մերձ Եփրատ
գետոյն· քանեաց զնոմ հեծեալս նորա,
և զկատարս սրբեաց· մեռան 100 կառս ին
քեան պահեաց 'ի ծառայութիւն իւր։
Ա յս Ադրազար Թուխ գոլ մեր Ձար
մայր սրբոյն, որդի Հօրոյայ, որ Հայ
ոց իշխեաց 'ի Դաւթի ժամանակին ըս
Սրբոյն Մ ովսէսի ևս որինացւոյ Պատ
մութեանն· Թղթակցամար 73։ Յորում
ժամանակի էր՝ ընդն Քերթողահօրն
Թինեա սրբոյն Մ արոց· որ ևս երևի
գոլ Թովմա սրբոյն, որ պարգևս առաս
քեաց Դաւթի։ Գ Լուս 8·10։ Բայց
այս ըստ Հնդարտերև կարծեաց, և հա
կառակն ինչ ասաց ասացեալ։

ՅԵՏ այսոքիկ յաղթողական քաջու
թեանցն՝ Դաւիթ բարեզարդ բերկրա
նոք

նոք քերի առ բարի բնակութիւն Բ ա
նին Բ արձրկլոյ, և ինդ կրս առանէ. և
Թէ կոչէ ոք ՚ի տանէ Սաւուղայ, զի արա
րիչ նմա ողորմութիւն ՚ի եղբայրացելոյ
նմոյ Յօնաթանու։ Դ Լուսի 9։1։ Եւ
լուեալ ՚ի Սիբայ, որ էր ծառայ Սաւու
ղայ, Թէ էր որդի մի Յոնաթանու ո
տիւքն հաշմ, այսինքն՝ երկու ոտիւքն
կաղ. Տես 2 Սամուէլ 4։4։ անուամբն
Մեմփիբոսթէ. կոչեաց զնա յ՚Երուսա
ղէմ. ետ նմա զամ մինչեան Սաւուղայ. և
հրամայեաց Մեմփիբոսթեայ կալ ՚ի սե
ղանի իւրում։

ԼՈՒաւ, յայսմ ժամանակի Դաւիթ
Թէ՝ Թագաւորն Ամմոնացւոց Նաաս մե
ռաւ. և Անան, կամ Անոն որդի նորա
նստաւ Թագաւոր փոխանակ հորա։ գ Ը
10։1։ ՚Ի Նոգ. 19, 1։ Վասն Նաասայ
Տես ՚ի Սամուէլ 11։1։ Բայց Թէ՝ որ
պիսի բարեկամութեամբ ունէր Դաւիթ
կամ երբ ցուցաւ բարեկամանալ ընդ Նա
ասայ. զայս Աստուածընչգիրն ոչ յիշէ.
Ոմանք ասեն Թէ՝ դուցէ յորժամ փա
խեալ ՚ի Սաւուղայ գնաց Դաւիթ առ
ազգայն Մովաբայ. անդ, և յայնժամ
արար բարեկամութիւն ընդ Նաասայ։
՚Ի Սամուէլ 22։3։ Առաքեաց ուրեմն
Դաւիթ դեսպանս առ Անոն. մխիթա

րել

ըել զնա նախ վտմահուան հօրն· ապայ
շնորհաւորել զիշխանութիւն նորա, և
հաստատել ընդ նմա զբարեկամութիւնն·
զոր ունէր ընդ հօրն նորա Ասայ·
Գնացին դեսպանքն Յերիքովն Ամնա
ցւոց, ի Ռաբաթ քաղաք· զորմէ տես
2 Սամուէլ 11·1· 12·26· 1 Մնաց· 20·
Ի չիանէն Ամնացւոց չարախոհ մտօք
թերեն զսիրտ, և զհիս Անոնայ՝ ասե
լով· Մի՞թէ դաւիթ սիրէ զքեզ· ոչ·
այլ արձակել զքաղաքս քո, և լրտեսել
զերկիր քո առաքեաց զնոսա· Ա յսպէս
ոչ զսխալանաց հաւանեալ Անոն
կալաւ զդեսպանսն դաւիթ՝ էգեր կի
ածիլեաց զմօրուսն նոցա· (յայլ Օրէ
նակս՝ էգեր զկէս մօրուսն նոցա)
և կտրեաց զշրջասս նոցա՝ ի մէջ, կամ
՝ի գօտեացն մինչև յերկն· և արձակեաց
զնոսա ամօթալից·

Գնաց, և վարպետանակ է երկայն, և
զինուորական վերնազգեստ· Տես· Սա
մուէլ 17·38· 2 Սամուէլ 20·8·

Դաւիթ լուեալ թէ այսքան անարգու
թիւնս, և ամօթանս իւր դեսպանացն
արարին Ամնացիքն, առաքեաց առ ընդ
առաջ դեսպանացն՝ ասել ցնոսա· Ընդ
սարսուք յերիքով մինչև աճեցին մո
րուք ձեր, և ապայ գարձիջիք·

Ի սկ

Իսկ Ամենայնքն սեսեալ եղեն ի բոլոր ռամկեան առաջի Դաւթի, կալան ի վարձու յԱսրուցն 20 հազար հեծեալ կաց. յԱմաղեկացւոցն՝ արս 1000. ի Տովբայ արանցն՝ 12 հազար. տալ պա տերազմընդ Իսրայէլի: Դաւիթ առաքեաց ընդդէմ նոցա զիմ զօրաւոր զօրս ընդ Յովաբ զօրավարին, և ընդ Աբիսայ՝ որ էր եղբայր Յովաբայ:

Ասա արին, և քաջանձն Յովաբ՝ ընտրեալ յԵրիսաստղացն Իսրայէլի, կա զոյց գնասա ընդդէմ վարձկան Ասրի զի նուաղցին, իսկ զմնացեալ զօրսն տայ ի ձեռս Աբիսայ՝ եղբօր իւրոյ, և առէ. Կաց ընդդէմ Ամենայնցն. բայց եթէ՝ հաղթահարեսցեն զիս Ասրիքն, եղիր ջինք ինձ ի թիկունս, և յօգնութիւն. իսկ եթէ Ամենայնքն զքեզ հաղթահարեսցեն, մեք եղիցուք ձեզ ի թիկնանս առնել. քաջ լեր, և ժրացարուք ի վերայ ազգին մերոյ. և Տէր արասցէ զբարին հանձին և առաջի աչաց իւրոց:

Ջայս սահմանեալ Յովաբ՝ եւ ընդ զօրսն իւրոյ ի ճակատն Ասրւոց. և հարեալ փախոյց զնոսա՝ որպէս փոշի ի վերայ երեսաց երկրի: Ամենայնքն զայս տեսեալ՝ նոքա ևս փախեան ի մէջ քաղաքն: Ասէ յոտիամ Յովաբ դարձաւ յԵրուսաղէմ, կրկին անդամ զօրս

Ժողո

ժողով արարին Ասորիքն հրամանաւ Ադրատապատ արքային, և հաւաքեցան ՚ի Քաղամակ քաղաքն. զոր տեսեալ արար և Իսրայէլ դուռնարեալ զզօրս ՚ի նոյն Քաղամակ քաղաքն մատ: Եւ ՚ի ճակատել երկուց զօրացն՝ փախեաւ Ասորին. և յայնմհետէ ոչնա յաւել Ասորին պատերազմիլ ընդ Դաւիթ, այլ եղև նմա անձնատուր, և ծառայեաց:

Եւ գնաց ՚ի հրովարտակին, և ասէ. Արա զայս ինձ ընդդէմ առնիցէ պատերազմին՝ և փոյթկից ընդ կռուանէ ՚ի նմանէ. և հարցէ, և ջնջեցէ:

Ց՚Ամին աշխարհի 2969. յառաջքան զԿրիստոսն Ծնունդն 1035. Դաւիթ ամաց էր 50 տաճկական:

Ա՚ԿԻՆ ԱՆԴԱՄ Ա՚ՄՆՈՅԱՆ

կամեցեալ պատերազմիլ ընդ Իսրայէլ՝ Դաւիթ առաքեաց ընդդէմ նոցա զԵս պատրաստեան իւր Յովաբ հանդերձ զօրքն. որ գնացեալ՝ կոտորեաց զորդիսն Ամմոնայ. և պաշարեալ զմայրաքաղաքն նոցա Ռաբաթ՝ նեղէր զնոսա:

Բայց

Բայց ինքն արքայն յայսմ ժամանակի ձեռաց յԵրուսաղէմ քաղաքի. և յաւուրս միում յերեկոյի ժամուն ելեալ ի միջօրեայ հանգամանէն, և գնացեալ ի թադաւորական սրահն տանիսն, կամ կատարն շրջիլանդ, և ըզբաղնուլ. և ե տես ի վերուստ անտի՝ զի կին մի զինքն լուանայր. և կինն էր տեսլեամբ յոյժ գեղեցիկ. Առաքեաց հարցանել վասն կնոջն այնորիկ թէ՝ ովիցէ. և լուեալ զի կր Բերսաբէ, դուստր Էլիաբայ, կամ Աքիելի. ¹Մ՚նաց ց. ՝ կին Ուրիայ այլ Քետացւոյն. հրամայեաց թերել զնա առ ինքն: Բերին զԲերսաբէ. և դաւիթ ննջեաց ընդ նմա: Յետ այսր ինկ Բերսաբէ գարձեալ ի տուն իւր՝ և տես զինքն զի յղի էր, ազդ արար Դաւիթ թէ թէ՝ յղի եմ ես: Դաւիթ ի ծած կոչ զիւր յանցանան՝ առաքէ զկնի առ Յովաբ Զօրագլուխն, և ասէ. յուղարկեա առ իս զՈւրիա Քետացին: Ուրի այ դարձեալ ի զօրացն յԵրուսաղէմ, եկն առ արքայն. և զոր հարցմանն նորին ողջոյնս զողջոյնէն Յովաբայ, և զօրացն: Ապա արքայն ասէ ցՈւրիա երթ ի տուն քո, և հանգիր. իսկ Ուրիա ելեալ յարքունի տանէն, իսկոյն դաւիթ առաքեաց նմա բաժին յարքունի սեղանոյն զուարճացանել զնա, և չկա

ոլա

առեալանել՝ ի զուգակցութիւն ընդ կը
նոջ իւրում. զի այսպէս կամէր ծածկել
զիւր ընդ Բերսաբեայ գործեալ չնու
թիւնն։ Բայց Ուրիայ ոչգնաց ննջել
՝ի տուն իւր, այլ յերկիրզուգամաւուրն
՝ի հարցանել թագաւորին թէ՝ ընդէր
ոչ էջէր ՝ի տուն քո, և հանդերձ. սա
տապտանել՝ ասէ ցնա. Տապտանակ
Տեառն, և բոլոր Իսրայէլ քնակին ՝ի
խորանս, Յովաբ Տէր իմ, և ամենայն
զօրքն քնակին ՝ի դաշտի. իսկ ես զի
արդ մտանիցեմ՝ ՝ի տուն իմ, ուտել՝ ըմ
պել՝ և ննջել ընդ կնոջ իմում. կենդա
նի է անձն քո թէ արարից զբանդ այդ։
Բայց սիրտ արքային այս հաճատարմա
թեան բանիւքս Ուրիայի ոչ փոխեցաւ
՝ի խորհեալ չարութենէն. այլ դնէ ըզ
մեզս ՝ի վերայ մեզաց. գրէ հրովարտակ
կամ հրամանս, և տայ Ուրիայի տանել
զայն առ Յովաբ զօրապետն. և հրամ
արտակին էր գրեալ այսպէս. Մատո
ւցէք Ուրիա ընդդէմ տաժանգեալ պատե
րազմին. և դարձջիք ընդ կրունկ ՝ի նմա
նէ. զի հարցի, և մեռցի։ Առեալ Ու
րիայ զգրքուանն մահահրամէրը հրամանն
գոյ անմեղն առ Յովաբ, յանձնէ նմա
միամիտ զմահագրեր հրովարտակին. էկաց
հարազատարկն ՝ի տեղի տաժանգ պատե
րազմին ըստ մահնեղան հրամանին. անկաւ
և

և մեռաւ հաւատարիմ այրն Ովբիա։
Ահա կատարեալ կրկին անօրէնութիւն
պատինքն՝ շնութիւն, և մարդասպանու
թիւն։ պատուղ շնութեանն է մարդա
սպանութիւնն։ պատուղ հայր խորհրդոյն՝
է գործ անօրէնութեան։

Բն ուխն ճարդկան դատարկացեալ
ախտիւք կատեալ կարկա մի։
Ո ւոխ կենացն յ՛անձին կա լեալ
պատասխանեամբ անըզգայի։
Յ՛անեղանել շաւիղն ան կեալ
՛ի տուրբ գործոց վերջո տի։
Զուղին քարեաց նապատ լը քեալ
աստանդական թափա ռի։
Ի բր ՛ի ծովին ալէկո ծեալ
ատակ յ՛այնվայր գեգե րի։
Անտե յ՛այլկոյս մոլի ար քեալ
տղուն ախտիւքն լցբա ղի։
Բայց աստ և անդ թափուր ճնացեալ
զի վարանմամբ գանգա ղի։

Ա Ստ ընդ հս տղբա ցէք։
Է ղբարբ ցաճակից։
Զախտար անձինս տե սէք։
ու գըժոխա կից։
Զի բանտարկուն ո հայ։
որպէս թուեալից։
՛ի գուբն քարշել չա նայ։

Լինք

ինքեան լծակից·
Ո րատոյ յաւէժ որ սայ·
թուլայ զուգակից·
Ո սոխն մեր անըզ գայ·
մեզ ըզգայուս կից·
Զգայուք ըզմեզ որ սայ·
զի վատնգաս լից·
Ասէն Սամսոն պարտաւալ·
է թըշնաւս լից·
Ընտիրն Դաւիթ յաղթեալ·
լինի պատճառ կից·
Ե՛ Սաղոմն այն կեալ·
յոյժ սմօթս լից·
Զի Աստուածք գարշելոյն·
ուռկան ոչգրտ սուրն·
որ անհանդիսս գործան գոլ ծէ·
'ի կորուստ մարդ գոյն·
Ասեաց է ա չայց·
անյուր ական Քրիստոս·
թայց յաւէժս սղջիք ուռկս նէ·
զնոգիս աղքատ տայց·
Յ'որս անձանց է ուսց·
'ի չանելիս վոս կայց·
մըխաւալ ձեռուք նա հարկս նէ·
և գնարժալն որ սայ·
Անքուն թըշնաւս մի·
և անչարտ կոչ նի·
որ զայդ ետուն խանգաս չէ·
գաղան ամէ հի·

Ամա

Աստանայն ցա սեալ·
Ի մարդն կատա գնալ·
որպէս առուծ յածեալ գո չէ·
զի զիմոյն իւր ժայռեալ։
Բարք մարդոյն խախտեալ·
Յարմատոյն շէ գնալ·
որպէս ոչխար մոլեալ քոյ լէ·
Ի սահուսն քէ ընալ·

ՅԵՏ այսպիսի կրկին յանդգնացս՝ առաքէ ՏԷՐ ՂՆաթան առ Դաւիթ՝ կամ զառողջ Մարգարէն առ հիւանդ Մարգարէն։ Ջի ըստ կանոնի բժշկաց հիւանդ բժիշկն ոչ կարէ գինքն բժշկել· այլ՝ կոչէ զոյր առողջ բժիշկ բառ ժիզգիւր ցասան։ Ա յսպէս Նաթան անցաւ Մարգարէ՝ հրամանաւն Աստուծոյ, գոյ բժշկել զաւազապար Մարգարէն Դաւիթ· և յանդիման կացոյ ցանէ նմա զառակս այս· և զոյս ասացի

Յ Ա՛ՆԻՆ աշխարհի 2970· և յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 1034։

ԷԻՆ ասէ Նաթան, երկու արք Ի մի ուր քաղաքի· մինն մեծատուն, որ ունէր բազում ոչխարս, և տաւարս· իսկ միւսն աղքատ, որ ոչ ունէր բնչ՝ եթէ ոչ՝ որոջ մի փոքր, այսինքն՝ մին պտուկ եգ գառն։ Եկն հանապարհորդ մի, և հիւր առ մեծատունն· որ կամէր լով տա

տու

առեալ զՀանապարհորդն, ոչ կամեցաւ առնուլ յ՚ոչխարացն իւրոց առ կերա կուր Հանապարհորդին· այլ էառ զաղ քաման որոյն· զոր սնուցեալ էր այն աղ քատն ընդ որդւոցն իւրոց յատուկ ըմպել և ՚ի ծոցն իւրում իջուցանել զինչ ոչ ակ դուստրն· էառ զնա մեծատունն, և պատրաստեալ եւս Հանապարհորդին։ Դաւիթ զայս լուեալ՝ խոկոյն սաստիկ բարկացաւ, և ասէ· Ա՚յն այն մահա պարտ է. և զորոյն այն եօթնապատիկ հատուսցէ։ (բառնագործն է՝ զորեք պատիկ։ Ել ից 22·1։) Յայնժամ պա տասխանեաց Նաթան, և ասէ· դու ես այրն, որ արարեր զայն· զի սրով ըս պաներ զՈւրիա Քետացին, և զկինն նո րա առեր քեզ ՚ի կնութիւն· վասն այսո րիկ մի հեռասցի սուր ՚ի տանէ քումմէ, և այլն· Գ՚ուխ 12·7։ Ընտրեալ Թա գաւորն, և սիրեալ Մարգարէն Ա՚Ի Դաւիթ ոչ բարկացաւ, և ոչ դժուար ացաւ ՚ի վերայ Նաթանայ· այլ զԼիա կուր խոնարհեալ առաջի Ա՚ստուծոյ· և Հանաչեալ զնոր յանցանն՝ ասէ ամենա կատար զղջմամբ, և բեկեալ սրտիւ·

ՄԵՂԱՑ ՏԵԱՒՈՆ· Բա զումք մեղանչէն որպէս Դաւիթ, նա և չարուչարեա· քայց սակաւք ապաշխա րեն որպէս Դաւիթ։ Յայսմ ժամանակ

կի

կի ասաց. Ո՞ղորմած ինձ Աստուած քան մեծի և այլն: Սաղմ. 50. Եւ նա կոյն Բարկրարն Աստուած ասէ ցնա՝ ի՛ձեռն Նամանայ. Թողեալ լինին մեղք քո, և մի մեռցիս այսու մեղօք:
Գ. Յովհ. 12. 17:

Եւ պատասխան եա Յիսուսոյ Նանդ պատոյ խօսեաց, և ասէ. Ցեսէ՛ յոչիմ գառաքեալսն սէրդան Նմանն ի գինոյ՝ և առաջէց ձեզ. հարբե՛ս գԼՆմանն, և քո պանանէս. մի՛ երկնչիս. գի՛ սէ ապատքեն ես ձեմ, որ հրամայեցեմ ձեզ. գաղջացար գուս, և երբուս չ՛որդիս գորոնչեան:

Յ՛Ամին աշխարհի 2572. յառաջքան գՔրիստոսի Ծնունդն 1032:

Եւ Դաւիթ որքան կանայս ունէր. և հարսաքանչիւր ինոջ որդին որ սէս առաւանիւ՝ Տես 2 Սամուէլ 3. 2:
1 Մնացորդաց 3. 1:

Ամէն, կամ բարւոք՝ Ամէն էր՛ի կինոջէն առաւանին Աբեսաղ. իսկ Աբեսաղ, և Թագաթ գեղեցկատեսիլ աղ

Ջինն

զինն էին՝ և կնոջէն Մասաքեայ· որ և ա
սի Մովքա· դուստր Թաղմեայ արքայ
ին Գեսուրայ: Տես վերն Թղթա· 422:
Ա՛Մ՚ն դարձ սիրով սիրէր զԳեղեցկա
տեսիլն Թամար· և՝ խնդրոյն էր ծիւր
եալ՝ մաշեալ՝ և նուաղեալ· որպէս հա
տորակ տվորութիւն է Ս իրահարաց:
Յ՚անագաւ եղբօրմըդի Դաւիթայ, այլ
խորամանկ, և չարարուեստ· ըզ որում
առիվ Ճարտար Թուվէն· Սաղմ· 57· 5:
և ա՛ն այն Թ՚ևկուացի կնոջէն· զորմէ և
Թէ կամիս՝ տես 2 Սամուէլ 14· 2: խոհ
ցեալ զԱմնոյ սիրահարութիւն ցաւն,
չարահնար խորամանկութիւն խրատուց
զնա առնլոյն· Կեղծեալ հիւանդացեալ՝
և՝ ննջեա՚ի մահիճս քո· երբ եկեալ
հայր քո տեսանել զքեզ՝ ասա ցնա· և
կեաց, և մտցե Թամար քոյր իմ, և ա
րասցե ինձ խոհս, կի ուտեցից ապտուա
և Թանապուրս, ի կերայց: Ա՛մն և
զնա ըստ չար խրատուն սուտ հիւանդ
անկեալ՚ի մահիճս· գայ արքայն տես
նել զհիւանդն· և Ամն խնդրէ՚ի նմա
նէ զԹամար, զի եկեալ՝ արասցէ նմա
բլիթս ուտելոյ· հաւանի արքայն, և ա
ռաքէ զԹամար տատրոսել զուտելիս
վասն հիւանդացեալ եղբօրն· Թա
մար գայ՚ի տունն Ամնոնայ· առնու հայր
Թրէ զայն, և առնէ բլիթս ի եղբօրն:

Հայր

Հայր անեկ խնդրեն է, կամ ալեւբի շա
ղախ. Թրեւ նշանակէ խնդրատուն, կամ
խնդրողն եւ մոխրագէտ։
Յետ պատրաստելոյ խորտկացն Աճեն
ասէ ցքոյրն. Տար զխորտիկսդ ի սե
նեակն, և կերայց։ Բայց երբ էին ի
մէջ սենեկին, ձգեաց Աճեն զձեռն տա
քոյրն, և ասէ. եկ, և ննջեա ընդ իս՝ քոյր
իմ։ Թամար բռնադատեալ՝ և ի մէջ
մեծ տագնապի գոլով՝ ապաչէր լալագին
ձեղբայրն՝ չառնել զայնպիսի անզգա
մութիւն։ Աճեն չիմարութեան գի
նեաւն Թմբրեալ՝ ոչ կամեցաւ լսել ձայ
նի քուերն, այլ բռնաբարեալ և բռնա
դատեալ զքոյրն, ննջեաց ընդ նմա. և
յետ այնպիսի անլուր անզգամութեանն
առաձգէր առելութիւն, որով Աճեն
առաց զքոյրն, քան թէ սէրն, որով սի
րէրն յառաջ. ուստի յետ ազգապղծու
թեանն՝ խոյն դառն բարկութիւն ասէ
ցքոյրն. արի, եել և դնա։ Եւ Թա
մար ասէ ցնա. Մեծ են չարիքս այս՝
արձակելդ քո զիս, քան զոյն, զոր արա
րեր ընդ իս։ Աճեն ոչ միայն չհեղգ լը
սող ձայնէն քուերն, այլև հրամայեաց
ծառայիցն հանել զնա արտաքս ի սենե
կէն, և փակել զդրունսն։ Թամար
այսպէս խայտառակեալ՝ արկեալ զգեղ
խոնջն մոխրոյ, պատառեալ զերկար պարե
գօտն

գոան կամիկն, և ապստամբ հանդերձն և եղեալ զձեռն 'ի վերայ գլխոյն, զի նոց լալով առհամառեալ եղբայրն իւր Աբեսողոմ. որ իբրև ետես զնոսա համակեալ մայր քոյրն, մխիթարեաց զնա, և յոր դարեաց 'ի լռութիւն ձնալ, և ոչ եր բեւ խօսել ընդ նմա զոյնժամ անգամն։

Բայց Աբեսողոմ ՚ի Ամնոն նախատանացն առ համառեալ քոյրն իւր, ու նէր սէր, և եւթ 'ի մահ իւրում ընդունել զնա 'ի դիտուկ ժամանակի։

Ա Պայ յետ երկու ամաց 'ի թագաւորն աշխարհի 2974. Աբեսողոմ գտեալ զժամանակ իւր վաղահաս ջարդ խորհրդոյն. հրամէիր զամենայն իւր 'ի խրախութիւնն. (մեքենա.) առ եալէր նախ հրամանն ծառայիցն իւրոց, ընդունանել զ Ամնոն յորժամ տեսանէին զնա գինով 'ի խրախուսանացն զառարեալ. և այսպէս 'ի խրախութեանն հրամայեաց ծառայիցն ընդունանել զ Ամնոն. ինքն ինչ ինչ 'ի գեղեաւր առ իւր մօր հայրն Թ՚ոլմայ աղբայն։ Դառնի զայս բոլորեալ հասկեաւն երբ լուաւ՝ զայսոսիկ ոչ ինչ դիտեալ, և ամ ծառայքն նորա ընդ նմա գային, և արարին առ Ամնոն 'ի վերայ։ գլուխ 13· 37։

Յետ երից ամաց 'ի թագաւորն աշխարհի 2977։ Յոմանք խորհրդեալ

թեկուսացի Ճարտար կնոջն. գլ. 14. 2։ հաշտեցոյց զաղքայն ընդ Աբեսաղոմայ և եբեր զնա ի Գեթսեբայ յերուսաղէմ. բայց մինչև ամս երկու ոչ կարաց տեսանել զերեսս Աբեսաղոմայ հօր իւրոյ։ Աբեսաղոմ այնչափ գովելի դեղեցիկ էր մինչ զի ի թաթից ոտից մինչև ի գլուխ նորին ոչ գոյր ինձան արատ։ և ոչ գոյր նման նմին դեղեցիկ այլ յամենայն երկիր։ Ի խնդամ ի տարուընջն վերջին, կամ խուզէր զհեր գլխոյն. և հերոց քաշն էր 200 հասարակ սիկղ՝ կիմ ասեմ։ Գլ. 14, 26։ Ունայ ուրեմն Աբեսաղոմ յե րուսաղեմ զերկու ամս առանց զերեսս հօրն տեսանելոյ. գլուխ 14, 28. ապայ հրաւիրեաց, և ձեռամբն Յովաբայ էմուտ առ հայրն իւր հանդերձ մեծաւ խոնարհութեամբ. և ի հօրէն ընդունեալ եղև սիրով և համբուրեաց. ուստի Աբեսաղոմ զամս վաստհացեալ ևս քան զերս հրաւիրէր զնեղոսեթեան ընդ դէմ հօրն. արար ինքեան կառս, և երիվարս. գլուխ 15. 1. եղանէր անգամ անգամ յարքունական դառն. և երբ տեսանէր զարս գալ ի դատաստանն արքունի՝ հարցանէր. ուս ես. յամէ քաղաքէ գաս. զինչ քան ունիս ի դատաստանի. ապայ ասէր. քո բանդ ուղիղ՝ և դիւրին է. բայց ոչ գոյ ունկնդիր լրաւեանց. եղանի թէ

լինի

լինել եւ գառաւոր ի վերայ Իսրայէլ
և եւ առնել իրաւունս։ Ե՛ եթէ ոք
մերձենայր առնս երկիրպագանել նմա
քաշէր ինա առ ինքն, և համբուրէր զնա։ Այսպէս գործեաց Աբեսաղոմ
ամենայն արանցն, որք գային ի
գատաստան թագաւորին։

ՅԵՏ լրոյ ամաց (յայլ Օրինակս 40 ամաց) ինդրէ Աբեսաղոմ ի հօրէն զի
նալ առնել Տեառն զնախայ ի
Քեբրոն քաղաքն։ քայց խորամանկու
թեամբ, և չարահնարս նենգութեամբ
եղբ ելեալ ի Քեբրոն՝ առաքեաց պատ
ուիրակս, ևմ պատրաստեալ՝ և մինչդեռ
յամենեցունց իրայէլ քարոզել՝ ի լսել
զձայն եղջերափողոյ՝ ասասցեն թագաւոր
արեալ Աբեսաղոմ ի Քեբրոն։

ԴԱՒԻԹ լուաւ զայս շինդն, կամ
յանկարծահաս վտա հասեալն ի Քեբ
րոնայ, և ասէ ցհաւատարիմս իւր։ տա
խելացուք մեք։ գլուխ 15, 14։ և Թողեալ
ատեն ի հարճ կանանցն իւրոց պահել
պատնեն՝ ինքն ընդ ծառայսն իւրոց էլ
հեռոտա, ևմ հեռեալ, բակ ասէք, և
ծածկեալ գլխով փախչէր յԱբեսաղո
մայ։ անցեալ ընդ հեղեղատն Կեդրոնի
ելանէր ի լեառն Ձիթենեաց մեծա
ձայն լացիւք, և ամ հաւատարիմքն ընդ
նմա։ և մինչ ասկաւիկ ինչ անցեալէր ըն

դ-

դադաթ լերինն՝ և հասեալ ի բաւորիմ
գլ. 16, 5. ահա եկանէր այր մի յ՝ազգէն
Սաւուղայ՝ անուամբ Սեմէի. 3 Թագ.
2, 8. սա այս Սեմէի գնայր զհետ Թագ-
աւորին՝ անիծանելով զնա, արկանե-
լով քարինս, և ցանելով հողս ի վերայ
արքային ասէր. Ելի այր արեանց, և ա-
նօրէն. դարձոյց ի քեզ Տէր զամենայն
արիւնս տանն Սաւուղայ, և այլ բազում
նախատանաց բանս կուտէր ի վերայ նո-
ցա. իսկ հեզահոգի արքայն ոչինչ ասէր
եթէ ոչ՝ Թոյլ տուք նմա այնպէս անիծա-
նել. զի Տէր ասաց նմա՝ անիծանել զդ
Դաւիթ. Քանզի ասէին ծառայքն ցնր
արքայն. Բարձցուք զայն մեռեալ շունն
որ անիծանէ զարքայն. իսկ Թագաւորն
պատասխանէր. Լծերևս տեսցէ Տէր զ
տառապանս իմ, և հատուսցէ ինձ բա
րիս փոխանակ անիծից նորա յ՝աւուր
յ՝այսմիկ. գլուխ 16. 12։

ԱՐեսաղոմ երբ էր ի Քեբրոն՝ կո
չեալ առնէր զԱքիտոփէլ Թեկուա
ցին, զօրաւոր խորհրդակից Դաւիթ.
Եմուտ վտառօք, յ՝ե րուսաղէմ քաղաքն.
Իրատասաւեալն Աքիտոփելայ՝ ընդ
ջեաց հրապարակաւ ընդ հարճից հօր
իւրոյ, զորս թողեալ էր Աբեսաղոմ յ՝ի
րուսաղէմ պահել զարքունի տունսն. և
զայս արար Աբեսաղոմ առ ի հրատարա
կել

կել՝ի մէջ Իսրայէլի զամենեսեան հօրեղբ
ոյ· և հատուատել զարմն, որք էին՝ի հօ
րէն զատեալք, ՚ի հընազանդութեան եբ:
Յ՚Ա յամ ժամանակի հրամայեաւ փա
րաւոնն դաւթի եկն առ Աբեսաղ
օմ-քաւսի Աբսաքացի պատուիրակ, լը
սեա, և բարեկամ Դաւթի· զի ցրեա
ցէ զնորհուրդս Աքիտոփէլայ· որպէս
և ինքն դաւիթ աղաչէր զԱՏ ասելով·
Ցրեա զնորհուրդն Աքիտոփէլայ՝ Տ Ե
Առաւած իմ:

ԱՍՏ՝ և յ՚այմ ժամանակի կատարե
ցաւ առաքեալն ՚ի ձեռն Աստուծոյ Մար
գարէին· 2 Սամուէլ 12·11: նակ դաւ
իթ բողոքելն խոնարհեալ՝ հընազանդի
Աստուծոյ անպատճառ պատասխանոյն· քանի
անձամբ անձին քակ կամ փորձեալէր, զի
թէ ոք ամբաստանայ ընդդէմ Այ, հա
մայն արարածք նմա ընդդիմանան՝ ի
վերժխնդրութենէն: Աստի եռեսս
յայտնապէս զամուր եբ, և զսուն ա
լեհածեալ՝ և սասանեալ· Թամարայ բրա
նսարկն· Ամնոն բռնաւանեալ· Աբեսա
զօմ սպանանելն· Բարեկամք հեռանան
՚ի Սէմեայ անիծանելն· մեծատաղնապ
փախչել· և խայտառակիլն հարցէն եբ:
Աչքան դժուարին եր է՝ անկանիլ՚ի
ձեռս Այ· և զպատուհասն նորա ոչ
պահել յ՚ամենայն զօրութենէ:

Ե-

Եւ խոովեցաւ արդար. և եւ՛ ի վեր
նստոյն դրանն. և եկայ. և այսպէս
ասէր ի լաւ ուրտ. ոչ եկայ իմ՝ քեզ
սպանող, քեզսպանող ոչ եկայ. ո՛
սայլ պղտիկ իմ ինչ ես, ես ինչս
նայ ես՝ քեզսպանող ոչ եկայ. ոչ եկայ
իմ քեզսպանող:

Յ՛ԱՄն սկսաւ 2981. յառաջ քան
ՔՐիստոսի ծնունդն 1023:

Ա՛Ր եսպաղամ գեղեցիկս ցեղ.
բայց հօրն չգիտմ գարշ սպեղեաղ.
Չի հետս ինս վախս ցեղ.
գնեսուսպիմ քաղաքն ս ուեղ.
Չորք ընդ զօրաց սպասեղաց մեղ.
բաղուկ Դաւթեան յաղթանակիեղ.
Ա՛բեսպաղամ չորեսս վախ չի.
ըն թսս կարնեսս սպասեղ հախի.
Ի՛յ սվաբայ նեսուտս բի.
մեռեղ մարմինն ի վիհ ձգ պի.
Չանկուճն որգեղոյն Դաւիթ լուսս.
գոմէն հայրսկան գալուրջ ցուս.
Ցաս հեծուէն յ՛արբոյն մտեսս.
ոգւոյ զորպինն, յ՛որմէ ինս խեսս.
Փախեսս անսկն, ասսկն ոչ բայց.

գՀՀ

զԱբեսաղոմ որդին, և ասէր· Այր՝ և ասէր· Իմ որ դեակ·
ո տայր գիս քո վոխան նակ·
Թոմանակ քո, իմ որ դեակ·
մեռեալ էն, իմ որ դեակ·
Ոգեհակ իմ գեղեցիկ ցեալ·
բայց անզամեակ ասիայ ցեալ·

Ի՛ Եսաղոմ Հասատեալ

յ՛Երուսաղէմ քաղաքն· և խորհրդոյն Ադիսամիէլայ մտեալ առ հարձան հօր իւրոյ յանդիման Իսրայէլի· այժմոյս մեռեալ նոյն ժանտաբարոյ Ադիսամիէլայ բանիւն գնայրն իւր վախատական ընդանանել· Վասն որոյ խնդրէ Ադիսամիէլ յ՛Աբեսաղոմէ 12 հազար արս· զի նոքօք զիշերայն զնայցէ տրամանել զարքայն Դաւիթ· որ էր վհատեալ՝ և յետս դարձուցանել առ ինքն Աբեսա զամենայն զօրան նորա: Հաճոյ թուե եցաւ Աբեսաղոմայ այս Ադիսամիէլայ խրատն· քայց էրկրեամն չարութիւն իւրմանց խտորեցան յ՛Աստուծոյ, և խորհեցան զխորհուրդ, զոր ոչ կարացին հաստատել: Սաղմ· 20·12:

Քանզի Տէր ցրուէ զխորհուրդս հեթանոսաց· անարգէ զխորհուրդս ժողովրդոց· և արհամարհէ զխորհուրդս իշխանաց· Սաղմ· 32·10· Ադա

Ազան Աքեռոպամ հրամայէ՝ զի և միւս
խորհրդակիցն Գառան Աքսորեցին ա
ռասպել զիւր կարծիսն, և խորհուրդն։
Գառան էր ծածուկ՝ ի սրտի բարեկամ,
և բարեխոսանձամբ Դաւթի. նաև՝
ունէր՝ ի Դաւթէ պատուէր զրեալ ընդ
խորհուրդս Աքիմելեքայ. գլ. 15, 34։
ասէ յԱքեռոպամ. Ոչ է բարւոք խոր
հուրդն, զոր այս անգամ խորհեցար Ա
քիմելեք։ գլ. 17, 7։ Գանել գոլ ինք
նին քաջ գիտեաս զօրութիւն հօր քո, և
արանց նորին։ Եւս զի գառնայցէ՛ ի
հայր քո բարեխօսեամբ երբեմն զարքայի՝
որոյ ձադն լցէ՝ ի գաշտն արասառեալ։
Եանե որովհետև հայր քո է այր արուես
բազմօղ՝ ոչ այլ գործ զօրացն, բայց
ամրանալ ուրեք, որպէս յաւուրս Սա
ուղայ։ Ո երեքին արդ է, զի ընդդէ
շուէմեանք արուեստք զիարդ այդ, և ոչ
հաւանեալ։ Ժողովեաց բազմութիւն զօր
աց, ընդ որս հայցէ՛ և գոլ ընդ մեզ՝
՝ի վերայ նորա ուրեք գտանիցեմք զինս,
պատեսցուք զնովաւ, ոչ ապրեցուսցուք
զնա, և ոչ զմի ոք ՝ի նոցանէ։
Գառան երբեմն եառնս զի Աքեռոպամայն
խորամանկութեան, և ոչ զառաքեցեալն նո
ցին գազատաբար ազգ ազար Դաւթի՝
զի անուն փոյթ ընդիմացի գիշերային անց
ցէ՛ ինքն, և ամենայն զորքն նոր ՚ի Յոր
դան

գանան գետն ՚ի քաղաքն Մահանայիմ, այսինքն Բանակք: Տես ծննդոց 32, 2: 2 Սամուէլ 2, 8: 17, 24:

Աբեսողոմ եւս էառ զԱրքիսեան, եւ քանակեցաւ յԷղիբէն գաւազանէ: Դաւիթ բաժանեաց զգործս իւր յԷբիս բաժիս, եւ եւս երից Հրամանատարացն, Յովաբայ, Աբեսայի, եւ Եթթէացւոյ՝ զի գնացեն ընդէմ Աբեսողոմայ՝ հանդերձ պարագաւորութեամբ զի մի ինչ ախտացեն անձինն աբեսողոմայ, եւսկ ինքն ար քայն ետուն ՚ի Մահանայիմ քաղաքէ ընդ հնգից հազարաց զօրացն իւրոց:

Ի ձախաւ մասն զօրացն՝ կային ազգք ամենայն յաղթեցան, եւ անկան ՚ի նոցանէ 20 հազար մարդ: Աբեսողոմ հեծեալ ՚ի վերոյ Հրեշտին՝ փախեաւ յանտառն, եւ հերձն պատեալ ընդ նմա, եւ մանր առնոյր զնա, կախեցաւ անտի: Այր մին գայ պատմէ Յովաբայ թէ՝ տեսի զԱբեսողոմ կախեալ ՚ի կաղնի ծառոյն· եւ ասէ ՚ինձեմն նախատինս զի տեսի· Ընդէր ոչ հարեր զնա ընդ գետին· որ էառնայի քեզ 50 սիկղ արծաթոյ, եւ սուսերակ: Գր· 18, 11: (սիկղ եւ մաղալի եւ նոյն է:) Յայնժամ ասէր այն պատասխանեալ՝ ասէ ցՅովաբ· թէեւ կշռեալ ապրեցուցանէի հազար սիկղ արծաթոյ, ոչ առնէի զայդ: Զի յա

կանջս

կանչա մեզ առաջ արքային. Մի՛ ինչ մեաս առնէք Աբեսաղովմայ: Յովաբ գիտաց մանն թագաւորին ըստանկանեալ՝ գնայ ընդ առանձինն առնուլ զԱբեսաղովմ, և ըզ մարմինն ընկենու՝ ի խորին գուբն մի: Դաւիթ լուեալ զԱբեսաղովմայ մահն փղձկեաց արտաքս եւ՛ ի վերնատունն, և ընդարձակ ողբալ՝ և ասել. Ո՛րդեակ իմ Աբեսաղովմ, և այլն։ Գ. Ի. 18, 33։

Յայսմ պատճառաւ այնպիսի նշանաւոր յաղթութիւն փոխարկեցաւ՝ ի ծայրա գոյն տխրութիւն. զի թագաւորն ազգաւոր ծածկեալ զերեսան քարձր ձայնիւ լայր զանկումն որդւոյն. իսկ զօրքն ոչ իշխին ման ծանրագին արտուքեամն Աբեսայնն՝ մտանել՝ ի քաղաքն։ Բայց յետ յորդորմանն, զոր արար Յովաբ՝ ի սրտին յարեաւ թագաւորն, նստաւ յաոռնն. և ետուն՝ ի Զօրագլխին եւ զԱմեսայի փոխանակ հրամանատարացին Յովաբայ։

Յետ այսորիկ գան Յուդայի Ցեղն առքն անցուցանել զարքայն Ը Յորդա նան, և առնել զնա յ՚Երուսաղէմ։ գ. Կր. 19, 15։ Եկեալ էին առ Դաւիթ հանդերձ արք Յուդայեան Տոհմին, և՛ ի Տոհմէն Իսրայէլի առաջա ոմանք. սակս մեծ խռովութեան յարեաւ՝ ի մէջ երկուքեան Ցեղիցն. զի Իսրայէլեանքն գան

գան

գաւէին առաջի տղբային, և ասէին. Ընդէր եղբարդ մեր Յուդայեանք՝ ի մինչ գաղա անցուցին զտղբայդ ը Յորդանան, և մեզոյ խնացուցին: Իսկ Յուդայեանքն պատասխանեալ ասէին ցնա սա. Ա ղբայն է՝ ի մեր Յեղէն, և մեր ոսկր, մեր արիւն, և մեր մերձաւոր է. դուք ընդէր դըժ-կամակ, տըհաճ, և գժուարասիրտ էրևիք վն այս բանիս: Ա յսոյիսկ բանակուսումեասիք՝ խնամացան Յուդայեանքն ի վր ի սրոյեէան Յեղէն: Գատ 19 · 41:

Յ՚Ա յսմ պատճառէ՝ ասա այր մի ան օրէն, ժանտ, և խռովարար՝ Սաբէ ա նուաձ ի Բենիամենեան Յեղէն. որ յանդգնեալ խրախուսուեաց, և ձայնեաց ձեռ եղջերեայ փողոմ ասէ. Զի՞ մեր մաս ընդ Դաւթի, ո՛վ սրոյէ՝ այր խռտաքանչիւր ի բնակուելիանս իւր դը նացէ: Ա յսէս ամ ի սրոյելիս ռեհաեցաւ ի Դաւթէ, և գնաց զնէս ապատամբ Սաբէայ. Միայն Յուդայի Յեղէն գնաց զնէն Դաւթէ ի Յորդա նանաս մինչև ցՅերուսաղէմ:

Ա Սան Դաւիթ հոչեալ առ ինքն զնա նայ զօրագլուխն Ա մեսայի՝ հրամայէ նը մա գնալ զօրաժողով առնել ընդդէմ Սաբէայ. իսկ յետոյ՝ զն յետանայր ա ռաջին զօրագլուխն, առաքէ զԱբէս այն

այլ եղբայր Յովաբայ ընդ պատրաստ եղեալ զօրացն դնալ հալածել զսպարս տամբեանն Սարէ, զի մի վատթարացեալ գործ մեր ի նմանէ՝ առեր արքայն, քան թէ յԱբեսաղովմայն։ Եւ էին յԵրուսաղէմայ Յովաբ, և Աբիսա եղբարք՝ ընդ զօրաւոր գնեցուորացն։ գնացին հաս լածել զՍարէ. և ի հանապարհին հան գնդակցան Ամեսայեայ. Յովաբ յառա ջեալ՝ նետաձիգ՝ եբր թէ կամիցի ոչինչ ել զԱմեսայ. ազ ձեռամբն կալեալ զմօրուսն Ամեսայեայ համբուրել ինա, և ասէ. Ողջ ես եղբայր. խոկ ձախ ձե ռամբն առեալ զսուրն՝ այնպէս հարկա նէ ընդ մանկուշան Ամեսայեայ, զի որ վայն նորա վայթել թափեցաւ։ գլ. 20։ Գնաց յետ այսորիկ Յովաբ ընդ զօրաց իւրոց, և պատել պաշարեալ զքաղաքն Աբել-Բեթմաքայ, ուր փախեալն էր Շաւան Սարէ։ կուտեցին հողոյ բլուր ի դէմ քաղաքին. և զօրն եղծանէր, և կործանէր զպարիսպ քաղաքին։

Յայնժամ կին մի խնամուն ի քաղաքէն էլ ի պարիսպն, և կոչեաց զՅովաբ՝ ա սէ. Ընդէր եկիր կոտրել զմեզ՝ և խանգարել զքաղաքս. և լուեալ ի Յո վաբայ թէ՝ ոչ եկի ապականել զքա ղաքդ, այլ խնդրեմ զանձն Սարէայ. Տուք ինձ զնա միայն, և ես երթայց ընդ

ընդ Հանապարհ իմ։ Եւ կլինի այն հան
ձարիմաստ դիտաւորեամբն իւրոյ ընդ
քաղաքացւոյն՝ հասին ի լուսին Սա
բեայ, և ընկենլին զնա ի տարտարէն ու
Յովաբ. որ խափոյն եղջերաւն վաղհա
րեալ՝ զօրքն ըմբռնեցան անոյն իւրոյն
չիեր ի բնակութիւնս իւրեանց։
Ի սկ Յովաբ անոյն վասաօք գարձաւ
ի քաղաքն Երուսաղէմ. և ձեռայ Ընդա
րտակա, և Զօրագլուխ Դաւթի։
Սա այս Յովաբա էր որդի Ծարուհեայ,
որ էր քոյր Դաւթի. 2 Սամուէլ 2, 13։
Սա նենգաւորեամբ բռնան զԱբենէր
բռնադատեան Սատանայ. Կ՚· 3, 27։
Սա ընդդէմ հրամանին Դաւթայ՝ ըս
պան զգեղեցկին Աբեսողոմ. 18· 15։
Սա ի չար նախանձուն բռնան զԱմա
սայ բռնադատեան. 20, 10։ Կերն Թվ
Թահամար 434։ Տես և 3 Թագ· 1, 7։
2· 5, 31, և 34։ 1 Մնաց· 11, 6։

Ի՚ սա է Դաւիթ ի՚ Դաւտ. վասն
է ինչ յանկաւն հողմանց յոյժ. բայց
արտ անկեալց ի ջերս Ջեսսեն. զի
բազում են գլուխք նորա յոյժ. և
զի՚ անկեալց ի ջերս մարդոյ։

Յ՚ԱՄՆ

Յ՚ԱՄն աշխարհն 2987. յառաջ քանզ
ծնունդն Քրիստոսի 1017. ամին Դաւ
ւթի էր 63 ամեայ։

ԴՈՒՔԱՅ Հայիւ դադարել

՚ի խռովարար վտռամկանցն, և յ՚ընտա
նի սպառամբութենէն, ահա վերստին
յառաջին Աստուծոյ, և բարեհաճեաց
եւ՚ի վերայ Իսրայէլի վասն մեզանչ ժո
ղովրդեան, և դրդռեալ դրդեաց զսր
քայն Դաւթի հաշարել՝ և թուել զԻս
րայէլեան, և զՅուդայեան ժողովէ։
Առեալ սուանեամբ՝ զի յանցանք ժող
վրդեան բազմից յարուցանեն զիշ
խանս կեղծիքել՝ և ներել ծանր տադնա
պանօք զօրինադանց ժողովրդին. կամ
անկրաւ պատերազմաւ և կամ անտրէն
հարկապահանջութեամբ։

Ասէ ուրեմն Դաւիթ ցՅովաբ զօրա
պետն իւր. Դրեա զիս ցերկն Իսրա. զի
գիտացից զթիւ գոյս։

Դրէ Յօաբէ Պատմիչն, Գլուք 7. գլ. 10
թէ՝ գխռովարութիւն թագաւորին էր
առնուլ զդէմառարկին, կամ զհաս հե՛րա
քանչիւր գրեալ անձին ՚ի քառասնից
՚ի վեր. և իւրաքանչիւր անձն պարտ
էր տալ դրամի լատարգութեան, կամ
կէս եռիդրամեան, որ՝ կէս սկղ։ Եւ.

30·13՝ և 38·25՝

Քառն դանկն մին երկդրամեան, կամ մին սիկղ՝ Սիկղն մին մաղալ՝ Երկ դեմ գոյ սիկղ· Սրբոմեան սիկղ՝ և Հասարակ՝ Սիկղ հասարակ է սակս ինչ աւելի քանզ շորրորդ մասն մարչին· Եւ սակ Սրբոմեան սիկղն՝ սակաւ ինչ աւելի քան զկէս մարչին՝ Բայց սակոյ մին հասարակ սիկղն քաշէր 160 գարու հատս· և մին Սրբոմեան սակոյ սիկղն մաղալն՝ և սահեցն քաշէր 320 հատս գարոյ՝ Մին դանկն քաշէր 60 գարիս՝ Քանքարն և տաղանդն քաշէր 60 մինաս Սրբոմեայ՝ Մնան քաշէր 25 սիկղ՝ Յովաբ հարկեալ յ՚ալքայէն՝ դնոյց ընդ իշխանացն Իսրայէլի աշխարհագրել առնել զմարդկին և տոհմապատմել զոմն՝ Յետ ինն ամաց, և քառն աւուրց Յովաբ դարձաւ յԵրուսաղէմ, և եհաս քայլն զհամար ծառեալ անձանցն· որք էին 800 հազար Իսրայէլեան· և 500 հազար Յուդայեան մարտիկ, և պատերազմող ոգւոյ պատից· բայց ի Վևեան, և ի Բենիամեան ցեղիցն, որք ոչ էին ծառեալ և ոչ ի համարն՝ Դաւիթ յետ ծառելոյ զժողովուրդն՝ ի միտս եւր եկեալ՝ պոռնկեցաւ սատակափն, և ըզքացաւ յոյժ, և ասէ յ՚ՏԵՐ· Մեղայ յոյժ, զի արարի զիրսդ այդ· և արդ՝ անցո զա

նօրէ

նորինաբեթեան ՚ի ծառայէ քումմէ. վա
զի յոյժ ըստնչացայ, և յիմարեցայ:
Եբ Դաւիթ յորեաւ յ՚առաջաւորն
գ ար Մարգարէն եկն առնս հրամա
նաւն Աստուծոյ, և ասէ ցՆա. Ըն
արեա քեզ զիւնն ՚ի տոցանէ. կամ եկեա
ցէ առ զերկիր քո: կամ զե
րեա ամիս լցեալ փախստական ՚ի հալա
ծիլ շնամեաց քոց: Եւ կամ լինելոյ զե
րեաւերս մահ յերկրի քում: Ար՚
ծանիր, և տես. ես զինչ պատասխանի
տացու Առաքեալն նմա:

ԴԱՀիթ ապաշխարեաւ յ՚այսմիկ
ամաձանելն պատուհասից՝ ասէ. Ողոր
կ ինձ յոյժ յամկտմանց. ոյց բարձոյ
կ ինձ անկանիլ ՚ի ձեռս Աստուծոյ քոյ
թէ ՚ի ձեռս մարդոյ. զի անգութ է, և
անողորմ է մարդն: Ընտրեաց ուրեմն
զմահն. ար յ՚առաւօտէ մինչև ցՀաշա
ժամն մեռոյց ՚ի ժողովրդենէն 70 հազ
ար արս: Եբ հրամանակատար Հրեշ
տակն Հզօյ զձեռն իւր տարկանել՝ և
ապականել զԵրուսաղէմ, զղջացաւն
Դաւիթ երեսս ինս, և ասէ. Ահա
ասի կամ. ես մեղայ. ես հանցաւն յան
ցեայ. և գոքա ոչխարքդ զինչ արարին:
Եղեցի ձեռն քո ՚ի ես, և ՚ի տուն հօր ի
մոյ: Յայնժամ Աստ ասէ ցապաշխարիչ
Հրեշտակն. Բաւական է. կալ զձեռ
քո

քո· և հրեշտակն կայր մերձ Յեբուսա
ցի Ոռնեայ կալոյն։
Ասաքեաց Աճ զԳադ մարգարէն առ
Դաւիթ ասել նմա· Է՛լ և կանգնեա
սեղան Տեառն՝ ի կալն Ոռնեայ Յեբու
սացւոյն։ Դաւիթ ելեալ ըստ հրամա
նի Տեառն՝ գնայր կանգնել զսեղան· և
Ոռնայ իբրև էառն զարքայն, զի գայր·
եկ առնա, և ե՛ւ կիրպագեալ նմա՝ ասէ·
Ընդէր եկն Տէր առ ծառայ իւր։ Ո
րում բացայայտեալ զպատճառս գալըս
սեանն իւրոյ, գնեաց՝ ի նմանէ զկալն,
և զեղինան վիոզջակիզացն յիսուն ըս
կիզ· շինեաց անդ զսեղան Տեառն Ա
ռաջոյ· և մատոյց զոզջակէզս՝ և խա
զաղեան՝ ի վերայ նորաշէն սեղանոյն։
Գոչեալ կարգաց առ Տէր· և Տէր լսե
աւ նմա հրով երկնից։ Տես Թզ Թա· 25։
Բարձաւ այսու պատարագս պատա
հան մահու՝ ի ժողովրդենէն։ 2 Թա
գաւորաց 24·25։
Հ ԱՆՆ այն Ոռնայի ասի գոլ՝ ի բարձր
սեղանէն· ուր եղեն Աբրահամ զորդին
իւր մատնել գ՚ոսահակ հանել յ՚ողջա
կէզ։ Վերն Թզ Թահամար 93։
Առաւել շինեցաւ Տաճարն Սողոմոնի
քան զրուժ յայտնապես երեք· 1 Մնա
ցեալոց 22·1։ և 2 Մնացորդաց 3·1։
Վախճան Եւկրորդ Սամուէլի։

Եւ էառ Ասդրուբ զքեռլիսեան իշխայ
ի խարանէն, և էօթ զԱղոմոն, և է
հար զքիռն եղբերեայ, և առէ ամենայն
քաղաքսդն. Աւերէ սրսւայ Ադոմոն,

Յ՛Ամին աշխատրհլ 1989. յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 1015. Դաւիթ
դոլով 70 ամեայ, և Սաղոմոն 18.

Ուռնել ց՛ասա եղև կարճա

ձաս պատմութիւն երկու դրոցն Թագ
աւորաց. որոց Առաջինն ունի զոյցս՝
իբր ձո ամաց. Երկրորդն՝ իբր 40 ամաց.
որպէս հետևեալ Երրորդն՝ 118 ամաց.
և Չորրորդն՝ 320 ամաց.

Յ՛այսմ երրորդ մասանէ 40 ամաց Հառն
է Սաղոմոն. ինացեալ 78 ամաց Հառն
է այլ թագաւորացն Իսրայէլի, և Յու
դայի բաժանեալ Տոհմիցն.

Ա՛ր ց՛ասկզբան Չորրորդ Գրոցս Հա
ւն թէ՝ Դաւիթ գոլով ծերացեալ՝ ոչ
կարէր ջեռանալ. խնդրեցին նմա զԱբի
սակ Սունացի կոյսն, և դնեցին ածիկն
դի ջեռուսցէ զարքայն.

Յ՛այսմ ժամանակի Ադոնիա՝ Երրորդ
որդին դաւթայ, ի հինջէն Ադդիթայ՝
փառասէր ամբարտաւանութեամբն ամ
բար

բարձեալ զ գլուխն, կամեցաւ հինգ-
նեա նահապետութիւն տալ Սամուէլի
Թէ ոչ ասէ Թագաւորել· այլ ինքեան՝
որպէս Աբեսաղովմ, 2 Թագաւ· 15, 1·
կառս, հեծեալս, և 50 այր առաջին
դահս ընթանալ առաջի նորա· Էր և
ինքն տեսլեամբն յոյժ գեղեցիկ·
Յովաթ Ջրհատքեանն, և Աբիմաաց
Քահանայն օգնէին Դաւթի· բայց
Սադովկ Քահանայն, Բանիաս Ջրհա-
պետն· զորմէ տես 2 Թագաւ· 8, 17· և
20, 23· Նախան Մարգարէն, և այլ
գործակատարքն Դաւթի ոչ էին ընդ Ադո-
նեայ, այլ ազատեին կանացն արքային·
Աբեր արքունեաւն երախտեան Ադոնիա, և
կոչեաց զնա Թառայան արքայեին· բայց
զ Նաթան մարգարէն, զհամաստիսն,
և զօրաւոր Դաւթի, և զ Սա-
դոկն ոչ կոչեաց յերախտեան, և մեջ-
ին իւր համաստրանքն հռչակիցն, և օժ-
ին Թագաւոր փոխանակ հօրն իւրոյ·
Զայ Նաթան առ մայրն Սաղոմեայ բեր
ասել· և պատմեալ նմա զարարս Ադո-
նեայ՝ խրատէ զնա ել Թագաւորեցուցա-
նել զորդի ինքեան զՍաղոմեայ· Բերեալ
համանեալ մարգարէին բանիցն՝ ել և
գնաց առ արքայն, և երկրպագեալ նմ
ոտս ասէ· Տէր իմ Արքայ՝ դու երդու-
ար յ ՏԷՐ Աստ քո՝ աղախնոյ քումմ,
թէ

Թէ՝ Սաղոմոն որդի քո թագաւորեսցէ յետ իմ. և ահա Ադոնիա թագաւորեցաց առանց քո հաճանութեանդ. արդ՝ Տէր իմ արքայ, աչք ամ Իսրայէլի հայ ին ՚ի քեզ թէ՝ ո՞նացի յ՚ամենայն քո։ Մի՞նչդեռ բնդրասէ զայս խօսեր՝ եկն առ արքայն և ՚նաթան. և պատմեցաւ նմա զարարս Ադոնեայ. և խնդրեցաց թէ՝ ո՞նացի յ՚ամենայն գկնի քո։ Յայնժամ արքայն Դաւիթ երդմամբ հաստատեաց զՍաղոմոն ՚ի թագաւոր յետ իւր. և իսկոյն հրամայէ Սադոկայ քահանայիւն, ՚նաթան մարգարէին, և Բանեայ զօրապետին ասելով. Առէք ընդ ձեզ գնիմ հաճատարիմ ծառայս, հե ծուցէք զորդին իմ Սաղոմոն ՚ի Գիհոն աղբիւրն. օծէք զնա ՚ի թիւրտոր, և հռչակելով գոչեցէք. ԿԵՑՑԷ արքայ ՍԱՂՕՄՕՆ. Նմա հետևեալքը. զի՞նա ո՞նացի յ՚ա թոռ իմ, և թագաւորեսցէ փոխանն իմ։ Ապա էլ ամ ժողովուրդն գնեսցեն Սա ղոմոնի. օծին զնա, և արտաբաղ արա րուք՝ մեծաւ ուրախութեամբ, և հընչ մամբ բարբառոյ ուրախ լինէին։ Զայս լուեալ Ադոնեա, և ամ բազմա կանքն, զահիհարեալ մնացին մինչև և հաս Յոնաթանն որդի Աբիաթարու քա հանային, և պատմէ՞նացա զծուծմն Սա

ղո

ղօճնի համառօտութիւն, և հրամանաւն Դաւթի· յայնժամ ամբարտականքն եղեն, և փախեան, խռտանգեալ՝ի սէր ղի իւր· խակ Ադօնիա փախեաւ՝ի խոտ բանն Տապաոնակին, և ասէ· երդուեալ ինձ այսօր արքայ Սաղոմօն, զի մի սպան ցկ զիս սրով: Ա՛ւ այս Սաղոմօն պատուհասեալ ասէ· Եթէ եղիցի այր հա էառապիմ, ոչ անկցի՝ի գետինն մազ՝ի հերոյ· ապա թէ չարութիւն գտցի՝ի նմա, մահու մեռցի: 3 Թագ· 1, 52:

ՅՈՐժամ Դաւիթ մերձեցեալ էր մահուան, կոչեաց զորդին իւր Սաղոմօն և ասէ ցնա· Ես երթամ զճանապարհ ամենայն երկրի· (Յեսու· 23, 14:) զո թացիր, և լիր արի այր· պահեա զպատուեղթան Աստուծոյ, զի հաստատես ցն ամենայն քո: Բայց մի մոռանար առնել զվճիռ՝ի Յովաբայ որդւոյ Ցարուհեայ: 3 Թագ· 2, 5: Եւս՝ի Ս եմեայ որդւոյ Գերեայ: Կամ զերդմանէս Բերզիլեայ Գաղաադացւոյն մի մոռանար: Ապա՝ նստիցեն թոռունքն նորա, և թաղեցես՝ի քաղաքն իւրում: Տես Վերն Թագաւորութ. 437, եթէ կամի ցես գիտել զամս իշխանութեանն Դաւթի: Ադօնիա յետ մահուան հօրն դայ առ Բերսաբէ այսպիսի խնդրանօք· զի խոսեցի ընդ Սաղոմոնէ տալ նմա՝ի կնութեն

զԱբ

զԱբեսաղ Սումայելն. Բերսաբէ զը
նայեալ առ որդին իւր Սաղոման, խրն
դրէ ՚ի նմանէ զասացեալն Ադօնեայ:
Ընդէր՝ պատասխանեաց Սաղոման մօրն
իւրոյ, խնդրես զԱբեսաղ Սումայելն
ասէ Ադօնեայ. այլ խնդրեա զամե
նայն թագաւորութիւնս. զի նա աւագ
եղբայր իմ է. ունի զԱբեսաղ քա
հանայն, և զեր բարեկամ Յովաբ ըս
պարապետն: Յայնժամ հրամայեաց ըս
պանանել զԱդօնէա. աքսորել զԱ
բեսաղ քահանայն. և զՅովաբ, որ
փախեալն էր ՚ի տեղին խորանին, ան
դէն ՚ի նոյն տեղւոջն սպանանել: Տես
3 Թագաւորաց 2. 25, 26, և 34:

Ա Յ՚Ն ոչհետև Սաղոմոն ամուն
հաստատեցաւ, անուանն զօրացաւ, և
խնամութիւնն բազմացաւ. և յ՚Ամի
աշխարհին 2991. յառաջքան ՚ի քրիստո
սի ծնունդն 1013. 26 տարեկան գոլով
Սաղոմոն. երեքցաւ նմա Տէր ՚ի գիշե
րի, և ասէ ցնա. Գրուխ 3. 5: Խընդրեա դու քեզ խնդիր ինչ: Խնդրեաց
Սաղոմոն ՚ի Տեառնէ ոչ զանհնաւն փառ
քի մարմնոյ իւրոյ, ոչ զկործանութիւն թշնա
մեաց իւրոց, և ոչ այլ թագաւորութիւնս
այլ միայն՝ զհանճար լսելոյ, և զիմաս
տութիւն դատելոյ զժողովրդէն սրտա
բուխ եռանդեամբ. և խելամուտ լինելոյ ՚ի մէջ
բար

բարեաց, և չարի։ Հանդերձեալ Թուեցաւ Աստուծոյ այսպիսի խնդիրք Սաղմոսին, և ասէ· Փութանակ զի ոչ խնդրես զերբեզ աւուրս բազումս, ոչ ինարիս մաքսիլեան, և ոչ զանձինս Քրիստոսի քոյ· այլ զիրաւունս դիտես Քրիստոս· ահա եռաւ քեզ խնամառութիւն, և հանձար· իբրև զքեզ ոչոք եղև յառաջագոյն զքեզ՝ և յետ քո ոչոք յարիցէ նման քեզ։ Եւ զայդ ոչն խնդրեցեր, եռաւ եւ քեզ առաւել քան զամենայն հաւատարմս։

Ինոյն 2991 Թուին աշխարհն Եգիպտոս առնէր Սաղմոսին յաւելուածս երկու տունկի կամացն։ Գլուխ 3·16։

Գ Ա տաղն Սաղոմոնի։

Յ'երկուց կամացդ ի մէջ քո կեաս։
Բնակեան օրհնեալն առ դարս կեաս։
գութ ընդածին առ երկիր կեաս։
Աստո, և երանի այսոցիկ քո կեաս։
Թիւրն, և ուղիղն այսոցիկ ընտրեաս։

Առաջինն ասէ· ՈՎՏԵր կամ, Եւ և կինոս այս էած ի միասին առն· ուր ծնայ ես որդի մի, և յաւելուած երկուիդի յետ ծննդեան որդւոյս ծնաւ և այս կինոս որ դի մի։ Ոչ ունի գոյր ի մեր տան եթէ ոչ երկուիցս առնուլ կին։ Ա երանի ի գիշերի ոչ ոք ոչ ունի զայդ։ Ոչ ունի գոյր ի մեր տան եթէ ոչ երկուիցս առնուլ կին։ Ա երանի ի գիշերի

եւ որդւոյն. Ի միջի ձիշերին յարեաւ՝ եւ առեալ զորդին իմ Ի գրկից իմոց, երբ էի Ի խոր քնովն, ննջեցոյց զնա Ի ծոցի եւ զոտս իմ. եւ զորդին եւ մեռեալ ննջեցոյց Ի ծոցի իմում: Յարեայ ես յառաւօտն ապ ձիծ որդւոյն իմոյ, եւ էր մեռեալ. հայեցայ ընդ նա Ի լոյս առաւօտն, եւ չէր իմ որդին, զոր ես ծնայ: Եղե յետոյ ապաքակ Ի միջ մեր. զի նա ասէ. Մի եռեալն է քո որդին, և կենդանին իմ: Իսկ ես ասեմ. Կենդա նին է իմ որդին, և մեռեալն է քո:

Ասէ Տէր իմ, և արքայ. դառ, և ի բառաց մեզ: Յաղիմ Սաղոմն հրամայեաց, և ասէ. Բերէք առ իս զսուր, և կտրեցէք զկենդանի մանուկն յերկուս բաժին. և առէք միոյն զմի կէսն, և միւսոյն՝ զմիւս բաժինն:

Մայր կենդանի մանկանն՝ երկն լուաւ զայսպիսի վճիռ, ձայնեալ գալարեցաւ աղիք նորա Ի վերոյ որդւոյն, ասէ ցար քայն. Ո՛հ Տէր իմ. տուք նմա զմանուկն կենդանի. մի՛ սպանէք զնա: Իսկ միւսն ասէ. ոչ ինձ, և ոչ դմա լիցի. կտրե ցէք զնա ընդ մէջ:

Յայնժամ Սաղոմն հրամայեաց տալ զկենդանի մանուկն այնմ կնոջն. որ ա սաց. Մի՛ բանայանէք զդա. տուք նմա զմանուկն. զի էր ճշմարիտ մայրն:

Զայս

Ջայս առաքին գաստատանս Սաղոմոնի երբ լուաւ յամ Խորայէլ՝ զահիճարեաց զարմացաւ· զի տեսին որ գերազանց և մեսաստեղծեալ էր Աստուծոյ որ զնա ընտրել զիրաւունս, և գատաստանս: Գ լուս 3·28·

Ի թագաւորել Տիբոսի (որ և Նաւանի և Ջոսբ, ծոլոմեայ Մայրա քաղաք Փիլոմետորայ ազգին· Եսայի 23· Երեմիա 26· 27· 28·) լուաւ և թէ Սաղոմոն թագաւորեաց· արար ընդ նմա բարեկամութիւն, և կատարեաց զամենայն հնդիրս Սաղոմոնի, այսինքն կարել և առաքել փայտս 'ի Լիբանան լեռնէն վն շինուածէ Տաճարին: Գ լուս 5·1· Ժողովեաց յեղոյ Սաղոմոն յ'ամ Խորայէլ 30 հազար արս· որոց 10 հազարն գնացին 'ի Լիբանան աշխատել ամիս մի, և գարձեալ անտի գային 'ի տուն հանդչել զամիս երիս· և վերակացուք նոց գնացին աշխատել այլ մեա 10 հազար արք· և այսպէս վերադառնային, և ամուսնացնէր: Էին 70 հազար բեռնակիրք, և 80 հազար քարհատք 'ի լերինն: Եւ այսպէս զբոլոր ամն գործեցին գործս, և քարս վասն շինուածոյն Տաճարին:

Թէ որքան էր հանապազորդեան Սաղոմոնի ծախսին· Տես Գ· 4, 22·

ԼԶ. եղև յ՚ամին երրորդումն ի թագաւորութեան Ասայ արքայի Յուդայ՝ թագաւորեաց Եղեայ որդի Բաասայ ի վերայ Իսրայելի ի Թրսայ քաղաքի յ՚երկուս ետս. յ՚ամին երկրորդի՝ յորում թագաւորեաց Ասա ի վերայ Իսրայելի. ՚ի ՚Ք ետսն։

Ի թուին աշխարհի 2993։ յառաջքան շինուածն Բաբելոնի 1011։

Յառաջքան Տաճարին

Նոքաւ ճառն յիշեցուք առաջ զառաքելն Հայոց ոմանց, և բառից յառաջիկայ պատմութեան։

Մեր Աճառնիկ Օրինակին գրէ. յԱմին 440 յետ ելանելոյն ՚ի գերութենէ։ Հեբրայեցւոց, և Լաթինացւոց Օրինակին ասէ. յԱմին 480. և զայս յետին թիւն այսպէս հաշուին։ Քան զի ամն 40 ընդ իշխանութիւն Մովսէսի էին յանապատին որդւոցն Իսրայէլի։ Թուոց 14. 33։ Ամն 17 էին ընդ առաջ նորգնութեանն Յեսուայ։ Ամն 299 ընդ կառավարութիւն Իսրայէլեան Դատաւորացն. և ընդ ծառայութեանցն Մովաբացւոց, Մադիանացւոց, Ամ

մենացեաց, և փղշտացեաց տղին: Տես
Դաւտ· յ'երրորդ գլխոյն մինչև 15 գլ·
20 տուն: Ամն 40 ընդ իշխանութիւն
Հ եղեայ: 1 Թագ· 4, 18: Որ թէև
'ի մեզ Օրինակութեան գրի ասի 20· քանզ
յ'այլ Օրինական է 40: Ընդ իշխանու
թիւն Սամուէլի, և Սաւուղայ ասի 40:
Գործ· 13, 21: Ամն 40 ընդ իշխանու
թիւն Դաւթի· 2 Թագ· 5, 4: և քանզ
ամ թագաւորութեանն Սղոմոնի յա
ռաջ քան զհիմնարկութիւն Տաճարին:
3 Թագ· 6, 1: Եւ 'ի միվայր հաշուել
զամենայն թիւն՝ լինին ամք 480:
Երկրորդ Մնացորդաց 3·1: ուր է ևս
նոյն Տաճարաշինութեան ճառն· Մեր
Օրինակն փոխանակ գրելոյն, 'ի Լերին
Մօրեայ՝ դնէ Ամուրհացւոց: Քանզի
աւելին այն Տաճարին է նոյն աւելին, ուր
Աբրահամ էլ 'ի զոհ մատուցանել զոր
դին իւր միածին: Ծննդ· 22·2, և 14:
Ուր էր Ուռնայի կալն, զոր Դաւիթ
գնեաց 600 դահեկ՝ կամ մաղաղ ոսկւոյ:
1 Մնաց· 21, 25: Ազ յաքան առ այս:
Ա Ս ուրեմն 'ի Մօրեայ Լերին Սա
զօնն ընտրեաւ մեծամեծ վանք, և այս
բաստեալ քարամբքն ապկանել զերթս
յատակ հիմն Տաճարին· և 'ի վերոյ հի
մանն կանգնել զՏաճարն՝ երկայն յարև
ելից յարևմուտս 60 կանգուն· քայն հա
րաւ

բանդ ՚ի հիւսիս 20 կանդուն. բարձր յատակէն ՚ի վեր 20 կանդուն. յ՚Աւլ Օրինակս է 30 կանդուն բարձր: Գիտելի է. զի առ Հեբրայեցիսն են բիւր կանդուն, այսինքն Հազարակ կանդուն. Սրբոյ Թեան կանդուն, և Եր կրաչափական կանդուն:

Հազարակ կանդունն ունէր հինգ Թիզ Կանդուն Սրբոյ Թեանն՝ վեց Թիզս. Կանդունն երկրաչափական ունէր երեք սեան Թիզս. և իւրաքանչիւր Թիզ էր չորից մատանց:

Տաճարի շինուածեան կանդունն էր 6 Թիզ, որ է Սրբոյ Թեան կանդուն:

Կամարակապ արտն, որ է բակն առաջի Տաճարին, զորմէ ասէ Յօհ. 10, 23 Գործ. 3, 11: 5, 12: էր 20 կանդուն երկայն ըստ չափուածի Տաճարին. լայն 10 կանդուն. և 120 կանդուն բարձր ըստ բարձրութեան Տաճարին: Ապա հայեցեալ պատուհանս, կամ դռնակս Տաճարին, որք պատուհասս ունէր, և ՚ի ներ քուստ էին լայն: Շուրջանակի, և ՚ի բոլորն յ՚Ասմոնեան, ՚ի Հարաւայինն և ՚ի Հիւսիսայինն կողմանցն Տաճարին շինուած շրջապարիսպ, և 3 կարգեան կողմանցս, կամ սենեակս: Վերջինն սե նեկաց կարգն էր լայն 5 կանդուն. մի չինն՝ 6 կանդուն. և վերինն 7 կանդուն

Եր

Ներքին սենեկի դուռն էր Տաճար մը
ատենապետի կողմն· ապայ ի ներքին
սենեկէն շրջանակ էր անելեւտ, կամ ո՛ր
որուն ատենով էր անէնի ի միջին ա-
նելակն· անոր ի վերին սենեակն:

Եւ զՏաճարն համայն՝ զյատակն, զեր
մունան, և զձեղունան պատեաց էր նէ
և մայրի տախտակօք· և զտախտական
ծեփեաց զուտ ոսկւով:

Դարպիրայն, որ է Սրբոց Սրբու
թեանցն, և էր դէմ յանդիման Տաճար
Մատենապետին· ունէր 20 կանգուն լայն
ուղիղ· նոյնքան և էր երկայնութիւնն
և բարձրութիւնն: Ածուածեցաւ Դ՛ա
բիրայ, այսինքն՝ Պատգամ, և Բան·
քանզի Աստ անտի պատգամախոս ասէր
Ոգւոյն ի պատկէլն· Վերն թղթատա
մար 421, և 447·

Մի ըստ միոջէ ճառելն վասն Տաճարի
շինուածոյն, մասանցն, և և խորհրդոց
նոցին· ոչ է գործ հարեւանցի, և դիւր
ին· այլ յոյժ երկարապատում, և խոր
ին: Տես 3 Թագ· 6: 2 Մնաց· 3:

Շինուածոյ և ճոխացոյ, կամ պինձի ծուխ
լայն 10 կանգուն· բարձր 5 կանգուն·
բոլորն, կամ շրջանն 30 կանգուն:

Ջայս պինձի ծուխ հաստատեաց ի վե
րայ 12 պինձի եզանց· երից եզանց երե
եսքն հայեին ի հիւսիսակողմն· երից ե-

յ՛ար

յ՛արեմուտս. երկին ՚ի հարսա. և եր
կին յ՛արևելեան կողմն հայէին:
Ա՚ստ յոյժ ծովանման աւազանն լուա
նային զինքեանս ՚ի քահանայքն, և ապա
մտանէին ՚ի խորանն վկայութեանն, ծառ
այել՝ և պաշտել զքահանայական պաշ
տաման: Տես Ելից 30. 18, 19, 20:
40. 28, 29, 30: Ղեւտ. 8, 11: 4 Թագ.
16, 17: 2 Մնացորդաց 4. 6:
Ընդհանրին է թէ եկէ վերոյ Տաճարն,
և ծովն առանց խորին խորհրդոյ. իսկ
ես ոչ եմ քաւական անլուայ մտանել ՚ի
խորանն Վրդովմանց:
Բ Ո վանդակ Հին Կտակարանն անցք
և արարքն՝ զոր Առաքեալն առ Հե
բայեցիս 10. զգաստութեր հանդերձելոց
բարեացն ունէին. և ոչ զինչն կերպարա
ն իրացն. և էին առակ օրինակի: Գա
ղատացւոց. 4, 24: Տես և Կորնթա
ցւոց 2, 17: Հեբրայեցւոց 8. 5:
Ա յսպէս և առաւ Սաղոմոնի Տաճարն
էր օրինակ Ա՚ստուածային Փրկչին մերոյ
անձառապէս Տաճարն. յորում բնա
կի ամենայն լրումն Աստուածութեանն
մարմնապէս: Կող. 1, 19: 2. 9: Յօհ.
1, 14: Քակեցէք զտաճարդ զայդ. ասէ
Փրկիչն հանուրց, խօսեալ վասն տաճա
րի մարմնոյն իւրոյ. և զերիս աւուրս չի
նեցոյց զդա: Յօհաննէս 2. 19:

Է՚ Օրինակ ևս ընդհանուր՝ ի·Քրիս
տոս հաճատացեալ ժողովրդեանն· որ
շինեալ է՝ ի վերայ հիման Առաքելոց՝ և
Մարգարէից· որոյ է գլուխ անկեանն
·Քն Յս՝ Յ՚որում՝ամ շինուած յօդել՝
և սաստիճեալ ամէ՝ ի տաճար սբ Տ ե
րամբ: Յ՚որում և դուք ընդ նմին շին
եալ՝ ի բնակութիւն Աստուծոյ Հոգւով:
Ե փեսացւոց 2·20: Տես 1 Պետրոս 2·
5: Հռոմայեցւոց 9·33: ՈՂ գիտէք
եթէ Տաճար էք Աստուծոյ, և Հոգի
Աստուծոյ բնակեալ է՝ ի ձեզ՝ գրէ ըն
մանկն Անուն ընտրութեան· 1 Կորնթ·
3·16, 17: Տես գարձեալ 1 Կորնթա·
6·19: 2 Կոր·6·16: Հեբր·3·6:
Է՚ ԵՒս Օրինակ Երկնաւոր Տաճարին
Տես՝ ի 40 գլխոյն Ե ելևիէլի մինչև՝ ի
վերջն· ուր Հոգևոր Տաճարի քահա
նայութիւնն, և պաշտօնն նկարագրի:
Վհայեն այսմիկ Սաղմ· 10, 5· 17, 8·
28·9· 86· Ե սայի 28, 16· Մատ·5·
Գործ·7·48· 17·24· Յայտ·21·
Տ Ն Ձար ուրեմն Հին Կտակարանին
էր պատկեր Նորոյս· իսկ Տաճար Նոր
ոյս Կտակարանի է պատկեր Երկնային
և Մշտնջենաւոր Տաճարին Երանե
լեացն· որք Փառաւքն Աստուծոյ լու
սաւորին· որոյ մշտատեսիլ Ճրագն է
Գառն Աստ: Յայտն·21, 23:

Ե՛

Ի՛ Տէրէն Աբրայ լուսաւորչին Աղօնիք, և պանուն Տեառն, և պէմասպուլէուն Աղօնիք. և էին ձորձել պնա ասպիօք.

Յ՛Ամն ազնարմն 3013. յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 991.

ԱՐ, քա երկերն այսպէս ա նուանեալ՝ ի Սարայ Քուշայ զաճակէն ծննդ. 10, 7: և՝ ի Հարաճկայ և բու սաղէմայ. վասն այսորիկ ասէ. Դշխոյն Հարաւոյ։ Մատ. 12, 42: Ղուկ. 11. 31: Աստուածեմն յ՛այսմ Սարայ եր կրէս էլ Դշխոյն, Տիկինն, և Թագու հին և պետացուց, և՝ ի թովպացուց՝ եկն յ՛Երուսաղէմ լսել՝ և փորձել առա կօք զՍաղօմօնի ծայրածաճալ՝ և մեծա զօր խնասու Թիւնն: Առակ. զորմէ Թուոց 12, 8: Սաղմոս 77, 2: Առակ. 1, 6: Դանիէլ 5, 12: Այսպէս և առ սպէլ՝ Դատաւորաց 14. 12: Նշանա կէ խորին, զժուարիմաց խորհրդաբար և զպաղանէ երաց հարցուածն, կի զոյց։ Ա՛յս Թագուհին մեծամեծ, և պա տուական պարգեւօք ակնոց, ոսկւոց, և անոյշ հան

անդր խնկոց, կամ անուշոն Տաճկին՝ հասեալ յԵրուսաղէմ. ընծայեաց Սո զոմենէ 120 տղայոց ոսկւոյ, և այլ ևս ծաղիկս պարգեւս: Ուրբան կոչէ զինս տա ղանդն Տես վերն Թղթ ահասար 479. Ընկաւ խօսիլ ընդ Սողոմոնէ զնմինչ՝ զոր ունէր ՚ի սրտի, և ՚ի մտի իւրում գիտել եւ առակախօսել եւ առակս ասել: Եւ Սողոմոն լուա Ն ծապարգև խնամ ուեալ եւ առատ վիճակեալ, և սիրել մեր ի ամենայն ազգաց մարդկան՝ ի ամենայն հարկաց իւրոց եւ գերեզմանս: Թագաւորին Սարայ լսեալ զբանս զոր ասէին խնամուելոյն Սողոմոնէ, և ան սեալ զնմ շնորհս նորա. զերզան. զաստուա, և հանդերձանս ծառայեցն. զկարգ պաշտօնեցն, և զպատմուճան նոցա. զմատուռակս, կամ գինեպուա նոցա, և զգեստս նոցա. ասի ՚ի բերան յի մարեալ՝ ապշեցաւ, և ասէ զարմացեալ. Ճշմարիտ է բանն, զոր լսայ ՚ի երկրի իմում յաղագս բանից քոց, և իմաստու թեան քոյ: Ոչ հաւատայի ասացելոցն մինչև եկի ես ինձէն, և տեսին աչք իմ Տեսանեմ այժմ առաւել քան զորն լսայ ՚ի համբաւաբեր պատնեն:

Եւ բանեալ են արքայ. երանելի կանայք քո, և ծառայքդ. որք հանապազ կան

առաքին քո, և լսեն զխոնարհութիւն քո:

ԵԼԻՑԻ ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾ ՔՈ

Օրհնեալ որ հաճեցաւ ընդունել զաղաչանս քո, յամենայն նեղութեանց իսրայէլի վասն զի սիրեցեր Տէր զԻսրայէլ հաստատել յաւէտ ամեան. և կացոյց զքեզ արքայ՝ ի վերայ նոցա առնել իրաւունս, և արդարութիւն: Յետոյ պարգեւս առեալ ի Սաղոմոնէ՝ ոչքան կամեցաւ, և նորա ետ ինամանէ եւեալ անոնք Դշխոյն Հարաւոյ գնացի յերկիրն իւր: Գ. 10, 13: Մնա. 9:

ԴՇԽՈՅՆ այն ըստ Սբ Վարդանայ ասացն էր ոմն, պատկեր, և օրինակ եկեղեցւոյն. որպէս Սաղոմոն էր Օրհնեալ, և պատկեր Քրիստոսի: Դշխոյն Հարաւոյ՝ ընդառնայ պատկեր բազմաց Սաղոմոն՝ յորից ի դատաստան առնել ընդ ազգիս ընդ այսմիկ. և դա առաքեալացն գաս. զի ելն ի ծագաց երկրի լսել զիմաստութիւնն Սաղոմոնի և ահա մեծ քան զՍաղոմոն է աստ:

Մատթ. 12, 42: Ղուկ. 11, 31:

ԱՐԴ՝ ԵԹԷ ԱՅՏ Է ամ հաճեաստացեալ Տէր, և ձայր. ևս փրկիչն մեր է իմաստութեանն ճշմարտութեան. նաև երկնից արքայութիւնն է պարգեւ վաստաց. վայ այնոցիկ, որք առաքեալ պատուէրն զարտարծս քան թէ զԱրարիչն. և զայսպիսեանէն քանթէ զանառակեանն:

Եւ ասէին Սաղոման էր Լեփտէը· և
ընտ իւր գեղացւոց օտարոտիս բռնաւոս·
և պրոտապրն վնասուածնէ· և Սնօս
բացէս· և Սմնոպոյէս· և Գրօմայե
ցիս· և Սատիս· և Վրէպոպոյէս· և
Սմօրհայիս։

Եւ յայնժամ յորոց վճռեցաւ Տէր
արքային Իսրայէլի զմահանել առնոսս·
եհարաւ ի մտանէն ոտս ձիոյ· ընդ գոտեղ
խոտորեցուցանէին զնիզակս իւրեանց զիմն
ի ետոյն իւրեանց· և նոսա յարեցան
Սաղոման սիրել։

Ի Բ՛ի Թուականին աշխարհին 3023· յամս
աթոռոյն Գ՛ծնունդն Քրիստոսի 981· և
Սաղոման 50 ամեայ գոլով։

Ո՜Հ երբ, ոչ դուն, ոչ ես կամ ոչ
Նրանից խնամող Սաղոմ նոր։
Բայց՝ ոչ ցանկայս ստանալ ես
Հարձից, սիրնոյց զի հեռանալ։
Ես զարմանում եմ Աստ չէ
անկեալ ստուեր սմանա ես։
Ոչ ուրի կանանց ժանտ դարձեր
քարեր ու վիշտ իմ Թուշանալ։

Յ՝Երկրորդ Դէմս Ամա

դաէորաց. Գլ. 12. 24. պատմի Թէ՝ Դաւթի ծնաւ զորդի, և կոչեաց զա նուն նորա Սողոմոն. և Տէր սիրեաց զնա, և յ՝ձեռն Նաթան Մարգարէի կոչեաց զանուն նորա Յեդեդի, կամ բարձր Յեդիդեաի, այսինքն Սիրելի, և սիրեալ Աստուծոյ.

Աչս նոյն Աստուծոյ սիրելին Սողոմոն յառաջէր իրաւապէս Ձոռեր. ուստի այնքան բարեգործ, և հանճարա սէր գտաւ. զի նմանօրինակ ոչք եղեալ էր երբեք, և ոչ ուրեք լինելոց է. 3 Թա գաւորաց 3. 12. 2 Մնաց. 1. 12. բայց աստուծոյ վիճակաւ՝ և Թիւրեալ յ՝ս մա քրագործ, և արգահեալ սիրոյն Ձոյլին օրինացն, և անարատ բարեաւքն Իմա աստիճանն՝ լինել Հգաւքը.

Պատուիրեալէր Ձ Մովսէսի Զատ նուլ յ՝գաւերացն այլազգեաց յ՝կնու Թիւն, զի մի առնկիցին զկնի Դից նո ցա. Ելից 34. 16. 2 Օրի. 7. 3.

Ամենայն Օտար սէր՝ ընդհանրապէս խօսելով՝ է պատնեշ Թիւն. Սէրն այն օտար եՀէ լիցի մարմնաւոր, ան պատնեշ Թիւն մարմնաւոր. նակ Թէ հո գևոր լիցի, ան, և ի հոգևոր պատնեշ Թիւն. զատ գտաւ յ՝Ս Գ Դից աներ կ

բայ

բայ երևի· Տես Ելք ԹՂԹ.ահա· 21·

Ա Ձ այնքան սիրեաց զԱզովն· և երկիցս երևեալ նմա՝ բազում պատուի բանիք այնքան բազում քարիս խոսացաւ, և քաշխեաց նմա· զի խաղաղութիւն վարեաց զիշխանութեանն, և զամենայն թշնամիսն հնազանդեցոյց նմա·

Տես 3 Թագ.տրոց 3·5· և 9·2·

Բայց Աղօթն առեալ ինքեան ելանէ հարիւր Տիկին կանայս, և 300 հարճս յայլեայլ Օտարոն ազգաց, փոխիս նայր, և հեշտանայր մանաւանդ ի սուրբ ընկերական սէրս կանանց, քանէ յԱստուածդիմել՝ և յիմաստնական Սէրս Օրինաց· Առն ի ծերութեան հասակին կանայքն Աղօթն այնպէս խաբեցեալն զսիրտ նր ի սէր իւրեանց, և ի գնալ զհետ Աստուծոց օտարոց, մինչ զի սիրտն նրա աչս էր կատարեալ ընդ Աստուծոյ իւրում, իբրև զհօրն Դաւթի հօր իւրոյ· Ընկաց ի Սէր կանանցն մեհեանս, կամ քրմատունս մի ամենայն քրմապատիս կանանցն իւրոց ի վերայ լերինն Ձիթենեաց· ԳԼ· II,7 Ասասէ նոյն Ձիթենեաց լեառն առնէ անէ 4 Թագ.23, 13· Մասամբ, կամ ըստ մեզապատի Մաչխեթ, որ է՝ ապականեալ· զի որպէսզի Իսրայէլի անդ ապականեցան կռապաշտութեամբ·

Եւ բարկացաւ Տէր Սաղոմոնի՝ ասէ Աստուածային Գրոցն, զի խոստացեալ զնմա երբ՝ ի Տեառնէ Աստուծոյ Իսրայէլի. որ երկիցս երեւեցաւ նմա, պատուիրեաց նմա պահել՝ եւ առնել զպատուիրանս Շնորհիւն Աստուծոյն՝ ամենեւին չերթալ զհետ աճոց օտարաց։ Ոչ ըմբռնեաց Սաղոմոն պատուիրել զԹագաւորութիւնն նորա, եւ ասէ զայն Գրոցն նորա Յերոբոամայ՝ որպէս Նաբատայ Եփրաթացւոյն. բայց ոչ յաճուրս քո՝ ասէ Տէր, այլ ի ձեռն զաւակին Դաւթի հօրըդոյ. այլ յաճուրս Որդւոյ վասն որոյ զոյ առից զԹագաւորութիւնդ, եւ տացզայն ծառային քում Յերոբոամայ ի վրուանացւոյն։

Մինչեւ յայս ժամանակ Սաղոմոն խաղաղութեամբ, եւ առանց հակառակութեան թեան թագաւորել՝ ի պատճառէ որ խնայգանգութեանն Աստուծոյ ի վերայ նորա զԱդեր ետ օծանելեցին, եւ Ասաղն զորդին Եղիապայ։ գԼ. II, 14։ Յերոբոամ Եփրաթացին՝ գԼ. II, 26. երբ մեծահանձար Ճարտարապետ էր ի Սաղոմոնէ կարգեալ ի վերայ Թագաւորական շինուածոցն. յետոյ յ'ետ սէր ի մեծ սահման բարձրացոյց զնա Սաղոմոն՝ տացուն նմա զՀարկանութիւն պաշտօնն ի վերայ ի վրեմեան Յերոն։

Ե՞

Ասէն մեծամեծաց՝ ապաստիկն յար
քայէն, և երթալ ի բուսաղէմ գնայր
և՝ ի ձանապարհին հանդիպի նմա Աքի
ա մարգարէն, որ կաշիս զՅերո
վամ մեկուսացոյց զնա՝ ի ձանապարհէն՝
և առեալ զհանդերձն նր՝ և պատառ
եալ զնա յ՚երկոտասան կապերս, կամ
ծուէնս, և պատաս. գլուխ 11·30· և
ասէ· Ա յսոկա ասէ Տէր Աստ Իսրայ
էլի· Ահա ես պատառեցից զթագաւո
րութիւնն՝ ի ձեռաց Սաղոմոնի յ՚երկո
տասան գաւազանս· Եթիւ զառն
զանգն եղիցին՝ որպս վասն գաւթի ծա
ռայի իմոյ, և վասն Երուսղէմ ձրագի ծա
ռայի իմում գաւթի զամ աՀռելս պատա
ՀԻ իմ յ՚ե բուսաղէմ քաղաքի, զոր ընտ
րեցի գնել զանուն իմ անդ· Իսկ 10
գաւազանսն մնացեալ քեզ·
Ասաւ ընկալաւ էնել՝ ի մէջ Հրէից
երկոցեզ թագաւորս· այսինքն՝ Իս
գաւթէ Յուդայ, և թագաւորէ Ի
րայէլի· նա էշխէր՝ ի վերայ երկու ցե
ղիցն, և սա՝ ի վերայ տասն ցեղիցն·
Ա Ր՛՝ Սաղոմոն թագաւորեաց ամս
40՝ Նոյեմայ ընդ Հարս նր· և թաղե
ցին գնա՝ ի քաղաքի գաւթի հօր նրոյ·
և Ռոբոամ որդի Սաղոմոնի՝ ի՛նդ
ստ Աճեցան ինոքին գնեալ թագաւո
րեաց փոխանակ հօրն·

Ան՚ո

Անօմն ընտրութեան պօղոս, որ յանշնամարեալ մինչև յերրորդ երկինս առաւ զանոն անճառս, զոր ոչ պարտ մարդոյ խօսիլ. 2 Կորն. 12, 2: Հնացեալ բանիս գոչէ. Ո՛վ խորհ մեծութեան, խնամութեան, և գիտութեան Աստուծոյ. Ո՛ր պէս պի առանց քննելոյ են դատաստանք նորա, և առանց գննելոյ ճանապարհք նորա: Զի ով գիտաց զհոգս Տեառն. կամ ով խորհրդակից եղև նմա: Հռոմ. 11, 33: 1 Կորնթ. 2, 16: Եսայի 40. 13: Իմաստ. 9, 13: Քանզի (զոր Իմաստնոյն) հարիւր տեսութեամբ զերկրաւորս. և որինչ առաւ կայցէ՝ աշխատութեամբ գտանելոյ. խակ որ յերկինս է՝ ո՛վ քննեսցէ: Պատճառն է զոր նոյն Իմաստնոյն. Զի մարմին եղ ծանրացուցանէ զոգի. և հողի հողեղէն յարկ զհոգս բազմահոգս:

Իմաս. 9. 15, և 16:

Անշունչ, վատն, վատնգաւոր, և յան դուգն խնդիր է՝ հարցանելոյն. Եթէ Սաղոմոն է փրկեալ: Որովհետև զրկ ինչ ամմարդ մեծամեծ մեղս գործէ որ ըստ օրէ քան զՍաղոմոն. զի խոստան չիւրաքանչիւրն է քրիստ, և պաշտօն. ևս ոչինչ է, ևոչ եղեալ որպէս Սաղոմոն ըստ Սրբ Գրոցն. զի նա բազում կնքոյ եղև պատճառ փրկչին մերոյ:

Ա ր

Ա րդարև իրաւ է առաքեալն Պետրոս
Բ հաւնարդի· զԱծայինս Քննելն և
յանդգնութիւն· Հաւատալն՝ բարեպաշտութիւն· և Ճանաչելն կեանք
յաւիտենական:

Ս Ադոմն արար չար առաջի Տեառն·
և չէմարխա· մեծ, և ծանր չար արար:
Բայց ոչխարն Սադոմն արար չար առաջի Տեառն, այլ բազումք՝ ըստ Ս
Գրոցն· Ադամ, Մովսէս, Ահարօն,
Հեղի, Սաւուղ, Դաւիթ, Մանասէ
և այլ բազում զօրաւոր արք Հնոյ, և
Նորոյ Կտակարանին:

Ի Ի բաւ Տեառն կայ, զի Պօղոս·
կամ անկանի· բայց կացցէ, զի կարօղ
է Տէր հաստատել զնա· զոր ակն, որ
դառնայ դարձեալ: Հռոմայ· 14·4:
Մի է Օրէնսդիրն, և Դատաւորն· որ
կարօղն է սպանանել և կենդանացուցանել: Յա
կոբոս 4·12:

Յ Ա՛Ծաչունչ Գիրս ոչ ասացեալ զանի
զրեալ վասն Սադոմայն թէ՝ ոչ ասացեալ
ցաւ սիրոյ նորա խնդրել զՏէր· որպէս
գրած առաքեալն վասն Ռոդոմայ:
2 Մնաց· 12, 14: Բայց զանի գրեալ
թէ՝ Ռոդոմ ամն երիս հզօրացաւ·
զի զերծանիցի գնալ ի Ճանապարհս զաղ
թէ, և Սադոմն թէ· 2 Մնաց· 11, 17:
Սադոմն ասա դավաճանեալ ընկերի ըզ

Դա

Դաւթի. քանզի առաջին ամբ Սաղոմո
նի առանց կարծեաց՝ բարեպաշտութիւն
կատարեցան. և յետ յանցանացն երև
ի դէմ յանդիման ապաշխարութեանն ել
հանն՝ ի Գրոցն այնոցիկ, զորս՝ ի ծերու
թեան ժամանակին զղջացեալ՝ ի չարու
թեն գործոցն քարոզեաց. և անուանի
Քարոզն այն Հեբրայեցերէն Կոհէլեթ
այսինքն Ժողովող. իբր Ժողովող մեր
բեալ անձին. և Յունարէն անուանա
կոչի Ե կկլէսիաստէս, այսինքն՝ Քարո
զասոյ. իբր ապաշխարեալ՝ ի մեղաց
ընթացից՝ լինել քարոզասոյ ամ ընդու
նայնութեանցն: Լուր զիատարեալ քա
վանգակութիւն Ժողովողիս մերոյ:
Յ՚Ա սաւծոյ երկիւղ. և զպատուիրանս
նորա պահեա. քանզի զայս արարած
ածիցէ Ա՚Ծ՝ ի դատաստան յ՚ամ անտես
արարելոյ. եթէ բարի, և եթէ չար:

Ժողովող 12. 13, և 14.

Սաղոմոն ոչ զԱ՚Ծ ծառայութեան չարչարիչ՝
ոչ (որ քաւ լիցի ասել:) ուրացաւ
զԱ՚Ծ, և ոչ սրտիւ, կամ մտօք զկուռս
Ա՚յլազգեացն պաշտեաց. այլ սիրով
կատարեալ կանանցն արբեալ՝ չինեաց
(ընդդէմ Աստուծոյ Օրինացն.) կռա
տունս վայնոցա. և ծոլչեաս նոցա պաշ
տել զկուռսն՝ զորս նոքա պաշտէին. վա
յելուչասիրելոյն զիւր կուռսն հաճոյանալոյ նոցա երբեմն սիրահարեալ:

Ոա

Ոսոխ ոչ ասէ թէ՝ Ա խրոնոպս էր հե
ռացեալ՝ ի Տեառնէ· այլ թէ՝ Ախրո՛ն
պս ոչ էր կատարեալ ընդ Տեառն Ա
ռաւծոյ իւրոյ՝ իբրև զսկիզբն Դաւթի
հօր իւրոյ· գլուխ 11·4· Կամ ասէ
Ա՛առաւծոյն Տառն· Եւ ննջեաց Սա
ղոմոն ընդ Հարս իւր· և թաղեցին զնա
՛ի քաղաքն Դաւթի հօր իւրոյ·
Ոչ երեմն Սաղոմոն յ՛ամաչդէ, և՛ի կո
ղէ հեշտակեալ իմաստուն Թագաւոր
՛ի մէջէն պարուն աշխարհին՝ ցի երեք հա
զար Թուէին պոյծառացեալ· և սա յետ
իւր հազար ամաց մահուամն պատուով՝
և դամասունօք՛ ի փրկչէն մերմէ յիշեալ
ունէր 40 հազար մասակ ձիոց՝ ի կառս՝
և 12 հազար երիվարս· գլուխ 4·26·
2 Մնացորդաց 9·25· խօսեցաւ երիս
հազար առակս, հինգ հազար երգս· խո
սեցաւ ևս՝ ի վերայ փայտից, անասնոց՝
թռչնոց, սողոց, և ձկանց· գլ· 4, 32·

Մ ԵՅՆ՛ի յ՛ինամս բարեբախտեալ·
անձամբ, ընչիք բարգաւաճեալ·
Հանուրց փրկչին պատկեր եկեալ·
և քան փրկչին ոչինչ մարտեալ·
Սա իշխանէր սահմանս քակեալ·
իսկ Հարանատէր փրկիչն եղեալ·
Սէր երկոցունցն յոյժ ծավալեալ·
բոլոր տեսակաւ դիմամարտեալ·

Եւ

Եւ պատուհասեաց էր արքայ ծովը վրէժխնդիր լինելոյ. և երթայր Եւ բովամ ի խորհուրդ ծերոցն՝ զոր խորհէր ցան ընդ նմա։

Եւ խօսէցաւ ընդ նոսա ըստ խորհրդոյ ճիշ մանկտուցն՝ և ասէ. հայր իմ ծանրացոյց զանուն իմ, և ես յաւելից յ՚անուն իմ. հայր իմ խրատեաց ինձ գաւազանաւ, և ես խրատիցից ինձ *ըզտով։

Յ՚Ամին աշխարհի 3029. յառաջ քան զՔրիստոսն ծնունդն 975։

Կէ նգատ մարդոյն, յոյժ վսեմ ուսեալ.
հայր պերազանց՝ որդի նշմարեալ.
Իմաստուն հօր, անմիտ որդի.
հայրն վսեմ՝ որդին մոլի.
Քան զԱ աղօտն աչք ձարտար.
քան Ո ոչխամ աչք յիմար.
Տես Ա աղօտն դահիճ բարձրեալ.
ոչ Ո ոչխամ գահակիցեալ.
Ա աղօտնէ ընդ հարս նրբագեալ.
գայ Ո ոչխամ որդին իշխեալ.
Զխորհուրդ ծերոցն ոչ քաննահեալ.
և ըմանկտուցն դուռ ձայնեալ.

Տու

Տունըն Դաւթի արհամարհեալ·
ասաւ փրկիչն էր հանդերձեալ·
Երկու ձեղիւքն սա մեռացեալ·
ընդ Բենեամեան Յուդայ քեցեալ·
Ասկ խարոյկ առանձնացեալ·
ի Յուդայէ խոպան զառեալ·
Ամենամբք զկրնարս կորացուցեալ·
յօտար ազգաց գերի վարեալ·
Ո՞առամբ էին այս բան եղեալ·
և Աբիա զայս վկայեալ·
Երկիր երկիր՝ յԷն ցօղեալ·
էր պատասաւ· մի փշրեցեալ:

Նահանոտն Խոյէլացոյն յԵր
հաս Նահանոտս:

Ո՞Աբամամրդի Սաղմանն

Ծնեալ ի՛ն, ասայ Ամենայն կնոջէն, նա
ան Թագաւոր յեռ մանհուանն հօր:

Գայ բարի ժողովրդին ընդ Յերոբո
վամայ առ ռեքայն, և ասէն· Հայր քո
ծանրացոյց զուծ մեր· և դու թեթև
ացո ի նախան ծառայութենէն, զոր եդ
հայր քո ի վերայ մեր· և մեք ծառայ
եացուք քեզ: Պատասխանեաց Ռո
վամ երիտայք միջև ցերիս աւուրս,
և եւախտհեցայց· ապա դարձիք առ ես

Ռո

Որպէսզի խորհրդակցեալ նախ ընդ ծերսն այնոցիկ, որք կային նաւուն Սա ղամաին. և լուաւ բարի խորհուրդ՝ ի նա գանէ. քանզի ասէին. Երթ ունկնդիր բա նից նոցա. զի բարի էղիցի քեզ՝ և ծա ռայեսցէն քեզ զամենայն աւուրս: Եւ բարբառ է սիրով առ՝ ի բարեկամանալն բարեհաճութիւն, և՝ ի հընազանդու թիւն քաջշէն զնոսա, քանզի այնու և բանաւոր լինէր: Որպէսզի ընդ խորհուրդս ծերցն. զի՝ ի Տեառնէ էր կուրացեալ միտք նորա. բայց խոր հիլ ընդ նա Տաւակակից, և անդրակից եղեսցի. որք ասացին:

Ա յսպէս խօսեցաք ընդ ժողովրդեան. ծիլոք իմ լսասցէ, կամ իմ միջոյ մասին ասելն հասու է՝ քան զմէջ հօր ի մոյ: Հայր իմ չարչարեաց զձեզ ծանր լծով. և ես եղից ձեզ լուծ՝ ի վերոյ լծոյ: Հայր իմ խրատեաց զձեզ գաւազանաւք, և դանիւք. իսկ ես չարչարեալ խրատեցից զձեզ բզբովք, և կարճովք. այսինքն՝ մշակից պատուհասիւք, և բեւ

ռաչիւ ձայնիւք:

Յ՛ետ եղից աւուրց եկն սաստիկն Իս րայէլ առ սովքն լսել թեմեսուեին լինել՝ ի ծանր լծոյն. բայց փոխարէն թեմեսուեանն՝ լուան՝ ի Թագաւո րէն վիրաւոր ձայնիւնս, ըստ առնելոյ և

և ծանրագոյն լուծս խաւսեալ եան։

Յ՚Այնժամ ամենեքեան միաբերան ասեն ցՀԱբեյն Ռոբովամ։ Զի՞նչ բաժին կայ մեր ընդ Դաւիթ։ եւ բա քանզի բաժանեալք ՚ի բնակութենս եւ։ որով հետեւ Թագաւորն ոչ ԹԵԼԵՒԱցուցանէ զմեզ ՚ի ծանրացեալն լծոյն։

Յ՚այնմհետեւ ի սրայէլ քամահեաց, եւ անարգեաց զառնն Դաւթի։ եւ բաժ անեցան յ՚երիս Թագաւորս, ՚ի Յուդա գոյեան, և Իսրայէլեան Յեղին Թագաւորս։ Տան Յեղբն կացուցին ՚ի վերայ իւրեանց Թագաւոր զՅերոբաւամ որդի Նաբատայ. սա կոչեր Թագաւոր Իսրայէլի։ Իսկ Յուդայի, և Բենիամեան Յեղբն հետեւեցան Ռոբովամայ, և Դաւթի Տոհմին։ սա կոչեր Թագաւոր Յուդայ։

Ա յս ամենայն եղև։ զի լցցի Պատգամ Տեառն, որ եղև ՚ի ձեռն Ահիա Սիլովնացի Մարգարէին։ Գ· II, 31։

Ռոբովամ տեսեալ զայդպիսի բաժանումն ժողովեաց 180 հազար արտերատ մօղ երիտասարդս, տալ պատերազմ ընդ տանն Իսրայէլի, և դարձուցանել առ ինքն զամենայն Յեղսն։ Գ Լուս 12, 21

Բայց Աստ ՚ի ձեռն Սամեայ Մարգարէին եղև ՚ի պատերազմէ դադարեցոյց զնա ՚ի պատերազմէ լոյն ընդ տանն Իսրայէլի։ զի՝ ասէ

Տէր

Տէր, յ՛ինէն եղև բանն այն. ՚ի ձեռն Եփեսոս Սէրենայոսի Մարգարէին։ Զկերտ ամն հզօրացաւ Որոմոսմ. քան զի գնայր ՚ի ճանապարհս Դաւթի, և Սողոմոնի. բայց յետ երից ամացն ա բար չար առաքի Տէառն։ Ոսաս ՚ի հինգերորդ ամի թագաւորութեանն Որոմոսմայ՝ եղ՛ի վերայ նորա հազար և երկու հարիւր կառօք, 60 հազար ե բիվարօք Սուսակիմ արքայ Եգիպտա ցւոց։ 2 Մնացորդաց 12. 2։

Ա՛ն առաքեաց Սամեա Մարգարէն առ Որոմոսմ արքայն՝ ասել նմա. Դուք թողիք զիս. և ես թողի զձեզ ՚ի ձեռս Սուսակիմայ Եգիպտոսի արքայի՝ ծառայեցուցանել զձեզ։

Սուսակիմ ոչնչեաց արքայն երկն ամրէց բաղում քաղաքացն Որոմոսմայ. էին և յ՛Երուսաղէմ, էառ զամ գանձան, որք էին ՚ի Տան Տէառն. և զամենայն գանձան, որք էին ՚ի տան Աբեմելեքայ, զամենեցունցիսկն, և զամենայ վահանան և արար զ՚Երուսաղէմ հարկատու, զար ձաւ յ՛երկիրն իւր Եգիպտոս։

Քառասուն և մի ամայ էր Որոմոսմ երբ կսկսաւ թագաւորել. 17 ամ թա գաւորեաց, և մեռեալ թաղեցաւ ՚ի քաղաքի Դաւթի. և թագաւորեաց Աբիա որդի նորա՝ յամսեան վեր

վերոյ Յուդայի Յեղիա: Գ· Լ· 14, 21:
Է Ի, Ա Ամն աշխարհի 3030· յառաջ
քան զծնունդն Ք· բնաւոսի 974: Յերս
բովամ սկզբայն Խորտակել շինեաց և սմ
բողոջ ինքեան սկզբայնիսս բնակարան
զԱ Ամիսմ քաղաքն· որ և Ա Խեբէմ ասի·
ծննդոց 12· 6: Ա սբար· Յո· 4· 5:
է մինչ զբաղար Հրեաստանեայ մերձ Լերին
Եփրեմոյ: Յեսու· 21, 21: Ո ւր և
դայր ամենայն Խորտակել Թագաւորեցու
ցանել զնա բնակութ նորընծայ սկզբայն:
Յե բարեաւ Թէպէտ էր լիացեալ ի
վերոյ Տան Յեղիայն Խորտակել Թագ
աւոր կացուցեալ, սակայն միշտ կայր ի
մէջ բազմադիմի ծխանաց վարանեալ և
ի մէջ վշտալի տարակուսանաց տառա
ջալ: Զի ասէր ի սրտի իւրում. եթէ
Թողից զժողովուրդս իմ երթանել յԵրու
սաղէմ ի տաճարն Տեառն զոհս
զոհել ընդ Տան Տեառն, որպէս է օրէն
զուցէ դառնացցէ սիրտ ժողովրդեանս
առ Տէրն Յուդայեցոց Ռոբոամ. և սպա
նանիցեն զիս· և դառնացցէ Թագաւո
րեալն իմ ի Տոհմն Դաւթի:
Ա յսպիսի մտածութիւն խորհրդով խեղաթիւր
բնաւ Յերոբովամ արար երկու Հաւա
ծոյ ոսկեայ երինջս· և եդ զմին երինջն
ի Բ ա ե ն· որ էր Հիւսիսակողմեան սահ
ման երկրին· և զմիւսն ի Բ ե թ է լ՝ Հա

բաբախողմեան եղեն նոր իշխանութեանն։
Ապա քարոզիարտայ առ ժողովուրդն
և ասէ. Ահա ՀՃՔ քո Իսրայէլ ոչք
հանին զքեզ յերկրէն և գիսպատացուց։
Մի այսուհետև եկանէք յե բռնաղեմ
զոհել զոհս Տեառն. զի մարդ շինեաց
զառաջարն այն, որպէս և ես եկաց ձոր
լածոյ երինջս կանդնեցի. զՂեւացիան
ամենայն յերկրէն Յուդայ ՚ի բաց մեր
Ժեցի. զայլ քուրմս ինձ կացուցի, զոչն
՚ի Յեղէն Ղևեայ. զՏաղաբարա
հարայց Տօնն վոխանակ եսթենեորդ ամ
այն, ըստ որում ասէ Թագ. 29. 12. հրա
մայեցի լինել յամսեանն ութերորդի։
Զայս արարեալ Յերոբովամ կամեցաւ
՚ի Տօնին զոհել. եկ և գնաց ՚ի Բեթէլ
և մինչ կայր ՚ի վերայ զոհի սեղանոյն. ա
հա էհաս յերուսաղեմէ այր Աստուծոյ, զոր
մէ ասեն լինել Ադդա Մարգարէն։
2 Մնաց. 12, 15։ 15, 1։ Սա մտեալ
՚ի մէջ բազմութեանն՝ բարձր ձայնիւ ՚ի
լուր ժողովրդեան ասէ զերկմաեղանոյնն։
Սեղան՝ Սեղան. այսպէս ասէ Տէր.
Ահա որդի ծնցի տանն Դաւթի (զինի
երբ 250 ամաց.) Յօսիա անուն նորա.
և զոհեսցէ ՚ի վերայ քո զքուրմս բամ
ձանցդ, որք զոհեն ՚ի վերայ քո. և ոս
կերս մարդկան այրեսցէ ՚ի վերայ քո։
Տես 4 Թագ. 23, 15։ Յայնմ ՚ի նմա
նաև

նաև հաւատացեալ այրն Աստուծոյ ասէ
լով· Ահաւասիկ սեզանդ այր ինքեանն
պատահեցաւ, և հեղգի պարտուա
թիւնդ, որ ի 'ի վերոյ գրոյս:
Զայս լուեալ Յերոբաամայ տարածեաց
զձեռն իւր 'ի սեղանոյն անտի, և ասէ·
Կալարուք զայդ այդ· և խնդրն գօտա
ցեալ չորացաւ տարածեալ ձեռն որոյ
ին, և ոչ կարաց առ ինքն գարձուցանել
զձեռն: Պատառեցաւ յեղոյ սեզանն,
և հեղաւ 'ի սեղանոյն անտի պարարուա
թիւնն: Գ· լուս 13·4:
Յերոբաամ զահիհարեալ՝ պաշտաց
ող Մարդարէն, զի աղօթեցեալ առ Տեր
վասն գօտացեալ ձեռնին· և աղօթիւք
Մարդարէին՝ ընկալեալ զառողջութիւն
ձեռնին իւրոյ, հրաւիրէ զայն Աստու
ծոյ 'ի տուն իւր ուտել զհաց, և առնուլ
պարգեւս: Իւ այրն Աստուծոյ պատաս
խանեաց· Թէ և տացես ինձ զկէս տան
քոյ, ոչ մտից ընդ քեզ՝ և ոչ կերից զհաց
և ոչ արբից ջուր 'ի տեղւոջէս յայսմիկ
զի այսպէս պատուիրեաց ինձ Տէր· և
էլեալ անտի գնաց 'ի ճանապարհ իւր:
Բայց Բեթէլացի ծերոյն՝ տուտմար
գալ զայրախն անցս լուեալ՝ գնաց նա
կոյն զկնի Մարդարէին, և եգիտ զնա
նստեալ 'ի նեղբայ կաղնի ծառոյ մի· և
ընկալաւ սպասաւորութեամբ հարկել՝ և
գալ

դարձուցանել զՄարդարէն ի Բեթէլ
ի տուն իւր ուտել և ըմպել. և այսպէս
արին Ն՚ի պատճառ ի ծերին դար
ձաւ ընդ նմա ի տուն նորա ուտել և ըմ
պել. քանզի ինքն նոտեալ էին ի սեղանի ի
տան ծերոյն, եղև բան Տեառն առ նայն
արին Ն տուժոյ, և ասէ. Փոխանակ
զի ոչ պահեցեր զպատուէր իմ, այլ դար
ձար՝ և կերեր հնաց ի Բեթէլ. որդ
ւոյ մոցէ մարդին քո ի գերեզմանն հարց
քոց։ Յետ հաշելոյն եղ այրն Ն տուժ
ծոյ հանեռեաց, կազմեաց, և հանդեր
ձեաց զէշն իւր, և նստաւ ի վերոյ գը
նալ ի տեղի իւր, տուժ մի եդիտ զինա
ի Հնտապարսի, և սպանեալ զինա կայր
և մնայր ընդ իշոյն մերձ մեռեալ՝ և առ
իւեալ մարմնոյն. զի առիծն ոչ զմարմին
առն ուտէր, և ոչ զէշն պատառէր։
Եւ այս պատուհաս յ՚ակամբն ծերոյն
հասեալ՝ ելին էառ զմարմին մեռելոյն և
տարեալ ի Բեթէլ քաղաքն Թաղեաց
զինա անդ։ Գ լուս 13։29։
ԲԱյց Յերոբոամ ետ քան զնա չարա
նայր, ոնդ դամանայր, և սմբաշխատ
նայր։ զի ձեռաւ ինքն, և ձեռոյց զի՚ա
րայել։ ոչ դարձաւ ի չարեաց իւրոց, և
ոչ ուղիղ արար խնդրեաց զՏէր։
Վնդանայն Մարդարէն Աքիայ դու
շակեաց զանիծումն և զամօթալի կոծա
նումն

նուէն տանն Յերոբոամայ· Գ· 14· 10: Տես եւ Գ· 15, 29: Մարդարէ ազատ եւ պ պերբեւարիչն Ի արեւելացւոց յայնկոյս կողմն Եփրատ գետոյն· որ է Յերիխէն Ասորւոց, Միջագետաց, եւ Մարաց: Գ· 14, 15: Զայս Մարգարէս բնութիւն տեսանելիք կոտորեալ՝ եթէ ընդհեռանումք զԳրեխս 17· 6: եւ 18· 11· Զորդորդ Թագաւորաց:

Ա յսու ամենայնիւ ոչ ուղիղ Յերոբոամ զնիցս ասէ Տէր· այլ՝ զարս չար կերեալ առանց բարութեան ընդունելոյն ձեռս· Թագաւորեալ ամս 22: Գ· 14· 20: Թողեալ զԹագաւորութիւնն Ի արեւելս՝ ի ձեռս որդւոյն իւրոյ Նադաբայ: Գրեխ՝ արեւելս Վերին:

Ի Ա կ յեա Ի ոբոամայ՝ որդւոյն Սա ղոմոնի, Թագաւորեալ ի վերայ Յուդա գոյն Յեղիս հօրանման ամբարիշտ որ դիւս Ի ոբոամայ Ակիա՝ ամս վեց· և մեռեալ Թագաւորութիւնն բարեպաշտ որդւոյ իւրում Ասայի· որ բար եպաշտութիւն վարեաց զիշխանութիւնն ի վերայ Յուդայ ամս 41: Գ· 15, 10 Ազատիւս Մարգարէն յորդորէ զարքայն Ասայ ի բարեպաշտութիւն, և ի պահպանութիւն Օրինացն Աստուծոյ: 2 Մնացորդաց 15· 1: Սա այս Ասա զիւր մայրն Մաաքայ ի բաց արարեալ՝

մերժ

մերժեաց զնա ՚ի Տիեռուղէմ, և ՚ի թագաւորութենէն. քանզի էր սպասաւոր զօրաց զաղիր, և սահմանէին Ասորեստանեայք։ Գ Ը. 15, 13։ 2 Մնաց. 15, 16։ Սա սահեալն սխալանօքն՝ ոչ խնդրեաց զՏէր, այլ զդժխիւս. և մեռեալ թագաւորեաց քառասմեակ, և սպանաւ։

2 Մնաց. 16, 12։

Յետ Ասայի թագաւորեաց ՚ի վերայ Յուդայ արդարադէպն, բարեպաշտ, և բարեբախտ որդի նորա Յովսափատ. ամս 25։ Գ Թագ. 22. 42։

Վերացոյց սասանեալ վասն իրացն հետեւեալ թագաւորացն։

Ի սպառ ոչ լինի որդի Յերոբոամայ թագաւորեաց ամս 2։ Գ Թագ. 15. 25։ Սակայ նման հօրն անբարեշնորհ՝ ինքն յանցեալ, և սպան զնա և իրացն ՚ի վերայ մեռանել։

Բաասա անկ ՚ի ցեղէն Իսաքարայ դաւաճանէ զՆադաբ. և ինքն փոխանակ նորա նոսա թագաւորէ իսրայէլի։ Գ Թագ. 15. 28։ Սա այն Բաասա քան զինքն արար զառնն Յերոբոամայ, զոր բանին Տեառն, զոր խօսեցաւ Աքիա Մարգարէն։ Գ Թ. 14, 10։ և 15. 29։

Սա ևս ամբարշտօրէն վարեալ զիշխանութեամբ ետուն ամս 24. մեռանի ՚ի ծերութեան քաղաքի. և թաղեալ ՚ի վերայ Իսրայէլի որդի Եղա փոխանակ հօրն ետուն Բաասա

ամս

այ· ամն երիս· ՚ի Թերսայ քաղաքէ։
Յ՚Ամին աշխարհի 3075· յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 929։
ՋԱմբրի ումն ծառայ, և Ջօրադլուխ
Էլայ, սպասամբեալ ընդեմ Տեառն
իւրոյ· ընդան զԹարսաւրն Էլա, երբ
էր արբոյն ՚ի Թերսայ քաղաքումն ՚ի
մէջ խրտմանացն արբեալ· և Տիրա
պանն Ջամբրի փոխանակ Տ՚ն իւրոյ Է
լայ՝ ինքն նստաւ թագաւոր ՚ի վերայ
Իսրայէլի· և արար բնակինք զՔասայ
տաւնն· զոր բանին Տեառն, զոր խօսե
ցաւ Յեհու Մարգարէին։ Գ՚Լ· 16, 1, 12։
Ջօրքն, և Ջօրադլուխ Իսրայէլի սա
հարեալ էին զԳաբաթօն քաղաքն ում
աղգեացդ· երբ լսեան թէ՝ Ջամբրի
ընդանեալ զԷլա թագաւորն, և ինքն
ամբացեալ ՚ի Թերսայ քաղաքի՝ թագ
աւորէր· անդէն խնդոյն թագաւորեցու
ցին ՚ի վերայ Իսրայէլի զԱմրի ումն, որ
էր Ջօրաւեան իբրեանց· և թողեալ
զԳաբաթօն՝ եկին փոյթ ընդ փոյթ սա
տեալ զԹերսա, ուր ամբացեալն էր ամ
բարիշեան Ջամբրի։ Գ՚Լ՚ 16· 16։
Եւ Ջամբրի՝ երբ լուաւ զի Թերսայ
քաղաքն, և ինքն էր պատեալ յ՚արտա
քուստ ՚ի հզօր թշնամեացն· ՚ի յուսահա
տութենէն փախեաւ ՚ի տեղեակ մի ար
քունի

քունէ ոմանք, այնպանէ հոգի ՚ի տանէն և հրդեհեալ տանն՝ տրմի և ինքն ՚ի շուտ առնուն. Թագաւորեալ Մոյն առաջս եօմն։ Գ. Լուս. 16. 15, և 18։

Տ Ի բարեպատն դըժնեկին Զամ բրի.
Էապատ գէ էս ՚ի տաւսն բի.
Ժ անաս այս իշխեաց Ի տրոյէ լի.
ատկս սէուբս եօմնօրէ ի.
Պատ գԹՎերաս արքայն Ա մ բի.
ու փսիկ գոյր անդաւնն Զամբրի.
Զամբրի էաեա պի վեռան դէ.
փախչի հաղճեալ Թ ըշնառ լի.
՚ի սենեակ մի տանն արքայ ի.
անգ հրթիվգեալ Ժ անաստն սի։

Յե ա այտրիկ Ա մրի Թագաւորեաց ՚ի վերայ Իտրոյէլ. ամս 12։

Ա ա գնաց էրկս տաղանդաց արծա Թոյ գնեաւն Սամարս. Հերոյեցիքն տանն Ջամբրի. Տէր լերինն կոչեր Սամեր, կամ Շէմէր. չինեաց սա զայն լեառն, և անուանեաց Սամերոն, որ է Սամարիա. և այնուհետև եղեւ մինչև յ՚երկար ժամանակս, քաղաք Ա ղեղեայ նման Թագաւորացն Իտրոյէլացւոց։ Ա ա ես ամբարշտեալ ՚ի ոեռանն, և Թա գի ՚ի Սամարիա։ Գ. Լուս. 16. 28։

Յե ա Ա մրեայ Թագաւորէ ՚ի վերայ Իտր

Ի սրտէն նորին որպէս Ա քսար ամբա
կիշան· ամս 22: Գ լուխ 16·29:
Ա՛յս ամբաստանսդ ամբակիշա Աքիան
արար չար առաջի Տեառն քան զամենե
սեան, որք էին յառաջ քան զնա:
Կանգնեաց սեղան Բահաղա ի Սամարիա· Ծառայեաց Բահաղա, և
երկրպագեաց նմա:
Ի սորա ժամանակին Ա խիէլ Բեթ
ելացի վերաշէն ելինեաց զԵրիքով· և ի
հիմնարկութեան քաղաքին՝ կորոյս զանդ
րանիկ որդին իւր Ա բիրոն· և ի կանգ
նել դրանցն քաղաքին՝ կորոյս զկրտեր
որդին Սեգուբ· քան նորին Յեհու
այ· ՊԼ· 6·26: Տես Գ Լ· 16·34: ևս
Ա՛երն թուի ահաւասիկ 300:
Ի Սորա ժամանակին, և ի թուին
աշխարհի 3092· յառաջ քան զծնունդն
Ք րիստոսի 912· այծառատնայր հրա
ցոյց Ա խիայեանն ընդէմ Ա ծամարտս ա
րանցն· Ա ծաբուղիս, և Ա ծառունկ
դաւաղանին ի վէր ամբարշտացն· Ա ծա
հաւոյ, և Ա ծարեալ առաքինութիւն ի սա
նայէլի· հրեղէն կառն, և լուսաւորիչ
հնձեալն Ա ռաւծոյ՝ ելից Մ արդ
արէն Թեզբացի յ՛երկիրն Գաղաադու:
Սա այս ձգնազդեաց Մարդարէն Մա
ռաքեայ առաքեցաւ առա
քեայն Ա քսար ազատ և զամբարշտու
Թիւնս

Թեև նորա ընտանեաքն երկարե
Թեան երկիրն մինչև յ'երիս ամս, և 6
ամիս: Յակոբոս 5. 17:
Ռանգի Աբար ոչ միայն ընդածին բա
րեբեն էր ամբարիշտ. այլև կին ածեալ
ինքեան զՅեզաբէլ դուստր ՅովՌա
մայ Սիրօնացւոց արքային. եաբանեցա
ամբարշտեցաւ 'ի հնոլէն: Եւ Սիրօ
նացիքն գոլով անբիլաբ յ'ազգէն Ռանա
նու. Դնդոց 10. 15: պաշտէին զաղեր
կուռս. մանաւանդ զդարբեղի չԱստո
ծոհին Աստարթոն, կամ Աստարտա:
Տես Դատաւորաց 2. 13: 1 Սամուէլ
31. 10: 3 Թագաւորաց 11. 5, և 33: 4
Թագաւորաց 23. 13:
Աբար ուրեմն զայ 'ի բնածին անօրէ
նութեանցն' հաճանեալ' և հաճեալ կա
մացն կատարեաց ինքն իւրոյ Յեզաբէ
լայ, յաճել և առաւել ամբարշտել' և
աղտեղանալ քան զամ նախնեան իւր:
Եղեա Ձայնն Տեառնեաւն այնպս
փակեաց զսահմանս երկնից 'ի վերայ Սա
մարիոյ մինչ զի ոչ յօդ' և ոչ անձրև ա
զայ 'ի վերայ երկրին: Դ. Լուս 17. 1:
Եբ երթայուք Թիւն, և տամ երկիր
բոյ Սամարիոյ. Աչ հրամայեաց Եղի
այլ գնալ Թաբգիլ 'ի Հ եղեզաստին Ռո
ամեայ, որ է դէմ յանդիման Յոր գա
նան գետոյն. և անդ' ասէ Տէր, ըմպել
ցաս

գեաղջաբ՛ի հեղեղատէն. և ասց Տրամեան
ազատաւոց, զի ընդ առաւօտս, և ընդ
երեկոյս բերեն քեզ հաց. և ինս: Եւ
եղիա արար ըստ բանի Տեառն.
գնաց եւ բնակեցաւ առ հեղեղատա ասի
գեան, կից դէմ յորդանան ջուր՝ ոչ յ՛ապ բե
րէ, և ոչ յ՛ականց ապրեցաց բղխեալ.
այլ յ՛ուժգնեալ, կից ի՛ լերանց հոսեալ՝
և ի՛ ձորն ընկճացեալ. որ երբեմն կա
րէ ցամաքել, և ցամաքի եւս:
Եւ յ՛Ա ծաշուէջ գնաց բազմադիմի
հեղեղատ յիշի, որպիսիք են. Հեղե
ղատն Յ որակաց. Ծնեղոց 32·22: Ա
ռոմոց· Թագ· 21·13: Կեդրոնի· 2 Թա
գաւորաց 15·23: Կիսոնի· Գ առաւե
լոց 4·7: Բռաւեմայ· 3 Թագաւորաց
17·3: Գահնեի· 3 Թագ· 1·33: Բռա
նայ· 1 Թագ· 30·9· և այլք:
Ան ա երթալ ձեզ ընդ ամենայնի. զի գա
նել կերակրեն զմարդ. բայց է առաւել
ձեզ, նորահրաշ՝ և անճառաւորեալ հրա
շագործութիւնն. քանզի ոչ միւս գազանք՝
այլ ագռաւք կերակրեն զԵղիա. ագ
ռաւքն ասեմ. որք այնքան արկածեալ՝ և
շատակեր, և անյագ կլանող եղեալք
էին, զի Թագաւն գձագուանն, և հոգան
միայն զմեզի փորն խաբեալ. և նոցա ձա
գանքն՝ ի տուն ձեռանէին, եթէ Ա
նասնոյ Տէրն ոչ տայր անասնոց զկերա
կուր

կոչ իւրեանց. ձայնս ապառաւոց, որք կարկան առնու: Սաղմոս 146. 9:

Յոբ 38. 41:

Ո՞ր է պէս ծնողեալ՝ ի հեղեղատին քառաժայ իջուածոյ ամպ՝ ցամաքեցուս հեղեղատն այն. ապայ առ Տէր յ՚ե պէս. Ասէ, և դնաց՝ ի Սարեպթա քաղաքն. զի անդ է այրն կինն ի, որ հեծանէ զքեզ: Գ Թագ. 17. 9:

Ելեալ՝ ի քառաժայ դնայ Եղիա՝ ի Սարեպթայ. և մինչդեռ էր՝ ի բաղաքին գրուն եռեւս գկին ին, որ քաղէր ընդ փայտս, և աղաղակեալ՝ առ յ՚նա. առ դու ինձ սակաւ ինչ ջուր առնուլ՝ զի արբից: Եւ կինն այն մինչ դնայր՝ ի ջուր բերել՝ կոչին անգամ աղաղակեաց առ կինն՝ և ասէ. առցես ինձ պատառ մի հաց: Յայնժամ պատասխանեաց կինն և ասէ. Կենդանի է Տէր Աստ քո. և ունի զուգիչ ինձ նկատակ, բայց եմէ որ չափ բառնամ ի ագիւր՝ ի սափորի, և սակաւ ինչ՝ ի կամիսակի. և ահա քաղ եմ կրկուսս եղկուս, զի արարից զայն ինձ, և մանկանց իմոց. և կերիցուք և մեռցուք: Ասէ ցնա Եղիա. Քաջ կերեաց. ունա, և արա բան ըստ քումդ այլ արասցես նախ ինձ անտի նկատակ մի փոքրիկ, և բերցես ինձ. ապայ արասցես, և մանկանց քոց: Զի այսպէս ասէ

ասէ Տէր Աստուածդ։ Սատիրա ա
լերն մի պատիառեսցի, և համփոսակ իւղ
ոյն մի՛ նուագեսցի մինչև յօր ածոյ ան
ձրև ՚ի վերայ երեսաց երկրի։
Կինն ոյն Սիրօնացի հրնազանդեալ՝ ա
րար ըստ բանին և ղնայլ։ և ոչնուհե
ան ոչ աչեր ՚ի տատրակն պատուական
և ոչ իւղն ՚ի կամիսականն նուագեցաւ։
Աղօթեա ասեմ ձեզ քարոզէ Փրկիչն
հանուրց, զի քաղցեալ այրիք էին յ՚աճ
ուրս և ղնայլ ՚ի մէջ Իսրայէլի, յոր
ջամ փակեցան երկինք զերիս ամս, և
վեց ամիս. և եղև սով մեծ ընդ ամեն
այն երկիր։ Եւ ոչ առաքի ՚ի նոցա առա
քեցաւ Եղիա, բայց միայն ՚ի Սարեպ
թայ Սիդոնացւոյ առնէին մի այրի։
Ղուկաս գլուխ 4· 25։
Բայն, և խնդրեմն առաքելոյն Փրկիչն
մերոյ է. զի էին բազմամայրի կանայք
՚ի մէջ Իսրայէլացւոցն. բայց ոչոք ա
նէր զայնպիսին հաճառ, և գուէ, որպէս
այս Սարեպթացի այրեաղէ այրին։
Յ՚այսմ ճառէ բառն այն Ղ, կանայ ինչ
նակէ բազարջ էրնէ, որ ՚ի՛նեղեցոյ, կի
՚ի վերայ մնալոյ, և գործելեաց երկուց
լինել։ Կրկուս ասէ մանր փայտ, ցոյս,
և տաշեղ։ Կամիսակ է ցուեաց կերակ
և բառ. Ընդանակէ ձիթոյ բոլոր՝ փարչ
և կուժ, կամ թէ՝ ձիթոյ ամանն։

Յետ

Յետ այսորիկ եղև զի որդի հրեշտակն կալ Տիրոջն՝ հիւսանդացեալ սաստիկ մահու՝ մեռանէր. և մայրն մեռելոյն զա հիհարեալ՝ ասէ ցՅիսուս. Ջինչ արա րի քեզ՝ ով մարդ Աստուծոյ, որ եկիր ընդանանել զմտիկն իմ վասն սպանանելոյ զորդին իմ. և մեղայ ինդ։

Եվս առեալ՝ ի մարդն զնորին մեռեալ որդին, եդ զնա՝ ի վերայ մահճացն ևր ոց. աղաղակեաց առ Տէր, և երկայս վը չեալ՝ ի մանուկն՝ կենդանացոյց զնա։ Ջայս երբեմն եառնա մայր մանկանն՝ ասէ ցՅիսուս. Ահա արդ գիտացի եմ՝ այր Աստուծոյ ես դու, և բան Տեառն ճշմարիտ՝ ի բերան քո։ Գ Լ. 17. 17։ Ընդ Աբդիա Օբադիայեան՝ ի հին աշ անգուսթիւն Հրէից եմ՝ մատուցին այն Սիոնացի ինձէ, երրեակ փշտամբն, և աղաչեցին ես զնայն՝ ի մահառանել կեն դանացեալ՝ ինչ նոյն ինքն Յոնան Մար գարէն, որ զերծաւ, և զերիս գիշ երս ածաց՝ ի մարմն կիսոյն։ Յօն. 2. 1։

ԱՐԴ՝ մինչ ես զնա էր՝ ի Սիոնացի կը նոչ ասեն՝ Յեղաբեր ընդ Ախաբայ յայտնեա, և յայնկոյս գտանեցին բնա նանել զես զնա Մարգարէն. քայց մինչ ոչ կարացին գտանել զնա, դիմեին օձն՝ և գաճան վիշապն Յեղաբեր ու՝ ի լը նուլ զամբարիշտն կամս իւր՝ կոտրեաց

զՄար

զՄարդարէեան Հնամեայ Աստուծոյն։
Եւ՝ ի թուին աշխարհի 3096· նախ
քան զծնունդն փրկչին 908· առաքե
ցաւ՝ ի Հոգւոյն Սրբոյ ի վայր մարգա
րէն առ Աքսար ասել թէ՝ Տացո ան
ձրև՝ ի վերոյ երեսաց երկրի։ գԼ· 18, 1։
Զոգաւ եղեալ երկնել Աքսարու. և
՝ի ձանձրանալն շատաջ եղև նմա Ա
գխոնւ առաձորտելոս Աքսարու արքային
ասէ ցնա եղիա· Երթ, և առ ցՏր
քո թէ՝ ահաճասցէ եղիա դալ խօսիլ
Աբդխոնւ՝ թէպէտ նախ հրաժարեցաւ
՝ի գնալոյն· Տես զպատճառն գԼուս 18
առնն 9։ բայց յետոյ ի վեր երդմանէ
հաւանեցոյց զԱբդխոնւ ասելով· Ա՛յ
սօր երեկոյց նմա· ապա թէ Աբդի
ւս գնաց պատմել Աքսարայ թագաւորին
զգալուստ Մարդարէին։ Յայնժամ
Աքսար խնդոյն գնաց ընդառաջ եղիայ
մարգարէին, և ասէ· Դու ես խան
գարիչն Իսրայէլի։ Որում պատասխա
նեալ ասէ եղիա· Ես ոչ խանգարեմ
զԻսրայէլ, այլ դու, և առն հօր քոյ·
զի թողէք զՏէր Աճ ձեր, և գնացէք
զհետս Բահաղիմայոյն։ Եւ արդ՝ հրա
մայեա զի ամ Իսրայէլ, և 450 մարգա
րէքն Բահաղու, նաև 400 մարգարէքն
անտառաց, որք ուտեն զսեղանն Յեզա
բելայ՝ ի միասին ժողովեսցին առ ես՝ ի

Կար

Կարմելոս լեառն։ Գ. Լուս. 18. 19։ Ամենեցուն, որք ՚ի վերոյ լերինն էին ժողովեալ, առէ յայնժամ Եղիա. Գլ. 18. 21։ Մինչեւ ցե՞րբ կոտորած յերկուս հետս. Եթէ ՏԷՐ է Աստուած, երթայք զհետ նորա. և եթէ Բաաղն է՝ երթայք զհետ նորա։ Ի բերանէ ասէր՝ ոչ ջուր կարէ ծառայել խաւսեալն Աստ, և Բաաղու. զի ոչք կարէ երկուց Տեառց խաւսեալն ծառայել. և զոչ ոչ երբեք կարէք զԱՏՆ ՁՇմարիտն, և զԲաաղ ՚ի միասին պաշտել։ Ընտրեցէք ուրեմն զՁՇմարիտն Աստ, և ծառայեցէք նմա։ Ասացին ժողովուրդն ոչինչ պատասխանի էառ։

Յայնժամ առէ Եղիա. Ես միայնակեալ եմ մնայի Մարգարէ Տեառն, և մարգարէք բաղաղու ոչք 450, և մարգարէք անտառին 400։ Տացեն մեզ երկու եզ լինա. զորոյ մինն ընտրեսցեն, և մեռցեն ես վառն անհուր ոչ ձգիցեմ։ Եւ պատրաստ զայցեն զանասունն Աստուծոյն իբրեւ եւ ես կոչեցից զանուն Տեառն Աստուծոյ իմոյ։ Եւ ՁՆ՝ որ լսիցէ հրով յերկինից ՆՈՒՏ ԱՍՏՈՒԱԾ Աստ։ Եւ ժողովուրդն պատասխանի տուեալ. բարի է բանդ՝ զոր խաւսեցար։ Յայնժամ առեալ մարգարէքն զեզն կազմեցին զանդանն բաաղու. և դուն

ցին

այնի՝ յ՚առաջատուն մինչև ց՚կէս օրն ա
ղաղակելով· Լուր մեզ Բահաղ՝ լուր
մեզ· Ոչ բարբառ գոյր, ոչ ունկնդրու
Թիւն, ոչ հուր, և ոչ օդնութիւն՝ ի
Ջաւրաժոյն Բահաղու։
Եղեա՝ ի ծադրնոցա՝ այսպանելոյ ասէր
ց՚մարգարէսն Բահաղու· Մեծաձայն
կարդացէք· զի Ձեր ԱՂՃն է։ գուցէ՝ ի
մեծ խորհրդի է· կամ զբաղմունս ունի
կամ՝ ի ճանապարհի է, և՝ ի զբօսանս·
և կամ՝ ի քուն է։ Եւ խնդրապարեցան
մեծաձայն գոռալին· արիւ՝ և դեղար
դեամբ ցսէին՝ կամ կարէին զմարմինս
իւրեանց մինչև ց՚հեղուլ արեան՝ ի վր
անձանց իւրեանց։ Բայց մնացին ան
ձայն, և անեղան՝ ի Բահաղու։
Ապա Եղիա կոչեաց առ ինքն զամ ժո
ղովուրդն· կարմեաց առաջինոցա երկո
տասան քարամբք զսեղանն· շուրջ զսե
ղանովն փորեաց խոդովակ, չափաւ՝ կի
չորեցոց սինեքան մեծ մինչև երկու չափ
սերման առնլն· դիղեաց՝ ի վերոյ սեղա
նոյն շերտս, կամ ձուածի փայտս, եդ զուղ
կակէզն՝ ի վերոյ շերտիցն· Հրամայեաց
ևս՝ երից սեղոց անգամ չորս չորս սափոր Ջուր
հեղուլ՝ ի վերոյ սեղանոյն, այնպէս՝ զի
Ջուրն գնայր ծովեցեալ շուրջ զսեղանովն
և էլից զփորեալ Ջոդնացն։
Ապա ըսկսաւ Ջերմաղօթիւք աղաչա

կեալա Տր, զի լուիցէ նմա հրով երկնից. Ա նկաւ հուր յերկնից, և եկեր զոզ ջանէդն, և զխոցսան. լափեաց գհողն, և զծովացեալ ջուրն։

Ի բրև զայս ետես ժողովուրդն՝ անկեալ ի վերայ երեսաց իւրեանց ասացին։

Աղաչեմ ՏԷՐ ՆԱԽ ԱՍՏՈՒ Ած. ՏԷՐ ՆԱԽ ԱՍՏՈՒ Ած. Յայնժամ ես գիտ կալեալ զգ առաքելոցն՝ կոչեցի զնոսա ի հեղեզ զառն կխոնել, և կատարեաց գնոսա։ Գլուխ 18. 40։ Ապա ասէ ցՆ քա արս. Ել կեր, և արբ. զի առնաձայն է անձրևի։ Եւ Ն քարս ասկաճին չէր հասեալ ի քաղաքն Յեղբայրէ՝ երբ ա կաս գալմէծ, և սաստիկ անձրև։

ԱՒՈՒ ՀՆՈՒԹԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ 3097

Յառաջ քան զծնունդն Քի 907. ամ բարկուն Յեզաբէլ իբրև լուաւ յՆեհն թէ՝ Ի գիտ կատարեաց զամմարդա բէն սրով՝ առաքեաց ասել առ Եղիա. Օն և ծն սրասցեն ինձ Աստուածքն. և ծն և ծն յաւելցեն. եթէ ոչ վաղիւ ի սոյն ժամու էդից զանձն քո իբրև զանձն միոյ ի նոցանէ, զորս կատարեցեր սրով ի հեղեզառն կխոնէ։

Եղիա զայս լուեալ՝ երկեաւ, և գնա խեաս

խեռա յ՛անապատս, և խնդրէր ինքեան մահ՝ ասելով· Առ զոգի իմ յինէն Տէր· զի աչեմ եսայս քան զնահատ իմ· և ի տես լոյս ՚ի ննջեցս ՚ի ներքոյ բնեինի ծառոյն· Եւ ահա հրեշտակ Տեառն դպեալ ՚ի նմա՝ և ասէ ցնա· Յարի՛ և կեր զհաց քո՝ զի մեծ ճանապարհ ունիս առաջի քո· Եւ յարեալ՝ կերաւ և արբ՝ և գնաց զճանապարհն զայն 40 աւուրս և 40 գիշերս մինչև ի Խորէբ լեառն Աստուծոյ· Եւ մտեալ անդ ՚ի քարայրի զիշերի մի՝ և ահա բան Տեառն ընդ նմա՝ և ասէ· Ելի՛ կեաց, զի բազում ճանապարհս առնելոց ես·

Եղիա կերակրուիլ զամպուկեալ գնոյց 40 աւր, և 40 գիշեր մինչև ի Խորէբ լեառն Աստուծոյ հասանել· Զամէն տես Աէրն Թղթ Թագաւորացն 171·

Ա՛ս ՚ի Խորէբ լերինն Եղիա եմուտ խորխորատս, խորշիրատս, և անձաւեցաւ անդ ՚ի

'ի Դամասկոս օծանել զԱզայէլ 'ի թա
գաւոր Ասորւոց. զՅէհու օծանել յ'իս
րայէլացւոց թագաւոր. և զԵղիսէէ օ
ծանել 'ի մարգարէ փոխանակ իւր: Տես
3 Թագ. 19. 15: 4 Թագ. 8. 12: 9. 1:
10. 32: Գնաց Եղիա 'ի Քորէբայ, և
եգիտ զԵղիսէ, որ վարէր երկոտասան
լծուկ եզանց. ընկէց 'ի վերայնորա զ
մաշկեաւին իւր. որ էր նշան Աճայիւն
կոչման, և մարգարէական պաշտօնի:
Տես 4 Թագ. 1. 8: Ջաք. 13. 4: Եղև
սէ եմոդ զեզինան, և ընթացաւ զհետ
Եղիայէ: Նմանեցո ընդ Մատ. 4. 20, 22:
Յ'Ա յամ վայրի Աքաաբ՝ զկնի պա
տերազմին, և խաղաղութեն ընդ Ադե
րայ արքային Ասորւոց. Գլ. 20: ապա
հեաց զայդ ին 'ն աբօթայ Յեզրայելա
ցւոյն, ի սկ'նաբօթ՝ ընդ Օրինաց Տն
Թ ուոց 36. 7: ոչ կամեցաւ զիւր հայրե
նի ժառանգութիւնն փոխել յ'այլ միւս
Տոհմն, ուստի ասէ. Քաւ լիցի ինձ
'ի Տեառնէ իմմէ տալ զժառանգութիւն
հարց իմոց: Գլ. 21. 2: Աքաաբ զայս
լուեալ յ'այգեւորութենէն՝ յոյժ տխրեալ
եկն 'ի տուն իւր, և ածգոհ անկեալ 'ի
մահիճս իւր հեծէր խռովեալ: Յեզա
բէլ իժ արբարոյն Քանայ այսու հետև ամ
բարշաւութիւ, և անիրաւութիւ ազանա
նել զանմեղն 'ն աբօթ, այսպիսի հայհոյ
անս

անս չարահնարեալ: Հրամայեսցուք
գրել առ պատաճորսն անուամբ, և մա
տանելոյ սրոյդայնի. գնել երկու ժամո
և անդրէն արս վկայել ընդդէմ Նաբո
թայ ՃԷ՝ օրհնեաց դա ՂԱՅ, և զար
քայն. ապայ քարկոծեսց, և մեռցի նա
բօթ: Ի և ակնառու գտանէորքն սրա
բին ըստ անօրէնն հրամարտականին Յեզա
բէլայ: Յ'ԱՅծաչուէնչ գիրս երթեալն
ՂԱՅ օրհնել նշանակէ հայհոյել· որ
պէս ասա Գ Լուս 21· 10, և 13: Յօբ
1·11: քայց ոչ գտանի յառնխս:
Ա յսու նենգութեամբ քարկոծեալ ըն
տանեօքն հանդերձ Նաբոթ· Ա քսար
ըստացաւ զայգին նորա· քայց Ա տու
ած'ի ձեռն Եղիայի սպառնայ զՆԷնգաւն
և զանկումն տանն Ա քաբայ: Տես
Գ Լուս 21·21: 4 Թագ· 9, 26:

Ի՛ Ե՛ԿԵԱՅ ՀՈՒՆ ՀՐՈՎԱՐԵԱՑՔ ԿԱ
ՂԵՑԻ ԻՐ, Ե ԵՀԱՐ ՀԱՐՑԱՅԻ Ի ԱՐԱՅԵԼԻ
ԸՆԴ ՂԱՀԱՒՆ, Ե ԸՆԴ ԼՈՒԾ ԱՏԱՂԱՆ· Ի
ԱՒԵ Յ'ԱՀԱՒԱՂԵԱՒ ԻՐ· ԳԱՐԵԿ Ա ՀՅԵՒԱՆ
ԴՈ, Ե ՀԱՒԱ ՂԻՆ Ո'Ի ՊԱՏԱՐԱԳԱՀՆ· ՂԻ ԼԱՒ
ՅԱՂԱՂ ԵՄ:

Ո'Ի

Ա. Թագաւոր աշխարհի 3107. յառաջքան
զՆաւնդն Քրիստոսի 897։

Գ. Աւազ պատերազմ՝ ի միջ

Ասորեստանի, և՝ ի միջ Իսրայէլի։
Յաւուրսն սրբոյն Յովսաթ եկեալ էր
յԵրուսաղէմ՝ ի Սամարիոյ առ ար
քայն Ահաբ. զի ոչխարին կերայր խաղա
ղութեամբ ընդ նմա. այլև առնէր ընդ
նմա խնդութիւն. քանզի առեալ էր
՚ի կնութիւն զդուստր Յովսաբեայ
զդուստրն Ահաբայ. որոյ անունն էր
Աթալիա. և ընդայլ Օրի
նախայն Ահաբայ։ 4 Թագաւորաց
8. 18, և 26։

Ահաբ հարցանէ զսրբոյն Յովսաբ
զՅոսափատ, և ասէ. Ելցես ընդ մեզ
յԱռաջոթ Գաղաադու՝ ի պատերազմ։
Պատմ պատասխանեալ ասէ Յովսա
ֆատ, և զորդիս իմ, և հրեղինաբ զամբ ընդ
քեզ հաճատարմութիւն, զպահս քոյդ զի
նուազցի, և հրեղինաբդ. այլ ուղիղ ի
նմին հարցանել զբարեհաճութիւն Տեառն։
Տես 4 Թագաւորաց 3. 7։ 2 Մնա
գլխոյ 8. 3։

Ահաբ կոչէաց զհին 400 առաջնորդս
ընձեռ, և հնարից ՚ի նոցանէ. Երթայց
արդեօք ընդդէմ Ռամովթայ, թէ՝ դա
դար

դարեցայց ես յայս պատերազմիս:
Պատասխանեցին առաքեալքն, և
ասեն· Ե՛ւ և տալով տայ Տէր ի
ձեռս սրբոյն: Յօսափատ ասէ յայր
քան Աքաաբ· Հարցցուք զայս Մար
գարէիս Տեառն: Առաջ Աքաաբ
ասէ պատասխանի· Է ասա այր մի Ա՛յ
Մ ղբիա որդի Յեմլեայ, զոր ատեցի
ես· զի ոչ խօսի բարի զինէն, այլ չար:
Ասէ ցի բանիւն Յօսափատայ կոչէ զՄ
ղբիա· յորմէ լսէ զիւր ա
պականութիւն, և զանխրատութիւն· նաև զպատ
րուէն ի դիւահարն շէշտոյն, որք լինին
առաջ որքան ի բերանս մարգարէիցն առ
ի պատրել զամբարշտաբարն: Տես Երէ
միայ 14·14: 23·16:
Աքաաբ զոյժսխալս ինքեան անհաճոյ
բանս լսեալ՝ պատմեալ ի հրամայէսց
պահել ի բանտի զՄ ղբիա· ապ նոյն
հաց, և ջուր նեղութեան մինչև ի գա
նալն խաղաղութեամբ:
Յայնժամ ասէ Մ ղբիա· Լսաբուր
ժողովուրդք ամենեքեան· եթէ գա
նալով դարձցիս խաղաղութի· ոչ խօսե
ցաւ ընդ իս Տէր: 2 Մնաց· 18·26:
Յետ այսորիկ ասէ Ա՛ք աքաաբ ցՅ օսա
փատ· Ա՛յսոհիերսպեցայց ես, և մտից
ի պատերազմ· և դու զգեցիր զիմ հան
դերձս: և այսպէս եղեն ի Ջոկատն:

Եր

Էր պատուէր յ՛արքայէն Ասորւոց՝ ընդ
ընդ մեծի, եւ ընդ փոքու մարտնչել՝
այլ միայն ընդ Աքաաբայ։
Եւ Ասորիքն տեսեալ զՅոսափատ
արքունի հանդէպ ինքեանց զգեստաւորեալ
կարծեցին զայն թագ Աքաաբայ. եւ պա
տեցին զնոսա պատերազմիլ։
Իսկ Յոսափատ աղաղակեաց առ Տ՛՝
ապրեցաւ՝ ի մէջ շուրջանացն. զի Ասորիքն
տեսին մէկ՝ չէր նա Աքաաբ, դարձան
՛ի նմանէ։ Բայց միոմն յ՛Ասորւոցն
անկարծ՝ ձգեաց զաղեղն կրակաւ մէջ
զնեաւն իւր. եւ էհար զԱքաաբ ՛ի մէջ
թոքոցն, եւ մանկացն ընդ զրահն։
Ո՛նաց արքայն վիրաւորեալ յ՛առաջ
առն մինչեւ ց՛երեկոյն, եւ մեռաւ ՛ի վի
րէ անտի։ Եւ կապուեցաւ բան Տեառն
զոր խօսեցաւ ՛ի ձեռն Եղիայի։ Տես
Գ. Թագ. 21. 19. 22. 38։

Ամենայն Աքաաբ արարեալ կեղծեալ.
մարգարէիւն ոչ հնազանդ գեալ.
Ընդ Ասորոց ձախող մը տեալ.
քանզ ազգասէր վիրաւոր բեալ.
Կառն արքայիւ գոպաղ ե զեալ.
յ՛արեամ խոցած, գէշ՝ եմ ռեալ.
Զայն Եսաբելիայ ե քեզ չա վեալ.
որոյ արիւնն անմեղ հե զեալ։

Մ ե ռեալ Ա քսորե՝ Թագաւորաց վրայանակ նորա Ոքոզիա որդի նորա՝ ի Սամարիա քաղաքի, ամն 2: Սա ևս գնաց զճանապարհս Ա քսորե, և Յե զարհէլայ ծնողացն իւրոց, և քան յան ցանացն Յերոբոամայ:

Իսկ Յոսափաթայ մեռեալ՝ Թագաւորէ յ՛Ե րուսաղէմ քաղաքի Յովրամ որ դի նորա, ամն 8: 2 Ա՛նց· 21·5: Թէ և 4 Թագ· 8·17: Ի սիրամնէ Գ ըս ցայ եկէ եդեալ ամն 40: Սա այս Յոր բամ կատարեաց զեղբարն իւր, և զԸ նաց ի Հնոմասարիս Թագաւորացն Ի սրայէլ· քանզի դուստր Ա քսորե էր կին նորա: 2 Ա՛նցուդարձ 21·4:

Ա Ս Տուօր քսայաւին բանք Գրոցն Ե լիսէի Թագաւորաց: Ի թղթատետրա մար 482 սպասմանէ եգեալ է այսպէս· Ա ստ յ՛ասկղբան Զ արմատ Գրոյս· փոխանակ՝ Ե լիսէի գրոյս, և այլն:

Ա Ր դ՝ ի Զ արմատ Գ հրա Թագաւորաց պատմի մանաւանդ ասի մտքս ուեցեալ Ի պատկերսն Թագաւորաց ս Հայերնաբերանն· զի մեզանի յանուանս սխալք ի մէջ, և ի շարուածին ասին Յերոբոամայ: Վասն այսորիկ՝ ի սա սիւ յանցանացն առաջ Ա ճ զՅեհու Յան Փաղատայ, որ Գուա կոչի· գրուխ 15·19, և 29: գերել զազգն Ե ւիմա ղի

վասն յերկիրն Ասորեստանեայց, և
ընդ իշխանութիւն իւրում ածել զերկիրն
պերճից: Բայց և աչս սորա ուղեցաւ
խորհել՝ և ոչ գործեաց առ Տէր իբր
Առաքեալ Սպանանաստր սրբոյն Աս
բուց պերճաց զխորհուրդն ծածկեալ
Ոսկէ, և զժողովուրդսդարա. խաղա
ցոյց զնոսա յԱսորեստան, և բնակե
ցոյց զնոսա 'ի լերինն Մարաց: 4 Ծա
գաւորց գրոց 17. 6: 18. 11:
Ե՛ եկն վախճան ծագաւորութեանն
Խորայէլ. որ վարեաց զիշխանութի՛ն
'ի Յ երուսաղէմ յերեսուն ամին
յ՛Ոսէէ՝ ամս իբր 262:
Ի՛ Մանասէ և ծագաւորութիւնն
Յուդայ վասն պէսպէս օրինազանցու
թեանց անկաւ 'ի ձեռս Նաբուգոդոնո
սորայ. որ աւերեաց զերկիրն Յուդայ
և զԵրուսաղէմ, սրբեաց զՏաճարն
կողոպտեաց զքաղաքն, և գերեաց 'ի
Բաբելոն զՅուդայ. որ վարեալ էր
զիշխանութի՛ն 'ի Խորեամայ մինչև
'ի Սեդեկիա՝ ամս իբր 395: Տես Գ
լուս 24: և 25:
ԲԱՅՑ Ա՛Ց, որ անկարելի, և հաւ
ատալի է 'ի խոստումնս իւր. Ա՛յլոյ
նման հոգւաբարձութիւնն զնոսին ինձ
ցորչա՛ս 'ի տանէ Դաւթի. յորմէ բուն
ծնանելոյն էր ՄԵՍԻԱ՛Ն և

և փրկիլ աշխարհի· ընդ հալմանեաւ
իւրով պատրաստեալ՝ և պատարագեալ
հաւատաւոց միջև ի՛ժամանակ Օծեալն։

Եւ ասէն ցնա· այր եւ ընկերացի ես
և ասէ ցնոսն· երկայք՝ զարիմաթիա-
ացւոյն, որ առաքեաց զիս, և
առանձին ցնա· այսպէս ասէ Տէր·
զի է գոյք Եպատուոյ ի ձեզ Եւ
բայլիք երկուս հարցանել ի Եադաղ
զմանամէն Եպատուական Եկնութիւն· ո՛չ
այդպէս· այլ ի մարդեմոբ, յորս երբէր,
ո՛չ իշխեսայդի, այլ մահու մեռանիցէ։

ՈՒՐ ասիա արդի Եքաւրեալ

Յերթալմանաշաւիղ Թադէոս ի սրոյ
էմն, յաւետս միում ի վանդակատա-
ուէն (մահալայ) անկեալ ի վայր՝ խա-
թացաւ· այնինքն հիւանդացաւ· և
առաքեաց որս հարցանել ի Բաղա-
ձանէն զԱստուածոյն Ակնարհեն՝
թէ ապրիցի յայմմ հիւանդութենէ։
Բաղ-ձանէն Հ երթայեցէրն Բա-
ալ-Զէբուբ· է անուն կուռց, և որ

ձա

ձանխ. և նշանակէ Տիրոջ ձանձ[illegible]ց:
Ա յսու անուամբ յիոյ Հրեայքն կո
չէին զիշխանն դիւաց. զսորսմ էրև
ի 'ի հայհոյանացն նոյն Հրէիցն ընդէմ
Փրկչին մերոյ. Ոչ ևիւնք տանկ զա ըզ
դևա, քանզաչէին հայհոյիչքն. եթէ ոչ՝
Բէեղ-Զեբուղա, իշխանաւն դիւաց:
Մատթէոս 12. 24: և յ'այլսնրնք:
Բ Ան ինացեալ Աստուծոյ 'ի վերայ ան
ամենի ամբարշտութեանն ո քոյնոյ՝
առաքէ զԵղիա ընտաչ արանցն, որք
գնային առ Բահաղ-Ճանկնին, պատ
ուել նոցա զնոր Աստուածոյին պա տ
գամն: Եղիա հանդիպեալ նոցա, ասէ.
Երթայք, և դարձարուք առ արքայն,
որ առաքեացն զձեզ՝ և ասացէք նմա:
Միթէ ոչ գոյ Աստուած 'ի մէջ Իսրայ
էլի այնքան կարող, որ 'ի պէտս արքայ
նն կարիցէ նմա օգնել. կամ այնքան
գ-խաւն, որ զաստղային գնաստուցէ նը
մա պատմել. և կամ այնքան բարի,
որ զկամս իւր ամենեցուն նոցոյ կամի
ցի յայտնել. Ջի երթայք հարցանել
'ի Բէել-Զեբուբէն: Ա յսպէս է՝
այլ գնացէք առ յ'արքայն ձեր.
'Ի սահմանս քո, յ'որ անկար, մահու մեռ
ցես 'ի դմին, և ոչ ևիչ ցես այսի: Գ Ը
Լուխ 1. 3.
Ա ղքն այնոքիկ առաւ գարձան Իսրա
և

և սամեցին սրբոյն Խրիմեանց զառա
ջեալ պատգամն Եղեալ։
Եւ Աբգիսա հարցեալ յարանցն սոյն
ցիկ. Ջի՞նչ նշանս ունի պատգամաւ
որ այսպէս այն. և լուեալ թէ՝ էր այր
մարտ, և թանձրամազ, մաշիկեղէն, կիր
կաշեայ գօտի ընդ մէջ նեցեալ. ի
մտացաւ զայն գոլ Եղիա Թեղբացին.
և առաքեաց խոկոյն զնշխաւն մի Յոհան
սեան ընդ 50 արանց հոգալ զԵղիա, որ
նստէր ի վերայ գլխոյ լերինն. և թէ ոչ
կամեցայր գալ, բռնաւ կալնուլ՝ և բե
րել։ Եւ կին առաջին Յոհաննեան ընդ
50 արանցն առ Եղիա, և ասէ յանդգ
նօրէն, յղաբաբար, մեծաւ փքացմամբ,
և անօրէն բանիւհանօք. Ա՛յդր Ա՛յդ
արքայ կոչեաց զքեզ. կ՚ըսէ։ Որում
պատասխանեաց Եղիա. Եթէ ես այր
Աստուծոյ եմ, ի՛ջցէ հուր յերկնից,
և կերկիցէ զքեզ՝ և զ 50 արդ։ Ի՛ջին
կոյն հուր յերկնից. կիզեր զՅոհան
սեան, և զ 50 այրն։ Յաւէր Ա՛ստ
ուած առաքել զայլ միւս Յոհաննէս ընդ
50 արանց։ Ասէ ցսա ըստ առաջնոյն լեր
բացեալ՝ էառ զչարն յանդգնութեանն
որպէս առաջինն։ Յաւէր արքայն ա
ռաքել զերրորդ Յոհաննէսն ևս ընդ
50 արանց։ Ասէ երեալ առ Եղիա. և
անկեալ առաջի նորա՝ ի վերայ ծնգացն
խոն

խոնարհեցար առ. Ա. Աստուծոյ
մի առներ ընդ մեզ՝ որպէս ընդ երկու
Յիսունակուսեանն. այլ պատուեցին առ
ձինքը ի առաջի քոյ, զի մի տրտմեցին որ
պէս առաքինքն՝ հրամայեցին։
Ի՛չ տեսի Էղիա, և ընդ այսմ երկնեցաւ
Յիսնապետին գնաց առ Ա քահա տա
քոյն, և ասէ ցՆա. Մի՛թէ ոչ գոյ
Աստուած ի մէջ և այլն, որ Վերն։
Յետ սուղ ժամանակի մեռաւ Ա քա
հա տաքոյն ըստ բանին Տ՚ն, և նստաւ
Թագաւոր ի տեղի նորա՝ եղբայր նորին
Յովրամ. զի Ա քահայ ոչ գոյր որդի։
Յայսմ ժամանակի Թագաւորելն եր
կու Յովրամ. այսինքն՝ Յովրամ որ
դի Յովսափատայ, Թագաւոր ի վերա
Յուդայ. և Յովրամ եղբայր Ա քահայ
ի վերայ Իսրայէլի։

Ա՛ու եղեւ մինչդեռ գնային նոքա. եր
կոսին, եւլօսէին. եւ ահա կառք հրե
ղէնք, եւ երիվարք հրեղէնք առին զա
մենեսեան ի մէջ երկոցունց. եւ վերա
ցաւ շուրթամբք յերկինս։

Յ՚Ամին աշխարհի 3108. յառաջ քան
զնեառնդն Քրիստոսի 896։

Ի այրն

Տէր

և եկն՝ ի միտսն ինչէ՝ ի բնէթէլ· ուր
մարգարէից աշակերտքն սուն ց՝ և զի
սէ· և թէ գիտից՝ զի այսր առնու

անձն քո· լեթէ թագոյ զբեզ·
նա· կենդանի է Տէր, և կենդանի է
ցեալէր զնզիայն վերսանէն, սակ ց՝ ը
գեալ զնզիայն վերսանէն, սակ ց՝ ը
Ամէնազօրէն ձաղան և կեալ·
Ա մէնազօրէն ձաղան և կեալ·
Ա մէնազօրէն ձաղան և կեալ·
Ա մ

Տէր զաչերդ ի դէմոյ քումմէ։ Ո՛րոց պատասխանեաց Եղիսէէ, և ասէ ցնա. Դ՚խաեմ և ես. լաւ լերուք։ Ա՛սաև ասէ Եղիա ցՅեղիսէ. Դ՚խա՛ դա ասա զի երթամ ես յ՚Երիքով։ Ի սէր Եղիսէ ոչ բնաւ կերպիւ կամեցաւ քաժանիլ ի նմանէ, մինչև առացէ զմ՚ասպա բանին։ Հասեալ պատէս ի Յորդանան գետն՝ ուր Եղիա ծալեալ զմ՚շորկեսն, կամ զվերարկուն՝ հերձեաց զՔուրն Յորդա նանու յապակոյ՝ և յայնկոյս։ և մինչ անցանէին երկոքեանն քով ցամաք, ա սէ Եղիա ցՅեղիսէ. Խնդրեա՝ զինչ ա րարից քեզ՝ մինչ չէ վերացեալ եմ ի քէն։ Եղիսէ խնդրեաց, և ասէ. Եղի ցի կրկին ոգի քո ի վերայ իմ։ Ո՛րում պատասխանեալ Եղիա ասէ. Եթէ առացես զիս յամբառնալն իմմէ ի քէն եղիցի կրկին ոգի իմ ի վերայ քո. ապա թէ ոչ առացես, մի եղիցի։

Մ՚ինչ դեռ պատէս խօսելով դնային. ԱՀա կառք Հրեղինք, և ձիեմբք Հրեղինք անցին քով ՚ի քով նոցա, և ի մի մեռոց բառնացին զնոսա. զի Եղիա նաեաւ ի վերայ հրեղէն կառացն՝ վե րացաւ շարժմամբ յ՚երկինս. և Եղիսէ ի վեր հայէր՝ աղաղակէր. Հայր հայր կառք Իսրայէլի, և Հեծեալք նո՛ր. և ձգեալ զձեռն ի հանդերձս Եղիայի՝

պա

պատուհաց յ՚երկուս ծուէնս, կի՛ պա
տառս· և ոչ ևս էառնէր զնա:
Ա Ո՛ պիտի է ամն կրկին ոչխարն,
զոր ինդրեցաք ընկեալ ի հօրէն իւրմէ:
Ո՛մանք ասեն թէ՝ Եղիա ունէր բազում
աշակերտս, և իւրաքանչիւր աշակերտ
ոչ էր առնէին շնորհս· իսկ Եղիսէ նո
դրեաց կրկին շնորհս՝ զայլ աշակերտսն
քանզի էր անդրանիկ, և առաքեալ նմա:
Կամ, քանզի Աստուած ՚ի ձեռն Եղիա
ոս պայծառացոյց զայն մարգարէութիւն
կրկին շնորհօք, այսինքն մարգարէու
թեամբ, և հրաշագործութեամբ:
Եղիսէ ևս զայս նոյն կրկին շնորհս խընդ
րեաց ՚ի նմանէ· քանզի ընկալաւ
զայն կրկին շնորհն, և արար բազում, և
մեծամեծ հրաշս քան զ Եղիա:
Գ խառնի ե երկրորդ· զի Եղիա բազում
կերպիւ եղև տէր, և պատկեր փրկչին
մերոյ· զի նոյն Եղիա, որ ընդ Մովսէսի
՚ի Թաբոր լերինն յայտնակերպութեան
ժամուն երևեցաւ, և խոսեցաւ ընդ Փրկ
չին մերոյ գնոյս նորա, զոր կատարելոյ
էր յ՚ե րուսաղէմ· Մատ· 17, 3· Մարկ
ոս 9· 3· Ղուկ· 9, 30· հաղորդեցաւ՝
պատկեր և փրկիչն մեր անարատելոյս
Հոգւոյ· Եղիա եմեղ զաղգն իւր· իսկ
Փրկիչն մեր եմեղ զժողովուն Հոգւոյ·
Եղիա գնաց յանապատն· և Փրկիչն մեր

իջեալ յ'երկինից՝ եկն յ'աշխարհս անա
պատուհասել։ Եղիա կերակրեցաւ յ'տղ
ուժուց. և փրկիչն մեր զանանուն հաւ
առիւն Հեթանոսաց։ Զի տղուժքն,
որք կերակրէին զԵղիա, էին ախտ, և
պատկեր Հեթանոսացն. վասն այսորիկ
ասէ Տէրն ինքն՝ ի Հեթանոսաց եկեղ
ցին. Սեաւ եմ, և գեղեցիկ դուստր
երուսաղէմի։ Սեաւ եմ մարդկային
բնութեամբս. գեղեցիկ Աստուծոյն շնոր
հօքն։ Սեաւ եմ՝ զի անօրինութեամբ
յղացայ, և ի մեղս ծնաւ զիս մայր իմ.
գեղեցիկ եմ, զի ցօղեսցես զիս միշտ
լսել՝ և սէր եղէց. լուացես զիս՝ և քան
զձիւն սպիտակ եղէց։

Աւ՛ր՝ Եղիանէ՝ ի նոյն ժամուն՝ յետ
վերացմանն Եղիայի, իրիկնո ոգւով տո
րին զօրացեալ՝ գաղձաւ անտի յ'երգր գե
ացին, և առեալ զմաշկեանսն, զոր Եղի
ա ձգեալէր ի վերայ նորա. Տես եմ զըս
թահատար 522. հնար նովաւ զՅորդա
նան գետն առեալ. Ա եր ես Տ Ա Ծ
Եղիայի ասեմ. և քաժանեցաւ ջուրն
յայսկոյս, և յայնկոյս. և էանց Եղիա։
Ա եր ես՝ ասէ. այսինքն՝ Դու որ ցու
ցեր ի ձեռն Եղիայի նշանս՝ քաժանե
լով զՋուրս յայսկոյս, և յայնկոյս, ցոյց
և այժմ. զի ասեմ՝ որ Հեթանոսացեալն
և աքհուա, դո՝ այժմ ես, նոյնես։

եբր 50 մարգարէից որդիքն, որք կայ
ին Տեառնա՛ ի Հանդիպումն կամ գէմ յան
գիման գետոյն, ասեմն զի ե՞ղեսջ հրա
շեալ էութեց զգեստն ընդ ոտս, առացին.
Հանդերձ ոտիկն եղիսցի՛ ի վերայ եղե
սեմ. Եկին ընդ առաջ նմա, երկիրպա
զին նմա. և առաքեցին 50 արս քաջս
թեան որոնել զԷղիայ՝ թէ ընկեցեալ
Հոգիսն կամցին. զի ոչ գիտեին զԵզի
այն վերացուեալն. և զկին առնուս նոր
գրեալ՝ և ոչ կարացին գտանել զԵզի
այ, գարձան անդրէն յ՛Երիքով։

Եւս Ելիսէի՝ Հրեղէն քաղաքին գա՛ն առ Եղիսէ, և ասացին զնա քեզ ի
հետզհետիոն. զի էր վատթար Ջուր, և պատճառէր մահ, և անբերութիւն։
Եղիսէ եառ կուժ մի նոր ընդ աղի, և գնացեալ յ՛ակունս Ջրոյն՝ եարկ անդ
ա՛ղ, և կոչեալ զանուն Տեառն՝ քժշ
կեաց զՋուրսն յ՛անապատեցուցիչէն
՝ի պատուհասեցուցիչն, և յ՛օրհնու
թիւն։ Ոմն խոնարհացուցեալ՝ զի Ի
նչ արուեստ ոտն
այօթ, և կուժ իւր առաքեալքն,
զոր են ոտք էրկիլ։ Մատ. 5, 13. քժշ
կեաց զընթեռնուածս աշխատիսն ՝ի մահու
ին մէջ. որ ապականէր զաղտ մարդ
կան, և փոխարկեաց զնոսա ՝ի մահուա
նէ ՝ի կեանս, և յ՛ապականութենէ յ՛ա
նապականութիւն։

Ա՛

Ա Տաւ մինչ գնայր եղեալէ ի բեթէլ քաղաքն, որ ասպատանեալն էր Յերոբո ամաց կառապետութեամբն. յառաջ եկին լերք, անդրադարձ, և անառակ մին լիկ տղայք, որք ծաղրառնելով ասա ղանիէին. Ել կնատակ, ել կնատակ։ Եղեալ յԱծայնն նախանձուն շարժել և ի պատահ ծերութեանն նախանձեալ գարձաւ յետս, և անեաւմբն Աստու ծոյ անիծեաց զնոսա, և ասէ։ Որդիք յանցանաց, և գառապետութեան։ Եկին խակոյն յանտառէն երկու արջք, և պատառեցին ի նոցանէ քառասուն և երկու մանկունս։

Ա՛ն եղեալ մանկունք լիկ տեալ.
ել ել կրնատակ ի ծագր ձայնեալ.
Եւ եղեալ ի յետս գար ձեալ.
զարդիս ծանոյին գառն անիծեալ.
Արջք յանտառէն երկուք եկեալ.
զքառասունն երկուսն յօ շեալ.
Լիկուն մանկանց զերկիւղ թողեալ.
որք զարս պատճոյ ոչ ածա րեալ։

Ի՞ սէ ցնա. Երթ՝ կնքբեա՛ զել
ամանա յ՛ամենայն գրուցեալ ոտ, ամանա
ուսուցա. Եւ զի ապաւորոցանիցես։

'ի թուին աշխարհի ՅԱՕԹ· յառաջքան
զծնեանդն Քրիստոսի 895։

Կինն Ադիաբ այրի է զեալ·
և 'ի յոտարատց ազգին նա զեալ·
Ելեակի ունկնի է զեալ·
զուռնայն անանուն իւրով լը ցեալ·
'ի տակուսացն է ազգ սեալ·
արշաւեալքն իւրով 'ի տիարբեկիրն·
Կինն Սոմոգոյ բարեպաշտ սեալ·
տոհմիւ, անձամբ, ընդիւք զբաղնել·
Ելեակի սենեակ հոգ ունել·
զաճառ, մահիճ, անգան կանդնել·
Եւ աշտանակ 'ի նոյն կող զեալ·
ուր է գիտէ ինքն նեալ·
Ա յս Սոմոգոյս անզաւս կեալ·
Ելեակի բանիւն զբ նեալ·
Եւ հրաշագին պատին ու ռեալ·
կերակին հրաշիւքն է յարուցեալ։

ՅԱՌԱՋ ԱՆՁՆԵՒ։

Կինն Ադիաբ (զորմէ առ Ելեակի պատմէն թէ· ուր կին Ադիաբայ, Տա ճարապետին Ի քաղաքս. Վերն թղ թահատոր 527։) ապաստակէր առ Ելեակի, և ասէր· Ա յր իմ մեռաւ, և դու դիտես

գիտեա զնա, զի նա էր այր երկիւղած
՚ի Տեառնէ. և արդ՝ փութասցո արա-
ւել զկնի նորա՝ զի գուցէ արդեամբ
իմ՝ ՚ի դառնալոյ ՚ի ճանապարհէն։ Կամ ասել
այն այսպէս կիցէ՝ զոր Յովսէփ պատուի-
րեաց։ Ա. Ար իմ՝ ՚ի ժամանակի, յորժամ
Իշխեալ հալածէր զՄարդպետան,
ծածկեալ ՚ի նոցանէ հարկաւոր. և ՚ի տես-
նելն զնոսա՝ փութասցես երթալ
գիւղին՝ զի մի՛ գուցէ ՚ի ճանապարհի
յանդիպեսցի նոցա։ Եւ ՚ի նոյն ժամ՝ ելեալ
Եղիսէ հրամայէ տանել ՚ի գրա-
կեացն զգամասն ոչխարացն, և գառամարկս,
զորս հարկեալ է. և ձգեալ ՚ի տուէն
և փակեալ զդռնէյն զկնի՝ յանձնեալ
անասուն ՚ի ձեռս իւր ծառայի, զոր ունէր
՚ի տան իւրում, մինչև լցցին ուխտիքն։
Եւ կային այն այրք՝ որոց բան բանեալ
Մարգպետին. զամենայնն ասեն ՚ի նմա
եղեալ, և հաւատոյ գՔրիստոսէն. մնա
ցեալ եղեալ կեցեալ ապրեցաւ ինքն և
տղայն նորին։

Յետ այսորիկ անցեալ Եղիսէ ընդ
ձորայրն Յորդանան. Տես Ծննդ. ԺԳ.
10. ուր կին մի ցեղիւ, անուամբ, և
ընդ նա զաւակ տղայոց ՚ի տուէն
եւ զնորոգեալն երկու գիշեր. և զայ-
սու

առնէր կինն Սամսոնի յերկար ժամա
նակս: Ապա յաճախ մեռանել ցոյլն
էր. զիտեաւ զի ոչն Աստծոյ էր
և ձանապարհն նորա յառնէն էր.
Ն բացաւ նմա զերկրին վերնատունն,
զոր ինքն ինքեան պատրաստեալ էր,
սենեակն, և զաշտանակն. զի յորժամ գա
նոյ ոք մեռ՝ անդ հանգչէր:
Եկեալ անդամ մի Գրեհէ առ Սամսո
ցին, և տեսեալ զպատերազմ ելն
նորին՝ հարցանէ. զինչ արասցէ վասն
բազմութեան ելանելոյն գորա. և լուեալ
ի Գրեհէ ծառային՝ ելանէ ինքն՝ ոչ զոյ
ոգի նորա. խոստանայ Սամսոնի կնոջն
ի հետեւեալ ամին մանուկ ի բերկր ա
ռնել: Ծնաւ կինն յաւուրսն ժամուն
որում. և յետ ոչ ժամանակի զոյ
գացեալ որդին գնայ առ հայրն իւր ի
հընձառատին. և անդ յանկարծ բախտա
վաճէ. Գլուխ իմ, գլուխ իմ: Հայրն
առաքէ զորդին իւր առ մայրն ի տուն.
և մնացեալ որդին մինչև յ'ելս օր ի տան
դրկին՝ մեռաւ: Ապա մեծամեծաց
կինն Սամսոնի առեալ զմեռեալ որդին
եդ ի մահճին Եղիսէի, և փակեալ զդ
դուռն՝ ելանէ և գնայ ի կարմելոս
լեռն առ Եղիսէ, և ասէ գնա գաս
դին. Մի՛ ետ խնդրելոյն որդի ի Տ՛ն
իմմէ. ոչ ասացի՞ ես՝ մի խաղեր զիս:

Եւ եղեսե, և գնաց զկնի կնոջն ի Սամ
աւոյ. էմուտ ի վերնատունն նոր, և փա
կեաց զդրսունսն. եկաց յաղօթս առ
Տէր. անկաւ ի վերայ մանկանն՝ բե
րանն նոր ի վերայ բերանոյ մեռ
եալ մանկանն, զաչս նոր ի վերայ աչաց
նորա, ձեռսն ի վերայ ձեռացն, և այսպէս
տարածեալ ի վերայ նորա՝ ջեռաւ մարմ
ինն. և դարձեալ գնաւեալն մինչև յ7
անգամ. յԱյլ Օրինակս է՝ և որոշ
ապ մանուկն եօթն անգամ, և երկաց
զաչս նոր: Տես Վերն Թ. գլուխ. 526:
Ընդհանուր կոչեալ զմարդ մանկանն
յանձնեաց նմա զորդին կենդանացեալ:
Ասէ Սբն Գրիգոր Լաբ՝ Ուզն այն
պէս կոչի՝ երբ ասէ, և պատկեր ամէն
առաս շարհայն Հոգւոյն Սրբոյ. և
կինն պէս էր օրինակ Քրիստոսաւս Ե
կեղեցւոյն, զորոյ որդիսն Սատանայն
կամի յանիրաւակել ի կորուստն անձերծ:
Պատմեն՝ ասէ Սբն Բեռնարդ, վա
փադիլ միջոց յայնմհան նոր Հոգւոյն
Սրբոյ. ևս կին գիւրաս էացի սիրս մեր
այնմհան նոր ի, պատմեմք պատկեր
գոյն յանձնոյն աշխարհական ցանկա
լեաննեն. քանզի այս շնորհաց նոր ոչ
լինս, եթէ ոչ պատկ ամենան: Ո
նոյն, և բնութեանն աշխատանք է՝ Քա
նալն մաքրանել, և ի փառսն լծակցել
ի սր

Ի սրտի մերում պաշտօն ընդ Քրիստոսի, զմարմնաւորն ընդ հոգևորին, և զայ
լաբանն ընդ լուսոյն։

ԼԱ· ԵՒ ԵՂԵՒՆ, Ե ՄԻՊԵՏԱՑԵ Ի
ՅՈՐՊԱՆԱՆ ԷՈՐՆ ԱՆՓԱՄ ԵՍԱ ԲԱՆԻՆ
ԼՍԵԻՔԷ· Ե ԴԱՐՁԱԵ ՄԱՐԴԻՆ ՆՈՐԱ ԷՔ
ԲՆ ՊՄԱՐԴԻՆ ՄԱՆԿԱՆ ՄԱՓԱՌՈՅ· Ե ԱԲՐ
ԲԷՑԱԵ։

Յ' Ամին աշխարհի ՅԼԱՈ· յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 894։

ԼԱ· ԵՒ ԵՂԵՒ ՅՕՐԱԴԱՐԵԱԼ Ի
սրբոց Հաղարտարին, այլ յայժ պատա
ՏԷԼ, և ՀՀԾանուն Հշման առաքն Տ՚ն
Իեսու՝ էր մարմնոյն զորուժեալ· և ՀՀ
ակն պատմել ՀԹե՝ Ի Ամարիայ էր Հղել
սէ Մ արդարէն, որ կարօղ է թժշկել
զամենայն ցաւս, և հիւանդութիւնս։
Եւ Եղեան յարբայէն Իսրայէլի
Յովսաս, նաև ընծայս վասն Մարգա
րէին ատան տալոյն արծաթոյ, վեց հա
զար դահեկան, և ատան պատմաՀանն
Հանդերձեալ կամ վասնորոյ։

Հաս

Հասեալ Ենեմանայ ի Սամարիայ, և
ընթերցեալ արքային Իսրայէլի զնա
մակին՝ պատառեաց զհանդերձս իւր, և
ասէ. Միթէ Աստուած եմ, որ առա
քեալ՝ զի եառնուցից զդա ի բորոտու
թենէ իւմէ: Ընդէր նշանակէ համ
արել՝ ժողովել և առաջնորդանել:
Ե զհաւատ լուեալ պարբերի կարծիան՝ ա
սէ ասել արքային. Ընդէր պատառե
ցեր զհանդերձս քո. եկեսցէ առ իս Ե
նեման, և գիտասցէ զի գոյ Մարգարէ
ի մէջ Իսրայէլի: Եկն Ենեման առ
գուռն տանն Մարգարէին. և Ելիսէ
առաքեաց առ նա՝ եթէ. Երթ լո
ացիր եօթն անգամ ի Յորդանան, և
դարձցի: Իսկ Ենեման ի վերայ այս
պիսի գէրոյն զայրացեալ ասէ. Միթէ
մեր Աբանա, և Փարփարա գետքն
ոչ են լաւագոյն քան զամ Հուրս Իսրայ
էլի. միթէ լուացայց ի նոսա:
Իսկ ծառայքն մատեան առ իշխանն, և
ասեն. Հայր՝ եթէ ասէ քեզ ինչ բան խօսե
ցեալէր ընդ քեզ Մարգարէն այն. ոչ
արդեօք արտասէր առնել. Թող թէ ա
սաց. Լուացիր, և սրբեցար:
Յայնժամ Ենեման էջ ի կատէն. մեր
ամեցաւ եօթն անգամ ի Յորդանան. և
սրբեցաւ ի բորոտութենէն: Գ. Ե. 5, 14:

Տես Ղուկաս 4. 27.

Ան

Ա՛պայ Ներսեան գարձաւ անոյշ առ
դիսե, և ասէ ցնա: Ա՛հա գիտացի ե
մէ՝ ոչ գոյ Աստուած յամենայն
այն իմէ Իսրայէլի: Ա՛ռայ յիւրոց
ընծայս Ներսէ յօժարութիամբ խնդրեաց
ձօք. իսկ Մարգարէն ոչ հաճեցաւ
և ոչ էառ զընծայն:

Ի՛նդրեաց յետոյ Ներսեան ի մօրդարէ
էն զիրկու հրս. Ո՛տն զի տայցեն ինձ
հող Հրաէլեան ի հոդոյ երկրին. զոր տա
րեալ ասէ, յերկիր իմ, շինեցից անօթ
ուզան ի զոհել Ճշմարիտ Աստուծոյն
Ե՛լիսէոս՝ երբ տրտմեալ համառօտել երիս
պատասխանել ի տան Ներսեան յետոյ
և ելիկեն ի ձեռս իմ. զոր քաշեաց ինձ
Տէր՝ եղէ և ես ընդ տրտմելն հետ
երկիրպատանելոյն ի տանն Ներսեա
ղին ոչ կամաւ տրտմելոյ գոյն, այլ ակա
և ի հարկէ պատճառեալ տրտմելոյ:
Ա՛ւ տայ ամէն ոչ այլևս պատասխանել
Ներսէ եղեալ ոչ. ի մեծ խաղաղութի
և գնաց առնել Ներսեան յերկիր իւր:
Իսկ Գէեզի մարդասէրն Ներսէ տես
եալ զի Տէրն իւր ոչ հաճեցաւ ա
նել ինչ ի Ներսեանոյ՝ ապաշխարց ընդ
հոյն իշխանին, և վարձուց զնա տա
և պատասխանեաց նմա եթէ եթէ նոցա տա
յ Ներսեան խնդրեալ ետուն ինչ զընծայն
էառ յիշխանէն ելիս տանելոյ արծա

թոյ

Թող, և երկու պատմուճան. առնու դարձեալ երկն Միռիմ՝ ի տեղի ոչ հետի՝ ի Սամարիա, եմռոզանդ՝ ի պահեստի՝ ինքն Միռիմ եկն էկայ առաջի Տեառն երդոյ. և Եղիսէէ հարցեալ Գէեզի ուստի գաս, պատասխանեաց նա. Զէ երթեալ ծառայ քո ոչ յայսկոյս, և ոչ յայնկոյս: Յայնժամ ասէ ցնա Եղիսէ Ո՞չ սրտիւ ծանոյց ինձ Տէր, և յայտ նեաց զտեղին, ցոր դնացեր, զինչ խաւեցար, և զինչ ընկալար:

Ընդ որմէհետև այրեսին դիտաճորս եմեսոր առեր զարծաթն՝ ի գնել քեզ հինեենիս, այգիս, արջառս, ոչխարս, ծառայս, և աղախնայս. յարեայն քո բռնաթիւն Ղեեմացոյ՝ ի քէզ՝ և՝ ի զաւակ քո մինչև՝ ի յաւիտեան. այս է՝ եղեալ՝ ի վերոյ քո, և՝ ի վերոյ զաւակի քո. յորմէհետ պատժեցին, զոր արդարս զատն Ընդ առեալ է ամենայն ազգս բարեացն, ընչասիրացդ, սիմեռնականացդ, և պատասխոյ: Գէեզի եբ վրեմամ յերեսացն Եղիսէի բորոտեալ որպէս զձիւն բանիսակ: Գեղս 5.27: Տես Թագ. 12.10: 2 Նաեդդրդաց 26.20:

Բժշկութիւն բորոտեալ իշխանին էր տեղ մեղաց թեւոնն Ր. բնաւորէից՝ ի Տր գեղ բորոտութիւն՝ ի ձեռն Պրոտեէ. և Գէեզի՝ տեղ ագահ եկեղեցականաց:

Ե՛

Ա՛ր եղեւ ասէին ցՅովհաննէս. և նորին պնովաւ, մինչեւ եղեւ խալամ ի ղեկ յիւսուն սկզբանէ, և ընդմէջ հարուածէ աղբոյ աղաւնեաց յիւսուն և հինգ արծաթոյ։

Ի Թուին աշխարհի 3116· յառաջքան ջնջուելոյն Քրիստոսի 288։

Ա՛ր գաւազան Յովհաննէսի

նայն գործքն գառեալ՝ և պաշտպեալ էր գաղթականութեամբ Իսրայէլի Սամարիա քաղաք՝ և մանաւանդ Յովհաննէս արքայն։ Ա՛յնպիսի սաստիկ սով եղեւ՝ ի Սամարիա այ քաղաքն մինչեւ մին խալամ, կի գլուխ իշոյ էր 50 դահեկ արծաթոյ· յայլ Օրն նախ է 80 դահեկ արծաթոյ· ապ է 20 մարդիկ· և ընդդարձ մանն կապարձ ջուրն, կամ վերդարձ մանն գրիւ աստղեաց ջուրն ապաւինեաց աղբն էր 55 յայլ Օրինակս է հինգ արծաթոյ։

Ա՛ղբան ինչ մին սիկղն Տէս Վէրն 479։ Յայսմ վայրի կինն մի՝ ի մէջ Սամարեայ բաղաքեայ առ Յովհաննէս, և ասէ· Կին այս սաստիկ ինձ· Տուր զորդիդ քո՝ զի կերցուք այսօր զդա, և վաղիւ կերցի

կերիցուք զորդին իմ. այդ զորդին իմ եմեալ կերաք, զեր որդին ծածկեալ է, և ոչ կամի առ զայն:

Յաղագ երթին զոյգ լուաւ՝ սուտակեայ գՀանդերձն եւթ, և շրջէր 'ի վեր սպասին 'ի ներքուստ ըզդէմս քուրձ, և յանդուգն մնքառաւ ծառայ զնեալ ըզդէմս, և բարկացաւ Մարդարէին ըս պառնալով նմա զմահ. Ո՛հ մեծ հաւրեւ ծառայ: Երկնաւ Յակոբ, և ասէ. Օն և օն արասցէ ինձ Տէր. և ծն և օն յաւելցէ. եթէ սպառ դրուխ Ելիսէի կացցէ 'ի վերայ նորա: Գ լուխ 6. 28: Ե զնաց նաեւաւ 'ի տուն իւրում ընդ ծերոցն՝ իմացաւ Հոգեւոր Տեառն զայն գայն սրտի գառնութեամբ, և ձեռաց մին չե ինչն արբոյն եին, յայնժամ առաքն առնէր ըզարբոյն. Լուր զբան Տեառն. ասացեալ առ Տէր. զի վաղիւ այս ժամ դրեա մի նուաշխոյ եղե ցորենոյ և եփեա դրեա գառոյ ընկեղ մոյ 'ի գրասեն Սամարիոյ: Գ լուխ 7. 1:

Իշխան մի ընդառաջեն, և ընկենուլ արբոյն առ ոչ զնեա. երբ սահան արասցէ Տէր երկինս, եղիցի բան այդ ոմն պատասխանեալ ե զնաւ առաջ.

Ահա տեսցես աչօք քովք զառատութիւն, և ոտն մի՛ կերիցես: Կատարեցաւ մարգարէութիւն այս այսպէս:

Ի մին

Էին ընդ քարոզ զառեալ՝ և ունկնդիր
լինել Աստուածային բանիցն, բնակէին յա-
ռաջի· զոր գրեալ Օրինացն Ղեւտա
գլուխ 13·46· Արդ՝ ի սասանիլ առնել
նեղեալ՝ յուսահատս արար զինքն՝ ի քա-
նային Աստուծոյ առ՝ ի մեռանիլ՝ կամ
ընդ զամբարտաւան պատկառին· Ի լինել ե-
րեսփոխան մնանելն՝ ի բանակին, և գը-
ռանելն անդ զմիմեանս· Գանդի Տէր զօրու-
թեանց ձայնիւ կառաց, և մեծաձայն
բան զօրաց զարհուրելոցդ ընդանդին
ինքնակաց· ուստի Աստիճն զահիճս
բերեալ ընդդէմ զվրանս, և զինչս իւր
էանց ուրկայիւն, և փախեան անտի առ
սակեալ՝ և մաղարտեալ·

Բարձան մտեալ՝ ի վրանան Աստուծոյ,
և յարձակ ամենայնիւ, դառնան՝ ի
դաշն քաղաքին, ազազակեալ ասեն ա-
նիս բարեացուցանողն, և պահպանողն ազ
գին ասրայելի· Յորմէ հանեալ
՝ ի վերոյ վախճանեանն ինքնակաց՝ հրա
մայէ ժողովրդեանն էանել՝ յարձակ
ելով զառաջս Աստուծոյ, և կարգէ զնո
ինքնիշխանս սպասաւորելոն՝ ի դրան քա
ղին՝ գնդերել և յօրինել զերամսոյ՝ և ըզ
մասանս ժողովրդին· Բայց՝ ի խոտան
ժողովոյն կոխմանեալ՝ ի դրան՝ մեռանիլ
ինքնակաց ինքնահաճեանն, զոր ասեն
Եղիսէի· Գ Լ· 7·17· և եղև զոհշանիլ
առաւել ինքնին·

Ա՛ր էին Հայոց՝ ի Հայկայէ. և Հայկազունք լոյս, և ծագք ազգի նոցա՝ և ազգատոհմ ցիկլոխն, և հայեր ընդ պատուհանն։

Ա՛ր Հայոց, որ մտանէր ի տաճարն, առ յ՚ուղղութիւն Հայկազեան. ընկէց ցեր ցիտ ի խոռոչն։

Ա՛ր ընկեցին զնա. և յայտնեցաւ յ՚ա բեռն նորա ցերմակ, և ցիկուն. և ի խեցին զնա առաքեցաւ։

Յ՚Ամին աշխարհի 3120. յառաջ քան զծնունդն Ք. տարուն 884։

Ա՛ր Հոռ ընտիր աշակերտաց և սպասաւորաց տեղական՝ ի զնոյն առաքեաց զնի յ՚արշաւսն Մարդարեից՝ ի Նաւսեթ ծծանել զՅեսու որդի Յովսաւադայ, Թառն Ամեաց, ի Թագաւ որ ի տարին. տեսանին Յովթամայ. Կր. 9.1։ Ջի բնակչին զատաց զամբ նայն տանէն Ընտրեալ ամբարշտին։ Օծեալ գոյմ Յեսու ի Թագաւոր՝ եղ և գնաց ի Յերգայկ. ուր Յովնաթ էր ցեալ

գեալ ի նմանէն Աստուծոյ՝ կոչէ զնա
ի ձեռս իւր ոսկերաւոր գործուածով
և ի քաղիս արքայէն եաւէտ եկեալ ի
տես վիրաւորելոյ՝ և հիւանդացեալ ար
քային ի սրտիկէն։ Յորժամ տեսանէ զ
նա Յեհու՝ ասաց ցՅովրամ՝ խնդայն
հրամայեցէք զնմա զի կարասցէ ի
բերանոյ։ և ասաց Յովրամ՝ ոչ
ի Յեհու։ Պատասխանեաց ցնա։ Ընդ
ո՞ղջոյն է։ զի՞նչ պատահումն է Յեհուա
յ մօր քո, և խաղտարտումն նորա
յաճախեալ։ Յայնժամ Յովրամ դար
ձոյց զկառս իւր, և փախեաւ՝ ասելով
ցՈքոզիա ապրեայ Յովրամ։
Դա՛ւ է Ո քոզիա։ կամի սակ՛ Յեհու
նենգութեամբ, և սպանանել զնա։
Եւ Յեհու ամենայն զօրութեամբն յա
րեալ զաղեղն իւր՝ էհար զՅովրամ յե
տին թիկունսն, և ել նետն ընդ սիրտ նո
րա։ և կծկեցաւ Յովրամ՝ ի վերայ ծն
գաց իւրոյ՝ ի մէջ կառսին։ Յեհու խնդայն
հրամայէ իւր Բ ասելով սպասաւորին
ընկենուլ զկործանեալ մարմինն Յովր
ամայ՝ ի նա՛ արօրեայ՝ զսա քանի Տեառն,
զոր խօսեցաւ Եղիա։ Գ Ի· 9·26։

Յեզաբէլ կինն Աքաաբայ, և մայր Յովրամայ՝ յորժամ լուաւ, թէ գայ Յեհու՝ ի քաղաքն Յեզրայէլ՝ ծարիրացն ընդունի զաչս իւր, և զարդարեալ ընդ դրան պատէ թաղուհի՝ հայէր ընդ պատուհանն ապարանացն. և յան ցոնկէն Յեհուայ մերձ ապրեալ ասէ՝ ասէ անզգաստ. Ողջոյն էցէ Զամբրի Տիրասպանն: Տես Վերն Թագ. 519: Կամ ասել Յեզաբէլ. Ողջոյն թշնամի արքայի վախճան հասու Զամբրի Տ էրա ապանն. նոյն, և նման վախճան և քեզ է լինելոց: Բայց ընդվայր խօսի Յեզաբէլ. զի Յեհու հրամանաւ Տ՚ն արար զայն ինչ արարն. Գ Ի. 9, 7:

Յեհու ամբարձեալ զաչս իւր՝ ի վեր, ուստի հայէրն Յեզաբէլ՝ ասէ ցներքինիսն որք էին ընդ Յեզաբէլայ. ընկեցէք զայդ ի վայր. Զայս հրամայեաւ Յեհու եմուտ յ՚արքունիսն. էկեր, և էարբ. ապայ ասէ. Տեսէք զանիծեալն այն, և թաղեցէք զնա. զի դուստր թագաւորի է. այսինքն՝ Յովհաւ Սիրօնացւոց արքային դուստրն է: Տես 3 Թագ. 16. 31: և Վերն Թագ. 522:

Գնացին ոմանք թաղել զՅեզաբէլ՝ և գտին զգանձն դանին՝ ի նմանէ, բայց միայն զդագաղն, զսուն, և զ թաղեա ձեռացն. զի հանգոյն էր կերեալ՝ ի շանց:

Ասա

Ա՝ստ կատարեցաւ բան Տեառն, որ ա
ած· Ի վիճակին Յեզրաէլի կերկցեն
շուրք զմարմինն Յեզաբէլայ· Գ· Լուս
9·36· 3 Թագաւորաց 21·22·
Յե՛ս այսպիսի Յեհու կատարեաց զբո
ղանդատն որդւոյն Աքաաբայ, և զա
ւերեալն մնացեալսն տան նորա, ըստ բա
նի Տեառն· Գ· 10·10· Ընդ այն եւս
42 եղբարսն Ա՝քազեայ սրբեալն Յու
դայ· Գ· 10·14· Բահտարս ծառայեան
արուեստից, և զարձանան սրբեաց·
Յեհու վասն այսպիսի հրեշտակագործեա
լոյ Ի Տեառնէ զվճռարար խոստումն·
Ո՛րդիք երրորդք նստցին քեզ յաթո
ռըն Իսրայէլի· Գ· 10, 30· ապա մե
ռանի Ի Սամարիայ, թագաւորեալ 28
ամս· Գ· Լուս 10·35·
Յե՛ս Յեհուայ թագաւորեաց որդի
նորա Յովաքազ· ամս 17· Գ· 13·1·
Յեհուայ Յովաս· ամս 12· յ՛այլ Օրի
նակ 16 ամս· Գ· Լուս 13·10·
Ի Սպա ժամանակին, և Ի թուին աշ
խարհի 3156· Մարգարէնէ էհաե մե
ռեալ թաղեցաւ· և հանդիսացեալ զի
արք ոմանք Ի թաղելն զայլ մեռեալ
տեսին բազմութիւն Մոաբացւոյ առա
ջակաց, և յերկիւղէն փութացեալ Ի
կոյս ընկեցին զմեռեալն Ի դերեզմանն
Ե՛լիսէի· և Ի մերձենալ մեռեալ մարդ
մեռելն

մեղն յ'ականէն Մարգարէին՝ կենդա
նացաւ մեռեալն, և կանգնեցաւ 'ի վեր
ոտից իւրոց։ Գ Լուս 13։ 21։
Յետ Յովասու թագաւորին երկրորդն
Յերոբոամ 41։ Գ Լ։ 14։ 23։
Յետ սորա իշխեաց Ազարիա ամիս
վեց։ Գ Լ։ 15։ 8։ Սա էր Զորորդ
ծնունդն 'ի Յեհուայ, որ թագաւորեաց
'ի վերայ Իսրայէլի՝ ըստ խոստմանն Ա
ռաջոյ։ Տես վերն Թղթահամար 563։
Յետ սորա թագաւորեաց Սեղլում որ
դի Յաբեսայ զամիս մի։ Գ Լ։ 15։ 13։
Յետոյ Մանայէմ որդի Գադդեայ՝ ըս
պանեալ զ Սեղլում, թագաւորեաց ին
նամեայ ամս 10։ Սա եղև հարկա
ւոր արքային Ասորեստանեայց։ Յե
տոյ իշխեաց որդին սորա Փակէհ ամս
10։ յ'ոլ Օրինակս 2 ամս։
Յետ սորա մեռաւ Փակէհ որդի Ռո մե
լեայ ամս 20։ Գ Լ։ 15։ 27։ Տես 2 Մնա
ցորդաց 28։ 6։ Եսայի 7։ 1։
Յետոյ թագաւորեաց Ովսէհ որդի
Եղայի ամս 9։ Գ Լուս 17։ և 18։
Սա էր վերջին թագաւորն Իսրայէլի։ և
յ'աւուրս սորա էառ Սաղմանասար որ
քայն գաղթականեալ քաղաքն Սամարիա
և գերեվարեաց յ'երկիրն Ասորեստա
նեայց զասան Յեղան Իսրայէլի։ Տես
Գ Լուս 17։ 4։ 18։ 10։

Ա յ

Ա. յոյժ վասն սիրոյ Յովսէ ի բաւէ։

ԵՒ թագաւորքն Յուդայի Յեղիա եւ Յեհու զկինն զկնի Յոսափաթայ Թագաւորեցուց Յովհոաս որդի Նորա ամի 8։ 2 Մնաց· 21·5։ Յետ սորա Ո քսիա տարի մի։ Տես 4 Թագ· 8·26։ 2 Մնաց· 22·2։ Յետ սորա Գոթողիա դուստր Ա քաաբայ, կին Յորամայ, եւ մայր Ո քոզիայ ամի 7։ Սա երբ լուաւ թէ Ո քոզիա որդին նորա եր ըստանեալ ի Յեհուայ, կորուսանէր զամենայն որդիսն ի Տանէն Յուդայ։ Գ՛· ԻԱ· Ի։ 2 Մ Նոցա 22·10։ Բայց անխափան Աջ, որ խաւարացուս տալ Հրամայեաց ամենայն Գառնէին ծառայի նորա զամուսնոյ· 2 Թագ· 7, 13։ նախախնամեաց ևս Յոասեայ թ՛ դուստր Յորամայ, քոյր Ո քոզիայ, եւ կին Յովհադայ քահանային՝ պահէր ի Թաքուստ մինչեւ ի վեց ամս յոր թագաւոր Գոթողիայ զնա եղբօրորդին Յոսիա։ Գ՛· ԻԱ· Ի։ 2 Մնաց· 22·10։

Յ՛ Ամին եօթներորդի Գոթողիայ Թագաւորէցոյն Յովհոյադա քահանայապետեան Յոսիա դաս կոչեաց զ Հարիւրապետեան, ժողովեաց զնոսա Ի Երուսաղէմ, եւ զիշխանս Տուն Յուդայ։ Եկին յ՛ երուսաղէմ, եւ

եդին առ Տան Աստուծոյ. ապա
Քահանայապետն եցոյց նոցա զպէտս
դին Յովա, և ասէ. Ահաւադիկ որ
դի արքային Յուդայ. թագաւորեցէ
դա, որպէս խոստեցաւ Տէր ի վերայ տանն
Դաւթի: Եդին ի գլուխ Յովասայ
զթագն, օծին զնա, և թագաւորեցու
ցեալ՝ ազազակեն. Կեցցէ Ա՛ր
քայ: Գոթողիա լուեալ զձայնն՝ և
ինքն եկն էմուտ ի տունն Տեառն. և տե
սեալ զնա Յովաս թագաւորն կայր
յասպնջականի իւրում. պետք, և իշխանք
շուրջանակի արարեալ. հարկանէին փող՝
և երգէին զերգս. ապշէ՝ պատառեաց
զզգեստս իւր, և գոչեալ ասէ. Դաւ
ճանութեամբ խարդախեցիք. կամի
ասել. ներգործէք չարիս գործեցիք:

2 Մնացորդաց 23. 11:

Յայնժամ հրամանատն Յովիադայ քա
հանայիւ ըսպատաս Գոթողիա. կոչա
նեցաւ Բահադ, և նորին պաշտօնն:

ԵՕ թնամեայ գոլով Յովաս թագա
որեաց՝ ի թուին աշխարհի 3126. յառ
աջ քան զԲրիստոսի ծնունդն 878: որ
քան կենդանի էր Յովիադայ եկեաց զա
րեւագործսն. բայց ամբարշտացին դար
ձեալ զկնի մահուանն Յովիադայ, հե
ռանեալ խորհրդոյն չարատեսաւ պատ
ճառ

ծառայից· Թագաւորեալ ամս 40։
2 Մնաց· 24։ 4 Թագ· 11· 21։ և 12, 1։
Յ Ե Տ արա Թագաւորեաց Ա մասիա
ամս 29։ Գլ· 14· 1։ 2 Մնաց· 25· 1։
Յեաղ Ա զարիա, որե Ո զիաս ամն 52
'ի Թուին աշխարհի 3194։ Գլ· 14, 21
2 Մնաց· 26, 1։ Մատ· 1, 9։ Ե սայի
6· 1։ Ո զեխ 1։ Ա մոս 1։ Յ եո ա
ղա Թագաւորեաց Յ ովաթամ ամս 16։
Գլ· 15, 33։ 2 Մնաց· 27, 1։
Յ եաղ 'ի Թուին աշխարհի 3261· յա
ռաջ քան զծնունդն Ք րիստոսի 743· ի
խեաց Ա քազ արդ Յ ովաթամայ, ամս
16։ Գլ· 16· 2։ 2 Մնաց· 27· 1։ Ա
ե ամբարիշտ, կեղծաւոր, և վատա
բանող Թագաւոր· զի գնաց զՅ երու
վամայ ձանապարհս, և ոչ զՏօրն իւրոյ
Դաւթի արքային Յ ուդայ։
Ե զ 'ի Թուին աշխարհի 3277· յառաջ
քան զծնունդն Ք րիստոսի 727· Թա
գաւորեաց ամբարիշտ Ա քազ ամս քսա
նչորս արդին Եզեկիա ամս 29։ Գլ· 18·
2։ 2 Մնաց· 29, 1։ 30։ 31։ 32։ Ե սայի
36։ 37։ 38։ 39։ Պայծառացան 'ի ա
րա ժամանակին Ե սայի, Մ իքէաս, և
Ն աւում Մ արգարէքն։ Պայծառացաւ
և եկեղեցին Ա ստուծոյ· զի ա էարձ
զամ ամբարշտութիւնս հօրն իւրոյ Ա քա
զու· խորտակեաց զարձանսն կռոց, և
զդէս

զօձն սղնձի, անուանեալն Նեհուշթան
այսինքն՝ սղնձեղէն, որում զոհէին որ
դիքն Իսրայէլի մինչև յ՚այն աւուրս։
Տես Թագաւ. 21. 9։ Պերն Թզմիա. 277
Յուսացաւ ի Տէր Ած. և ոչ մերկե
ցաւ ի գնացից նորա։ Ձչէին յառաջա
գոյն, և ոչ գինի եղև նման սմա թագաւ
որ բարեպաշտ յ՚ամս թագաւորութեան Յու
դայի Տոհմին։
Յ՚Ամին հարիւրերդի և վեցհարիւրերորդի Ա
մալեկացւոյ թագաւորն Ասորեստ
անեայց պաշարեաց զՍամարիայ, և
առ զքաղաքն, գերիս վարեաց յ՚Ասո
րեստան զտասն Ցեղսն Իսրայէլի, և բը
նակեցոյց զնոսա յ՚երկիրն Մարաց մերձ
Կաբար գետոյն։
Եւ ի թուին աշխարհի 3291. յառաջ
քան զծնունդն Ք. տարուն 713. էր և
էին Սենեքերիմ բազում զօրօք ի վր
Հրեաստանեայ. եառ զամենայն քաղաքս
նորա. և ինքն մնացեալ բանակաւն հան
դերձ ի Լաքիս քաղաքն առաքէ անտի
յ՚Երուսաղէմ առ բարեպաշտ արքայն
Եզեկիա Ռափսակ, և զայլ Զօրավարս
հզօր ձեռամբ հրամայել զՀեզեկիայ ի
հնազանդութեան Սենեքերիմայ, և մի
յուսալ յ՚անզօր, և ջանքսխեալ եղիզ
նեայ ցուսն և դիտացուցին։
Բայց բարեպաշտ արքայն Հեզեկիա
յոյժ

յորժամ զայս լուաւ՝ պատառեաց զհանդերձս իւր, ապա առնէ Եսայի մարգարէին զպատառնալն խրոխտանան Սեննեքերիմայ և ինքն քաջալերել՝ խոնարհեալ առաքեալ զմարդիկ՝ ի տուն Տեառն՝ խնդրել զօգնութիւն նորա։ 4 Թագ. 18. 19։

Առաքեաց Ա՛ծ զԵսայի Մարգարէն առ Եզեկիայ մխիթարել՝ և քաջալերել զնա, և ասել. Սեննեքերիմ ոչ մտցէ յ՛ե րուսաղէմ, և ոչ պաշարեսցէ զնա. այլ դարձցի ընդ Հնոսպարին, ընդ որ եկն։ Ի՛նչ պիտի ըլլար եթէ Հրեշտակ Տեառն՝ և էհար՝ ի բանակին Սեննեքերիմայ 100 ոմն տուն և հինգ հազար մարտիկ որս։ Արդեն խրտնացեալ է առացեալն Պօղոսէ. Եթէ Ա՛ծ՝ ի մեր կոյսէ, ո՞վ ելլէ մեր հակառակ։ Հռ. 8։ Սեննեքերիմ զայնպիսի սպառմունքն հարուած տեսանել կարծելով, և զկնի իր եղբայրանն դարձաւ՝ ի՛նչ ինուէ, և մտեալ առ՝ ի տուն Նեսրոքայ կռոյն երկիրպագանել նմա, իբր զի՛ք Սա րասար, և Ադրամելէք եղբարք զկնի հօրն հարին զնա, և ինքեանք փախեալ գնացին յ՛երկիրն Հայոց։ Գ. Լուս. 19. 37։ 2 Մնացորդաց 32. 21։ Եսայի 37. 38։

Յ՛Ա յամ ժամանակի խրատէր Հայոց Քաջ մեր՝ և ամենին Ընկոյզ զրկին, որ բնակեցոյց յ՛աշխարհն մեր զամենա-

տակ

տական որդիան Ա ենեքբրիմայ. և ՚ի սա
ցա գաւառակացն է Աղծրունեաց, և Գ-ը
նուենեաց իշխանութիւնքն: Ա յսպէս
պատմէ բազմերանա Քրիմոզահայրն
մեր ձեն Մօսէս Խորենացին. Հատոր
առաջին. Գլուխ 7. Թղթ. 124:

Մ ե ք ա յ սմանակին, յորժամ
Ա ենեքբրիմ՝ նեղէր զ Հրէաստանեայն
և յ՚Ա յին յառաջ քան զծնունդն Քրիս
տոս 710. Ե ղեկիա ՚ի պատերազմ
նէն հիւանդացաւ մահու հիւանդութի
և ՚ի հիւանդութեանն յ՚աղօթս եկաց
առ Տէր, և եղաց լացն մեծ:

Ա ռաքեաց Մարդուկ ն Աճ զ Ե սայի
մարգարէն առ Եզեկիա
մխիթարել զնա, և ասել. Ա հա ես
բժշկեցից զքեզ ՚ի հիւանդութենէդ,
և յ՚երրորդում աւուր երթես ՚ի տունն
Տեառն. և հատասցի նշան առ քեզ
Թեան քոյ երկնի այս զի անդրէն յետս
դարձցի ընտուէրն ստուն աստիճանօք ՚ի
վերայ Ա քազու արեւաժամացուցին:
Գ լուխ 20. 5. Ե սայի 38. 1:

Յայսմ ժամանակի ատաց Ե զեկիա զա
զօթան. Ես ասացի ՚ի վերանալ աւուրց
իմոց, և այլն. Ե սայի 38. 10:

Մ արդադակ արքայն Բ աբելացւոց երբ
րև լուաւ Թէ՝ Ե զեկիա ՚ի մահ հիւան
դացեալ՝ հրաշխեք բժշկեալէր. առա
քեաց

քեաց առնա արս հանդերձ ընծայիւք
շնորհատուրել զնա՝ ի վերայ հրաշալի առ
ողջութեանն։ Եւ զեկիաս սաս վառա
մուխալ՝ էցոյց սրտին այնոցիկ զամե
նայն գանձս տանն իւրոյ, և իշխանու
թեանն։ Գլուխ 20·13։ Եսայի 39·2
Վասն որոյ բարկացեալ ԱՅ՝ ի վերայ
անաֆատութեանն Եզեկիայի, ասէ զԱ
նա՝ ի ձեռն Եսայեայ Մարգարէին.
Ահա աւուրք գան. և առնուցուն զա
մենայն ինչ՝ որ՝ ի տան քումմէ, և զոր
ինչ վաստակեցին Հարքն քո մինչ
ցի՛սօր, տարցին՝ ի Բաբելոն։ Գլ·
20·17։ Եսայի 39·6։ Ա՛ւ սոյն պա
տասխանեալ Եզեկիաս ասէ. Բարի է
բանն Տեառն. եղիցի խաղաղութիւն,
և արդարութիւն յաւուրս իմ։

Յե՛տ բարեպաշտին Եզեկիայի թա
գաւորեաց ամբարիշտ որդին նորա Մա
նասէ ամս ՀՀ։ Գլուխ 21·1։ 2 Մնա
ցորդաց 33·1։ Սա ամենայնիւ ամբարշ
տեալ նման Ա՛քաբայ, կանգնեաց զար
ձանսն, որք՝ ի հօրէն էին կործանեալք՝
մեղրեցոյց զՅուդայ, և զբնակիչսն
Երուսաղէմի։ Ո՛ւսաւ յԱստուծոյ
բարկութեանն կապտոնօք զերկուս վարս
ցաւ՝ ի Բաբելոն. և անդ՝ ի վանկիկին
իւրում, խոնարհեցաւ առաջի Աստու
ծոյ. և զբծեալ՝ ի գերութեանն՝ եկն

յԵ՛ր

յ՚ԵրուսաղԷմ, և եկեալ բարեսպասե-
ցին մինչև՛ ի տան։

Յետ սորա Թագաւորութեան Ամմոն որ
դին ամս 2։ Սա սիրեաց զամբարշտու-
թիւնն հօր, բայց ոչ նմանին զապաշխա
րութիւնն, և զգործեաց առ Տէր։ ըս
պանաւ՛ի ծառայից իւրոց։

Ա Պոյ Թագաւորեաց որդի նորա գո
վելին, և բարեպաշտն Յօսիա։ ամս
31։ Սա էր՛ի թուին աշխարհի 3363։
յորժամ պոշտաւանային՛ի վերայ եր
կրի Իւդիայ, և Սոփոնիա Մարգա
րէին։ Սա գնաց յ՚ամի ձանձրացման հօրն
իւրոյ Դաւթի։ ոչ խոտորեցաւ յ՚այլ և
ոչ յ՚ահեակ, որպէս տրարին բազումքն։
Յ՚աւուրս սորա գտեալ գիրկն Տեառն զՕրէ
նայ Մառեանն՛ի Մօսէսէ գրեալն, և
բերեալ ընթերցաւ յ՚ականջս ազգային
ամ ծերոցն, և գոհանայեալն։

Գարձեալ Յօսիա խորտակեաց
զարձանսն, և խաղգարեաց զանառանն
կուռ։ կանդնեաց զԱառնծոյ պաշտա
մանանն, և զամենայն կուռ տեղիսն կոր
ծանեաց։ Գ Թագ 23։ 2 Մնաց։ 34։
՛ի վախճանի գնացեալ տասերրորդի
ընդ գէմ Փարաւոնի՝ անկեալ մեռանի
՛ի զօրսն Փարաւոնի։ Գ Ե։ 23։ 29։

Յետ Յօսեայ զերկիր ամիս ամբարշ

տօրհ

մօրէն իշխեաց Յովաքազ որդի նորա. քայց Ընդրամ փարաւոն ոչնմանզըզնա թագաւորել՝ այլ կապեալ տարաւզՅովաքազ յԵգիպտոս· և փոխանակ նորա թագաւորեցոյց ի վերայ ՅուդայզԵղիակիմ, և փոխեաց զանունն՝ և Յովակիմ· ասէր եղբայրն Յովաքազայ՝ և որդի Յօսեայ· Գ Լուխ 23·34· 2 Մ Ե Նախադրութ 36·4·

Յովակիմ եւս արար չար առաջի Տեառն Ծառայեաց Նաբուգոդոնոսորայ ասէ եբէս, յետոյ ապստամբեցաւ ի նմանէ. իսկ Նաբուգոդոնոսոր զօրաժողով արար եւ՝ եւ՝ ի վերայ Յովակիմայ, և կապեալ կամէաց զինա պղնձի կապանօք՝ տա րաւ՝ ի Բաբելոն, թագաւորել ասէ 11 Ա Պ այ թագաւորեաց փոխանակ նորա Յեքոնիա որդին ամեաս եբէս, և ա ւուրս 10· 2 Մ Նախ· 36, 9· Սակաւ արար չար առաջի Տեառն ըստ ամե նայնի զոր արարեալ հարքն նորա· Եւ զա տարաւ Նաբուգոդոնոսոր՝ ի Բաբելոն՝ որպէս փոխանակ թագաւորեցոյց՝ ի վերայ Յուդայ զորդին Յովակիմայ Մ ե թա նիայ, զոր անուանեաց Սեդեկիա· Գ Լուխ 24·17· 2 Մ Նախ· 36·10· Սա ամ բարշաւորն թագաւորեաց՝ ամս 11· ոչ՝ ի բանից Տեառն պատկառեցաւ, և ոչ՝ ի բերանից Մարգարէին· Ասէ

Ի ԹՈՒ ին աշխարհի 3416. յառաջ
քան զծնունդն Քրիստոսի 588. Եպաբ
դոդոնատ արքայն Բաբելոնի եկն առ
նայն զօրօքն, և պաշարեաց զԵրուսա
ղէմ մինչև իբր երկու ամ: Սաստկացաւ
յոյժ ի մէջ քաղաքին սով հացի, և ճա
շակի: Ի բամնաւեցաւ, և կործանեցաւ
պարիսպն Երուսաղէմի: Ա եդեկիա ել
զօրաւոր արանցն եղեալ դիշերայն ընդ
ծածուկ դուռն կամէր փախչել յայլե
րեք. բայց Քաղդէացիքն զհետամտեալ
կալան զնա, և առեալ բերին առ նա
գաւթն Բաբելոնի. որ նախ մեղադրեաց
զԱ եդեկիայ իբրև զանհաւատարիմ ոք,
նենգաւոր, և խաբեբայ, յետոյ բանայն
զոտիս նորա առաջի աչաց նորա. ապայ
հուրացոյց զաչս նոյն Ա եդեկիայ ապա
կին, և հրամայեաց կապանօք տանել զնա
իբրև գերի ի Բաբելոն:

ՅԵս սյսորիկ սյրեցին զՏուն Տեառն
հրդեհեցին զարքունի տպարանան, և զա
մենայն տունս հրակէզ արարին:

Զբնակիչ ժողովուրդն գերեվարեալ խաղա
ցուցին ի ծառայութիւն Բաբելացւոց:

Զամենայն պղնձի անօթս խորտակեցին
և տարան զամպարտուկան իրաց:

Գլուխ 25. 9: Երեմիայ 39. 1: 52. 1:

ԵՒ գերեալքն էին ի ծառայութիւն
Բաբելացւոցն մինչև ի կատարիլ եօթա
նաս

նաեւն ամուն, լը Մ արդարեւ թեանն
Եբեմիայէ. Գլ. 25, 12։ 29, 10։ եւ մին
չեւ ի թագաւորութիւնն Մարց, եւ
պաքսից։ 2 Մ նայարդաց 36, 20։ Երե
միայ 27, 7։

ՅԵՏ Ն արուդարնոսորայ թագաւո
րեաց արդի նորա Եղմարովդաք, 4 թա
գաւորաց 25, 27։ որե Ո ւլմարովդաք
անէ. Եբեմիայ 52, 31։ Յետոյ արդի
սրա Բաղդասար. Դանիէլ 5։ Յե
տոյ Դարեհ արդի Աքշաւրայ, ի գաճա
կէ Մարաց. Դանիէլ 9։ Ապայ կիւր
ոս արքայն Պարսից. որ էառ զմագաճ
որութիւնն Քաղդէացւոց. ի թուին
աշխարհի 3434. եւ արձակեաց զորդիսն
Իսրայէլ ի գերութենէն դառնալ, եւ
գնալ յ Երուսաղէմ։

ՈՂԲԷԳՈՒԹԻՒՆ։

ՍԱ զէմ քաղաքն աչէ բեալ.
արդիքն Սիօնի գե բեալ։
Բազմաժողովն Ջինա ցեալ.
իշխան աշխարհին ընկ ճեալ։
Ընտիր քաղաքն Ասու ծոյ.
Միշտ հռչանիւն ի տու թոյ։
Եղե բուսարան վը շոյ.
առեղ անապատ ոչ նուոյ։

Ծ ամ

Ծանր լուծանին Թըշնա մեզ.
Հըշին, և շարժին զըլխոյ.
Առաքեսա Տեառնէ ըլլայ.
Եւ մեզ ի՛նեղըցուսա կ՚ըզայ:
Զի գալշ պաշտօնեայ կը ուզէ.
Եւ մեզ վռնդան իւրոց ըզէ:
Զայս ողբոյ ոտքին Քեզ կ՚ելայ.
Մեծ մարդարէն Երեմ Տեայ:
Դառնամարք հեծէ վայ վայ.
Ըլ բարձաւ զեղն Յակոբայ:
Տես հարբածն Սուրբ մայ.
առա զէ՛ ին ցասումն անհնայ:

ԱՂՕՐՀ
ՀՈՐՈԴ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻՍ:

Արքասաւոր Հայր՝ ի վերայ Աթոռոյս
Հոգի:

Ի Պատասխանի նամակին քո

զոր գրեցեր Հրեշտասիրեալ Տեառդ մերում աշխարհիս՝ սուրբ, պատուական, և մեծ Տոհմատոհմ քաղաք՝ հիմնեցեալ ի Մեծ Գետ քեռեզեկէ. ի թուականին աշխարհիս 2023:
Ես ինքն Մելքիսեդեկ Թադեոսորեան

աստ

աստ ամն 50, յ՛աճուրդ Աբրահամու. և կոչեցաւ քաղաքն այն Սաղէմ. որ է ի տաղտուկին: Հեբր. 7. 2:

Յն ա տակաւ ժամանակաց Յեբուսացիքն կալան զՍաղէմ. և տիրեցին եր կիրն ամենից ամն 824. ուստի անուանեցին զնոսա Սաղէմ քաղաքն՝ Յեբուս, որպես և զամ երկիրն Սաղեմայ կոչեցին Քանանա: Զի Յեբուսացիքն էին ցեղեալք ի Յեբուսէ. որ էր որդի Քանանու: Տես Ծննդ. 10. 16: Վերն. 61, և 438: Ի Մկ ի թուին աշխարհի 2949. Աճա հայրն Դաւիթ ի բացվարեալ Յեբուսացիսն անտի. նորոգեաց զխախտումն քաղաքին, ամրացոյց զանառիկ բուրգն Սիոն, և կանգնեաց շուրջանակի պարիսպս. ուստի կոչեցաւ քաղաքս այս. ՔԱՂԱՔ ԴԱԻԹԻ: Տես 2 Թագ. 5, 9: Վերն թղթ. 439: Ասի Յեբուսաղէմ, (թէև առ մեզ Երուսաղէմ) իբր թէ՝ Յեբուսաղէմ. զի Սաղէմ է անուն յ՛առաջին հիմնադիրն Քաղաքացն, և Յեբուս՝ յ՛երկրորդ նշխարացն: Իսկ Յեբուս փոխակեալ ի Յեբուս, եղև Յեբուսաղէմ. որ է Տեառնթիւն խաղաղութեան:

Ա՛ս յ՛այսմ քաղաքի է այնքան ի Սիոն գնալ հեշտակեաց Լեառն Սիոն. յորոյ վերայ կանգնեաց Դաւիթ զԽորանն,

և ի խորանին հաստատուց զՏապանակ Տեառն: Վերն թղթահատարկ 44:
Ընդ նեսան պայծառացաւ Ճոխին օրհնութեամբն քաղաքս այս Սբ. այնքան ճոխացաւ, ամրացաւ, յուռթացաւ, և բազմապատն չինուածով դեղեցկացաւ. մինչ զի եղև ամենատեսչացուի ի մէջ ամենայն վայելչուչ քաղաքացն աշխարհին. եղև բնակուարանն տեղի տուրբ զոհից, և մատուռ պաշտամանցն Աստուծոյ. եղև և դեռ ի մէջ հեթանոսաց, և դաշտաք շուրջ գնուած: Եղիկ. 5. 5:

Ցուցակ, որ ի Տանէն Յուդա էայ էշխեցին ասա յայսմ գաշտիս, ՚ցկն

1.	Դաւիթ	Ամս	33.
2.	Սաղոմոն		40:
3.	Ռոբոամ		17:
4.	Աբիսա		3:
5.	Ասա		41:
6.	Յոսափատ		25:
7.	Յորամ		8:
8.	Ոքոզիա		1:
9.	Գոթողիա	Թագուհի	6:
10.	Յոաս		40:
11.	Ամասիա		29:

12.	Ոզիա, որև՝ Ազարիայ	52:
13.	Յովաթամ	16:
14.	Աքազ	16:
15.	Եզեկիա	29:
16.	Մանասէ	55:
17.	Ամոն	2:
18.	Յոսիա	31:
19.	Յովաքազ Ամիս 3:	
20.	Եղիակիմ, որև Յովակիմ	11:
21.	Յեքոնիա	3:
22.	Սեդեկիա	11:

Այս 21 թագաւորքս, և միակ Դա թալիա թագուհին իշխեցին Յերուսա զէմ քաղաքի ամս 469, և վեց ամիս. յո ոտն գերի վարեցաւ Յուդայ ի Բաղդէ ոչեաց մինչև 70 ամն. զոր մարգարէու թեանն Երեմիայի. գլուխ 25. 11:

Յե տ 70 ամաց գերութեան՝ կիւրոս արքայն Պարսից արձակեաց զԴերհան դաւնալ ի Յերուսաղէմ, նորոգել զՏաճարն Սաղոմոնի, և զքա զաքն վերաւթիւ. զոր սրտմ կարճատե տակի գերեցոյ նմա. երբ ինչ ձառ մեր ի վերայ Երիմիայ եղիատայ, և Նէհե մեայ գրոցն:

Յե տ գերութեանն Բաբելացւոց իշ խե

խեցին եւ յ՚երուսաղէմ ի բէթ առաջ
նորդք ի ճեղէն Յուդայ. որպիսիք է
ին. Սաղաթիէլ, Զօրաբաբէլ, Ո՛հ
ասյ, Յօնան, և այլք բազումք: Ղու
կաս 3.27: Բայց միշտ մնացին հարկա
տուք Պարսից, և Հռոմայեցւոց. մին
չև յ՚ԱՄի Տեառն 72. յորժամ Տիտոս
և Վեսպասիանոս Հռոմայու կայսերքն
աւերակ արարին զԵրուսաղէմ. զոր
կանխասաց Ա՚ՄԵՆԱՀՂՄԱՐԻՈ Բ՚ԱՆԻՆ
Փ՚ՐԿՉԻՆ ՄԵՐՈՅ: Ղուկ. 19. 43. 44:

ԿԱՂԱՔՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ Է ՀԵՌԷ

Յորդանան գետոյն	Միլ	28:
Ղուբրուզու ծովէն		40:
Մսրոս		200:
Բաղդադայ		696:
Ի Ղոստանդնուպաւլոս		900:
Մոսկովաս		1420:
Հռոմայու		1644:
Փարիզու		2228:
Մադրամու		2192:

Մ՚ԻՆ ՄԻԼԻՈՆ ՀԱՐՅՈՐ ՔԱՅԼԷ:

Գ՚ԻՏԵԼԻՔ Ի ՅԱՐԵՒԱՅՏ ԱՐՈՒՆՑ

զի քաւադիմի ասի գալ ի Յուսաղէմ.

քա

քառապիսի Օրինք մարդոյն, և քառապիսի Բան Հաճատոյն:

ԱՄ նախ երուսաղէմ ըստ Պատմութեան, և նկարագրին՝ քաղաքն այն. զոր մի մինչև ցայսօր կարճ՝ ի կարճոյ սակաւ թէ՝ միայն Դաւիթ էառ՝ ի Յե բուսացոյն: Տես Յեսու. 15, 36: և Դատ. 1, 21: Թղթ. ահանար 439:

Երկրորդ՝ ասի երուսաղէմ ըստ Հաճատոյն. Ընծայարեր բարեպաշտ, և՝ ի քո հաճատացեալ ժողովուրդն. որ է համաձայնութեան, և խաղաղութեան Հաճատացեալքն՝ ի խորհուրդս սէր Եկեղեցւոյն

Երրորդ՝ ասի երուսաղէմ ըստ Յուսոյն. Համոյն դասք երկնային Սրբոցն. որ է խաղաղութեան՝ ի վայելման, և ըղձալի մանն յ՝Աջ, և յ՝երեսաց յ՝Աջ:

Չորրորդ՝ ասի երուսաղէմ ըստ Սիրոյն. Ի բոլոքանչիւր անձն հաճատացեալ՝ և առաքինի. որ է խաղաղութեան մտաց՝ ի հաճանութեան բարի գործոց, և խորհրդոցն Աջ Եկեղեցւոյն:

Ա Ո այլին Օրինքն մարդոյն՝ ի դրախտին, որ էր Հնազանդութեան, եղև օրինակ՝ ասել, և նշմարանք Մօսիսական Օրինացն:

Երկրորդ Օրինքն Մօսիսական էր ըստ ժամու, և օրինակ նոր, և Աւետարանական Օրինացն:

Եր

երրորդ, նոր, և Աշխատասիրեան Օրինքն է Տեսլ, և պատկեր Օրհնացն փառաց, և արքայութեան երկնից: Չորրորդ Օրինքն է Յեսուն, Մշտնջենաւոր, և անանց կեանքն. որ է անդ պատմել, և անդադար ուրախանալն: Այսպէս բան Հաճատոյն նախ քան զոզջակիզն՝ ըստ Աստուածային. Հատ. ցոց 10.10: Երկրորդ՝ լսել է բան Հաճատոյն, Երրորդ՝ Հաճատալ է բանն սրտիւ: Չորրորդ՝ խոստովանել է բերանով Հաճատացեալ բանն: Քանզի զաներեւոյթն Անճառելի Աստուծոյն՝ արարածովքս, և զգայ լեօքս իմացեալ՝ տեսանելիք: Հատ. ցոց 1.20:

Այսպէս տա այս առաքեալ է:

ԳՈՐԾ ՄՆԱՑՈՐԴԱՑ:

ՅԵՏ ԳՐՈՑՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՏԱՐԱՅ ՀԵԱՒԱՓՆ ԵՐԿՈՒ ՊՂԵՔ ՄՆԱՑՈՐԴԱՑ. զորս ըստ կար ծեաց Ոմանց՝ Եզան զնա Դպիրն՝ ի մի վայր հաւաքեաց կարճառօտ բանիւք՝ ի միջև ց՝ատան հաճարեալ գրոցն. Յետ՝ ի

Ա ա

Սամուէլի, Նաթանայ, Գադայ, Սամէայ, Ադդովայ, Եսայեայ, և այլ մատենագրէնական գրոցն: Տես վերոյ Մատենագրէնական գրոց յիշատակն 1 Մնաց. 29. 29: 2 Մնաց. 9, 29: 12. 15. 13. 22: Որոց գրեանքն թէպէտ այսօր ոչ գտանին, սակայն էին ի ժամանակս Եզրասի, որ զայսոսիկ գրեաց:

Աւաջին գիրք Մնացորդացն է կրկնարան պատմութիւն յԱդամայ մինչև ի Բաբելոն:

Եւ կրկորդն է վերատին, և լինալի պատմութիւն ի սաղմոսէ մինչև ի Սեդեկիայ, և Հետասանի գերութիւնն ի Բաբելոն: Նաև ի վախճանի Գ. 36. 22: գրէ մի ազատութեան ի Բաբելացիկան գերութենէն զնի 70 ամաց, ըստ Մարգարէութեանն Երեմիայ. Գ. 25. 12. 29. 10: Յորժամ ասէ այս բանս Տէր Իսրայէլի, զարմանալ լով զհագի կիւրոս պարսից արքայն. որ դարձուցէ զգերեալսն յԵրուսաղէմ. զինել զՏունն Տեառն, և պաշտել զՏէր: 2 Եզրաս 1. 1.

ԳԻՐՔ ԵԶՐԱՍԱՑ.

ՅԱՍԱՐԱԿՕՐԻՆ ԶՈՐՔ

Գիր

Գ. խոք է զատայ համարին. իսկ ՚ի ԲԸ
նագրին Հ երբայեցւոցն մի միայն գոտ
նի է զրաս, որ առ մեզ է երիմոթ. և
մի ՚ի եհեմիաս, որ է երրորդ է զրաս:
Զի Առաքին է զրաս ձառէ զոր ինչ մի
անգամ պատմի 4 Թագ. 23: 24: 25: և
2 է զրանն: Մ խոյն զոյս առանձին ու
նի վասն երից խնդրոցն. Թէ Ջինչ նշէ
զգաւառ, և յաղթօղ քան զամենայնն.
Գ ինին, Թ ագաւորն, Կ ինն, կիմ Թէ
Ձշմարտութիւնն: Ջայսոսիկ քննու
Թիւնս արարեալ առաքի Դ արեհ Թա
գաւորին՝ առ 1 է զրաս 3. 10:
Իսկ Զորրորդ է զրանն է պճնեալ՝ և
հընարեալ պատմութիւն, նման Հրէ
ական բազմադիմի առասպելաբանու Թեան
է Թէ ոք կամիցի համեմատել զորմն ընդ
ցարենոյն. առացէ 4 է զրաս 4. 41: 6.
49: 13. 41: 14. 21, և միոջէ ՚ի վերջն:
Ա Ր դ՝ զանց արարեալ զԱ առաքին, և
զՀորրորդ է զրատայ գրոցն. Երրորդն
ըսկսանի պատմել մեզ նոյն բանիւ, և
գրեԹէ նոյն բառիւ. արդ Մ նայցէ
դաց գիրքն վերջացաւ, այսինքն.
Կ իւրաս արքայն պարսից յ՚առաջնում
ամի ինքնակալուԹեանն իւրոյ. որ էր
՚ի Թուին աշխարհի 3468. յառաջ քան
զՔ րիստոսի ծնունդն 536: արդ մանրն
Խնամակալին Ա սուծոյ, ևս հրամանն
ամե

ամենայն Հրէից դերեացն դառնալ ի Բաբելոնէ յերկիրն Իսրաէլի Յերու սաղէմ հանդերձ ընչիքն Իսրաէլի, և բարեաքն. Ընդէ զաւերեալսն Տաճարին Աստուծոյ:

ԴԱրձան ուրեմն համայն Հրէայքն ի գերութենէն Բաղդէացւոց յերկիրն Իսրաէլի հրամանաւ Կիւրոս արքային: Եւ առին անտի ընդ ինքեանց զամենայն դանձն, և զանասունս, զոր Նաբուգոդոնոսոր յափշտակեալ յերուսաղեմէ տարեալ էր ի Բաբելոն: 2 Եզր. 2. 64: Եւ յերկրորդումն ապստամբեանն ի Բաղդէացւոց՝ զնացին Հրէայքն ևս ժամանակաւ, և անպատմելիսն գումարեալ Տաճարին հիմն արկանել: Բայց նորին Աստուածպղիծն արք նեղն դաւոյք, սպանիւք, և ժանտաբարոյ խորամանկութեամբ խափանեցին, և արգել լին վկայարուեամն զօրծոյն. զրկելով առ Արտաշէս արքայն զանազան զրպարտու թիւնս, բարեբանս, և բանիւք զեմ Հրէից. Եւ այսպէս խափանեցաւ շինուած Տաճարին մինչև յերկրորդումն Դարեհ արքայն: 2 Եզր. 5:

ԴԱռեալ յերկրորդումն Դարեհ հի քաջալերէ յորդորմամբն Անգէոյ՝ և Զաքարեայ Մարգարէիցն. Զօրացաք ել իշխանն Յուդայ, որ Սանաս

սար

սար կոչեաբ. ընդ Յեռուայ Քահանայ-
ապետին կառարելոյն գՀնուած Տ՚ա
ձարին՝ հրամանաա Դաւիթ Թագաւո
բին։ Գ.Ը.6։

Յե ա այսրիկ՝ ի Թագաւորութեանն
Ադրաշէսի սրբոյին եղաա Դաւիթ՝
և Քահանայ, որդի Սարուայ՝ հրամա
նաա նոյն Ադրաշէսի եՀ՚ի Քաղքն գնալ
գնալ յԵրուսաղէմ առաքնորդել, և
ուղղել զագդն Հրեից։ Գ.Ը.7։ 8։ 9։

Յ՚Ամսոյս եզաաոյ Հինգշաա Տ՚ա
ձարն. նորոգեցաա խանդարեալ պաշտա
ձնն Ադոնայ, և ամենայն բարեսաՀ
ման օրինադրութիւն։

ԳՈՐՁՆԵԻ ՀԵՄԵԱՅ.

Նե Հեմուաս որ՝ ԱԹԵՐ
սաՀմայ անուանի. Գ.Ը. 8.9,
եր Տախաաապետ, գինեբոաս, և յանդի
մանակաց բարբառաւոր Ադրաշէս պար
սից սրբոյին՝ ի Շուշ՝ կամ Շուշհան
քաղաքի։ Ս՚ա ըսէր յաձախ յ՚աղգայ
նոյն զանազանելի՚նեղութիւնն, և նախ
ատինս, զոր կրէին՝ ի գերութենէն գեր
ծեալ Հրէայքն յԵրուսաղէմ քաղաքի.
և ա զաՀերութեն քակեալ դրանցն, և ա
րատայն եՀրուսաղէմի. վասն որոյ բակը
ասա

առ Նեհեմիա ցաւագին արտիւ լալ, սուգ առնուլ՝ պահս պահել, և ջերմագին աղօթս յարդելոյ առաջի Աստուծոյ երկնից։

Յ՚Ամսեան (առ Նեհեմիա.) ասէ թագաւն Արտաշէս. Հարց յինէն ազգայինն։ Ընդէր տրտում, և տխուր են երեսք քո։ Պատասխանեցի։ Ով արքայ, գուն յաւիտեան կեցցես։ քանզի երեսք իմ մաշեցան և հայրենիքն իմ ամենայն ։ և գրուածք քաղաքին ընդ ապականեալ հրոյ։ խնդրեմ՝ ի քէն արքայական գթութենէդ՝ շնորհս բարեաց ինձ առնել ծառայիդ քո։ զի գնացեալ՝ ի Հրէաստան՝ բանիւ, և ինքով հրամայեսցես զքաղաքին շինելոյ զխանդարեալսն։

Յ՚Ամի, այսինքն՝ ի ԼՈ. ումն աշխարհին 3550։ յառաջ քան զ Ծնունդն Քրիստոսի 454։ Արտաշէս արքայն թղթիւ և ինքով հրամանիւ իւրով առաքեաց զնա Նեհեմիա՝ ի Հրէաստան շինել զաւերակսն երուսաղէմի։

Եկն Նեհեմիա՝ ի Հրէաստան հրամանաւ, և ինքով Արտաշէսի ամրացեալ և հաստատուն օգնականութիւնն քահանայից, և պատուականաց արանցն շինելոց զսարսափելին երուսաղէմի, կանգնեալ զդրանն, և արձանացոյց զպատուականն։

Տես գլ. 3. և հետեւեալն։

Ա-

Ն. այսինքն գործ, և վիճակած եւ
սքանչելով ըստկարի եղեալ պարգեւս, և ընծայս։ Ինքն ի հեթեմիաս եւ
պահեկանս հազար. ոսկի ափխոյս, կիր
ըսկաւառակս 50. պատմուճանս քահա
նայիցն 530։ Ի հինգք աղբիւրս եառն
պահեկանս 2 բիւր, այլ 20 հազար. ար
ծաթոյ ձիաս 2200։ Մնացեալ ժողո
վուրդն եւ պահեկանս 20 հազար, ար
ծաթոյ ձիաս 2 հազար. և քահանայս
կան պատմուճանս 67։ ի հեթեմ. 7. 70։

Ն.Ամէն յ'այսմ 3550 հատուցին
և ի 20 երրորդ տարւոյն Ասաւելեխ.
յորժամ սա հրամայեաց եղեալ, և նո
րոգելոյ զնոսա. զբանկիզքն սա
նուն Ոմանք համարիլ մինչև ի մահն
Քրիստոսի զնոսա անանուանս ընծայեր
զգան Դանիէլի. գլուխ 9. 24։ որք
են 70 տարեկան Շաբաթք. այսինքն՝
հրաշափառեալ Շաբաթ եօթն տարի։
և օրն անգամ 70. առնեն 490 ամ ի
20 երրորդ տարւոյն Ասաւելեխ թագ
աւորելնանն մինչև ի Քրիստոս։
Այլ թուեն զայն Դանիէլի եօթա
նասնեւ եօթնեւտասնեակն, կիր 70 տարի
կան Շաբաթին յ'առաջինն ամին Կիւրո
սի թագաւորելնեանն մինչև ի Քրիս
տոսի Փրկչին մերոյ մանն եւս 490 ամս։

Տես

Տես Եսայի 44·28: 45·13: 2 Մնաց· 36·23: 2 Եզրաս 1·1:

ԳՈՐԾ ՏՕՒԹԱՅ·

Եւ ուրբաթն երբ ճաշակեցաւ նա փին յ՚առաւոտուն անդ. և ասէր ցա ցօր ՚ի վեր հայէր. և ծրթէին ֆոփն ջերմջերմ յառնէ էմ. և երկեալ էմ առ բաժինքն՝ ուրնչ օգնէին ինէ:

՚Ի թուին աշխարհի 3286· յառաջ քան ղծնունդն Ք՚ս տարուան 718:

Բ Ընդուն Տօրիմ բարեձև եալ·
՚ի Նեմիաղիմ աղգէն ցեր բնակ·
Ընդհատ բարեաց մանուկ եր ծիեալ·
աղօրմու ծիեան պատկեր ե դեալ·
Յ՚Ննայ ինոջէն ղՏօրն ծրնեալ·
և՚ի Կինուճ դերն վա բնակ·
Ասա անդադար բարեգործ ծեալ·
Ջերքաւորաց ծիկնահաս սեալ·
Սա քաղցելոց հաց կարկա ուեալ·
ասա մերկ մարմնոց հանգերձ բաշխեալ·
Ջանճաղ եղբարան ասա ամիսխնեալ·
յ՚ամբարշտաց ասա հալա ծեալ·
Սա ՚ի քաղն ելնէջ խոն ջեալ·

Ձրն

Հրեշտակ քաղցուսաց յաչսն ծըռել.
Ե բիւս աչքն սա կուրա ցեալ.
և անապրումնք ՂԱԶ օրն նեալ:

Պատմութիւն Տօբիայ:

ՏՕԲԻԹԱՅ ԳԻՐՔՆ ՈՂ

գոյ՝ ԼԱՆԱՊԷՍ ՅԵԲՐԱՅԱԿԱՆ

Օրինակս. այլ և՝ ի կարգի անցեալ գըր
ցին՝ ըստ Սրբոյն Հերոնիմոսի. քանզ
յոյժ սկսանի, և հոդիշահ խրատս ու
նի վասն առաքինասէր սրտից:

Ադդ Տօբիթ էր՝ ի՞նչ եւիթաղիմայ ցե
ղէն. և հետևապէս՝ ի տոհմն սպասամբ
Յեղիցն Իսրայէլի, որք գոհէին երբեմն
ջուրն Յերոբոամայ: Տես թագ. ա՝ ՀԱ:
Ա՝ սիոյն՝ ի՞նչ եւիթաղիմայ Յեղէն էր
երկիւղած. որ պաշտէր զԱՅՆ ճշմա
րիտ, երկայր յ՝ ե բառապէմ մատուցա
նել Տեառն զառաջնորդս արդեանց ըստ
պրեպէլոյն 2 Օրինաց 12. 5, 6:

Ի չափ հասակի հասեալ՝ էառ ինքեան
կին Աննա, յ՝որմէ ծնաւ զՏօբէ որդին
որք՝ ի մէտեան կեացին բարեպաշտու թիք
գնային զհետ Աստուածաբեանն, արդար
ութեան, և ողորմութեան:

Յ՝Ա հուրս ե նեմեսարայ, ի՞ Սալմա
նասա

նաստիոյ սրբոյն Աստեւածածնէայ զե
բեցան սուրբ ընդ 10 Յեղինն Իսրայէլ
ի Վիմուէ· ուր Տօքին գտեալ ընդ
հուկս առանձն Ենեմաւրայ· եղե նորա
վանատանուն· և երեմայր յաշտեր յ'եր
կիրն Մարոց ի վանատանութեան:
Ա Ս յ'այսմ Մարոց երկիրն ի Հռո
գաց քաղաքն էրեսաէր ի սրահետոն սա
տղգանիան իշխեալ Գաբրոյէրայ սուան
քանքար սրծաւթոյ: Բայց յետ մահ
հուանն Ենեմաւրայ՝ մինչ Սենեքերիմ
հրամայեաց, և վանատանութեան գործոյ
ի Հրէաստանէ ի քաղաքն Նինուէ
Տես Վերն Թ. գլխ սհատառ 569: Հարա
ծեր զ Հրէայսն չարաչար· առաւել Տ ո
րեին ոչխա հանդերձակիր գնալ յ'երկիրն
Մարոց· այլ միայն օգնել ծածկաբար
քրտներ աղգայնոցն· Թաղել զերծեալսն
նեռալ մարդիսնան, և գործել գայլ սոցին
նման բանեգործութեանց: Գլ· I·21:
Յ Ա ետև միում եղեալ ծածուկ ի գի
շերի Թաղել զանկեալ մարդիսն մի սոցին
հերց· և ի գառնալն անտի՝ երթեալ
և վանատանել ոչգնաց ի տուն հեր, այլ
ընկղմեալ ի Նեղքոց սրտի՝ կամեցաւ
անդ ննջել· սուտ ի վեր հայեցեալ բաց աչօք
յանկարծ ի վերուստ սրտնչեալ ձայնէ
ձընձղիւնդ ծրտեցին յ'աչս նորա· և լս
նացան, կամ բանիսուկացան աչքն Տօբի
հայ

Թող ծերանալոյն: Գլուխ 2. 10:
Մնաց Տօբիէ այնպէս կուրացեալ՝ եւ
անտրտունջ միշտ գոհութեամբ ընդունէր
Աստուծոյ. ցաւէր միայն՝ զի ոչ կարէր
օգնել զերկիւղից եղբարցն: Ի բաղձ
զղջմանն եւ՛ ի գործ բարեպաշտութեան
ձգմտառութեան, արդարութեան, եւ ո
ղորմածութեան: Ապա յետ ժամանա
կաց յայտնեաց որդւոյն եւ՛ զկեդեալ
պահեսան առ Գաբայելայ յԵկբաթան
Մարաց. զի գնացեալ բերցէ անտի ըզ
տանն քանքարն արծաթոյ: Գլ. 4, 21:
Տօբէ որդին զտասիսն կուակ լուեալ՛ ի
հօրէն՝ եւ արտյաքս խնդրել զընկեր ձա
նապարհին. եւ եդիտ զՀրեշտակն Ռա
փայէլ. իսկ Տօբէ ոչ գիտէր թէ Աստ
ուած: Գլ. 5. 6: Ասէ Տօբէ ցՀրեշտա
կին. Կարես գալ դու ընդ իս՝ ի հա
զոյ յԵկբաթան Մարաց. տեղեակ, եւ խե
ղամուռ ես դու տեղեացն:
Ասէ ցնա Հրեշտակն. Եկից ես ընդ
քեզ. եւ ճանապարհին տեղեակ եմ, եւ
ճանապարհս ես զԳաբայէլ եղբարն մեր:
Յետոյ եկին՝ ի միասին առ ծերունին
Տօբիէ Հրեշտակն, եւ Տօբէ. եւ մի
մեանց ողջունեալ՝ ասէ ծերունին ցՀր
եշտակն. Եղբայր՝ զգաստ ինձ ըզ
քո ազգն, եւ զանուն. Եւ Հրեշտակն
պատասխանեալ ասէ. անուն իմ Ազա
րիա

բնաւ արդի Ադամեայի Ազգի: Որում
ձեռնհին կրկնեաց· Ի բարւ, և Ի
պատուական ազգէ էս դու:

Ա Ս ա մի ոք մատացած ին քանիք վատ
անդեալ՝ համարիցի Թէ՝ Հրեշտակն
Ռաֆայէլ պատատց է՝ փոխելով զիւր
անուն· զի Հրեշտակաց ոչ գոյ յատուկ
անուն· այլ քան Աճահրման պանագան
պաշտօնեին Հրեշտակաց, զանազանա
ւէս անուանին· պատէս Հրեշտակն, որ
առաքեցաւ բժշկել զՏօբիթ՝ անուա
նի Ռաֆայէլ· որ բժշկութիւն Աչ·
խաց միոչ առաքի օգնել Տօբիայ՝ անու
անի Ազարիա· որ՝ օգնութիւն Աչ·
քաց այոմ և զայլ Հրեշտակաց անուա
նակոչութիւնս իմա:

Ի սի Թէ՝ Աճ էր անուանի ատ Ադա
նիա· զի ակնարկիւ Աճ ինդրուածոց
մերոց· քանզի Ադամեան նշանակէ ան
ապ, լսէ, ակնարկիւ, հաճանի, և այս
տասիանէ Ադամած:

Ա Ր դ Տօբիթ՝ լսեալ զաղաւոհին
Ռաֆայէլի· խօսեալ և խոստացեալ
առնեմս վարձս յանէրն գրամի· Ամ
չակ, և առնիկ, որպես որդւոյ իւրում.
օրհնեաց զորդին, և ասէ· Աճ, որ ըզ
նակեալն է յերկինս, յաջողեսցէ ձեզ
նոյնպէս ձեր, և Հրեշտակ նորա ա
զեկից ձեզ լիցի, և առաջնորդեսցէ նա

ձեղ ողջոյնեամբ գնալ ասոյ՝ և անդրէն գառնալ ինդուեամբ։

Եւ այսպէս յԱմին աշխարհին 3300. յառաջքան զԿբիստոսի ծնունդն 704 ամին Տ օրի էր երբ 20 տարեկան. եկին երկոքեանն ՚ի Նինուէ քաղաքէն, և գնացեալ հասին ՚ի գիւղն Գիկլաթ, որ Տիգրիս. ասո Տ օրի գնոյց զինքն լուսանալ յեղջ գետոյն. ուստի ձուկն մի վա զեաց իբրեւ կէսանեկամէն զպատանեին և յաւետն Ռաֆայէլ. կալ զձուկնդ և հան զդա ՚ի ցամաք. հանեալ զձուկն ՚ի ցամաք, և լուտանին Հրեշտակին՝ զա նոյ զիտր ձկանն, և հանեալ անոյ զլեղին, սիրտն, և զլերդն՝ պահէ ընդ ինքեան. և գնացին զհանդապարհն իւրեանց

Մինչև մերձ ՚ի Հռագայ քաղաքն։

Յայնժամ Հրեշտակն Ռաֆայէլ որ Ազարիա, ասէ ցՏօբի. Սիրտ, և լերդ ձկանն, զոր բառնէր, եթէ ոք ինչ այսահարեալ ծխոյէ զայն առաջի դիւահարին. փախչի ՚ի նմանէ դևն. և եթէ ոք յաչս իւր ունիցի լուսանա, կամ ապիտակութիւնս, լիզեսցէն օձեալ բժշկի, և լուսաւորի։

Ա՛ս դիտէ. զի գնաց միայն պահօք և ապաթիւք հալածին. Մատթ. 17. 21։ Մարկ. 9. 28։ ոչ մարմնաւորք, կամ սար րեղէն ըստ ջանեաք. այսպէս և կռբու

Թիւ

Թին՝ ոչ թէ լերկեաւ բժշկի, այլ Մ ա
ատեան Աստուծոյ· զսա որում փրկիչն
մեր Քրիստոս, և կամիս ծեւանել, և Սեղմ
ոյ աշտարակն Ջրանէ լուսաւորեաց զայն
ւծանե կայցեն· Յօհ· 9·6· Ա յտպիսի
լուսաւորութեան կոչի աչաց, հալածուին
դիւաց, և այլ այնպիսիք ոչ լինելին ի
լերկեայ, կաղ, և կիսոյ, այլ ատրուկեան
նեւթոյ· այլ Ա մենապէս, և Ա նեղեա
ոյթ Մ ատեան Աստուծոյ:

Ե թէ ոչ՝ խոստանիցեմ մարդ կարօղ
եր զկոյսս լուսաւորել՝ և զդեւս հալա
ծել· որ ասա, և անկարելի:

Ձ ե այնորիկ սակ Հրեշտակին յ՝Տ օ
բե· Ե զբայլ յառաջ քան ի Հաւատոյ
մանելն՝ պատուիրէ այսօր հանդերձել ի
տան Հաւատոյ, որ ոչ ազգական քո
յ՝Ե կատարած քաղաքին· և ես անդ ընդա
խոստացայց զի քեզ ի կնութիւն տայցեմ
զդուստրն իմ ի Ա ստուծոյ:

Ո րում պատասխանեաւ՝ սակ Տ օրբե·
Ե զբայլ Ա զարեա, ես ոչ եմ արժան
հօրն իմոյ· երկնչեմ զի և մեռանիցեմ ա
պէս առաջին եղբարցն մերոց սաղկանդ, որք
մեռեալ են յ՝առաջատոն գործս ի սիրտ
դիւին: Ի սկ Հրեշտակին քաջալերեալ
սակ ցՆա· վա դիւին ոչ ինչ հոգար, և
յորժամ մտանիցես յ՝առաջատոն նորա,
ծխեա ի վերայ կրակին ի սրտէ, և ի լեր

զե

դէ ձիանն. զի դէն հատուածք՝ մասնչէ
և ոչ ևս գառնոյ միջնէ՛ի յաւէտեան:
Ասե, յորժամ ընդ աղչիանն մտանիցէ ք
լսելով մեծաւ աղաչիցէ ք առ Աղրմանդն
ԱՃ. և կեցուսցէ զձեզ Տէր յայնպէս
սէր սրատահար գիւնէն:
ԵՒ այսպէս մտեալ՛ի տուն Հոգոէ
լայ, բարեաւ առեալ միմեանց, և Տօբի
ծանօթացեալ Հոգոէլայ երբեմն եղբօր
եղբօրորդոյն. ուստի եղև մեծ ուրախու
թիւն, և երախան. բայց Տօբի ոչ կա
մէր ձայնակել լինել՝ եթէ ոչ նախ Հոգո
էլ խոստանայր տալ նմա՛ի կնութիւն
զդուստրն իւր Սառայ:
Այնժամ Հոգոէլ յայտնեաց Տո
բիայ թէ դուստրն իւր Սառայ՝ եօթն
արանց եղեալ՝ յառաջին գիշերին եօթ
նեքինն ևս զկնի միմեանց մեռեալ են.
բայց դու՝ ասէ, որդեակ իմ, ուրախ
լեր այժմ. առ ինա քեզ՛ի կին ըստ օրի
նացն. զի դու եղբայր ես աղչկանն, և
քեզ լիցի: Գլուխ 7. 10:
Եւ ընթրեացն, և խրախութեանն
եկին Տօբի, և Սառայ, և գնացին՛ի
միասին յայլ միւս անկեակ. և ըստ բա
նին Ռաֆայէլի Տօբի ծխեաց զսիրտ,
և զերդ ձկանն՛ի վէրսյ կռակին. ուստի
անեղմոյմ աղումն Սառուծոյ փախեաւ
դէն՛ի կուսէն անտի յայլ կողմն. ապա
երկո

երկրքեանն կայնին ի քերմեռանդ խըն
դրուածս առ Տէր: Գլուխ 8. 7:
Եւ երբ երկրքեանն յետ ալօթից ի
մասին ննջեալէին, Հառաջել դիշե
ցայն գնաց փորձ գերեզմանն վասն Տ
թիայ. զի երկնչէր թէ և նա մեռանիցի
որպէս առաջինն արքն. քայց խնայեալ
յ՚ազատանայն թէ ի մասին ննջէն, հրա
մայեաց խակոն ծառայիցն իւրոց գնալ
խնուլ և ընուլ զմարեալ գերեզմանն:
Գլուխ 8. 11, և 20:
Ջոյս երբն եառնս Հառաջել ըստոյգ
տանէ հարկեաց զի Տ օրի ինայցէ անդ
մինչև քարերաստան աւուրս հարսանիս
առնել: Եւ Տ օրի ոյսպէս հարկեալ
կոչէ զհրեշտակն Ռաֆայէլ և մուր
հակօք առաքէ զնա ի Հառդիս առ Գա
բայէլ բերել զտան քանքարն, և հրամ
ներ ընոյն Գաբայէլ գալ ի հարսանիս:
Գնաց Հ րեշտակն ի Հառդիս, և եր
եր զարծաթն, և զԳաբայէլ ի հարս
նիս: Գլուխ 9. 1:
Յետ քարերաստան աւուրց հարսանիքն
Հառաջել և Հեդնա կին նորա ար
ձակելին զՏօրի, և զՍառայ դուստրն
իւրեանց գնալ ի Կինեուէ պարգեւելով
նոցա զկէս ընչից իւրեանց, ծառայս և
աղախնայս՝ հանդերձ ծնողաց օրհ
նութեամբն: Գլուխ 10. 10:

ԴԱՐ

ԴԱ բնաւն անտի հրեշտակն, և Տօբի մեծաւ ցնծութիւ, և բերկրութիւնօք ըմ տամ ամբոխին. և իբրև մերձեցան՝ ի Նինուէ տէ հրեշտակն ց՝ Տօբի. Յառաջան ցգուէք մեք քան զամբոխդ՝ պատրաստել զտունն. առ դու ընդ քեզ զերկն ձիսն զի օծցես նովաւ շուրջ զայլօք հօրդ, և անկ ցին լուսոնք, ի՞ բարեսիրութիւնք յ՝այլոց նորա, և տեսցէ նա զքեզ:

Յառաջեալ ուրեմն ոգոյ պատահեցաւն Աննայի մօրն Տօբիայ՝ ի ճանապարհին որ բաց ամերձութեանն եղեալ էր ընդ պատէ զորդւոյ գալուստն: Ընթացաւ Աննա ընդ առաջ՝ և անկեալ՝ ի պարա նոցն որդւոյն՝ ասէ. Տեսի ես զքեզ՝ որ զիաւկ իմ. արդ՝ յուսահեաւ անձամբ մե ռանիմ: Ծերունին Տօբիթ եղեալ՝ ի ատանէն խարխափէր, և զլորէր. այս ինքն՝ ոտիւք, և ձեռօք պոնէր, պատէս առնէն կոյրք, և անկանէր:

Տօբի որդին վազեալ առ հայրն, և յա րեւեալ կոնքնեաց զնա. ապայ ցանկ զնէին յ՝այս հօրն իւրոյ՝ ասէր. Ա՛ռ ա՛ձեա հայրիկ, և հասցէ:

Յետ սակաւ պահու խնդրն կէզեցաւն լուսունքն յ՝աչացն Տօբիթայ, և եռեւ նա զորդին իւր. և անկեալ զպարանո ցաւ որդւոյն՝ օրհնեաց զնա, և դոհա ցաւ զԱստուծոյ: Ապայ Տօբիթ դէ

նայ

նայ ընդ առաջ հարսին· զոր իբրև եւ տես՝ մեծաւ խնդութեամբ օրհնեաց զնա· և եկեալ ի տուն՝ տարին հարսանեաց ուրախութեամբ։ Գլուխ 11·10։

ՅԵտ այսորիկ Տօբիա կոչէ զՀրեշտակն ասելն Ռափայէլ առաջնոյ առաւօտուն ի խոստացեալ վարձն։ Բայց Հրեշտակն ասէ ցնոսա· Տուք փառս Աստուծոյ· արդ զի գիտիցէք թագաւորի ծած կել բարւոք է, եւ գործս Աստուծոյ յայտնել՝ փառք է։ Աջ առաքեաց զիս բժշկել զքեզ՝ և զհարսն քո Սառայ· և եմ ես Ռափայէլ յօթեմն Սիւ Հրեշտ ասկայն, որք մատուցանեն զաղօթս սրբոց եւ առաջի Աստուծոյ։ Արդ օրհնեցէք զԱստ· զի եղանեմ ես առայն, որ առաքեցաւ զիս։ Զայս ասացեալ՝ անհե տացաւ Հրեշտակն։ Գլ· 12·6։

ՅԱ յիշեաց Տօբիա, և Տօբի մեծաւ հիացմամբ սկսեալ վէր երկնից, և օգ նութեան Հրեշտակին· զոհացան, և փառաւորեցին զԱստ· և Տօբիա յոյժ գրեաց զօրհնութիւնս Աստուծոյ, և մարգարէացաւ վէրնորոգութեանն Երու սաղէմի։ Գլուխ 13։

ԷՐ Տօբիա 58 ամաց, երբ կնացաւն, և կատարեալ ապրեցաւ· յետ 8 ամաց վերադարձաւ Երուսաղէմ աչք նորա։ Ի բառնալ զորդին, զի թաղեալ ծնո

ղացն

զայն ՃՈՂԵՔ զՆԵՒՈՒԵ, որ կործանեալ
լինէ. և գնացեալ առ Հռոպոսէլ աներկիւղ
իւր. ապա մեռաւ ամաց 150: ԳԼ. 13:

ԳԻՐՔ ՅՈՒԴԻԹԱՅ:

ԳԻՐՔ ՅՈՒԴԻԹԱՅ
և ոչ ի կարգի Ընծայուցեալ

ՍԿԳՈՑ՝ ըստ Սրբոյն Հերոնիմոսի.
այլ համարի ի մէջ Անկայ Գրոցն:
Քանզի յորինեալ իւիւ երեք բանասաղ
ծուԼիւն. զի Յուդիթ նշանակէ զիս
կանայն, Հիմարիտ, և զբնակիչ Ժողո
վուրդն Աստուծոյ. որ միայն Համարձակէ՝
խոստովանիլ, և պաշտել զԱստուածն
Հիմարիտ: Հպարհնեցաւ էր օրինակ պա
տուհասին, և դաժանադործին իշխանացն
աշխարհիս, որք միշտ, և անդադար ծա
ծուկ, կամ յայտնի չարութեամբ՝ ջանան խափանել՝ և կորուսանել զբնակիչ
Ժողովուրդն Աստուծոյ: Բ եսիլեա,
կիմ բարբառ Բ հԼիուայի նշանակէ կոյս.
զի եԼիկ ընտիր Ժողովուրդն Աստուծոյ
զանձն իւր զդուշութեամբ պահեցէ՝ ի մէջ
կուսութեան, պատեալ՝ պարսպեալ և
ամրացեալ ձգ, և Աջոյն պատուիրա
նաց. Հետացեալ յամէն հպարհուր, և ի
մարմնաւոր պոռնկութենէ. Ասոյ ան

ասաս

առաջն՝ ի պրանցն գԺոխոց, և յ՚ամէ թ շ
նամեացն, երեեքեակ՝ և անբեռ թ[illegible]ց։

Ի՝ ասէ Աչիա յ՚Ցուդէն· ( )ՐԿ
նեալ էս գառապար յ՚Ալպոճոյ Ի ապՀՂԵ
լոյ գառն ալէնայն կանայս ՚ի վե՞ր երկիր։

՚Ի թուին աշխարհի 3348· յառաջ քան
զծնունդն Քրիստոսի 656։

Օրհներգութիւն Յուդիթ բարձրնչ·
և գունդատուութեաց պատուքդ վեռչ·
Սա սպանիւք յաղթանակ կեռչ·
Հոդմեռանէս խորտառ ղեռչ·
Ձյրին արև սրբազան նեռչ·
Հոդմեռանէս մռլին սա արեռչ·
Սա Բեթուլեայ պարծանք եղեռչ·
Հոդմեռանէս արեւմք շա ղեռչ·
Ջամբարիշտ գլուխն Յուդիթ հատեչ·
՚Ի նոաժ ըշտն մախաղն ար կեռչ·
Բեթուլացւոց փրկիանա գոր ծեռչ·
որք յ՚ոսխէն էին նե ղեռչ·
Հոդմեռանէս, որ սիգա յեռչ·
ահր, քուն, գինէքդ միաբա նեռչ·
Երկեակ գինեաւ խաղաւ թ ըմպեռչ·
առնէն գառաղն գահաւիկ ժեռչ·
Ձյս Բեթուլեայս կոյս թ արգմանիչ·
՚Ի թ ըշնամեացն անկոխ մնաս յեռչ·

Եւ

Եւ դու ամբողջ նախախնամ մնալ.
յ՛աղտից մեզացն երբ կուսաց ցեղալ։

Պատմութիւն Յովելեայ։

Յ՛ԱՆ աշունջ Կիրա հռչակին

Վասն հրաշափառ գործոցն կանայք ո
մանք. եւս զի եղեն Տիկ, և Պատկեր
Մօրն Փրկչին մերոյ Սբ. Հոգւոյ Մարի
ամն Աստուածածնին. որպիսիք են.
Բ. երասէ թագուհին. Մայր Սաղմո
նի, և աղերմանեան։ Յթ. պ. 2. 20։
Օրհնեալ ՚ի կանանց, Մայրն յոյսոյ՝
և քաջ Սխտրասպան Ցայել Դա
ստէրայ 5. 24։
Հ եզաբարոյ Դշխոյն Եսթեր. Մայր
ընդհատ, և ազատութեան։ Եսթ. 15։
Պարկեշտասուն Աստուց. Մայր, և
տիկին ամենայն արութեան։ Ծննդ. 21. 6։
Խոհեմաբարոյն Ռեբեկայ. Մայր օրհ
նութեան։ Ծննդոց 27. 6։
Մեղմաբարոյն Աբիգեայ. Մայր կե
նաց, և քաջախօսութեան։ Ա. Թագա
գրաց 25. 33։
Այնոյս և գովեալն Յուդիթ. Մայր
փրկութեան, և յաղթօղն Հողոփեռնեայ,
բարձրութիւնն երուսաղէմի, ցնծու
թիւն Իսրայէլի, և պարծանք ընտիր
ժողո

ժողովրդեանն Ա՛յ: Յուդիթ 15·10:
Ա՛ր՝ պատմի՛ ի Հատս Յուդիթայ
Թէ՝ Նաբուգոդոնոսոր սկսաւ Ասո՛ր
եռանեցայց, ամբարտաւանացաւ, և
փքացեալ եղեալ՝ կամեցաւ զամենայն մեր
Հակայ երկիրն ընդ ձեռամբ իւրով ածել:
Այլ զնա Սպարտացեան Հողմեռանգա՛
և առաքե զնա կոխան ոտից առնել զո
րութիւն իւրով զնմանէ ընդդիմակաց ազգս:
Հողմեռանգա առեալ ընկեցան երկու
տասան քիւր, կա՛մ 120 հազարս հեծելոյ·
և 12 հազար ազեղնաձիգ հեծելազօրս,
հրամանատեղեաւ Թադաւորին իւրոյ ոչ
տակաւ ազգս· ապայ գնաց զօրօքն իւր
ովք պատել՝ պաշարել՝ և ներգործել զՔ՝ և
Թուրխա քաղաքն: Գ՛ րութ 7·1:
Եւ ղկնի պատերիկ՝ Դանուեմամբ Ա՛մո
նացւոյն, հրամայէ Հողմեռանգա խոն
դարել՝ և խնուլ զամենայն ջրոյն Բեթա
լիայ քաղաքին, որ էր՝ ի լեռնոտէ
մեծ· զի այսպէս Բեթուլացիքն առա
կիցեն՝ ի ծարաւոյ:
Յ՛այսմ պատճառէ Բեթուլացիքն վհա
տեալք, և յուսահատեալք՝ կային՝ ի վա
րանս, և՝ ի տապակուտանս զերծեալք՝ ի
հրամայատակս քաղաքին. ՝ի տասնիկ ծար
աւոյն, և՝ ի չգոյէ ջրոյ· այլոյն զի՛ն զի
ոյ Բ՝ տղամարդկան քսապատնեայն առ
նէք տալ Բեթուլացիքն՝ ի յանիշատակութ
և՝ ի

և ՚ի ծառայութիւն Տաճարին։
Ոմն քահանայն քաջալերէ զնոսա որ
համբերելոցն են և հինգ աւուրս. և եթէ
ոչ լինի օգնութիւն ՚ի Տէառնէ, յայն
ժամ մատնեսցէ զքաղաքն ՚ի ձեռս թշնա
մեացն։ Գ. Մակ. 7. 23.

ՅՈՒԴԻՒԹ կին հրեշտակ ԱՅ և
յաւուր կառարելոյ բարեպաշտ, այլ
մեծագեալ ՚ի Մ անասէ յաւանէն, լուեալ
զայնպիսի խորհուրդ Ոզնայն, և ծեր
ոցն. առաքէ զաղախինն իւր կոչել զնա
սա ՚ի բնակութիւն իւր. (զի որպէս այ
լի առանձնացեալ էր ՚ի միւսմանգամ
րի.) և նոցա եկեալ՝ ըսկսաւ մեղադրել
զնոսա վասն թէ բր խորհրդոյն, և թէ
թևառմոութեանն. ապայ քաջալերեալ
զնոսա յուսալ ՚ի Տէր. բայց առաջի
նոցա զիւր դիտաւորութիւնն վկայեալ
՚ի ձեռաց թշնամեացն զՒ. եթուղիա քա
ղաքն. բայց եթէ որպիսի կերպիւ վկայ
ցոյց էր զքաղաքն՝ ոչ պատմէ նոցա։
ԻՔ ըև եղեն անտի Ոզնա, և ծերքն
ինքն Յոզդիմ անկեալ ՚ի վէրայ երե
սաց իւրոց՝ յաղօթս էկաց ընդ երկար
ժամանակս առաջի ԱՅ։ Գ. Ը. 9. 1։
Ա պայ յոսն եկաց՝ և ինքեալ ՚ի Տաղա
վարէն ՚ի տունն իւր, վտեհաց զբուրգա
յրութեանն, զի գեցաւ զնանդէրձն ու
րախութեան իւրոյ. ինքն բնականալոյ
զոր

գոլով գեղեցկատեսիլ՝ պատուական ըզ
գեստիւքն կրկնապատիկ չքնաղատեսիլ
պայծառատեսլեայր· եւ աղախնոյն իւրոյ ըզ
մահասն, որ ի պարին, կամ սորայրին լը
ցեալ մոմեղով ըզոյգ և՛ զբհացեալ· եւ
զգինեաց հաղագսին, որ ի սկիւռ· և ըզ
կուժն իւղոյ· եկեալ՛ի մխասին՝ ի քաղա
քէն գնալ առ Հոդմեռնէս։

Պահապանքն Ասորւոց երբեմն տեսին զՅուդիթ՝ եկեալ առնա, և հարցին· յո՞ւմէ ես դու· ուստի գաս, կամ յո գնաս։ Յուդիթ պատասխանեալ՝ ասէ Դուստր եմ ես Եբրայեցւոց, և անտի փախեալ՝ գամ պատմել Հոդմեռնեայ զբան ճշմարտութեան։

Ածին Պահապանքն զՅուդիթ՝ ի խո րանն Հոդմեռնեայ՝ ի ժամ գիշերի։ Հոդմեռնէս երբեմն եւս զնա յոյժ զար մացաւ՝ ի վերայ գեղեցիկ տեսլեան նո՛ ին։ Հարց՝ ի նմանէ զվախատեան պատճառն և խնդրացեալ՝ ի վերայ Յուդիթայ պա տասխանեաց, Գլ· 11, 4։ գոլով զոհ անել նորա կայսեր, և զհնազանդելն նմա հրամայեաց Պահապանացն Թող տալ նմա՝ ի ժամ աղօթից նորա, և տա րաբերեալն եղանել անտրտում պատուոյ բանակին կամ՝ յաղօթս· քան զոր ետես դրեաց նա՝ ի մէջ։

Ածաւէս Յուդիթ մեայ՝ ի բանակին

անդ

անդ աճուրդ եղիս. և ի գիշերին միշտ
երանիկ ի ձորն Բեթաւրայ միտիլ ի
ջուրս աղբերցն. և աղօթել առ Տէր
Աստ վասն յաջողութեան դիտաւորու
թեան իւրոյ: Գ Լ. 12, 6:

Եւ յաւուրն երրորդի Հոդմիեռանէա
արար կոչումն, կամ ընթրիս հարուստա
բարեկամացն իւրոց, և զՅուդիթ ևս
կոչեաց ի սեղանն. զի յիմարեալ էր ի
գիղ երեսաց նորա. և կամէր լինել ընդ
նմա: Գ ԻՈՒԴ 12. 10:

Կերին, և արբին մինչև գ՚երեկոյ. կոչ
նականքն ամենեքեան երթին, և դնացին
իւրաքանչիւրքն յանկողինս իւրեանց. զի
էին խանձեալ և վաստակեալ ի գիներ
բազմեցեալն:

Մնացին ի խորանին Յուդիթ, և Հո
ղոմիեռանէա միայն. և մնեալ ի դահոյիցն
քնեալ Հոդոմիեռանէա. զի էր ծանրեալ
յոյժ, և արբեալ ի գինւոյ: Գ Լ. 13:

Աստ յայսմ ժամու Յուդիթ մերձ
Հոդոմիեռանեայ գահոյիցն ջերմ աղաղա
տանօք խնդրեաց յԱստուծոյ զորիս
ծիլն, և զքաջութիւնն. ապա հանել
զդաշոյն, կամ զսուրն Հոդոմիեռանեայ՝
էհար երկիցս անգամ զպրուծիւամբ նմ
ա. և հատեալ զգլուխ նորա՝ էարկ
ի մախաղն, զոր ունէր աղախինն ի ձե
ռին իւրում. յետոյ եկին երկոքինն իբր

ծէ

Թէ լսեսո սովորութեանն՝ գնան արտա
քոյ բանակին աղօթել· և եկեալ հասին
՚ի գրուն Բեթուլքայեցւոյն· ազգաց
կեաց Յուդիթ, և ասէ
Բացէք, բացէք արդ զդրունսդ· զի
ընդ մեզ է Տէր Աստուած մեր։ ԻՅ·6։
Աջնուհեան եղև մեծ ցնծութիւն ՚ի
մէջ բաղաքացւոցն· օրհնէին զԱստ,և
դոհութիւնս մատուցանէին նմա։
Ոգիաս քահանայն օրհնեաց զՅուդիթ
և ասէ· Օրհնեալ ես դուստր յԱստ
Բարձրելոյ քան զամ կանայս ՚ի վերոյ
երկրի· և այլն։ ԳԼ·ԻՅ·23։
Ազգայ երկին ՚ի բաղաքէն արք զօրաւորք
և վինուա վառել երիտասարդք ՚ի վերոյ
անաբեկեալ Աստուծոյն, հարկանել՝ և
հալածել զփախստեայսն· յ՚այսմ վայրի
ժողովուրդն զամուրս ՅՕ կիներ զամուրս
բանակին· և մերձակայ խորշելացիքն
եկին տեսանել զՅուդիթ· օրհնէին ըզ
նա ասելով· Դու բարձրութիւն երուսաղէմի· Դու ցնծութիւն Իսրայէլի·
Դու պարծանք ազգիս մերոյ։ ԳԼ·15։
Յուդիթ յետ այսպիսի հրաշագան
յաղթութեան՝ երկեաց զկողոպտեանն
օրհնութիւնս։ ԳԼ·16։ Եւ կեցեալ
բարեպաշտ առաքինութիւն ամս 105· մե
ռանի, և թաղի ՚ի գերեզմանի առն իւր
ոյ Մանասէի։ Գլուխ 16·28։

ԳԻՐՔ ԵՍԹԵՐԱՅ։

ԳԼՈՒԽ ԵՒ Ա ԳԻՐՍ ԵՍԹԵ

ըսյ պլուխք, և տուխք. որք ի Բնադիկ Օրինակս Հրէից ոչ գտանին՝ և ոչ համարան են ընդ միւս Թարգմա նութեանց. որպէս և առաջ, և Լու սահոգի Բարեպաշտեան ի մէջ Հայոց Վարդապետաց՝ գ կին Թարգմանչացն և երկրորդ Լուսաւորչին Ասիան ի Յ ի շատակարնս Աշխարհէ Գողթն աղգ քաջամարտ Ընթերցողան։

ՔԱնգլ ի 10 գլխոյն երրորդ անսահ մարէն մինչև ի նոյն գլխոյ վերջն. և 11 12, 13, 14, 15, և 16 գլուխքն ոչ գտա նին յՕրինակս Հեբրայեցւոցն։

Գ Ի տեղի կ գարձեալ յայսմ Պատմու թեանս բառն այն փլուրեան. Գլուխ 11. 1։ որ Հեբրայեցերէն փուրիմ ասի և կ պատոյ հինն բառ, և լեզու. Նշա նակէ վիճակս. զորս Հատանն արկանէր առ ի կորուսանել զազգն Հրէից։ Գլ խուխ 3. 7։ Բայց նախախնամութեամբ Աստուծոյ Հրէայքն փրկեալք ի Հա մանայ աշխարհատար հրամարտակէն. ա պայ Էսթեր, և Մուրթքէ կարգեցին Հրէից կատարել միշտ Տօն խնդութեան և ցնծութեան, ի 14 Ադար ամսոյն.

ի յ

՚ի յիշատակ այսպիսի նորահրաշ մրկու
թեանս. և անուանեցին զայն ոսկեսու
թիւն Տօն փրուրեան, կամ՝ փուրիմ,
այսինքն՝ Տօն վիճակաց։

Իսկ էսթեր նմանապատճառեցաւ և
ընդունեալ արձանագրեաց. և գիշերոյն
վկայեաց. և հնձոյն կնա յ՚երկիրն.
և էանց նա ընդ փողոց տաղտկին. և չա
րսին աղաղակէը՝ և ասէը. այսպէս լինի
առնային մարդոյ, զոր կամիցի արքայ փա
ռաւորել։

՚ի թուին աշխարհի 3495. յառաջքան
գնեառնդն Քրիստոսի 509.

ՄԱՆՈՒԿ ԲՈՒԶԱՆԴԱՑՒ

ՇԻՍ՝ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՇԱԿԻ
ԱՐՇԱԿՈՒՆՒՈՑ, և 127 Կաթուղիկոսացեալ։ ՚ի
նմանէն իբրեւ յ՚արքունի ամեա, յ՚ա
ռին երկրորդի արսակ կոչեցաւ, կամ երկ
րաւոր Պարսից, և Մեծ անուանեցաւն
և եամ կուսակալ Իշխանացն մինչև 180
աւուրս։ Յ՚աւուր միում արքայն գի
նեաւ զուարճացեալ՝ կոչեաց զամ յ՚ի

թախանձ զնա Տիկնոջն Աստուծոյ. զի բազմակաց իշխանքն տեսցեն զնա, և զգ նասցեն զհզօրութիւնն. նաև Աստուծ ոչխնայեցաւ ըստ մարդասիրութեան, և ոչ՛ի բազմակաւնան գալ: Ոչ սակաւ Ա թուշիս ժանրացաս բարկութիւնք արտասուալ՝ վա րեաց, և մերժեաց զԱստուած յ՛աչացն իւրոց. Գ.Հ.2.11 և ըստ բանի Իսրհր գակցացն՝ հրամայեաց պատել՝ և ընդ արել զհեղեղիատուկ աղջիկունս՝ ի մարգարտութեան իւրում. և կոյսն այն, որ հաճոյ լինիցի. նա մարգա բեցէ փոխանակ Աստուծոյ:

ԷՐ յ՛այնմ ժամանակի՝ ի Շուշոյ մա րգարէութիւնս քաղաքի Հրէից այն, որ Մորթքէոս, կամ Մարդոքէոս կոչիւր Սա ունէր ընդ ինքեան զնւր հօր եղբօր դուստրն՝ Հադասսա անուանեալ, որ յե տոյ Եսթեր կոչեցաւ. և էր կոյս սաղ ջիկ յոյժ գեղեցիկ տեսլեամբ: Գ.Հ.2: ՅՈրժամ սաղջիկունքն ժողովեցան ՝ի Շուշոյ քաղաքի, էր և Եսթեր ընդ նա. և նա միոյն ՝ի մէջ 400 սաղջկանցն՝ ըստ Յօսեփոսի Պատմչի կարծեցաւն, ընտրեր, և հաճոյ լեալ առաջի Ա թագաւորին. և զգա միոյն ընտրեաց ինքեան Տիկնոջ Տիկին, և թագուհի փոխա նակ Աստխնեայ: Եւ Եսթեր ունէր զգաստութիւն ՝ի Մարդոքեայ՝ ոչ յայտնել

ումն

ումեք զազգատոհմն իւր· զի մի որպէս
Հրէաստն ազգ ինն Պարսից ելիցէ գաւշելո-
ՈՍ յ՛այսմ ժամանակի Պարսից
նադեսքն արքայական դրան յոյժ արա-
մեցան՝ ի նոսանձուն, զոր ունէին ընդ-
դեմ Մարդքեայ· զի Ասուէրս առ
աճէպատուեալ զՄարդքե քանզ Պահ
մանապետան· ոսոխ ազգս հրամեցան
ընդանանել զԱզգն· և այս Տ երա
ընդանմանութեամբ ակերտաւոր եղեալ
Մարդքէ՝ յայտնէ ընթերցող· և սա
զգուշ թ ապաւորին, որ ընտրեալ
՛ի վերնոցն՝ հրամայեաց կոխել
զինուորել զՊահպանապետան· և ըզդա
շուխն դրել զՄարդքեայ հաճոյացն
մուխնեանն՝ ի Գ երա Յիշատակաց:

ՅԵտ այսորիկ Ասուէրս յոյժ փառ
աւորեաց, և ՛ի բարձր տանիմն էհան
զՀաման քան զամ իշխանսն իւր, մինչ
զի ամենեքեան, որք մնացեալ էին ՛ի
տան թագաւորին, նմա երկիրպագա
նէին· իսկ Մարդքէ ոչինչ կերպիւ
կամէր երկիրպագանել նմա:

ԱՂՔ եղև Համանայ թէ՝ Մարդքէ
որ Հրէայն է, ոչ կամի հնազանդել հրա
մանացն արքային· զամենայնս քանիս
էր յոյժ Համան, և խորհեցաւ կորու
ցանել զամ ազգն Հրէից, որք էին ընդ
իշխանութեամբն Ասուէրսի· Գ·Լ· 3·1·

Եւ

Եւ Համան ըսկսաւ ՚ի նմանութենէն՝ որ մնացեր Մարտի, մնացեր Ասիոյ պատասխանել. վասն որոյ ասէ, և ասիս ըստ ոտից իմոց, և յորժամ աճուր կրծուցէ զայգն Հրէից. և զվնասուածքն յաճախեաց մին չև երկրորդումն ասիս. անկաւ վնասն ՚ի չորեքտասանն աճուր Ադար ոտին. որ մնացեր փերթուարն, և մնացեր Մարտի է համարձատասխան. ուստի կարգեցաւ առ Հրէայս Տօնն այն անուն անհաւ Փուրիմ, այսինքն՝ Վնասից ըստ Պարսից հին բարբառոյն: Գ.Ե.3:

Հ Աման ուրեմն առեալ հրամանն ՚ի Թագաւորէն՝ կորուսանել զազգն Հրէից, առաքն հրովարտակս ընդ ամենայն երկիրն Ասորեաց քննջինջ առնել զամենայն Հրէայսն յաւուր մի ոտի Ադար ամսոյն: Գ.Ես 3.10:

Ա Յսպիսի շունդն, մահահրամէր համբաւ, և ազգաւոր բոթ յանկանջս է մեծաց ժամանակաց՝ առաքն առ Մարդոքէ ասել. ժողովեա զամենայն Հրէայսն Շուշան քաղաքին. զաճուրս երիս պահեցէք պահս ընդ իս, և ոչ ուտիջիք զհաց ոչ ըմպիջիք. որպէս և ես ընդ Օրմոզդացս խնդ ոչ ուտեմ և ոչ ըմպեմ Գ.Ես 4.15: Յետ այսորիկ եմեր յԱսուեր յոտացեալ՝ կամեցաւ առնել

կոչ

կոչ երևիլ Թագաւորին, և խնդրել՝ ի
նմանէ գիւրիւն Թագին իւրոյ։
Գ անզի էր օրէն, և սովորութիւն Թա
գաւորացն. եԹէ ոք, այր՝ կամ կին ան
կոչ՝ ի Թագաւորին՝ մտանէր առ Ա՛ր
այն՝ ի ներսին սենեակին. չէր նմա վըճ
կութիւն կենացն, այլ յ՛ոսկան Թո՛Թա
փիլն էր մահապարտ. բայց ԵԹէ Թա
գաւորն ձգէր, և տարածէր առ այնոսկ
սի անկոչ եկեալն զիւր ոսկեայ գաւա
զանն. չէր նորա վտանգ մահու, այլ ա
նաւանդ նշան սիրոյ, և խնամոյ։
Ա՛ր Ե սմէն էր յետ երից աւուց ազա
Թելոյն, և պատճէն գրեցաւ զիւր ազգիւ
հանդերձեալն, և գնացեալ անկոչ՝ եկաց
առաջի Թագաւորին. որ ի պատճոյին,
ուր նստեալն էր, համբարձ զաչս իւր՝ ի
վեր, եւտես զՏիկինն Ե սմէն, և սա
բաժեաց առնա գգաւազանն ոսկեայ։
Ե սմէն իմդամիս ցնծութիւր յառաջմա
սուցեալ՝ համբուրեաց զգաւազանն՝ ի
նշան խոնարհ հնազանդութեան։
Ա՛պայ ասէ աքքայն. Ջի՞ է քեզ Ե ս
Թեր Տ իկին. զի՞նչ կամիս. զի՞նչ են ա
ղաչանք քո. զի արդարև տայ քեզ Թէ
և խնդրեացես զկէս Թագաւորութեանս։
Ա՛ Սանօր յայտնապէս իրաւացեալ է
րևի առաջն Աստուծոյ. Առակ· 21· 1։
ԵԹէ որպէս Ա՛ստեղծն Ա՛Ծ, որ ըզ
ակտա

սիրտ Թագաւորին՝ ի ձեռն իւրոմեան
նի, Քան զկոյտ ջուաց հոսելոց՝ դար
ձուցանէ զնա։ Ըստ որում պարձոյց
զԱ Թաւիւթին սիրտն՝ ի քաղցրութիւն
և՝ ի հեզութիւնն առ ՅՍՔԵՐ։

Պ Աուսանաւոր Աշխարհ՝ ասէ ցՍար
քոյն։ Օրս այս է ինձ օրէնսատու։
Եթէ կամիք լսել ասելոյն։ Եկեալքս դա
և Դաւիթ՝ և՝ ի հոչակաւոր իմ, զոր
առնեցից եմ այսօր։

Դաւիթ ընդ այս Աբեսողոմի՝ գնաց
ընդ Դաւիթայ՝ ի Հոռ և ՅՍՔԵՐ։

Աստ՝ ի գինարբուքն Աբեսողոմի կրկնեաց
ասելոյն, և ասէ ցՅՍՔԵՐ։ Չի՞նչ կա
միս Տիկին Դաւիթ։ առցեք զայնչափ
խնդրելոցդ։ Գ լուխ։ ե։ զ։

Պ աուսանաւոր ասէ Տիկնոջ Տիկնին՝
ազգային, և խնդրուածք իմ են, զի և
վաղիւ մեռանիցեմ ես ընդ Դաւթայ՝ ի կոյտն, զոր ասացեր։

Եւ Դաւիթ յետ առաքելն Աբիսողոմոյն
ելեալ՝ ի նեղութենէն զուարճամիտ կամ
դումբ գնալ՝ ի տաճն Հոռ՝ Եւսեբ յ՝ ասա
ցեալն ասելոյն զԱ ասելոյ, և յոյժ կա
ծառեալ եկն՝ ի տաճն Հոռ ասել զիտոք
կոչեաց զնա զաղաչելովն, և զնա կինն
Հասաղ, և բանեալ առաքինացա զնա
ասելն ասելով։ ոչ հանգիստ ինձ յա
մա տեսանելոյ զԱ ասելոյն՝ ի

ասել

ման Թադեոսոյին· զի՛նչ խորհէք·
Պատասխանեաց Հաւատաց կինն ընդ
բռնակալացն, և ասէն· Հրամայեա
պատրաստել կախարդան մի յետոյ կանգ-
նոյ· և յաւուրսն սոյն արքային՝ կա
խել զնա անտի· ապայ գնա՛ի կոչեցա
ցես Թադեհոյն՝ ուրախ, և ցնծալն:
Հաճոյ եղեալ Հանդերձ Հանդակայ այսպիսի
անէնականոյս խորհուրդն· և պատրաս
տեցին զկախարդանն: ԳՀ· 5·10:
ԱՄ ենախանձին Աճ յ՛այնմ ելիցի ա
րար արքան զԱ բռաշխս արքայն, և ոչ
կարէր քնել: Կոչէ արքայն զԴանի
ելասեան, կի՛ զՅ եշատակարգին՝ գիշե
րայն բերել զգիրս Յ եշատակաց, և ա
ւանի նորա կարդալ: ԳՀ· 6·1:
Եւ՛ ի կարդացն նորա՝ լսաւ Ա ղբայն
զԱ արդարեն հաւատարմութիւն վասն
երկու նենդաւորացն Պ ահատանաւորացն·
Վերն Թ զՀաման 611: հարցանէ՛ ի
պաշտանեից· Զի՛նչ շնորհս, կի՛ տուա
տուաք Ա արդարեն վէճ այսպիսի հարուց
առեալեան· և լսեալ թէ՝ Ո չինչ·
խնդրեն առ· Ո՛վ է՛ ի գաւխթին· որում
պատասխանեն ասացաւքն· Ահաւա
սիկ Համան արտաքոյ է: (Քանզի Հա
ման վաղ քան զնոսա առաւօտն եկեալ էր՝
առնուլ հրաման յԱ ղբայրն, զի կախ
եցէ զԱ արդարն:) Թագաւորն ի
չեալ

ձեալ ի՝ ներքս զՀաման՝ ասէ ց՝ նա. Հա
ման՝ ջինջ արարից ես առն այնմիկ, զոր
ես կամիմ փառաւորել։ Ապրեալն ինա
ռամարտէ Համան, ՝ի միտս եւ խոր
հեալ թէ՝ Արքայն ոչ ընդ կամ փառաւո
րել եմէ ոչ զիս, այսոսկանէ մոլին.
Զայն այն, զոր Արքայ կամի փառաւո
րել, ասաւ է զի սիրելի, և դէտաւոր
լիցան ի ազգացեալ արքունի պատուա
նօք զդեցուցեալ այնմ այն, արքայական
Թագիս պսակեալ, և յարքունի երի
վարն հեծուցեալ՝ շրջեցուսջէ զնա ընդ
հրապարակս քաղաքին՝ հանդերձ քա՛ո
ղի։ Ա յտէս եղիցի ամ առն, զոր ար
քայն կամի փառաւորել։

ՅԱյնժամ ասէ Ահասիրոս. բարձոյ
խոսեցար. զայգ արարցես Մ արդարի
Հոկի, առն խնամակալի տան մերոյ։
Եւ Համան կատարեալ զհրամանն Մա
րդաւորին, զնայ ՝ի տուն խոր զէտակու
դխոք. և ՝ի պատմէլն նորա կնոջ խոյ
և բարեկամացն զամենայն, եկին եր
կուս արքունի ներբինիք հոշեղէնս ՝ի տա
ղան Թագուհոյն։ Գ. ըսեր 6. 6։

Յ՝Ա յտ էրկիւղ նուաղի՝ միջ Մա
րդաւորն, և Համան կին նստեալ ՝ի դի
ներակս Տիկնոջն, ասէ Ահասիրոս.
Զի և բեզ Եսթեր Տիկին. զինչ և
խնդրուածք քո, և կիր աղաչանքդ. կոյն

ցի

ցի՛ քեզ մինչև՛ ի կէս թագաւորութեանս
տայց։ Գլուխ 7·1։

Պատասխանեաց Եսթեր՝ և ասէ ցնա
Եթէ գտի շնորհս առաջի արքայի, ըն
դունելի լեցի ինձ իմ։ Ահա վաճա
ռեցաք ես, և ժողովուրդ իմ՝ ի սուր, և
՚ի կորուստ։ Ընդ այս թագաւորն բար
կացեալ՝ հարցանէ. Ո՛վ է, կամ ուր է՝
որ իշխեացն առնել զայդպիսին իր։

Ասէ Եսթեր. Ա յրն այն թշնամի, և
քին՝ է չարս այս Ամանն. առ արար.
չարս այս է իմ թշնամին։

Ել Համան զսիրտս արեալ՝ արարչին և
ղէ, և յոտն եկաց. խնդ թագաւորն ծա
նրացաս բարկութիւնք շարժեալ՝ ել ՚ի սե
ղանոյն, և եմուտ ՚ի ծաղկոյն. յետ սա
կաւ ժամանակի դարձաւ անտի ՚ի սե
ղանն. և տեսեալ զ Համան, որ անկեալ
էր առաջի դահոյին Եսթերայ. զի ասա
ցեալ էր Համան յԵսթերայ զկեանս ան
ձին իւրոյ. խնդ թագաւորն զայն իբրև
լուաւ՝ ասէ յ՚Համան. Ա՞րդ յաղջկան
հասեր, զի և զկին իմ կամիս բռնադա
տել ՚ի տան իմում։ Գլուխ 7·8։ Տես
Առակաց 16·14։ 20·2։

Յն յոժամ բուզաթան ոմն ՚ի ներքոյ
նեաց ասէ յ՚արքայն. Համան կախա
րան մի կազմեաց ՚ի տան իւրում յոտն
հանդնեան։ Ել թագաւորն ցասմամբ

հրա

հրամայէաց կախել զ Հոման զ վայոյն, զոր պատրաստեալ էր ՚ի Մարդոքէէ։

Տես Սաղմ. 7. 15։ 9. 15։

Յե ա այսոքիկ ե սկիզբ վախարկեաց զաշ զ-ոքինք Հրամանն Աբաշէսի ընդ դէմ Հրէից ՚ի խռովել կեանս։ ՚Ն աս Հրէայքն հրամանաս սպանցին Համան Ամաղեաց՝ ընդ այնեցին 500 բարեկամն, և սասանեքին սրդիսն Համանայ։ Գ. 9. 6։ և Մարդոքէ վառաւորեալ յ՚որ քայէն՝ եղև սեզական Հասանայ։ Գէ լուս 10. 3։ Ա սայ ե սկիզբ, և Մար դոքէ կարգեցին, և Հաստատեցին զոր բանս սուրհանդան Տ օնն, որ Փուրիմ անս. ՚ի 14 Ադար ասացն։ Գ. 9. 20։

ԳՒՐՔ ՄԱԿԱԲԱՅԵ ԱՅԵ ՅՈՎՅ։

ԸՆՏ ՄԵՋ ԵՐԵՔ ՀԱՄԱ ԸՆԴ Գիրք Մակաբայեցւոց։

Առաջին Գիրքն սա Հրեքայեցիս գէ սասին։ Ե սկզբան է ՚ի Յունաց լեզու էն. զսա որսամ Սքն Հերոնիմոս ՚ի Սա ղոմոնարեալ առաքարանութեանն, և ՚ի Ն սկիզբ Աստուածն գրէ։ Իսկ Եբրայն է սեպագոս, և սննեան։

Բայց Թէ Հր ՄԱԿԱԲԱՅԵ ԱՅԵ ՅՈՎՅ

ՅՒՈՑ Գնեք ամենայնեցուն. զոր
ունիք. զի յայսմ ամսեանէ զատիկն զատկին տայցեմք, և զատկապատ
մունք Յուդայ Մակաբէի, եղբարցն նո
րին, և ազգային։

ԿԱՆԽԷՆ Մատաթիա ունկն հինգ որդիս
զոր երիքեմն անուամբ անուանեցանէին
Յոհաննէս, որ կոչեցաւ Կադիս. Շմաւ
օն, որ կոչեցաւ Թասրսէ. Յուդաս, որ
կոչեցաւ Մակաբէ, և զայլսն Տես և
Թէ կամիս 1 Մակաբայեցւոց 2·2։

Եւ Յուդաս Մահաբէոս անուանե
ցաւ. զի սա՝ զատիկն Ընտարտակաց, և
Զատկապատումն ընդ էմանուէլն ի ձեռնէացն
զատկեալէր նշան զատկապատմեանն, և
զեռալ՝ ի վերոյ նշանէն, զոր Մ եկեր
շարց տայր. Մ·Կ·Ր·Յ։ Եւ այս քա
ռատառ վանկապիրս նշանագանուելի բանն
է Հերքայեցւոց լեզուաւն. Մի Ռա
ծող Ռա էլիմ Յեհովա. որ է մեր բա
նիւն. Աճ՝ ոմն ի զատկապատ՝ ի մէջ առ
առեծոց. և քառատառ վանկապիրն այն
Յայտնութեամբ՝ առացաւ Մահաբէոս.
զատիկ եմք ոք Հայոց լեզուաւ կամիցի
նշանագանել վանկապրով զայս բառս.
Մխայն Քրիստոնեից Հաճատուն Ճշմա
րիտ. զերծցէ ց քառատիպն Յայտնութիւն
այսպէս Մ·Ռ·Ա·Հ·Ճ։

ԳՈՐԾ ուրուն Մակաբայեցւոց կար

Ճառ

Հռոմայեցի պատմէ մեզ վասն Մեծին Աղեքսանդրի. որ կենաց 224 ամացն կենդանի պատից արքային. յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 312. և՝ ի թագաւորելն աշխարհի 3668. երեկեցաւ՝ ի վերայ երկրի. ազգաւ Մակեդոնացի. որդի Փիլիպպեայ. և Ոլիմպիադայ. և 32 ամս եկեաց. տեառնէ մերմէ Յ արկեանն՝ թագաւորեալ ամս 12։

Մեծն Աղեքսանդր 35 թագաւորս առաք հարկատու, և 12 քաղաքս շինել առեալ անուանեաց Աղեքսանդրիայ. Հնար առ զարքայն Պարսից, և Մարաց զՅեսուն Դարեհն. որ մինչեր յաղթեալ զամս բանիս զԱղեքսանդրի բարեմասնութեանն առ ձերեալսն, և զրկ առնու խնդիրս ի խաղաղութեան՝ այսու կերպիւ, և պայմանաւ. զի ամ երկիրն, որ է յայն կողմ ելս ի վրաս գետոյն ընդ Հաղար առ զանապատ լերին Աղեքսանդրի. և զինն՝ ի գառերացն հետց տայցէ նմա՝ ի կնութեան. զի պատկեր գիրս առ մարդ՝ ի ժառանգութեան թագաւորութեանն Պարսից, և Մարաց։

Իսկ Աղեքսանդր պատասխանեաց նմա և ասէ. Ես ինձ Աստուածք ոչ կան բնութիւնք աշխարհի. և ոչ երկիս թագաւորք կարեն կեալ՝ ի միասին խաղաղութեամբ՝ ի վերայ երկրի. եթէ Դարեհ

սիրապետել կամի· մարտնչէ ընդ նա· եթէ ոչ յօժարի, հընազանդիցի ինձ և հրամանաց նոցա։

Ա ՂԷկամնէր այնքան մեծացաւ 'ի մէջ բոլոր այլեայլ ազգաց՝ մինչ զի ամ երկիր սարսեցաւ առաջի նորա։ 1 Մակ· Ի· 3։ Սա մինչ կենդանի էր բաժանեաց զիւր թագաւորութիւն 'ի մէջ երից անբնակից ծառայիցն իւրոց· ետ զ Եգիպտոս պատուական Բարդիսին· զԱսիա ա ռանձինն Անտիոքոսի· զԵրկիրն Մա կեդոնացւոց, և Յունաց Անտիպատրոս· իսկ զԲաբելոն ետ Սելևկոսի։ Յե տ 12 ամաց մահուանն Ա ղեքսան դրի՝ սիրապետեաց Սելևկոս Նիկանոր 'ի վերայ Բաբելացւոց, Պարսից, Մա րաց, Պարթեւաց, և Հրէից։ 'Ի որ մանէ բանիցն առնու ծանուցանէ այն որ յաշխարհն յիշի 'ի Մակաբայեցւոց գիրս ԱՐ Սելևկոս սիրապետեալ ամս 32 Թագաւ զնշխանութիւն նա զրկաց նա ամ Անտիոքեայ մեծին։ Սա սիրեալ ամս 19· և բանիցն արարեալ հալածել զՀրէայսն, ասէ՝ Թագէալ զնշխա նութիւն նա Թիւնն նա փոքր Անտիոքոսն· որ էր արհամարհեալ, և շահաւիղ գառնութիւն, իշխեաց ամս 10։

'Ի Սորա ժամանակին ապստամբեցան Պարթեւք 'ի ծառայութենէն Մակեդո

նա

նացեալ. և Թադաւորեաց Քաղն Աբ շակ. ուստի եղև ըսկիզբն Տէրութենե անուան ԱՐՇԱԿՈՒՆԵԱՑ. զորմէ Տես Մովսէս Խորենացւոյ Պատմութեան Թ գլխոյ ԱՆ այս Ասորեստա գաղթելեաց ապա կանեաց զՏաճարն Սողոմոնի: ՝Ի Մա կաբայեցւոց 1. 22, և 57:

Յ՚Ա ՀՈՒԼԻՍ ՈՐԴԻ ԿԻ Մատաթիա մեռի Թագոր՝ և քաջալերող ազգին Հրէից. որ՝ ի հինգ որդոցն կացոյց զՇմաւճն իբրև խորհրդատու՝ ի մէջ եղբարցն, և զՅուդաս Մակաբէն Զորագլուխ, և Հօրամար զօրացն ընդդէմ ազգացն Թշնամեացն: ՝Ի Մակաբ. 2. 65:

ՈՒսուն Յուդաս Մակաբէն զօրացեալ Աստուծով և ձեռնհասութեբ հարստատ եղբարցն, նաև բարեխաւսանաձ Հրէից ընկալաւ քաջօրէն պատերազմիլ ընդդէմ Անտիոքեայ, և զօրաց նորին. էառ՝ ի Թշնամեացն զՀրեսաւսէմ, և տուեր ոչ խնայեցին Տարեկան Տանի: ՝Ի Մակաբայեցւոց 4. 59:

ԵՒ տեսեալ յ՚ընկղմանէ Աստղին Մա կաբայեցւոց Գրոցն մեզի՝ ի վախճանին ոչ այլինչ է, եթէ ոչ՝ զանազան պատերազմ Անտիոքեանցն ընդդէմ որդւոցն Մատաթեայ, այսինքն՝ Յուդայի, Յո նաթ

նամանաւ, Սիմոնի, և այլ ազգայնոցն
Երբեմն յաղմուկսիեան, և երբեմն էր
պատրաստի յերկրագունց կռմանցն. իսկ
ի վախճանի Մակաբեանցն ծնունդն ծա
ռայէ, և հարիւրապետէ:

ԵՐԿՐորդ գիրք Մակաբայեցւոցն
ճառէ զիրս, զոր եղեալ են յառաջնոյն
զպատմութիւնս Առաջին Մակաբայե
ցոցն, որպէս և ԵՐՐՈՐԴՆ. և
պատկառ են երկրբեանն ի սկզբան երկրայ
ութեան. ուստի մասն գլխոյ պատ
մութեանցն տեղիք առանձին ասեմ:

Վ ի Հելիոդորոս պատուհասեալն. գլ. 3:
Վ ի զօրութիւնն Յովհաբայ. գլ. 6:
Վ ի նահատակութիւնն եօթն եղբարցն
և երանելի մօրն նոցին. գլուխ 7:
Վ ի Մակաբէի երկրին. գլուխ 15:

ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ գիրք Մակաբայեցւոցն
պատմէ զանառաքինութիւնս քահա
նութիւնն Պատղմի ի Քիլոստուորայ, կամ
Հայրասկին. որ էր թշնամի Եզեկիա
տացւոցն:

Ա պաճուճեալ ի վերայ գլխոցդ ձա
ւեն Պտղոմի Քիլոստուորայ:

Ի

Ի հարց Աստուածն սէրս յուսացիլ.
Զեմ թշնամեացն ի մարս մրոտել.
Թէ Աստուծոյ սպառազին նեալ.
Եւ թէ Սուրբն զինգաւն վառեալ.
Են Յուդայիս տապատար կեալ.
որպէս փոշի հողմով ցրուն գեալ:
Զ Անոխքայ զօրն փողս տեալ.
Վեցիցս հարիւր մարտիկս հարեալ.
Քաջ Մակաբէ նահատակ կեալ.
զարի անուն ըզկնի թո գեալ:
Եւ Յոնաթան յետոյ իշ խեալ.
Զեմ Գեմեթրեայ Ճակատ մրոտել.
Գունդ Գեմեթրեայ ի կոր անկեալ.
զօր Մակաբեան յաղթանա կեալ:
Հ Լօտոլ անըզգա մեալ.
վճիռ անձին իւրում զգ տեալ.
Ի Բերշամակաց ուժգին հա գեալ.
խակ աղօթիւքն Անեայ բուռ ժեալ:
Ք Առանօրեայ նզշանս տէ տեալ.
Ի զարգ ոսկւոյ Հրոյզն հե ծեալ.
Գ լճ նետ՝ վառեալ՝ և արշա հեալ.
ընդ Զեմ մեռանց շահատա կեալ.
Անդ վահանաց Թընդիւն հարեալ.
և աղեղանց շիւռիւն հըն շեալ.
Անդ սուսերաց շողիւն լը սեալ.
և շառաչիւն նետից սո զեալ.
Անդ վառելոյն փայլիւն ծա գեալ.
խակ է Բեթէլ յոյժ տագնապեալ:
Ան նոխքաս գաժանա ցեալ.

տասը

տապակ, անթե, կատայ ջեռեալ.
պէտակս գոմծեա յատաջբե բեալ.
եօթանց որբոյ մարգն հանդեր ձել.
և օթեան եղբարքն Տ֊ր վա ուեալ.
բաղուժ կերտեա ջարչարե ցեալ.
և ՚ի տանջանան յատաջե կեալ.
վասն արիւնոյն նահատա կեալ.
և մայր ոգին կին եղա նեալ.
գորդ լուն վիմի յատաջ յէ գեալ.
Ապց և ինքն ըղխաչն բար ձեալ.
որբոյ քն հանդերձ յ՚երկինս փոխել.
Ան տեղեա նեռնատոյ տեալ.
խիճ նորանոր ՚ի փորն ան կեալ.
Որբոյն եղունգն յ՚աչսոյն ըղխնալ.
նեխալ հոտոյն և տապնա տեալ.
Ո տի տանջանացն սրտիս չա փեալ.
որ պէսի՞ պրիան մարգ կատարեալ.
Դ ի ենդ Մակաբեան տիս ցեալ.
յ՚օգնեալ Տ֊ն խր զԱՆ ի չեալ.
Զ ազգն ան հոգեպարտ տարեցուցեալ.
զուխտդ ըստ Ցոյն խորտակեալ.
Զ ուրբ քրիստոս ըստ ան ծեալ.
և սըտահաճս կխնդան տեալ.

ՎԱԽՃԱՆ ԳՐՈՑՆ ՄԱ ԿԱԲԱՑԵՑՒՈՑ.

ԳԻՐՔ ՅՕՐԱՑ.

ՊԱՏՈՒ ՅՕՐԴԱՅ ԵՒ ԿԻՒՆ ԵՒ ԱԶԿԻՆ ԱՍՈՒ

Օսոցի, կի՛ Օսորոյի գալ- ոյ է՛ն սահմանս Եգիպտացւոց և Ընբացւոց. յառաջիկայիւր Յօբաբ, ՚ի ցեղէն Եսաւ, և Թագաւոր Եդովմայ: Տես ծննդ. գլ. 36. 32, և 33.

Զսա յիշէ Մովսիսէն եզեկիէլ Գ. 14. 14: և Առաքեալն Յակոբոս գլ. 5. Համբերութիւնն Յոբայ լսարոք, և վախճանումն Տեառն տեսէք. զի բազմագութ է Տէր, և ողորմած: Գլուխ 5. 11: Տեսէք ասէ Առաքելն թէ Յօբ յետ բազմադիմի համբերութեան, անլսել փորձութեան, և ան ասելի չարչարանացն՝ որոխեալ վաստ. որոխեալ ևծ. գլ. և որոխեալ օրհնեալ եղեւ ՚ի վախճանի է նորա: Յօբ 42. 10:

Երանելին ոբելիմ Յօբ՝ վասն զի ասա ուսեալ ՚ի մէջ Աստուծոյ ի չհաւատացն էր այլ ուղիղ անարատ, արդար, Աստուածապաշտ, և մեկնեալ յամէն չարութենէ. ունէր ոսոխութիւնս, զոր ունէր էրխա, զվեցտա 7 հազար, ուղտս 3000,

լուծ

լուծս եղանց ՚ի հարիւր, մանուկ ՚ի քսան
ՀԱՐԻՒՐ ՚ի հարիւր, և զայլ բազում տրամա
կան մեկնութիւն:

ՍՈ բա որպիսի հանապազ յաւելուած ՚ի
նեղեալն ի բանից առնէին իրրամա՛ն,
և կոչէին զերեսուն բարեաց իրրամա՛ն ասել
և՝ և բանիւք ՚ի մխիթարել:

Ի որ իրրամա
ՆԵԼոյն օրն սկսան լինել՝ Յօր ընդ առ
աւօտն եղանէր, և մինչ ցանէր զհա
ցան որպէսզի իրրայ ըստ ՀԱՒԱՏՈՅՆ:

Բանիցն առեալ՝ ՚ի մխիթարել. մի բարկ ՀԱ
որպիսի իմ բրած իցեն չար ինչ առ ՍՈ
առաջի իմոյ խորհրդով բանիս. մի գործէ
և զայս արհամարհելով գործս առնէր
Յօր զամ աւուրս իրրամա՛ն ՀԱ որպէսզի
ՏԵՍ ՅՕՐ գլուխ 1·5:

Յ՚ԱՀԵԼս այսոքիկ՝ ասէ ՍՏԱՒՈՒԱԾ
ԳԱՆԱՀԱՒԱՏ, եկեալ Հրեշտակ Ա
ստուծոյ կոչառաքեալ Տեառն· Ասացէ
նա ցաներեալ յԵրկիր, և շրջեալ ՚ի նմա
երեսեցաւ ասա ՚ի մէջ Հրեշտակացն:

Ի ԱՍա մարդիկդնէ հասեալ կերպ· զի
մարդն կարասցէ կերպիւ իւրով վերա
ստին լինել Հասեցն ԱՍտուծոյ· որպէս և
ՀԱ ոք կամիցի զկոր իւր ստանալ, կամ ո
ստրակեզս ոմանք ծառացանել՝ զայս
ոչ ստանայիցէ կերպիւ ստանալի, և ասա
րակեզս ասար ազգին իսրայելացանել
զինուցն· զի այլ կերպ ՀԱմանց ոչինչ
իսրայ

խնդրելոյն, կամ յայտնաբանելն։
Իսկ ըստ Աստուածային, որ է բանաբերու
1 Մնաց. 21. 1։ Խոս. 2. 24։ սիրտդամ
անկեալ յ'երկինից՝ ոչ երբեք կարէ միւս
անգամ յ'երկինս եկանել՝ եւչ կարաւա
ջի Տեառն. այլ երբեմն անծայրաժամանի
ցեալի մարդկան, և չարախօս եղբարց.
Յայտն. 12. 10։ անդադար գոչէ որպէս
առիւծ, շրջի, և խնդրէ թէ զո կլանիլ
ցէ։ 1 Պետ. 5. 8։ ուստի ասի՝ սահեալ
յաձեալ 'ինեղբոց երկինից, և շրջեալ'ի
նմա՝ եկեալ հնոց առաջի Տեառն. ի
առաջի Հրեշտակացն Աստուծոյ, որք
'ի վերոյ երկինս կացեալ միշտ սեռանեն զի
բնաւ Աստուծոյ։ Տես Մատ. 18. 10։
եւ Սաղմ. 33. 8։
Եւ հարց ուրեմն Աստ 'ի ձեռն Հրեշտ
ակին խօսի զԱստուածն. ուստի գաս.
եւ լուեալ 'ինձանէ թէ յաձեալ 'ինեղ
բոյ երկինից՝ եկեալ գամ, կրկնեաց Տէր
և ասէ. Նայեցար ընդ ծառայ իմ Յօբ.
զի ոչ գոյ երբեք զնա 'ի վերոյ երկրի այլ
անարատ, ճշմարիտ, Աստուածա, և
մեհենեալ յամէն իրաց չարաց։
Աստ այս պատասխանի տուեալ ասէ Սա
տանայն. միթէ ձրի պաշտէ Յօբ զՏէր
որովհետև ամէնայնգեր զնա ամէն բարե
րէր, և մեծարէր. Թոյլ տուր բանիս մի
եթէ ոչ Յօբ լինիցի Հայհոյէ։
Ասէ

Աստ Տէր· Ահա զամենեցունցս ոսկի՛ ի ձեռս քո, բայց՝ ի հոգի նորա մի մերձենայցես: Յայնժամ ել Սատանայն յերեսաց Աստուծոյ, և սկսեալ զերեսս Յոբայ՝ զարկանել զամենայն չարութեամբ ի գլուխ մինչև ի գլուխ: Յորում ինքն առեալ զկաւանդ ի կաւանդակալէն, և ի մեծ ամենայն անասունսն· ապա եկեալ հաւր, և սպանեալ զամենայն հօտսն, և զհովիւսն· ,ես միայն ազատեալ սպասաւորացս, որք ասացին զամենայն առաջի Յոբայ, և կոտորեցին զամենայն զգաւազանսն· չորրորդ պատգամաւոր հայր առնելով յ'անապատէն, որ կործանեալ զնեաւ բնիկ զառնն ի վերայ սենեկացն և զսպանեալ Յոբայ, սկսեալ ի ներքոյ խօսել ընդ Յոբայ· ի վախճանի եհաս և Յոբայ մարմինն քարշուկ կերակ՝ և հոգին յ'ոսկի Միջև ի դրախտ Միջոյն առեալ խնդրելի Յոբ քեզեր զմարմինն· և էր նա տեսեալ ի վերայ սղբեալսդ պատերազմ ընտրեալսն, և մարդկան·

ՅՕԲ պատմեալ սպասաւորացն հարուածոց հանդիպելոց՝ սակաւ ինչ պատասխանի՛ և անյագմ· վասն պատահեալ զայնքան հանդերձն, կարեալ զնեբ գլխոյն, և անկեալ ի գետինն երկիրպագ Տեառն և ասէ· Մերկ եկի ես յ'արգանդէ մօրէ իմոյ, և մերկ դարձայց անդր· Տէր եառ, և Տէր էառ· Եղիցի անուն Տեառն Օրհնեալ· Գլուխ I·12·

Եւ զա

ԵՐԵ Յօբ վերաբերեալ նոցին ասացն
քոյ չիմանայ եկն կին նորա առնա, և
ասէ զամօթին հրաբխեաց զայրն իւր հայ
հոյել զԱստուածն, և մեռանիլ:

Ասէ բարեպաշտն Յօբ առաջս պատաս
խանելոյ ասէ. երթայ զին ի Կատարց ան
ըզգամոյ խօսելոցս. զի եմէ զբարին
ի տէ ընկալաք, և ընդէր չարեացս ոչ
համբերեցցեմք:

ԼՈւսան երիք բարեկամքն Յօբայ զա
րս փորձանաւն, և եկին յ'երկիրն իւր
եանց մխիթարել զվերաբերեալն Յօբ.
բայց մինչ ի հեռուստ զնա տեսին բար
կեամբն Յօբայ, որք էին Ելիփազ Թե
ծացի, Բաղդատ Սօքեցի, և Սոփար
Մինեցի. ոչ ծանեան զնա, և ձայն առ
եալ ձեծանձայն լացին, և նստան ընդ
նորա գետնի ոտիւ, և գետնի գիշեր ա
ռանց խօսելոյ. զի տեսանէին զան
հնարսն, և ծանր հարուածսն Յօբայ:

Գ. լուխ 2. 13:

ՅԵտ եօթն աւուրցն՝ երբ Յօբ բերա
նացն անիծեաց զօրն ծննդեան իւրոյ, ա
սաւ յայնժամ բարեկամքն ալեւոյլ խո
րհուրդ խորհեցան յանդիմանել զՅօբ:

ՈՍկ յետ ոտից Ելիւա պատասխա
նեալ ասաց. քանզ զամենեսեան
նախատեալ յաւուրջ զասացն երից բարե
կամացն, խրատուէ սկսանի կերպիւ զՅօբ
Տես Գ. լուխ 32:

Ա պայ

ԱՊԱՅ Աճ ամենասխտ նմանութիւն առաւել ի Յօբայ երևանութիւն, և ի բարեկամանն. և Յօբ զղջացեալ խրեն դրե ի Ասուծոյ զմարդութիւն անմիտ խօսելոյն. և պատկս վերջացեալ լինի և աբարտեալ ամ փոքունք Յօբայ: Ո Ւսոն վերծանին կրկին փառաց, և մեծ ծանեան հասեալ՝ որբամբ, և տղայ նօք պատճառացեալ. եկեալ գինի հար ուածոցն ամն 170· յ'այլ Օբետիա 140 և եղեն ամք ամբ, զորս եկեալ Յօբ 248:

ԳՒՐՔ ՍԱԳՄՈՍԱՑ:

ՀԵՌԱՅԵՑԻՔՆ, ՈՐՔ առաւանեն զայս Գիրքս Սաղ հիլեմ, այսինքն՝ գովաբանութիւն· բաժանեն զբոլոր Սաղմոսարանն ի 10 մեր սակս բանից, որք են· Յաղթականն, Ղուսպականն, Ն երկրականն, Գովականն, Օրհնաբանք, Աղաթականն, Խոստովանականն, Երանելականն, Ի բարեկանն, և Գոհացողականն:

ՅՈՒՐՔ ինչ 150 Սաղմոսն բաժանեն ի 20 կամ[ա]ս, այսինքն՝ ամեն[ա]ս հանգիստս, և նստուածս· լերկարեալ կամ[ա]սս ունի երկուս՝ փոքր Հօր:

Որպես ի Հրեից Թ[ա]հիլեմ առաւանի գիրքս

գիրքս այս, նոյնպէս ՚ի Յոհնաց փոխ
ուիլիան. ուսոն և Լամբինք փոխեալ
յիսուսանաւանեցին, խակ Հայք Սալմո
սատոն. որ է երգ, և նուագ ՚ի գոհա
թիւն, և ՚ի գոհութիւն Աստուծոյ:
Աչելկերպիս Հերթայեցիք բաժանեն
զՍաղմոս ՚ի հինգ մասունս
Առաջինն է յ՚ութից քառնէն մինչև ՚ի 40
Սաղմոսն աւարտն, որ վերջանայ. և
զնոցն երկոցին:
Երկրորդն՝ ՚ի 41 մինչև ՚ի 71 Սաղմոսն
վերջն, որ աւարտի. երկոցն երկոցին:
Երրորդն է ՚ի 72 Սաղմոսէն մինչև ՚ի 88
որ ևս վերջանայ. երկոցն երկոցին:
Չորրորդն ՚ի 89 մինչև 105, որ ևս վեր
ջանայ. երկոցն երկոցին:
Հինգերորդն սկիզբն առնու ՚ի 106, և
աւարտի 150, որոյ վերջն է. Հալէլու
եա՛հ, այսինքն՝ Օրհնեցէք զԱստ:
ԱՍ ին համարակօրէն Սաղմոք՝ Օրհ
նութիւնք Դաւթի. զի մեծ բաժինն
Սաղմոսաց սաղմոսալ է ՚ի Դաւթայ.
որ էր այր իմաստուն, հանճարեղ՝ ձայն
ատարան, քնարահնչուած, և սաղմոս
դէս, նաև Հոգւով Սրբով լի: 1 Սա
մուէլ 16. 18: Տես 2 Սամուէլ 23. 2:
1 Մնացորդաց 15. 16: և 16. 4:
Իսկ այլ մնացեալքն յԱՀԱՑՑ Աստ
ուածաշունչ են սաղմոսալք. ՚ի Մա
սն

ակ, յ'Աստիպ, և յ'այլոց:

Աղայ չկան զերծանելոյն Բաբելացիք 'ի մի վայր ժողովեաց Եղբաս, և կարգս զբաց զայնոսիկ, զորոմ այսօր կան: Գիտել է սա կարճառոտակն վասն Մակարայն Սաղմոսաց:

Քանզի որովհետև համայն Սաղմոսքն Հերոսեցւոց լեզուաւ ոտք են, և շարականք, կամ ձայնեզրութիւնք. նշաներ ցաւ զրել ամ Սաղմոս մակագրիւ, և վերնագրիւ թէ որպէս, և յ'ումեք էր զրել է Սաղմոսն այն, այսու կերպիւ:

'Ի ԿԱՏԱՐԱԾ. նշան է զի այն Սաղմոս Դաւթեանն էր շարականքին և երգին: Ոմն վերնագիրն ասէ.

ՍԱՂՄՈՍ. այն հանդերձ նուագարանաւք, կամ գործեզք երգոյ էր երգին:

Ոմն ասէ մակագրել ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ. երգին էր ձայնիւ ասէ առանց նուագարանաց: Բայց ոմն ասէ. Օրհնութիւն Սաղմոսի. էր շարականն նախ նուագարանն, և ապայ ձայնակցէր երգարանութիւնն: Եւ ոմն ասէ. Սաղմոս Օրհնութեան. էր շարականն նախ ձայնիւ երգեցեալ, ապ այ հընչակցէր նուագարանն:

Աց պատճառս ասոյս ասա պիտոյ համառոտարար բանիցս:

Հերոսեցւոց լեզուաւ եօթն Սաղմոսաց

այց Տ նապաստակն են նոցա Աւետեաց
նեաւն, տես ինչ՝ 24. 33. 36. 110. 111.
118. և 144 Սաղմոսին:

Հոգեւոր Սբբով Դաւիթ շարժեալ.
ըզ Տ առնողին մատուցք հաւ բնալ.
Հարիւր հատուն Սաղմոսն եր գեալ.
զանձառել խորհուրդս ցոյց ցեալ:

Ցնախ 150 Սաղմոսացն ըստ կարգի
Աւետեանէ:

Ամբեցուցիս Տր. զի նոյն Սաղմ. 11:
Ասաց անգղամին ի տրամ 13:
Ա Ա իմ. նայեաց առ 21:
Առ քեզ Տր համբարձի զան 24:
Առ քեզ Տր կարդա 27:
Ախ անօրէնն 35:
Ասացի ես պահեցից 38:
Ա ականջօք մերում 43:
մեր ապաւէն 45:
Առաւօտց Տր խոսե 49:
Ասաց անգղամին 52:
Ա յանուան քոյ 53:
մերժեցեր, և 59:
Ա իմ. առ քեզ 62:

Ա զա

Աղաղակեցէք առ Աստ ամե 65:
Աստ ողորմեաց մեզ 66:
Յօրնել ինձ 69:
Վերառնուն զո 71:
Ամէն հեթանոսք 78:
Եկայք ի ժողով 81:
Ո՞րքեզ նմանիցի 82:
Վասն խնդրելոյ Տէր 93:
Օրհնութեան խնդ 108:
Աղաղակեցէք առ Տէր 99:
Ասաց Տէր ց՝ Տէր 109:
Առ քեզ Տէր համբարձի 122:
Ասա օրհնեցէք ամ 133:
Առ գետս բաբելացւոց 136:
Աւրհնեա զիս Տէր 139:
Բ Անիկ խնդ ոանիկոչիս 5:
Բ արձր առնեմ զքեզ Տէր 29:
Բ զնեաց անօթ իմ 44:
Բ ոչց Ասոյն Աստուծոյ 61:
Բ արի է խոստովան լինիլ 91:
Բ ազամ անեզամ մարտեան 128:
Բ արձր առնեմ զքեզ Աստ 144:
Գ սնոցայց զքէն Տէր 9:
Գ ոչիա Ե բուսաղիմ 147:
Գ առ արա ինձ Տէր 25:
Գ առ արա ինձ Աստ 42:

Գառեա Տէր զայնոսիկ 34։
Եւ անեաւ է այլ, որ ոչ 1։
Եւկինք պատմեն 18։
Եւանկ որում ծառայեմ 31։
Եւանկ որ խորհի 40։
Եւկատ ցնծացուք 94։
Եւանեաւ է այր, որ երկնչի 111։
Եւանեաւ են ամբիծք 118։
Եւթե ոչ Տէր էր 123։
Եւթէ ոչ Տէր էին 126։
Եւանկ ամենեցուն 127։
Ձի պարծի ՚ի ծառայեմ 51։
Ձողորմածդ ես Տէր 88։
Ձի բարի, կամ 132։
Ընդէր խռովեցան հեթանոսք 2։
Ընդէր մերժեցեր Աստ 73։
Թէ արդարև զարդ 57։
՚Ի կարծել իմում 4։
՚Ի Տէր յուսացայ 10։
՚Ի քեզ Տէր յուսացայ 30։
՚Ի քեզ Տէր յուսացայ 70։
՚Ի ննջումեան իմում 119։
Իբրև զի բարի է 72։
՚Ի դարձուցանել 125։
՚Ի խորոց կարդացի 129։

Լուր

Լաւ Տէր արդարութեան 16։
Լուիցէ քեզ Տէր 19։
Լաւարուք զայս ամենայն 48։
Լաւ Ա՛ծ աղօթից իմոց 60։
Լաւ Առաւած աղօթից 63։
Ի սաղմոսի եղիցուք առ 74։
Ի ձեռն Տէր զաւնիմ քո 85։
Ի սաղմոսի եղբուք Տեառն 104։
Ի սաղմոսի եղբուք Տեառն 105։
Ի սաղմոսի եղբուք Տեառն 106։
Ի սաղմոսի եղիցի քեզ Տէր 110։
Ի սաղմոսի եղբուք Տեառն 117։
Ի սաղմոսի եղբուք Տեառն 135։
Ի սաղմոսի եղիցի քեզ Տէր 137։
Ծ ախս հարկք եմ 46։
Կ եղո զիս Առաւած 68։
Հ ամբարձեալ համբարձի 39։
Հ աչեցար Տէր ընդ երկիր 84։
Հ իմուն ընդս 'ի լերինս 86։
Հ աւետացի զոր և խոսեցայ 115։
Հ ամբարձի զաչս իմ 'ի լերինս 120։
Զ այնու իմում ես առ Տէր 76։
Զ այնու իմում ես առ Տէր 141։
Մ ինչ է յիրդ Տէր մուս 12։

Մասուցէք Տեառն որդիք 28։
Մի նախանձիր ընդ չարս 36։
Մեծ է Տէր, և օրհնեալ է 47։
Յարիցէ Աստուած, և 67։
Յայտնի է՝ ի Հրէաստանի 75։
Յորժամ թխեն, և յիրաւուն 100։
Յերանելին Յարոյէլի յԵգիպ 113։
Յիշեա Տէր զԴաւիթ 131։
Նոցունքս ժողովուրդք 7։
Ոտքս փախոյի եղջեր 41։
Ոգորեաց ինձ Աստուած 50։
Ոնին դիր Աստուած 54։
Ոգորեաց ինձ Աստուած, զի 55։
Ոգորեաց ինձ Աստուած ազգ 56։
Ոչ հալածեսդ Յարոյէլ 79։
Ոտքս սկզբունք են յարկ 83։
Ոչ բնակեալ է յօգնութիւն 90։
Ոտախեղէ, ոչ ասէին 121։
Ոչ յաւոյ՝ ի Տէր որոէս 124։
Պահեա զիս Աստուած 15։
Պատրաստ սիրտ իմ 107։
Սկիզբն գործոց Տէր 17։
Սկիզբն զի լսիցէ 114։
ՏՐ զի բազում եղեն 3։
զի սրամտութեամբ 6։

Տէր

ՏՐ Ա սաուած իմ՝ ի քէզ 7։
Տէր մեր՝ զի բազմեցեալ 8։
ով կացցէ՝ ի լերանն 14։
՝ի զօրութեան քում 20։
Համարեցայ զիս, և 22։
Տեառն է երկիր լեռն 23։
ՏԷՐ լոյս իմ, և կեանք 26։
Մի պատառեր անուամբ քով 37։
Ասաուած փրկութեան 87։
ապաւէն եղեր մեր 89։
Թագաւորեաց զվայել 92։
Թագաւորեաց՝ ցնծասո 96։
Թագաւորեաց՝ բարկա 98։
Լաւ ապաւէն ես նմոց 101։
ոչ բարձրացաւ սիրտ 130։
փորձեցեր զիս 133։
կարդացի առ քեզ 140։
Լաւ ապաւէն ես նմոց 142։
Ցնծացէք արդարք 32։
Ցնծացէք առ Ասաուած 80։
Փրկեա զիս ՝ի թշնամեաց 58։
Քէզ վայելէ օրհնութիւն 64։
ՕՐհնեցից զՏէր յամ 33։
Օրհնեցէք զՏէր յօրհնու 95։
Օրհնեցէք զՏէր յօրհնու 97։
Օրհնեա անձն իմ զՏէր 102։

Օրհնեա անձն իմ զՏէր 103։
Օրհնեցէք մանկունք զՏէր 112։
Օրհնեցէք զՏէր ամենայն 116։
Օրհնեցէք զանուն 134։
Օրհնեալ Տէր Աստուած 143։
Օրհնեա անձն իմ զՏէր 145։
Օրհնեցէք զՏէր, զի 146։
Օրհնեցէք զՏէր յերկինս 148։
Օրհնեցէք զՏէր յօրհնութ 149։
Օրհնեցէք զԱստուած 150։

ԳԻԵԱՆՔ ՍԱԶՕՄՕՆ

ՅԻՍՈՒՑԱՆԵՆ ՄԵՋ

Ոգեկիր Վարդապետաք, և Շնորհալի Թարգմանիչք Աստուածա շունչ Գրոցն Հայ։ Սաղմոնի երկաք ա նուագք էին, այսինքն. Սաղմոն, Ձեռ դեղ-ե ահ, և Կօնդակ. և քառերիս անուանցն՝ զերիս գրեանս գրեցաւ. որք են Աւանկն, Խաղալօղն, և Երգ երգոցն. իսկ Համառօտեանն գիրքն ոչ է Սաղմոնի, այլ յայլմէ գրեալ է։

Են և այլ երկու Սաղմոք Սաղմոնի ա նուագքն մակագրեալք, այսինքն 44, և

71. որք Թէպէտ ըստ Մարդարէացա նութեանն եցեն ՚ի վերոյ Քրիստոսի, և իբր Է կենդանւոյն. սակայն ըստ Պատմագրութեանն հանդիպին ՚ի վերջոյ Սողոմոնի:

ԵՐԿՈՒ անուանց առաքինեաց Սողոմոնի՝ որ եմարգմանեի Խաղաղարար. Տեսեալ և Պատկեր Փրկչին մերոյ: Սա երբեք Թագաւոր, և ոչդիչ բարուց՝ զնա քանզիթէ տղայական հասակ էրատե, կոչեմէ, և ձեռնէ դոյն ՚ի Թեր իբր Հանապատ հաց, և ՚ի վառեմարբարուց. և զայս առնէ ՚ի Գերա Ընտիցս: Ոսաստ յա Հան զանձնդերեալ եւ զ կոչէ՝ Որդեակ:

ԵՐԿՐՈՐԴ անուն է Կոհելեթ, այս ինքն ժողովող. կամ ըստ Ցունաց Էկ ղեսիաստէս, որ է Քարոզասոս. զի ՚ի ժողովել զերս ասացանէ զ Իսրայէլ ազգ, զի մի կարծեցեն Թէ էցէ ինչ յաշխարհս վերոյ կացուն, և ծնացականս. այլ Հանգչին Հոգւոյն, և փոխեսցին: Ասաստ ոչ միայն զըսկիզբն ազգ Քարոզասոս զանէանն. Ունայնութիւն ունայնութեանց՝ ասէ ժողովող, ունայնութիւն ունայնութեանց, ամենիք ընդունայն է. այլ և՝ բազմից կրկնէ. Է ասա ամենիք ընդունայնութիւն է, և յօժարութիւն հոգւոյ:

ԵՐԿՈՐԴ անուն է Ցեդիդեայ, այսինքն Սիրելի Ա: Տեսա Թզիա

համար 500: Սա եթէ Սիբելի Աշ՝ զեն
ակ Եկեղեցին սիրով կապակցէ ընդ-քի
և զԱծակօն Սիբեցեաքն ընդ գերաշ
խարհիկ, և երկնաւոր փեսային Քրիս
տարձակ է ըստ Եբդոյն: Ուսոմ ոչ
մակապրի Քրեքս այս՝ որպէս առաքին
երիցքինն. Աբբայի Հարայէլ, և այլն
այլ միայն. Եւ ես Եղայց Սաղոմանի:
Քանզի Սիբելիքն Առաւծոյ են հաճ
ատարապատիճք. և ոչ ուներն զԱբբայ
ԵԹԷ ոչ զանել Աբբային:

Ես Եկեղեցին, որ հարսնա ցեալ.
Ի համբուրից Տն հոմբու բեալ.
Աբեգն ասէ՝ յիս խնէթ հայ եալ.
վասն այսորիկ եմ սեա ցեալ.
Արի հիւսիս իմ ցքուա ցեալ.
Ես իմ հարաւ ՃՀշտ ջերման ցեալ.
Ի պարտէզ իմ քաղցրիկ հընձեալ.
որով խոնկ իմ լեցի բոս բեալ.
Բաց ինձ քոյր իմ սիրատն ձայնեալ.
և աղաչեն իմ կատա բեալ.
Ջի գլուխ իմ ցօղով լը ցեալ.
և վարսք գլխոյս ատրակ բարձել:

ՅԻՆ ԱՅՍՈՐԻԿ ՀԵՏ և ՆՈՔԱ Ի Ա՛ՐՉԱՐԵԼԻՑ Կ՛ԵՐՔՆ. ՈՐՔ

որք զանազան տեսլեամբ, օրինակաւ, նմանութեամբ, յայտութեամբ, եւ այլոյ ինչ ոմանց ոչ գոյ ինչ ասել։ զոր ոչ կարեմ ես գրել, եւ հանդիպեցայ լսել։ մանաւանդ զի փոքր չին մեզ գալուստն, եւ գալ ամենեքին նուաճեալ նուաճել։ նաեւ զհոգեւոր վերս հուսկին ասդրդ մարդկան։ Յօհ. ա. 45։

Որպէս Աբեւտարեն է յայտնեալ եւ բաց Մարգարէութեան. այնպէս Մարգարէութիւնքն են, ծածկեալ Աբեւտարան։ Ի վերստոյն Մարգարէից Զորքն ասեն Մեծամեծ Մարգարէք եւ ուսուցեալ երկրաւորացն՝ փութանք։

Աւ ոչինչ ի տարեց Մարգարէից է այլ. որ քարոզ մարգարէանալ յառաջ քան զծնունդն Քրիստոսի 785։

Երկրորդն Երեմիա. որ մարգարէացաւ յառաջ քան զՔ. ամ 629։

Երրորդն Եզեկիէլ. որ մարգարէացաւ 584 ամօք յառաջ քան զՔ. ա։

Չորրորդն է Դանիէլ. որ 606 ամօք յառաջ քան զՔ. ա մարգարէանայր։

Եւ կատարած Մարգարէքն են։

Ովսէ. 825 ամօք յառաջ քան զՔ. ա։

Յոէլ. 800 ամօք յառաջ քան զՔ. ա։

Ամովս. 780 ամօք յառաջ քան զՔ. ա։

Աբդիա. 780 յառաջ քան զՔ. ա։

Յովնան. 825 ամք յառաջ քան զ-ՔՏ։
Մ ղաքիա. 758 ամս յառաջ քան զ-ՔՏ։
Նաւում. 740 ամս յառաջ քան զ-ՔՏ։
Ամբակում. 600 ամս յառաջ քան զ-ՔՏ
Սոփոնիա. Ի նոյն ժամանակին։
Անգէա. 520 ամս յառաջ քան զ-ՔՏ։
Զաքարիա եւ Ի նոյն ժամանակին։
Մ ալաքիա. Յետին Մարգարէն։

Ո՞ւրդ ազգաբանութիւն Վեցհատեան Արքաբէնից։

Ա. Պատմեսցուք, և Ա՛ռաքելոյ, և Աւետարանչացն Մարգարէն եւ ասէ, որպէս Ա՛մոսայ հղբօրորդին Ոզիայ Թագաւորին. Ձէ նեռալ և բռնալ ամս մարգարէական յԻ՛սրայէլ քարոզել, Ի վախճանի ըլ իշխանութեանն Մանասէի, յերկուս թագ նոա սղոցելով Թագեցաւ ընդ բեռիկ նեռան Իսահակեան սղոցին. զորմէ Տէս 2 Սամուէլ 17. 17։

Մարգարէն ե ասէ երեխ Թէ՝ ոչ մարգարէութիւնս, այլ պրեխ զԱ՛ հետս լուռն Համարձակապէս ձայնիւ քարոզէ. մինչև Ի 12 դուխն բարձրաբարձրա ա բանիս յանդիմանել զաղէտսահարութիւն Իսրայէլի, երբեմն քաղաքութիւն յոր դոր

զոմէ զնոսա յ՚ապաշխարութիւն, երբեմն
նախատէ, և երբեմն մխիթարէ:

Եւ ի 13 գլխոյն մինչև ի 29 գոչեցուի
զաւետարան պատերազ՚ի վերայ Բաբելոնի ա
ռաջ ազգաց, և ընդդէմ 10 ցեղից նո
րոյն. և զայլ գուշակութիւն Տեառն
եղանակ մի քան միւսն:

Եւ յայնմ Ա ազգատոհմէ ընդ Հայաստա
նեայն Աղեղ քարոզեաց մինչև ի գլուխն
6. և առաջնորդութիւն Յոսիա որ
քանին քարոզեաց զիեզեկիայ գլուխն:
ընդ Ա քարոզ իշխանութիւն մինչև ի 14
գլուխն. ընդ Եզեկիայեայ՝ մինչև ի 40.
և Ը իշխանութիւն Ա ազգատոհմէ ի 41 գլ
խոյն մինչև ի վերջն:

Ողբակցեալ ազգին արտաքս Տեառն
ընդ Յոսիա Ա ազգատոհմէն Եւայն՝ մեղա
գրէ զհոգևոյն անչնազանդութիւն. նա
խատէ զնոսա. յորդորէ զնոսա յ՚ա
պաշխարութիւն, և առաջ յ՚երեսաց
զէմ ևս հոգևոյ պատնեշ եանիւ:

Յ՚երկրորդ գլխովն զգուշակէ զնո
գաղտնեան Փրկչին, և կոչմանն Հեթա
նոսաց. ի բաց մերժելն Հրեայք զնա ա
պաշտանին վերայն. յորդորէ նոքօքն
զնա ընդ առնէն երկնչել ի Տեառնէ:

Յ՚երրորդումն գրէ զանապատն ա
ռաքելոյն Հրեից. մխիթարելն ազգատոհմն
առանձինն ընտրելոցն:

Զ Ո ե ր ո ր դ գ լ ո ւ խ ն ա ն ե ն ա ն ո ւ ն ի ք ա տ ա ն ա ս
լ ա ս ի վ ե ր ա յ Հ ր է ի ն , մ ա ն ա ւ ա ն ա ք ա ս ր ա ս
կ ա տ ա ր ե ա ն ա ր ա ն ց ն . ի ս կ Ա ն ա ց ո ր ք ն ի
Հ ր է ի ց հ ա ն ա տ ա ն ի փ ր կ ի չ ն :

Հ ի ն գ ե ր ո ր դ գ լ ո ւ խ ն Մ ա ր գ ա ր է ն
Օ ր ի ն ա կ ա ս ա յ ս պ ի ս ի զ ք ա ր ե կ ր ա ր ա
ք ե ա ն ն Ա ա ա ւ ծ ո յ ա ս ի ա ր ա յ է լ , և զ ի
ն ո ր ի ն ա ս ի ա ր ե կ ա ր ա ւ ո ր ե ա ն . վ ա յ մ ե ծ ա
ս ա ն ց , ա պ ա հ ի ց , ա ր բ ե ր ո ց , ժ ա ն ա պ ա ր
ծ ա ց , և ա ն ի ր ա ա ռ գ ա ա ճ ա ր ա ց . գ ի ա ն ա ն
գ ր ա զ գ է ա ց ա ց ի ն շ գ է մ Հ ր է ի ց :

Գ Լ . 6 : Տ ե ս ի լ փ ա ռ ա ց ի ն Ա յ . հ ա ս
ա ա ա ի Ե ա յ ե ա ս ի ա ա շ ա ծ ա ն ք ա ր ա զ գ ի .
ա ն կ ո ւ ա ն Հ ր է ի ց ն ք ա ր զ ի , ի ս կ ն ի ա յ ի
ն ո զ ա ն ի զ ա ե ա կ ա ա ր ք :

Գ Լ . 7 : Ե ր ա ս ա ի ք ա ա շ ա ր ի ի Հ ե
ռ ա ս ի ա , և ի փ ա կ է ա ր զ ք ա յ ց ի ն . ա ա ա
ք է Ա ծ զ Ե ա ի ի ա ա Ե ք ա զ ք ա Ի ա ր ք ե Լ
զ ն ա ե ր ն գ է ա Ի ն ա ն Ե ա ի ն . ա ա յ ն ա ա ե ա
ն ե ա ն օ զ ն ա կ ա ն ա ա Լ Ի Ն , և ք ա ր զ ի փ ր կ
չ Ի ն Ե ն ա ե ն գ ն . Ա ք ա զ ա ա զ Լ ա ե ա յ
ն ի Տ է ա ա ն ' ի ն ք ն , և Հ ր կ ա ա ա ա ն կ ի ա
ն Ի Ն ի ձ է ա ա Թ շ ն ա ա ձ ա յ ն :

Ո ւ Թ ե ր ո ր դ գ լ ո ւ խ ն : Ճ ա ռ կ ա ն կ ո ւ ա ն
Դ ա ա ա կ ա ա կ , և Ի ա ր ա յ է լ ի ՝ Ա ա ր կ ե ա ա
ն ե ա յ ց ա ք ա յ ի ձ է ռ ն . ք ա ր կ ա ա շ ա ք յ ա ր
դ ա ր Ի ն ՝ ի Տ է ր յ ա ե ա լ ՝ և զ գ ե ա շ ա ն ա լ ՝ ի
կ ա խ ա ր դ ա ց , ա ր ք ա ա ա ժ է ա յ Ի ն :

Գ Լ . 9 : Կ ո չ ե ա ն Հ ե Թ ա ն ե ա ա ց ՝ ի հ ա
Հ ա ա ն

Լսան զբե. ծնունդք, անձն, պաշտօն, և յաւետեանական իշխանութեանն զբիս տան գուշակի. ընդառնալիք 'ի վերայ Իսրայէլացւոցն։

Գ. Լ. 10։ Սուտ, և սպառնալիք 'ի վերայ անիրաւ գաւառացոյ. ըզկամ Աստուծոյ. զխնդրեն Մեռնեքերիմոյ յ' Երուսաղէմ, և ասեն Աղէ ընդդէմ Մեռնեքերիմոյ։

Գ. Լ. 11։ Զբիսաոս յարմատոյն Յեսսեայ ծնանի, ըզեկեղեցիսն Հոգւոյն Սրբոյ. կանգնեսցի զբիսաոսի Եկեղեցին, և մարգարէութեանցն յայտութեան եկեղեցւոյն 'ի վեր քան Հոգեղոց ընծայութեան։

Եբիսաոսն գրեսին Նոեմ զՀաճատացելոցն գոհութիւնն ի պիսկոպետեան խրատոյ. և Հոգեղոց ընծայեանն։

Գ. Լ. 13։ Ա արդարքն գուշակէ զանկասելն, և աւերումն Բաբիլացւոց։

Գ. Լ. 14։ Խոստումն Հրեից պիսկոպետեանն 'ի գերութենէն Բաբելոնի, և կոչումն հեթանոսաց. ընդառնալիք 'ի վերայ այլազգեացն։

Գ. Լ. 15։ Կործանումն Ասորւոց գուշակի։

Գ. Լ. 16։ Սարսուռ, և ժանտական աւերումն Ասորւոց Նոեմ։

17։ Դամասկոսի, և Սամարիոյ սին կռումն

կումն գուշակի, և կործանումն:
Գլ. 18: Ընդդէմ եմէսացւոցն, և կա
չումն Հեմանասացն գուշակի:
19: Այն ձառ ընդդէմ եգիպտա
ցւոցն, և նոցին իշխանացն:
20: Այ ըսպառնայ եգիպտացւոց
և եթէոպացւոց յայտնի նշանաւ:
21: Անկումն Բաբիլացւոցն զորա
թէ Պարսից, և Մարաց. պատիժ և
գօսացւոց:
22: Պատուհաս Հրէից. Սոնին
պատժի, և փախանակ նորա եկեսիմ
փառաք, և պատճառք ևծարի:
23: Անկումն, և կանգնումն Տիւ
րոսի. գարձ նորա ՚ի Բաբելոն:
24: Պատիժ Հրէից, որք ոչ ընկա
լան զԱՀեսարիանն. պարծանք Հաճա
ռացեալոցն:
25: Օրհնութիւն գոհացողական զորե
պաշտ հաճառացեալոցն. կոչումն Հեթա
նոսացն. կորուստ Բշնամեացն:
26: Օրհնութիւն, որով Հրեայք գո
հանան զԱՅ վերս փրկութեանն. ամեն
բիշոք ձեռն խաղաղութեաք. գարձ Հրէից
՚ի Բաբելոն, և յոյս նոցա:
27: Կործանումն Բշնամեաց եկեղե
ցւոյն ԱՅ. կանգնումն Հաճառացեալ
Իսրայէլի:
28: Ի անգամումն Իսրայէլեան Բա
զաք

զամօրսեմեանն. յորդորումն յաղաչ
խաղսեմեան. օրինակ հոգաբարձին։
29. Ծանուսեմեանն ի սուսամբիս
ասիս օրինադանցսեմեանն։
30. Ասաս, և ասիսանալիք ընդդեմ
ասսամբ Հրէասանն։
31. Վայ Հրեից, զի յուսան յԵգ
խազսացիսն, և ոչ յԱՅ. յորդորէ զԵ
սուսանել զասանալ ի Տէր։
32. Ծաղամորսեմեն փրկիչն մերոյ
ընդդասանալիք ի վերոյ ի սուսանէցոյ
սան ևս Հոգւոյն Սրբոյ, և Քրիսո
սէ աշակերտացն։
33. Կորսաս Սննեքերիմայ, և զրն
ծուեմեան Սհոնէ։
34. Կորսաս ծընսանեացն ի կեղե
ցւոյն Աասուծոյ, և անդամոքսանակ մը
նալն երկրի նոցա։
35. Յունուսեմեան ի կեղեցւոյն Ա
սուծոյ վաղիսուեմենէ ի ձեռն Քրիսո
սէ, որոյ հրաշքն, և խոսորսուեմեան։
36. 37. 38. և 39. ի Նասն, որ սրսա
ված է 4 Թագ. 18. և 2 Պասոյ. 32. Տես
վերն ծանուսասուսիւն 568։
40. Գալուսա փրկչին մերոյ, և Յո
հաննես Մկրտչին. զարուեմեան Տեսան
մերոյ, և յիսանուեմեան կուսաշխին։
41. Ի գասասասան կոչէ Տէր զամե
նայն ըսմասաշուս. վերկուեմեան Քրիս
սոս

տասիւ լինել ըստ գուշակել Մարգարէին:

42: Փրկչին գալուստն, փառքն. կո ջուածն հեթանոսացն, և թշուառութիւն հրէիցն գուշակի:

43: Հանդէպ ձգել փրիսկիլլեայ նոսայ կոչումն, և մի միայն ամենազօր Աստուած քարոզել:

44: Մի միայն Հնմարիա Աճ. սքան ոչ են կուռքն. զօրութիւն Աստուծոյ խոստումն մարգարէիւք, և հոգևոր ապա ստութեանն:

45: Աշ կիւրոսիս փրկութեան Իսրայէլի՝ ի գերութենէն. հեթանոսք կոչին՝ ի հաւատն Քրիստոսի:

46: Կործանին կուռք. հուշակի Հնմարիա Աճն, և նորին բարեբարութիւնն

47: Կորուստ Բաբելացւոյն, որ էր օրի նակ Հռոմայեցւոյն իշխանութեանն:

48: Մեղադրէ Աճ զհրէայս վասն կամապաշտական գործոցն, և յորդորէ զնոսա՝ ի հնազանդութիւն:

49: Կալուստ, և սրշուածն Քրիստոս. պատերազմ եւ հեթանոսաց, և հրէից փրկութիւնն:

50: Թէ ընդէր հրէից ժողովարանն՝ ի բաց մերժեցաւ յԱստուծոյ:

51: Մխիթարէ Տէր զիւրսն. աղօթք բարեպաշտից, և պատիժ թշնամեացն. զօրութիւն Աստուծոյ:

52: Փակուեցի՛ երդմամբ քան բնաւցոց, որք՝ պատկեր հոգեւոր ոչ կուեին՝ քեզ՝ ի ձեռացն Աստուծոյ:

53: Վա՜յ անհաւատ Երեսից. խոնարհ հասցի, և փառք Փրկչին մերոյ:

54: Հաւատացեալքն՝ ի հրէից, և հեթանոսաց Հարսն՝ Քրիստոսի, որ պարզ գնով գարդարէ զիւր հարսն:

55: Քո հրաժարիլ զնախարհս, և զառաքելոյն՝ ի վայելել զբարիսն:

56: Պատուհաս գալոստեանն Քրիստոսի առաքեալ՝ ի խմորպատառումն:

57: Յանդիմանել զամբարիշտսն, և ներել Աճ առաջնորդողացն:

58: Վա՜յ կառավարաւ՝ և Աւյ ընդունելի պահոցն:

59: Ամէն ընդէր մարդոց պղծէքն ոչ լինի յԱյ. համարելի մեղաց պատճէքն

60: Փառք, և պայծառանալն եկեղեցւոյն Քրիստոսի Տեառն:

61: Քո պաշտօնն, և գործն:

62: Պայծառանալն եկեղեցւոյն Քրիստոսի Տեառն հոգեւորապէս քարոզեալն, նմանատեաց հաւատացելոյն, և այլ բարեացն:

63: Յաղթութիւնն, և յաղթականութիւնն Քրիստոսի՝ ի վերոյ Երկնաւորացն. յորս բանք առ՝ ի ծառայել Փրկչին:

64: Չերմեռանդ պատիւ Գաղատացւոցն Փրկչին փոխարէն. պղծեալք ի հաւատացեալ

ցեալ

ցեալ ժողովրդեանն լինին առ Ա՛Ծ։
65։ Հրեայ ք խոստ պատմին, եսկ Հ՚ևմոնոք ՚ի հաճատ կոչին։
66։ Ասացին արտրուելիքն ըն պատճայն համարին։ Հրամարիս կրօն, և պաշտօն Ա՛Ծ կեղծաւորել։

ԵՐԵՄԻԱՍ։

ԱՌԱՋԱՐԿՆ Ի ԵՐԵՄԻԱՍ ԿՐ

Յ՚Անաթովթ քաղաքէն։ զորմէ Տես Երեմի։ 32։ 7։ 3 Թագ։ 2։ 26։ 1 Մնաց։ 6։ 60։ Յեսուայ 21։ 18։ Ա՛ն ինչ հօր Հոգեղէն Արբոյն առաքեալքան 40 ամն համարձակօրէն մարգարէանալովք քարոզեաց ընդ իշխանութեան Յօսիայ, Յովաքազայ, Յովակիմայ, Յեքոնիայ և Սեդեկիայ Թագաւորացն Յուդայ։ ՚ի վերայ ձանձն ՚ի Հրեից քարկոծեցաւ ՚ի Տանիաս քաղաքի Եգիպտացւոյն։ զոր մէ Տես Երեմի։ 2։ 16։ 43։ 7, և 8։

Երեմիաս յ՚առաջին գլուխն Հաւէ զնա ՚ի Տէ կոչումն ՚ի պատճան մարգարէութեանէ, և զաճեցումն Ի՚ն գանայ։ Գլ։ 2։ Հ ամարեալ զԱ՛Ծ բարեգութ թեանն՝ նախատէ զամբարիշտս

թիւն

Թիան Հրէից, որք ՚ի մարդս յուսային:
Գ.Լ.Յ: Հրաւիրէ զաղաւամն, և մեր
պանչական ազգան յ՚ապաշխարութիւն:
4: Թէ ոչ պատ է հաշտիլ ընդ Աստ.
5: Ոք մխանգամ չարագործք են, են
՚ի վատանդ կործանման, և կրօսեալ:
6: Ջ Հրէից հանդերձեալ թշնա
առութեանց պատճառն քարոզէ, և զգա
զանութիւնն Քրիստոսեան ուխտէ:
7: Յորդորէ զԵրուսաղէմ ՚ի բարե
կեցութիւն. յայտնէ անաւրէնս զոյնո
բին, և զայլ արարողական պաշտաման. և
բանայ զԱՃ տահաձոյ պաշտաման:
8: Հրաւիրէ ընդունելոջ զԻսրայ
էլ յ՚ապաշխարութիւն, և խոստ մնո
ցս յանցանաց, և զպատիժս:
9: Ծանր մեղադրութիւն ՚ի վերայ
անհաւատարմութեան Իսրայէլի:
10: Պաշտօնատարութիւն ազգին
Հ զարշելի. քաջալերութիւն ՚ի պաշտօն
Հիմարիս Աստուծոյն:
11: Յիշատակ Աճային բարերարու
թեանց. դանդաղ վասն ապերախտու
թեանցն:
12: Թէ ընդէր Հանդարտարնք սմբաղշ
տացն յաջողին, և ոչ բարեպաշտիցն.
Հրեայք խոտան պատնին, նաև Հեթա
նոսք ընկալեալ լինին:
13: Պատժելիք են ամենեքեան. յոր
պո

զորութիւք յաղագս հաւատոցն. մեծամեծաց ամբարտաւանութեանն առաջի:

14: Պակասութիւն ոմանց ճառի:

15: Ա՛ՀԻ, որ ունկնդիր ոչ լինի բարեխօսութեան ի՛ նմանէ ժողովրդեանն, ընդառաջ նոցա ի շուտափութիւն:

16: Ընդ կրօնաւորն ապիրն արդէ՛ն Տէր առնել տարբերութիւն, և ո՛ւմեանսն. որոց փոխանակ կոչին հե՛թանոսքն:

17: Ձորիք, որք ինան յուսահատից, և աներթից ընկալարից. յորոց պատճառս նուաճեան շարաթ աւուրն:

18: Պատճառ կաճի ի՛ բերան ձեռին, այն պէս և մեք ի՛ ձեռին Տեառն եմք:

19: Ա՛ՀԵՐԱՆ ե՛ր յուսադիմի, և Տա ինեմ ձեզ. զորմէ ե՛ր բեմի. 7. 31. և 32: Տօնիլ, կամ թափիլ նշանակէ ե՛ր բուն. զի ե՛ր կիսատարածէ ածէին ի՛ թափիլ սուգեալ առեալսն զերկուիլն կամ ոչն Մ՛ելքեայից զուսուերս իւրեանց, և զառեր: 4 Թագ. 23. 10:

20: Պաշտօն քահանայն հարկանէ զի՛ բեմիւդ, և ի՛ կապանս արկելոյ զնա. ասէն Երեմիա զուշակէ ծանր, և զա նազան ե՛ր յուսադիմի:

21: Պաշտե՛ր ե՛ր յուսադիմի՝ Սեռք կին իմն ինդրէ զերկաքաղաքին ի՛ Տեառնէ:

22: Յոգոյէ զարքայն, և զառաքեան ի՛ քա

ի բարեպաշտութիւն. վաստակասութիւն Սեղեմայ, և Յովակիմայ:

23: Յանդիմանէ Տէր զվերակացուս և սուտ մարգարէսն. խոստանայ զՀովսաբեթն դարձուցանել:

24: Ճառ առակաւն, և մեկնութիւն նորին ի վերայ Յեքոնեայ, և Սեդեկիայ անհամասուն բռնաւորին:

25. Յանդիմանի Թագաւորն, և ժողովուրդն. գուշակի գերութիւն նոցա՝ և աւերումն Երուսաղէմի, որ չորքսունք զԱռաջի ժողովրդին:

26: Եթէ ոչ դառնան՝ և բռնաւորէմ լինի որպէս Շիլովմ: Եբեմիա ընկնի ի սուտ մարգարէից, իսկ յետոյ յիշխանացն ազատի:

27: Կապանօք, և անրակ կամ օղով գուշակի գերութիւնն Հրէից:

28: Սուտ մարգարէն Անանիա ընդդէմ Եբեմիայի գուշակէ, զայց ընդունայնանայ:

29: Եբեմիա թղթով խրատէ զգերեալսն, և ապառնոյ սուտ մարգարէից:

30: Փրկութիւնն հաւաստացեալ, և վճիռ Թշնամեացն գուշակի:

31. Նոյն գուշակութիւն. Ծնունդ փրկչին. Հրնացեալ հինն Կտակարանին՝ նորոգել Հոգին:

32: Կապեալն Եբեմիա գնէ զտա-

գաս

զարանն զուշակէ զՀրեից կեանն։

33։ Հրամայէ զոմեայ վասն ժողովրդեանն. խոստանայ զբուռսն, զոր Մադաւրոսեցիքն գնեցին։

34։ Զարիքն, որք եկան Աեդեկիայ արքային, և ժողովրդեանն։

35։ Օրինակաւ Ռաբասիմոյ Երբ մեռաւ հրամէ զայդն նա զոհեալ զոհիցն Տեառն։

36։ Երեմիայի բանքն ընթերցեալ առաջի արքային, և իշխանացն՝ ոչ կենայն ընդունելիք, և պրկեն զԵրեմիան, բայց միւս օրինակ գրի, և առաքի վերստին զրուցել նմա։

37։ Աեդեկիաս առաքէ առ Երեմիա առ ածել վիճ ինքեան. մարգարէն, որ զաւերումն քաղաքին գուշակէ, դնի՛ ի կապանս։

38։ Աբդեմելիք վերկէ զԵրեմիա՛ ի տիմա գերի։ Առաքէն ցուցանէ առ քայն զկերպ ոճհատութ լինելոյն։

39։ Ոչ երկեա ասելոյս Երեմիա զոր ասեմ ես, բարեգործ անցցի Աեդեկիայ արքային, Երեմիայի, և Աբդեմելիքայ

40։ Ոչ արքայն Բաբելացւոյն զնէ առ քեզ Երեմիա. Ոչ երկեա Գոգս լիցես ես իշխանաց քոց, և Ձօնան զմա զԻսմայէլն ածելոյն ածեալ զոհեալ, նակ ոչ լինի հաճատացեալ։

41

41: Ի սմոյէլ բռաւանեաւ զԳոդոլիայ
և զայլ բազումս որս, ջանայ գերել զԻո
ղովբդն. բայց Յօնան արդելու պայս
պիսի ջան Իսմայէլին:
42: Իշխանք խնդրեն յԵրեմիայէ զՀ
խորհուրդս, քայց նոսա ոչ հնազանդին:
43: Յօնան ոչ լուաւալ Երեմիայի թա
նելն այծէ յԵգիպտոս զինացեալ Ժո
ղովբդն:
44: Երեմիա գուշակեալ Հրէից զՀ
չարիսն, զորս առաքելոյ էին յԵգիպ
տոս վասն կռապաշտութեանն, կշտամ
բէ զնոսա. բայց ընդվայր:
45: Մ խնճոյսէ Տէր զԲարուք, և
խոստանայ նոսա զիւր հովանաւորութիւն:
46: Երեմիա զայլազգեաց կորուսան
գուշակէ՝ ի մահմետականութիւն ժողովր
դեանն Աստուծոյ:
47: Բան Տեառն ընդդէմ փղշտա
ցւոցն:
48: Բան Տն ընդէմ Մոաբու:
49: Ընդդէմ Ամմնացւոց, և զամա
ցւոց, Դամասկոսի, Կեդարու, և Ելա
մացւոցն:
50: Բաբելոնի աւերումն, և ազատու
թիւնն Հրէից գուշակի:
51: Դոյն ձառ իւ վերին գլխոյն:
52: Պ աշտպանումն, և աւերումն Երու
սաղէմի. Թիւ գերեալցն. Թէ ոմն Ուր

մարդաբար արբայն Հհան զՅովակիմ ՚ի բանտին, և մեծարեաց զնա։

Յե ա այսորիկ հետևին չորք գլուխք ևղբոյն, և աղօթքն Ե բեմիայի։

Բ Ա բառք ոչ թոռն գո՛ւ կարգի կա նոնական Գրոցն. ուստ զանցատրաբք։

Ե Զ Ե Կ Ի Ե Լ

ԱՐ.ՐԳԱՐԵՆ Ն.ՊԵՒԿԻՆԵԼ ԴԵՐ

Եալ ընդ Յովակիմայ արբային ՚ի Բաբելոն՝ անդ գանազան տեսլեամբ, գուշակութիւք, և քարոզութիւք զարհուրացուներ զԵրեսան յ՚ապաշխարութիւն. որպես ՚ինոյն ժամանակին Ե բեմիաս քարոզէր խաստպարանոց Հրեից, որք մնացեալ էին ՚ի Հրէաստան, և յ՚Եգիպտոս։

Ե զեկիել՝ որ զօրութիւն Աստուծոյ ևթարգմանի, յաւուրսն երիս գլուխս գրէ հրաշագան տեսլիւն, որով զօրացեալ մինչև ՚ի 25 գլուխն յիշատակէ մեծամեծ յանցանսն Իլի, և զնոցին պատիժն։

Ապա մինչև ՚ի 33 գլուխն գուշակէ զանկումն այլեւայլ թշնամի ազգացն։

Անտի մինչև ՚ի 40 գլուխն ձառէ պատմիժ մեղացն Երեսից. յորոմէ զնոսա յ՚ապաշխարութիւն, յուսադրելով ոչ

մի

մեայն ՚ի մարմնաւորն, այլ եհաս առ ՚ի հոգեւոր փրկութիւնն շնորհօք հանդերձ ձեռաց Փրկչին. զրկե զմշտնջենաւորն Գօգայ; և Մագօգայ ընդդէմ եկեղե ցեոյն Աստուծոյ։

Իսկ ՚ի վերջին 9 գլուխսն զուշակէ հրա շազան տեսլեամբ զկռնգնութիւնն Տա ճարին. նոր պաշտօն Աստուծոյ. նոր առաքինութիւն ժողովրդեանն. նոր ժառանգ. նոր քաղաք Երկից, և Հե ծանութեան։

Գլուխ 1. Տեսիլ հրեշտակին Սբ Ե՛ղ ծարանին. պատուականութիւն, փութա հար քարոզութիւնն Ե՛ղծարանին ընդ ամենայն ծագս երկրի. վա՛յ ՚ի նե, և նոր ին բարձրագոչհութեանն. և վա՛յ հովա նաւորութեանն Քրիստոսի ՚ի Ե՛ղ ծարանին։

2. Թռչ որպէս, և առ ալ առաքեցաւ Մարգարէին եկեղեցւոյ։

3. Գրե զպաշտօն մարգարէութեանն։

4. Թշուառութիւնք Երուսաղէմի և բնակիչ նորին։

5. Ե՛ղծարանն Հրեշտակին, և Աս տուծոյ բարկութեանն պատճառն յայտնի եղեւ։

6. Ընդարձակ զանկուածն Երուսղէմ վասն կռապաշտութեանն, և այլ յայտ նութեանցն։ զուշակէ փրկութիւնն ժողովրդեանն Հրեից։

Գ. լուխ 7։ Ն ոյն ձառ, և բան պատմի։

8. Յայտնէ Տէր եզեկիէլի զհնութա նոսական կառապաշտութին ի սրայէլի։

9. Հ անդերձեալ սուրն ՚ի վերայ ի սրայէլի. իսկ բարեպաշտքն ապրին։

10. Տեսիլ առն, որ ՚ի միջոյ անուսց՝ և Քրօթէից առեալ զկայծակունս հրոյ ցանեաց ՚ի վերայ Երուսաղէմի։

11. Անկումն ժողովրդեան, և առքս բիշտ իշխանացն։

12. Ն կարէ Մ արդարէն զխոհրուստ և զայլ թշուառութիւն Սեդեկիայ արքային, և նորին հընազանդելոցն։

13. Բան Տն ընդեմ սուտ մարգարէ իցն, որք կամէին հաւանեցուցանել ժողովրդեանն թէ՝ յետ սակաւ ժամանակաց իշխանութիւնն Բաբելացւոց կորնչանի, և դերիքն ՚ի Բաբելոնէ յերուսաղէմ դառնան։

14. Գուշակէ թէ Աճ ոչ լինի ուն կընդդէմ նոցա, որք զբանս նորա անարգեն. քայց լինին մոլորեալ ՚ի սուտ մարգարէից։

15. Անպտղաբերը որթոյ նմանութիւն գուշակի կողոպտուին Երուսաղէմ։

16. Այ բարերարութիւնն առատ գոհ Հրէայն, և տգին ծանր պատիժն։

17. Դաւաճանութիւն, և անհաւատութիւն Սեդեկիայ արքային վասն դաշ

պաշանցն ընդ Եգիպտացւոց. զուշակիլ
վասն Քն թագաւորելոյն։
18. Ասացանէ զՅ նախատինանս
թիւնն. որով զչարիսն, որք ապաշխար
են, պահպանէ. և զբարիսն, որք ապս
տամբին, կորուսանէ։
19. Ո զբ 'ի վերայ թագաւորացն, և
իշխանացն Իսրայէլի։
20. Մարգարէն ասասէ, և բարա
նայ 'ի վերայ Հրէից ապերախտութեանն՝
և հռչակէ վերկայնմտութիւնն, և զբա
բերարութիւնն Ա Յ. զուշակէ զԵրու
սաղէմի հրկիզութիւնն, և զԱսորեստա
նական միութիւնն։
21. Ցուցանէ Մարգարէն զերկիրգոր
ծութիւնն Հրէից՝ և Ամենայնոյ
'ի ձեռն արքային Բաբելացւոց։
22. Ընդառնայ 'ի վերայ Մարգարէ
ից. Բահանայից, Իշխանաց, և ժողո
վրդեանն Իսրայէլի, վն վատթար կե
նացն նոցին։
23. Զարգիան Իսրայէլի ամենայն ըն
դունելոյ յանդիմանել Մարգարէն վն
կառապետութեանն, և վն յոյսն 'ի
մարդկայինն ապնութիւն։
24. Կամասպէ առակաւն՝ յորում ե
րիս մին, և նշանաւ յանկրծամահ կնոջն
Մարգարէին, ցուցանէ Տ զանառանելի
վիշտն Երուսաղէմացւոց։

25.

25. Գուշակէ՝ ի վերայ Ամանացոյ՝ Ա՛ծուարացոյ, և օմանցոյ, և փղշ մացոյ չարաչար Հեռատեսութիւն. զի խնդալովն՝ ի վերայ վատաբախտութեան իւրոյ Հրոյկ լացոյ։

26. Գանգատի՝ ի վեր անիմանն Տիւրոսի՝ կամ Գուրայ քաղաքին։

27. Ողբայ մարգարէն զաւերակուսեալ նութիւն, և զաւերումն Գուրացոյն։

28. Գուրացոյ՝ և Սիդոնացոյ կամ Գալդանացոյ վերջ ժխտութիւն գուշակի. իսկ Իրոյկ լացոյն ազատութիւն և Հարստութիւն։

29. Գուշակութիւն բնդդէմ Ի դիպատացոյն. լինել խաւարումն Արեգական ի վերայ աւերման Գուրայ։

30. Գուշակութիւն Ի դիպատացոյ Թագաւորելոյն։

31. Կորուստ Ի դիպատացոյն։

32. Ողբ՝ ի վեր Ի դիպատայ։

33. Փրկութիւն մեր ոչ՝ ի գործոց մերոց, այլ միայն ԱՅ ողորմութենէն Քնէ. զգուշացուցանէ, և աւազնորէն։

34. Յանդիմանէ զ քահանայս, ուխտս և Հաճս, և զվերակացուսն ժողովրդեան գեան. զի թարմ և նոր Հաճուոյ առ աջնոյն վարան. գուշակէ վե՛ճ Հոգեառնելոյն Հ ովսաւանալոյն մերոյ Ի Քրիստոսի։

Գ. Հ.

Գ. 35. Յանդիմանել զԵդոմացիսն՝ վի
վասցուցանելոյն զՀրեայսն։

36. Խոստանալով Իսրայէլացւոցն զգա
ոսեմիսն՝ ի փառս անուան Տեառն։

37. Տեառնէ Մարդարէն զգօրինակի՝ և
զոխտ Յարութեանն հանդիպելոյ ոս
տիկանացն Հոգեւոր Իսրայէլ ժողո
վրդեանն Յուդայի, և խոստիկն տանն։

38. Գուշակի վ ապստամբելի հարիւ
տանն ի հեղեցւոյն՝ ի Հեռն բարբարոս
ազգաց. և խոստանալն Հրաշալի մրկու
թեանն Քրիստոնէից։

39. Կործանումն Գոգայ, և Մագո
գայ, այսինքն՝ հեղնամեծացն Աղ Հեռ
ամբ ընտիր ժողովրդեանն Աստուծոյ։

40. Օրինակաւ շինուածոյ Տաճարին
և Երեսաւորիկ գուշակի Մարդարէին
գանձանին ի հեղեցւոյն Քրի յ՝այսմ, և՝ ի
հետևեալ գլուխս. Տեառնէ ասելն զգ
նոր Տաճարն, և զեղբին նոր անօթոն
զնոր Քահանայապետն պաշտօնեայսն.
և զնորոգեալ ընդարձակ քաղաքն. այլ
և Երկրի Կատարելութենէն, և Հոգեւոր Տաճա
րին Աղ։ 1 Պետ. 3. 16. 17. 6. 19. 2.
Կորն. 6. 16. ու շինեալ է հինգ անգ ի
ամբ. 1 Պետ. 2. 5. ուրե հիմունս՝ ի նոր
կերպին. Սաղմ. 86. Եսայ. 21։

41. Զև Տաճարի գրաւեն, և նեղելոյն
եղեալ մասանցն։

42. Ղեբրին, և պրոպքին պրոհի ձեն և մեծութիւնն։

43. Փոքր նոր Տաճարին. թէ ըն դէր առաքին տաճարն լքաւ. հոգևոր Պաշտօնն Քրիստոնէից. նաև կեանք տաճարին, և գոհելի ոգեկոչքն։

44. Յաղագս Տաճարի գրանն, որ չրնկալաւ հայէլ՝ և էր փակեալ. ասան մի այն Տէրն անցանէր. յաղագս անթլփատից, և պղծելոցն, որք ոչ կարէին մտանել ի Տաճն Տեառն. յաղագս պատժոյն Վեսպասիանոս, որք պղծելին կռապաշտութ

45. Յաղագս մեծութեան Սրբութեն վիճակին, և քահանայից օրէնք ոմանք, և կերպ ի նից ոմանց։

46. Թէ որպէս իշխանն՝ և ոքա պա մին գոհեալ և նուիրեալ մտանիցեն ի Տաճարն ըստ ժառանգութեան։

47. Որպիսութեն Նորոյ կատարման ժողովոյն. Գալուստ Հոգւոյն Սրբոյ ի վերոյ Առաքելոցն, որք ի միմեանց լինին մարգարէք. ամենայն ազգաց երկրին բաժանին ի մէջ Իւրաքանչիւրոցն։

48. Մարդարէն բաժանէ խնդրան քեր Իւրայիցն Յերկրի պնդութեանէր ոյ վիճակն, և զոյլ բաժանումունս գրէ։

ԳԼՈՒԽ Լ.

Իւր մեծ արքային Նաբուքոդոնոսորայ

ցուց Նաբուգոդոնոսոր գերեալ զԵրուսաղէմ. (Տես վերն թղթ. հատոր 574.) և տարեալ զգերիսն՝ ի Բաբելոն երկիրն Սենեարայ՝ քաղքէացւոց և Միջագետաց՝ բնակեցոյց զնոսա՝ ի քրմաստանն Բելայ:

Էին յայնժամ ընդ գերեսդն ճարտարք նոյն մանկունքն Դանիէլ Անանիա, Ազարիա, և Միսայէլ. բայց ի մէջ սոցա Դանիէլ էր յոյժ գեղեցկատէմ, խելս լսուելս ամ խնամուելիք, հնուս ամ սուս լեալն, և երկոցուց, մտամտուժ հանձարով և զգուստ յամ գպրութեան:

Հրամանատար արքային Ասփանէզ ներքին նախարարն վտմարկեաց զանուն Դանիէլի՝ ի Բաղտասար, կամ Բէլտէսար. զԱնանոյ՝ ի Սադրաք՝ կամ Սադրաք. Ազարիա՝ ի Աբեդնագով կամ Աբեդնէգով. և Միսայէլ՝ ի Մեսաք, կամ Մեսաս:

Պատճառ այսպիսի անուանց փոխմանն էր զի յիշեսցեն թէ՝ զի այլ իշխանութիւն են. ևս զի մատացէ զհայրենի ճշմարիտ Աստն երկնայցեն ժամանակաւ զհետ սուտ աստծոյն, զոր պաշտէ յայլմէ արքայէ:

Ածաէս փարատեաց փոխարկեաց զՅօ անուսյ անուանն՝ ի փառիմեմ ամիսն. ծը ընդդէմ 41. 45: Մի՛սս փարատեաց ն եբա ով փոխեաց զԵղիակիմ՝ ի Յովակիմ. 4

Թա-

Թ. ապ. 23. 34. Ելս զանուանն Մեթի ա
նիոյ՝ ի Սկդեկիա. 4 Թ. ապ. 24. 17.
Փսամփիմամփանէ՝ ե գիտացաւոյ լինել
ա. ասէ փոանեօն ֆանիկ, այսինքն՝ ա
պագոյին կամ գաղանեաց գուշակող: Ասի
ք աղաստատ նշանակէ՝ բ աղդացաւոյ լի
զա. գոնձապետ Բելայ. Սիդրայ՝ ա
բեգակնատա. Միսաք՝ պաշտօղ Սա ա
ստծոյն. Ա բեդնագամ ծառայ Նադա
ղ Ասուծոյն:

Դ Ա Ն Ի Ե Լ ուրեմն յ՛առաջին գլխու ա
պատմէ թէ որպէս Նաբուգոդոնոսոր գե
րեաց զ Հրէայսն. և՝ ի գերեացն մանկ
ունս ոմանս ետուաւանել զդպրութիւնն և
զկերգս Քաղդէացւոցն. և այ ընտրեցան
Դանիէլն, և ընկերացս նորին:

2. Յետ՝ և երազատեսաւորն Պատկերին
Դանիէլ մեկնէ ազգայնն, ուստի կարցա
ցանէ մեծ իշխան՝ ի վեր Քաղդէացւոցն:

3. Ի բեր մանկունքն զի ոչ երկիրպա
զանէին՝ ի Նաբուգոդոնոսորայ կանգնել
պատկերին, արկանէին՝ ի բոլորտիքեաւ հր
նոյն, բայց մնան անվնաս՝ ի նմանէ. զոյս
տեսեալ ազգայնն զարմանայ յոյժ, և հր
ամայէ զի մի ոք չարախօսիցէ զմանկունսն
և մի ոք հայհոյիցէ զԱ Ստ Ծ նոցա:

4. Մի եւս տեսիլ Նաբուգոդոնոսորայ
բարձր, և լայն ծառոյն մեկնէ Դանիէլ:

5. Դանիէլ թագաւորանէ Բաղդասար

որ

արքային Մանէ, Թեկէլ՝ փարէս անէ բնոյթ ձեռամբ 'ի վէր որինչն գրեալսն։

6. Դանիէլ եղեալ հրամանատար ամ թագաւորութեանն, Թէշտամիք նորին 'ի չարակնաթէն չարութեանն զուր ջնջանէ առաջի արքային. առաւել արկանէ Դանիէլ 'ի գուբն առիւծոց, քայց առ ինոյ անիկաւ չ'առիծուէն։ ապայ հրա մանաւ արքային չարախօսքն Դանիէլի հանդերձ կանամբքն, և որդւովքն ընկեց ցեալ 'ի գուբն՝ խնդին գիշատելոյ չ'առիծուէն։

7. Տեսիլ չորս մեծամեծ գազանացն, որք ծնանակէին ընդ քնքնակաթ իշխանու թիւնս 'ի վերայ աշխարհի, այսինքն՝ ա րաբիացւոց. արքն Պարսից. Հնդն (որ և յայտնապէս Ովս. 13. 7.) զՄա կեդոնացւոց պետութիւնն. խոկ չորրորդ ահեղ՝ և սոսկալի գազանն նշանա կէր զՏ առնեաթաց աշխարհակալութիւն Հռոմայեցւոց. փոքրիկ եղջիւրն նշանա կէր զՏրամիանն Տ առիկաց։

8. Մեհեա տեսիլ խոյին, և քաշին կամ նախայիշն, ըր Պարսից և Մակեդոնացւոց իշխանութիւնն։

9. Մարգարէութիւն 70 շաբաթուցն, և հայեցուածք վերկութեան։ Եւս զոս չարկանէ չար չարաւնոյն, յայտնի է, և հայեցուածք մահուան Յիսուսին։

10

10. Տեսիլ առն փառաւորի, որ ունէր զերս առնէ զԴանիէլ՝ իլսեզՏեսիլ
11, և 12 գլխոցն։

11. Դուշակութիւն՝ ի վերայ Թագաւորացն Պարսից, Մակեդոնացւոց, Եգիպտացւոց, և Ասորեստանեայց. վն Ընտրեալ ոմանց, և որդւոյ նորին. նաև վն՝ նե ռնն. նոյն Հատ և 12 գլուխն։

13. Պատմութիւն Շուշանայ, Բել կռոյն, և Վիշապին։

ՈՎՍԻՆ ՄԱՐԳԱՐԷՆ։

ՄԱՐԳԱՐԷՆ Ովսէ ընկատաւ

ուսուցանել յաւետս Ովսեայ մարգարէին՝ ի Թագաւորութիւնն Եզեկիայ. որս ժամանակին էին և այլ, Ամաս՝ Յովէլ և Միքէ Մարգարէքն։

Գլ. 1. Նշանակէ Տէր Մարգարէին թէ ոչ խոտան պատանին Հրէից քն, և Հեթանոսքն փոխանորդին նոցա, որ ինա կաւ կնոջն պոռնկութեան։

2. Ասաւ նմա յայտնէ Հրէից՝ և թէ ոչ ապաշխարել կամիցին՝ անպտուղ ացին, և ը Հեթանոսաց գաշինս դնել։

3. Յանդիմանէ զԹողովուրդն, զի թո ղուն զԱստուածն բարերար։

4. Մեզադրէ Աճ Ուզի վն կատաշտակ

ական յանցանացն. եւ տպատնայ վրէժս առնուլ ի վերայ մեղացն։

5. Ասասէ ի քահանայս, եւ յիշխանս զի եղեն ժողովրդեանն ապականիչք։

6. Ընծ յորդորէ նախատանօք զապերախտ ժողովուրդն ի յ՝ապաշխարութիւն եւ գուշակէ Մարգարէն ի վէր քրիստոսական արքայութեանն։

7. Գանգատ ի վէր անբուժելի վէրացն իսրայէլի։

8. Մարգարէն զիւր կոչումն յայտնէ եւ յանդիմանէ զիսրայէլացւոց կռապաշտութիւնն, եւ զ՝յոյն, զորս ի մարդս եդին, եւ ոչ յ՝Աստուած։

9. Հաստատէ նախ զ՝յանցանան իսրայէլի, ապայ մեկնէ զապագայ պատուհաս յանցաւոր իսրայէլացւոցն։

10. Յանդիմանն կացուցանէ զամենայն ախտս թիւնն իսրայէլի։

11. Դարձեալ յիշատակաւ Աստուածային բարերարութեանն՝ ջանայ զարձուցանել զիսրայէլ։

12. Նոյն ճառ որպէս գլ. 11։

13. Յուցանէ զգարշելիսն իսրայէլի եւ բազանայ զկործանումն նոցա։

14. Յորդորէ՝ զի գարձցին առ Տէր եւ յուսասցին ի թարուժիւնս նորա։

ՅՈՎԷԼ.

Գլուխ

Գ. Ի. 1. Յամի՛ն դուշակէ զաւե
րումն 10 ցեղից երկրին զանազան տոհ
մաց, և զեռնաք. յորդորէ զամենեսեան
՚ի լաց, և ՚ի տուգ։

2. Ա տրասիւելն հանդերձեալ կործա
նումն խորհրդեացուցն, քայց եթէ տա
աշխարհացն՝ լինին ազատեալք. գուշա
կէ վէ ապրեալքեանն Բաբիլոնի. գա
լատեան Հոգւոյն Սրբոյ, և վերջին աւե
ուրն։

3. Ելա և յարգաս վերջին աւուրն,
և անէծ գատաստանին։

ԱՄՈՍ։

Մ՚ԸՆԴԱՐԵՆ Ը՚ՄՈՎս ԵՐԿՈՒ

տոհք յառաջ քան գՔՒԾ, և տրտնջէլի
դեռնաշարժն, որ եղև յ՚աւուրս Ոզիայ
արքային Յուդայ. (Տե՛ս Զաքարիայ
գԼ. 14. 5։) ըսկսաւ մարգարէանալ։

Գ. Ի. 1. Գուշակէ զԸՆԾային հարուա
ծս ՚ի վերայ Իսրայէլի՛ և ազգաց։

2. Թէ որպէս յանցանքն Մովաբայ
Յուդայի, և Իսրայէլն պատժին։

3. Ա տուած զոչէ պատժէ՝ թէ ոչ
զանհնազանդեան։

4. Ընդ դէմ հիշեանայ, խորհրդատու
ց, և ոսոխոց յանցանացն գուշակէ

ՀԱՆ

զԱՅային վրէժս՝ եթէ ոչ դատիցին ՚ի
ձեզանէ։

5. Ո զբայ պանդուխն խորայէլի, և հր
բառնիցէ զնա յ՚ապաշխարուն թիւն։

6. Յանդիմանէք զանդգամուն թիւն և
զապականեալ քարս՝ ն սիւարարացն։

7. Մ արդարէն այլևայլ անգիտութ
գուշակէ զապագայ թշուառութիւնան
խորայէլի։

8. Ընդգէմ պրկողաց, և ժանտիցն
գուշակէ զամէ բանին Աստուծոյ։

9. Ջաւերուին, և զվերսանին նորո
գումն Յուդայի՝ և խորայէլի գուշակէ։

ԱԲԴԻԱՍ.

ՄԱՐԳԱՐԷՆ Աբդիաս գուշակէ ընդգէմ Եդոմայ. և ՚ի 17 տանէն մինչև ՚ի վերջ գլխոյն մարգարէ անայ վն փրկութեանն, որ լինի Քրիստոսէ. և այս մարգարէութիւնս է մի ագլուխ ՚ի բոլոր Հին Կտակարանս։

ՅՕՆԱ՚Ն.

ՎԱՆ՚Ն ՅՕ՚ՆԱ՚Ն Ո Ւ Տես վերն թ. գլ. ահասկար 526։ Սա Յառաջին գլխովն պատմէ թէ որպէս առաքեցաւ ՚ի Տեառնէ քարոզել Նինուէ

էացւոցն, և ինքն կամեցեալ փախչիլ յայլուրբք՝ արկանէ ի ծովն։

2. Յոնան կլեալ ի ձկանէն՝ գովա բանէ զԱստուած և թքանի ի ցամաքս։

3. Կրկին անգամ հրամայեալ ի Տէր գնալ Յոնան քարոզել Նինուէացւոցն՝ ոչ իբրև լսան զՄարգարէին քարո զութիւնն՝ ապաշխարեցին։

4. Յոնան առանց պատճառի բարկա ցեալ՝ ցրինակաւ դիմնուէն ի Տեառն նէ խոստացար խրատել։

ՄԻՔԵԱՍ։

ԳԼՈՒԽ 1. Միքեաս յանդիման նէ զյանցանան Եմի, և Յուդայէ։ գուշակէ ևս զպատիժ նոցին։

2. Հոմարէ զՇոմրոնի ժողովրդեանն, և զխանդիրձեալ հարուածս նոցա։

3. Ընդդէմ իշխանաց, և մարգարէ իցն գուշակէ։

4. Մարգարէութիւն ի վերայ Գ.Ի, և հեղեցւոյ նորին, և բանի Տեառն։

5. Յաղագս գալստեանն Քրիստոսի առին իշխանութեանն, և Ա.Հեռարա նէ զօրութեանն։

6. Հրաւիրէ ի լուր գատաստանին Աստուծոյ։ նաև ուսուցանէ զԱյ հա ճելի պատարագն։

7. Համառօտութիւն վկայութեանցն որով ցուցանէ թէ ոչքան ապիսաք էցեն Ձշմարիտ քարեպաշտքն։

ՆԱՀՈՒՄ.

ԳԼՈՒԽ 1. Քարոզէ զԱՅ մեծութիւնն՝ համարկեալ զնորին բարերարութիւն. ապատնոյ Նինուէացւոցն
2. Գրէ Նինուէացւոյց զսպասիգայ կոչ ծանուցին նոցին։
3. Սասէ ի Նինուէացւոց մեղսն՝ և զնոցին անկումն գուշակէ։

ԱՄԲԱԿՈՒՄ.

ԳԼՈՒԽ 1. Գանգատէ Մարգարէն առաջի ԱՅ վն չարութեան ժողովրդեանն. գուշակէ զգերութիւն Բաբելացւոցն կործանել զմեծութիւնն Յուդայ. ապաչէ զԱՅ, զի մեզմիցէ ըզնորատածսն Հրեաստանեայ։
2. Գուշակէ վն Քն գալստեանն՝ և Բաբելացւոց կործանմանն։
3. Աղօթք Ընդրանուտ. յորում խոսի վն վերջին գալստեանն Քրիստոսի որպէս ի տեսութեան։

ՍՈՓՈՆԻԱՍ.

ԳԼՈՒԽ ՚Ա. Մարդարէն դուշակէ զՅանգերձեալ յարիան ՚ի վէր Հրէից։

՚Ա. Յորդորէ ՚ի բարեկենցաղութիւն, և դուշակէ հարուածս ՚ի վերայ ազգացն։

՚Յ. Թէ ընդէր Ած խոստացայ զՀրէայն, և ընկալաւ զՀեթանոսս։

ԱՆԳԻ.

ՄԱՐԳԱՐԻՆ Անգէ յաուա ջին գլխուաձն սաստէ ՚ի Հրէայն, զի ոչ փութան նորոգել զՏաճարն։ ՅԵր կրորդում գլխովջ յորդորէ զԻսրայէլա ցիսն ՚ի քաջալերութիւն, և գրէ զփա ռաւհղութիւն երկրորդ Տաճարին։

ԶԱՔԱՐԻԱՍ.

ԳԼ. ՚Ա. Ա Զգաստանէ Իսրայէլացւոցն զի հրնազանգիցին բանիցն Տեառն որոյ հարքն իւրեանց. և խնդութիւք փութացին շինել զՏաճարն. և սա քարոզէ զուբարախալն Ճառս, և իրս։

՚Ա. Գուշակէ ՚ի վերայ շինուածին տաճարին. յաղագս սպասաւորութեանն և կերպացն, և բարեբարութեանցն հանդերձեալ փրկչին աշխարհի։

՚Յ. Յաղագս Քահանայութեանն Քրի

օրի

զինադան Յեսու Քահանային։

4։ Տեսիլ ար հայի ի Հրեշտակէ՝ և ի Յեսու քահանայն, զորս քահանէր էաց ինքն Տէր նորոգել զՏաճարն։

5։ Ընկարգրի սուտ վարդապետուն որ խառնակեցոյց էր զԵկեղեցին։

6։ Յաղագս պատուհասին հրեշտակացն, որք պաշտպանեն զԵկեղեցին և յաղագս փրկչին, որ է Քահանայ, և Թագաւոր։

7։ Յուցանէ զքրիստոս, և զԱՏհանա Նոյ պահեն։

8։ Պատմէ զԱյրուհիութեան պատճառն։ և հաստատէ կարգէն զոր ցուցանել զքարկութիւնն եթէ գործ ցին ի մեզանէ։

9։ Քարոզի կոչումն հեթանոսացն։

10։ Կոչակէ յաղագս զարգացման, և զօրացման Եկեղեցւոյն, և Ընտրեալ բանին Քն. և սի ի բաց մերժելոյն, և արտաքսելոյն սուտ ուսուցչացն։

11։ Յաղագս աւերման երկրորդ տաճարին։ գուշակութիւն ի Հովհան Քէ, և նորին մանուկ Յուդայէ։

12։ Վասն ներգործութեանց Եկեղեցւոյն, և թէ անպարտելի է Եկեղեցին. և սի զարշարանացն Քրիստոսի։

13։ Վասն միաբանութեան. խոհեմանման կուսաստութեան. սուտ մարգարէից՝

որս

որոց ոմանք բուժել կարէք են. վասն հրամայեաց
ձեզ Թեոնն ձշմարիտ՝ ընդ բնաւորեցին։

14. Վասն անկանելն Հրէից՝ և համարձա
նելն ընդ բնաւորել. վասն Տայրապահանել
Թեան Տեր Աստուածոյն, և պատճոյն
հալածողացն. գարձեալ հեթանոսացն
՝ի ընդ բնաւորս։

ՄԱՂԱՔԻԱՍ։

ՅՈՒԱՆ ՋԻՆ գրեաւ յանդիմանել զարհամարհանս Թիւնն, և զանհոգութիւնն Աստուածպաշտութեանն, նաև զյանցանսն խորհրդոյն. խառնել սակաւ ինչ ի Աստուածսեռութեանն՝ որ կատարեալն
2. Գրէ զքահանայից յանցանսն, և կշտամբէ զնոսա. զամուսնութիւնն յանձն առնել։
3. Յաղագս Յօհաննու Մկրտչին, և ընդ բնաւորել զաստեանն. յաղագս սուրբ վարդապետութեանն. և որպէս զԱստուածային օրհնութիւնն առնուլք։
4. Եւս և վասն գալստեանն ընդ, և Մկրտչին. նաև վասն վերջին անկանելն ազգին Հրէից։

բառեալն Ճափեայն ՝ի սիրտս Յեր ։
2 Պետրս 1 ։ 19 ։

Ի՞նչ է նշանակութիւնն առակին. եթէ ոչ ցոյց հաւատոյ յերկնամտութեան հասանելն, չէ պարտ նորա ընդհատանել զառաքինի գործոցն Ճշմարտից, զի՛ ոչ է գոյն, զբանիցդ, և չվերջ է զհինել Մարգարէիցն ։ Ոչ առանց նորա, այլ ախոյեան Հարկն, և Ճառքն են յոգի խոհեմութեան, չքնաղիմացդ, և մեծի հանճարոյ բանի, և գործոյ ։

Բայց վերոյգրեալ Առաքինիքն, և սիրոյ ցեղքն ։ զի զբաւականսդ Ընծայեալ ընդ Թեառնալն է առ Գրացեալ Տղայոյ ։ իսկ Հեղգասրտութիւնն մանաւանդ զՄարգարէականն Գրեանն, է վիրայն Տարբ, և Պարզիք Աչք ։ և ոչ հանձար, կամ աչխատութիւնն մարդկան ։ Բանիցն ոչ երբեք Ընծայեալ Գիրք առնի կանխեալ ընդ առնմանութեամբ մարդկայինն մեկ նոա Թեառնացեալ ։ զի մարդկայինն մեկնութիւնն է հանճարոյ, և ոգեկանութեան ։ իսկ իմաստասիրացեալ Գրոցն՝ առ Հասն, անոգեալ և առեղծ ։

Եւ ոչ Ի՞նչ առաքինութիւն Գիրոյն պարտ է մեկնել նոյն ընդմէ և իմաստասիրել ։ որպէս զի գիտացեալն ։ ոչ Ճշմարտութիւն հանճարոյ

բով կամ գիշերական ընկալ։ Ընդ առեր կ
բոյ իմն է զի առնային Հին, և նո
կատարածոց Դրեանքն Առաւ
ծոյին ընկալէ զրկեցան. ուրեմն պատ
է նոյն Առաւածոյին ընկալել, և իմաց
մանէն մեկնել զնոսա։ Առանար զի
զեցկոյպրմար առաւանակչաւթէ առե
անի՝ իմիջ Հոյց ԱՍՏՈՒԱՆ
ծ ԱՀՈՒՆՁ. որ է Յառա
րէն Թէոփանէսաոյ, պատճառն՝ յԱ
ուածոյ ընկեցեալ Գրէք։ Իւր Գու
շակալ պրն, որ յառաջ Տեառնէ առե
անելոյ, ՝իմիջ ասի՝ ոչ Թուի, Ա
լոց լեզուս Մոյ գործ, իյ շարժել
կամ վառեալ Տերամբ։
ՐԱՒՅ ժառաւածոյն քաղցկեղ իմն է
անարթ, և գծուծ պրանց. կամ Թէ ը
իրեն զեցուք. պիղծ, և վայրագօրանք
գործանց. որք յանդգնագոյն գրոյն
յարձակեալք լեռաւգար լեզուաչարու
Թեամբն անխտիր կամակորեն, ապա
կանեն, և կապտեն զառա լեռաւգրոյս.
և Հառա Հոգեշահս բարձրագործ պրանց
նան ՝իկոյս, և ՝իկոյս կողմանց՝ նման
Յօրոյ բանասրկուին յաձեալք՝ եռա
սալ, խայթաւնդ, և Թունաժիր ժա
նեաքն. պատճառն զրպարտութեամբ Հրուէ,
չարաչնուԹեամբ ծծըմրտէ, և ապրատոյ
նու

նուէրեան ժխտիլը, Յայտ. 9. 21 սպան-
անեն, սրամահեն, և հրկիզեն զերդան
արարչամիտ ապականեսցէ:
Ընուէրեն վայրապազանք գործանեցն էր

Սիրեա, ասհմիա սրակատա ցեռալ.
յ'ապչանդ չի ժանուն ցեր զեռալ.
անբան բանեն ինարհատար ցեռալ.
և խըղճահարկ անճատը հայհոեալ:

ՊՐՊՈ ՈՐՈՎԱԾԵՏԵՒ

գրեթէ անթիւ բարբանջող խնամատու
կուռք, խեղճագար վանատակութիւն բանին
Ասուածոյ. 2 Կորն. 2. 17: և բանջարա-
միտ շահավաճառք Աստուածաբեռնեն
1 Տիմ. 6. 5: վայրապատառն բարբարոս
նուէրեանցն ձեռնատուխ լինին զԱստ-
ուածն գոհս մատուցանել՝ ի մէջ հնոյ՝
և խեղճս արուեստ. կամ թէ՝ ոչ մեծի ա-
մենեցս, նախ ինքեանք՝ ի կարկաչատ կա-
նանց ուսանին, ապայ թուլամիտ արուեց
ուսուցանել ժպրհին, զոր ինչ՝ ի պատ-
ուէրեան առաստելութենեցն ուսան.
Ի արկածոյ հանդարեցուք ասա՝ ի վախճան
նոր յ'այսմ մեր Աստուածդ գոհս ընդ
կատակարանի ճառս դնել կարէ՝ ի
կարճոյ. լուռ կարի մերձեալ, նախ զբա-
ժանումն բովանդակ Աստուածաշնչին
գոհս

Գ. բոյն. սուրբ եմ տէրս, և տէր իցեն կանանք Ն ծայնն Գ. բոց մեկնութեան և համարձակութեան քան Ասուա ծարկալ և Ընդհատարկ Սբ Վարդա պետացն։ Զի մի ազատեսցի, և քա բնագրականքն Հաստատեալքն հան գոյն Հինգ ցանցիւք չարեալն տրտա ցին, կամ արտեր եթէ ի Հոգեկո նեղութեան լսելութիւնն, և կամ որ պէս զընկեր ոչ տրմեալ Երեմ. 31. 18. (որ է երիտ անեմարտ) խնդրեմ քա զամենայն բեն մարդեղա զոց յարտայ մեալ եթէ ոչ Հաղ. 9. 12.

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՍ ԲՈՎԱՆԴԱԿ Ի ՀՈԳԵՒՈՐՆ Գ. ԲՈՑՆ։

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՍ ՀԱՏԿ ԲՈԼՈՐ Ի ՀՈԳԵՒՈՐՆ Գ. ԲՈՑՆ։

Հայրապետ ի Հին, և ի նո. որ Կաթողիկոսն Տեառ Գ. որ Կաթողիկոսն ի միջի այլ ցեղս յԱղուանս. յամի 1691 Հասարակ առաջին. Ոսկ Թարգմանիչ 429։

Հին Կաթողիկոսն է իսահակեան ազգ ազգ. և արքունական Հաստատեալ ազգական, Հասարակական, և սրտմտական պետական։

Նոր է իսահակեան ազգ ազգ. և Հին զանգատեալ Հաստատեալ, որ ի Գ. բոյն.

ԵՐԿՐՈՐԴ ԹԱԺԱՆԻ Է ԻՆ, ԵՒ ՈՐ ԿԸ ստակարանն ի քառասնեակ բժիշկս պարունակէ՝ որոյ անունքն՝ ի Գիրս Օրինաց, Պատուհասեանց Ախտաբեանն, եւ Մորթապրեսեանց։

ԿԱՐԳ Օրինաց Հին կատակարանին են Ծննդոց, Ելից, Վհատցոց, Թուոց, եւ Օրինաց. իսկ նոր կատակարանին՝ են Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու, եւ Յովհաննու Աւետարանքն։

ԿԱՐԳ Պատուհասեանց Հին կատակարանին են Յեսուայ, Դատաւորաց, Հռութայ, Առաքելոց Մնացորդաց, Էսթերայ, Տոբիթայ, Յուդիթայ, Եսթեւրայ, Յոբայ, եւ Մակաբայեցոցն. իսկ նոր կատակարանին՝ Գործք Առաքելոցն։

ԿԱՐԳ Իմաստասիրի Հին կատակարանին են Առակն, Ժողովողն, Երգ Երգոցն, Իմաստասիրեանն, եւ Սիրաք. իսկ նոր կատակարանին՝ են Պարբերատուն Թուղթքն Պաւղոսի. զորոց Տես զԱ որ կատակարանն՝ ի մէնչ յԱմստերդամ ի յԱմի 1698 տպեցեալ՝ երկրորդ հատորն 130 թուղթ առանց։ Նոյն է ոճն կամաւորելիկոս, կամ Ընդհանրական թուղթքն։

ԳՈ

Պ. Ի՞նչ Մարգարէութեանց Հին կը տակարանին են Սաղմոսարանն Դաւիթ, և վերոյ Թղթատետրակ ճոյն հիւսիսային Մարգարէքն. իսկ Նոր կը տակարանին է մի միայնակ Յ ահաննու Յայտնութիւնն, կամ Տեսիլքն։

Տեսակ և կերպ Ուղղութեան Մարգարէութեանն։

Ամէն մեկնագիր զՈՒղղութիւնդ գրոց ընթերցնուն՝ ոչ նոյն կերպիւ, և ոչ նոյն մտօք ընթերցնուն. ուստի և ոչ զնոյն պատուղ անտի քաղեն։

Քանզի ամ ընթերցուածք Ուղղութիւնդ գրոցն կամ՝ ի կենդան՝ և յերեան ածոյ, կամ անտի՝ ի ծուռն, և յուղեղն հասանի։

Կեղևեալ ընթերցուածն առանց ուղղելի ծըծոյն՝ է անշահ, և անպատուղ. իսկ հանդերձ ուղղելի իմացմամբն է շահաւէտ, և պատուական։

Կեղևեալ ընթերցուածն գոյ եւսագիրն, Պատմական, Քերթողական, և Ջանազանական։ Ուղղելից ընթերցուածն է քառատիպ. Մեկնողական, Հաստատական, Հաւաքական, և Կիրառական։

Պ. Ամական իմացուածն է առեղիւն իւրա

իւրոցանչիւր գրոց, և գլխոյն Աստուածութեան ըստ նկարագրին։

Քրիստոսական է որ անապիտական է սեղեկութիւն ըստացագործութեան, նշան նախատեսութեան, շարժանութեան և յաւերժութեան յ'ընդունելութեան։ Նաև որ Հին Կտակարանին Հերքեալ է պատկերն, իսկ որ Նորոյն Յանձնարարեալ հնազանդ լինել։

Ջանասիրական է սեղեկութիւն համեմատութեան գրոց, և Հաստիցն Աստուածութեան։

Մի՛ կնոջական խնդրութիւն է թարգմանութիւն Հոգւոյն Սրբոյ գերազանցութեան, որ է յ'Աստուածաշունչ գիրս Տես 1 Կորն. 2. 6. և այլն մինչև՝ ի վերջն Հաստատական է զանխոտեան, և ոչնչացեալ չեռաձայն Հրամարտութիւնն ի Սբ Գ. րոց ցուցանել։ Տես Եփես. 2. 19, 20. Հռոմ. 4. 9. և այլն։

Համարական է ի ցուցեալ անխոտեան և միանձնեռաւոր Հրամարտութիւնն գոյ լինել Հրամարտութեան հաստատել։

Կերտական է կարօղ լինել ի Սբ Գրոց յարմարել անձին խրատ, կամ ընդհանրին բան ինչ վերաբերեալ, մխիթարական, և Հոգեշահ։

ԱՐԴ. ևթէ ոք քաղցեալ և ծարաւեալ արդարութեան երկնից փառաբան ծայրս

րեա մասին յայտնեցանել զանձինս ի
կենդանարար, և յանբասիր ապրելոյն
Աստուածային Գրոցն, պիտանի
ևն Տուն Աստուծոյ երկրիս մեկնութիւն
անէ՝ ըստ Պատարագին, և խորհրդարանին
մեկնութիւն։

Պ Ատարագին մեկնութիւնն է կեղևակալ
իմացումն եղելոյ և ձառելոյ իրին ըստ
նկարագրին հընչեալ բառիցն. քեզ օրի
նակ. Պատրաստ առ Գաղատացիսն 4. 22.
Աբրահամու՝ ասէ, երկու որդիք էին.
մի յաղախնոյ ածին, և մի յազատէն։
Աչ որ յաղախնոյն էր, բնաւ մարմնոյ
ծնեալ էր. և որ յազատէն ըստ աւետա-
գրոյ կեղևեալ, և պատարագին իմացումն
է ասէ՝ Աբրահամ երկու զաւակս ունէր
միոն էր յԱգար ապրեցոյն ծնեալ՝ և
միւսն յազատ Սառայէն. Նմանիլ էր
Աբրահամու և Աբդոյ բնութեան, և
մարմնաւորապէս ծնեալ զաւակ.
իսկ Նահանգորդի Սառայի, միայն հոգե-
ւորացն Աբ. և ոչ մարմնաւորապէս ծնեալ
Աբրահամու և Սառայէ. զի երկուքեանն
էին անցեալ ամուրեք։ Տես վերն Թղ
թ առաջին 75. և 87։

Խ Ո ընդդատման մեկնութիւնն է, երբ ի
կեղևեալ, և ի պատարագին իմացմանէն
երանելոյ յայլ ուղղութիւն, և ի նոյնի
նոյն

Նոյն տեղւոջն մեկնէ ասելով. Ընդունք են Երկու կատարածը. Գործ. 4. 24։ կամի մեկնել Առաքեալն թէ՝ Ընդ որ ծնաւ ջնջումն է և Աստուած, որ ծը նաւ ջնջման. առաքինասէր, խոնարհ եղան, և ապաշխարեցին թարգմանութիւն՝ Երկու կատարածոյ նշանակութեան ունի են. Ընդ որ ջՀրոյն. Աստուած վնասուցին՝ բառս որում յառաջիկայդ մեկնեցուք։ Այսպէս կրկին խնայութիւն ունի Ադամայ և Եւայի առաւանութեանն. Ելից. 5. 32։ Յերեմիայ. 1 Պետ. 3. 20։ կարծիր ծովն անցին. 1 Կորն. 10. 1, 2։ Պղնձեայ օձն յանապատին. Յովհ. 3. 14։ և այլք

Դ Ընթալ գիտելի է՝ զի Խորհրդա բան թարգմանութեանն եռապիսի է. կամ է Հաւատարման մեկնութիւն, կամ Յառաջման, և կամ Ներքսեան։

Ո Ր ինչ միանգամ ի Հին Օրէնսն գրեցաւ, և գործեցաւ. Հաւատարման մեկ նութիւն կատարի ի Նորումն։ Բայց ասէ Առաքեալն, Օրէնքն Մովսէսի զըս առեր հանգերձեալից բարեացն ունէին, և ոչ գոյն կերպարանն իրացն. Հեբր. 10։ Տես վերն Խրատիս 182, 242, և այլն։

Զ Ո րինչ միանգամ յԱստուածաշունչ գրոցն յառաջ յերկինս գոլ և առնել. ասէ Յովհաննէս թարգմանութիւն. որ պէս երանի այնոցիկ, որք չեն տես

ել

տիւք, զի նորա զԱստուած տեսցեն։
Մատ. ե. 8. և այլ բազումք։

Ս Իտարան թարգմանութիւն է, երբ
հնար ինչ մեկնի ի վեր միոյ միայնոյ ի ս-ն
համառօտել անձին։ զոր օրինակ ես-ն
ոք զայն առած ՚ի լուկ երկոցունց ։ ա-ւ։ մեկ
նեսցի ի վերոյ առանձին անձին ուրուք։
Յ՚Ա ղեկայնի խնամ՚ ի գլխէրն խնդրելն
զոր սիրելոց անձն խա- խանգրեցի ինա, և
ոչ գտի։ հարցի զինա, և ոչ ետու ինձ գնայն։
Ա թարգման Սիրատան թարգմանութիւն
գրեթէ անթարգման գտանի յԱստուա
ծաշունչ գիրս։ Տես ևս էջ ա. ցա։

Ա Ստուածաշունչ գիրց թարգմա
նիչն զայս ինչ սպարդեաց։ Ո անկընդրացն
իւրոց էջ՝ Մարդն տկնչ կերպիւ կարէ
զԱստուած այնման ՚ի միտ առնուլ՝ եթէ
ոչ յայտնեցին նմա մարմնաւոր նշանաք։
Քանզի մարդն մարմնաւոր՝ և զգայուն
գոլով՝ խոկ Աստուած տեսանելի անմահ
միւն, և ամենատես Որ ոչ կարէ մարդն
զԱստուածային կամս և զծորին բարե
հաճութիւնս իմանալ՝ եթէ ոչ մարդկայ
ին, և զգալի նշանաք կամ պատկերօք։
Գլխաւոր մարդկայինն և զգալի նշանաք
են Բառք, և առակք։ խոկ գիրն ևս մի
այն նշան բառից, և առակաց։ ուրեմն
բառիւք և առակիւք միայն՝ իւրով զգալի
նշանաք մարդն զնոր ինչ իմանայ։

Ա Ս

Ա Աստանօր յաձախս լսեմք յ՚Աստուածա
շունչ Գիրս որ Աստուած մարդասիրեաւ որ
և զգալին ընծանեաք, և կրկին քեսոն զմարդ
կան։ Քանզի մարդն ոչ կարէ երկեր՚ի
սիրատառնալ զանեղեւսեաքինն Աստուծոյ
հրամանեն, և զբաղեհաճութիւնն, եմէ
ոչ երկեղիլ, մարդասիրեաւ որ, և մարդբնեաւ
նշանօք։ ուստի Աստուածայինն Գիրքն
տայ Աստուծոյ զանունսան, և կիրս մարդ
կան, քայց զ ապստամբեքս իմանալով են իրբ
Աստուածավախիլ չհականեք։ Աստուած
քեսոն զմարդկան իրբ մարդասիրեր ըս հին
պէ, օրինեն, և ծեսն տակարիմացուեաքեանն
մարդկան։ զի մարդն ոչ կերպով ոչ կա
րէ քնաւ զաներեսաւ, և զանխոնարհ բան
Տեառն իմանալ։ Այլեսս տեսանեմք
զի անեղեւսեաքի հոգեկ մարդկան երկեղիլ
նշանօք գրոցն, կի բառնայն զիւր ինչ յոյս
նեն միմեանց։

Ա՚Ր գ՚, յորժամ լսեմք թէ Աստուած
որ է ինքնատուն ընութեան անխոփխելի՝
Տեսանէ, Լսէ, Խոսի, Հասուսի, Ցի
չէ, Զգեցեալ՝ որ է չրկի, Ելանէ, Իջանէ
Հեռանայ, Մերձենայ, Ընտրջանայ կամ
զրջանայ։ Տրտմի, Բարկանայ, և այլ
ասացեանսան մարդակիր գործս գործէ՝ ոչ
ապատեմք յանդգնաբար դասել թէ Աս
տուած իցէ մարդակիր, կամ փոփոխական
ոմն մարդ։ այլ իմանալ զհամայնն ըստ վեր

ոգ

ոգեալ մեկնութեան։ Տես Դան. 3. 8։ 6. 6։ 8. 21։ 11. 5։ 18. 21։ Թագ. 23. 19։ 2 Օրի. 5. 15։ 1 Թագ. 15. 11. 29։ 2 Սա մուէլ 24. 16։ Սաղմ. 10. 5։ 85։ 114։ 117 16։ 118. 7։ ։ Եսայի 63. 10, և այլ ան թուելիս, որք խնամով պարտին քաս ել կարեմացուելեանն մարդկան։

Գ. Ուսումն է և այս՝ զի՝ ի Հին կտակարա նի Ճառս այսպիսի մարգեալս ասէ՝ և կերպ բազմիցս առնի՝ ի վերայ Ա. Հ. զի յետ ժամանակաց Որդին Ա. Յ այսպէս էր մարդին առնուլ՝ մարդանալ՝ և մարմնանալ խորհուրդ կրել՝ և յուցանել զձայն մարմնոյ ախտս, և կիրս՝ բայց ի մեզանից։

ԼԱ. ԵՐՄՈՍՈՎ ՊԵՏՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՈՐԴՈՒՆ ՓԱՐԱՆ ԱՍ ԻՒՍԱՓԱՏԻՒ ԱՂՈՂՈՅՆ։

Ի ՆՈՒԷՅ ՊԱՏՐԱՍՏԱԼ ԻՐԵՍՏԱՍ

Նախայ առաքեալքն մոլորեցուցեալ էին զԳաղատացիան, և յորդորեալ զնոսա՝ հարկաւոր գոլ և Աստուածական օրէնացն հընազանդիլ. այսինքն թլփատիլ և այլ արարողս Թիւնան կատարել։

Զայս լուեալ Պօղոսի՝ գրէ առ Գաղատացիան՝ ասասելով՝ ինձառաւ, և յանդիմանելով զնոսա ըստ առաքելական

կընդ

կընդիր եղիլ սուտ առաքելոցն՝ Թխուց ցան ի քարոզեալ Աւետարանին, զոր ոչ էր առեալ ինքն Պօղոս ի մարդկանէ, եւ ոչ ի ձեռն մարդոյ, եւ ոչ յուսուքէ սեռէ. այլ ի յայտնութենէն Յ Հսուսի Քրի. Գաղ. 1. 12. Ասաի այսպէս ընդ վերս կինքէ. այլ Թէ մեք, կամ հրեշտակ յերկնից աւետարանեսցէ ձեզ աւելի քան զոր աւետարանեցաքն ձեզ՝ նզովեալ լիցի. Գաղ. 18.

Ա Ա սա ասելովս յայտնի երեսից դրեալ խոչ Առաքեալն՝ որ վերն Գաղատեսրա կի ընդանեսուսն Թէ, տոյնպէս այժմ զոր ասացաք ընդանեսուսն Թէ ցուցանէ Գա զատացողն Թէ յետ գալստեանն Քրի խոտանելոցան տպոյսկան, տարերսկան, եւ ծառայական Օրինքն Մովսէսի.

1. Օ այս ասէմ, ցուրսան Հոմանիսկա Հասանէն պղծեալ՝ էր ինչ ասելն ասա ըզ ցուրս։

ԿԱՆ ասել անօրէն ընտրութիւն. որպէս ասացաւ մեզ՝ ի տղայոց Թէոնն ընտրեալ ի կատարել հատակն եւ՝ ի կատակերգն Հօրէն ասհմանեալ ասն

մանուկն. թէև կեալ ինայցէ ժառանգն այն յառաւ հայրենական բարեացն. սա կայն պարտ է նմա յառաջ ըզ պատեհարա կաս բառնալ խրատել, կրթել, և զարգա նալ մինչև՝ ի կէտ ժամանակին:

3. «Այնպէս եմ՝ ինչ պղտիկն էի՝ ընդ պատերըն աշխարհին՝ ի ծառայութի՛ւն հոգւոյ»:

Ածան և մեք Հրեայքս երբ դեռ էաք տակ տղայք ոչնչէ հասակաւ, այլ տգէտ առնէին Ածապաշտութեանէ, և ցանկա լէին մարմնաւոր իրաց կայսրք երբեմն գծա ուայս՝ ի նեղութեան տակաւ տարերաց աշխարհ հիս. ըզ՝ ի նեղութեան դաստիարակութեանն և մանկածութեանն զ՝ ահանայից, Ղե ւտացւոց, որք մարմնաւոր զոհիւք, և օրէն նօք ուղէին զմեզ երբեմն ըզդեռահիներ, և զնորամարտ տղայս Աւրուբենից մին չև հասանել՝ ի կատար ուսման: Տե՛ս զԼ 3. 24: Կող. 2. 8: Տարիք աշխարհիս են երա՝ ըստ որում՝ ի 9, և՝ ի 10 տունս գրէ Աւաքիէլն, խարել զմեռուս շարաթաւն լուանանորոյն, և զեռ թօրեայս. զորմէ տասան օր՝ Նիսան ամսոյն, յորում լինէր Պասեքն, տասներորդ օր Թիշրէ ամսոյն որ էր օր քաւութեան, զեօթներորդ տա րին Թողութեան, և ը յիսներորդ տա

մին

ամն Յոբելեան։ Տես Թղթատհամար 156
Ծննդ. 23. 11։ Ղևտ. 25. 4։

4. Կամ երբ նոցա տունք քաղաքին
նոցա. սահմանեալ կալցի ոք
եղիցի ի նոսին. եթողութիւն ընդ օրինօք։
5. Եւ ոչ ինասա՝ որպ ընդ օրինօքն էցեն՝
փնջացք. կի հայլ։

ԲԱՅց երբ ի մարդկանէ անհատն՝ իսկ ի մխոյնոյ ԱՅ տաճմանեալն՝ և գիտացեալ ժամանակն էհատ՝ խոստացել Փըթ կիշն առաքեցաւ յաշխարհս. Տես Թղթատհատար 152 մինչև 155. և 388. Նոմ. Ծննդ. 49. 10։ Դ անիէլ. 9. 24։ Ա ահ երր Որբին Աստուծոյ. Ա ղաք. 2. 7։ Աստ ակաց 8. 22։ Մ ահ. 5. 2։ Գործ. 13. 33։ և իզև Ջ ամարտապէս կատարեալ Մարդ Աճա՝ Մարդ, և Աճն Մարդ՝ Աճ յ՛ե րեցս երանեալ Մարիամա. կուսին անանձնապէս ծնեալ. Ղուկ. 1. 31։ 2. 7։ Ն ոյն ինքն ամենայնք, և ամենատես քաւ արդարութիւնն էմուտ ըզ օրինաք իբրև մեղաւորս ոչ թէ վատեցաւ, զօրէնս կատարեաց, և որ ոչն դիտէր մեղս, վասն մեր մեղս արար. 2 Կորն. 5. 2։ այսինքն՝ նոյն արդարութիւնն մեռաւ վն մեր ոչ մեղաւ

մեղաւոր, և ըստ անօրինս համարեցաւ։ Եսայի 53։12։ Մարկ։15։28։ Ղուկ։ 22։37։ Իմաս ևս ընդ անիծեալք՝ և զիա՛ր վիճակ մեր անիծք։ Քանզի գրեալ է։ Անիծեալ ամ, որ կախիցի ի փայտէ։ 2 Օրինաց 21։23։ Գաղ։3։13։

ՉԱՅս ամ յ՛անձնէաս Մ խածին, և կուսածին գառն Աւյ, զի գնեալ միով կեցոյց զմեզ յ՛անիծիցն Օրինաց։ Գաղ։ 3։13։ և ասցէ մեզ իշխանութիւն որդիս Աւյ լինել։ Յօհ։12։ Գաղ։3։26։ և որդեգիրս՝ կամ հաճաւոյ հոգեորդիս։

Ո Ւ սոյն ոյժ միանգամ՛ի՛ քէն միրաեցաք զ գեցեալեմք զ քէն։ և ուշիմք՛ի սիրոս մեր քնակեալ զ Սքի Հոդին Որդւոյն Աստուծոյ։ որով համարձակ՝ և որդիաբար աղաղակեմք առ Աստուած իրրև առ ա մենաքաղցր Հայր՝ Աբբա։ Գաղ։3։27 4։6։ Հռո։13։14։ 8։15։ Աբբայ ՆՔ շանակէ Աստուց լեզուաւ Հայր։ ըստ որում և հաստատակորէն մանկունք սիրա հարք կոչեն զհայրն իւրեանց Բաբայ։

7։ Ի՞ յաւհէպո չէս ձաւայ, այլ ա դ։ էՔէ ոդէ, և ձաւանգ Ի՞ պաւ ձոյ։

Ա Ր դ այսուհետև՝ վերաբերի զ օղաս եմ՝

եթէ ՚ի բաւ հաճաստութիւնք, ոչ ևս եմք ծառայք ՚ի ներքոյ Վճռաւորին Օրինացն. և ոչ ՚ի ներքոյ դատապարտութեան տկար և աղքատ տարերացն. այլ եմք զաթգայ ցինչ և կատարեալ որդիք Ա.Յ. ուրեմն հաղորդակիցք էրինայնին բարեացն. ևս ժառանգ Ա.Յ, և ժառանգակիցք Քի որում հանգոյն վայելէ քան թնութեանն՝ նոկ միջ ձրի պարգևի շնորհօքն Քի, և ըստ Աստուածային բարեհաճութեանն։ Տե՛ս Հռո. 8. 17, և 29։ Հեբր. 1. 2։ Ղուկաս 22. 29։

Եթէ չարչարանացն Քի կըցորդ լինել ցինքն, և փառաց նորին հաղորդ լինելոյ եմք։ Հռո. 8. 17։ 2 Տիմ. 2. 11, և 12։

8. Ի. Ի յայնժամ ընկալեալ զբաժակն զի՚ն շնորհակալութիւն արար, ասէ՝ առէ՛ք սորա՛ ՚ի բնէ ՚ի միմեանս։ և այլն։

Ա՛ստ առաքեալն յանդիմանէ ՚ի հեթանոսութենէ հաւատացեալ զաղաւաղման՝ առեալ թէ՝ երբ զԱստուածն ճշմարիտ ոչ ճանաչէիք, ծառայէիք կուռացն, և կռապաշտութեան. բայց այժմ արդ հետև զԱստուածն ճշմարիտ ճանաչէք ցինք, և դիտացիք՝ ոչ թէ ձեր ճարտարութեամբ, այլ Աստուծոյն Ա.Յ առնեսխնամ հոգեր

հայրապետութեանն. ընդ որ վերատին գա-
նայք ծառայել քրմական օրինաց, և կը
ուսուցանեն արարողութեանց:
Եւ ինձ եմ ասէ՝ Թէ ի զուր ինչ ծնայ ես
անպտուղ վաստակեմ, և աշխատանք,
զոր կալայ ի քարոզելն ձեզ զաւետիսն,
և զփրկութիւնն հոգւոց ձերոց:

12. Ի ՔԵՐԱՓ ԷՐԲ ՔԻՒ. ՓԱՆՔ ԵՒ
ԷՒ ԷՐԲ ՔՅԵՔԸ ԷՒ:

Ի՛ն ձեռնադրութիւնն. որ յառաջ նախանձաւորն էր, և Հայրապետական Օրհնացն. խնկարկել հնարեալ կը կրէր, զի զ-Ք ու շահեցայց: Գաղ. 1.
14: Փիլիպպեցւոց 3.8:
Ա պայ ի 12 ամենէն մինչև ի 19 պօղոս աղաչանօք յորդորէ զԿ-ս ապաստանիլն՝ զի կայցեն, և մնայցեն անշարժ յաւետարանին: զոր ընկալեալ և ուսեալ էին ի պօղոսէ այնպիսի ևեռանութեամբ, մինչև և զնոյն առաքեալն պատուէին իբրև զՀԸ ընչաւոր Ա յ, և իբրև զնոյն ինքն Ք ու Յս: Տուն 14: Բայց ի սատակասպառ մարդկէրայն՝ և ի չարանենաց առաքելոցն պատրաստական բանիւք օտարացեալ՝ մեկ նեցան ի պօղոսէ իբր ի թշնամւոյ օրի նայն Ա օսէպ:

ՈՒ

Ո Իսաի ընդարմանալի ամենեան Պօղոս Հոգեւոյն Սրբով վառեալ՝ գրէ առ Գաղատացիան. Ո՛րդեակք իմ, զորս ՚ի Քրիստոս ես ծնայ. 1 Կորն. 4 15: ասանօր վերատին երկնեամ մինչև նոր կարճացի Քրիստոս ՚ի ձեզ. այսինքն վերատին ցաւոք, և աշխատանօք չանամ ցուցանել ձեզ զգիտութիւնն Քրիստոսի, մինչև հաստատեցի ՚ի ձեզ Քրիստոս գիտութիւնն, և ՚ի քաց մերժ լոկէք զայդ հոգեւ ինաս մեղադրութիւնդ: Կամկի գալ առ ձեզ խոտակցել բերան առ բերան. զի եմ ՚ի մեծի տարակուսութեան վասն ձեր:

21. Ասացէք ինձ, որ ընդ օրինօքն կամիք լինել. Լուիք՝ ընթերցէալ հէր զօրէնս: Զի գրեալ է ընդ՝ Աբրահամոս երկու որդիք էին. և այլն:

Կամ առնել առաքելոն. պատասխանեցէք ինձ դուք, որք ձեայք ընդ ծանր լծով Մովսիսական օրինացն: Մի՛թէ ոչ գիտէք, կամ թէ չլոյծ ձեր ընթերցեալ զՄովսեսի գրեանն, ուր ասէ. Աբրահամոս էին երկու որդիք. առաջինն էր Իսմայէլ Ագար աղախնոյն, և երկրորդն Իսահակ ՚ի Սառայ ազատէն. առաջինն մարմնաւ որ

որ զօրութիւն Աբրահամու, և Աղաւոյ ծնաւ. խնկ երկրորդն միայն հասարակ ծնողացն, և խառնմամբ Տեառն. զկնի աբրահամ, և առաւել ծերացեալ էին ա ուրբք, և զօրութիւն մարմնոցն սիրացեալ:

24. Որ՝ առակ օրինակի, և այլն:

Որ՝ այլախօսութիւն, և այլաբանութիւն. որ զայլ ինչ բառիւք, և զայլ ինչ նշանակութեամբ, կամ դիտաւորութիւք ցուցանէ. որ պէս առնու Աբրահամու կանանց, և որ զոց ծառն: Բռնել Աբրամ, և Սառայ երիս կամակորանաց Օրինակ էին. ազախինն էր Հին Կտակարանին օրինակ խնկ ազատն Սառայ՝ Աւրէնք: Սառայ ի մարէ ազախնութիւնն, և իւրեանց ազատս ծինն երիս ժողովրդեան Օրինակ էին. նա Հրէից, և սա Քրիստոնէից. Աբ ծառայական օրինացն, Սա սիրոյ՝ և Հզ նազանդութեանց օրինացն. Աբրահամ և երկրային, Սա հոգևոր՝ և երկնային բարեացն ժառանգորդ: Որպէս ի ամս էլ երեց եղբայրն հալածէր զկրտաբերն ի ասեն, այսպէս և Հրէայքն առաջին Ազգապետք հալածէին զ յետնել Քրիստոսեանն. Բայց որպէս ի ամէն ազատ քանզաւ լինել ժառանգ Աբրահամու, այնպէս Հրէայքն յերկնաւոր ժառանգու

թե

Թենկն բոլորովին ի բաց մերժեցան։
Հին օրէնքն ի Սինայ լեառնէն զակիզքն ա
ռեալ՝ պարկաս ի ծառայութիւն ծնանել։
Այրն ի Սիոն լեռնէն՝ որ պարկաս ծնանի
յազատութիւն։ Սինայ և Հագար. այս
ինքն՝ աղախին, և ծառայ էր զՀագար
պարկեշտն ոչ ծառանդեն բնիկ ազատ
գոյն։ Քանզի Հագար էր ընչանակ Սի
նայ լերինն. կի՛ք ըստ կարծեաց Արաբ՝ Սի
նայ Ընդրկ լերանս Հագար ասէ, որ
գոյ յԱրաբացոց անապատն. յորկոյս
և Հագար ըլ Խանդէլարդեցին երկեալ
մոլորեցաւն։ Ծննդ. 21. 14, 20, 21։ ուս
ան և Ընդրք Հագարացիքն անուանին։
1 Մնաց. 5. 19։ Սաղմ. 82. 7։
Հին Օրէնքն. Սինայ լեառն, և Հագար
աղախին համեմատի այսմ հրեից Երու
սաղէմ, որ պարտական ի բոլոր ազգս
ծառայէ, և ոչ ազատանայ հետևել։
Բայց ոչ Օրէնքն, Սիոն լեառն, կի
նին Երուսաղէմ, և ազատ Սարան Սա
ռայ հանդերձ հասանի հաճատացեալ և ա
զատ պարկեշտքն ցնծան ի Քրիստոս։
Եսայի 54. 1։ Ուրախ լեր
ամուլ Հեթանոս. որ չծոլեալ զՏէրն
քո՝ պատնիկեալ ըլ կուռսն ոչ ծնանէիր
բարեպաշտութեան պտուղս. ցնծա՛, և
խաղաղ ոչ պիտէիր զՏէր. քանզի ար
դէն բազում են որդիք ըսկնդկիդ, այս
ինքն

ինքն առաջագիտէր, մինաճկէտէր, և միտ
ս այնէտէր, առաւել քան զորսումէն Հրէ
ից, որք ասէին զՕրէնս Վկայելս և
զԱ՛ստուածս իբրև իշխող ատենից:
Եւ օրինակ յառաջնումն լսատմարինոյ ծննել
Իսահակին Դաւթէ զերան խոստանան ծննել
Իսահակն, ոչնչացեալ և այժմեայս. նման
զինչ ասէ գիրք. Ի բացկանն զատանիլն և
զարդի գործս. զի մի ժառանգէսցէ որդի
ազատեանցն ընդ որդւոյն աղատոյ: Ծննդ.
21·10: Ջի որք Միսայէ, և Հարկատուս
Օրենացն հետևէին, զերկիրս ոչնչ ժառ
անգէին:

ՎԱՆ ատոյ Ի՛զբաղք որք ոչդ էք Ո՛ր
դիք աղախնոյն, այլ Որդիք աւետաւոր
Հռոմ. 9·8: այնպէս կացէք այսուհետև,
և մի վիառանգեսջիք ընդ ծառայ[illegible]
մառնէք: Գաղատ. 5·1:

Եւ Բանի այնոցիկ, որք հաշտեալ և Հշմար
առեալ երկնայատանէն Ա՛Յ. քանզի և
Հայր զայնպիսիսն երկրպագուս իւր խընդ
դիւ: Յովհ. 4·23:

ՎԵՐՋ:

ՀՆԹաց և նոքայ մեզ անդիտաբեր էր.
առաջին գաղանութեայ այն անհաշտելին:
Ցաւոյ օրինակի սիրեաց նա գբարին.
որով ամենեքեան՝ հաշտ Ի՛յ երկնին:

Յ՛ան

Յ՝Ամենեքեան խնամ խընդրեմ ցկեան.
տարտամ տանջեալ դիշեր ցերեկ.
Փոխանակեալ վերստ կուգեմ ցկեան.
զոր սիրեաց անձն իմ ոչ զբաղեալ:
ԸՍտ հընդկաց կուսանացն ես անարի.
զիտաս առագաստին ինձէն ազնիւ ցկեան.
Նեղեալ ես ալրուց մինչ քաղցն հարի.
ըզպահեաս հոգւոյս խաղաղ կերտեալ:
Ե՛ս այ՝ի յ՝ախտ տանջագս կամ.
ցաւօք մաշիմ անդէնծա կամ:
Չի նընջեցի զքուն թանձրու թե.
և շահեցայ զվնաս կորուս տեսանե:
Ես ձըգտեալ տուչն ձըգ չար.
իբր տանիքոտ թռչուս մընամ:
Ի հայրագնեալ փըսկիչ յուսամ.
անխափան տեքզ կարդամ:

Յաղագս աշխարհի եօթն դարուցն. և տասնից, ընդ երկուսեան դարս Նախահարցն:

ԱՌ սկիզբն մեծ շարաչարեն ոմն
զեօթն օրս. նոյնպես ի սկզբանէ տարս
բանից մինչև ց՝այսօր եօթն դար են:
ԱՌ աջին դարն ընկիզ բնակիչ էսե ՝ի՝ն
դամոյ, և վերջացաւ ՝ի վախճան Ջրհե
ղեղին: Ունի տարի 1537 ըստ մեր Գրոց:

Ե՝ կրկրդն ընկիզ բն էառ ՚ի ՋՀՀ
ղեղն վերջէն մինչև ՚ի կոչումն Աբրահա
մու յ՚երկրէն Քղդէացւոց. են ամք 546
Ե՝ րորդն ՚ի կոչմանէն Աբրահամու
մինչև յ՚ելսն Իսրայէլի յ՚Եգիպտոսէ. և
են ամք ըստ Սեպտուագինտայ 430։
Զ՝ որորդ՝ յ՚ելսէն յ՚Եգիպտոսէ մին
չև ՚ի շինուածն Տաճարին. ունի 480 ամս։
Ը՝ ինդերորդն ՚ի Տաճարաշինութենէն
մինչև յ՚ազատութիւնն Իսրայէլի ՚ի Բա
բելացւոց գերութենէն։ Ունի ամս 475։
Վ՝ եցերորդն յ՚ազատութէն Իսրայէ
լի մինչև ՚ի ծնունդն Քրի։ Են ամք 536։
Ի՝ Ո՝ թներորդ գարն առաւ սկիզբն է
առ, և մնայ մինչև ՚ի վախճան աշխարհի։
Ունի միայն յ՚Ա՝ յ գլուխ ժամանակս։

Ի՝ սկզբն գարն ունի 10 ՚ի, ախտիրց
ծնունդքն, կեանն, մահն, և գնոցին
հոմանիշնդատարկունեան։

Ի՝ ՈՒՆ առաջին չայրս
պետ, Աբրայամեան, և Քանանայա
պետ բառերձեալ առաջին մարդ՝ 130 ա
մեայ ծնաւ զՍԷԹ. յետոյ կեցեալ ամս
800՝ մեռանի յ՚ամին աշխարհի, և իւր
կենացն 930։

ՍԱ

ՍԱ եկեաց ընդ Սեթայ ամս 800. ընդ Ենոսայ 695. ընդ Կայնանայ 605. ընդ Մաղաղիէլի 535. ընդ Յարեդայ 470. ընդ Ենոքայ 308. ընդ Մաթուսաղայ 243 ընդ Ղամեքայ 561.

ՍԷԹ ծնաւ՝ի 130 թուին. և 105 ամեայ, (զայդ ըմպէզ 205.) ծնաւ զԵնոսն. յետոյ կեցեալ ամս 807՝ մեռաւ՝ի թուին 1042. զոլով ամաց 912։

ՍԱ եկեաց ընդ Ենոսայ ամս 807. ընդ Կայնանայ 717. ընդ Մաղաղիէլի 647. ընդ Յարեդայ 582. ընդ Ենոքայ 365. ընդ Մաթուսաղայ 355. ընդ Ղամեքայ 126։

ԵՆՈՍ ծնաւ յ՚ամին 235. և 90 ամեայ (ըստ մեզ 190.) ծնաւ զԿայնան յետոյ կեցեալ 815 ամ եւս՝ մեռաւ ամաց 905. ՚ի թուին աշխարհի 1140։

ՍԱ եկեաց ընդ Կայնանայ ամս 815. ընդ Մաղաղիէլի 745. ընդ Յարեդայ 680. ընդ Ենոքայ 365. ընդ Մաթուսաղայ 453. ընդ Ղամեքայ 266. ընդ Նոյ ի 84։

ԿԱՅՆԱՆ ծնաւ յ՚ամին 325. և 70 ամեայ (ըստ մեզ 170.) ծնաւ զՄաղաղիէլ. յետոյ կեցեալ 840 ամ եւս՝ մեռաւ ամաց 910. ՚ի թուին 1235։

ՍԱ եկեաց ընդ Մաղաղիէլի ամս 840. ընդ Յարեդայ 773. ընդ Ենոքայ 365.

ընդ

ընդ Մա Թուսաղայ 748· ընդ Ղամբայ 361· ընդ Նայլ 179։

ՄԱՂԱՂԻԵԼ Ծնաւ յամին 395 և 65 ամեայ (ըստ մեզ 165·) Ծնաւ զՅա րեդ· յետոյ կեցեալ 830 ամ և՝ մեռաւ ամաց 895, ի թուին 1290։

ՍԱ Եկեայ ընդ Յարեդայ ամս 830· ընդ Ենոքայ 365· ընդ Մաթուսաղայ 603· ընդ Ղամբայ 416· ընդ Նայլ 234։

ՅԱՐԵԴ Ծնաւ յամին 460· և 162 ամեայ Ծնաւ զԵնոք· յետոյ կեցեալ 800 ամ և՝ մեռաւ ամաց 962, յամին 1422։

ՍԱ Եկեայ ընդ Ենոքայ ամս 365· ընդ Մաթուսաղայ 735· ընդ Ղամբայ 548 ընդ Նայլ 366։

ԵՆՕՔ Ծնաւ յամին 622· և 65 ա մեայ (ըստ մեզ 165·) Ծնաւ զՄաթու սաղայ· յետոյ կեցեալ 300 ամ և՝ փոխե ցաւ յերկինս 365 ամաց, յամին 987։

ՍԱ Եկեայ ընդ Մաթուսաղայ ամս 300 ընդ Ղամբայ 113։

ՄԱԹՈՒՍԱՂԱՅ Ծնաւ յա մին 687· և 187 ամեայ (ըստ մեզ 167·) Ծնաւ զՂամբ· յետոյ կեցեալ 782 ամ և՝ մեռաւանի 969 ամաց, յամին 1656։

ՍԱ Եկեայ ընդ Ղամբայ ամս 777· և ընդ Նայլ 600 ամս։

ՂԱՄԵՔ Ծնաւ յամին 874· և 182

182 ամեայ ծնաւ զՆոյ. յետոյ կեցեալ
595 ամ եւ մեռաւ ամաց 777. ի Թուին
աշխարհի 1651.

ԻՍԱ եկեաց ընդ Նոյի 595 ամս:

ՆՈՅ ծնաւ յամին 1062. և 500
ամեայ ծնաւ զՍեմ. յետոյ կեցեալ 450
ամ եւ մեռանի ամաց 950. յամին 2012:

ՋՐՀԵԴԵՆ ըսկսաւ յԱմին.
աշխարհի 1656. երբ Նոյ էր 600 ամաց և
բոլոր տարի մի մնաց յերեսս երկրին՝
յամին 1657 վերջացեալ Ջրհեղեղնըս Նա
տաւ Տապանն ի վր Մասիս լերինն:

Յաղագս Նահապետացն Եւրոպ
Դարուն:

ՆՈՅ եկեաց ընդ Եմայ 448
ամ. ընդ Արփաքսադ 348. ընդ Սա
ղայ 313. ընդ Եբերայ 273. ընդ Փաղե
կայ 249. ընդ Հռագաւայ 219. ընդ Սա
րուքայ 187. ընդ Նաքորայ 157. ընդ
Թարայի 128 ամս:

ՍԵՄ ծնաւ ի 1558 Թուին. 100 ա
մեայ ծնաւ զԱրփաքսադ. յետոյ կեցեալ
500 ամ եւ մեռանի ամաց 600. յամին 2158

ՍԱ եկեաց ընդ Արփաքսադայ ամս 50
ընդ

ընդ Սաղայ 465· ընդ Հեբեբայ 435· ընդ Փաղեկայ 401· ընդ Հռագաբայ 371· ընդ Սարուքայ 339· ընդ Նաքորայ 309· ընդ Թհարայի 280· ընդ Արահամու 15°

ԱՐՓԱՔՍԱԴ ծնաւ յամին 1658 և 35 ամեայ ծնաւ զ Սաղայ· յետոյ կեցեալ 303 ամ և՝ մեռանի ամաց 338· ի թուին 1996· Թռուց տաքսէոյնի ընդ մեր Օրինակին մինչև ի Թհարայի ծնունդն։

ՍԱ եկեաց ընդ Սաղայ ամս 303· ընդ Հեբերայ 273· ընդ Փաղեկայ 239· ընդ Հռագաբայ 209· ընդ Սերուքայ 177· ընդ Նաքորայ 147· ընդ Թհարայի 118։

ՍԱՂԱՅ ծնաւ յամին 1693· և 30 ամեայ ծնաւ զ Հեբեր· յետոյ կեցեալ 403 ամ և՝ մեռանի ամաց 433։ ի թուին աշխարհի 2126։

ՍԱ եկեաց ընդ Եբերայ ամս 403· ընդ Փաղեկայ 369· ընդ Հռագաբայ 339· ընդ Սերուքայ 307· ընդ Նաքորայ 277· ընդ Թհարայի 248· ընդ Արահամու 118

ՀԵԲԵՐ ծնաւ յամին 1723· 34 ամեայ ծնաւ զ Փաղեկ· յետոյ կեցեալ 430 ամ և՝ մեռաւ 464 ամեայ· ի թուին 2187

ՍԱ եկեաց ընդ Փաղեկայ ամս 430· ընդ Հռագաբայ 400· ընդ Սերուքայ 368 ընդ Նաքորայ 348· ընդ Թհարայի 309· ընդ Արահամու 179 ամս։

ՓԱՂԵԿ ծնաւ յ՚ամին 1757։ 30 ա
մեայ ծնաւ զՀռոպաւ։ յեաոյ կեցեալ
209 ամ եւս մեռաւ ամաց 239։ յ՚ամին 1996
ՍԱ եկեաց ընդ Հռոպաւէայ 209 ամս։
ընդ Սերուքայ 177։ ընդ Նաքօրայ 147։
ընդ Թարայէ 118։

ՀՈՒԱԳԱՒ ծնաւ յ՚ամին 1787։ և
32 ամեայ ծնաւ զՍերուք։ յեաոյ կեցեալ
207 ամ եւս՝ մեռաւ ամաց 239։ ՚ի Թուին
աշխարհի 2026։

ՍՈՒԿ եկեաց ընդ Սերուքայ ամս 207։
ընդ Նաքօրայ 177։ ընդ Թարայէ 148։
ընդ Աբրահամու 18։

ՍԵՐՈՒՔ ծնաւ յ՚ամին 1819։ 30 ա
մեայ ծնաւ զՆաքօր։ յեաոյ կեցեալ 200
ամ եւս՝ մեռաւ ամաց 230, յ՚ամին 2049։
Սա եկեաց ընդ Նաքօրայ ամս 200։ ընդ
Թարայէ 171։ ընդ Աբրահամու 41։

ՆԱՔՕՐ ծնաւ ՚ի Թուին 1849։ 29
ամեայ ծնաւ զԹարայ։ յեաոյ կեցեալ
119 ամ եւս՝ մեռաւ ամաց 148, յ՚ամին 1997
ՍԱ եկեաց ընդ Թարայէ ամս 119։

ԹԱՐԱՅ ծնաւ յ՚ամին 1878։ 130 ա
մեայ ծնաւ զԱբրահամ։ յեաոյ կեցեալ
75 եւս՝ մեռաւ ամաց 205, յ՚ամին 2083։
Սա եկեաց ընդ Աբրահամու ամս 75։

ԱՐՐԱՀԱՄ ծնաւ յ՚ամին 2008
և հարիւր ամեայ ծնաւ զԻսահակ։ յե

տոյ կէցեալ 75 ամեաւ՝ մեռաւ ամեաց 175
յ՛ամին աշխարհի 2183։
Սա եկեաց ընդ ի սահակայ ամս 75,
և ընդ Յակոբայ 15 ամս։

Բաժանումն, կարգ, և կնոջանդ
Ընծայեալ Աբրոյն առ Հեբրայեցիս։

ԹՕՐԱՅ այսինքն՝ Օրէնք, և են հինգ գրեանքն Մովսէսի, որք Յունարէն կոչեսցին Պենտատեւխոն ասի, յո՛ հընդակազմ, և հընդամասեան։

Գիտելի է աստ. Հրէայք զՄովսեսեան գրեանն այնու բառիւ անուանեն, որով իւրաքանչիւր գիրքն սկսանի՝ այսպէս Բ բրէշիթ. Ի Սկզբանէ. որ է ծննդոց կամ արարածոց, ըստ մեզ. Յունարէն՝ և Լաթիներէն Գենեսիս։

Շմոթ. Անուանք. Հայերէն Ելից. Յունարէն և Լաթիներէն Էքսոդուս։

Վայիքրա, եւ կոչեաց. Հայ. Պետառ ցաց. Յունարէն և Լաթիներէն Լեվիթիկուս

Վայեդաբբեր, եւ խօսեցաւ. Հայեր. Ինուց. Յունարէն և Լաթինեն Նումերի։

Ադ ենբարիմ, Պատգամք. ըստ մեզ Օրի նաց. Յունարէն և Լաթինեն Դեւտերոնոմիոն։

ՆԵԲԻԻՄ՝ Մարգարէք, և են Յե

Յհոչոտաց, Հ. Յհատաց որդւոյ Նաբ
ատ, Յ. Իսահակ աբի, Լ. Իսահ.
Ըօքիեմի, մեզ Դատաւորաց, Յ. Կրի
ատ, Լ. Խ՚պիկատ:
Շեմուէլ Հ. Յ, և Լ. Սամուէլ:
Մենաքիմ, Թագաւորաց, Յ. Վասիլի
օն, Լ. Ռեհաբամ: Ապա հետևին ՝ի
Մարգարէքն, և զԴանիել կարգեն ՝ի
միջ-Քեթուբիմ, կամ Սրբագրաց:
ՔԵԹՈՒԲԻՄ Աշխատագիրք
և Սրբալնագիրք են այսոքիկ:
Թեհիլիմ, Սաղմոք, Յ. և Լ. Փսալմի
Մ իշլե, Առակաց, Յ. Պարաբոլե, Լ.
Պրովէրբիա:
Շիր հաշիրիմ, Երգ երգոց, Յ. Ասմա
ասմառոն, Լ. Կանտիկում կանտիկորում
Ռութ, Հռութ, սմենձ ևս Յ, և Լ:
Էխատ, Զհարդ, կամ Կինօթ, Ողբք,
Յ. Թրենի, Լ. Լամենտացիոնես:
Կոհելեթ, Ժողովող, Յ. և Լ. Եկկլե
սիաստես:
Եսթեր, Նոյնպես յամ լեզուս:
Դանիէլ, Նոյնպես յամ լեզուս:
Եզրա, Իբրեթ Նոյնպես յամ լեզուս:
Նեհեմեայ, յամ լեզուս Նոյնպէսնակ:
Դիբրէ հաեամիմ, Ճառք աւուրցն. մեզ
Մ Նայորդաց, Յ. և Լ. Պարալիպոմե
նոն. այլ կերսիւս Քրօնիկա սը է ժա
մանակեայք:

ՅԱՆ

ՑԱՆԿ գլխաւոր ճառից Կրոյս։

Ստեղծումն երկնի, և երկրի. Թղթա համար 2
Ըստեղծումն լուսոյն, և բաժանումն նո րին 'ի խաւարէն յ'աւուր միաշաբաթի 4
Բաժանմամբ ջրոց՝ հաստատին երկինք յ'աւուր երկու շաբաթի 6
Ջուրք երկրի յ'այլ և այլ տեղիս բաժա նին յ'աւուր երիք շաբաթի 8
Յ'աւուր չորիք շաբաթի ըստեղծեայ Տէր զաստեղս երկնից 10
Յ'աւուր հինգ շաբաթի ըստեղծանին թռչունք, և ձկունք 12
Ըստեղծումն Ադամայ յ'աւուր ուրբա թի 15
Յ'Ադամայ կողէն Եւայ շինեցաւ 16
Հանգիստ Աւ 'ի գործոցն արարածոց յ'աւուրն եօթնեերորդի 18
Օձն խաբէ զԵւայ 20
Պատիժ Նախնեացն մերոց 22
Թշուառութիւն Ադամանդն 24
Ադամ 'ի դրախտէն արտաքսի 26
Ադամայ առաջին ծնունդքն 28
Հաբէլ սպանանի 30
Ղամէք պատճառ բազմակնութեան 32
Ենոք հաճոյանայ Աւ 36
Յաղագս Նոյի 38
ԸՆԴՀ

Ընդհանուր Քրեղէնին 40
Եւս վասն Քրեղէնին 42
Ուխտ Աշ ընդ Նոյն 44
Անէծք Քամայ 46
Յաբեթեան ազգն 48
Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնն 50
Նոյն պատմութիւն 52
Կոչումն Աբրահամու յերկրէն Քաղ
դէացւոց 54
Աբրահամ երանէ ի հայրենեացն 56
Գնայ Աբրահամ յԵգիպտոս 58
Բաժանի Աբրահամ ի Ղովտայ 60
Աբրահամ ազատէ զգերեալն Ղովտ 62
Նոյն պատմութիւն 64
Պատմութիւն Մելքիսեդեկայ 66
Հաւատան Աբրահամու 68
Փախուստն Հագարայ 71
Ուխտ Թլփատութեանն. Աբրահա
մու, և Սառայի անուանքն փոխին 73
Նոյն ուխտ Թլփատութեան 74
Հետևի նոյն ճառ 74
Խոստումն Իսահակայ 76
Կործանումն Սոդոմացւոց 79 և 80
Ուստի լինէ ազգն Մովաբացւոց, և
Ամմոնացւոց 82
Պատիժ արքային աբիմելեքայ 85
Հագար, և Իսմայէլ աքսորին 87
Ածէր ընդ Իսմայէլն 88

Հնա

Հնազանդութիւնն աբրահամու 90
Զաբահաւն աբրահամու օրհնին ամե
նայն ազգք երկրի 92
Մահ, և թաղումն Սառայի 94
Ընդնն աբրահամու 98
Ծնունդ Յակոբայ, և Եսաւայ 101
Եսաւ վաճառէ զանդրանկութիւնն 102
Յակոբ առնու զօրհնութիւնն 105
Եսաւ կամի սպանանել զՅակոբ 106
Յակոբայ սանդխայն տեսլիւք 108
Յակոբ առնու կանայս ի խառան 110
Դարձ Յակոբայ ի Միջագետայ 113
Մարտ Յակոբայ ընդ Հրեշտակին 114
Հաշտութիւն Եսաւայ ընդ Յակոբայ 116
Վրէժխնդրութիւն վն Դինայի 118
Յօսէփ վաճառի 121
Թամար պատրէ զՅուդայ 122
Ողջախոհութիւնն Յօսէփայ 124
Փառք և մեծութիւնն Յօսէփայ 126
Յակոբ առաքէ զորդիսն յԵգիպտոս
գնել զյորեան 128
Եղբարքն Յօսէփայ երկրպագանեն ի
վերայ երեսանցն խոնարհեալ 130
Մխս գաղտուստ որդւոցն Յակոբայ ընդ
Բենիամինի յԵգիպտոս 133
Յօսէփ ծանօթանայ եղբարցն 135
Յօսէփ զհայրն իւր առ ինքն բերէ 136

Յակ

Յակոբ ի Քանէ յ'Եգիպտոս 139
Յօսէփ եօթնամեայ սովուն օգնէ 140
Եւ փրէմ յառաջանայ քանզի Մանասէ 142
Յետին բանքն Յակոբայ առ երկոտա
սան որդիսն իւր 'ի 145 մինչև 'ի 158
Մահ, և կտակ Յօսէփայ 160
Փարաւօնի անիրաւ հրամանն 162
Մօսէս 'ի ջրոյն հանեալ 164
Մօսէս փախչի յ'Եգիպտոսէ 166
Մօսէս փրկէ զՅոթորայ դստերն 168
Աճ երևի Մօսէսի 'ի մորենւոջն 170
Մօսէս՝ և Ահրօն առաջի Փարաւօնի 174
Հարուածք Եգիպտոսի 176
Խորտուրդ Գառնին Զատկի 180
Ի սրայէլ ընդ կարմիր ծովն Էանց 186
Յաղագս Մանանայի իջմանն 190
Մօսէս հարկանէ զվէմն 192
Պատերազմ Ամաղէկայ ընդ Ի՛ր 194
Յաղագս տասն պատգամացն՝ ըսկսեալ
'ի 196 Թզ Թահամարէն մինչև 'ի 223
Տաճարիզ կեայ Խորանն 228
Նուէրք վն խորանաշինութ՛ն 229
Խորանի, և կահից նորին շինուածքն 'ի
երկու հարիւր երեսուն Թզ. մինչև 234
Կարճառօտ նշանակութիւնք Խորանին
և մասանց նորին 235
Զգեստ Քահանայական 236

Ժողովրդեան կատարեալ Թիւն 238
Կանգնումն Ի սրանին 241
Հարցն օծեալ զոհս մատուցանել 246
Պատիժ Նադաբայ և Աբիհու 253
Սբ. և անոր կենդանիքն 254
Լճաւոր Մօսիական Տօնքն 256
Հայոյիչն և օրինազանցն պատիժ 258
Նաւակատիք և ընծայք խորանին 260
Ճանապարհորդութիւն Իսրայէլի 262
Մօսէս առաքէ լրտեսել զՔանան 267
Կորխայինքն ապստամբին 270
Մօսէս կանգնէ զօձն պղնձի 275
Բ. աղամու հէն խօսի 278
Աէ կեամք, չարժիմք, և եմք 282
Մահ Մօսէսի 285
Ցուցակ ճնացեալ Գրոցն 288
Իէ անցանէ ընդ Յորդանան 292
Երկրատուն քաբինքն Յորդանանու 296
Կործանումն Երիքովի 299
Իէ խորտակի վն դոզութեն ուրուք 302
Աբեդակն և Լուսինն ոչ չարժին 305
Հասու պատկեր Յիսուսի 308
Ըսկիզբն Դատաւորաց 312
Յայէլ ըսպանանէ զՍիսարայ 317
Գեդէոն ընտրի Դատաւոր 319
Գեդէոնի պեղին 322
Սուր Տն, և Գեդէոնի 326
Աբիմելեքայ յանցանքն և պատիժն 330

Յեփեթայեայ անգգոյշ ուխան 333
Ծնունդ, և հարսանիք Սամանի 339
Վրէժխնդրութիւն Սամանի 343
Սամանն հանէ զդրամն Գազայի 347
Սամանի մահն 349
Բնիամեանց ամբարշտութին 353
Պատմութիւն Հռութայ 358
Ծնունդ, և անուն Սամուէլի 363
Պատիժ Հեղեայ՝ և որգւոցն 367
Դաճոյայ խորտակումն 370
Դարձ տապանակին յ՚այլազգեաց 372
Ջոհ Սամուէլի 374
Սաւուղ առաջին թագաւոր 377
Անհնազանդութիւնն Սաւուղայ 383
Դաւիթ հարկանէ զԳողիաթ 388
Սաւուղայ ոխն ընդ Դաւիթ 394
Սաւուղ կամի ըսպանանել զԴաւիթ բայց ապրեցուցանի Դաւիթ ի Մեղքոնղայ, և ի Յոնաթանայ 398
Փախուստ Դաւիթի, և Նաբաղայ ժանտութիւն 405
Կարճառօտ մեկնութիւն երեմանն Սամուէլի զկնի մահուանն իւրոյ 428
Ողբ Դաւթի ի վերայ Յոնաթանու 432
Պատմութիւն Դաւթի 433
Դաւիթ խորհի չինել զտուն Տն, իսկ Աստ խոստանայ տալնմա զաւակ, որոյ աթո

ամենան իցէ յոյժ խոհեմական 447
Անարգանք Դեւտպանայն Դաւթի 451
Ըսպանումն Ռւրիայի 455
Ամնէ 462
Աբեսաղոմայ 470
Պատուհաս Դաւթի 478
Ապստամն Թագաւորէ 482
Շինուածն Տաճարին 490
Դէմսյն Սպրայ 496
Յանցանք Ապստամնի 499
Բաժանումն Իսրայէլացւոց 509
Պատժուելն Յերոբովամայ, և այլ
Թագաւորացն 513
Եղիայ Մարգարէն 521
Մահ Աքաբու 534
Մահ Քոզիայ 542
Վերացումն Եղիայի 543
Խաչաբ Եղիսէի 549
Նհեման բորոտ մաքրի 553
Սամարիու սուղն 557
Յեզաբելի կործանումն 560
Ճառք Թագաւորացն Յուդայ 565
Ճառ Երուսաղէմի 576
Թիւ Թագաւորացն Յուդայ 578
Գերք Մնացորդաց 582
Եզրաստ 583
Նհեմիայ 586
Պատմ

Պատմութիւն, և Հաւ Տ օբելիայ 590
Յուդիթայ 600
Եսթերայ 608
Մակաբայեցւոց 618
Յոբայ 625
Սաղմոսաց 631
Յանգ ՀԺ Սաղմոսացն 634
Գրեանք Սաղոմոնի 640
Թուական ժԷ Մարգարէիցն 643
Գլխաւորութիւն Եսայեայ 644
Ծայրագոյնութիւն Երեմիայ 652
Եզեկիէլի 658
Դանիէլի 665
Ովսէայ 668
Յովելեայ 670
Ամբակում 670
Աբդիու 671
Յովնանու 671
Միքիայ 672
Նաւում 673
Ամբակումայ 673
Սոփոնիայ 674
Անգէայ 674
Զաքարիայ 674
Մաղաքիայ 676
Ճշդիւ Աճառունք գրոցն 677
Բաժանումն Աճառունք գրոցն 680

Տես

Տեսակ Աշաւունչ գրոց թարգմանու-
թեանն 682
Կարճառօտ մեկնութիւն Ջորբորդ գլխոյն
առ Գաղատացիս թղթոյն 688
Յաղագս եօթն Դարուցն 699

ՑԻՀԱՏԱԿԱՐԱՆ·

ՓԻԼՔ, Պատիւ, և Յարկրպա

գութիւն Եռաղոյս Երրեակութեանն՝ և Համաքուն Աճուրդեանն. անպարտ գիր Էութեանն, անվայրապիակ Ջօրութեանն՝ և անպարփակ Դիրկայութեանն. գոհութիւն անքննելի իրաւամբ անսահմանելի Ինքնութեանն. անշննելի Ճանապարհաւ՝ անփոփոխելի բարեհաճութեանն. անհաս հրամանաւ՝ անխմանալի ինքնիշխանութեանն. անաչառաստեղ ակամբ՝ անքան վանդակելի խնամակալութեանն. արդարապես կշռո ձեռամբ՝ անճառելի բարութեանն. նախախնամական մատամբ՝ անզբաղելի քաղցրութեանն, և անեզերայիթ շռայլաբ՝ անբասաւելի հնարաքաջութեանն. յԵրից և յանվախճան մշանջենաւորութիւնս՝ յաւիտեանս յաւիտենից Ամէն,

ԴՈՒ Տէր Հզօրիչ իմ, և միակ Բարեբար· որ խոնարհ առնես զամբարտաւանսն մինչև յերկիր, և բարձր առնես զ-

առ

տառապեալն յ'աղբևաց. ըստեղծեր զա
մենատառակառս յ'արգանսն աղախնոյ քոյ
և նկարեցեր զգծուծս յ'որովայնին. 'ի
լոյս կենաց ժամանեցուցեր զպարտաւորս
և 'ի թիւս մարդկան կարգեցեր զապե
րախտս. 'ի պատակեր գեղեցկութեն զարդա
րեցեր զանարդս, Բանականութեան բա
նիւն Հոգւոցդ զուխտադանցս, և կո
չեալ զդժնեայս՝ 'ի զարմանազան երախտա
նըս ձերն ընտրեցեր զաճանդակորոյս:

Ձ Ե՛մ բաւական՝ ով լինքնաբուն Բարի,
այսքան անպատում բարերարութեանդ՝
զոր արարեր ընդ տաղանդակորոյս, և վե
հերոտ երախտամուռացիս:

Ջ՛ինչ տաց քեզ տրիտուր ընդ թաղմաքան
քար պարգևացդ, որով պճնեցեր զտիւրա
դրուժ արբանեակս:

Ա՛րդ՝ ընկալ ով Գ որովադութ Հայր,
զգուշնաքեայս 'ի տակարէս, որ ետուր լինի
զմեծամեծսդ 'ի Հզօրէդ. զի ոչ կարեմ
լինչ մատուցանել քեզ՝ եթէ ոչ զքոյդ. և
ոչ յ'ինէն ընդունիս դու լինչ՝ եթէ չկոչ
իմ ընկալեալ 'ի քէն:

Ա՛Ա տանօր սիրով քով՝ որ է մշտաշարժ
շրջան 'ի բարւոյն ընկեալ՝ և 'ի բարին
վերջացեալ. ընկիզբն արարիչ յ'ամենա
բարի Գ այինաշունչ Մ աւենէն՝ Թիկնա
հատութիւ Հոգւոյդ Սրբոյ՝ աճապարեցիր
զՀին կտակն Հայելին 'ի Հոգեշահու
Թիւն

թիւն համահաւատացելոց. գօտևորեալ յա
ռաքելոյ Հայեցեալն Ներսէ Կտաւին.
զորմէ՝ եթէ իցէ հաճոյ Հօրդ մերոյ, խակ
և խակ ձեռնամուխ եղէց արտագրել՝ ըստ
Հոգւոյդ քումմ Սրբոյ տալ չուէնանն:

Մ Ա ղթեմ առաքեալ 'ի բարեպաշտ
Վասիլոզադ այսր վայելչեաց՝ և հոգե
զարդ Հայրեայս՝ յիշել 'ի ջերմեռանդս
գոյն տալոթս ձեր զՋուղայեցի խ օջագա
գենց խ օջայ Պետրոսն, և զկենակիցն
իւր զՄարաւան. և և զորդին նորա զԽօ
ջազադայ Պարսն Պօղոսն, և զկողակիցն
իւր Աննայի հանդերձ Յակոբ անդրանիկ
որդւովն. որք հանդուցեալ են 'ի Տէր:
Նաև յիշեցէք 'ի մաքրափայլ աղօթս
զծախիւք իւրովք գործոյս 'ի լոյս ածօղն
Խօջազադայ Պօղոսի որդի զՊետ
րոսն, և զեղբայրն իւր զՊարսն Յհան
ջանն, զ քոյրն Մարաւիան, զկողակիցն
Ազաթխուն՝ և զդուստրն Գուլխաբաթ:
Դարձեալ՝ յիշեցէք 'ի Տէր զաղնուա
ծնոյ Աղէն զԽաչատուրենց Խօջայ Գրի
գորն, և զանդրանիկ որդին Յօհաննէս 'ի
Տէր հանգուցեալսն՝ և զկենդանի որդիսն
զՄեծահանճար, և զՋքնաղմանդ Պետ
Սահրադն, զՆորսվասիրտ՝ և զՔաջա
կան Պարսն Լսաեւանն. նաև զՆորա
բազբոջ Թոռն զԲարեվիտ՝ և զՀեզահո

գի Պետրոս Աղէն։ Որով և դուք յի
շեալ լինիք 'ի մի ջանքենաւոր արդարու
թիւնն կենաց. Ամէն։

'Ի վախճանի յիշեցէք յաղօթս ձեր զնա
յաղատ, և զմեզիս Տէրտէրեան Մատա
կարտն, և զհեղինակ նորատիպին Գործոյս
զանձնապատ Դպիրս Ղուկաս Եպիսկո
նին, ուրանդս Գոզիենեան՝ և ծնողսն
Վանանդեան. Եւս և զարեւանտուրն իմ,
զՅովհաննէս պատանեակն Հայրիկեանեն
որք ըստ կարի, և պաշտօնի մերում աշխա
տեցաք ոչ սակաւ, այլև աշխատիմք հարա
զատօրէն օրըստ օրէ յօգուտ, և 'ի պայ
ծառութիւն Առաքելական Սուրբ
Եկեղեցւոյն։

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

ՈՂՈՐՄԵՆԱԿԻՑ ՀՈՐԱՏԱՊԱՅԹ

մեք առաւաւելքս յայսմ թշուառելի
կենցաղումս ոչնչիւք կերպիւ կարեմք ձա
նալել զքեզ որպես ԵՍԴ պարզապես
և հայեցողօրէն. այլ նաեմօրէն, և օրինա
կաւ, ըստ Առաքելոյն. Ա յժմ տեսա
նեմք իբրև ընդ հայելի օրինակաւ. այլ
յայնժամ դէմ յանգիման։ 1 Կոր. 13. 12։
Եւ իրեակէ գիտասցի Ա ծածանօթու
թեանդ

թեզ՝ կամ է յարարածոց· յորս պայծառ
ասիցէ Ամենազօրութիւն, Ամենիմաստու-
թիւն և Ամենաբարութիւն Հաստարժ
Էից: Կամ Ցայտնութիւն՝ և վկայու-
որ եղև մեզ ի ձեռն քոյինեաղութիւն Մարգա
րէից, Փրկչին մերոյ՝ և Առաքելոցն:
Առաջին գիտութիւնն է բնական, բանա
կան, և հասարակ ամմարդկան· որով ու
ամմարդն ընդ գործոգ քո յանդամ քրն
նութիւն արարածոցս, և հաճանութիւն դե
ղեցկաշարժ երևելեացս՝ զոյ ի ծանօթու
թիւն արարչագործ Ածութեանդ· Յօր
12·7, 8: Ամար 18: Ի մաս·13·7: Գոր
ծոց 17·23 միշև ի 29: Հռո·1·19, 20:
Ել բիսորդն է գերբնական, և միայն ի ձե
անուանդ հաճատացելոցն տուանձին: Վան
զի՝ ամ անհաս Տէր իմ, ոչ այնպես արարեր
ամմազգաց· և զգատատանաս քոյ ոչ յայտ
նեցեր նոցա: Ամար. 147·9:
Ած ո երկեան արձանութապատ թեամ ամ
Մարգահեր Տէր իմ, ծառայ քոյ սկացիչ
վերանալ Ճանաչել զանհերևոյթագ քոյ, յո
մշանջենաւորութեան, գօրութեան, և Ածու
թիւն քո· պարզութիւն և կատարեալ
թիւն քոյ· բարութիւն և անչափութիւն
քոյ· անբաւութիւն և անբովանդակու
թիւն քոյ· անսութիւն և նախատակու
թիւն քոյ· կամք և վճռոք քոյ· սէր, և
ատե

ամենայն թէ քոյ· նախախնամութեան թէ, և նա խատամնութեան թէ քոյ· արդարութեան և ողորմութեան իւն քոյ· ամենակարողութեան թէ, և արարչագործութեան թէ քոյ· նաև՝ այլ անթիւ Ա՛ճ ավանդելոյ յատկութեանք՝ և անուանք անփոփոխ Ի՛ ունեդ· եթէ ըստորա սաբաթ բացատրիցին այնպիսի անուանքն՝ կի թէ բացատաբար· բայց ով անճառելի Տ՛ր իմ այսպիսի Ա՛ճածանօթութեդ իբր բնական գիտութեք՝ ոչ էր այնքան հաճաստի, և արդիւնաբար, որպ հաճաստի հաճատալն հաճատալ՝ թէ Ե՛ՍԴ Ա՛Ծ.

և խնդրատագդ ես Պարգևատու·

Ո՛Վ Հաճատացի՝ ով Հ այրանանամ Տ՛ր իմ, քոյնատարգև հաճատով· որով կազդուրեալ՝ զուղղելի գոնութեանս մատուցայ նեմքեզ՝ Լոյս աչոյ իմոց, որ լուսաւորեա զեր զիս, և գիտացի զքեզ· գիտացի, և հաճատացի՝ Լքեզ· զի Դու ես միակ, և միայնակ Ա՛Ծ իմ անթակելիդ բն, և անվախճան· արարչագործ երկնի, և երկրի· և բնեղէնաց՝ և անեղութեան· Հշմարիտ Ա՛Ծ ամենակարող՝ և ամենակալ· անմահ, և անապարագիր· անպարփակ, և անսահման անմատչելի՝ և անթուականելի· անքննելի, և անիմանալի· անքաւ, և անհուն· որով ամին էղիս, պահպանի, և նախախնամի յերկրեակ յաւիտեանս·

Ո՛Վ Հաճատամ ով սրտագէտ Տ՛ր իմ, յ՛ե

բիա անձնաբարութիւս քո. յանսկիզբն
Հայրդ, ի ծնեալ Աբրիդ, և ի բղխեալ
Սբ Հոգի. համագոյ, և համաբարն. մի
Աճութիւն, և մի իշխանութիւն. հաւ
ասարապատիւ՝ և զուգահաւ. միութիւն
յ Երրորդութեն, և Երրորդութիւնն ի
միութեն. անշփոթ անձնաբարութիւ՝ և
անարուչ էութիւ. այսպէս հաւատամ, և
պաշտեմ զանբաժանելի Երեակութեդ
ըստ բանի ծառային քոյ Դաւթի.

Ո զորմութիւ Տեր Աստուած ամենակալ՝
և Բանի Տն երկնից հաստատեայն՝
և Հոգի Ո Վ բերանոյ նր համբարու
թիւնք նոցա. Սաղմոս 32. 4։

Փառք միշտ անդադար երեակութեդ,
և զուգակից համաբնու թեանդ.
Յ ըսկզբանէ յաւիտեա նից,
այժմ, և յաւէտ յաւիտեան։

Խօսք առ Հայրն Աթոռոջ։

Ո Վ աջնուագութի՝ և բարեխնամ Հայր.
որ անսկիզբն և անսպառնաց գոլով ըս
կիզբն, և սպառնաց ես ամի. Համագոյ
նդ Յննդհամբ, և Երկրութիւ. նակ և
զահանաց արարչագործութեամբ. ա
զաչեմ զքեզ՝ զմեզ մանկութեան իմոյ, և
զան

զանգիտութեան մի՛ յիշեր. այլ յիշեա
զիս Տէր ըստ ողորմութեան քումմ. քզի
ամենի բռնութիւն անքաւելի պարտեացս
յ՚անդունդս խորոց եմ ընկղմեալ. ողոր
մութեանդ քոյ կարծիս հան զիս առաւ
՚ի լոյս փառացդ՝ ով ամենահզնար Տէր իմ
արուեխս ՚ի ձեռին քումմ զջուն կենդանու
թեն մահապարտիս: Ջինչ էի՛ ով ամենա
գութ Հայր իմ, զինչ եմ, և զինչ լինել
լոյ եմ, ՚ի ոչնչէ. և ՚ի գոյութիւն էութեն
ածեր զիս: Ոչինչ եմ և առակ վայրապա
տութեան բարուցս. տակաւին ոչ առնեմ՝
պահպանել զտպաւորմբս: Եւ ի յ՚Ադա
մայ մեզս յղացեալ. եմ արդէն առօրեայ
մեղօքս ընկղմեալ. խոկ թէ զեհենի պատ
ժոքն լինելոյ եմ պատասխանատուս:
Ապրեցայ զիս՝ ով անյիշաչար Տէր իմ, և
կեցո ՚ի խորոց ծովու մեղացս. զի զուտ ես
միայն յոյս իմ, և ապաւէն ՚ի մանկութեն
նէ իմմէ մինչև յ՚օրն պատասխանի:
Յ՚Աշխարհ մոլ աշխարելի.
առա ընթանամ առաւասրելի.
Եկն իմ լինելոյն ապրատմելի:
Ո՛ն թշուառացեալ էրյ՝ երբ եղէց ես կատա
կոտս, և խեղաթիւրս կամակար կամակա
տար գոլդ բարեհաճութեանդ:
Ո՛վ ամենազօր Աստ. ըստ իմամբ թա
զաւոր. ով քաւարար Տէր, և Հայր մըշ
տնջաւոտս. ես ոտիկ պատրանաւքն սատ

ծաց

ծայեալ՝ գաղջ կենօքս կարծէի թէ մե
ծատուն էի, և ոչ իւիք կարօտէի. ոչ դի
տայի թէ աղքատ էի, մերկ, ողորմելի,
հեղդ, և կոյր: Կարծէի զիս գոլ ինչ. և
գտայ ոչինչ. կարծէի զիս գոլ քոյդ պաշ
տօնեայ. բայց երևեցայ բանսարկուին
գործակից. նաև անձինս իմում եղէ ես
առանձին քուրմ, և պաշտօն. հանապա
զորդեալ ոտք զշուն 'ի փոխանակ, և ոտք
զխոզ ընդ ախոյմ թաւալեալ:

Ճաշակեցի ձաշակս գեղեցիկ բանիդ քոյ
ընտիր բազմադիմի անձրևս շնորհացդ
բայց անտի կործանեալ՝ փոխանակ շահե
կան արդեանցն՝ փուշս բերի, և տատասկ
որով անպիտանացայ, յ'անէծս մերձեցայ
և 'ի մշտնջենաւոր հուրն սահմանեցայ:

Ընդ յիշեա՝ Տայր ամենախնամ, զի 'ի
հոգոյ ըստեղծեր զիս. մի օրհասու թեամբ
քով յանդիմաներ զիս. այլ ոտք սմենայն
նար բժիշկ զանբուժելի ցաւս իմ բժըշ
կեա, և ըստ անբաւ ողորմութեանդ քումմ
կեցո զիս հեղձամղձեալս, և զանկեալս:
Ա՛վ յոյս՝ և ապաւէն իմ, որ Թողեր բիւր
աքանչար պարտասպանին. անառակ որ
դւոյն. աւազակին. պոռնիկ կնոջն, և
Պետրոսին. Թող և ինձ մարդասիրութիւդ՝
որպ անկեալդն 'ի ձեռս աւազակացն:
Մի՛ անտես առներ զդործս ձեռաց քոց.
լսեր զկենծութիւնս իմ, և տուր ղողոր

մոս

մութեան քոյ ընդհանս· Մի՛ եղիցի ինձ պա
ղատիլ՝ և անտես մնալ· ինձ ձայնել՝ և
քեզ ոչ լսել· աղաչել՝ և ոչինչ օգտիլ:
Կեցո՛ զիս՝ Հայր ամենագութ, լսե՛ր ողբ
որմած· հաշտեա՛ց՝ անախտակիր· սրբեա
զիս՝ ի վիրաց՝ ամենօրհնեալ Հայր· ո
րում վայելէ օրհնութիւն գոհութեամբ
հանգերձ յ՚երկիս յաւիտեանս Ամէն:

Հայր համայնից բարեխոս լոյց,
Մերկեաւ յ՚ինէն ըզքուրձ մեղաց·
Աղբեայ հնազօր, և երկնաւոր օր,
Լսե՛ր հեծութեն վըտանկաճար·
Յօգեաց գաւառն երանաւէտ,
Հագուրդ գըթայց և ես յաւէտ·
Բոլեաբար խոպան լը քոյ,
զի յ՚առօրեայս միշտ յօրհնեմ:

Խօսք առ Ոգին Ս.

ՈՐԴԻ Աւե՛տ Աջ ճշմարիտ· զոլոր
սրտիւ և անթերի հաճատով խոստովանիմ
զի դու ես Էական Պատկեր, և ճշմա
րիտ բան Հօր Աւե՛տ· Դու կերպարան՝
և ճառագայթ համագոյակից Հօրդ·
դու Լոյս փառաց· Ն կարապիր՝ և կենք
կենդանի· Իմաստութի՛ւն և Զօրութիւն
Էակից Հօրդ: Ծնունդ քոյ է մատչ ան
հաս

հասանելի, և բանից անհասանելի. զի ան
քննելի Ծնողիդ քոյ ոչ ընդ քննութիւն
արկանելի. այլ մանաւանդ պատուելի, և
երկրպագելի:

Դ Ո՛ւ ի վախճան աւուրցդ՝ երբ եկիր լը
ուիլ առհմանելոյ ժամանակին ըստ Աստ
ծոյ ի բարեհաճութեանդ՝ և ի նըզնիչեալ յա
ռաջադրութենէդ, խոնարհեալ յանձնա
պատագիր ի ձեռնէր մերկութիւն ոչնարին՝ ի
ջեր ի Հայրական Ծոցոյ մարմնացար, և
մարդացար ճշմարտապէս՝ և ոչ առ աչօք:
Աստ կատարեալ եղեր մարդ կատարեալ
անհասանելի, անբռնական, և անբռնաժան
ելի միաւորութիւն Աստուածութեանդ ընդ
մարդկութեան. անշփոթ մնալով երկոցան
միութեանդ յատկութիւնն:

Բ ոյն անմարմին ըստ էութեան,
եղեւ մարմին ճշմարտապէս Աստուած.
Ե նայն Որդին, որ ի Հօրէ,
եղեւ Որդի առ ի Մօրէ.
Ձնէրըն պահեալ անկեղծ սիրտ,
և զիմն առեալ ըստ ամենայնի.
Ճշմարտապէս էառ մարմին,
Աստուած և Մարդ միևնոյնն:

Ա՛ւ. ա՛. ով յաւիտեանից ծածկեալ ազ
գաց խորհուրդդ անհաս. Տէր իմ, և Փր
կիչ

կիչ. Լոյս աչացս, և Յոյս կենացս. ա պաճէն մերկութեանն, և վեմ կենդանութեանն. Ծագումն միխիթարութեան, և արեգակն արդարութեան. զիարդ անհամար բարեբարութեանդ պատասխանեցից խորհուրդս բոյս. զիարդ մշտապէղ ե բախտաւորիդ Հառուցից տիրանալոդ սպերախտս։

Ո՛հ. մերկան սարսափելիդ է՝ ով Թա պաւորդ փառաց, անշնորհակալս չար Ծառայս. մերկան սիրելի. որքան բարեբա նելի. որքան յարգելի՝ և որքան փառաւորելի. որ այդպէս սիրեցեր զիս, և մերկ կեցեր. մաքրեցեր՝ և պայծառացուցեր։ Քանզի դու Աստի վ իմոյս մերկութեանն՝ զգեցար զիս բնութիւնս, զի ինձ զքոյդ զգեցուսցես. դու բոլորդ Աստուած, և կատարեալդ 'ի Հօրէ՝ եղեր վասն իմ բոլոր մարդ՝ և կատարեալ 'ի Մ՝ օրէ. այնպէս զի մի, և նոյն Օ Ծեալդ է մշանջենաւար, և Ժամանակաւոր. անեղ՝ և եղա կան. տածօղ՝ և տածեալ. անչարչար, և չարչարեալ։ Դու անվայրապիակդ 'ի խաչին կախեալ՝ և շաբաթի Հօր նստեալ. 'ի դերեզմանին եղեալ՝ և 'ի քառակերպեան աթոռս բազմեալ. 'ի ըստորին վայրս գը ժոխոց իջեալ՝ և 'ի վերոյ զամ բարձրութիւնս երկրպագեալ. 'ի փ արխեցւոյն թշնամանեալ՝ իսկ 'ի Սերօբէից ը Հօր քոմ էակից, և Դաւոյդ աղդակից սըր

բաբա

բաբանեալ. մարմնով ի դերեզմանի՝ և հոգւովք ի խաւարաբնակ արդեանս քո ժողով. բայց Աստուածութիւն անբաժ՝ և անորոշ յերկոցունցն:

Աւրդ՝ զինչ արարից, կամ զինչ տաց արքա տուր Տեառնդ խնամ ընտի, զոր եառեր ինձ ով փրկիչ իմ, և կեցուցիչ. զի մարմին թախծեալ և յանօրէնութիւնս խնամ ընկղմեալ անձինս՝ սուղ եղծանելի մարմին ծանրացուցանէ զոգիս, և հողմղին յարկս հակէ զբազմահոգ միտս. Զբազում լինիք ընդայր զբազում. որ սակաւ ինչ պակաս ունի. իսկ ընդ Մարիամայ զնաւն բարի ոչ ընտրեմ, որ աչերեքեք յինէն բարձին:

Վայ թշուառացելոյս. որ ոչ եմ արժանի հայել՝ ի վեր, տեսանել զբարձրութիւնս երկնից, և յանդիման լինիլ Մարդասէր Փրկչիդ: Սակայն յանդգնութեամբ մերկդ պարտաւորեալ զորինչ միանգամ կարեմ. զորինչ միանգամ գիտեմ, և զորինչ միանգամ յօժարիմ, զնմանէ խորհուրդս, բանս, և գործս քեզ մատուցանեմ, ապաւինել՝ ի քո անխափանել մարդասիրութիւնդ:

Ողորմեայ ինձ Տէր. զի հիւանդ եմ ես. բժշկեա զանձն իմ, զի խռովեցան ոսկերք իմ: Ողորմեայ ինձ Տէր, և բժըշկեա զանձն իմ. զի ես մեղայ քեզ:

Դարձ Տէր, և փրկեա զանձն իմ. կեցո զիս Տէր ըստ ողորմութեան քումմ:

Ամէն

Ա՝նօրհնութիւնք իմ բարձրացան քանզ
զլեռնէն իմմէ։ Ա՝ղաչեմ, և խնդրեմ ի քէն,
ոյլ գթած ի՛ժիշկ հոգւոյս, թէպէտ և ինձ
զմեզս, և զկրուանտները զոր ըսած անօրէ
նութիւն իմմէ։ Ա՝ծ՝ քաւեա զիս զբաղում
մեզս ի մեղաց, և օգնեա ինձ։

Ո՛րդի, և Բա՛ն Հո՛ր Ա՛սուծոյ,
Մեր կեցուցիչն՝ հիմն հաստ ասոյ.
Բա՛ռնալ Ս՛ըբոց՝ խարիսխ յաւ ասոյ,
արա՛ զիս աւուն՝ շնորհագո՛ ցոյ զոյ։
Դու ես Ճարակ՝ համայն ցամ ոյ,
խաչա՛յ մըտաց՝ աղբիւր լու ասոյ.
Ի՛նձ սղարեայց՝ սծմամբդ սի ըոյ,
զի ընթացայց ի հա՛ս իւ զոյ։

Խո՛սք առ Ո՛գին Ա՛ստուած։

Ո՛վ անճառահրաշ Ա՛ն ճշմարիտ Ս՛ո՛գ
Ո՛գի՛. որով ամէն ոգի, խօսի, և բար
բառի. Հաճատար, և երկիւղածանիմ
քեզ. որ եղիր Ս՛էր Հո՛ր, և Ո՛րդւոյ. եկր
զուարթիւն անճառելի, էակից՝ փառակից՝
համաբուն և հաճատարտատիւ Հ՛ամա
դոյնդ։ Դու ամենասքո Ո՛գի, մխիթա
րիչ սրբազարտաց. աղբիւր կենաց՝ և լու
սոյ. բաշխող շնորհաց, լմատուածեան և
բարուեաեան. ցօղ լմանալի՝ և կենագործ
լոյս

լոյս ինքնաշարժ՝ և մշտաշարժ։ Ո՛վ ա
ռաւաքուղիս, և Ա՛ծայրագլուխ՝ որ սպե
լով չբջելիր՝ ի վերայ ջուրցն։ Ծննդ։ 1։ 2։
Ո՛վ ամենամաքուր, որ ոչ հաճեցար՝ ի
մարմնաւոր մարդս մնալ։ Ծննդ։ 6։ 3։
Ո՛վ գոյացուցիչ լուսոյ, որ հանդերձ՝ ի
վերայ քո ազէքդ, Բ՛ռնեցեր Բ՛աղա
մա՛ռ, Յ՛ուսա՛յ, Գ՛ողո՛ւնկն, Գ՛եդէո՛նի,
Յ՛եփթա՛էայ, Ս՛ամսո՛ւնի, Ս՛աւո՛ւղայ, և
Դա՛ւթ, Ո՛ղնկն, Ե՛ղկիէլն, Մ՛ի՛քա՛յ
և՝ ի վերայ փ՛րկչին մերոյ։ Թագ։ 14։ 24։
24։ 2։ 27։ 18։ Դ՛ատ։ 3։ 1։ 6։ 34։ 11։
29։ 13։ 25։ 1 Թագ։ 10։ 10։ 2 Թագ։ 23
2։ 2 Մ՛նաց։ 20։ 14։ Ե՛զեկ։ 2։ 2։ Մ՛ի՛ք։
3։ 8։ Ե՛սայի 61։ 1։ Դ՛ու՛ Ո՛վ բերանոյ
Հ՛օր Ա՛յ։ Ս՛աղմ։ 32։ 6։ Դ՛ու՛ Ո՛վ ա
ւետակա՛լն։ Ո՛վ խոստո՛ւթե՛ւ, և հան
ձարոյ։ Ո՛վ խորհրդոյ, և զօրութե՛ւն։ Ո՛վ
դիտո՛ւթեան, և Ա՛ստուածպաշտութե՛ւն։
Յ՛ոբ 32։ 8։ Ե՛սայի 11։ 2։ Դ՛ու՛ Ո՛վ
կենդանի՛, որ զբանդեաս սիրե՛ւն չքար
ի՛ջուցանե՛իր։ Ե՛զեկ։ 1։ 21։ Հ՛րաշակերտ
լեզուօք հեզար՝ ի վերայ Ս՛երոյն յ՛աւետ
Պենտեկոստէի։ Յ՛ովէլ 2։ 28։ Ո՛վ Ա՛
ստուածոյ, և Բ՛ան։ Հռո։ 8։ 9։ Գաղ։ 4։ 6։
1 Պետ։ 1։ 11։ Ո՛վ Թ՛ևկնաձոս կ՛ենա և
տկար անձանց։ Հռո։ 8։ 26։ Ե՛փես։ 3։ 16
Մ՛ա

Մաան Ա.Յ. և Վկայ Ք բնատոպ· Գա-
կաս 11·20: Յօհ·15·26: Ընկեակ Ա-
ստուծոյ և վարդապետ կանխատես ար
զայոյ· Գաւկ·12·12: Յօհ·14·26: 16·
13: 1 Կորն·2·13: 1 Յօհ·2·27: Բ ար
նաս Ք բնատոպեանց, և Բ աժանող շնոր
հացն՝ ոմն և կամիս· Հռո·8·26: 1 Կոր·
12·11: Ա հմուտաչեայ երկնային ժա
ռանգութեան մերոյ, և արդեզբութեան·
2 Կորն·1·22: 5·5: Եփես·1·14: Նոյն
Հռո·8·15: Գաղ·4·5: Աստուածայ
ին խորհրդոյն քննող՝ յայտնող՝ և
պատմող· 1 Կորն·2·10· Յօհ·16·13·
1 Տիմ·4·1: Ի քին վերնոյն Ծնեալն՝
ով Խաղաղարար Աշ Ոգի, զառ ի քին
պատգամ բերել, որ է սէր, խնդութիւն,
խաղաղութիւն, երկայնմտութիւն, քաղցրու-
թիւն, բարութիւն, հաւատս, հանդարտութիւն
ինդութիւն, ժուժկալութիւն, և այլ սոյն
պիսի գեղասիրել պարգեւք· Գաղ·5·22
Վ և արբեալքն՝ մատուռ սիրոյ զարդա
ցանէն կոչնականացեալ զերկնաւոր խման
աութիւն գինին· Վ և սիրոյ աբաքանչին
ք սիրեցեալն· Վ և և ահ համաձայնու
թիւն աբ մտաց, ընկերակցութիւն ընթերցող,
և երանութիւն քեւսմնալ հոգւոցն· Զառ
ի Վ եզ ջհայհոյութիւնն անքաւելի քարո
զեալ

զեաց Եակինդ քոյ և Ծոցածին Բանն. Մատ. 12. 31: Մար. 3. 28: Ղու. 12. 10

ՓԱՌՔ Հօր. որ ըստեղծ զիս. յ'որ մէ ամենէ բանիւ բն եաս. յ'սրմէ ամ Հայրութիւն, ամ միութիւն, մշտնջենաւորութիւն, զօրութիւն և նախատահմանութիւն:

ՓԱՌՔ Որդւոյն. որ փրկեաց զիս. որով ամենէ եղիս. որով ամ Որդիութիւն ամ Հաւասարութիւն, գերակցութիւն, իմաստութիւն, և փրկութիւն:

ՓԱՌՔ ամենասուրբ Հոգւոյդ. որ սրբեցեր զիս. յ'սրմէ ամ սէր, ամ սրբութիւն, խաղաղութիւն, երանութիւն, և բարութիւն: Օ թէ ես առ իս ազաչեմ զքէզ, ով Հնոր հաւասիս Սբ Ոգի. և Աստուածացուցիչ զորութիւդ քով զախտագործ աղա հոգւոյս արեա. զատարուսի խորհուրդ սրտիս մաք րեա. վնիզմ մտաց իմոց սրբեա. զմարմնոյ նայ յանցանսն ջընջեա. զայս պիտութիւդ յ'իս ծագեա. բայց սիրոյդ զիս արծարծեա, և 'ի Համայն թշնամեացս զիս պահպանեա: Հերկա՝ ով ամենիմաստ Սբ Ոգի, քոյինահաս ցօղովդ զբանական անդաստան կարծրացեալ սրտիս, զի ընկալայց զարգիւնս Հոգեւոր սերմանդ. յ'որ մէ խոստովանիմ, և Հաւատամ զմէ պարգեւս 'ի մեզ ծաղկել աճիլ և զարգանալ, Քանզի ով անըստուեր Լոյս գու Աստուած

տուած ակերպ մարդս ծնանիս· Մարդս
բէս առնես ի հովուաց· Ա ռաքեալս ի
ձկնորսաց· Ա Հետարանիչս ի մաքսաՀա
րաց· Քարոզօդս ի հալածչաց· Բ արքա
ոչս ի համբից· Լսող ի խրից, և ար
դարս ի մեղաւորաց· ոյզ ազգակիցն քոյ
Էակիցն Հօր՝ քոյին գործակցութեամբ
զայս ամ գործեալ՝ զաւ՛նքէն վկայեաց։
Ղուկ· II· 20։

Հօր, և Որդւոյ Սէր քարս զեալ·
զի Հայր Աստուած քև ճանաչեալ·
քև և Որդին փրկութիւն բեալ։
Ո գեա, շընչեա· Ո գի բըղ խեալ·
ուր, և որքան քեզ ախոր ժեալ·
շընչեա յ՛անձն իմ, մեղաք մեռեալ։
Գաղանի նեախութեն վերաւո բեալ·
օծման խոզոյդ եմ կարօ տեալ·
դիմեաս, ձիթով ի քէն պատ հալ։
ի քեզ յուսամ, զաչս իմ յս ուեալ·
կխոտմանիս Թիկնահոս լեալ·
զի քև եղէց կենդանու ցեալ։

Ո վ մշտաբուղխ Սուրբ Ոգի· զուտաստա
հոս քոյինաշունչ շնորհացդ ի
մեզ խաղացմունս· և
զանդուլ ծորա
նացդ շարժմունս անսպառ արա ի մէնջ։
Գ ովե

Գովեստ Աշխարհ Արարչին։

Ո Ւրախ լեր՝ Տէրամայր Սէ Աշխարհին՝
Լուսակերտ առաքոստ անուանելի Լու
սոյն. ամենասիրելի Գաւառ Հօրն Աշ
Մայր կամնամատոյց փրկչին աշխարհի
և արժանաբոյլ Հարսն Հպատին Սրբոյ։
Գոհ ծնողաւիդ՝ Մայր սկզբնաւորեալ.
Մ ԷՀնոլգաւիդ՝ Մայր պսհնաւորեան.
Տէրաւիդ՝ Մայր մխիթարուհեան.
Յաղթիչդ՝ Մայր յաւոյ, եւեւ Բարե
խօսդ՝ Մայր Աշխարհն ընտրեցեալ. Հա՛ւ
ատարդ՝ Մայր կենաց. և Խրախուսիչդ
Մայր փրկութեան։

Ո Ւրախ լեր Մայր քեզ կրեալ.
Լցուեալ գրախտին հաճոյս տեսալ.
Ծարաւեալոցս փարիս դեալ։
Ասաղ Ծառս առաւօ տեալ.
Վիշտ, և յաւէտ երթս նեալ։
Խ ընկաբեր պարտիզ փա կեալ.
Ջոյ կենաց աղբիւր կըն քեալ.
Ծառըն կենաց Ճաշել տըն կեալ։
Ասաղ Ծառս առաւօ տեալ.
Յաժին աղգե գու երթս նեալ։
Յ Օգնել նոյնոյց. Մայր յանկալի.
Յ ընկերել ինձ փառաւոր կեր։

Գո՛ւ

Դու ձեմարան Անեղ բանին։
և վառարան անշէջ ճրագին։
Ծառ երկնաղէզ անթառամին։
պալատաբեր վայր ծոցածին։
Կամնառատոյց քոյ Սաղմոսին։
և անպառուն Կենաց Հացին։
Դու պըտիսբան անբաւ բանին։
և կերակրիչ Հրաշակերտին։
Ծընօղ եղեր դու Անհասին։
և ե՛ս բանեաւ Մայր Աստուծին։
Ղա մբարտիայր Մայր պանծա լի։
քան զնախահամոյն ե՛ս բանե լի։
Ո՛րովհետև նա պատիւ լի։
խոհ Տիրամոյդ անպարտաւ լի։
Ի՛նձն յանցանացն հաճեաւ ան ա՛ս։
բայց քե մոքրութեան հոգւոյ բերի։
Կանանոյ Գ՛րահիպ միշտ օրհնե լի։
ըստ գուշակմանն ե՛ս պարբե ե՛մ։
Ընդէ՞ ստորինն յոյժ պարտու լի։
դու Մայր եղեր հանուրց փրկիչ ես։
Սիրահիպ գոյ անշարժ քա րի։
Թէ սիրօդ ե՛ս անշարժե լի։

Աստ՝ ուր Տաճար, և Աթոռ բանին
Ա՛յ՝ Մարիամ Մայր Աստուծոյ։ Ըստ Մարիամ
գարեհուհոյդ բանից, համալինք հոգևոր
քնարաւ, անարգելշնորհամբք, անհնչեն
լի գիտամամբ, և լուսաւորեր աչօք միաբանու
Թէ

ՀՅԱ

Յիշ զքեզ բարեբանեալ յայծմէրիք քեզ
երանեմք. բարեխոսեա առ մարմնացեալն
Աստ. զի փրկեցես զմեզ ի հրոյ գեհենին։

Կենդանի քառասուն
Թևևան և Տ
երեսունեակ ա
Թառայն. յա
րուտ բազմե
ցաւ Քո Որ
դին Աստ. և
սուրբ յաղթեցուք անօրէնն Թշնամի
հոյն։ Սա զէն յաղթութեան՝ պատ
արեամբ Որդւոյն Աստուծոյ. սուրբ
յաղթահարեցաք զդրանն դժոխոց։
Սուրբ քացու մեզ Նահատարչ ծառայն
կենաց ի Սիո
բերդիակ պահ
պանու Թէն
Սա է սեղան
սրբու Թեն. և
ի սմա է պա
տարագել Քո
Գառն Աստուծ
ոյ։ Երկնաւոր ցուց
ար Սանգու խան խմանալի
Նահատարչաւորով սրբոց մա
րդկան զ գառն կենաց մեզին. աղ
աչելք զքեզ Տէր պահպանեա զմեզ ընդ
հանուր Վերջ խաչիդ Սէր։

ՍՏՈՒԳՎԱԾ Է 1971

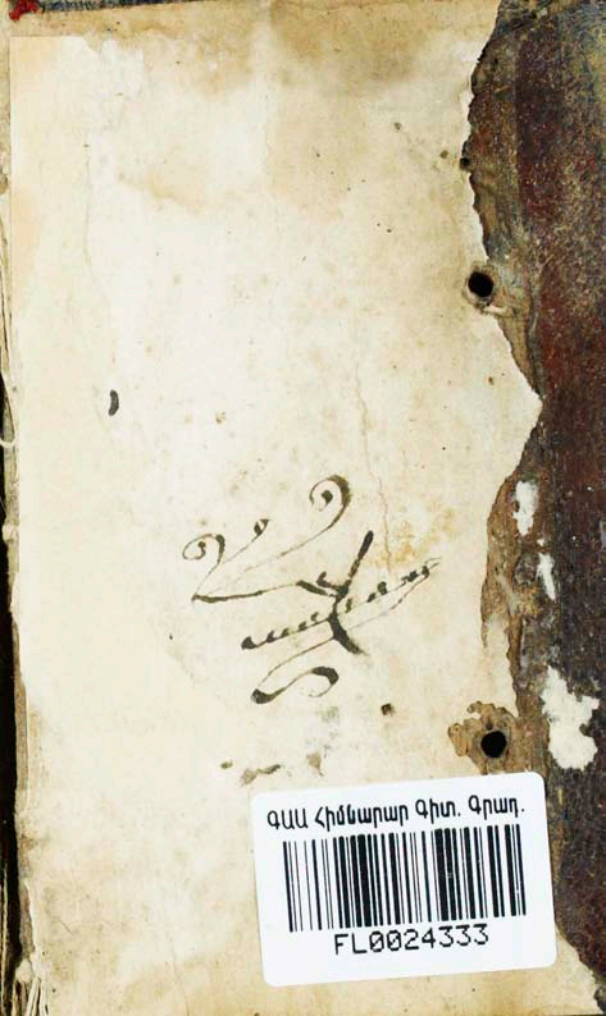
ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.
FL0024333